

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2024. február 5.
(OR. en)

6073/24

SOC 74
EMPL 44
EDUC 32
ECOFIN 114

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Biz. dok. sz.:	15438/23 + ADD 1 - COM(2023) 904 final
Tárgy:	Együttes foglalkoztatási jelentés – Elfogadás

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentés tervezetét, amelyet a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság a 2024. január 24–25-i együttes ülésén véglegesített.

Felkérjük az Állandó Képviselők Bizottságát, hogy elfogadás céljából továbbítsa a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentés tervezetét az EPSCO Tanácsnak.

Tartalomjegyzék

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	4
1. FEJEZET: A MUNKAERŐPIACI ÉS SZOCIÁLIS TENDENCIÁK ÁTTEKINTÉSE, A 2030- RA VONATKOZÓ CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA TERÉN ELÉRT EREDMÉNYEK, ÉS A TÁRSADALMI KONVERGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FŐBB HORIZONTÁLIS MEGÁLLAPÍTÁSOK	42
1.1. Főbb munkaerőpiaci trendek.....	42
1.2. Főbb társadalmi tendenciák	46
1.3. A 2030-ra vonatkozó kiemelt uniós és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredmények ...	50
1.4. A szociális eredménytábla frissítése	57
1.5. A társadalmi konvergencia tekintetében első lépésben végzett országelemzés legfontosabb horizontális megállapításai.....	60
2. FEJEZET FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS REFORMOK – A TAGÁLLAMOK TELJESÍTMÉNYE ÉS INTÉZKEDÉSEI	67
2.1. 5. iránymutatás: A munkaerő-kereslet fellendítése.....	67
2.1.1. Fő mutatók	67
2.1.2. A tagállamok által hozott intézkedések	87
2.2. 6. iránymutatás– A munkaerő-kínálat növelése, valamint a munkavállalási lehetőségek, a képességek és a kompetenciák javítása.....	93
2.2.1. Fő mutatók	94
2.2.2. Tagállami intézkedések.....	133
2.3. 7. iránymutatás: A munkaerőpiacok működésének és a szociális párbeszéd hatékonyságának javítása	152
2.3.1. Fő mutatók	153
2.3.2. Tagállami intézkedések.....	179
2.4.: 8. iránymutatás: A mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdítása, a társadalmi befogadás ösztönzése és a szegénység elleni küzdelem	192
2.4.1. Fő mutatók	193
2.4.2. Tagállami intézkedések.....	228
3. FEJEZET: AZ ELSŐ SZAKASZ SZERINTI ORSZÁGELEMZÉS	242
Belgium	244
Dánia	250
Németország.....	252
Észtország	254
Írország	256
Görögország.....	258
Spanyolország.....	260
Franciaország	262

Horvátország	264
Olaszország	266
Ciprus	268
Lettország.....	270
Litvánia	272
Luxemburg	274
Magyarország.....	276
Málta	278
Hollandia.....	280
Ausztria	282
Lengyelország.....	284
Portugália	286
Románia	288
Szlovénia.....	290
Szlovákia.....	292
Finnország.....	294
Svédország	296

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az Európai Bizottság és a Tanács együttes foglalkoztatási jelentése az EUMSZ 148. cikkével összhangban nyomon követi az Unión belüli foglalkoztatási helyzetet és a foglalkoztatási iránymutatások végrehajtását. A jelentés éves áttekintést nyújt az Unióban bekövetkezett főbb foglalkoztatási és szociális fejleményekről, valamint a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokkal¹ összhangban hozott közelmúltbeli szakpolitikai intézkedésekről. A jelentés a szakpolitikai fellépést igénylő, legfontosabb kapcsolódó prioritási területeket is meghatározza. A jelentés 1. fejezete áttekintést nyújt a legfontosabb foglalkoztatási és szociális trendekről, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó uniós kiemelt és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredményekről, valamint a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői tekintetében a Foglalkoztatási Bizottság (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (SCP) legfőbb üzeneteiben, és az azok alapjául szolgáló, az EMCO és az SPC közös munkacsoportja által készített jelentésben² szereplő horizontális megállapításokról. A 2. fejezet a tagállami kihívásokat és szakpolitikai válaszokat elemzi a négy foglalkoztatási iránymutatás mindegyike tekintetében. A 3. fejezet valamennyi tagállamra vonatkozó országspecifikus elemzést tartalmaz a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret elveivel összhangban. A Bizottság javaslata alapján és a Tanács illetékes tanácsadó bizottságaiban folytatott eszmecseréket követően a végleges szöveget a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO) fogadja majd el. A jelentésben azonosított kihívások kezelése hozzá fog járulni a felfelé irányuló társadalmi konvergencia megvalósításához, erősíteni fogja az Unió méltányos, zöld és digitális átállásra irányuló törekvését, és hozzá fog járulni a demográfiai változások kezeléséhez, a fenntartható fejlődési célok eléréséhez, valamint az egyenlőségközpontú Unió stratégiáinak³ végrehajtásához.

¹ A foglalkoztatáspolitikára vonatkozó iránymutatások legutóbbi frissítését az Európai Unió Tanácsa 2023 októberében fogadta el ([HL L 2023/2528](#), 2023.11.14.).

² Lásd az EMCO és az SPC közös munkacsoportjának a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keretről szóló jelentését ([9481/23 ADD 1](#) dokumentum), valamint az EMCO és az SPC által e jelentés alapján jóváhagyott legfőbb üzeneteket ([9481/23](#) dokumentum).

³ A 2020–2025-ös időszakra vonatkozó nemi esélyegyenlőségi stratégia; a 2020–2025-ös időszakra vonatkozó, rasszizmus elleni uniós cselekvési terv; a 2020–2030-as időszakra vonatkozó, a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer; az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia, a 2021–2030-as időszakra vonatkozó, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló stratégia.

A 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentés nagy hangsúlyt helyez a szociális jogok európai pillérének megvalósítására, amelyet az EU vezetői a portói szociális csúcstalálkozón támogattak. A vezetők elismerték, hogy a Bizottság által előterjesztett cselekvési terv hasznos iránymutatást nyújt a pillér megvalósításához azzal, hogy tematikus háttérmagyarázatokkal szolgál az esélyegyenlőség és a munkaerőpiachoz való hozzáférés, a méltányos munkafeltételek, valamint a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén jelentkező legfontosabb kihívások kérdéskörében, figyelemmel a társadalmi-gazdasági kilátásokra és a legújabb szakpolitikai kezdeményezésekre. A jelentés nyomon követi a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó, 2030-ra kitűzött, az uniós vezetők által Portóban és az Európai Tanács 2021. júniusi ülésén üdvözölt kiemelt uniós célok felé tett előrehaladást. Ez a kiadás első alkalommal számol be a tagállamok által előterjesztett, az EPSCO Tanács 2022. júniusi ülésén bemutatott és megvitatott, 2030-ra kitűzött nemzeti célok megvalósítása terén elért eredményekről.

A foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó, 2030-ra kitűzött célok jelentik az érintett szakpolitikai területeken végrehajtott szakpolitikai intézkedések hajtóerejét uniós és tagállami szinten egyaránt. A foglalkoztatás elmúlt két év átlagában tapasztalt szilárd, éves szinten 1,7 %-os növekedésének köszönhetően az EU jó úton halad a 2030-ra kitűzött kiemelt foglalkoztatási cél megvalósítása felé (a 2022-es 74,6 %-os szintről 2030-ig további 3,4 százalékponttal kell emelkednie a foglalkoztatási rátának az EU-ban, hogy elérje a 78 %-os célt), bár a legfrissebb negyedéves adatok lassabb előrehaladásra utalnak.

- A Covid19-válság utáni fellendülés és a jó munkaerőpiaci fejlemények fényében 2022-ig valamennyi tagállam haladást ért el foglalkoztatási céljainak teljesítése terén. Nagy többségüknek 2030-ig további erőfeszítéseket kell tenniük a foglalkoztatási és készségfejlesztési politikák terén ahhoz, hogy elérjék céljaikat. A tagállamok jelentős részében az alacsonyabb képzettségűek foglalkoztatási rátáját illetően van leginkább szükség jobb eredményekre; ezt számos országban az idősebb nők (55–64 évesek) és a fiatalok (20–29 évesek) foglalkoztatási rátája követi.

- Ugyanakkor jelentős előrelépésre van szükség annak a kiemelt uniós célnak az eléréséhez, hogy – a 2016-os alacsony, 37,4 %-os szintet javítva – 2030-ra az EU-ban a felnőttek legalább 60 %-a évente képzésben vegyen részt, összhangban azzal a törekvéssel, hogy Európa versenyképes, innovatív és befogadó maradjon, többek között a zöld és digitális átállás összefüggésében is.
- Végezetül az elmúlt három év nehéz társadalmi-gazdasági környezete ellenére, valamint az uniós és tagállami szintű határozott szakpolitikai intézkedéseknek köszönhetően a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma nagyjából változatlan maradt az EU-ban (2022-ben 279 000 fővel csökkent). Míg a tagállamok többsége 2019 óta némi haladást ért el a szegénység csökkentésére vonatkozó nemzeti célok megvalósítása terén, több más tagállamban az ellenkező irányba mutató változások mentek végbe. Ezért további jelentős erőfeszítésekre és folyamatos nyomon követésre lesz szükség annak biztosítása érdekében, hogy a meghatározott nemzeti célok teljesüljenek, és 2019-hez képest 2030-ra legalább 15 millióval csökkenjen a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma.

A tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveiben előirányzott reformok és beruházások – a kohéziós politikai alapokkal együtt – elő fogják mozdítani a méltányos, inkluzív és fenntartható növekedést. Az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Igazságos Átmenet Alap (IÁA) és a Technikai Támogatási Eszköz által nyújtott támogatás mellett a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz előmozdítja az Unió gazdasági, társadalmi és területi kohézióját azáltal, hogy releváns reformok és beruházások révén javítja a tagállamok rezilienciáját, válsághelyzetekre való felkészültségét, alkalmazkodási képességét és növekedési potenciálját, valamint előmozdítja a magas színvonalú munkahelyteremtést. Ily módon az eszköz a szociális jogok európai pillérének megvalósításához is hozzájárul⁴. A tagállamok összesen 139,6 milliárd EUR-t különítettek el szociális kiadásokra, ami a teljes becsült kiadások mintegy 28 %-át teszi ki⁵. A Bizottság eddig nagyjából 175 milliárd EUR-t folyósított az eszköz keretében vissza nem térítendő támogatások és hitelek, valamint előfinanszírozás formájában. A 27 helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt 6 266 mérföldkő és cél közül 2 045 várhatóan hozzájárul a szociálpolitikákhoz, a november 13-án teljesített 808 mérföldkő és cél közül pedig 243 előmozdítja a szociálpolitikákat, ami a teljesített mérföldkövek és célok teljes számának mintegy 30 %-át, a 27 helyreállítási és rezilienciaépítési tervben szereplő, szociálpolitikákhoz kapcsolódó mérföldkövek és célok közel 12 %-át teszi ki. A szakpolitikai válasz elemzésének részeként az együttes foglalkoztatási jelentés kitér az uniós finanszírozási források – többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, az ESZ+, az ERFA, az IÁA és a Technikai Támogatási Eszköz – által támogatott különféle intézkedésekre is. Mindez támogatni fogja a növekedést és a foglalkoztatási kilátásokat, valamint a társadalmi és gazdasági kohéziót és rezilienciát az Unióban.

⁴ (EU) 2021/241 rendelet a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

⁵ A szociális kiadások kategóriáinak meghatározása és alkalmazása a Bizottság által az (EU) 2021/2105 felhatalmazáson alapuló rendeletben, az Európai Parlamenttel és a tagállamokkal folytatott konzultációt követően elfogadott módszertan alapján történik.

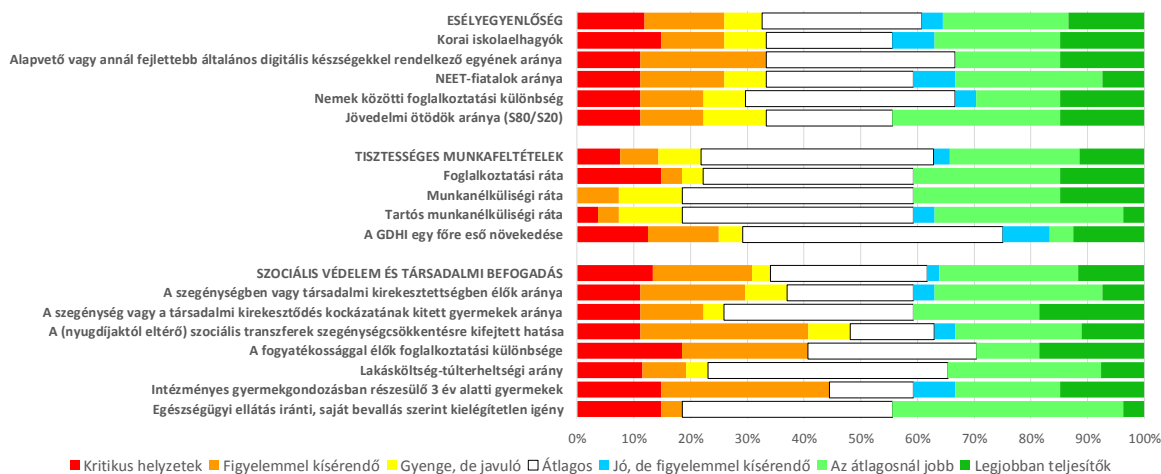
A 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentés a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján – az EMCO és az SPC legfőbb üzeneteiben foglaltak szerint, és az azok alapjául szolgáló, az EMCO és az SPC közös munkacsoportja által készített jelentésben foglaltak szerint, továbbá az EPSCO Tanács 2023. júniusi ülésén folytatott megbeszélések nyomán – **nagyobb hangsúlyt fektet az országspecifikus kérdésekre**⁶. Ezt olyan kísérleti projektnek kell tekinteni, amelyet a jövőben értékelni kell. A meglévő eszközökre (a szociális eredménytáblára és az elfogadott együttes foglalkoztatási jelentés „színkódos” módszertanára) támaszkodva a jelentés elemzi a tagállamok munkaerőpiacát, a készségek terén jelentkező és társadalmi kihívásait annak érdekében, hogy azonosítsa a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő – a második lépésben mélyrehatóbb elemzést igénylő – potenciális kockázatokat. Ebben az értelemben az országspecifikus elemzés az EUMSZ 148. cikkével összhangban megerősíti a foglalkoztatás, a készségek és a szociálpolitika területének az európai szemeszter keretében történő nyomon követését. Az együttes foglalkoztatási jelentés tartalmazza az első lépésben végzett országelemzést, amely főként a szociális eredménytábla kiemelt mutatóin alapul. Mindent egybevetve, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret első elemzése a következőkre mutat rá:

- i. a 2021-ben viszonylag rosszabb általános foglalkoztatási és munkanélküliségi eredményekkel induló tagállamok 2022-re jelentősebb javulást értek el, ami konvergenciát jelez e dimenziók tekintetében;
- ii. a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintően potenciális kockázatok állnak fenn a készségek tekintetében, amelyek – a közelmúltbeli pozitív fejlemények ellenére – a foglalkoztathatóságot illetően kihívásokat okozhatnak, és növelhetik az egyenlőtlenségeket, hacsak nem kerül sor a szakpolitikai intézkedések jelentős mértékű felgyorsítására;
- iii. a többszörös válságok ellenére 2022-ben összességében nagyjából stabilak voltak a társadalmi hatások, amelyeket azonban a magas megélhetési költségek fényében szorosan nyomon kell követni.

A második lépésben a részletesebb elemzést (a többek között a 2030-ra kitűzött nemzeti célok megvalósítása terén elért eredményekről szóló mennyiségi és minőségi bizonyítékok szélesebb körének felhasználásával) a Bizottság szolgálatai fogják végezni azon országok vonatkozásában, amelyek esetében az első lépésben potenciális kockázatokat azonosítottak a felfelé irányuló társadalmi konvergencia tekintetében (Bulgária, Észtország, Litvánia, Magyarország, Olaszország, Románia és Spanyolország, az e jelentésben ismertetett elemzés alapján).

⁶ Lásd az EMCO és az SPC közös munkacsoportjának a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keretről szóló jelentését ([9481/23 ADD 1](#) dokumentum), valamint az EMCO és az SPC által e jelentés alapján jóváhagyott legfőbb üzeneteket ([9481/23](#) dokumentum).

Az uniós tagállamokban felmerülő foglalkoztatási, készségfejlesztési és társadalmi kihívások a szociális eredménytábla kiemelt mutatói szerinti bontásban

Megjegyzés: 1. A felnőttek tanulásban való részvételére vonatkozó mutatóhoz kapcsolódó adatok még nem állnak rendelkezésre. 2. Néhány ország esetében egyes mutatókhoz hiányoznak az adatok – lásd az 1.4. szakasz 1.4.1. táblázatát. Az összes mutatóhoz tartozó jelmagyarázatot a melléklet ismerteti.

Összességében a munkaerőpiaci eredmények 2022-ben és 2023-ban – a rendkívüli sokkhatások ellenére – átlagban jók voltak, és sok esetben meghaladták a világjárvány előtti szintet. Bár az uniós gazdaság a közelmúltban veszített lendületéből, a munkaerőpiac továbbra is ellenállónak bizonyult az egészséggel, az ellátási láncokkal, az energia- és élelmiszerárakkal, a természeti katasztrófákkal és a geopolitikai instabilitással kapcsolatos sokkhatásokkal szemben. Az elmúlt három év nehéz társadalmi-gazdasági körülményei között uniós és nemzeti szinten bevezetett rendkívüli intézkedések hozzájárultak ehhez a teljesítményhez⁷. Összességében a foglalkoztatási ráta 2022-ben elérte a 74,6 %-ot az EU-ban, és 2023 II. negyedévében 75,4 %-ra nőtt, ami 2,5 százalékponttal meghaladja a világjárvány előtti (2019. IV. negyedévi) szintet. Ezzel párhuzamosan az a munkanélküliségi és a tartós munkanélküliségi ráta 6,2 %-os, illetve 2,4 %-os szinttel 2022-ben az eddig mért legalacsonyabb értéket érte el az EU-ban (2023 II. negyedévében tovább csökkent 6 %-ra, illetve 2,1 %-ra). Mindazonáltal eltérésekről mutatkoznak a tagállamok és régiók, valamint az ágazatok között. Az energiaválság visszafogta a foglalkoztatás növekedését a rendkívül energiaigényes ágazatokban, míg az információs és kommunikációs technológiai (IKT) ágazatban nőtt leginkább a foglalkoztatás mértéke: az ágazat 2019 IV. negyedéve és 2023 II. negyedéve között több mint egymillió munkahelyet teremtett.

⁷ Ilyen intézkedés volt többek között a SURE, aminek teljes időtartama alatt a támogatható intézkedésekre fordított 122 milliárd EUR összegű közkiadás 49 %-át csökkentett munkaidős foglalkoztatásra, 31 %-át az önálló vállalkozókat célzó „hasonló intézkedésekre”, 9 %-át pedig bértámogatási rendszerekre fordították. Lásd: [SURE after its sunset – final bi-annual report](#) (A SURE a megszűnése után: végső féléves jelentés), [COM\(2023\) 291 final](#).

Erős munkaerőpiac a rendkívüli sokkhatások ellenére

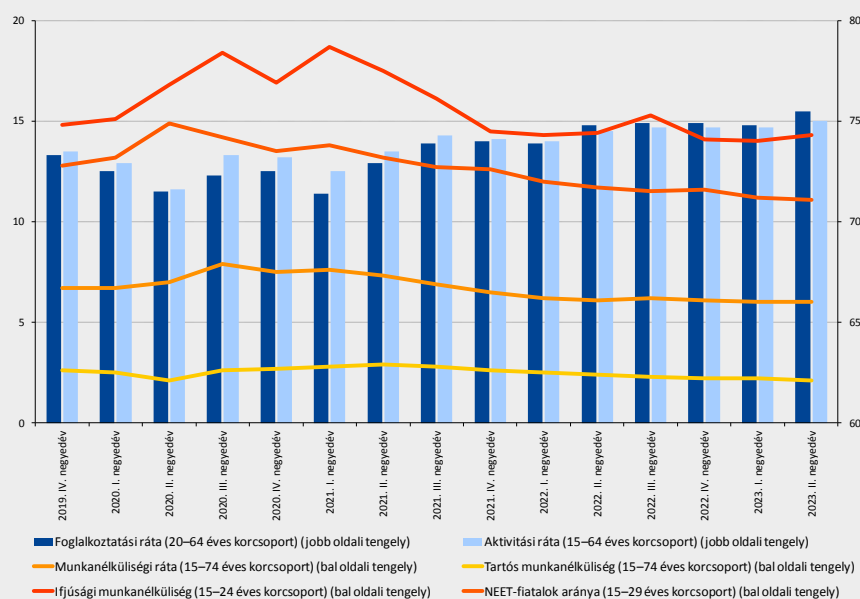
75.4 %
foglalkoztatási
ráta (20–64
évesek) 2023 II.
negyedévében
(+0.7 százalékpont
az előző évhez
képest)

75%
aktivitási ráta
(15–64 évesek)
2023 II.
negyedévében
(+0,5 százalékpont
az előző évhez
képest)

6%
munkanélkülis
égi ráta (15–74
évesek) 2023 II.
negyedévében
(–0,1 százalékpont
az előző évhez
képest)

14.3%
ifjúsági
munkanélkülis
égi ráta (15–24
évesek) 2023 II.
negyedévében
(–0,1 százalékpont
az előző évhez
képest)

Fő munkaerőpiaci mutatók az EU27 tagállamaiban (% , negyedéves)

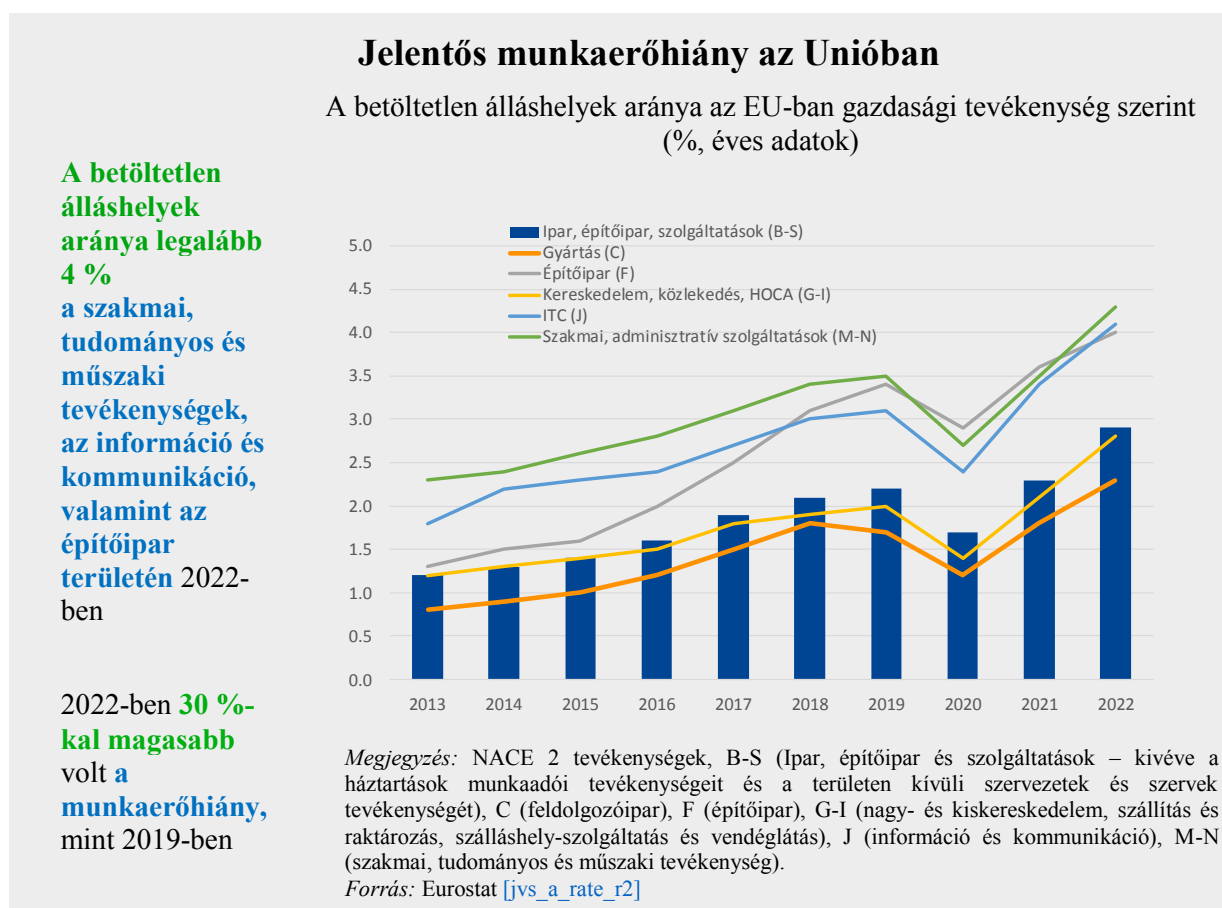
Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], [[une_rt_q](#)], [[une_ltu_q](#)] és [[lfsi_neet_q](#)]. Szezonálisan, nem pedig naptárilag kiigazított adatok.

A jelentős munkaerő- és szakemberhiány szűk keresztmetszeteket okoz a gazdasági növekedésben, és ha nem kezelik megfelelően, lelassíthatja a zöld és digitális átállást. A munkaerőhiány széles körben jellemző a foglalkozások és a készség szintek terén. Az elmúlt negyedévek során tapasztalt némi enyhülés ellenére a betöltetlen álláshelyek aránya 2023 II. negyedévében 2,7 % volt az EU-ban, ami jóval meghaladja a 2013–2019-es időszak 1,7 %-os átlagát⁸. 2022-ben jelentős hiányról számoltak be olyan ágazatokban, mint az egészségügy, a TTMM (különösen az IKT), az építőipar és bizonyos szolgáltatási foglalkozások. A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban 2015 óta megkétszereződött a munkaerőhiány, miközben ezekben az ágazatokban a képzési kínálat elmarad az átlagtól. 2021-ben azon uniós vállalkozások több mint 60 %-a, amelyek IKT-szakembereket vettek fel vagy próbáltak felvenni, nehézségekbe ütközött az ilyen álláshelyek betöltése során. A széles körű munkaerőhiányt a gazdaság közelmúltbeli lassulása ellenére erős munkaerő-kereslet okozza, de a munkaerő-kínálatot korlátozó tényezők (például a népesség elöregedése és az egy munkavállalóra jutó ledolgozott munkaórák csökkenő tendenciája) szintén szerepet játszhattak. Ezzel párhuzamosan a munkaerőhiány másik jelentős oka a zöld és digitális átállás által teremtett új munkahelyek mellett a munkaerő munkaerőpiaci szempontból releváns készségeinek hiánya. A regionális versenyképesség fenntarthatóságának közelmúltbeli feltérképezése azt mutatja, hogy a 2008–2018-as időszakban a foglalkoztatás a környezetbarátabb és termelékenyebb ágazatok felé mozdult el, és jelentős különbségek mutatkoznak a régiók között (a fejlettebb régiók jobban teljesítenek az átállásban, mint a kevésbé fejlettek vagy az átmenetben lévők)⁹. Végezetül, bizonyos esetekben az ágazatra jellemző munkaerőhiány a rossz munkafeltételekre is visszavezethető, különösen az olyan ágazatokban, mint az egészségügy, a bentlakásos gondozás és a közlekedés. A munkaerőpiachoz való hozzáférés javítása – különösen az alulreprezentált csoportok (nevezetesen a nők, a fiatalok, az idősebb munkavállalók, a migráns háttérű személyek és a fogyatékkal élő személyek) munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása révén – segíthet ellensúlyozni a demográfiai változások munkaerő-kínálatra gyakorolt hatását.

⁸ Európai Bizottság, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

⁹ Lásd Anabela Santos, Javier Barbero, Simone Salotti, Olga Diukanova és Dimitrios Pontikakis, *On the road to regional 'Competitive Environmental Sustainability': the role of the European structural funds* (A regionális „versenyképes környezeti fenntarthatóság” felé vezető úton: az európai strukturális alapok szerepe), *Industry and Innovation*, 2023 30:7, 801–823, DOI: [10.1080/13662716.2023.2236048](https://doi.org/10.1080/13662716.2023.2236048)

Rendkívül fontos a továbbképzés és az átképzés megfelelő biztosítása az európai készségfejlesztési programmal összhangban. A nemek közötti egyenlőtlenségek kezelése az oktatásban és a képzésben – különösen ami a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát és a tanulmányi területek kiválasztását illeti – segíthetne a magasan képzett munkaerő-kínálat növelésében. Számos tagállam megkezdte nemzeti készségstratégiájának kidolgozását, többek között a készségfejlesztési paktum keretében, és nemzeti prioritásokat és intézkedéseket határozott meg a szakképzés korszerűsítésére és időtállóvá tételére. A munkafeltételek megerősítése segítene a munkavállalók bevonzásában és megtartásában egyes, munkaerőhiány által sújtott ágazatokban és szakmákban. Ezen túlmenően az EU-n belüli mobilitás előmozdítása, valamint a harmadik országokból érkező képzett munkavállalók vonzása – a munkaügyi és szociális védelmi jogok tiszteletben tartásának és érvényesítésének biztosítása mellett –, valamint a legális migrációnak az uniós tehetségbázis támogatásával a hiányszakmák felé történő irányítása szintén hozzájárulhat a munkaerő- és szakemberhiány kezeléséhez, teljes mértékben kiegészítve az Unión belüli tehetségek kiaknázását¹⁰.

¹⁰ Az uniós tehetségbázist a Bizottság által 2023. november 15-én elfogadott készség- és tehetségmobilitási csomag részeként indították el.

A nominálbér emelése ellenére a reálbérek 2022-ben különböző mértékben, de szinte valamennyi tagállamban csökkentek, ami rávilágít a kiegyensúlyozott bérmegállapítási mechanizmusok fontosságára. A szigorú munkaerőpiaci feltételek és a magas infláció felfelé ható nyomást gyakoroltak a nominálbérekre. Mindazonáltal az EU-ban a nominálbér 2022. évi 4,8 %-os növekedése az infláció alatt maradt, aminek következtében a reálbérek szinte minden tagállamban csökkentek, az EU-ban átlagosan 3,7 %-kal¹¹. Az erőteljesebb bérnövekedés és az infláció mérséklődése miatt azonban a reálbérek csökkenése 2023 első felében lelassult. A vásárlóerő fokozatos helyreállása és a további veszteségek enyhítése elengedhetetlen a magas megélhetési költségek – különösen az alacsony bérezésűekre gyakorolt – társadalmi hatásainak megfékezéséhez. A haszonkulcsok alakulása arra enged következtetni, hogy egyes ágazatokban további béremelésre van lehetőség, ugyanakkor továbbra is ügyelni kell az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokra. Ebben az összefüggésben az erős szociális párbeszéd és a hatékony kollektív tárgyalások – a nemzeti jogszabályokkal és/vagy gyakorlatokkal összhangban – kulcsfontosságúak egy olyan általános bérnövekedés eléréséhez, amely támogatja a vásárlóerőt, különösen az alacsony és közepes bérezésűek esetében, miközben elősegíti a minőségi munkahelyek teremtését, és megőrzi a versenyképességet.

¹¹ A bérek közelmúltbeli alakulásáról lásd: Európai Bizottság, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában: 2023. évi éves jelentés), 2023 (előkészületben).

A megfelelő minimálbérek hozzájárulhatnak az alacsony bérezésűek vásárlóerejének megőrzéséhez és a dolgozói szegénység csökkentéséhez, erősítve ugyanakkor a munkavállalás ösztönzőit. 2022 januárja és 2023 júliusa között a jogszabályban meghatározott minimálbérek nominális értéken jelentősen emelkedtek valamennyi olyan tagállamban, ahol érvényben vannak minimálbérek, ez e tagállamok felében ellensúlyozta a magas inflációnak a minimálbért keresők vásárlóerejére gyakorolt hatását. A bérek emelkedése az automatikus indexálási kiigazításokat – amennyiben ilyen mechanizmusok vannak érvényben –, valamint a diszkrecionális aktualizálásokat tükrözte. Ezzel egyidejűleg a jogszabályban meghatározott minimálbérrel nem rendelkező tagállamok közül néhányban a legrosszabbul fizetett foglalkozások esetében a kollektív megállapodás szerinti bérek csak visszafogott növekedést mutattak, ami reálértéken jelentős veszteségekhez vezetett¹². A magas infláció hatásainak mérséklése különösen fontos az alacsony bérezésűek esetében, akiket aránytalanul érintenek a még mindig magas energia- és élelmiszerárak. Az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről szóló irányelv¹³ átültetése döntő fontosságú lesz az alacsony bérezésűek vásárlóerejének védelme és a dolgozói szegénység növekedésének megelőzése szempontjából, miközben megerősíti a munkavállalás ösztönzőit, a szociális partnerek pedig kulcsszerepet játszanak az irányelv végrehajtásában. Az irányelv olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek valamennyi tagállamban előmozdítják a kollektív tárgyalásokat, valamint javítják a végrehajtási és ellenőrzési mechanizmusokat.

¹² Lásd: Eurofound, *Minimálbérek 2023-ban: éves áttekintés* (Minimálbérek az EU-ban sorozat), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2023.

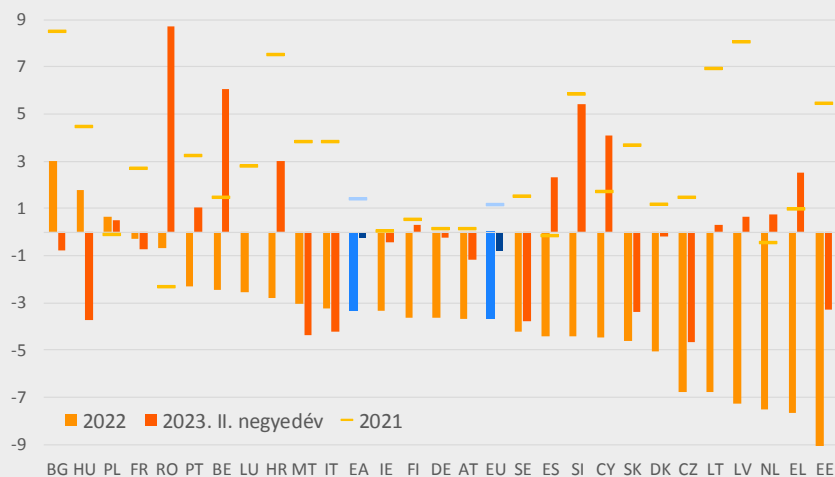
¹³ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2022/2041 irányelve \(2022. október 19.\) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről](#) (HL L 275., 2022.10.25., 33. o.).

A reálbérek 2022-ben csökkentek és tovább csökkennek, bár lassabb ütemben

Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset (éves %-os változás; 2021, 2022 és 2023 II. negyedéve)

Az egy munkavállalóra jutó nominálbér 2022-ben **4,8 %-kal**, 2023 II. negyedévében 2022 II. negyedévéhez képest pedig **6 %-kal** nőtt.

A reálbérek azonban 2022-ben **3,7 %-kal**, 2023 II. negyedévében 2022 II. negyedévéhez képest pedig **0,8 %-kal** csökkentek.

Forrás: Európai Bizottság, AMECO adatbázis, Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset [hwwdw]; deflátor: Harmonizált fogyasztói árindex [zcpih]. 2023 II. negyedévére vonatkozóan: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján, bérek és keresetek [namq_10_gdp], összes foglalkoztatott száma (hazai szemlélet) [namq_10_a10_e] és harmonizált fogyasztói árindex [prc_hicp_midx].

Bár a különböző szerződéses megállapodások eltérő egyéni preferenciákat és igényeket is figyelembe vesznek, és nagyobb rugalmasságot biztosítanak mind a munkavállalók, mind a vállalkozások számára, a munkaerőpiaci szegmentáció továbbra is az egyenlőtlenség számos mozgatórugójának egyike. Ez különösen igaz abban az esetben, ha a határozott idejű szerződések nem jelentenek ugródeszkát a határozatlan idejű foglalkoztatáshoz. Az ilyen szerződések (és különösen a nagyon rövid időtartamú szerződések) gyakran kevésbé kedvező munkafeltételekkel, a továbbképzéshez és a munkahelyi képzéshez való hozzáférésre vagy az abba való befektetésre irányuló ösztönzők csökkenésével, valamint a szociális védelem terén a határozatlan idejű foglalkoztatáshoz képest hiányosságokkal járnak¹⁴. 2022-ben a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak aránya az összes munkavállaló körében nagyjából változatlan volt az EU-ban (12,9 %, több mint felük nem önként kötött ilyen szerződéssel), de a tagállamok között jelentős eltérések voltak. Ez az arány jelentősen magasabb volt a fiatalok és a migránsok körében, míg a nők viszonylag gyakrabban dolgoztak ideiglenes foglalkoztatás keretében, mint a férfiak. Az alkalmazott nélküli önálló vállalkozók általában a bizonytalanság nagyobb kockázatának vannak kitéve. Az önálló vállalkozói tevékenység bizonyos esetekben függőségi munkaviszonyt is rejthet („színelte önfoglalkoztatás”), amellet, hogy továbbra is fennálló hiányosságokkal jár együtt a szociális védelem terén¹⁵. Tágabb értelemben az atipikus foglalkoztatási formák széles körű alkalmazása kevésbé vonzóvá tehet bizonyos ágazatokat és foglalkozásokat a munkavállalók számára, és ezáltal hozzájárulhat a munkaerőhiány kialakulásához. A szerződéses megállapodások széles választékának együtt kell járnia a szociális védelemhez, valamint a tanulási és fejlődési lehetőségekhez való megfelelő hozzáféréssel, hogy a munkavállalókat felkészítsük az előttünk álló átalakulásokra.

¹⁴ Eurofound, *Labour market segmentation, Observatory* (Munkaerőpiaci szegmentáció, Megfigyelőközpont), 2019.

¹⁵ A Bizottság jelentése a Tanácsnak a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló 2019. évi tanácsi ajánlás végrehajtásáról, [COM\(2023\) 43 final](#).

Nagy különbségek a határozott idejű munkaszerződések használatában az egyes tagállamok között, a fiatalok körében sokkal nagyobb előfordulással

12.9%

a **határozott
idejű**

szerződéssel

foglalkoztatott
(20–64 évesek)
munkavállalók
aránya 2022-ben

50%

a **határozott
idejű**

szerződéssel

foglalkoztatott
fiatalok (15–24
évesek) aránya

7,3 % a **nem**

önként vállalt,

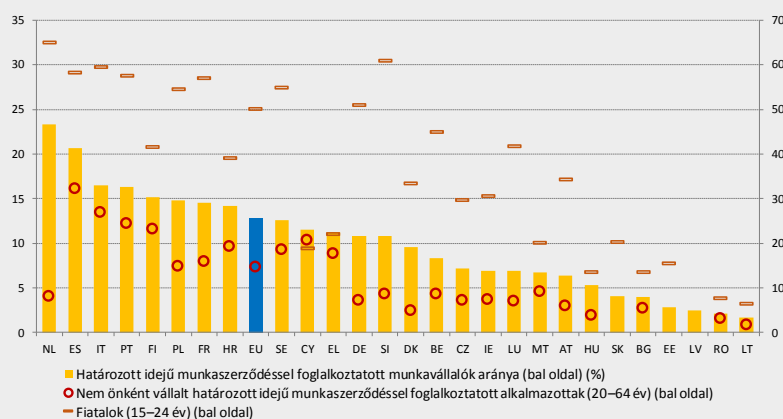
határozott

idejű

szerződéssel

foglalkoztatottak
(20–64 évesek)
aránya

Ideiglenes alkalmazottak az összes alkalmazotthoz képest mért
százalékban, életkor szerint (15–24 évesek) (%-ban, 2022)

Forrás: Eurostat [[lfsa_etpgan](#)] és [[lfsa_etgar](#)], EU LFS.

Az uniós munkaerőpiacok világjárvány utáni fellendülése megerősítette a platformgazdaság szerepét, ami hozzájárul munkaerőpiaci lehetőségek teremtéséhez, ugyanakkor kihívást jelenthet a munkafeltételek és a szociális védelem szempontjából is. A felmérési adatok alapján 2022-ben a válaszadók 2,4 %-a végzett munkát online digitális platformokon keresztül az EU-ban, 1,9 %-a pedig helyszíni digitális platformokon keresztül, bár a tagállamok között jelentős eltérések tapasztalhatók. Az algoritmikus irányítás (AM) hozzájárulhat a hatékonyság növeléséhez és a szolgáltatás általános minőségének javításához a platformgazdaságban. Az algoritmusok a munkavállalók helyével, rendelkezésre állásával, készségeivel és múltbeli teljesítményével kapcsolatos adatokat használnak annak érdekében, hogy a feladatokat valós időben a legmegfelelőbb munkavállalókkal párosítsák. Az AM azt is lehetővé teszi, hogy fogyasztói minősítések és más mérőszámok segítségével nyomon kövessék a munkavállalók teljesítményét, valós idejű visszajelzést nyújtva a platformszabványok betartatásához. Az AM vállalatok általi alkalmazása ugyanakkor a munkavállalók fokozott felügyeletéhez és értékeléséhez vezethet, ami korlátozhatja önállóságukat és a munkafeladatok felett gyakorolt ellenőrzésüket. Az AM alkalmazása az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a munkavállalókkal szembeni méltányosság kérdését veti fel. Emellett a mesterséges intelligencia AM-be történő integrálása azzal a kockázattal jár, hogy megerősíti a meglévő előítéleteket és diszkriminatív gyakorlatokat. Az AM-rendszerek átláthatatlanságával és a feladatoknak a platform-munkavállalók közötti megosztására és ezáltal a keresetükre gyakorolt hatásával kapcsolatos kihívások mellett fennáll annak a kockázata is, hogy tévesen sorolják be a munkavállalók foglalkoztatási státuszát (akiket hamisan önfoglalkoztatóként tüntetnek fel, és így nem jogosultak a munkavállalói jogokra és védelemre). A platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról szóló irányelvjavaslat a digitális munkaplatformokon dolgozó egyéneket érintő algoritmusokkal kapcsolatos potenciális veszélyek enyhítését fogja szolgálni. Emellett kollektív tájékoztatási jogok megállapítását javasolja a munkavállalók képviselői számára.

A mesterséges intelligenciáról (MI) szóló tanulmányok rámutatnak arra, hogy a gépi tanulás potenciálisan jelentős hatást gyakorolhat a munkaerőpiacra, és a korábbi technológiai fejleményekhez képest várhatóan nagyobb hatással lesznek a szellemi és a kreatív foglalkozásokra. A szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások ebben az összefüggésben döntő fontosságúak ahhoz, hogy a technológiai fejlődésből eredő változások kezelése során részvételen alapuló megközelítést lehessen biztosítani, kezelve az esetleges problémákat, ugyanakkor előmozdítva a munkavállalók alkalmazkodását (többek között a készségkínálat révén). A hatékony aktív munkaerőpiaci szakpolitikák – többek között a továbbképzési és átképzési rendszerek és a foglalkoztatási szolgálatok – elengedhetetlenek az ilyen változások kíséréséhez és a munkahelyváltás hatékony támogatásához. Ami a generatív mesterséges intelligenciát illeti, az Eurofound szerint a felmérésben részt vevő munkavállalók összességében pozitívnak tartják a gépi tanulás alkalmazását, mivel ez segíthet a rutinfeladatokkal töltött idő megspórolásában, és lehetővé teheti, hogy jobban a magasabb hozzáadott értékkel rendelkező feladatokra összpontosíthassanak¹⁶. A mesterséges intelligencia a fogyatékossgal élő személyeket is támogathatná a munkaerőpiacon azáltal, hogy inkluzívabb és e személyek igényeinek jobban megfelelő környezetet teremt. Összességében elmondható, hogy bár a mesterséges intelligencia és a gépi tanulási modellekben, különösen a generatív előképzett transzformátorokon (például a ChatGPT-n) alapuló modellekben nagy lehetőségek rejlenek, e modellek a jövőben jelentős hatást gyakorolhatnak a szellemi munkavállalókra¹⁷, sőt a kreatív foglalkozásokat is érinthetik¹⁸. E technológiák gyors fejlődése éber felügyeletet tesz szükségessé annak érdekében, hogy kiaknázzuk előnyeiket, miközben előre jelezzük a lehetséges negatív hatásokat, és hogy megfelelő és időszerű politikai válaszokat dolgozzunk ki, többek között a munkaerőpiacokat és a munkavállalóknak a mesterséges intelligencia által generált termelékenységnövekedésben való megfelelő részvételét illetően. Ebben az összefüggésben a mesterséges intelligencia kihívásokat jelent az átláthatóság, az elszámoltathatóság, valamint a munkavállalói jogokra, a munkakörülményekre és a jövedelmekre gyakorolt lehetséges hatás tekintetében. A mesterséges intelligenciáról szóló, javasolt jogszabály – amennyiben jelenlegi formájában kerül elfogadásra – például nagy kockázatúnak fogja minősíteni a munkaerő-felvétel és a munkavállalók irányítása során használt MI-rendszereket, és követelményeket ír elő az átláthatóságra, a biztonságra, a pontosságra és az emberi felügyeletre vonatkozóan.

¹⁶ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice* (Etikus digitalizáció a munkahelyen: az elmélettől a gyakorlatig), 2023; Eurofound, *Ethics in the digital workplace* (Etika a digitális munkahelyen), 2022; és Eurofound, *Digitisation in the workplace* (Digitalizáció a munkahelyen), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2021.

¹⁷ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential impacts on job quantitative and quality* (Generatív MI és munkahelyek: A munkahelyek mennyiségére és minőségére gyakorolt lehetséges hatások globális elemzése), ILO 96. sz. munkadokumentum, <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>

¹⁸ Lásd például a Writers Guild of America és az Alliance of Motion Picture and Television Producers között létrejött megállapodást a mesterséges intelligencia filmiparra gyakorolt befolyásával kapcsolatos aggályok kezeléséről. Az új szerződés a mesterséges intelligencia filmes és televíziós projektekben való felhasználására vonatkozó szabályokat tartalmaz, és Hollywood egyik leghosszabb sztrájkjának végén született meg.

A javulás ellenére a fiatalok számos tagállamban továbbra is kihívásokkal szembesülnek a munkaerőpiaci integráció terén, ami különös figyelmet és testre szabott szakpolitikai fellépést igényel. Az ifjúsági munkanélküliség 2020 óta 3,1 százalékponttal csökkent, de 2022-ben 14,5 %-os értékével továbbra is csaknem háromszor magasabb, mint az EU teljes munkaképes korú népessége esetében. A regionális különbségek továbbra is fennállnak, magas mért értékekkel például az EU legkülső régióiban. Hasonlóképpen, a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya jelentősen, a világjárvány előtti szintre csökkent, főként a munkanélküli NEET-fiatalok számának csökkenése miatt, de 2023 II. negyedévében továbbra is 11,1 % az EU-ban, és különösen magas egyes tagállamokban, illetve jelentős különbségek vannak az országokon belül is. Az EU-n kívül született nők és fiatalok hangsúlyosabban szerepelnek a NEET-fiatalok között. A fiatalok munkaerőpiaci, illetve oktatási és képzési rendszerekbe való megfelelő és időben történő integrációja kulcsfontosságú a jövőbeli szakmai siker szempontjából. A munkával töltött élet korai szakaszában tapasztalható munkanélküliség árthat a jövőbeli karrierlehetőségeknek és a keresőképességnek a „stigmatizáló hatások” révén, ami a szegénység és a társadalmi kirekesztés, illetve szélsőségesebb esetekben a fizikai és mentális egészségügyi problémák nagyobb kockázatához is vezethet. A gazdaságaink zöldítésével és digitalizációjával kapcsolatos jelentős átalakulások miatt biztosítani kell, hogy a fiatal generációk megfelelően integrálódjanak a munkaerőpiacra és a társadalomba, és képesek legyenek elfogadni a változásokat és irányítani az előttünk álló átalakulásokat. Ennek fényében folyamatos erőfeszítésekre van szükség azon strukturális kihívások leküzdéséhez, amelyek visszatartják a fiatalokat a munkaerőpiacon, különösen a széles körű munkaerő- és szakemberhiány összefüggésében. A megerősített ifjúsági garancia segíthet a NEET-fiatalok megcélzásában, minőségi foglalkoztatást, továbbképzést, tanulószereződéses gyakorlati képzést vagy szakmai gyakorlatot kínálva a munkanélkülivé válást vagy a formális tanulás befejezését követő négy hónapon belül¹⁹. Ennek kiegészítéseként a „tűzz célt magad elé, tanulj, fejleszd készségeidet, érvényesülj!” (Aim, Learn, Master, Achieve – ALMA) kezdeményezés segíti a hátrányos helyzetű NEET-fiatalokat abban, hogy külföldi szakmai tapasztalatot szerezzenek.

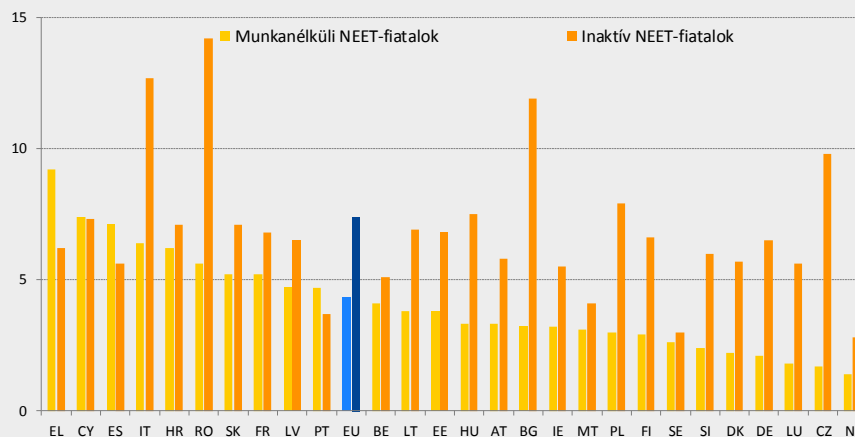
¹⁹ [A Tanács ajánlása](#) (2020. október 30.) az „Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése” témájában és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló, 2013. április 22-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2020/C 372/01) (HL C 372., 2020.11.4., 1. o.).

A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok gyakrabban inaktívak, mint munkanélküliek

2022-ben az EU-ban **a fiatalok 7.4%-a volt nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET)** és inaktív

a fiatalok 4.3%-a nem állt alkalmazásban, a férfiak pedig gyakrabban munkanélküliek, mint a nők

Nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) foglalkoztatási helyzet szerint (15–29 évesek) (% , 2022)

Megjegyzés: CZ és SK esetében az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [edat_lfse_20], EU LFS.

Az idősebb munkavállalók minden eddiginél aktívabbak a munkaerőpiacon, de még mindig van mit javítani, különösen a nők esetében. Az EU népessége gyorsan öregszik, és a medián életkor a 2022-es 44,4 évről az évszázad végéig várhatóan több mint 4 évvel emelkedik, míg a munkaképes korú népesség jelentősen csökkenni fog. Egyes tagállamokat és régiókat súlyosabban érintenek a demográfiai kihívások, mint másokat, ami azzal a veszéllyel jár, hogy az EU-ban tovább mélyülnek a meglévő egyenlőtlenségek. Az idősebb (55–64 éves) munkavállalók foglalkoztatási rátája jelentősen, a 2010. évi 44,7 %-ról 2022-re 62,3 %-ra nőtt az EU-ban, ami a részvételi arány növekedésének tudható be. A nemek közötti foglalkoztatási különbség ebben a korcsoportban 12,5 százalékponttal mindazonáltal nagyobb volt, mint a teljes munkaerő esetében, bár 2010 óta csökkent.

A népesség elöregedése várhatóan hatással lesz a munkaerő-kínálatra, csökkentve a munkaerőt, ugyanakkor súlyosbíthatja a készség- és munkaerőhiányt az Unióban. Ebben az összefüggésben a munkával töltött egészséges életszakasz meghosszabbítása fontos szerepet játszik a munkaerő-kínálat támogatásában és a szociális védelmi rendszerek költségvetési fenntarthatóságának biztosításában, miközben garantálja a társadalmi kohéziót, a szolidaritást és a nemzedékek közötti tudástranszfert. A Bizottság által a közelmúltban előterjesztett demográfiai eszköztár átfogó megközelítést határoz meg a demográfiai változásokra vonatkozóan. A Bizottság felszólítja a tagállamokat, hogy támogassák az egészséges és aktív időskort, lehetővé téve az emberek számára, hogy életük irányítása saját kezükben maradjon, és továbbra is hozzájáruljanak a gazdasághoz és a társadalomhoz²⁰.

²⁰ Lásd a Bizottság közleményét: *Demográfiai változások Európában: cselekvési eszköztár*, COM(2023) 577 final.

A nemek közötti munkaerőpiaci egyenlőtlenségek továbbra is széles körben elterjedtek, és a nemek közötti foglalkoztatási és bérkülönbségekben egyaránt megjelennek. A nemek közötti foglalkoztatási különbség, bár 2021-hez képest kismértékben csökkent, továbbra is jelentős – 2022-ben 10,7 százalékpont volt az EU-ban –, és nagy különbségek mutatkoznak a tagállamok és a régiók között. Emellett a különbség jelentősen nagyobb, ha figyelembe vesszük a nők körében a részmunkaidős foglalkoztatás nagyobb arányát (ami 2022-ben „teljes munkaidős egyenértékben kifejezve” 16 százalékpontra emelkedett). Ezenfelül a nemek közötti foglalkoztatási különbség sokkal nagyobb volt a gyermekesek esetében, mint a gyermektelenek esetében. Az elmúlt évtizedben történt előrelépés ellenére a nemek közötti bérszakadék a legtöbb országban szintén jelentős volt (2021-ben 12,7 % az EU-ban). Az okok részben a következőkhöz köthetők: i. a nők túlreprezentáltsága a viszonylag alacsony bérezésű munkahelyeken, valamint a részmunkaidős foglalkoztatásban; ii. a nők alulreprezentáltsága magasabb beosztású munkakörökben; iii. a nők számára nehezebb a munka és a gondozási feladatok összeegyeztetése és iv. a gondozási feladatok férfiak és nők közötti egyenlőtlen megosztása. Mindazonáltal az EU-ban a nemek közötti bérszakadék legnagyobb része nem kapcsolódik az egyének objektív és mérhető jellemzőihez, ami arra enged következtetni, hogy más tényezők, többek között a hátrányos megkülönböztetés és a nem átlátható bérstruktúrák valószínűleg jelentősen hozzájárulnak ahhoz²¹. Ezek a bérkülönbségek akadályozzák a nők gazdasági függetlenségét a munkával töltött életszakaszban, negatívan befolyásolják munkaerőpiaci részvételüket, és hozzájárulnak a nemek közötti nyugdíjszakadékhoz is (2022-ben 26 % az EU-ban), ami nagyobb szegénységi kockázatot jelent az idős nők számára. A nemek közötti bérdiszkrimináció és béregyenlőtlenség kezelése, valamint az adórendszerek működésének javítása több nő esetében ösztönözheti a gazdasági aktivitást, ami a jelentős munkaerő- és szakemberhiány fényében is fontos.

²¹ Eurostat, Statistical Working Papers, *Gender pay gap in the European Union – A statistical analysis* (Nemek közötti bérszakadék az Európai Unióban – Statisztikai elemzés), 2021.

A minőségi és megfizethető kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások, valamint a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások elérhetőségének javítása kulcsfontosságú a nők munkaerőpiaci részvételének növeléséhez, összhangban a 2020–2025-ös időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiával, továbbá a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról, a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférésről²², valamint az európai gyermekgarancia létrehozásáról²³ szóló tanácsi ajánlásokkal, ideértve az új barcelonai célokat is. Végezetül a bérek átláthatóságára vonatkozó intézkedések – a bérek átláthatóságáról szóló irányelvvel²⁴ összhangban – elengedhetetlenek ahhoz, hogy feltárják a nemi elfogultságot a bérstruktúrákban és a bérmegállapítást illetően, és lehetővé tegyék a munkavállalók számára, hogy hatékonyan érvényesítsék az egyenlő munkáért vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő bérhez való jogukat.

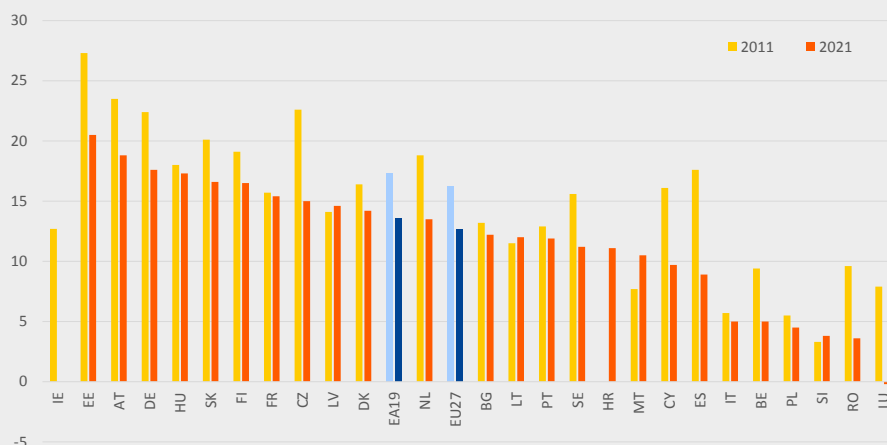
A nemek közötti bérszakadék a javulás ellenére továbbra is jelentős

12,7 % volt a **nemek közötti bérszakadék** 2021-ben az EU-ban, nagy eltérésekkel a tagállamok között

10,7 százalékpont volt a **nemek közötti foglalkoztatási különbség** 2022-ben az EU-ban

26 % volt a **nyugdíjak terén a nemek között fennálló egyenlőtlenség** 2022-ben az EU-ban

A férfi és női alkalmazottak átlagos bruttó órabére közötti különbség az előbbi százalékos arányként kifejezve (% , 2021 és 2011)

Megjegyzés: a 2021. évi értékek alapján rendezve. EL esetében minden évre, HR esetében 2011-re, IE esetében pedig 2021-re vonatkozóan hiányoznak az adatok.

Forrás: Eurostat [earn_gr_gpgr2].

²² Lásd: A Tanács ajánlása (2022. december 8.) a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról: a 2030-ra vonatkozó barcelonai célok (2022/C 484/01); *Törekvés az egyenlőségközpontú Unióra*, a 2020 és 2050 közötti időszakra vonatkozó uniós nemi esélyegyenlőségi stratégia és a Tanács ajánlása (2022. december 8.) a megfizethető magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférésről (2022/C 476/01).

²³ A Tanács (EU) 2021/1004 ajánlása (2021. június 14.) az európai gyermekgarancia létrehozásáról (HL L 223., 2021.6.22., 14. o.).

²⁴ Lásd: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása elve alkalmazásának a bérek átláthatósága és végrehajtási mechanizmusok révén történő megerősítéséről.

A közelmúltbeli javulás ellenére a fogyatékossgal élő személyek továbbra is jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiacon. 2022-ben a fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek közötti foglalkoztatási különbség 21,4 százalékpont volt az EU-ban. Emellett 2020-ban a fogyatékossgal élő személyek munkanélküliségi rátája csaknem kétszer akkora volt, mint a fogyatékossgal nem rendelkezőké. Emellett sok, fogyatékossgal élő személy nem vesz részt a munkaerőpiacon, ami a 60,7 %-os aktivitási rátában is tükröződik (a fogyatékossgal nem rendelkezők 83,4 %-ával szemben). A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, 2021–2030-as stratégiával összhangban további szakpolitikai erőfeszítésekre és célzott intézkedésekre van szükség a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében, amint az a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatására vonatkozó csomagban²⁵ is szerepel. Ezért kulcsfontosságú a foglalkoztatási és integrációs szolgálatok kapacitásainak megerősítése, a munkaerő-felvétel előmozdítása és a sztereotípiák elleni küzdelem, és ezzel párhuzamosan – a fogyatékossgal élő személyek szükségleteitől függően – az észszerű alkalmazkodás biztosítása a munkahelyen.

²⁵ Lásd: [Disability Employment Package to improve labour market outcomes for persons with disabilities](#)(Intézkedéscsomag a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának javításáért)

Az olvasási kompetencia Unió-szerte romlott, és a társadalmi-gazdasági státusz továbbra is megbízható előrejelző tényező e tekintetben, míg a tanárhány – többek között a szakma alacsony vonzereje miatt – veszélybe sodorja a minőségi oktatás biztosítását. A 2021. évi nemzetközi szövegértés-fejlődési vizsgálat (PIRLS) alapján a negyedik osztályos tanulók csaknem negyede alulteljesített a szövegértés terén, és a 2016–2021-es időszakban gyakorlatilag valamennyi részt vevő tagállamban csökkenő tendenciát állapítottak meg. Általánosságban jelentős – nagyjából két iskolai évnek megfelelő – volt a teljesítménybeli különbség az alacsony társadalmi-gazdasági státuszú gyermekek és a magasabb társadalmi-gazdasági státuszú gyermekek között. Ez rámutat az oktatási rendszer előtt a tekintetben álló kihívásokra, hogy minden diák számára biztosítsa a társadalomban és a munkaerőpiacon való boldoguláshoz szükséges alapvető készségeket és az esélyegyenlőséget. Annak ellenére, hogy az oktatást vagy képzést idő előtt elhagyó, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkező fiatalok aránya 2022-ben (kissé) tovább csökkent az EU-ban, továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között, valamint a nem, a születési ország és a lakóhely szerint. Ez a későbbi életszakasz során kihívást jelent a foglalkoztathatóság, a tanulási és az alkalmazkodóképesség tekintetében. Ezzel párhuzamosan a legtöbb tagállam a kötelező oktatás valamennyi ágazatában, és különösen a TTMM-tantárgyakat illetően nehézségekkel szembesül a tanári állások betöltését illetően, és ugyancsak kihívást jelent, hogy elegendő hallgató találja vonzónak és válassza a tanárképzést, illetve hogy a kezdő tanárokat a szakmában lehessen tartani. A legtöbb országban a tanárrá válás már nem vonzó pályaválasztás a fiatalok számára. A tanári szakma vonzereje számos tényezőtől függ, többek között a bérezéstől és a munkafeltételektől. 2018-ban csak minden ötödik tanár érezte úgy, hogy munkáját a társadalom nagyra értékelte, míg sok tanár számolt be munkahelyi stresszről és súlyos munkaterhelésről²⁶. A tanári szakma vonzerejének növelése kulcsfontosságú ahhoz, hogy az EU továbbra is jó úton haladjon az európai oktatási térség részeként meghatározott oktatási céljainak elérése²⁷ felé, és kielégítse a készségek iránti növekvő keresletet, többek között a zöld és digitális átállás fényében.

²⁶ *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (A 2018. évi nemzetközi tanítási és tanulási felmérés (TALIS) eredményei: a tanárok és a nevelési-oktatási intézmények vezetői mint egész életen át tanulók), OECD Publishing, Párizs, 2019.

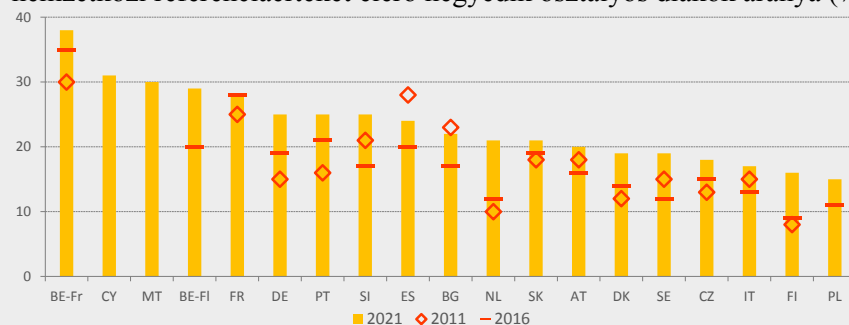
²⁷ A Bizottság közleménye (2020. szeptember 30.) az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának [az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról](#).

A szövegértés Uniós-szerte romlott

A nemzetközi szövegértés-fejlődési vizsgálatban legfeljebb „alacsony” nemzetközi referenciaértéket elérő negyedik osztályos diákok aránya (%)

A negyedik osztályos tanulók közel negyede alulteljesít a szövegértés terén.

A tanulók társadalmi-gazdasági háttere továbbra is erőteljesen meghatározza a teljesítményüket.

Megjegyzés: A BE-Fr a Belgiumi Francia Közösségre, míg BE-FI a Flamand Közösségre utal. A diagramban csak azok az oktatási rendszerek szerepelnek, amelyekben a negyedik osztály végén adatokat gyűjtene, így nincs adat a következő országok tekintetében: EE, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV és RO. Nem állnak rendelkezésre adatok 2011-re vonatkozóan BE-FI, Ciprus, Málta és Lengyelország esetében; 2016-ra vonatkozóan Ciprus és Málta esetében.

Forrás: Az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság számításai a PIRLS 2021. évi adatai alapján.

Mivel az EU-ban a munkavállalók többsége már most is használ digitális eszközöket a munkahelyen, jelentős további erőfeszítésekre van szükség a lakosság digitális készségeinek javítása érdekében, különösen az alacsony képzettségűek, az idősek és a nem uniós állampolgárok esetében. 2021-ben az EU-ban a munkavállalók 60–70 %-a használt olyan digitális eszközöket a munkahelyen, amelyekhez alapvető vagy mérsékelt szintű digitális készségekre volt szükség²⁸. Ennek ellenére az EU-ban a felnőtteknek csupán 53,9 %-a rendelkezik legalább alapvető digitális készségekkel. A digitális készségek szintje tagállamonként, valamint népességcsoportonként is jelentősen eltér. 2021-ben a fiatalok (16–29 év) több, mint kétszer akkora valószínűséggel rendelkeztek legalább alapvető digitális készségekkel, mint az idősebbek (55–74 évesek); az arány különösen alacsony volt az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek és az inaktívak körében. Emellett a nem uniós állampolgárok lényegesen kisebb arányban rendelkeztek legalább alapvető digitális készségekkel, mint az uniós polgárok. A készségek európai éve keretében 2023-ban végzett felmérés azt mutatta, hogy a szakemberhiányról beszámoló kkv-k közel fele esetében a kihívás különösen a digitális technológiák használatával volt összefüggésben. A digitális készségeknek a lakosság széles rétegeiben tapasztalható alacsony szintje, valamint az ilyen készségek fejlesztésére rendelkezésre álló lehetőségek közötti jelentős különbségek azzal a kockázattal járnak, hogy az egyre inkább digitalizált gazdaságokban és társadalmakban jelentős szakadékok keletkeznek (többek között az oktatáshoz és képzéshez, az állami foglalkoztatási szolgálatokhoz és általában a digitális szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében). A digitális szakadék megszüntetése érdekében digitális készségfejlesztési programokra van szükség a lakosság egésze számára, amelyeket célzott, az egyes csoportok készségprofiljaihoz és munkaerőpiaci helyzetéhez igazított képzések egészítenek ki, emellett pedig a vállalatoknak is szerepet kell játszaniuk a képzés biztosításában. A szociális jogok európai pillérének megvalósítására vonatkozó cselekvési tervben és a digitális évtizedre vonatkozó digitális iránytűben²⁹ az EU azt a célt tűzte ki, hogy 2030-ra a lakosság legalább 80 %-a rendelkezzen legalább alapvető digitális készségekkel. Egy további cél 2030-ig 20 millióra bővíteni az IKT-szakemberek számát, és ezzel együtt előmozdítani a nők hozzáférését ezen a területen (2022-ben a szakemberek 18,9 %-a volt nő), valamint növelni az IKT-diplomások számát, ami elengedhetetlen Európa versenyképességének fenntartásához³⁰.

²⁸ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey* (Európa a humán digitalizáció útján: a Cedefop készségekről és munkahelyekről végzett második európai felméréséből eredő új megállapítások), Luxembourg: Kiadóhivatal. Cedefop referenciasorozat; 123. sz., 2022.

²⁹ Lásd: az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2022/2481 HATÁROZATA (2022. december 14.) a Digitális évtized 2030 szakpolitikai program létrehozásáról – a 2030-ig elérendő digitális célkitűzések.

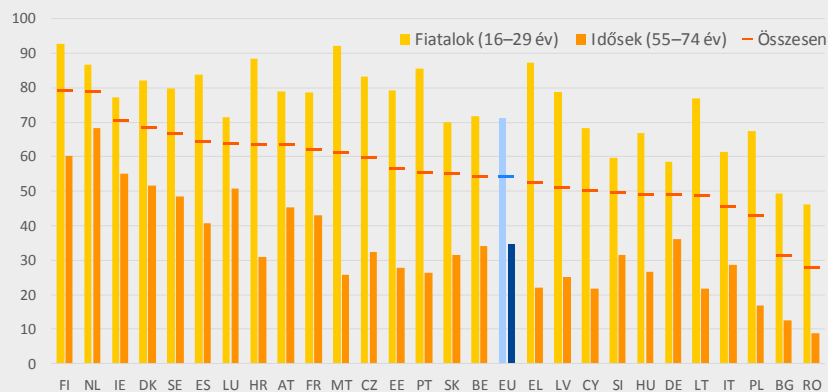
³⁰ Ha a jelenlegi tendenciák mégis folytatódnak, 2023-ra várhatóan az EU lakosságának csupán 60 %-a rendelkezik majd legalább alapvető digitális készségekkel, és az IKT-szakemberek száma csak kb. 12 millióra emelkedik. Lásd a digitális évtized helyzetéről szóló 2023. évi jelentést (SWD(2023) 571 final).

A fiatalok kétszer nagyobb valószínűséggel rendelkeznek legalább alapvető digitális készségekkel, mint az idősebbek

A fiatalok (16–29 évesek) **71%-a**, míg az időseknek (55–74 évesek) **csak 34,6%-a** rendelkezik legalább alapvető digitális készségekkel

Az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek és az inaktívak ritkábban rendelkeznek legalább **alapvető digitális készségekkel**

A legalább alapvető általános digitális készségekkel rendelkezők aránya (2021, %)

Forrás: Eurostat [edat_lfse_02].

Tartós fellépésre van szükség a munkaerő készségeinek továbbfejlesztése érdekében, a versenyképesség támogatása, a minőségi foglalkoztatás előmozdítása és az uniós szociális modell megőrzése érdekében, többek között a zöld és digitális átállásra tekintettel. Ebben az összefüggésben, valamint a széles körben elterjedt munkaerő- és szakemberhiány fényében a jól működő és hatékony oktatási és képzési rendszerek kulcsfontosságúak ahhoz, hogy a fiatalok a munkaerőpiac szempontjából releváns készségekkel rendelkezzenek, míg a felnőttkori tanulásban való magas részvétel rendkívül fontos annak biztosításához, hogy a munkaerő készségei folyamatosan frissüljenek. A felnőttkori tanulásra vonatkozó kiemelt cél értelmében 2030-ra az EU-ban a felnőttek legalább 60 %-ának évente képzésben kell részt vennie (szemben a legfrissebb rendelkezésre álló, 2016. évi adatokkal, amelyek szerint az átlagos részvételi arány sokkal alacsonyabb, 37,4 %-os volt)³¹. Mint minden tagállamban, az alacsony képzettségű felnőttek általában jóval kevesebb képzésben vesznek részt, mint a közepesen és magasán képzett személyek, ezért a kompetenciafejlesztési pályák értékelésével³² összhangban kiemelt szakpolitikai figyelmet kell fordítani előbbieik részvételi arányának növelésére. A felnőttek tanulási tevékenységekben való részvétele emellett gyakoribb a városi, mint a vidéki területeken. Ennek fényében az egyéni tanulási számlákról szóló tanácsi ajánlás felvázolja, hogy a tagállamok hogyan kombinálhatják hatékonyan a pénzügyi támogatást (beleértve az ESZA+ finanszírozást) és a nem pénzügyi támogatást annak érdekében, hogy minden felnőtt számára lehetővé tegyék, hogy a munkával töltött életszakaszuk során fejlesszék készségeiket³³. Emellett a mikrotanúsítványok jelentős potenciállal rendelkeznek ahhoz, hogy a kapcsolódó tanácsi ajánlás alapján gyors és célzott továbbképzést és átképzést lehessen kínálni a munkavállalók és az álláskeresők számára³⁴. Végezetül a készségek európai éve – a 2020. évi európai készségfejlesztési programra építve – arra hivatott, hogy előmozdítsa az egész életen át tartó továbbképzésre és átképzésre irányuló szemléletváltást, segítve az embereket abban, hogy megszerezzék a minőségi munkahelyekhez szükséges készségeket, és kihasználják a zöld és digitális átalakulás által kínált számos lehetőséget³⁵.

³¹ A felnőttkori tanulásra vonatkozó, 2030-ra vonatkozó kiemelt cél nyomon követéséhez adatforrásként a felnőttoktatási felmérés (AES) helyett a tervek szerint az uniós munkaerő-felmérés (LFS) fog szolgálni. A két felmérésből származó adatok alapos elemzése folyamatban van azok jó minőségének és összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében. A munkaerő-felmérésből származó, a felnőttkori tanulásra vonatkozó adatok (referencia-időszak: 12 hónap) közzététele 2024 tavaszára várható.

³² 2023 júliusában elfogadták a [kompetenciafejlesztési pályák értékeléséről szóló csomagot](#), amely értékelte a kompetenciafejlesztési pályákról szóló tanácsi ajánlásra válaszul hozott intézkedéseket.

³³ A Tanács ajánlása (2022. június 16.) az egyéni tanulási számlákról (2022/C 243/03).

³⁴ A Tanács ajánlása (2022. június 16.) az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot célzó mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről (2022/C 243/02).

³⁵ Az Európai Bizottság közleménye – A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó [európai készségfejlesztési program](#), COM(2020) 274 final. A készségek európai évről szóló európai parlamenti és tanácsi határozatra irányuló javaslat.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) 2022-ben nagyjából változatlan maradt az EU-ban a Covid19- és az energiaválság során hozott határozott szakpolitikai intézkedéseknek köszönhetően. Ugyanakkor 2022-ben az EU-ban körülbelül minden ötödik személy továbbra is ki volt téve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának, miután a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek teljes száma mindössze 279 000-rel csökkent, közel maradva a 2019-es értékhez. Ezért – és a visszafogott gazdasági környezet fényében – jelentős erőfeszítésekre van szükség annak a 2030-ra kitűzött célnak az eléréséhez, hogy 2019-hez képest legalább 15 millióval csökkenjen a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma. Nagy eltérések mutatkoztak a tagállamok és régiók, valamint a népességcsoportok között is (a gyermekek, a 65 év felettiek, a fogyatékkal élő személyek, a nem az EU-ban születettek és a romák körében nagyobb a szegénység kockázata). Az uniós országok között továbbra is jelentős különbségek vannak a nyugdíjaktól eltérő szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében is. Ugyanakkor **a jövedelmi egyenlőtlenségek 2022-ben átlagosan kismértékben csökkentek.** Ezek az Eurostat gyorsbecslései szerint a 2022-es jövedelmi évben változatlanok vagy csökkentek, tükrözve az infláció – különösen az alacsony jövedelmű háztartásokra gyakorolt – negatív hatásának ellensúlyozására irányuló uniós és tagállami szintű gyors szakpolitikai választ. A mért átlagos csökkenést a jövedelemeloszlás alsó sávjában bekövetkezett fejlemények vezérelték. A szakpolitikai intézkedések tekintetében az elosztási hatások szisztematikus vizsgálata különösen fontos ahhoz, hogy figyelembe lehessen venni a jövedelmi egyenlőtlenségre gyakorolt hatásukat, és segíteni lehessen a szakpolitikák kialakítását.

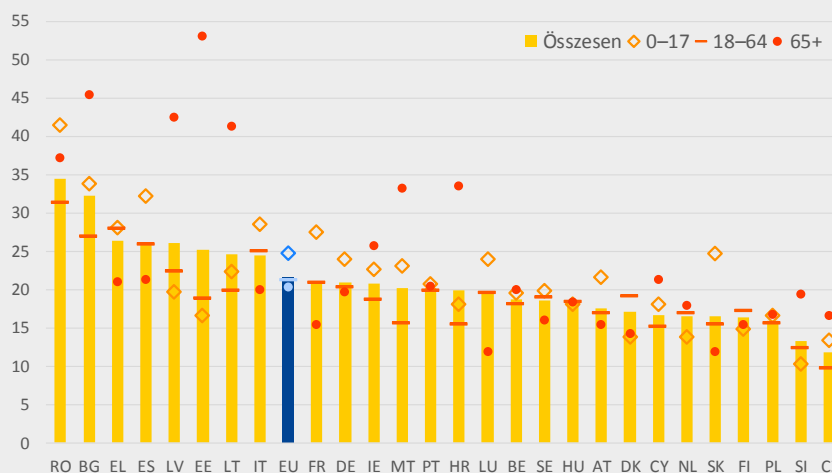
A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata szinte valamennyi tagállamban nagyobb a gyermekek esetében, mint a teljes népesség körében, és átlagosan körülbelül minden negyedik gyermeket érint. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2022-ben kismértékben nőtt az EU-ban, és az ilyen helyzetben lévő gyermekek teljes száma 2019 óta mintegy 900 ezerrel nőtt (szemben azzal a kiegészítő céllal, hogy 2030-ig legalább 5 millióval csökkenjen a számuk), ami jelentős erőfeszítéseket tesz szükségessé a kihívás kezelése érdekében. A gyermekek szegénységből és társadalmi kirekesztettségből való kiemelése elengedhetetlen ahhoz, hogy teljes mértékben kibontakoztathassák lehetőségeiket a munkaerőpiacon és a társadalomban, és meg lehessen törni a szegénység generációk közötti átörökítését. Az európai gyermekgarancia³⁶ valamennyi tagállamban történő végrehajtása kulcsfontosságú a kihívás kezeléséhez.

³⁶ [A Tanács \(EU\) 2021/1004 ajánlása \(2021. június 14.\) az európai gyermekgarancia létrehozásáról \(HL L 223., 2021.6.22., 14. o.\).](#)

A szegénység és a társadalmi kirekesztés korcsoportonként jelentősen eltér, és gyakran a gyermekek és az idősek vannak leginkább kitéve a kockázatának

2022-ben az EU-ban minden ötödik ember és minden negyedik gyermek volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt idősök aránya számos tagállamban magasabb

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt aránya – összesen és korcsoportonként 0–17 évesek, 18–64 évesek, 65 év felettiek (% , 2022)

Megjegyzés: FI, FR, és LU esetében az idősor megtörik.
Forrás: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

Míg az EU lakosságának nagy része hozzáfér az alapvető szolgáltatásokhoz, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt és a legkiszolgáltatottabbak jelentős akadályokkal szembesülnek. E tekintetben az EU lakosságának 9,3 %-a nem tudja megfelelően fűteni otthonát (az előző évhez képest 2,4 százalékpontos növekedés, és a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt esetében ennek több, mint kétszerese), 2,4 %-uk nem engedheti meg magának az internet-hozzáférést otthoni személyes használatra, 2,4 %-uk nem engedheti meg magának a tömegközlekedés rendszeres használatát, 1,5 %-uk pedig fürdő, zuhanyzó vagy vízöblítéses WC nélküli háztartásokban él; az egyes országok között jelentős eltérések mutatkoznak³⁷. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt háztartások költségvetésük jóval nagyobb részét költik alapvető szolgáltatásokra, ezért jobban ki vannak téve az áremelkedésnek. A megfizethetőség mellett a további kihívások közé tartozik a rendelkezésre állás és a hozzáférhetőség is, amelyek néha más dimenziókhöz kapcsolódnak, például a készségek hiányához vagy a földrajzi tényezőkhez (a városi és vidéki területek közötti szakadék, legkülső régiók, valamint egyéb távoli és szigeti régiók). A szociális jogok európai pillére kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jó minőségű alapvető szolgáltatásokhoz férjen hozzá, és következésképpen szorgalmazza a rászorulókat támogatókat, ami fontos a szegénység csökkentésére vonatkozó uniós cél 2030-ig történő megvalósításának előmozdításához.

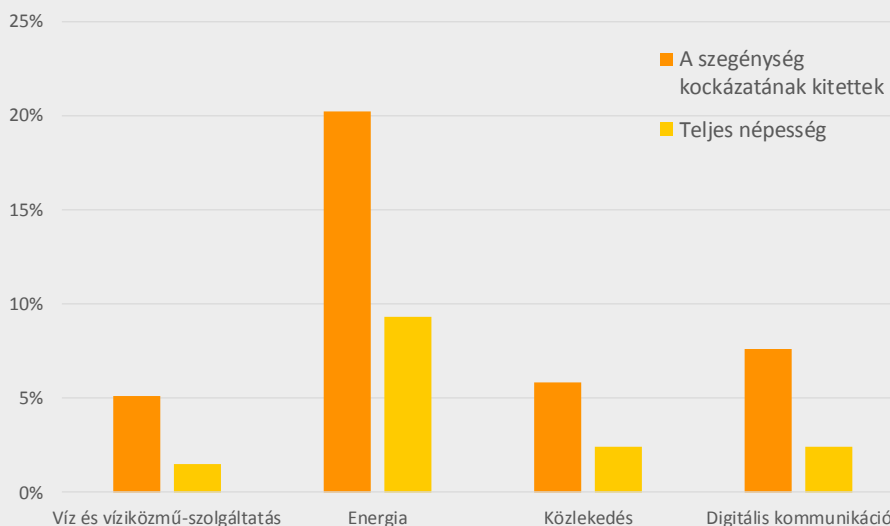
³⁷ A Bizottság jelentése az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférésekről az EU-ban, SWD(2023) 213 final/2.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett háztartások sokkal korlátozottabban férnek hozzá az alapvető szolgáltatásokhoz az EU-ban

2022-ben az EU-ban a **2019. évi 6,9 %-ról 9,3 %-ra nőtt azoknak az aránya, akik nem képesek melegen tartani otthonukat.**

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek **jelentős akadályokkal** szembesülnek az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén

Az EU lakosságának azon aránya, amely nem engedheti meg magának az alapvető szolgáltatásokat (%)

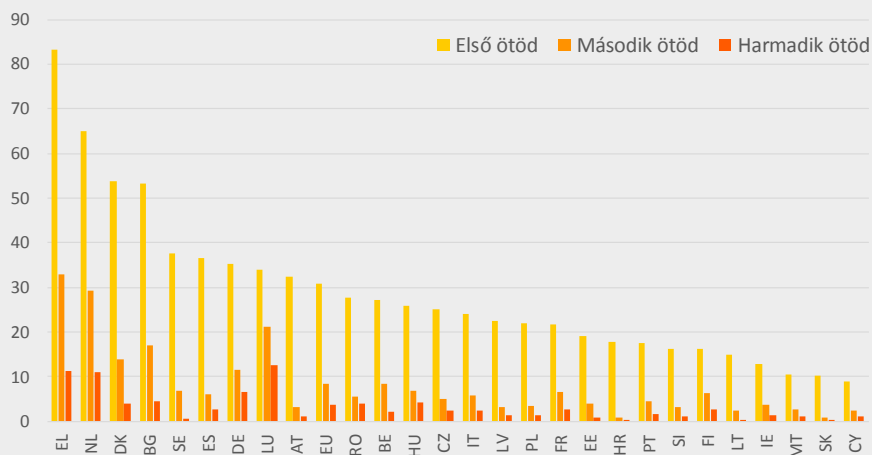
Forrás: Eurostat [ilc_mdcs01], [ILC_mdcs07A], [ilc_mdcs05], [ilc_mdcs13a], EU-SILC.

A lakhatás megfizethetősége egyre nagyobb kihívást jelent az Unióban. 2022-ben az EU-ban csaknem minden tizedik személy olyan háztartásban élt, ahol a teljes lakhatási költség a teljes rendelkezésre álló jövedelem több mint 40 %-át tette ki; 2020 óta e tekintetben jelentős növekedést mértek. A lakhatási nehézségek általában súlyosabbak a gyermekes családok és az egyszülős háztartások esetében. A szegénység kockázatának kitettek esetében ez az arány több, mint háromszorosa volt a teljes népességre vetített arálynak. Emellett a tagállamokban az elmúlt évtizedben kevés előrelépés történt a hajléktalanok számának csökkentése terén. Az uniós szakpolitikák pozitív hatást gyakorolhatnak a lakhatás megfizethetőségére, elérhetőségére és megfelelőségére, különösen a rászorulóknak esetében. Míg a lakhatás és a lakhatási támogatás elsősorban a tagállamok felelősségi körébe tartozik, uniós finanszírozással és szakpolitikai intézkedésekkel támogatottak a nemzeti és szubnacionális hatóságok e kihívások kezelésére irányuló erőfeszítései, például a kohéziós és városfejlesztési, a foglalkoztatási és szociális védelmi, valamint az ipar- és energiapolitikák terén. Emellett az olyan uniós kezdeményezések, mint az új európai Bauhaus és a megfizethető lakhatással kapcsolatos kezdeményezés, hozzájárulhatnak a lakhatás fenntarthatóságának és inkluzivitásának növeléséhez. A szociális lakhatásba való beruházás javíthatja a lakhatás hozzáférhetőségét és megfizethetőségét az alacsony jövedelmű és kiszolgáltatott csoportok, köztük a hajléktalanok számára. Az olyan uniós alapok, mint az ERFA, az ESZA+, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az InvestEU további beruházásokat tesznek lehetővé a megfizethető és szociális lakhatás terén, valamint lehetővé teszik a köz- és magánszféra közötti partnerségek végrehajtását az erőforrások egyesítése és a fenntartható beavatkozási rendszerek kidolgozása érdekében.

A lakásköltség-túlterheltségi arány valamennyi tagállamban a lakosság legkevésbé tehető ötödében a legnagyobb

Lakhatási költségek aránya a rendelkezésre álló jövedelem viszonylatában a népesség első három ötödében, jövedelem szerint rendezve, 2022 (%-ban)

2022-ben az EU-ban a túlzottan nagy lakhatási költségekkel terhelt emberek aránya kétszer akkora volt a népesség első ötödében, mint a második ötödében, jövedelem szerint rendezve

Forrás: Eurostat [[ilc_lvho07b](#)]. FR és LU esetében az idősor megtörik 2022-ben.

A szociális védelmi rendszerek kulcsszerepet játszanak a tagállamokban a társadalmi kohézió és a kockázatokkal szembeni jövedelembiztonság biztosításában, valamint a makrogazdasági stabilizációban, ezért alkalmassá kell tenni őket a jövő kihívásaira. Összességében a szociális védelmi rendszerek hatékonynak bizonyultak a társadalmi-gazdasági reziliencia támogatásában a Covid19-világjárvány és a közelmúltbeli energiaválság idején. Ugyanakkor a népesség elöregedése, a munka változó világa, valamint a zöld és digitális átállás miatt egyre nagyobb nyomás nehezedik a szociális védelmi rendszerek azon képességére, hogy megfelelőek és költségvetési szempontból fenntarthatók maradjanak. Ezek a fejlemények hatással lesznek a szociális védelmi rendszerek kialakítására és hatókörére, valamint azok finanszírozására. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a lakosság különböző csoportjaiban magasabb részvételi arányt kell elérni a minőségi munkahelyeken, meg kell hosszabbítani a munkával töltött életszakaszt, megfelelő válaszokat kell adni a dolgozói szegénységre, biztosítani kell az atipikus foglalkoztatási formák tekintetében a szociális védelmet, jobban szervezett, elérhető és hatékony szociális védelmi szolgáltatásokat kell nyújtani, ideértve a gondozást is, valamint a szociális védelmi rendszereket azokhoz az új realitásokhoz kell igazítani, amelyeket az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a zöld és digitális technológiák idéznek elő. A szociális védelmi rendszerek időtállóvá tétele érdekében különösen fontos, hogy a jóléti politikákat az életciklus szempontjából közelítsük meg. A jól megtervezett szociálpolitikák egy adott személy életciklusának különböző szakaszaiban „kettős előnyhöz” vezethetnek, ami a foglalkoztatásnak, a jóllétnek és az egészség javulásának köszönhetően csökkenti a jövedelempótlásra fordított jövőbeli közkiadásokat, és támogatja az inkluzív gazdasági növekedést, miközben bővíti az adóalapot. A tagállamok e területeken végrehajtott reformjait és beruházásait számos, a szociális védelem időtállóvá tételét célzó uniós kezdeményezés támogatja, mint például a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről³⁸, a tartós ápolásról-gondozásról, a klímasemlegességre való méltányos átállásról és az aktív befogadást szolgáló megfelelő minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlások, valamint a megfelelő minimálbérekről szóló irányelv.

³⁸

A Tanács ajánlása (2019. november 8.) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről (2019/C 387/01) (HL C 387., 2019.11.15., 1. o.).

Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek általánosságban nagyjából változatlanok maradtak az EU-ban, de tagállamonként jelentős eltérések mutatkoztak, miközben továbbra is jelentős kihívások állnak fenn a tartós ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés, azok megfizethetősége és minősége tekintetében. Az alacsony jövedelmű háztartásokban élők nagyobb valószínűséggel számolnak be kielégítetlen egészségügyi szükségletekről, bár a teljes népességhez viszonyított különbség mértéke tagállamonként eltérő. A demográfiai fejlemények – különösen az előre jelzett magasabb várható élettartam – a jövőben növelik a tartós ápolás-gondozás iránti potenciális igényt. A legfrissebb (2019-es) adatok azt mutatják, hogy az EU-ban az önmaguk ellátása vagy a háztartási tevékenységek elvégzése terén komoly nehézségekkel szembesülő 65 éves vagy annál idősebb személyek 46,5 %-a esetében nem kielégített az ilyen tevékenységekben való segítségnyújtás iránti igény. Ez sokkal hangsúlyosabb volt a legalacsonyabb jövedelmi ötödben (51,2 %) lévők esetében, mint a legmagasabban lévőkénél (39,9 %). A tartós ápolás-gondozás hozzáférhetőségét illetően a fő akadály a megfizethetőség tekintetében áll fenn. Egyes tagállamokban még a tartós ápolási-gondozási ellátások igénybevétele után is nagyon magasak lehetnek a közvetlen ápolási-gondozási költségek, különösen az otthoni gondozásban részesülő, súlyos tartós ápolás-gondozásra szoruló idősök esetében. A hozzáféréssel kapcsolatos kihívásokat súlyosbítja az ápolási-gondozási ágazatban tapasztalható jelentős munkaerő- és szakemberhiány, aminek hátterében többek között a nehéz munkakörülmények állnak.

A szociális partnereknek kulcsszerepet kell játszaniuk a foglalkoztatást, a munkahelyek minőségét, a készségfejlesztést és a szociális védelmet támogató nemzeti szintű reformok és szakpolitikák kialakításában és végrehajtásában. A hatékony szociális párbeszéd döntő mértékben hozzájárul az európai szociális piacgazdaság megfelelő működéséhez, jobb és fenntarthatóbb szakpolitikai eredményeket biztosít, valamint előmozdítja a méltányos zöld és digitális átállást. Összességében a szociális párbeszéd terén jól bevált hagyományokkal rendelkező tagállamokban a szociális partnerek releváns szakpolitikai döntéshozatalba való bevonásának minősége és intenzitása jobb volt, többek között az európai szemeszter keretében folytatott konzultációk tekintetében is. A Foglalkoztatási Bizottság többoldalú felügyelet keretében végzett vizsgálatának megállapításai rámutattak, hogy továbbra is rendkívül fontos elkerülni a pusztán formális részvételt, és gondoskodni kell arról, hogy a szociális partnerekkel valamennyi tagállamban időben és érdemben konzultáljanak a teljes szakpolitikai döntéshozatali folyamat során³⁹. Több mint két évvel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz elfogadása után a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásával kapcsolatos szociális párbeszéd a legtöbb tagállamban folyamatban van⁴⁰. A szociális párbeszéd megerősítéséről szóló tanácsi ajánlás felszólítja a tagállamokat, hogy a köz- és a magánszektorban minden szinten biztosítsanak támogató környezetet a két- és háromoldalú szociális párbeszédhez, beleértve a kollektív tárgyalásokat is⁴¹. A meglévő nemzeti hagyományokra, szabályokra és gyakorlatokra építve a civil társadalmi szervezetek releváns szakpolitikai döntéshozatalba való bevonásának megerősítésére irányuló erőfeszítések kulcsfontosságúak ahhoz, hogy értékes betekintést nyerjünk a meglévő és újonnan felmerülő kihívásokba, valamint a helyszíni szakpolitikai beavatkozások hatékonyságába.

³⁹ A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság [9955/23. sz. véleménye](#).

⁴⁰ Európai Bizottság, *A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Felülvizsgálati jelentés a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásáról*, COM(2022) 383 final, 2022.

⁴¹ [COM\(2023\) 40 final](#) és [Tanács \(10542–2023\)](#).

A tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk az ezen együttes foglalkoztatási jelentésben megállapított, foglalkoztatási, készségfejlesztési és szociálpolitikai kihívások kezelése érdekében. A jelentésben ismertetett elemzés számos olyan kiemelt területre mutat rá, amelyen szakpolitikai intézkedésekre van szükség. A foglalkoztatási iránymutatásokkal összhangban a tagállamok a következőkre kapnak felkérést:

- fokozzák a felnőttek továbbképzését és átképzését a munkaerő- és szakemberhiány kezelése, a változó munkaerőpiaci helyzethez és kilátásokhoz való alkalmazkodás, valamint a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében, többek között a készségekkel kapcsolatos információgyűjtési eszközök használatának integrálása, az egyéni képzési jogosultságok, például az egyéni tanulási számlák biztosításának megerősítése, valamint a mikrotanúsítványok fejlesztésének, végrehajtásának és elismerésének előmozdítása révén – az egyéni tanulási számlákról és a mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről szóló tanácsi ajánlásokkal összhangban;
- erősítsék meg az aktív munkaerőpiaci politikákat, valamint az állami foglalkoztatási szolgálatok kapacitását és hatékonyságát, többek között a digitális infrastruktúrába és szolgáltatásokba, a pályatanácsadásba, a tanácsadási szolgáltatásokba, a készségekkel kapcsolatos információgyűjtésbe és a személyzet képzésébe való beruházás révén, a munkahelyteremtés és az átmenetek előmozdítása érdekében;
- kövessék nyomon és célzott támogatási intézkedések révén enyhítsék az infláció által a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások vásárlóerejére gyakorolt negatív hatást, adott esetben fenntartva eközben az energiafogyasztás csökkentésére és az energiahatékonyság javítására irányuló ösztönzőket;
- a nemzeti jogszabályokkal és/vagy gyakorlatokkal összhangban és a szociális partnerek szerepének és autonómiájának teljes körű tiszteletben tartása mellett olyan bérfejlesztéseket mozdítsanak elő, amelyek – különösen az alacsony bérezésűek esetében – mérséklik a vásárlóerő csökkenését, miközben előmozdítják a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát, tükrözik a termelékenység alakulását, megőrzik a munkahelyeket és a versenyképességet, és továbbra is figyelemmel vannak az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokra;
- biztosítsák olyan támogatási rendszerek rendelkezésre állását, amelyek célja a humán tőke megőrzése a kapcsolódó továbbképzések és átképzések révén, szükség esetén a méltányos szerkezetátalakítási folyamatok támogatása céljából, továbbá a munkahelyváltás megkönnyítése és a gazdaság korszerűsítésének elősegítése érdekében;

- nyújtsanak támogatást az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az új zöld és digitális technológiák gazdasági és társadalmi hatásai által leginkább érintett munkavállalók és háztartások, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő munkavállalók és háztartások számára, többek között hatékony foglalkoztatási szolgáltatások és képzési intézkedések, jól megtervezett, célzott és időhöz kötött foglalkoztatási programok, munkaerő-felvétel és az átállást támogató ösztönzők, az aktív befogadási megközelítésen alapuló megfelelő jövedelembiztonság, valamint a vállalkozói szellem előmozdítása révén, összhangban a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlással;
- mozdítsák elő az EU-n belüli mobilitást és mérlegeljék képzett munkavállalók bevonását a harmadik országokból, miközben biztosítják a munkaügyi és szociális jogok tiszteletben tartását és érvényesítését, és a legális migrációt a hiányszakmák felé irányítják, teljes mértékben kiegészítve az Unión belülről érkező tehetségek kiaknázását;
- igazítsák ki a munkaerőpiaci szabályozásokat, valamint az adó- és szociális ellátórendszereket a munkaerőpiaci szegmentáció és a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentése, valamint a minőségi munkahelyek létrehozásának előmozdítása érdekében, beleértve az adóék lehetséges csökkentését is, különösen az alacsony bérezésűek esetében, anélkül, hogy akadályoznák a magasabb bért nyújtó munkahelyekre való átmenetet és a munkát terhelő adókról a környezetvédelmi adókra való áttérést;
- biztosítsanak egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezeteket;
- mozdítsák elő a kollektív tárgyalást és a szociális párbeszédet, valamint a szociális partnerek időben történő és érdemi bevonását a releváns uniós és nemzeti szintű szakpolitikai döntéshozatalba, többek között a tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveinek végrehajtásával összefüggésben és az európai szemeszter keretében;
- javítsák a fiatalok munkaerőpiaci kilátásait, többek között az inkluzív és minőségi szakképzés és felsőoktatás révén, a foglalkoztatási szolgálatok általi célzott támogatás biztosítása révén (beleértve a mentorálást, az orientációt és a tanácsadást), valamint színvonalas tanulószerveződéses gyakorlati képzések és szakmai gyakorlatok támogatása révén, összhangban a megerősített ifjúsági garanciával;

- biztosítsák a megkülönböztetésmentességet, mozdítsák elő a nemek közötti egyenlőséget, javítsák a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítését és erősítsék meg a nők és a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci részvételét az esélyegyenlőség és a szakmai előmenetel előmozdítása, a bérstruktúrák átláthatóságának biztosítása, valamint a munka, a családi és a magánélet összeegyeztethetősége révén – ideértve többek között a megfizethető gondozáshoz (kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokhoz, illetve tartós ápolás-gondozáshoz) való hozzáférés biztosítását csakúgy, mint a családi szabadsághoz és rugalmas munkafeltételekhez való hozzáférés biztosítását a szülők és a gondozási feladatokat ellátó más személyek számára, összhangban az európai gondozási stratégiával;
- mozdítsák elő a gyermekek esélyegyenlőségét a gyermekszegénység magas szintjének felszámolása, valamint az uniós és nemzeti erőforrások lehető legjobb kihasználása érdekében; gyorsítsák fel az európai gyermekgarancia végrehajtását, többek között megfizethető és színvonalas kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításával, valamint azzal, hogy a korai iskolaelhagyásnak és a tanárhiánynak a kezelése révén javítják tanulási eredményeket; támogassák a hátrányos helyzetű csoportokból és távoli területekről származó gyermekek oktatáshoz való hozzáférését, valamint mozdítsák elő a képzést minden képesítési szinten;
- kulcsfontosságú alaptermotechnológiákkal (például iskolák számára biztosított nagy sebességű hálózati összekapcsoltsággal), berendezésekkel és tanárképzéssel támogatott digitális oktatás és képzés kialakításával fejlesszék a tanulók és a felnőttek minden korosztályának digitális kompetenciáit, valamint növeljék a digitális tehetségbázist a munkaerőpiacon; és a digitalizációra vonatkozó know-how-val támogassák az intézményeket, külön hangsúlyt helyezve a befogadásra és a digitális szakadék csökkentésére;
- biztosítsanak megfelelő és fenntartható szociális védelmet mindenki számára, a szociális védelemhez való hozzáféréstől szóló tanácsi ajánlással összhangban; javítsák a nem kellő mértékben biztosított személyek, például az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozó, így többek között a platformalapú munkát végző munkavállalók, valamint az önálló vállalkozók védelmét; az államháztartás fenntarthatóságának megőrzése mellett javítsák a juttatások megfelelőségét, a jogok átruházhatóságát és a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférést; valamint támogassák hatékonyan a munkaképes személyek munkaerőpiaci integrációját;
- dolgozzák ki és erősítsék meg azokat a minimáljövedelem-rendszereket, amelyek megfelelő támogatást nyújtanak és aktív befogadási megközelítést alkalmaznak, összhangban az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlással; és mozdítsák elő az alapvető szolgáltatásokhoz, többek között az energiához való hozzáférést, különösen az alacsony jövedelmű és kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára;

- értékeljék a beruházási reformok által a lakosság különböző csoportjainak jövedelmére gyakorolt elosztási hatásokat, összhangban a tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékeléséről szóló közleménnyel;
- a gyermekgaranciával és a kapcsolódó nemzeti cselekvési tervekkel összhangban valamennyi, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermek számára biztosítsanak ingyenes és tényleges hozzáférést az egészségügyi ellátáshoz, a kisgyermekkorú neveléshez és gondozáshoz, valamint az oktatási és iskolai tevékenységekhez; illetve biztosítsanak tényleges hozzáférést az egészséges táplálkozáshoz és a megfelelő lakhatáshoz, az európai gyermekgaranciával és a kapcsolódó nemzeti cselekvési tervekkel összhangban;
- kezeljék a hajléktalanságot mint a szegénység legszélsőségebb formáját; mozdítsák elő a bentlakásos intézmények és a szociális bérlakások felújítását, valamint az integrált szociális szolgáltatásokat; támogassák a minőségi és megfizethető lakhatáshoz, a szociális lakhatáshoz vagy adott esetben a lakhatási támogatáshoz való hozzáférést;
- ruházzanak be az egészségügyi rendszerek kapacitásába, beleértve a megelőzés és az alapellátás, valamint a népegészségügy kapacitását, az ellátás koordinálását, az egészségügyi személyzetet és az e-egészségügyet; adott esetben csökkentsék az igénybe vevők által közvetlenül fizetett térítések arányát; javítsák az egészségügyi ellátás lefedettségét; és teremtenek jobb munkakörülményeket az egészségügyi dolgozók számára, valamint mozdítsák elő továbbképzésüket és átképzésüket;
- az európai gondozási stratégiával összhangban erősítsék meg a színvonalas, megfizethető és fenntartható tartós ápolási-gondozási szolgáltatások nyújtását;
- biztosítsanak olyan inkluzív és fenntartható nyugdíjrendszereket, amelyek megfelelő időskori jövedelmet és a nemzedékek közötti méltányosságot tesznek lehetővé.

Az uniós források többek között az Európai Szociális Alap Plusz, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Igazságos Átmenet Alap és a támogatható reformok és beruházások tekintetében a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz révén támogatják a tagállamokat az ezekkel a területekkel kapcsolatos szakpolitikai fellépés felgyorsításában.

1. FEJEZET: A MUNKAERŐPIACI ÉS SZOCIÁLIS TENDENCIÁK ÁTTEKINTÉSE, A 2030-RA VONATKOZÓ CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA TERÉN ELÉRT EREDMÉNYEK, ÉS A TÁRSADALMI KONVERGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FŐBB HORIZONTÁLIS MEGÁLLAPÍTÁSOK

1.1. Főbb munkaerőpiaci trendek

A Covid19-válság utáni fellendülés közepette a foglalkoztatás növekedése 2023-ban is erőteljes maradt az EU-ban, bár az ágazatok között jelentős különbségek mutatkoznak. 2023 II. negyedévében a foglalkoztatottak teljes száma elérte a 216,1 milliót, ami 6,2 millióval meghaladja a 2019 IV. negyedévében mért csúcst⁴². Ugyanebben a negyedévben a foglalkoztatási ráta (20–64 évesek) 75,4 % volt, azaz 2,5 százalékponttal haladta meg a világjárvány előtti (2019. IV. negyedévi) csúcsoakat. A foglalkoztatási ráta éves szinten 74,6 % volt 2022-ben (ami 1,9 százalékponttal meghaladta a 2019. évi értéket). A foglalkoztatás e pozitív fejleményeit megnövekedett, 2022-ben 74,5 %-ot elérő aktivitási ráta mellett (15–64 évesek) az ugyanebben az évben 6,2 %-ra visszaeső munkanélküliségi ráta (15–74 évesek) kísérte. Mindazonáltal különbségek voltak megfigyelhetők az ágazatok között a foglalkoztatás növekedése tekintetében. Az energiaválság visszavetette a foglalkoztatás növekedését a rendkívül energiaigényes ágazatokban⁴³. Ezzel szemben az információs és kommunikációs technológiai (IKT) ágazat a legnagyobb mértékű növekedést tudhatta magáénak: a foglalkoztatás 2019 IV. negyedéve és 2023 II. negyedéve között 16,9 %-kal nőtt, ami több mint egymillió új munkahelyet jelent. Az építőiparban a foglalkoztatás 6,6 %-kal nőtt, míg az energiaigényes feldolgozóipar még nem érte el a válság előtti szintet. A foglalkoztatás a mezőgazdaságban 4,3 %-kal csökkent, összhangban a hosszú távú tendenciával. Összességében a foglalkoztatás növekedése az előrejelzések szerint 2023-ban 1 %-os, 2024-ben és 2025-ben pedig 0,4 %-os lesz⁴⁴.

⁴² Az e pontban használt Eurostat-adatok: [namq_10_a10_e], [lfsi_emp_q], [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a].

⁴³ Európai Bizottság, *Labour Market and Wage Developments in Europe 2023 (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában), 2023. évi jelentés*, Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

⁴⁴ Európai Bizottság, *European Economic Forecast, Autumn 2023* (Európai gazdasági előrejelzés, 2023. ősz), European Economy Institutional Paper, 258. sz., 2023.

A ledolgozott munkaórák és a munkahelyi hiányzások teljes száma visszatért a hosszú távú tendenciákhoz. A ledolgozott munkaórák számában folyamatosan helyreállítás mutatkozott: a 2020 II. negyedévében mért 72,6 milliárd EUR legalacsonyabb értékről 2023 II. negyedévére 86,7 milliárdra emelkedett⁴⁵. A magasabb foglalkoztatás mellett az egy munkavállalóra jutó munkaórák száma visszatér a hosszú távú, lefelé irányuló tendenciához (lásd a 2.1.1. szakaszt). A munkahelyi hiányzások negyedéves száma szintén visszatér a hosszú távú átlagos szintjeire: 2023 II. negyedévében a munkavállalók 9,5 %-a hiányzott a munkahelyéről. A helyreállítás gyorsasága rávilágít arra, hogy a nemzeti és uniós szintű munkaerőpiaci intézkedések fontos szerepet játszottak a Covid19-válság összefüggésében, mivel lehetővé tették a vállalkozások számára a humán tőke megtartását, és segítették az önfoglalkoztatókat abban, hogy a járvány megfékezésére irányuló intézkedések megszüntetését követően fokozatosan újrakezdjék tevékenységüket (lásd a 2.1. szakaszt). A SURE végrehajtásáról szóló végső féléves jelentés szerint a válság 2020-as csúcspontján ezek az uniós eszközök mintegy 31,5 millió embert és 2,5 millió vállalkozást támogattak⁴⁶.

Az EU-ban a nominálbér növekedése 2022-ben erőteljes volt, míg reálértéken átlagosan csökkentek a bérek. Az egy munkavállalóra jutó nominálbér valamennyi tagállamban nőtt, átlagosan 4,8 %-os uniós növekedési rátával, szemben a világjárvány előtti, 2013–2019-es időszakban mért 1,9 %-kal. Ezeket a nominális növekedéseket azonban nagyrészt meghaladta az infláció, ami 2022-ben a reálbérek jelentős, 3,7 %-os csökkenését eredményezte, ami hatással volt a vásárlóerőre, különösen az alacsony bérezésűek esetében, akik jövedelmük nagyobb hányadát költik magas infláció jellemezte termékekre, például élelmiszerekre (lásd a 2.1. szakaszt)⁴⁷. A nominálbérek emelkedése 2023-ban várhatóan felgyorsul⁴⁸.

⁴⁵ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [namq_10_a10_e], [lfsi_abt_q].

⁴⁶ Európai Bizottság, *Az (EU) 2020/672 tanácsi rendelet 14. cikke szerinti jelentés a Covid19-világjárvány miatt felmerülő szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszközről (SURE) – A SURE a megszűnése után: végső féléves jelentés* (COM(2023) 291 final).

⁴⁷ Eurofound, *Minimálbérek 2023-ban: éves áttekintés (Minimálbérek az EU-ban sorozat)*, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2023 és Európai Bizottság, *A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2023-as éves jelentés*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023 (előkészületben).

⁴⁸ Európai Bizottság, *European Economic Forecast, Autumn 2023* (Európai gazdasági előrejelzés, 2023. ősz), European Economy Institutional Paper, 258. sz., 2023. november.

A munkaerő- és szakemberhiány továbbra is jelentős egyes ágazatokban és készségszinteken.

A betöltetlen álláshelyek aránya az iparban, az építőiparban és a szolgáltatási ágazatban nagyon lassú ütemben csökkenni kezdett, az EU-ban 2022 II. negyedévében mért 3 %-os csúcsértékről 2023 II. negyedévében 2,7 %-ra, részben a gazdasági tevékenység lassulása miatt. Ugyanakkor továbbra is jóval meghaladja a világjárvány előtti, 2013–2019-es időszak 1,7 %-os átlagát. A hiány különösen jelentős az olyan ágazatokban, mint az egészségügy, az építőipar, valamint a TTM (különösen az IKT) és más szolgáltatási foglalkozások (lásd a 2.1. és 2.2. szakaszt)⁴⁹. A jövőben a munkaerő- és szakemberhiányra várhatóan hatással lesz a – többek között a zöld és digitális átálláshoz kapcsolódó – munkaerőpiaci igények változása, valamint a munkaképes korú népesség előre jelzett csökkenése⁵⁰.

Míg a nők, valamint a fiatalok és az idősek foglalkoztatási rátája nőtt, a nemek közötti foglalkoztatási különbség továbbra is jelentős, csakúgy, mint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok aránya. A nők aktivitási rátája (15–64 évesek) továbbra is tartós, hosszú távú emelkedést mutat (+10 százalékpont az elmúlt két évtizedben), 2023 II. negyedévében elérve a 70,3 %-ot, a férfiak és nők aktivitási rátái közötti különbség pedig fokozatosan 9,5 százalékpontra csökkent⁵¹. Ezzel párhuzamosan a nők foglalkoztatási rátája (20–64 évesek) 2022-ben 69,3 %-ra nőtt, több mint 2 százalékponttal meghaladva a 2019-es értéket (lásd az 1.1.1. ábrát). Mindazonáltal a nemek közötti foglalkoztatási különbség továbbra is jelentős az EU-ban: 2023 II. negyedévében 10,3 százalékpontos volt (lásd a 2.2. szakaszt). Ami a fiatalokat illeti, a foglalkoztatási ráta (15–24 évesek) 2022-ben elérte a 34,7 %-ot, ami ugyancsak meghaladja a világjárvány előtti szintet (2019-ben 33,5 %) (lásd az 1.1.1. ábrát). A folyamatos jelentős javulás ellenére azonban 2023 II. negyedévében a fiatalok 11,1 %-a (15–29 évesek) nem volt sem foglalkoztatott, sem oktatásban és képzésben nem részesült (NEET-fiatalok), ami nagyjából 8 millió főnek felel meg. Másrészt az idősebbek (55–64 évesek) foglalkoztatása 2022-ben 3,7 %-kal nőtt, és elérte a 62,3 %-ot (lásd az 1.1.1. ábrát). Az idősebbek aktivitási rátája erőteljes növekedést mutatott, amely az elmúlt két évtizedben meghaladta az összes többi korcsoportét (lásd a 2.2. szakaszt)⁵².

⁴⁹ Eurostat [[ei_lmiv_q_r2](#)]

⁵⁰ Európai Bizottság, [Employment and social developments in Europe 2023](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

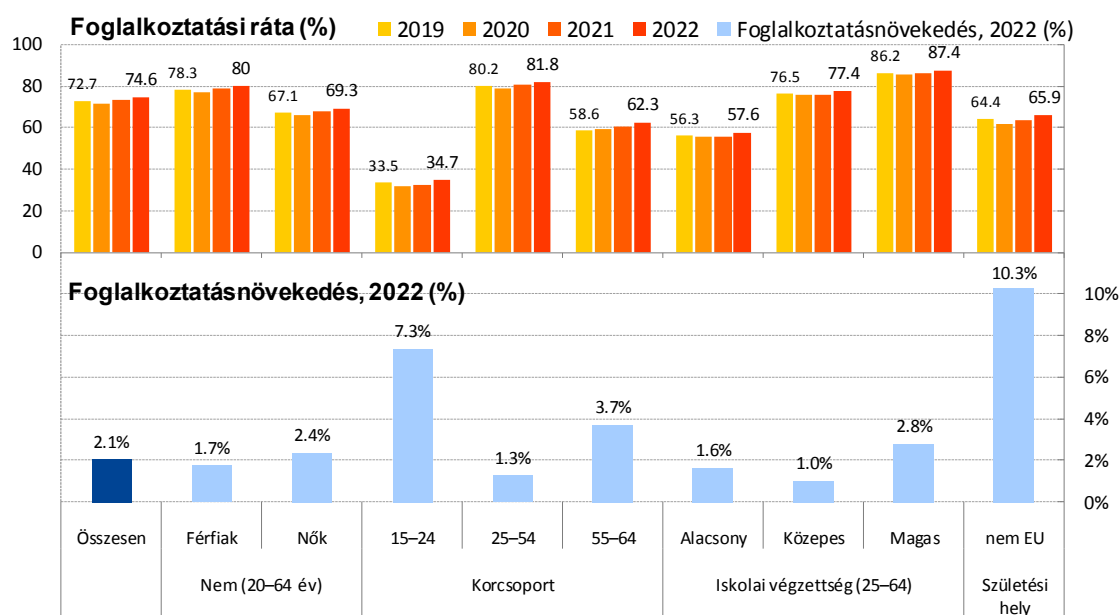
⁵¹ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [[lfsq_argan](#)], [[lfsi_emp_q](#)], [[lfsi_neet_q](#)], [[lfsi_emp_a](#)].

⁵² [Drivers of rising labour force participation – the role of pension reforms \(A növekvő munkaerőpiaci részvétel mozgatórugói – a nyugdíjreformok szerepe\)](#), EKB Gazdasági jelentés, 5/2020.

Míg 2022-ben valamennyi készségszinten nőtt a foglalkoztatás, az alacsony és a magas képzettségűek közötti szakadék továbbra is jelentős az EU-ban. A 25–64 évesek foglalkoztatási rátája 2022-ben minden iskolai végzettség esetében meghaladta a világiárvány előtti csúcsokat⁵³. A foglalkoztatás 2,8 %-os éves növekedésével ugyanakkor a magasan képzett munkavállalók körében volt a legnagyobb növekedés 2022-ben, és elérte a 87,4 %-ot (a 2019. évi 86,2 %-ról; lásd az 1.1.1. ábrát). A foglalkoztatás növekedése jelentősen alacsonyabb volt az alacsony képzettségű személyek (1,6 %) és középszintű képzettséggel rendelkezők (1 %) esetében, 2022-ben 57,6 %-os, illetve 77,4 %-os foglalkoztatási rátát elérve. Összességében az alacsony és a magas képzettségűek foglalkoztatási rátája közötti különbség 2022-ben 29,8 százalékpont volt (lásd a 2.2. szakaszt).

1.1.1. ábra: A foglalkoztatás tovább nőtt, a fiatalok, a nők és a magasan képzettek körében dinamikusabban, de a csoportok közötti különbségek továbbra is jelentősek

Nemek, korcsoportok, iskolai végzettség és születési hely szerinti foglalkoztatási ráták az EU-27-ben (%)

Megjegyzés: Szezonálisan, nem naptárilag kiigazított adatok.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[lfsa_ergaed](#)], [[lfsa_egaed](#)].

⁵³ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [[lfsa_ergaed](#)], [[lfsq_ergaed](#)].

A javulás ellenére a nem az EU-ban születettek még mindig jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiaci integráció terén az EU-ban születettekhez képest. 2022-ben a nem az EU-ban születettek foglalkoztatási rátája (a 20–64 évesek körében) újfent 65,9 %-ra nőtt (a foglalkoztatás 2022-es 10,3 %-os növekedése miatt), bár továbbra is 9,8 százalékponttal elmarad az EU-ban születettekétől⁵⁴. Munkanélküliségi rátájuk (a 15–74 évesek körében) jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben, és 2022-ben elérte a 11,4 %-ot. A munkaerőpiaci integrációval kapcsolatos akadályok közé tartoznak többek között az előírt képesítések elismerésének hiánya és a nyelvi akadályok⁵⁵. Ez utóbbi volt a legnagyobb akadály az ukrajnai háború elől menekülők esetében is⁵⁶. A 2023 augusztusáig az EU-ban az átmeneti védelemről szóló irányelv alapján nyilvántartásba vett mintegy 4,2 millió fő közel 60 %-a munkaképes korú (18–64 éves) volt, és becslések szerint eddig mintegy 33 %-uk talált munkát⁵⁷.

1.2. Főbb társadalmi tendenciák

A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) a 2022. évi visszaesést követően 2023 I. és II. negyedévében uniós szinten nőtt. Míg a háztartások reáljövedelme 2020 és 2021 között többnyire nőtt az EU-ban, 2021 II. negyedéve és 2022 II. negyedéve között a Covid19-válsághoz kapcsolódó támogatási intézkedések fokozatos kivezetése mérsékelte a növekedést. A GDHI 2022 III. és IV. negyedévében csökkent, főként az infláció reálbérekre gyakorolt negatív hatása miatt. A bérek és a szociális transzferek fokozatos stabilizálódásának köszönhetően 2023 I. és II. negyedévében enyhén nőtt a háztartások jövedelme, amihez az adók is pozitívan járultak hozzá. A reáljövedelem ezen átlagos növekedése jelentős különbségeket takar a jövedelmi szintek között: a még mindig magas (mag)infláció az átlagosnál nagyobb hatást gyakorol az alacsonyabb jövedelmű háztartásokra és a közepes jövedelmű háztartások közül néhányra, amelyek fogyasztói kosarának nagyobb részét teszik ki az élelmiszerek.

⁵⁴ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [[lfsa_ergacob](#)], [[lfsa_argacob](#)], [[lfsa_urgacob](#)].

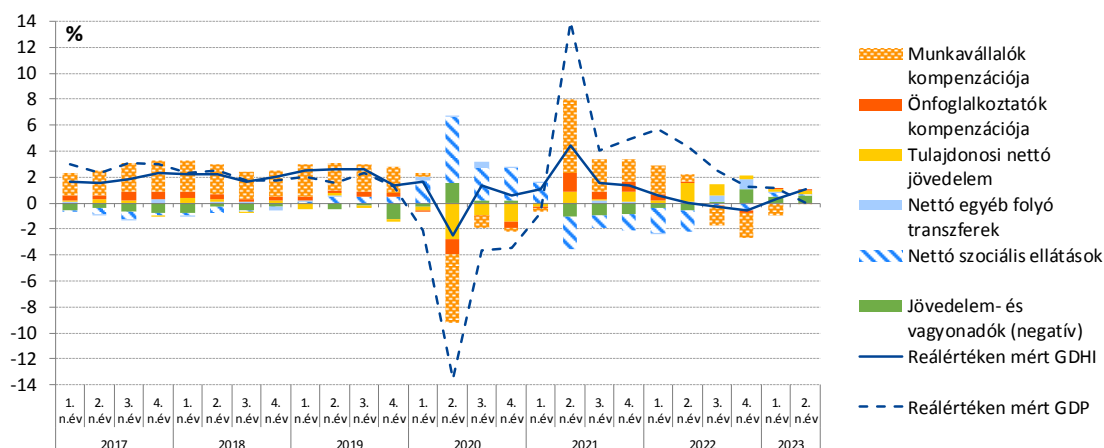
⁵⁵ Eurostat, Munkaerő-felmérés, [2021. évi modulprogram](#).

⁵⁶ Eurofound, [Barriers to employment of displaced Ukrainians](#) (A lakóhelyüket leahagyni kényszerült ukránok foglalkoztatásának akadályai), 2023.

⁵⁷ Európai Bizottság, [European Economic Forecast, Autumn 2023](#) (Európai gazdasági előrejelzés, 2023. ősz), European Economy Institutional Paper, 258. sz., 2023. november.

1.2.1. ábra: A háztartások összesített reáljövedelmének növekedése

A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének (GDHI) növekedése és fő összetevői, valamint a reál-GDP növekedése (EU27, éves negyedéves növekedési ráták)

Megjegyzések: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága által készített számítások. A háztartások rendelkezésre álló, névleges bruttó jövedelmét a háztartások végső fogyasztási kiadásai deflálták. A háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértéken mért növekedését az EU esetében az ESA2010 módszertan alapján rendelkezésre álló negyedéves adatokkal rendelkező tagállamok értékeinek súlyozott átlagaként (az EU-s GDHI teljes 95 %-a) becslik.

Forrás: Eurostat, a [\[nasq_10_nf_tr\]](#) és a [\[namq_10_gdp\]](#) kódú nemzeti számlák. Nem szezonális kiigazított adatok.

A jövedelmi egyenlőtlenségek a Covid19-világjárvány és a magas megélhetési költségek ellenére csökkentek az EU-ban. A jövedelmi ötödök aránya 2022-ben (a 2021. évi jövedelmekhez viszonyítva) a 2021. évi 4,99-ről (a 2020. évi jövedelmek alapján) 4,74-ra csökkent, és a jövő évben várhatóan változatlan marad (a 2022. évi jövedelmek alapján)⁵⁸. Ez annak az uniós és tagállami szintű határozott szakpolitikai válasznak az eredménye, amely igyekezett kezelni és megelőzni a világjárvány negatív társadalmi következményeit, valamint a későbbiekben megvédeni a jövedelmeket az energiaárak meredek emelkedésével és az ezt követő szélesebb körű inflációs nyomással szemben. Az infláció jellemzően regresszív hatást gyakorol a jövedelmekre amiatt, hogy az alacsonyabb jövedelmű háztartások viszonylag többet költenek az olyan alapvető szükségletekre, mint az energia és az élelmiszer, ezért a jövedelemtámogatási intézkedések, valamint a szociális juttatások és adók kiigazításai a tagállamokban – amennyiben a kiszolgáltatott helyzetben lévőket célozták – hozzájárultak a jövedelmi egyenlőtlenségek (és a szegénységi kockázatok) növekedésének megelőzéséhez.

⁵⁸ Eurostat [\[tessi180\]](#) és a 2022-es jövedelmi évre vonatkozó [gyorsbecslések kísérleti eredményei](#).

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya az EU-ban nagyjából változatlan maradt. 2022-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés

kockázatának kitettek aránya 21,6 % volt az Unióban (szemben a 2021. évi 21,7 %-kal és a 2020. évi 21,6 %-kal). A világjárvány, Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja, valamint a magas energia- és megélhetési költségek jellemezte elmúlt három év e stabil adatait a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek számának az elmúlt évtizedben tapasztalt általános csökkenését követően mérték. A 2008–2009-es gazdasági és pénzügyi válságot követő meredek növekedéssel összehasonlítva ez a közelmúltbeli stabilitás figyelemre méltó⁵⁹. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek számának általános stabilitásához hasonlóan e ráta három alkotórésze külön-külön is nagyrészt stabil volt összesített szinten 2022-ben⁶⁰. A szegénység kockázatának kitettek aránya 0,3 százalékponttal csökkent, és a (2021. évi jövedelmek alapján) 16,5 %-on állt. Emellett az Eurostat 2022. évi uniós jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései továbbra is a szegénység kockázatának kitettek arányának általános stabilitását jelzik. Ezzel szemben a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya 2022-ben 0,4 százalékponttal, 6,7 %-ra emelkedett. Végezetül a pozitív munkaerőpiaci fejlemények következtében a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya 2022-ben 0,7 százalékponttal, 8,3 %-ra csökkent (a 2021. évi tevékenység alapján) (lásd a 2.4. szakaszt).

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2022-ben kismértékben nőtt az EU-ban, és magasabb volt, mint a teljes népesség körében. 2022-ben ez az arány 0,3 százalékponttal, 24,7 %-ra nőtt (a teljes népesség 21,6 %-ával szemben)⁶¹. Bár még mindig elmarad a 2015-ös (27,4 %-os) szinttől, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2020 óta kismértékű, de folyamatos növekedést mutatott az EU-ban. A szegénységi ráta 2022-ben nagyjából változatlan maradt (–0,2 százalékpont) (a 2021-es jövedelmekhez viszonyítva) 19,3 %-kal, míg a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő gyermekek aránya 0,9 százalékponttal nőtt, és elérte a 8,4 %-ot. Végezetül a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő gyermekek aránya 2022-ben 0,7 százalékponttal, 7,6 %-ra csökkent (a 2021. évi tevékenység alapján).

⁵⁹ Eurostat [[ilc_pecs01](#)]. Annak érdekében, hogy az EU-ban hosszabb időszak tekintetében lehessen nyomon követni a fejleményeket, így többek között a szegénység csökkentésére vonatkozó 2030-as uniós cél megvalósítását, az Eurostat törésmentes idősort dolgozott ki a Németország adataiban 2020-ban bekövetkezett jelentős törés figyelmen kívül hagyása céljából. A törésmentes idősor a 2019-es évre vonatkozóan becsült értékeket tartalmaz Németországra és az EU-27-re vonatkozóan, és külön kerül közzétételre (lásd a fenti linket).

⁶⁰ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [[tessi010](#)], [[tepsr_lm420](#)], [[tepsr_lm430](#)].

⁶¹ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [[tepsr_lm412](#)], [[tepsr_spi110](#)], [[tepsr_spi120](#)], [[tepsr_spi130](#)].

A dolgozói szegénység a 2021-es kismértékű növekedést követően ismét csökkenő tendenciát mutatott, de továbbra is kihívást jelent. Az EU-ban a dolgozói szegénység kockázatának kitettek aránya 2022-ben 0,4 százalékponttal, 8,5 %-ra csökkent (a 2021-es jövedelmekhez viszonyítva), ami valamivel alacsonyabb, mint 10 évvel ezelőtt (2012-ben 8,9 % volt)⁶². A munkavállalók egyes csoportjai továbbra is nagyobb kockázatnak vannak kitéve, mint mások. Ide tartoznak különösen az alacsony képzettségűek (18,4 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak (13,5 %), a határozott idejű szerződéssel rendelkezők (12,2 %), az EU-n kívül született személyek (20 %) és a nem uniós polgárok (24,3 %).

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősök (65 év felettiek) aránya 2015 óta tovább nőtt. Ez az arány – ami 2021 óta 0,7 százalékponttal nőtt – az EU-ban 2022-ben 20,2 % volt⁶³. Bár a szegénység kockázatának kitettek aránya a teljes népesség tekintetében változatlan, az idős népesség körében 2022-ben (a 2021-es jövedelmekhez viszonyítva) kismértékben, 17,3 %-ra nőtt. A súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő idősök aránya ezzel szemben nagyjából változatlan maradt: 2022-ben 5,5 % volt.

A lakosság veszélyeztetett csoportjai esetében általában jelentősen nagyobb a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázata, mint a teljes népesség körében. A 2022. évi kismértékű csökkenés ellenére a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya továbbra is nagyon magas a fogyatékkal élő személyek (28,8 %) és az EU-n kívül születettek (39,8 %) esetében a teljes népességhez (21,6 %) képest⁶⁴. A romák esetében szintén sokkal nagyobb a szegénység kockázata⁶⁵ (lásd a 2.4. szakaszt).

⁶² Az e pontban használt Eurostat-adatok: [tesov110], [ilc_iw04], [ilc_iw07], [ilc_iw05], [ilc_iw16], [ilc_iw15].

⁶³ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [tepsr_lm411], [ilc_li02], [ilc_mdsl1].

⁶⁴ Az e pontban használt Eurostat-adatok: [hlth_dpe010], [ilc_peps06n], [ilc_peps01n].

⁶⁵ Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, [Roma survey 2021](#) (2021. évi felmérés a romák helyzetéről).

1.3. A 2030-ra vonatkozó kiemelt uniós és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredmények

A foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó célok jelentik az érintett szakpolitikai területeken végrehajtott szakpolitikai intézkedések hajtóerejét uniós és tagállami szinten egyaránt. A 2030-ra kitűzött három kiemelt uniós cél a következő: i. a munkaképes korú népesség körében legalább 78 %-os foglalkoztatási rátát elérni; ii. a felnőttkori tanulás tekintetében minden évben legalább 60 %-os részvételi arányt elérni; és iii. a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek számát legalább 15 millióval (és ebből legalább 5 millió gyermekkel) csökkenteni 2019-hez képest⁶⁶. Ezeket a kiemelt uniós célokat az Európai Bizottság 2021 márciusában, a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési terv részeként terjesztette elő. A tagállamok a 2021. májusi portói szociális csúcstalálkozón üdvözölték e célokat, csakúgy, mint az Európai Tanács a 2021. júniusi következtetéseiben⁶⁷. A Bizottság szolgálataival folytatott kétoldalú megbeszéléseket, valamint a Foglalkoztatási Bizottságban és a szociális védelemmel foglalkozó bizottságban folytatott többoldalú megbeszéléseket követően valamennyi tagállam előterjesztette a három területre vonatkozó nemzeti célkitűzéseit. Ezeket az EPSCO Tanács 2022 júniusában vitatta meg (lásd az 1. mellékletet). A pillér megvalósítására irányuló cselekvési terv a nemek közötti foglalkoztatási különbség csökkentésére, az intézményes kisgyermekkorú nevelés és gondozás biztosítására, a NEET-fiatalok számának csökkentésére, a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának növelésére, valamint a korai iskolaelhagyás visszaszorítására vonatkozó kiegészítő uniós szintű célokat is tartalmazott. A legtöbb tagállam további kiegészítő nemzeti célokat tűzött ki ezeken a területeken és/vagy további területeken, amennyiben azt az országspecifikus összefüggések miatt szükségesnek ítélték a három kiemelt cél elérése érdekében. Ez a szakasz a 2030-ig elérendő három kiemelt uniós és nemzeti cél megvalósítása terén eddig elért eredményeket követi nyomon.

Az elmúlt két év átlagában tapasztalt szilárd foglalkoztatásnövekedésnek köszönhetően az EU jó úton halad a 2030-ra kitűzött foglalkoztatási cél elérése felé. Miután 2022-ben 74,6 %-ra nőtt, az uniós foglalkoztatási rátának 2030-ig további 3,4 százalékponttal kellene emelkednie ahhoz, hogy elérje a 78 %-os célt. Ez 0,5 %-os átlagos éves foglalkoztatásnövekedésnek felel meg, figyelembe véve az Eurostat demográfiai előrejelzéseit is (lásd: 1.3.1. ábra), és összehasonlítható a 2013–2019-es, a Covid19-válságot megelőző időszakban mért 1,1 %-os átlagos éves növekedési rátával. Még ha figyelembe vesszük is, hogy a magas kiindulási szintek miatt lassabb lehet a növekedés, a számok arra engednek következtetni, hogy az Unió jó úton halad a foglalkoztatási ráta tekintetében 2030-ra kitűzött cél elérése felé.

⁶⁶ Lásd: Európai Bizottság, [Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására](#), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

⁶⁷ Lásd online a [Portói Nyilatkozatot](#) és az Európai Tanács 2021. június 24–25-i [következtetéseit](#).

2022-re a Covid19-válság utáni helyreállítás és a jó munkaerőpiaci fejlemények fényében valamennyi tagállam haladást ért el a foglalkoztatásra vonatkozó nemzeti céljainak elérése terén. Az 1.3.2. ábra azt mutatja, hogy a 2022. évi foglalkoztatási ráta valamennyi uniós országban meghaladta a 2020-as szintet, ami azt jelenti, hogy előrelépés történt a kitűzött nemzeti célok felé⁶⁸. A tagállamok nagy többsége esetében 2030-ig további erőfeszítésekre van szükség a nemzeti célokhoz képest fennmaradó hiányosságok áthidalása érdekében, amint azt az 1.3.2. ábra mutatja. Ezzel szemben öt ország esetében a 2022-ben elért foglalkoztatási ráta már meghaladja a 2030-ra vonatkozó nemzeti célértéket. Ezek a következők: Észtország (+0,6 százalékpont a nemzeti céljához képest), Hollandia (+0,4 százalékpont), Szlovákia és Svédország (mindkettő +0,2 százalékpont), valamint Dánia (+0,1 százalékpont), míg Írország éppen elérte a 2030-ra kitűzött célt. Szlovákia kivételével ezen országok mindegyikének foglalkoztatási rátája már magasabb, mint a 2030-ra kitűzött 78 %-os uniós szintű cél, és egyes esetekben (Hollandia, Svédország és Észtország) jelentősen (körülbelül vagy több mint 4 százalékponttal) meghaladja azt. Az összes többi ország közül, amelyek a 2022-ben elért eredmények alapján a legtávolabb vannak a 2030-ra kitűzött nemzeti céljaiktól, Olaszország esetében van szükség a legnagyobb növekedésre (8,2 százalékpont a 2030-ra kitűzött célhoz képest); ezt Belgium (8,1 százalékpont), Spanyolország (6,5 százalékpont) és Románia (6,2 százalékpont) követi. Összességében 2022-ben a tagállamok többsége a világválság előtti (a 2013–2019-es időszakra vonatkozó) átlagnál magasabb foglalkoztatásnövekedést ért el⁶⁹. Kilenc tagállam (Szlovákia, Portugália, Csehország, Magyarország, Málta, Horvátország, Lengyelország, Szlovénia és Luxemburg) esetében azonban a foglalkoztatás növekedése 2022-ben még mindig elmaradt a válság előtti átlagos növekedéstől (lásd: 1.3.3. ábra).

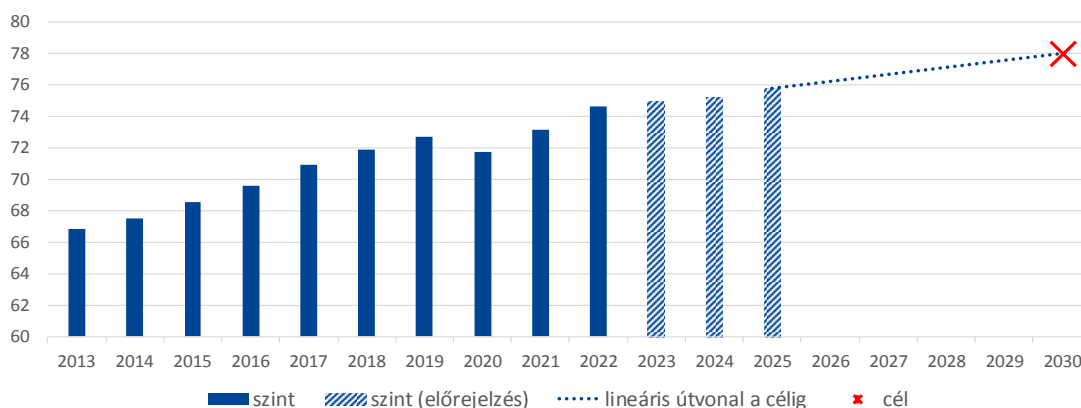
⁶⁸ 2022 októberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja módszertani megközelítésről állapodott meg a foglalkoztatásra vonatkozó nemzeti célok felé tett előrehaladásnak az európai szemeszter keretében történő nyomon követésére vonatkozóan. Ez a szakasz az elfogadott módszertan alapján készült. Lásd a Foglalkoztatási Bizottság [2023. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentését](#) és a [2023. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelőt](#).

⁶⁹ A népességsökkenés miatt a tagállamok többségének a nemzeti célok eléréséhez a válság előtti időszakhoz képest alacsonyabb minimális éves foglalkoztatásnövekedésre van szüksége. Lásd a Foglalkoztatási Bizottság [2023. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentését](#).

Emellett Olaszország, Belgium és Franciaország esetében a 2030-ra kitűzött nemzeti célok eléréséhez szükséges becsült minimális éves foglalkoztatásnövekedés magasabb, mint a válság előtti növekedés⁷⁰. Jelentős számú tagállamban az alacsony képzettségűek foglalkoztatási rátájában rejlik a legnagyobb javítási lehetőség, amit többek között továbbképzés és átképzés, valamint a munkaerőpiaci igények kielégítését célzó oktatási és képzési intézkedések révén lehet kiaknázni⁷¹. Számos tagállamban bőségesen kínálóznak lehetőségek az idősebb nők (55–64 évesek) és a fiatalok (20–29 évesek) foglalkoztatási rátájának javítására is.

1.3.1. ábra: Az uniós foglalkoztatási ráta jelentősen nőtt a Covid19-válságot követően

Foglalkoztatási ráta az EU27-ben és a 2030-ra kitűzött kapcsolódó kiemelt uniós cél (20–64 évesek, a népesség %-ában)

Megjegyzés: A 2023-ra, 2024-re és 2025-re vonatkozó értékek a Bizottság 2023. őszi foglalkoztatásnövekedési előrejelzéseiben, valamint az Eurostat 2023. évi népesség-előrejelzéseiben szereplő, a népességnövekedésre és a munkaképes korú népesség növekedésére vonatkozó adatokon alapulnak.

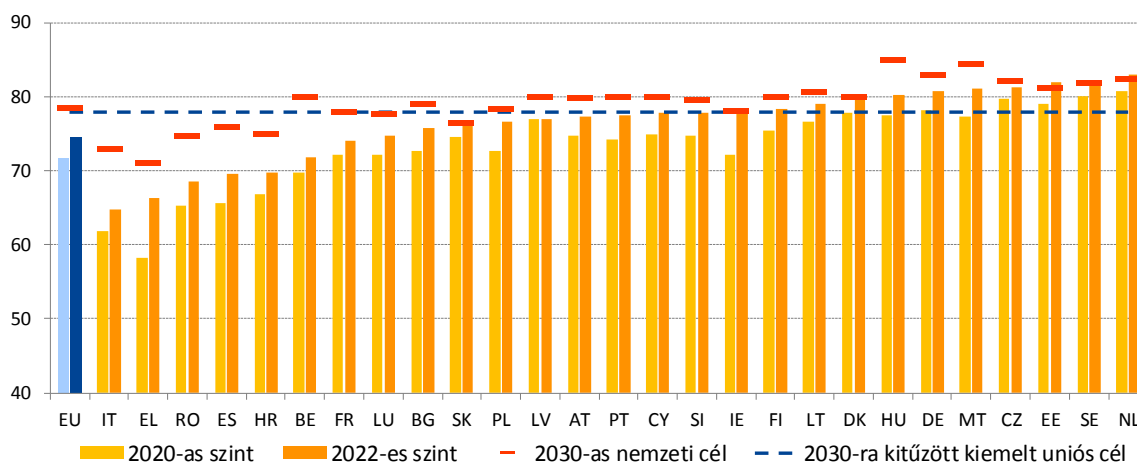
Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; foglalkoztatásnövekedési előrejelzés, a Bizottság 2023. őszi előrejelzése; [Eurostat population projections, Europop 2023](#). (az Eurostat népesség-előrejelzései).

⁷⁰ Egyes tagállamok esetében a foglalkoztatás ilyen minimálisan szükséges növekedése negatív, ami a munkaképes korú népesség előre jelzett csökkenését és/vagy azt tükrözi, hogy már elérték nemzeti céljaikat.

⁷¹ 2022 decemberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja módszertani megközelítésről állapodott meg az egyes népességszempontokban rejlő potenciálnak a 2030-as foglalkoztatási cél felé tett előrehaladás nyomon követésével összefüggésben való ismertetése tekintetében. A jelentés e része az elfogadott módszertant tükrözi. Lásd a Foglalkoztatási Bizottság [2023. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentését](#) és a [2023. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelőt](#).

1.3.2. ábra: 2022-ben nőtt a foglalkoztatási ráta a tagállamokban, ami a nemzeti célok felé tett előrelépést jelez

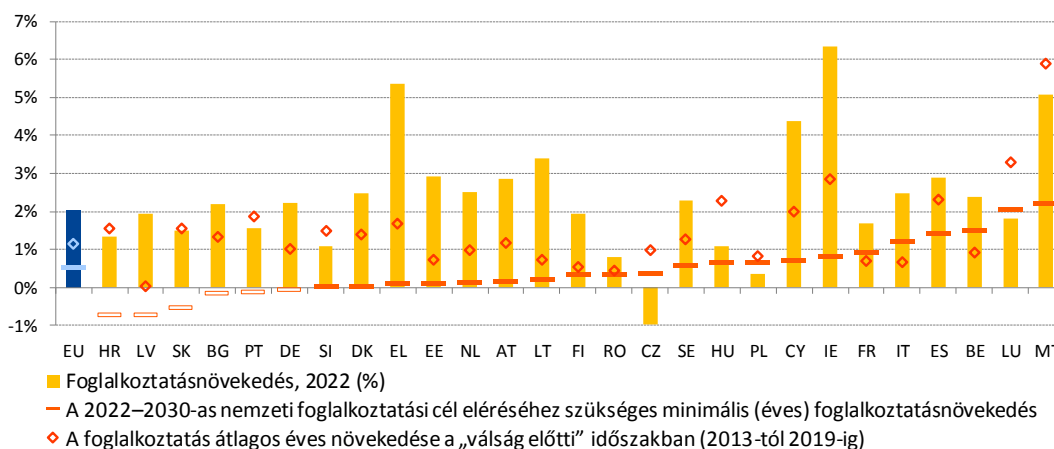
Foglalkoztatási ráta (2020 és 2022, 20–64 évesek, a népesség %-ában) és a 2030-ra vonatkozó kapcsolódó nemzeti célok

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] és a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat, lásd az 1. mellékletet.

1.3.3. ábra: A foglalkoztatás növekedése 2022-ben szinte minden tagállamban meghaladta a 2030-as nemzeti cél eléréséhez szükséges minimális éves változást

A foglalkoztatás növekedése 2022-ben a 2013 és 2019 közötti átlagos éves foglalkoztatásnövekedéshez és a 2030-ra vonatkozó nemzeti foglalkoztatási cél eléréséhez szükséges minimális éves foglalkoztatásnövekedéshez képest

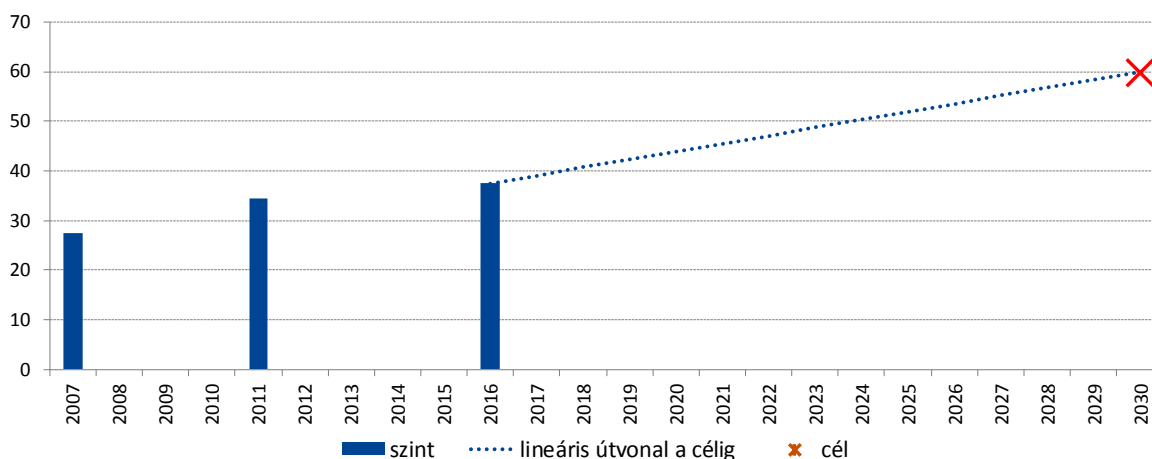

Forrás: [2023. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentés](#).

A felnőttkori tanulásra vonatkozó, 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél a szakpolitikai intézkedéseket a munkavállalók szerepvállalásának növelése és a munkaerő változó készségigényekhez való igazítása irányába mozdítja el, többek között a kettős átállás, valamint az Unióban tapasztalható jelentős munkaerő- és szakemberhiány fényében. A 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél megvalósítása terén elért haladást az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek arányaként mérik. Az e mutatóra vonatkozó adatok 2023-tól kezdődően a munkaerő-felmérésből (LFS) várhatóan minden második évben elérhetővé válnak⁷². A felnőttoktatási felmérésen (AES) alapuló korábbi adatok 2007 és 2016 között (a legfrissebb rendelkezésre álló adatpont; lásd az 1.3.4. ábrát) növekvő tendenciát mutattak a részvételi arányok terén az EU-ban. További jelentős előrelépést kell elérni uniós szinten a készségekre vonatkozó 2030-as cél elérése érdekében, összhangban azzal a törekvéssel, hogy Európa versenyképes, innovatív és inkluzív maradjon, és az előttünk álló nagy átalakulások összefüggésében is prosperáljon. A tagállamok a felnőttkori tanulásra vonatkozó 2030-as nemzeti céljait különböző ambíciószinteken határozták meg, összhangban azzal, hogy hozzá kell járulniuk a kiemelt uniós célhoz, figyelembe véve eközben a különböző kiindulási helyzeteket (lásd: 1.3.5. ábra). Amint az új munkaerő-felmérés adatai elérhetővé válnak, megkezdődnek a megbeszélések a felnőttkori tanulásra vonatkozó célkitűzés nyomon követésére szolgáló módszertani megközelítésről a Foglalkoztatási Bizottságban.

1.3.4. ábra: A tanulásban részt vevő felnőttek aránya a múltban növekvő tendenciát mutatott az EU-ban, és további jelentős erőfeszítésekre van szükség a 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél eléréséhez

Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya az EU-27-ben és a 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél (25–64 évesek, %)

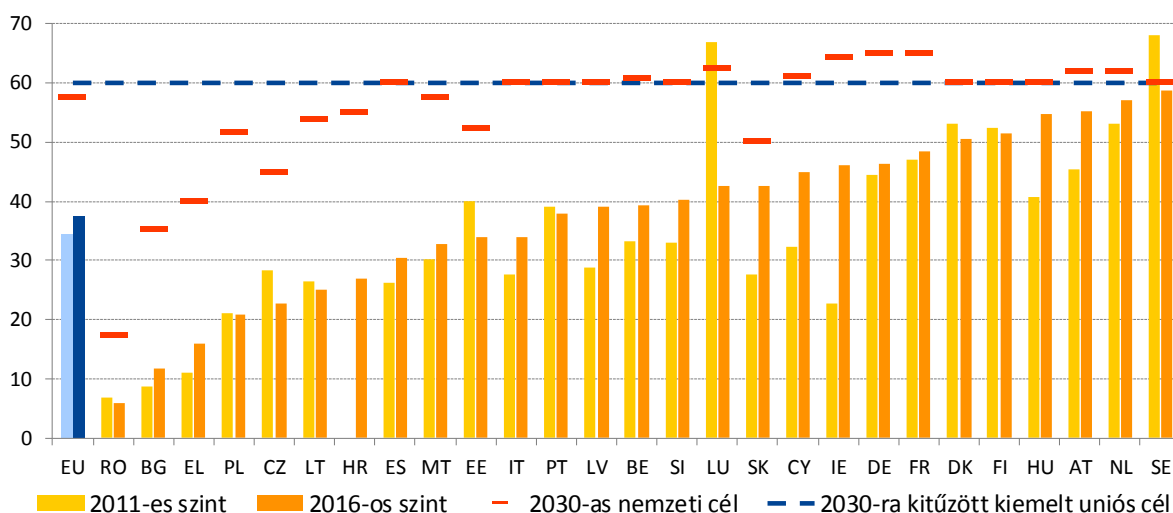

Forrás: Eurostat, [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített különleges kivonat).

⁷² A 2007-re, 2011-re és 2016-ra vonatkozó mutatóértékeket a felnőttoktatási felmérés (AES) keretében gyűjtötték össze. 2023-tól (a 2022. évi mutatóértékekkel együtt) az adatok az uniós munkaerő-felmérésen (LFS) keresztül válnak elérhetővé. Ez az új adatforrás lehetővé teszi a munkaerőpiaci mutatókkal való nagy fokú összhangot, valamint a nagyobb gyakoriságú adatokat. A Bizottság, így többek között az Eurostat alaposan elemzi a két felmérési forrásból származó adatokat az esetleges problémák kezelése, valamint az adatok minőségének és összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében.

1.3.5. ábra: Általánosságban jelentős erőfeszítésekre van szükség tagállami szinten a kitűzött nemzeti felnőttoktatási célok eléréséhez

Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya (2011 és 2016, 25–64 évesek, %) és a tagállamok 2030-ra kitűzött nemzeti céljai

Megjegyzés: IE, LU és SE esetében az idősor 2016-ban megtörik.

Forrás: Eurostat, [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített különleges kivonat), valamint a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat az 1. mellékletben.

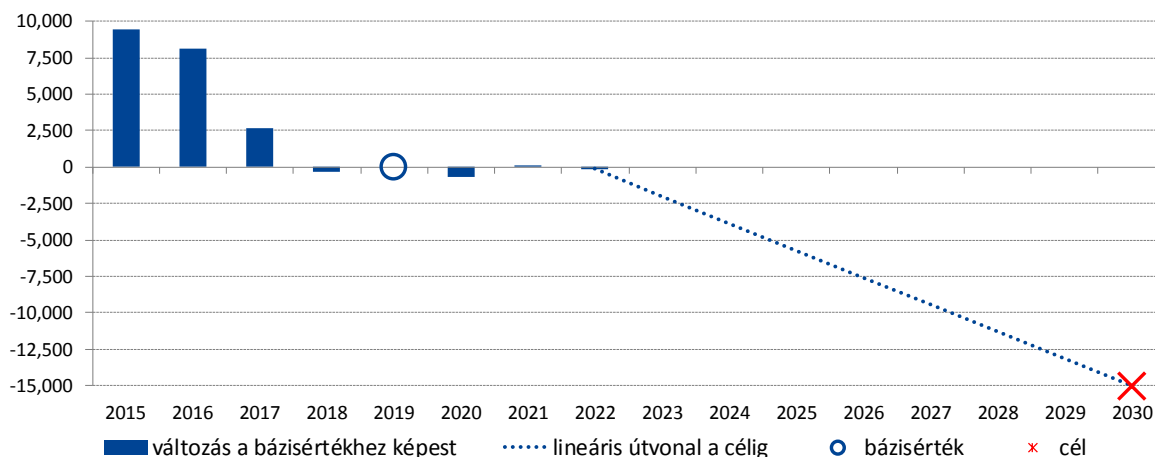
Az elmúlt három év nehéz társadalmi-gazdasági környezete ellenére a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma az elmúlt évtizedben bekövetkezett jelentős csökkenést követően nagyjából változatlan maradt az EU-ban. 2022-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek teljes száma mindössze 279 000-rel csökkent, ami megközelítette a 2019-es alapértéket (lásd az Figure 1.3.6. ábrát). Míg a tagállamok többsége némi előrelépést regisztrált nemzeti céljainak elérése felé (különösen Görögország, Lengyelország és Horvátország, ahol a mutató értéke 11 %-kal csökkent), addig több tagállam (Franciaország, Németország, Spanyolország, Ausztria, Finnország, Hollandia, Szlovákia, Svédország, Írország, Észtország, Dánia és Luxemburg) az ellenkező irányba mozdult el (lásd az 1.3.7. ábrát). 2022-ben csak Ciprus érte el nemzeti célját⁷³. Ezzel együtt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek száma 2022-ben 899 000-rel nőtt az EU-ban 2019-hez képest, és az ilyen kapcsolódó kiegészítő célt kitűző 21 tagállam közül csak 11-ben (Belgiumban, Bulgáriában, Cipruson, Észtországban, Írországban, Görögországban, Horvátországban, Máltán, Portugáliában, Szlovéniában és Svédországban) következtek be kedvező fejlemények⁷⁴. Jelentős további erőfeszítésekre és folyamatos nyomon követésre lesz szükség annak biztosítása érdekében, hogy a nemzeti szinten meghatározott célok teljesüljenek a kiemelt uniós cél 2030-ig történő elérése érdekében.

⁷³ A szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2023. évi éves jelentése.

⁷⁴ A gyermekszegénység csökkentésére vonatkozó célt Belgium, Bulgária, Csehország, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Ciprus, Luxemburg, Málta, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország és Svédország határozott meg.

1.3.6. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya az elmúlt néhány évben nagyjából változatlan maradt, ezért erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy csökkenő pályára állítsák azt a 2030-ra kitűzött uniós cél elérése érdekében

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának változása az EU-27-ben és a kapcsolódó, 2030-ra kitűzött uniós cél (teljes népesség, ezer fő)

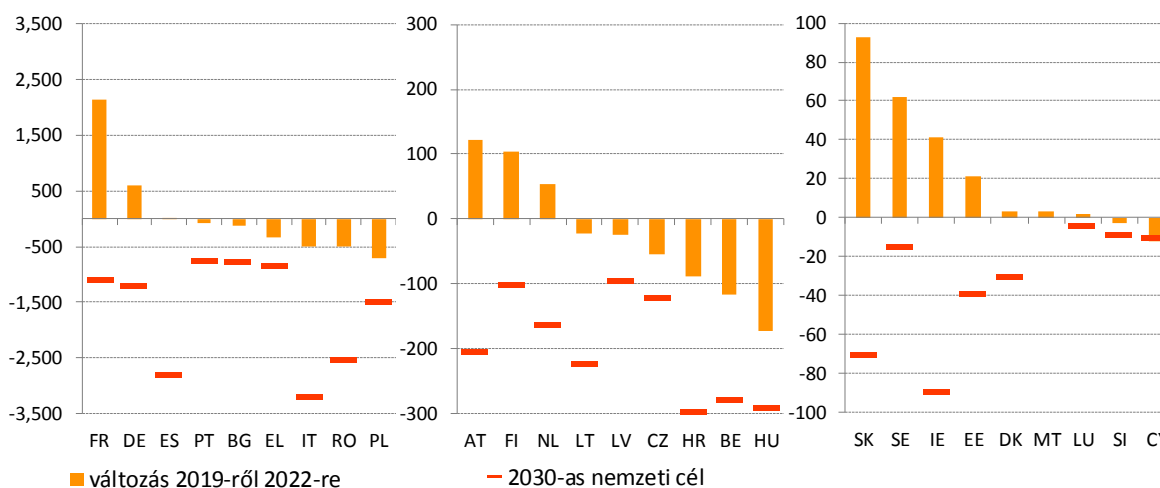

Megjegyzés: Törésmentes idősorokon alapuló számítások, 2019-re becsült értékkel (lásd az 1.2. szakasz 29. lábjegyzetét).

Forrás: Eurostat [ilc_pecs01].

1.3.7. ábra: A tagállamok többsége elért némi előrelépést a nemzeti célok megvalósítása terén, de több erőfeszítésre van szükség

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának változásai 2019 és 22 között, valamint a 2030-ra kitűzött nemzeti célok (teljes népesség, ezer fő)

Megjegyzés: Törés az idősorban 2020-ban FR, IE, DK és LU esetében, 2021-ben LU esetében, 2022-ben FR és LU esetében. DK és DE a nemzeti célját a gyakorlatilag aktív kereső nélküli háztartásokban élők számának 30 000, illetve 1,2 millió fővel történő csökkentésében határozza meg. MT nemzeti célját a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának 3,1 százalékpontos csökkentésében határozza meg. HU a gyermekes családok anyagi és szociális nélkülözési rátájának 13 %-ra való csökkentését, és ezáltal a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek számának 292 000 fővel történő csökkentését jelölte meg nemzeti célkitűzésként. DE nemzeti célkitűzését a 2020-as referenciaévhöz képest fejezi ki.

Forrás: Eurostat [ilc_pecs01] és a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat az 1. mellékletben.

1.4. A szociális eredménytábla frissítése

A szociális eredménytábla a szociális jogok európai pillérének nyomon követését segíti, és hozzájárul a tagállamok és az Unió fő foglalkoztatási és szociális kihívásainak értékeléséhez. A szociális eredménytábla jelenlegi változatát a Bizottság a pillér megvalósítására irányuló, 2021. márciusi cselekvési terv részeként terjesztette elő, majd megvitatta a Foglalkoztatási Bizottsággal (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal (SPC). Az eredménytábla kiemelt mutatóit a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO Tanács) 2021. június 14-én jóváhagyta. Az eredménytábla a pillérben foglalt elvek európai szemeszter keretében történő végrehajtása terén elért eredmények nyomon követésének fő mennyiségi eszköze (a kiemelt mutatók technikai részleteit lásd a 2. mellékletben)⁷⁵. A szociális eredménytábla emellett alapul szolgál a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján, első lépésben végzett országelemzésekhez, ahogyan az az EMCO és az SPC legfőbb üzeneteiben, és az azok alapjául szolgáló, az EMCO és az SPC közös munkacsoportja által készített jelentésben szerepel⁷⁶.

⁷⁵ Az adatok elérhetők az Eurostat honlapján [tagállami](#) és [regionális](#) szinten. Ami az utóbbit illeti, az a legtöbb tagállam és kiválasztott mutató tekintetében rendelkezésre áll. A szociális eredménytábla jelenleg a pillér 20 elvéből 18-at fed le, négyel többet, mint az előző változatban, bár a felnőttoktatási mutatóra vonatkozóan jelenleg nem állnak rendelkezésre friss adatok. A még nem vizsgált két elv a 7. elv („Tájékoztatás a foglalkoztatás feltételeiről és védelem elbocsátás esetén”) és a 8. elv („Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel”). Szigorú minőségi követelmények vonatkoznak a kiemelt mutatókra, amelyekhez egyértelmű normatív értelmezést is kell adni (bár nincs szoros kapcsolat az eredménytábla mutatói és a pillér elvei között). Eddig nem álltak rendelkezésre mutatók ehhez a két elvhez, de a Bizottság további munkát fog végezni ezzel kapcsolatban.

⁷⁶ Lásd az [EMCO és az SPC legfőbb üzeneteit](#), amelyek [az EMCO és az SPC közös munkacsoportjának „A társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret beillesztése az európai szemeszterbe” című jelentésén](#) alapulnak.

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói szerint jelentős kihívások merülnek fel az uniós tagállamokban három területen: az „esélyegyenlőség és a munkaerőpiachoz való hozzáférés”, a „méltányos munkafeltételek”, valamint a „szociális védelem és a társadalmi befogadás” területén. Azok az elsődleges mutatók, amelyek tekintetében a legtöbb tagállamban a helyzet „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő”, a következők: az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya (12 tagállam esetében), a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége és a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása⁷⁷ (11 tagállam esetében), valamint a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (9 tagállam esetében); lásd az 1.4.1. táblázatot). Míg a kiemelt mutatókat illetően a „kritikus helyzetek” teljes száma hasonló a tavalyi év számaihoz, 2022-ben jelentősen nőtt a „figyelemmel kísérendő” helyzetek száma (60, szemben a 2021. évi 49-cel). A 3. fejezet tartalmazza az első lépésben végzett országelemzéseket, amelyek tekintetében a következő szakasz magyarázattal szolgál, és ismerteti a legfontosabb horizontális megállapításokat.

⁷⁷ Míg e mutató esetében 2022-ben szinte valamennyi tagállamban törés van az idősorban egy módszertani változás miatt (ezt korábban EE, FI és SE esetében hajtották végre), az Eurostat által a régi módszertan alapján kiszámított (nem közzétett) mutatóértékek nagyjából ugyanazt az általános értékelést eredményezik, mint a közzétett értékek.

**1.4.1. táblázat: Szociális eredménytábla: a tagállamokban felmerülő kihívások áttekintése
kiemelt mutatók szerint**

			Legjobban teljesítők	Az átlagosnál jobb	Jó, de figyelemmel kísérendő	Átlagos	Gyenge, de javuló	Figyelemmel kísérendő	Kritikus helyzetek
Eszélyegyenlőség	Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség arányának %-ában)	2022	HR, IE, LT, PL	BE, CY, CZ, LU, NL, PT	EL, SI	AT, FI, FR, LV, SE, SK	BG, IT	DK, EE, MT	DE, ES, HU, RO
	Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves korú népesség %-ában)	2021	DK, FI, IE, NL	AT, ES, HR, LU, SE		BE, CZ, EE, EL, FR, LV, MT, PT, SK		CY, DE, HU, IT, LT, SI	BG, PL, RO
	A NEET-fiatalok aránya (a 15–29 éves korú teljes népesség %-ában)	2022	MT, SE	AT, DE, DK, IE, LU, PL, PT	NL, SI	BE, EE, FR, HU, LT, LV, SK	BG, IT	CZ, ES, FI, HR	CY, EL, RO
	Nemek közötti foglalkoztatási különbség (százalékpont)	2022	EE, FI, LT, LV	DK, FR, LU, PT	SE	AT, BE, BG, DE, ES, HR, HU, NL, SI, SK	MT, RO	CY, IE, PL	CZ, EL, IT
	Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)	2022	BE, CZ, SI, SK	DE, DK, FI, HU, IE, NL, PL, PT		AT, CY, FR, HR, LU, MT	EL, ES, RO	EE, IT, SE	BG, LT, LV
Mértányos munkafeltételek	Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)	2022	CZ, EE, NL, SE	BG, DE, DK, HU, IE, LT, MT		AT, CY, FI, FR, LU, LV, PL, PT, SI, SK	EL	BE	ES, HR, IT, RO
	Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)	2022	CZ, DE, MT, PL	AT, BG, DK, HU, IE, NL, SI		BE, CY, EE, FI, HR, LT, LU, LV, PT, RO, SK	EL, ES, IT	FR, SE	
	Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)	2022	DK	AT, CZ, DE, EE, HU, IE, LU, NL, PL	MT	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, SE, SI	EL, ES, IT	RO	SK
	Az egy főre jutó GDHI növekedése (2008=100)	2022	HU, MT, PL	HR	EE, LT	DE, DK, FI, FR, LU, LV, NL, PT, SE, SI, SK	AT	BE, CY, CZ	EL, ES, IT
Szociális védelem és társadalmi befogadás	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes népesség %-ában)	2022	CZ, SI	AT, CY, DK, LU, NL, PL, PT, SK	FI	BE, DE, HR, HU, IE, MT	EL, ES	EE, FR, IT, LT, SE	BG, LV, RO
	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves korú népesség %-ában)	2022	CZ, DK, FI, NL, SI	CY, EE, HR, HU, LU, PL		AT, BE, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE	EL	FR, IT, SK	BG, ES, RO
	A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)	2022	BE, DK, IE	AT, CZ, DE, FR, PL, SE	FI	CY, LT, LU, NL	LV, PT	BG, EE, ES, HU, IT, MT, SI, SK	EL, HR, RO
	Fogyatékossággal élők foglalkoztatási különbsége (százalékpont)	2022	DK, ES, IT, LU, PT	DE, FI, SI		AT, CY, CZ, EL, FR, LV, NL, SK		BG, EE, MT, PL, RO, SE	BE, HR, HU, IE, LT
	Lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)	2022	CY, SK	EE, HR, IE, LT, MT, PT, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, IT, LV, NL, PL, RO, SE	EL	DE, HU	BG, DK, LU
	Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek (a 3 év alatti népesség %-ában)	2022	DK, FR, NL, SE	BE, EE, MT, PT, SI	ES, LU	EL, FI, IT, LV		AT, BG, CY, DE, HR, IE, LT, PL	CZ, HU, RO, SK
	Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint (a 16 év feletti népesség %-ában)	2022	CY	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, HR, LU, MT, NL, SI		DK, FR, HU, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Megjegyzés: 2023. októberi frissítés. Az alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének arányának meghatározásában 2021-ben bekövetkezett jelentős változások miatt 2019-re vonatkozóan nem áll rendelkezésre összehasonlítható érték, ezért e mutatónak a jelentésben szereplő elemzése kivételesen csak a 2021. évi értékeken alapul (feltételezve, hogy nem történt változás egyik tagállam esetében sem, és az uniós átlagot tekintve sem). Írország, Bulgária és Románia tekintetében nem állnak rendelkezésre a GDHI egy főre eső növekedésére vonatkozó adatok. Az idősortöréseket és az egyéb statisztikai jelölőket a 3. és 4. melléklet ismerteti.

1.5. A társadalmi konvergencia tekintetében első lépésben végzett országelemzés legfontosabb horizontális megállapításai

Az első lépésben végzett országelemzés figyelembe veszi az egyes tagállamok munkaerőpiaci, készségfejlesztési és szociális fejleményeit, hogy feltárja azokat a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokat, amelyek a második lépésben további elemzést igényelnek. Az EPSCO Tanácsban 2023 júniusában a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keretről folytatott megbeszélések nyomán, valamint az EMCO és SPC legfőbb üzeneteinek⁷⁸ fényében – amelyek alapjául az EMCO és a SPC közös munkacsoportja által 2022 októbere és 2023 májusa között végzett munka szolgált – az együttes foglalkoztatási jelentésre irányuló bizottsági javaslat jelen 2024. évi kiadása nagyobb hangsúlyt fektet az országspecifikus kérdésekre. Az országspecifikus elemzés az EUMSZ 148. cikkével összhangban megerősíti a foglalkoztatás, a készségek és a szociálpolitika területének az európai szemeszter keretében történő nyomon követését. Emellett összhangban van azokkal – a pillér megvalósítására irányuló cselekvési tervben és a portói szociális csúcstalálkozón tett kötelezettségvállalásokkal – amelyek értelmében határozottabban kell végrehajtani a szociális jogok európai pillérében foglalt elveket. Az EMCO és az SPC legfőbb üzenetei, és az azok alapjául szolgáló, az EMCO és az SPC közös munkacsoportja által készített jelentés⁷⁸ a felfelé irányuló társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret tekintetében kétlépcsős elemzést irányoz elő a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát illetően a tagállamokban jelentkező kihívások értékelésére. Az első lépés elsősorban a szociális eredménytábla kiemelt mutatóin alapul, és azonosítja a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő *lehetséges kockázatokat*. Annak megállapítása érdekében, hogy a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintően fennállnak-e *tényleges kihívások*, és hogy melyek a kihívásokat kiváltó fő tényezők, második lépésben további elemzésre kerül sor, amely a mennyiségi és minőségi adatok szélesebb körére fog támaszkodni, többek között a 2030-ra kitűzött nemzeti célok felé tett előrehaladással kapcsolatban (a módszertan részletesebb ismertetését lásd az e szakasz végén található, a módszertanra vonatkozó háttérmagyarázatban). A további elemzés bemutatja azokat az intézkedéseket is, amelyeket a tagállamok e kihívások kezelése érdekében hoznak. Ez a szakasz a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret első lépésben végzett országelemzésének főbb horizontális megállapításait foglalja össze, megjelölve, hogy a második lépésben mely országok igényelnek további elemzést. A főbb megállapítások a jelentés 3. fejezetében ismertetett, első lépésben végzett országelemzések alapján.

⁷⁸ Lásd az [EMCO és az SPC legfőbb üzeneteit](#), amelyek [az EMCO és az SPC közös munkacsoportjának „A társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret beillesztése az európai szemeszterbe” című jelentésén](#) alapulnak.

Összességében, az első lépésben végzett országelemzésben a szociális eredménytábla a tagállamok tekintetében erős munkaerőpiaci teljesítményt mutat, bár egyes népességcsoportokat illetően továbbra is kihívások állnak fenn, valamint a készségek és a szociálpolitika területét számos olyan kockázat jellemzi, amelyek további vizsgálatot igényelnek. Az együttes foglalkoztatási jelentés „szinkódos” módszertanának a szociális eredménytábla kiemelt mutatóira való alkalmazása lehetővé teszi a szociális jogok európai pillérének végrehajtása szempontjából különösen fontos kihívások azonosítását (lásd az 1.4. szakaszt). A szociális eredménytábla mutatóiból származó információk országonkénti, a tárgyalta módszertan szerinti összesítése (lásd az e szakasz végén található háttérmagyarázatot) lehetővé teszi a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő lehetséges uniós, illetve tagállami kockázatok átfogó értékelését. A főbb horizontális megállapítások horizontális összefoglalása az alábbiakban található (lásd még az 1.4.1. táblázatot és az 1.5.1. ábrát):

- **A foglalkoztatás és a munkanélküliség, valamint annak hosszú távú összetevője tekintetében rosszabb általános munkaerőpiaci helyzettel induló tagállamokban 2022-ben jelentősebb mértékben javult a helyzet, mint más tagállamokban, ami e dimenziók tekintetében konvergenciafolyamatra utal** (lásd a 2.1.1. szakaszt, a 2.1.1. és a 2.1.5. ábrát). Ennek ellenére nem minden népességcsoport boldogul ugyanolyan jól. (Az együttes foglalkoztatási jelentés elfogadott módszertana alapján) számos „kritikus” (piros) és „figyelemmel kísérendő” (narancssárga) helyzetet azonosítottak a tagállamokban a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbségével összefüggésben (tizenegy tagállam esetében) és a nemek közötti foglalkoztatási különbséggel összefüggésben (hat tagállam esetében), továbbá az uniós szintű pozitív tendencia (lásd az 1.5.1. ábrát) ellenére nem mutatható ki felfelé irányuló konvergencia (lásd a 2.2.1. szakasz 2.2.15. és 2.2.11. ábrájában szereplő adatokat) Ezzel szemben a NEET-fiatalok aránya általános javulást és az uniós országok közötti konvergencia-folyamatokat mutat (lásd a 2.2.1. szakasz 2.2.9. ábrájában szereplő adatokat), bár a még mindig magas arány továbbra is aggodalomra ad okot (e mutató tekintetében hét tagállamban a helyzet „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő”). Ugyanakkor 2022-ben a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének növekedése – 2013 óta első ízben – megállt, ami a magas infláció hatását tükrözi, amely számos országban meghaladta a bérnövekedést, és hat tagállamban „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetet eredményezett e mutató tekintetében.

- **A közelmúlt pozitív fejleményei ellenére a készségek tekintetében továbbra is fennállnak a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő kockázatok, ami súlyosbíthatja a foglalkoztathatóság terén jelentkező kihívásokat és egyenlőtlenségeket, hacsak nem kerül sor a szakpolitikai intézkedések jelentős mértékű felgyorsítására.** Ez már csak azért is sürgetően fontos, mert az Unióban tapasztalható jelentős készség- és munkaerőhiány szűk keresztmetszeteket okoz az innováció és a növekedés terén, többek között a zöld és digitális átállás tekintetében. A legtöbb tagállamban csökken a korai iskolaelhagyók aránya, de további javulásra van szükség, mivel hét tagállam még mindig „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetben van, és nem látható felfelé irányuló konvergencia (lásd a 2.2.1. szakasz 2.2.2. ábrájában szereplő adatokat). Tekintettel a kettős átállásra, valamint a versenyképesség és a növekedés, illetve a demográfiai változások jelentőségére, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése továbbra is alapvető fontosságú egy olyan munkaerő létrehozásához, amely rendelkezik az ahhoz szükséges valamennyi készséggel, hogy egész életen át alkalmazkodni tudjon és nyitott maradjon a további tanulásra. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya alacsony, és összesen kilenc tagállam van „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetben. Jelenleg az EU felnőtt lakosságának csak valamivel több, mint fele rendelkezik legalább alapvető digitális készségekkel, miközben az ilyen készségeket igénylő munkahelyek aránya már most közel 90 %. Ez azt mutatja, hogy a korai oktatástól az egész életen át tartó tanulásig jelentős kihívást kell leküzdeni annak biztosítása érdekében, hogy az uniós munkaerő képes legyen alkalmazkodni a munkaerőpiac változó készségigényeihez. Eközben a legtöbb tagállamban még csökkent is a 3 év alatti gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvétele, és az országok közötti különbségek továbbra is jelentősek. E dimenzió tekintetében tizenkét tagállam továbbra is „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetben van, és nincsenek látható jelek a felfelé irányuló konvergenciára (lásd a 2.2.1. szakasz 2.2.12. ábrájában szereplő adatokat).

- **A számos válság ellenére a szociális hatások összességében nagyjából stabilak. A szociális helyzetet azonban szorosan figyelemmel kell kísérni, tekintettel a megélhetés magas költségeire és a felfelé irányuló társadalmi konvergenciához kapcsolódó kockázatokra, többek között a szociális védelmi rendszerek hatékonysága tekintetében is.** A munkahelyek és a jövedelmek védelmét célzó nemzeti és uniós intézkedések általánosságban hatékonyak bizonyultak abban, hogy a Covid19-válság alatt viszonylag stabilan tartásuk a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányát. 2022-ben nyolc tagállamban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” kategóriába esett, a felfelé irányuló konvergencia bizonyos jelei ellenére (lásd a 2.4.1. szakasz 2.4.2. ábrájában szereplő adatokat). Ezzel szemben a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek aránya tekintetében nem voltak egyértelmű jelei a felfelé irányuló konvergenciának, amely dimenzió tekintetében hat ország 2022-ben „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” kategóriába került (lásd a 2.4.1. szakasz 2.4.4. ábrájában szereplő adatokat), ami negatívan befolyásolhatja az Unió hosszabb távú társadalmi-gazdasági teljesítményét. 2022-ben a legtöbb tagállamban csökkent a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása (a 2021-es jövedelmekhez viszonyítva), ami nagy számú (tizenegy) „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetet eredményezett, részben a Covid19-világjárvány társadalmi következményeinek kezelése érdekében bevezetett rendkívüli támogatási intézkedések fokozatos megszüntetése miatt. Emellett a lakásköltség-túlterheltségi arány és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet is nőtt: 2022-ben öt tagállam „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzettel szembesült mindkét mutató tekintetében, és az uniós országok közötti eltérések erős jelei láthatóak (lásd a 2.4.1. szakasz 2.4.11. és 2.4.13. ábrájában szereplő adatokat).

E jelentés 3. fejezete hét tagállamot azonosított úgy, mint amelyek tekintetében a szociális eredménytábla kiemelt mutatói által jelzett kihívások fényében második lépésben részletesebb elemzést kell végezni, mivel az EMCO és az SPC legfőbb üzeneteiben, valamint az azok alapjául szolgáló, a közös munkacsoport által készített jelentésben⁷⁸ ismertetett, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret módszertana szerint ezekben a tagállamokban a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatok merülnek fel (lásd az e szakasz végén található háttérmagyarázatot). Ezek Bulgária, Észtország, Litvánia, Magyarország, Olaszország, Románia és Spanyolország. Ezen országok mindegyike esetében viszonylag nagyszámú szakpolitikai területen azonosítottak a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatok a jelzett kihívásokkal összefüggésben, míg Litvánia esetében kisebb számú szakpolitikai területen az idővel romló mutatók is kulcsszerepet játszottak (és ezeket az elemzésben is figyelembe vették). A fent említett országokban a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő kockázatok többsége olyan mutatókból ered, mint a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező népesség aránya, a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége, a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénységcsökkentésre kifejtett hatása, valamint a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, amelyet az intézményesített gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya, a korai iskolaelhagyók aránya, a jövedelmi ötödök aránya, valamint a szegénység vagy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya követ.

E hét tagállam esetében a Bizottság szolgálatai második lépésben részletesebb elemzést fognak végezni.

1.5.1. ábra: A foglalkoztatás, a készségek és a szociális trendek és kihívások áttekintése a szociális eredménytábla kiemelt mutatói szerint

Az uniós átlag, a tendenciák és a tagállamok megoszlása, az egyes kiemelt mutatókra vonatkozó együttes foglalkoztatási jelentés szerinti egyedi kategorizálással, a három pillérre vonatkozó fejezetek tekintetében is összesítve

Módszertani megközelítés a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatok azonosítására a társadalmi konvergencia tekintetében első lépésben végzett országelemzésben

Az elemzés a tagállamokkal az elmúlt években a mindenekelőtt a szociális eredménytábla és az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti (színkódos) módszertan alapján kidolgozott, meglévő eszközökre támaszkodik. Ezek együttesen a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatoknak a tagállamokban történő azonosítására szolgálnak⁷⁹. Az első lépésben végzett országelemzés a szociális eredménytábla kiemelt mutatóinak teljes körén alapul. Az egyes mutatókat az együttes foglalkoztatási jelentés módszertana alapján vizsgálják, amely meghatározza a tagállamok viszonylagos helyzetét. Ezt a viszonylagos helyzetet a mutatóérték abszolút szintjétől és az előző évhez viszonyított változásának az átlagtól mért szórásában fejezik ki (további technikai részletekért lásd a 4. mellékletet). Az eredményeket az adott országra vonatkozó egyes mutatók tekintetében hét lehetséges kategória foglalja össze („legjobban teljesítő”, „az átlagosnál jobb”, „jó, de figyelemmel kísérendő”, „átlagos”, „gyenge, de javuló”, „figyelemmel kísérendő”, „kritikus helyzet”). Ez a zöldtől a pirosig terjedő színskálának felel meg.

A szociális eredménytábla egyes mutatóit a fent ismertetett módszertan alapján értékeli annak megállapítása érdekében, hogy a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokhoz vezetnek-e, és ezért szükség van-e második lépésben további elemzésre⁷⁹. A „kritikus helyzet” minősítés azokra a tagállamokra vonatkozik, amelyek egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál sokkal rosszabbul teljesítenek, és amelyekben a helyzet az előző évhez képest romlott vagy nem javult kellőképpen. A helyzet két esetben kap „figyelemmel kísérendő” jelölést: a) ha a tagállam egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál rosszabb eredményt ér el, és az ország helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan, és b) ha a szintekre vonatkozó adatok összhangban vannak az uniós átlaggal, de a helyzet sokkal gyorsabban romlik, mint az uniós átlag.

A második lépésben végzett elemzés azon tagállamok esetében tekinthető indokoltnak, amelyek esetében a szociális eredménytábla hat vagy több kiemelt mutatója kapott piros („kritikus helyzet”) vagy narancssárga („figyelemmel kísérendő”) jelölést. További indokként szolgál a helyzet további elemzésére, ha egy piros vagy narancssárga jelzésű mutató együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategóriája két egymást követő alkalommal romlik. Erre példa egy mutató „átlagos”-ról „gyenge, de javuló”-ra való változása a 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésben, amely a 2024. évi kiadásban tovább romlott a „kritikus helyzet” kategóriára. Ez további „megjelölésnek” számítana az összességében minimum hat megjelölésre vonatkozó küszöb tekintetében. Ha például egy adott n . évben egy ország a szociális eredménytáblában szereplő öt kiemelt mutató tekintetében piros vagy narancssárga megjelölést kap, és ezek egyike az n . és $n-1$. két egymást követő évben romlást mutat, úgy kell tekinteni, hogy az ország az n . évben összesen 6 megjelöléssel rendelkezik (5 piros/narancssárga megjelölés az adott év mutatóiból + 1, közülük két egymást követő romlással). Ennek eredményeként második lépésben további elemzésre lenne szükség. Az idősorok esetleges törését, valamint az adatminőséggel és -értelmezéssel kapcsolatos kérdéseket figyelembe kell venni a küszöbértékre vonatkozó összes megjelölés értékelésekor.

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói és értékelésük a rendelkezésre álló legfrissebb adatokon alapul. Ha egy adott ország esetében hiányoznak az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategória értékeléséhez szükséges adatok, az együttes foglalkoztatási jelentés előző kiadásából származó megfelelő kategóriát kell használni (ha rendelkezésre áll) a hiányzó információk kitöltésére. Ha a mutatónak a legutóbbi és az előző kiadás esetében is hiányoznak az értékek, akkor a második lépésben végzett elemzéshez az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategóriákat nem kell beszámítani a 6 megjelölés indikatív küszöbértékébe.

⁷⁹ Lásd az [EMCO és az SPC legfőbb üzeneteit](#), amelyek [az EMCO és az SPC közös munkacsoportjának „A társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret beillesztése az európai szemeszterbe” című jelentésén](#) alapulnak.

2. FEJEZET FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS REFORMOK – A TAGÁLLAMOK TELJESÍTMÉNYE ÉS INTÉZKEDÉSEI

2.1. 5. iránymutatás: A munkaerő-kereslet fellendítése

Ez a szakasz az 5. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtásáról nyújt áttekintést, amely – a pillér 4. elvével (a foglalkoztatás aktív támogatása) és 6. elvével (bérek) összhangban – azt ajánlja a tagállamoknak, hogy biztosítsanak a munkaerő-keresletet és a munkahelyteremtést támogató feltételeket. A 2.1.1. szakasz a legfontosabb munkaerőpiaci fejleményekre összpontosít, tükrözve a Covid19-válság és Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújának hatását is. A 2.1.2. szakasz a tagállamok által ezeken a területeken végrehajtott intézkedésekről számol be, különös hangsúlyt fektetve a munkahelymegtartási és a munkahelyteremtést támogató intézkedésekre.

2.1.1. Fő mutatók

Az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja és a magas infláció hatása miatt kialakult bizonytalanság ellenére az uniós munkaerőpiac 2022-ben is reziliens maradt. Éves szinten 2022-ben az uniós foglalkoztatási ráta (a 20–64 évesek korcsoportjában) 1,5 százalékponttal 74,6 %-ra javult, és ezzel teljes mértékben elérhető közelségbe hozta azt a kiemelt uniós célt, hogy 2030-ra a 20–64 évesek legalább 78 %-a foglalkoztatott legyen. A foglalkoztatási ráta valamennyi tagállamban nőtt, különösen Görögországban, Írországbán, Észtországban, Bulgáriában, Szlovákiában és Olaszországban – lásd a 2.1.1. ábrát. Luxemburgban és Franciaországban szerény javulást regisztráltak. A szociális eredménytábla módszertana szerint Olaszország, Románia, Spanyolország és Horvátország még mindig „kritikus helyzetben” van, és ezeket az országokat továbbra is viszonylag alacsony, 70 % alatti szint jellemzi annak ellenére, hogy a foglalkoztatás növekedése az uniós átlag körüli vagy (Spanyolországban és Olaszországban) annál valamivel nagyobb volt. Belgium besorolása „figyelemmel kísérendő”, miután a viszonylag alacsony szintről az átlag alatti javulás következett be. Másrészről Hollandia, Svédország, Észtország és Csehország a „legjobban teljesítő” kategóriában szerepelnek (2022-ben 80 % feletti arányokkal). Összességében a foglalkoztatási ráták tagállamok közötti konvergenciája figyelhető meg. Negyedéves szinten a foglalkoztatási ráta 2023 első felében tovább emelkedett, és a gazdasági tevékenység előző év második felében tapasztalt lassulása ellenére 0,6 százalékponttal nőtt. A legtöbb tagállamban jelentős regionális különbségek figyelhetők meg a foglalkoztatási ráta tekintetében (lásd az 5. melléklet 5. ábráját).

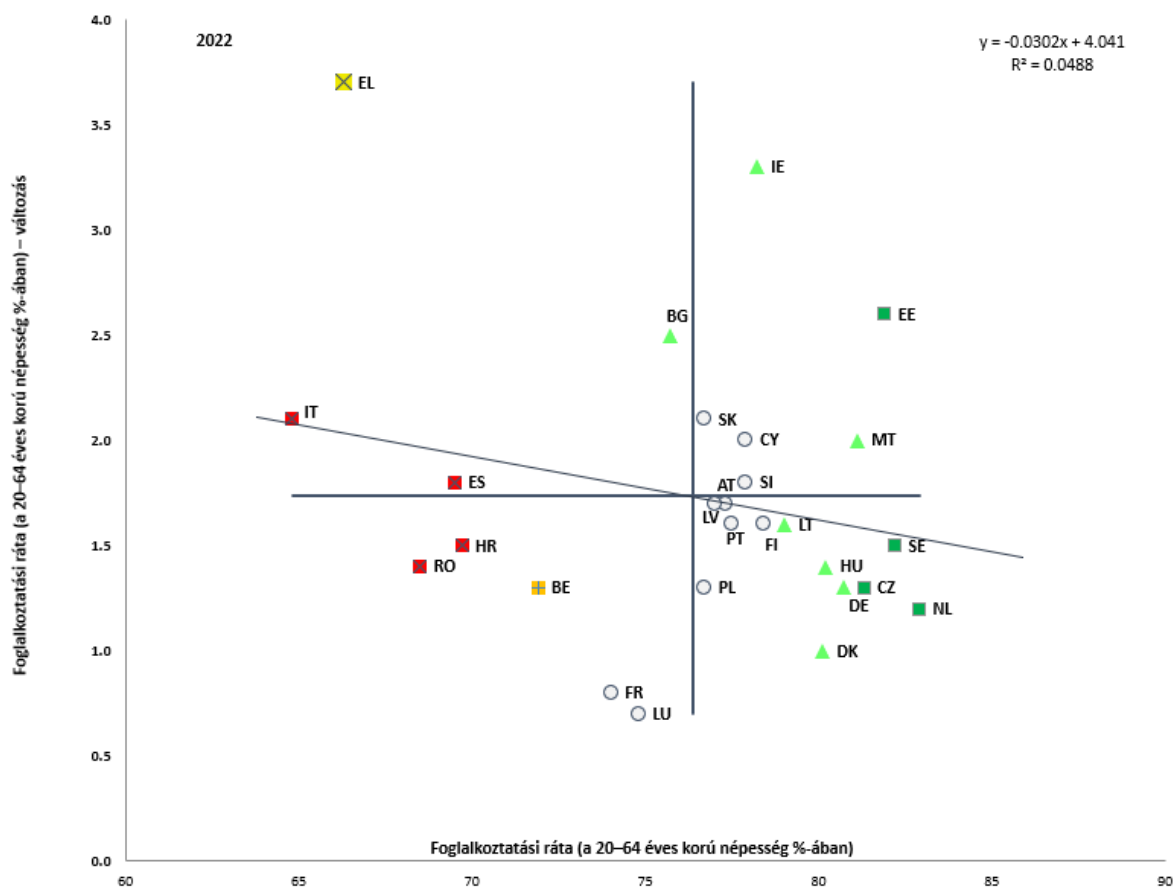
A foglalkoztatás leginkább a szolgáltatások terén és a gazdaság kevésbé energiaigényes ágazataiban növekedett. A munkahelyteremtés különösen erős volt azon tevékenységek esetében, amelyeket a világjárvány hátrányosan érintett. A korlátozások feloldása a kereslet növekedését idézte elő, és hozzájárult a foglalkoztatás stabil növekedéséhez a kapcsolatintenzív szolgáltatások terén⁸⁰, ahol a foglalkoztatottak száma (a nemzeti számlák alapján) 2022-ben 1,9 %-kal nőtt, és első alkalommal haladta meg a világjárvány előtti szintet. Jelentős foglalkoztatási növekedést regisztráltak a szakmai és az IKT-szolgáltatások terén is. Ezzel szemben a munkahelyteremtés stagnált a feldolgozóiparban, a globális ellátási láncokban a fellendülés során bekövetkezett zavarok és az energiaköltségeknek az Ukrajna elleni orosz katonai inváziót követő emelkedése miatt. Az energiaársook miatt az energiaigényes iparágakban visszafogott maradt a munkaerő-kereslet, és a foglalkoztatás továbbra is 3,5 %-kal a világjárvány előtti szint alatt maradt. Az alacsony energiaintenzitású ágazatok viszonylag nagyobb mértékben járultak hozzá a foglalkoztatás teljes növekedéséhez: ezekben az ágazatokban a foglalkoztatás 7 %-kal meghaladta a világjárvány előtti szintet⁸¹.

⁸⁰ Kapcsolatintenzív szolgáltatások alatt a nagy- és kiskereskedelem, a szállítás, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, valamint a művészetek és a szórakoztatóipar értendő.

⁸¹ Lásd: Európai Bizottság, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában: 2023. évi éves jelentés), 2023.

2.1.1. ábra: A foglalkoztatási ráta minden tagállamban növekedett 2022-ben

Foglalkoztatási ráta (20–64 évesek), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

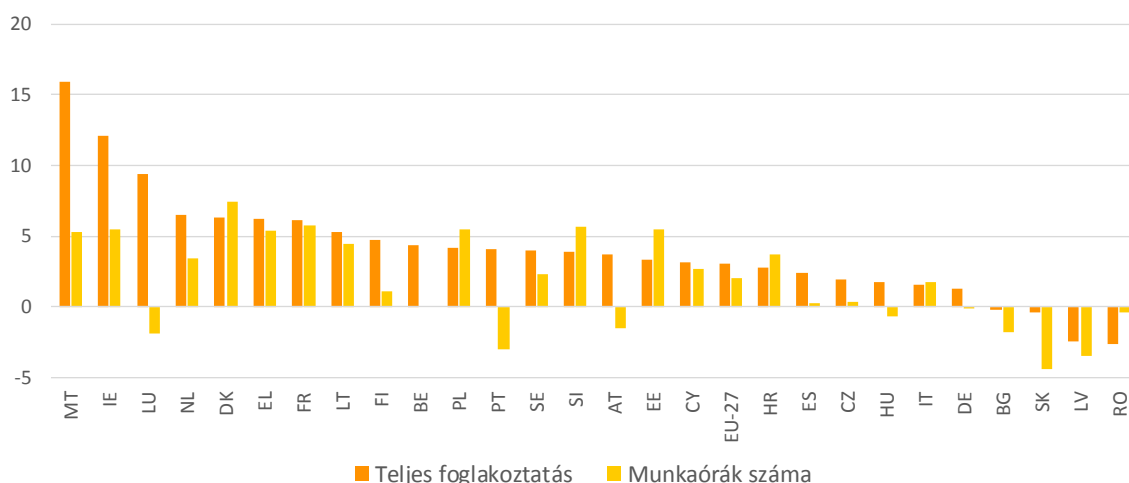
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. A fogalom meghatározás eltér ES és FR esetében.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS.

A legtöbb tagállamban a foglalkoztatás növekedése meghaladta a munkaórák teljes számának növekedését, ami az egy munkavállalóra jutó átlagos munkaórák számának csökkenéséhez vezetett 2019-hez képest. A világjárványt követően gyorsan helyreállt a foglalkoztatás, és 2023 II. negyedévében Lettország, Románia, Szlovákia és Bulgária kivételével valamennyi tagállamban meghaladta a világjárvány előtti szintet, az EU egészében további 6,4 millió munkavállalóval – lásd a 2.1.2. ábrát. A világjárvány idején a munkahelymegtartási programok széles körű alkalmazása miatti jelentős visszaesést követően nőtt a ledolgozott munkaórák teljes száma, bár a legtöbb tagállamban kevésbé dinamikus, mint a foglalkoztatás. A ledolgozott munkaórák teljes száma 2023 II. negyedévében Németországban, Portugáliában, Ausztriában, Lettországban, Luxemburgban, Bulgáriában, Magyarországon és Romániában továbbra is a világjárvány előtti szint alatt volt. A ledolgozott munkaórák teljes számának visszafogott növekedése a foglalkoztatáshoz képest azt jelenti, hogy az egy munkavállalóra jutó átlagos ledolgozott munkaórák száma 2019-hez képest átlagosan csökkent, visszatérve a hosszú távú csökkenő tendenciához. Ez részben a szolgáltatások és az egy munkavállalóra jutó munkaórák átlagosnál alacsonyabb számával jellemezhető ágazatok erőteljesebb foglalkoztatás-növekedésével magyarázható. Emellett tükrözheti még a digitalizáció világjárványt követő felgyorsulásának hatását is. Ezenkívül a „munkaerő-tartalékolás” is szerepet játszhatott: a munkaerőpiac folyamatos szűkössége és a szakemberhiány miatt a vállalatok általában jobban arra vannak ösztönözve, hogy megtartsák a meglévő személyzetet, miközben átmenetileg csökkentik a munkaidőt⁸².

2.1.2. ábra: Az egy munkavállalóra jutó munkaórák száma a legtöbb tagállamban csökkent

Az összes foglalkoztatott számának és a munkaórák számának változása 2019 IV. negyedéve és 2023 II. negyedéve között (%-ban)

Megjegyzés: Szezonálisan és naptárilag kiigazított adatok. Az összes foglalkoztatott számára vonatkozó adatok csak szezonálisan vannak kiigazítva CZ, EL, FR, MT, PL, PT esetében. A munkaórák számára vonatkozó adatok csak szezonálisan vannak kiigazítva MT esetében, és nem állnak rendelkezésre BE esetében.

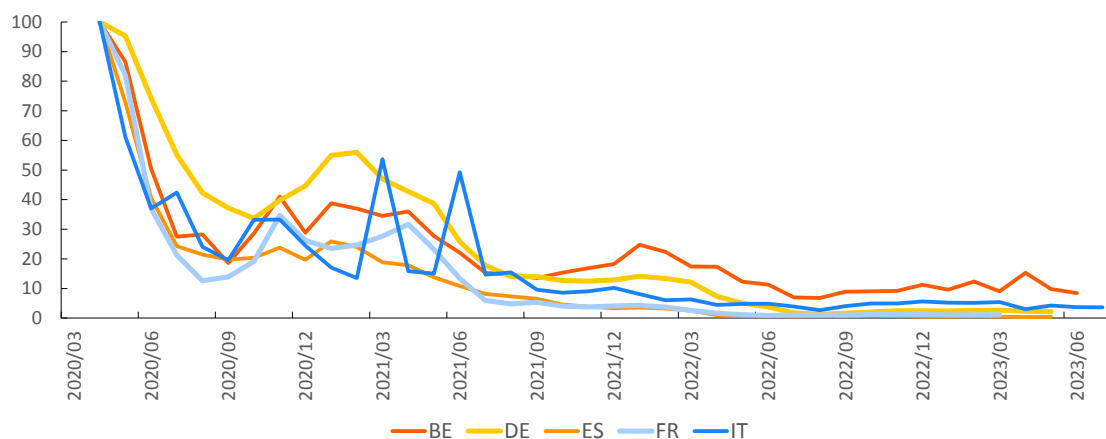
Forrás: Eurostat [[namq_10_a10_e](#)], nemzeti számlák.

⁸² Lásd: Arce et al.: *More jobs but less working hours* (Több munkahely, de kevesebb munkaóra), EKB Blog, 2023. június.

A csökkentett munkaidős foglalkoztatást egyre inkább hatékony szakpolitikai eszköznek tekintik az átmeneti jellegű külső gazdasági zavarok kezelésére. A jól megtervezett csökkentett munkaidős foglalkoztatási és a hasonló munkahelymegtartási programok hatékonynak bizonyultak a munkahelyek és a jövedelmek megőrzése terén a Covid19-válság idején. A szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz (SURE) keretében nyújtott pénzügyi támogatás ugyancsak arra ösztönözte a tagállamokat, hogy új rendszerek létrehozásával vagy a meglévők kiterjesztésével hatékony munkahelymegtartási politikákat folytassanak. A világijárvány korai szakaszában a csökkentett munkaidős foglalkoztatás alkalmazása példa nélküli szintet ért el⁸³. Ezt követően 2021-ben, a gazdasági tevékenységekre vonatkozó korlátozások enyhítésével összefüggésben meredek visszaesés következett be. Számos tagállam – köztük Belgium és Olaszország – ismét a csökkentett munkaidős foglalkoztatásra támaszkodott annak érdekében, hogy enyhítse Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújának és az abból eredő energiaáraknak a gazdasági hatását. A csökkentett munkaidős foglalkoztatás alkalmazása azonban meglehetősen korlátozott maradt, és összességében nem eredményezett jelentős növekedést – lásd a 2.1.3. ábrát.

2.1.3. ábra: A hirtelen és meredek energiaár-emelkedések hatásainak enyhítése érdekében egyes tagállamokban újra bevezették vagy kiterjesztették a csökkentett munkaidős foglalkoztatást

Csökkentett munkaidős foglalkoztatás alkalmazása a Covid19-világijárványhoz viszonyítva (2020/04 = 100)

Megjegyzés: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai korábban már csökkentett munkaidős foglalkoztatást alkalmazó öt tagállam esetében rendelkezésre álló havi adminisztratív adatok alapján (csökkentett munkaidőben foglalkoztatottak száma; munkaórák száma IT esetében). FR esetében csak 2023 első negyedévére vonatkozóan állnak rendelkezésre adatok.

Forrás: Office national de l'emploi (ONEM), Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Seguridad Social: Estadísticas, Ministère du Travail – Direction de l'Animation de la Recherche, des Études et des Statistiques (Dares), Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS)

⁸³ A SURE teljes időtartama alatt a támogatható intézkedésekre fordított 122 milliárd EUR összegű közkiadás 49 %-át csökkentett munkaidős foglalkoztatásra, 31 %-át az önálló vállalkozókat célzó „hasonló intézkedésekre”, 9 %-át pedig bértámogatási rendszerekre fordították. A források túlnyomó többségét a világijárvány legsúlyosabb szakaszában költötték el. Forrás: [SURE after its sunset – final bi-annual report](#); (A SURE a megszűnése után: végső féléves jelentés), [COM\(2023\) 291 final](#).

Az önálló vállalkozói tevékenység továbbra is csökkenő tendenciát mutat, az egyes országok és ágazatok közötti eltérésekkel. Az önálló vállalkozók összes foglalkoztatotthoz viszonyított részaránya a 2010. évi 14,8 %-ról 2022-ben 13,1 %-ra csökkent⁸⁴. Ebben az időszakban az önálló vállalkozói tevékenység terén a legnagyobb csökkenés a mezőgazdaságban és a kereskedelemben volt megfigyelhető, míg a legjelentősebb növekedés az állami és a közsféra-közel szektorokban (közigazgatás, oktatás és egészségügy), valamint az IKT területén volt megfigyelhető. Az önálló vállalkozók készség szerkezete is megváltozott: 2022-ben 38 %-uk rendelkezett felsőfokú végzettséggel, szemben a 2010. évi mindössze 27 %-kal. A világjárvány alatt az önálló vállalkozók átlagos munkaideje erőteljesebben csökkent, mint az alkalmazottaké (7 %-kal, szemben az 1,9 %-kal), részben annak köszönhetően, hogy felülreprezentáltak a leginkább érintett ágazatokban⁸⁵. Az önálló vállalkozók körében 2019 és 2021 között a szegénység kockázatának kitettek aránya is nagyobb mértékben nőtt, mint az alkalmazottaké. Ezek a különbségek részben a szociális védelem terén mutatkozó különbségeknek és az önálló vállalkozóknak nyújtott jövedelem támogatás alacsonyabb szintjének tudhatók be⁸⁶. 2022-ben az önfoglalkoztatók teljes összes foglalkoztatotthoz viszonyított részaránya jelentősen eltért a tagállamok között: Olaszországban és Görögországban elérte vagy meghaladta a 20 %-ot, Németországban és Dániában pedig nagyjából 8 % körül volt. 2022-ben az EU-ban és a legtöbb tagállamban az önálló vállalkozók legnagyobb részét (körülbelül 70 %) az önfoglalkoztatók tették ki.

⁸⁴ Ez a bekezdés az Eurostat [[lfsa_egaps](#)], [[lfsa_esgan2](#)], [[lfsa_esgaed](#)], mutatóin alapul, EU LFS.

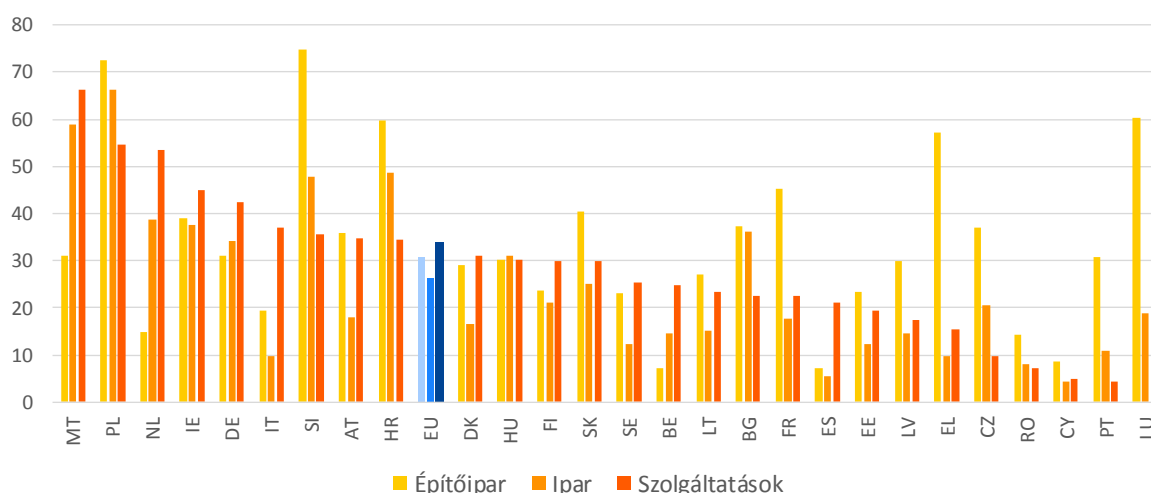
⁸⁵ A munkaidő és annak meghatározó tényezői közelmúltbeli tendenciáit lásd: Európai Bizottság, [Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023](#) (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában: 2023. évi éves jelentés), 2023.

⁸⁶ Eurofound, *Social protection for self-employed: Lessons from the pandemic* (Az önálló vállalkozók szociális védelme: A világjárvány tanulságai), 2024 (előkészületben).

A munkaerő-kereslet 2022 végén is reziliens maradt a gazdasági lassulással szemben, ami hozzájárult a munkaerőpiac tartós szűkösségéhez. Az év végén – és az enyhe csökkenés ellenére – a betöltetlen álláshelyek aránya elérte a 2,8 %-ot, ami jóval meghaladja a világjárvány előtti 2013–2019-es időszak 1,7 %-os átlagát⁸⁷. 2023 második negyedében a szolgáltatási szektorban a vállalatok mintegy 34 %-a, az építőiparban 31 %-a és a feldolgozóiparban 26 %-a látta a munkaerőhiányt a termelést korlátozó tényezőnek – lásd a 2.1.4. ábrát⁸⁸. Ugyanebben a negyedévben Lengyelország, Málta, Horvátország és Szlovénia esetében 50 %-os vagy azt meghaladó hiányról számoltak be az iparban. A szolgáltatások terén a hiány Máltán, Lengyelországban és Hollandiában volt a legmagasabb. Bár vannak olyan jelek, amelyek a munkaerőpiac szűkösségének enyhülésére utalnak, a digitális és karbonsemleges gazdaságra való folyamatos átállást – megfelelő szakpolitikai támogatás hiányában – várhatóan strukturális munkaerőhiány és szakemberhiány kíséri majd. A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban 2015 óta megkétszereződött a munkaerőhiány, miközben ezekben az ágazatokban a képzési kínálat elmarad az átlagtól⁸⁹. A tartós munkaerő- és szakemberhiány kezelése és a méltányos kettős átmenet támogatása érdekében továbbra is különösen fontosak azok a hatékony szakpolitikák, amelyek segítik a munkavállalókat a munkaerőpiac szempontjából releváns készségeik fejlesztésében és megerősítésében.

2.1.4. ábra: A legtöbb tagállamban továbbra is jelentős munkaerőhiányról számoltak be

Azon munkáltatók aránya, amelyek arról számoltak be, hogy a munkaerő rendelkezésre állása a termelést korlátozó tényező, a szolgáltatások értékei szerint csoportosítva (% , 2023 II. negyedéve)

Forrás: Európai vállalati és fogyasztói felmérés (EU-BCS, Eurostat)

⁸⁷ Eurostat [jvs_q_nace2]. A betöltetlen álláshelyek aránya az üres álláshelyek teljes számának (azaz az újonnan létrehozott, betöltetlen vagy megüresedő fizetett álláshelyek száma) a betöltött és betöltetlen álláshelyekhez képest mért százaléka.

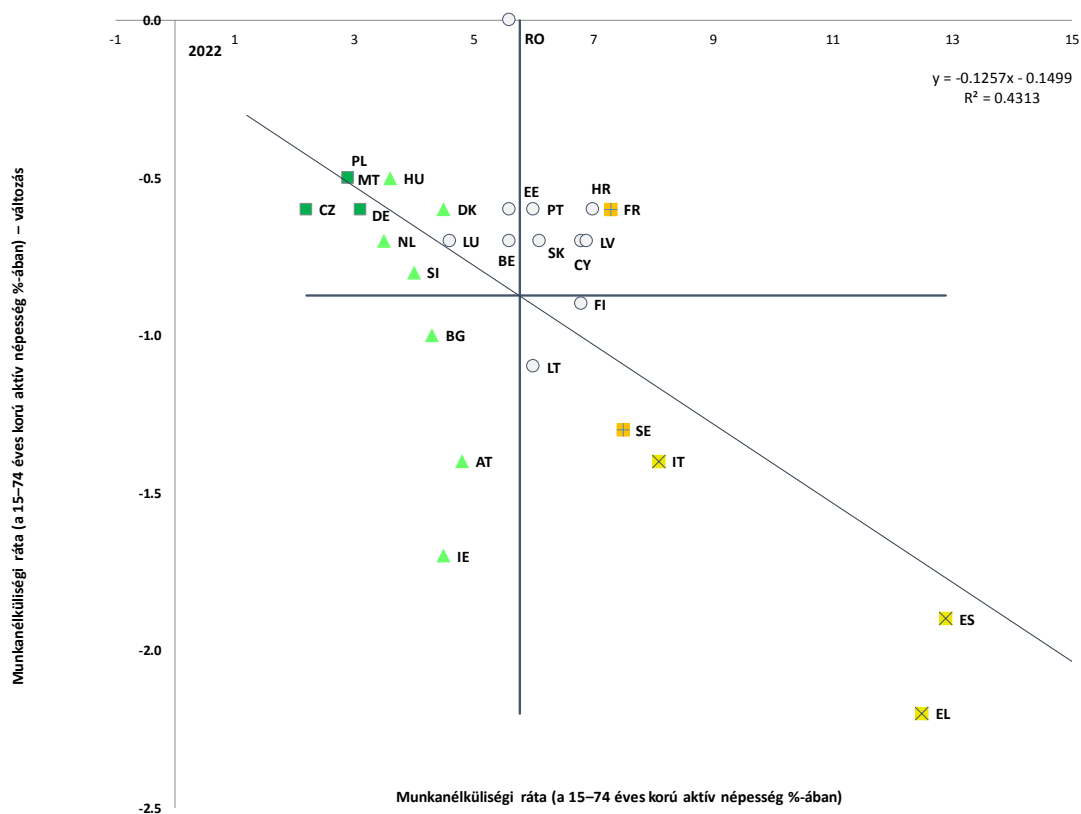
⁸⁸ 2022 IV. negyedében ez az arány 30,8 %, 32,7 %, illetve 26 % volt, ami az olyan uniós vállalkozások részarányához közelített, amelyek szerint a munkaerőhiány termelést korlátozó tényező, az európai vállalati és fogyasztói felmérés (EU-BCS) mérése szerint.

⁸⁹ Ezek az építőipar, az energia, a hulladékgazdálkodás, a közlekedés és a feldolgozóipar, a NACE-keretrendszer szerinti besorolás szerint.

A munkanélküliségi ráta 2022-ben számos tagállamban minden korábbinál alacsonyabb szintet ért el. Az átlagos uniós munkanélküliségi ráta (15–74 évesek) 6,2 %-ra csökkent (a 2021. évi 7,1 %-ról), és ezzel elérte a legalacsonyabb arányt azokra az évekre vetítve, amelyekre az uniós összesített adatok rendelkezésre állnak. A munkanélküliség csökkenése nagyobb volt a viszonylag magas munkanélküliségi rátával rendelkező országokban, ami a munkanélküliségi szintek tagállamok közötti konvergenciáját eredményezte – lásd a 2.1.5. ábrát. 2022-ben Görögországban és Spanyolországban volt a legnagyobb, 2,2 százalékpontos, illetve 1,9 százalékpontos csökkenés, míg a helyzet Romániában változatlan maradt, és kisebb mértékben javult Magyarországon, Lengyelországban és Máltán (0,5 százalékpont). A szociális eredménytábla módszertana szerint Görögországban, Spanyolországban és Olaszországban a helyzet „gyenge, de javuló” az átlag feletti teljesítményük miatt. Ugyanakkor a helyzet Franciaországban és Svédországban „figyelemmel kísérendő” annak ellenére, hogy viszonylag magas munkanélküliségi szintjük miatt az uniós átlag körüli vagy azt meghaladó javulás tapasztalható. A legtöbb tagállamban jelentős regionális különbségek figyelhetők meg a munkanélküliségi ráta tekintetében (lásd az 5. melléklet 6. ábráját).

2.1.5. ábra: A munkanélküliségi ráta 2022-ben számos tagállamban minden korábbinál alacsonyabb szintet ért el

Munkanélküliségi ráta (15–74 évesek), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%; kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalommeghatározás.

Forrás: Eurostat [une_rt_a], EU LFS.

A zöld átállás komoly lehetőségeket kínál minőségi munkahelyek teremtésére, és jelentős munkaerő-átcsoportosítást fog eredményezni az ágazatokra és régiókra gyakorolt eltérő hatása miatt. A megfelelő foglalkoztatási és képzési politikák támogatásával a nettó zéró kibocsátást célzó szakpolitikák 2030-ig akár 1 millió új munkahelyet teremthetnek az EU-ban, előmozdítva ezzel a munkahelyteremtést azokban az ágazatokban, amelyek valószínűleg növekvő keresletnek lesznek kitéve a zöldítéshez kapcsolódóan, valamint a közvetetten érintett más ágazatokban⁹⁰. 2020-ban a környezeti termékek és szolgáltatások ágazatában a foglalkoztatás elérte a teljes uniós foglalkoztatás 2,5 %-át (szemben a 2015. évi 2,2 %-kal), bár jelentős különbségek vannak a tagállamok között. A környezetbarát iparágakban felmerülő lehetőségek kiaknázására irányuló közelmúltbeli szakpolitikai kezdeményezések – például a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv és a nettó zéró iparról szóló jogszabály – 450 000–550 000 további munkahely iránti keresletet teremthetnek a stratégiai „nettó zéró” technológiák fejlesztése, gyártása és bevezetése terén.⁹¹ Az előrejelzések szerint a foglalkoztatás növekedésével szembesülő ágazatok közé tartozik az építőipar, a megújuló energia és a villamos energia, az elektromos termékek gyártása, a hulladékgazdálkodás és a mezőgazdaság. Mindazonáltal a munkaerő- és szakemberhiány, valamint a szükséges mértékhez képest elégtelen beruházások akadályozhatják a foglalkoztatás növekedését. A továbbképzést és az átképzést, a munkaerő-felvételi ösztönzőket, a megfelelő munkafeltételeket és a munkaerőpiaci átmenetet előmozdító hatékony szakpolitikák elengedhetetlenek annak biztosításához, hogy minden munkavállaló élvezhesse a zöld átállás által kínált munkalehetőségeket (lásd a pillérhez kapcsolódó 2. háttérmagyarázatot a klímasemlegességre való méltányos átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák előmozdításáról).

⁹⁰ Lásd: Európai Bizottság, *Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlatvédelmi törekvésének fokozása. Beruházás a klímasemleges jövőbe az európai polgárok*, SWD(2020) 176 final. Az EQUEST-en alapuló előrejelzések, az „alacsonyan képzett munkaerő alacsonyabb mértékű adóztatása” forgatókönyvet alkalmazva.

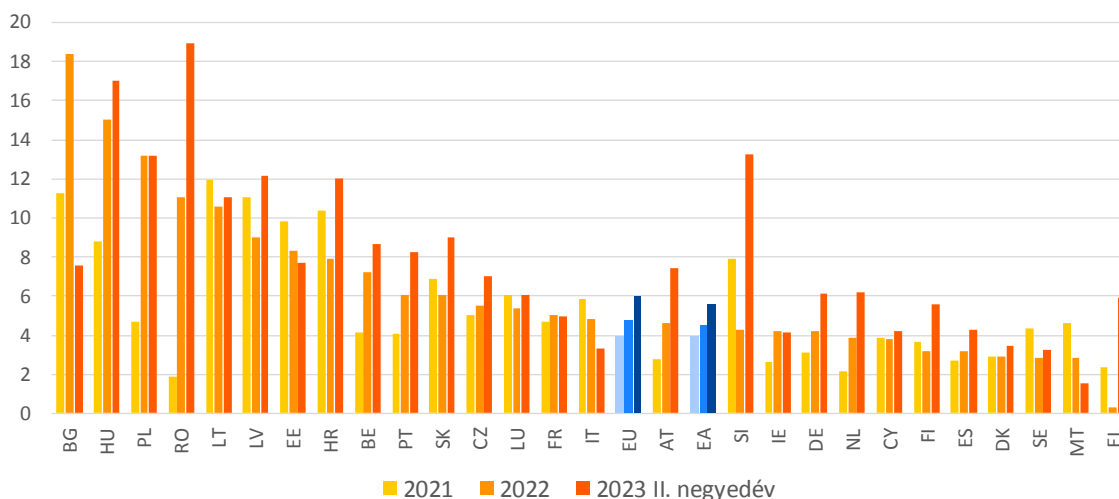
⁹¹ Lásd: Európai Bizottság, *Employment and social developments in Europe 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

A nominálbérek növekedése a magas infláció és a szigorú munkaerőpiaci körülmények

közepette 2022-ben felgyorsult. Az egy munkavállalóra jutó nominálbér-növekedés 2022-ben elérte a 4,8 %-ot az EU-ban, ami jóval meghaladja a 2013 és 2019 közötti körülbelül 1,9 %-os átlagot. 2023 első negyedévében 5,5 %-ra nőtt – lásd a 2.1.6. ábrát. Ezek a fejlemények a magas inflációt (amely 2022 októberében 11,5 %-os volt) és a továbbra is szigorú munkaerőpiaci feltételeket tükrözik. 2022 második felében és 2023 elején a legtöbb tagállamban 2000 óta a nominálbérek legnagyobb szintű növekedését regisztrálták. 2023 második negyedévében a nominálbérek Romániában, Magyarországon, Lengyelországban, Szlovéniában, Lettországon, Litvániában és Horvátországban évente több mint 10 %-kal, míg Máltán kevesebb mint 2 %-kal nőttek. A nominálbérek növekedése az előrejelzések szerint 2023-ban tovább gyorsul, majd 2024-ben és 2025-ben a gazdasági lassulás ellenére fokozatosan mérséklődik⁹², mivel az infláció és a munkaerőhiány továbbra is magas, és a bérek a bértárgyalások lépcsőzetes jellege miatt általában késedelmesen reagálnak⁹³.

2.1.6. ábra: A nominálbérek 2022-ben tovább emelkedtek a magas infláció és a munkaerőpiac szűkösége közepette

Az egy munkavállalóra jutó nominálbér (éves %-os változás, 2021, 2022 és 2023 II. negyedéve)

Megjegyzés: 1. A béreket az „Egy munkavállalóra jutó nominálbér” mutatóval lehet mérni, amely a teljes munkavállalói bér osztva a munkavállalók összlétszámával. Összes kompenzáció alatt a munkáltató által a munkavállaló részére az utóbbinak az elszámolási időszak alatt elvégzett munkája ellenértékéért fizetett valamennyi, pénzben vagy természetben adott díjazás értendő, és két komponensből áll: i. pénzben vagy természetben fizetendő bérek és keresetek; valamint ii. a munkáltatók által fizetendő társadalombiztosítási járulékok. 2. Minden adat a nemzeti számlákról származik. A mutatók a nemzeti valutában kifejezett értékeken alapulnak. 3. Az országok a 2022. évi nominálbér-növekedés szerinti növekvő sorrendben szerepelnek.

Forrás: Európai Bizottság, AMECO adatbázis, Egy munkavállalóra jutó nominálbér [hwcdw]. 2023 I. és II. negyedévére vonatkozóan: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján, munkavállalói jövedelem [namq_10_gdp] és összes foglalkoztatott száma (hazai szemlélet) [namq_10_a10_e], nemzeti számlák.

⁹² Európai Bizottság, *European Economic Forecast, Autumn 2023* (Európai gazdasági előrejelzés, 2023. ősz), European Economy Institutional Paper, 258. sz., 2023. november.

⁹³ A bértárgyalások lépcsőzetesek abban az értelemben, hogy az újratárgyalásra különböző időpontokban kerül sor, míg a bérekre vonatkozó, kapcsolódó döntések egy bizonyos időszakra érvényesek. Az EU-ban a vállalkozások többsége esetében a bérek újratárgyalására csak évente egyszer vagy ritkábban kerül sor. Lásd Fabiani, S., Kwapił, C., Rößm, T., Galuscak, K. és Lamo, A., *Wage rigidities and labor market adjustment in Europe*, Journal of the European Economic Association, 8. kötet, 2–3. szám, 497–505. o., 2010.

A bértárgyalás keretében megállapított bérek növekedése az euroövezetben 2022-ben felgyorsult, és 2023 első felében rekordgyors ütemben folytatódott. Az egy munkavállalóra jutó bér alakulásával ellentétben a bértárgyalás keretében megállapított bérekre vonatkozó mutató az euroövezetbeli kollektív tárgyalási folyamatok eredményét tükrözi, és nem érzékeny a ledolgozott munkaórák számára. Ez egyes ágazatokban garantált bérminimumot jelent. A bértárgyalás keretében megállapított bérek (éves szinten) 4,3 %-kal nőttek 2023 első és második negyedében, jelentősen meghaladva az előző negyedekben megfigyelt növekedési rátákat (2022-ben 2,6 % és 3,1 % között)⁹⁴. Ezek az arányok 2009 óta a legmagasabbak voltak, miközben a bértárgyalások során a vásárlóerő-veszteség kompenzálására szólítottak fel. Számos közelmúltbeli bérmegállapodásban a tartós béremeléseket átalányösszegű juttatásokkal és egyszeri kifizetésekkel kombinálták, amelyek főként az alacsony bérezésűek javát szolgálták.

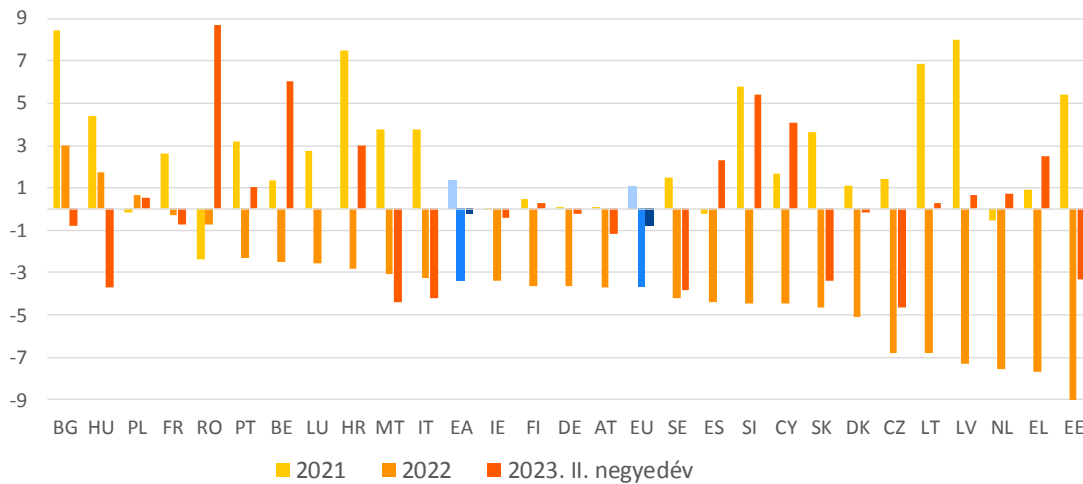
A nominálbér növekedése ellenére a reálbérek 2022-ben szinte valamennyi tagállamban csökkentek, az EU-ban pedig átlagosan 3,7 %-kal, 2023 első felében pedig tovább folytatódott a csökkenés, bár lassabb ütemben (lásd a 2.1.7. ábrát). A nominálbérek növekedése elmaradt az inflációtól, aminek következtében 2022-ben Bulgária, Magyarország és Lengyelország kivételével valamennyi tagállamban csökkentek a reálbérek. A nagyobb veszteségeket (legalább 7 %) Észtországban, Görögországban, Hollandiában és Lettországból figyelték meg. Az erőteljesebb bérnövekedés és az infláció mérséklődése miatt azonban lassult a reálbérek csökkenése. 2023 második negyedében a reálbérek általánosságban továbbra is csökkentek az EU-ban (az előző évhez képest 0,8 %-kal), ugyanakkor a tagállamok közel felében nőttek. A vásárlóerő fokozatos helyreállása és a további veszteségek enyhítése elengedhetetlen a magas megélhetési költségek – különösen az alacsony bérezésűekre gyakorolt – társadalmi hatásainak megfékezéséhez. A haszonkulcsok alakulása arra enged következtetni, hogy egyes ágazatokban további béremelésre van lehetőség, ugyanakkor továbbra is ügyelni kell az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokra⁹⁵. Ebben az összefüggésben a hatékony kollektív tárgyalások – a nemzeti joggal és gyakorlatokkal összhangban – kulcsfontosságúak egy olyan általános bérnövekedés eléréséhez, amely támogatja a vásárlóerőt, különösen az alacsony és közepes bérezésűek esetében, miközben elősegíti a munkahelyteremtést és megőrzi a versenyképességet.

⁹⁴ Az EKB-nak az euroövezetben bértárgyalások útján megállapított bérekre vonatkozó mutatója a legtöbb euroövezeti országban a kollektív megállapodás szerinti bérek éves növekedési rátájának súlyozott átlaga. Forrás: [EKB Statisztikai tárház](#).

⁹⁵ Lásd: Európai Bizottság, *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2023* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában: 2023. évi éves jelentés), 2023.

2.1.7. ábra: A reálbérek 2022-ben csökkentek és továbbra is csökkennek, bár lassabb ütemben

Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset (éves %-os változás; 2021, 2022 és 2023 II. negyedéve)

Forrás: Európai Bizottság, AMECO adatbázis, Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset [hwwdw]; deflátor: Harmonizált fogyasztói árindex [zcpih]. 2023 II. negyedévére vonatkozóan: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján, bérek és keresetek [namq_10_gdp], összes foglalkoztatott száma (nemzeti koncepció) [namq_10_a10_e] és harmonizált fogyasztói árindex [pre_hicp_midx].

2022 januárja és 2023 júliusa között a jogszabályban meghatározott minimálbérek nominálértéken jelentősen emelkedtek, ellensúlyozva a magas inflációnak a minimálbérrel rendelkező tagállamok felében a minimálbért keresők vásárlóerejére gyakorolt hatását. 2022 januárja és 2023 januárja között a jogszabályban meghatározott minimálbérek – minden olyan tagállamban, ahol ilyen bérek vannak – nominális értéken több mint 5 %-kal emelkedtek, és ezen országok többségében több mint 10 %-kal nőttek – lásd a 2.1.8. ábrát. Ez a fejlemény a 2022. évi jelentős növekedésnek és a 2023. januári aktualizálásnak is köszönhető, miközben az alacsony bérezésüket különösen komolyan érintették a magas megélhetési költségek. A 2022. évi növekedés a rendszeres időközönként végrehajtott kiigazításokat (pl. Hollandia), így többek között az automatikus indexálási kiigazításokat (pl. Belgium, Franciaország és Luxemburg), továbbá az egyéb diszkrecionális aktualizálásokat (pl. Németország és Görögország) egyaránt tükrözte⁹⁶. 2022 januárja és 2023 júliusa között a minimálbért keresők reálértéken csak Németországban, Belgiumban, Görögországban, Luxemburgban, Hollandiában és Bulgáriában részesülhettek jelentős (legalább 2 %-os) növekedésben. Lengyelországban, Romániában, Lettországon, Spanyolországban és Franciaországban a jogszabályban meghatározott minimálbérek reálértéken nagyjából változatlanok maradtak, megőrizve vásárlóerejüket. Tíz tagállamban azonban több mint 3 %-kal (reálértéken) csökkentek, többek között Csehországban és Magyarországon több mint 10 %-kal, Észtországban, Máltán és Szlovéniában pedig nagyjából 10 %-kal⁹⁷. Emellett a jogszabályban meghatározott minimálbérrel nem rendelkező több tagállamban a kollektív megállapodás szerinti minimálbérek mérsékelt növekedést mutattak, ami reálértéken jelentős veszteségekhez vezetett⁹⁸.

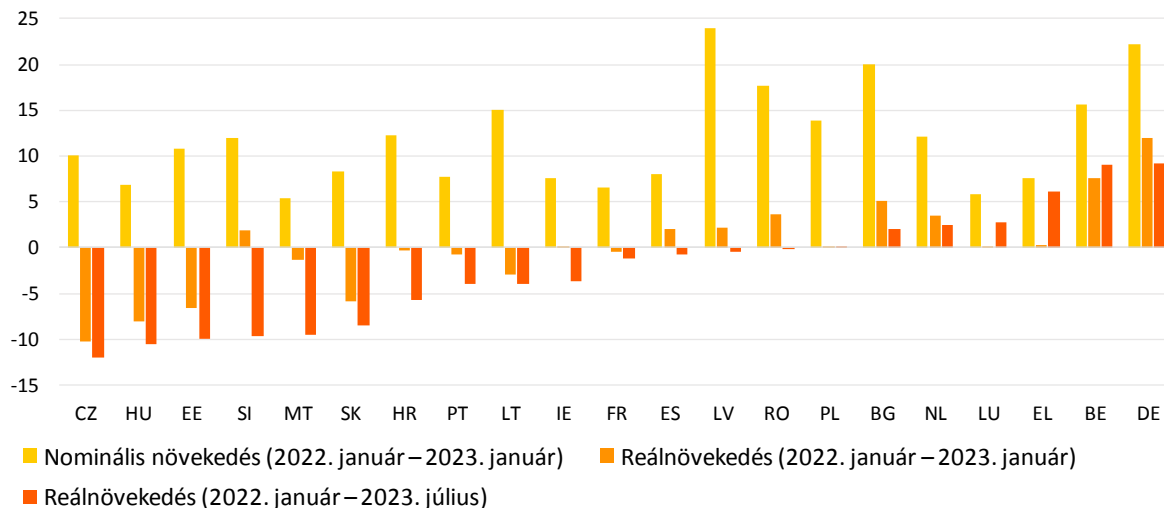
⁹⁶ További részletekért lásd: Európai Bizottság, A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága, *Labour Market and Wage Developments in Europe– Annual review 2022* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában – 2022. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2022.

⁹⁷ Mivel a nominális rátákat a legtöbb országban jellemzően januárban határozzák meg, és az év folyamán nem vizsgálják felül, 2023 januárja után csak néhány tagállamban került sor frissítésre.

⁹⁸ További részletekért lásd: Eurofound, *Minimálbérek 2023-ban: éves áttekintés, Minimálbérek az EU-ban sorozat*, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2023.

2.1.8. ábra: A jogszabályban meghatározott minimálbérek aktualizálása ellensúlyozta a magas infláció hatását a tagállamok felében

A jogszabályban meghatározott minimálbérek változása reál- és nominálértéken (növekedési ráta, %)

Megjegyzés: A tagállamok a jogszabályban meghatározott minimálbérek reálértéken számított 2023-as növekedése nagyságrendjének csökkenő sorrendjében szerepelnek.

Forrás: Az Eurofound kapcsolattartói hálózata és a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján, [\[earn_mw_cur\]](#) és [\[prc_hicp_midx\]](#).

Az, hogy valakinek munkája van, még mindig nem feltétlenül jelent kiutat a szegénységből. A foglalkoztatottak és a szegénység kockázatának kitettek aránya a 18 évesek vagy annál idősebbek körében az EU-ban 2022-ben 8,5 % volt (a 2021-es jövedelmekhez viszonyítva), és bár alacsonyabb volt, mint egy évtizeddel ezelőtt, de ebben az időszakban a tagállamok kevesebb mint felében csökkent⁹⁹. 2021 és 2022 között Romániában és Görögországban volt a legnagyobb csökkenés (mindkét esetben 4,5 százalékponttal), de az arány 2022-ben még mindig meghaladta az uniós átlagot (14,5 %, illetve 10,6 %). Luxemburg, Spanyolország, Olaszország, Észtország, Portugália, Bulgária és Lengyelország szintén az uniós átlag felett van, és (Lengyelország kivételével) növekedést mutatott az elmúlt tíz évben. A Covid19-válság által számos munkavállalóra gyakorolt nyomás ellenére a dolgozói szegénység a legtöbb tagállamban 2019 óta nagyjából stabil maradt (a 2018-as jövedelmekhez viszonyítva). 2019 és 2022 között csak Szlovákiában, Cipruson és Írországon volt jelentős növekedés (2,7 százalékpont, 1,2 százalékpont, illetve 1 százalékpont), míg Magyarországon, Belgiumban, Romániában és Spanyolországban 1 százalékpontos vagy afeletti csökkenést regisztráltak. Az Eurostat 2022-es jövedelmi évre vonatkozó korai becslései szerint a dolgozói szegénység az EU-ban – és különösen Horvátországban, Ausztriában, Észtországban és Olaszországban – általánosságban várhatóan csökkenni fog, összhangban az alacsonyabb keresettel rendelkező munkavállalók foglalkoztatási jövedelmének növekedésével¹⁰⁰. A korábbi évekhez hasonlóan a dolgozói szegénység Unió-szerte magasabb az alacsony képzettségű munkavállalók (18,4 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak (13,5 %), a határozott idejű szerződéssel rendelkezők (12,2 %) és különösen az EU-n kívül született személyek (19,9 %) és a nem uniós polgárok (24,3 %) körében.

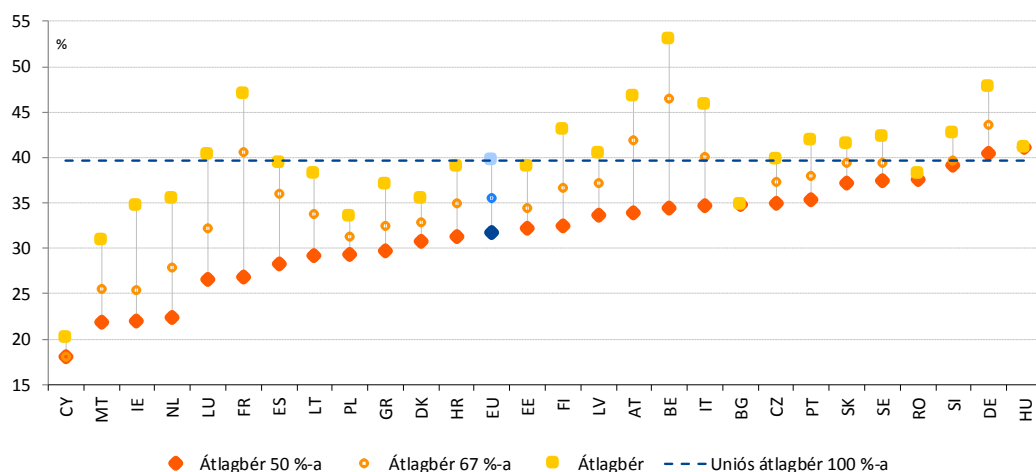
⁹⁹ Eurostat [[ilc_iw01](#)], EU-SILC.

¹⁰⁰ Lásd: [Early estimates of income inequalities](#) (A jövedelmi egyenlőtlenségekre vonatkozó korai becslések).

A munkára és a munkaerő-felvételre vonatkozó ösztönzőket befolyásolhatják a munkát terhelő adók. Az átlagbért kereső egyedülálló személyek esetében az átlagos adóék 2012 óta 2,2 százalékponttal csökkent az EU-ban, és 2022-ben elérte a 39,7 %-ot¹⁰¹. Ugyanebben az időszakban tizennégy tagállamban jelentős (több mint 1 százalékpontos) csökkenés következett be ezen a bérszinten, a legnagyobb csökkenés Magyarországon (8,7 százalékpont), Romániában (6,2 százalékpont), Görögországban (5,7 százalékpont), Lettországon (3,7 százalékpont), Hollandiában és Franciaországban (3,1 százalékpont) volt. Ezzel szemben ugyanebben az időszakban hat országban, köztük Portugáliában (4,3 százalékpont), Luxemburgban (3,3 százalékpont) és Máltán (2,4 százalékpont) jelentős növekedés következett be. Fontos megjegyezni, hogy az alacsony bérezésű (az átlagjövedelem 50 %-át kereső) egyedülálló személy esetében az adóék 2016 óta 3,3 százalékponttal, 2021 óta pedig 0,4 százalékponttal csökkent az EU-ban. Ez azonban tagállamonként jelentősen eltért 2022-ben: Cipruson 18 %, míg Magyarországon és Németországban 41 % volt – lásd a 2.1.9. ábrát. A munkát terhelő adók hatása nemcsak az átlagos adóéktól függ, hanem az adóteher munkáltatók és munkavállalók közötti megoszlását meghatározó rendszer kialakításától is.

2.1.9. ábra: Az adóék alacsonyabb az alacsony bérezésűek esetében

Az alacsony bérezésű (az átlagjövedelem 50 %-át és 67 %-át kereső) egyedülállók adóterhe a 2022. évi átlagbérhez viszonyítva

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság, adók és juttatások adatbázisa, az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2023 márciusában aktualizált) modellje alapján

Megjegyzések: A tagállamok az alacsony bérezésű (az átlagjövedelem 50 %-át kereső) egyedülálló személy adóéke szintjének növekvő sorrendben szerepelnek.

¹⁰¹ Az adóék a munkáltatók munkaerőköltségei és a munkavállalók nettó bére közötti különbséget méri.

A személyi jövedelemadó-rendszerek jellemzően progresszívek, alacsonyabb adóékekkel a kevesebbet keresők esetében. Franciaországban, Belgiumban és Luxemburgban ez nagyon hangsúlyos, ellentétben Bulgáriával és Magyarországgal, ahol egykulcsos adórendszert alkalmaznak – lásd a 2.1.9. ábrát. Az alacsony jövedelműekre nehezedő alacsonyabb adóterhek kevésbé torzító hatást gyakorolnak a munkaerő-keresletre és -kínálatra, és csökkentik az alacsony képzettségű munkavállalók felvétele előtt álló akadályokat, akiket általában rosszabb munkaerőpiaci eredmények jellemeznek, miközben az intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy azok ne akadályozzák a jobban fizető munkahelyek felé való átmenetet. Az infláció az adórendszerekben is torzulásokat okozhat, többek között a progresszivitás és az adózás méltányossága tekintetében. Az adórendszerek torzulásai származhatnak a névlegesen meghatározott küszöbértékekből, például adósávokból, adójóváírásokból, levonásokból vagy mentességekből. Az infláció általában a progresszív adórendszerek hideg progressziójához vezet, ha a küszöbértékeket nominális értéken határozzák meg¹⁰². Következésképpen az adófizetők nagyobb hányada magasabb adósávokba kerülhet. A magasabb adóteher az adójóváírások és -kedvezmények erodálódásával párosulva növelheti a szegénység kockázatát az inflációval kapcsolatos (automatikus) kiigazítások vagy más szakpolitikai beavatkozások hiányában.

¹⁰²

A hideg progresszió azt a helyzetet írja le, amikor a háztartások adóterhei növekednek, mivel a nominálbérek (vagy általában a nomináljövedelem) az infláció miatt (például a bérek vagy egyéb jövedelmek indexálása miatt) növekednek. A magasabb nomináljövedelmek magasabb jövedelemadó-sávokba taszítják az adófizetőket, ami magasabb marginális és átlagos adókulcsokat eredményez, bár reálértéken a bérek (jövedelmek) változatlanok maradnak.

Az adóterheknek a munkáról a környezetvédelmiadó-alapokra való áthelyezése jobb munkaerőpiaci ösztönzőkhöz és nagyobb méltányossághoz vezethet, miközben a termelés környezeti költségeinek internalizálása révén hozzájárul az éghajlat-politikai célok eléréséhez¹⁰³. A REPowerEU terv arra ösztönzi a tagállamokat, hogy mérlegeljenek olyan adózási intézkedéseket, amelyek ösztönzik az energiamegtakarítást és csökkentik a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztását¹⁰⁴. Ezek közé tartozhatnak az olyan adóügyi intézkedések, mint például az elektromos és hidrogénüzemű járművek vásárlása és használata tekintetében a gépjárműadó csökkentése vagy a gépjárműadó-mentesség, az energiamegtakarításhoz kapcsolódó adókedvezmény és a környezeti szempontból káros támogatások fokozatos megszüntetése. Emellett az energiaadó-irányelv javasolt módosításai hozzájárulnak ehhez a célhoz azáltal, hogy olyan árjelzéseket határoznak meg, amelyek csökkentik a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztását és előmozdítják az energiamegtakarítást. Emellett a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlás szintén ösztönzi az adótehernek a munkáról való áthelyezését, így különösen az alacsony és közepes jövedelmű csoportok adóékének csökkentését az éghajlat-politikai és környezetvédelmi célkitűzésekhez hozzájáruló bevételi források terhére¹⁰⁵. Az ilyen adóreformok végrehajthatók úgy, hogy meg lehessen a regresszív hatásokat, és biztosítani lehessen a költségvetés fenntarthatóságát, beleértve a megfelelő szociális védelem finanszírozását is¹⁰⁶. A veszélyeztetett csoportok számára megfizethető energiát biztosító kísérő intézkedések – különösen a 2022-ben tapasztalt rendkívül magas energiaárak összefüggésében – összhangban állnak ezekkel a célkitűzésekkel.

¹⁰³ Lásd: *Annual Report on Taxation 2023* (2023. évi éves adóügyi jelentés), 4. fejezet, Európai Bizottság.

¹⁰⁴ Lásd: Európai Bizottság, *REPowerEU terv*, COM(2022) 230 final.

¹⁰⁵ Lásd: *A Tanács ajánlása (2022. június 16.) a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról*, 2022/C 243/04.

¹⁰⁶ *A klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslatot kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum*, SWD(2021) 452 final.

A pillérhez kapcsolódó 1. háttérmagyarázat: A nemek közötti bérszakadék és a vonatkozó szakpolitikai válaszok

A nemek közötti indokolatlan bérszakadék megszüntetése elengedhetetlen a nemek közötti egyenlőség megvalósításához, valamint az inkluzív és fenntartható növekedés támogatásához.

A béregyenlőtlenség hozzájárul a nemek közötti egyenlőtlenségekhez a munkaerőpiacon és a társadalomban az egész életciklus során. Először is, a nők alacsonyabb keresete, amelyet nem indokolnak eltérő személyes vagy munkaköri jellemzők, akadályozza gazdasági függetlenségüket a munkával töltött életszakaszban. Negatív hatással vannak a nők munkaerő-részvételére is, ami gazdasági és társadalmi veszteségeket von maga után, mivel nem teljes mértékben használják ki munkaerőpiaci potenciáljukat. Másodszor, a nemek közötti bérszakadék a nemek között a nyugdíjak terén fennálló egyenlőtlenségben nyilvánul meg (ami az EU-ban 2022-ben átlagosan 26 % volt), valamint abban, hogy nagyobb az időskori szegénység kockázata a nők körében. A nemi alapú bérdiszkrimináció és egyenlőtlenségek kezelése, valamint az adórendszerek működésének javítása¹⁰⁷ több nő számára ösztönözheti a gazdasági aktivitást. Ez elengedhetetlen az Unióban tapasztalható jelentős munkaerő- és szakemberhiány kezeléséhez, valamint a szociális védelmi rendszerek megfelelőségének és fenntarthatóságának biztosításához, tekintettel a népesség elöregedésére. A nemek közötti indokolatlan bérszakadék megszüntetése hozzá fog járulni a szociális jogok európai pillére 2. elvének (nemek közötti egyenlőség) végrehajtásához is, különös tekintettel az EUMSZ 157. cikkével összhangban az egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazáshoz való jogra.

A nemek közötti tartós bérszakadék strukturális tényezőket tükröz, amelyeket befolyásol a bérdiszkrimináció és a bérstruktúrák rendszerszintű elfogultsága. Az elmúlt években elért eredmények ellenére a nők a magasabb átlagos iskolai teljesítményük ellenére továbbra is kevesebbet keresnek, mint a férfiak. A nemek közötti bérszakadék¹⁰⁸ 2021-ben 12,7 % volt az EU-ban, az egyes országok között pedig jelentős eltérések figyelhetők meg: a luxemburgi -0,2 %-tól az észtországi 20,5 %-ig. A legtöbb tagállamban az elmúlt évtizedben csökkent a szakadék, de viszonylag lassú ütemben, különösen annak fényében, hogy a nők munkaerőpiaci részvétele és felsőoktatási szintje terén régóta fennálló nemek közötti különbségek csökkentek. A nemek közötti bérszakadék okai összetettek és összefüggenek egymással. Az okok részben a következőkhöz köthetők: i. a nők túlerepresentáltsága a viszonylag alacsony bérezésű munkahelyeken és ágazatokban, valamint a részmunkaidős foglalkoztatásban; ii. a nők alulrepresentáltsága magasabb beosztású munkakörökben; és iii. a nők számára a munka és a gondozási feladatok nehezebb összeegyeztethetősége (ami a karrier megszakításához is vezet). Mindazonáltal a nemek közötti bérszakadék legnagyobb része az EU-ban nem kapcsolódik az egyének objektív és mérhető jellemzőihez¹⁰⁹. Ez arra enged következtetni, hogy más tényezők, többek között a megkülönböztetés és a nem átlátható bérstruktúrák valószínűleg jelentősen hozzájárulnak a nemek közötti bérkülönbségekhez.

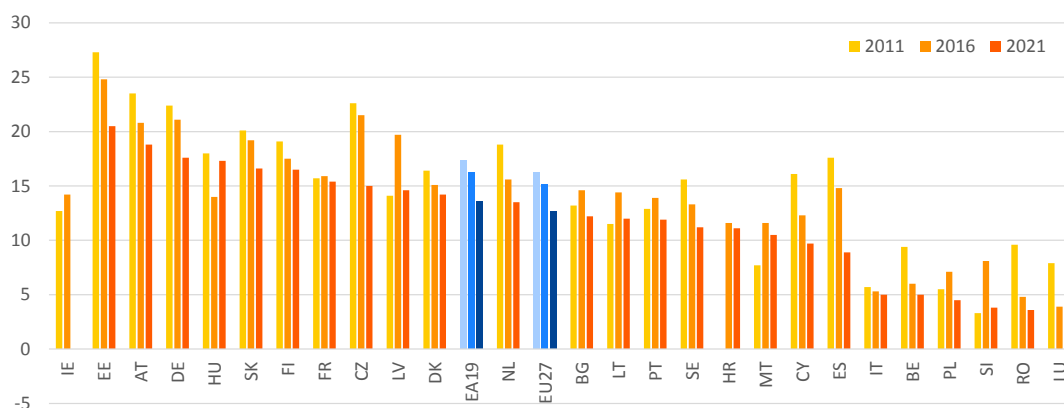
¹⁰⁷ Lásd a 2.2.1. szakaszt.

¹⁰⁸ Az Eurostat meghatározása (lásd a grafikont). Nem veszi figyelembe a bért meghatározó egyéb tényezőket, például a munkaköri szintet, a szolgálati időt, a végzettséget, a tapasztalatot és a teljesítményt.

¹⁰⁹ Eurostat, Statistical Working Papers, *Gender pay gap in the European Union – A statistical analysis* (Nemek közötti bérszakadék az Európai Unióban – Statisztikai elemzés), 2021.

A nemek közötti kiigazítatlan bérkülönbség a javulás ellenére továbbra is jelentős

A férfi és női alkalmazottak átlagos bruttó órabére közötti különbség a férfiak átlagos bruttó órabérének százalékos arányaként kifejezve (%; 2021, 2016 és 2011)

Megjegyzés: A 2021. évi értékek alapján rendezve. EL esetében bizonyos referenciaévekre (EL 2018-ban: 10,4 %), HR esetében 2011-re, IE esetében pedig 2021-re vonatkozóan hiányoznak az adatok.

Forrás: Eurostat [earn_gr_gpgr2]

A bérek átláthatóságára vonatkozó intézkedések elengedhetetlenek ahhoz, hogy feltárják a nemi elfogultságot a bérstruktúrákban és -körülményekben, és lehetővé tegyék a munkavállalók számára, hogy hatékonyan érvényesítsék az egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazáshoz való jogukat. A bérek átláthatóságáról szóló (2023. május 10-én elfogadott) irányelv célja, hogy küzdjön a bérdiszkrimináció ellen, és hozzájáruljon a nemek közötti bérszakadék csökkentéséhez az EU-ban azáltal, hogy átláthatóbbá teszi a bérrendszereket, és növeli az azonos munkát vagy egyenlő értékű munkát végző személyek bérszintjei közötti, nemek közötti különbségekkel kapcsolatos tudatosságot. A tagállamoknak három év áll rendelkezésükre ahhoz, hogy átültessék azt a nemzeti jogukba. A bérekre vonatkozó jelentéstétel mint a kölcsönös nyomásgyakorlás eszköze – amelyet a több mint 100 alkalmazottat foglalkoztató vállalatok bérértékelése erősít meg, amennyiben az egyenlő díjazáshoz való jog tiszteletben tartásával kapcsolatban megalapozott kétségek merülnek fel – várhatóan kezelni fogja a nők munkájának munkáltatói szinten történő, rendszerszerű alulértékelését. Az irányelv egyértelmű keretet és kritériumokat határoz meg az „egyenlő értékű munka” fogalmának végrehajtásához. Jelentősen javítja az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, és csökkenti a bérdiszkrimináció áldozatai előtt álló eljárási akadályokat. Emellett az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről szóló irányelv várhatóan szintén hozzájárul a nemek közötti bérszakadék csökkentéséhez, tekintettel arra, hogy a nők túlreprezentáltak az alacsony bérezésű munkahelyeken.

Az elmúlt években több tagállam – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési tervei részeként – intézkedéseket vezetett be vagy jelentett be a bérek átláthatóságának és a nemek közötti bérszakadékról szóló jelentéstételnek a javítása érdekében. Csehországban a kormány 2022 decemberében jóváhagyta a nők és férfiak egyenlő díjazására vonatkozó, 2023–2026-os időszakra szóló cselekvési tervet, amely intézkedéseket tartalmaz a díjazási rendszerek elemzésére és a bérszakadékra vonatkozó jelentéstételre szolgáló eszközök szélesebb körű használatának ösztönzésére. 2021 júliusában Írország aktualizálta a nemek közötti bérszakadékra vonatkozó információkról szóló törvényt, amely előírja a több mint 250 alkalmazottat foglalkoztató szervezetek számára, hogy jelentést készítsenek a nemek közötti bérkülönbségekről, beleértve a bónuszokat is. A 2023–2030-as időszakra szóló jóléti fejlesztési terv és helyreállítási és rezilienciaépítési terve végrehajtásának részeként Észtország bejelentette a „Pay Mirror” elnevezésű digitális eszköz bevezetését, amely támogatja a munkáltatókat a szervezeteikben tapasztalható, nemek közötti bérszakadék elemzésében és bejelentésében. Spanyolországban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében 2020-ban elfogadott, az egyenlőségi tervek, az átláthatóságra és az egyenlő díjazásra vonatkozó rendelkezések végrehajtásának részeként a kormány és a szociális partnerek egy sor olyan eszközt és útmutatót dolgoztak ki az egyenlőségi tervek tárgyalásában és a munkahely-értékelésben részt vevő vállalatok és magánszemélyek számára, amelyek megkönnyítik az egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazás elvének végrehajtását.

2.1.2. A tagállamok által hozott intézkedések

Több tagállam munkaerő-felvételi ösztönzőket és támogatásokat vezetett be a munkahelyteremtés érdekében. 2022-ben **Horvátország** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként támogatást vezetett be a regisztrált álláskeresőknél a zöld és digitális ágazatokban történő foglalkoztatására, önfoglalkoztatására és szakmai gyakorlatára. **Litvánia** bértámogatást vezetett be az ukrán menekültek számára, amely legfeljebb 36 hónapig fedezi a bérköltségek 75 %-át. **Görögországban** a „Proto Ensimó” program támogatja a fiatalok munkaerőpiacra való első belépését azáltal, hogy legfeljebb 6 hónapon keresztül havi 600 EUR támogatást biztosít, amiből 300 EUR a fiatal munkavállalót, 300 EUR pedig a munkáltatót illeti (a támogatás részmunkaidő esetén 150 EUR). 2023 szeptemberében Görögország a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből finanszírozott képzési és tanúsítási programot is bevezetett 15 000, 25 és 45 év közötti munkanélküli számára, amely a munkaerő iránti nagy igény jellemezte területeken szükséges készségekre, így például a zöld és a digitális készségekre helyezi a hangsúlyt. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében a munkaerő-felvételi ösztönzők széles körű reformjának részeként **Spanyolország** 2023 januárjában törvényt fogadott el, amely társadalombiztosítási kedvezményeket irányoz elő meghatározott alacsony foglalkoztathatóságú csoportok, például a tartósan munkanélküliek és a NEET-fiatalok számára. Az új jogi szabályozás különös hangsúlyt fektet a határozatlan idejű foglalkoztatás megteremtésére, beleértve a hároméves minimális szerződési időtartamot, és általános szabályként előírja, hogy a társadalombiztosítási kedvezmények és az egyéb munkaerő-felvételi ösztönzők összege nem haladhatja meg a szerződés bérköltségének 60 %-át. 2023 júniusában **Olaszország** 12 hónapos időszakokra a bruttó havi díjazás 60 %-ának megfelelő mértékű ideiglenes ösztönzőket vezetett be a fogyatékossgal élő személyek és a képzési programokban részt nem vevő fiatalok határozatlan idejű foglalkoztatására. 2023 júliusában **Portugália** új programot („*Avançar*”) vezetett be, amely pénzügyi támogatást nyújt a munkáltatóknak ahhoz, hogy a magas iskolai végzettségű munkanélküliként nyilvántartásba vett fiatalok számára olyan határozatlan idejű munkaszerződéseket kínáljanak, amelyek esetében a fizetés eléri vagy meghaladja a közigazgatásban általános vezető beosztású tisztviselői állást betöltő pályakezdő diplomások kezdő bérszintjét. Egy szélesebb körű reform részeként **Finnországban** a kormány bértámogatást vezetett be a munkanélküli álláskereső foglalkoztatására, amely a bérköltségek 50 %-át fedezi (a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatása esetében a 70 %-át). **Szlovéniában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként elindították „A fiatalok gyorsabb belépése a munkaerőpiacra” elnevezésű foglalkoztatási programot, amely összesen 27,36 millió EUR értékben támogatja 4 000 29 év alatti határozatlan idejű foglalkoztatását 18 hónapig. Emellett elindították a „Zöld munkahelyek” elnevezésű kísérleti foglalkoztatási ösztönzőt, amelynek célja, hogy mintegy 300 munkanélküli számára találjanak zöld munkahelyet, és a munkáltatóknak egy éven keresztül havi 680 EUR összegű támogatást fizettek ki.

A közelmúltban munkahelymegtartási programokat alkalmaztak a szélsőséges környezeti fejlemények helyi vállalkozásokra és munkaerőpiacra gyakorolt hatásának kezelésére. 2023-ban egyes tagállamok vészhelyzeti intézkedéseket hoztak a környezeti katasztrófákra, például tűzvészekre, szélsőséges hőhullámokra és árvizekre adott közvetlen válaszként. **Görögország** 2023 júliusában, illetve szeptemberében a munkaszerződések három hónapra való felfüggesztésére vonatkozó rendszert vezetett be az erdőtüzek és áradások által érintett vállalkozások számára. **Szlovénia** 2023 augusztusában vészhelyzeti kényszerszabadságolási kompenzációt vezetett be az árvizek által érintett vállalkozások számára. **Olaszország** a mezőgazdasági vállalkozásoknak szóló, már működő kompenzációs rendszert a szélsőséges hőhullámok hatásainak leküzdése érdekében kiterjesztette az építőiparra.

Néhány tagállam 2023 első felében meghosszabbította csökkentett munkaidős

foglalkoztatását. **Németországban** a szövetségi kormány kiterjesztette a csökkentett munkaidős foglalkoztatás alkalmazására vonatkozó könnyített szabályokat, amelyek 2023. június végéig hatályban maradtak. Azok a munkavállalók, akik a csökkentett munkaidőben dolgoznak, legfeljebb 12 hónapig pénzügyi támogatásban részesülnek a helyi munkaügyi ügynökségtől a csökkentett munkaidő miatti jövedelemkiesés fedezésére. Míg a vállalatoknak nem kell bért fizetniük, a munkavállalók az összes le nem dolgozott munkaóra után nettó jövedelmük 60 %-át kapják (67 %, ha gyermekük van). Emellett a rendszerint a munkáltatók által fizetett társadalombiztosítási járulékokat a szövetségi foglalkoztatási ügynökség teljes mértékben visszatéríti. **Olaszországban** a kormány 40 hetes csökkentett munkaidős foglalkoztatást hagyott jóvá a több mint 1 000 alkalmazottat foglalkoztató, nemzeti stratégiai érdekű vállalatok számára, amelyek nem fejezték be az egyedi vállalati szerkezetátalakítási beavatkozások és nagyszabású beruházások révén végrehajtott összetett átszervezési tervekre irányuló tervezett programokat. **Szlovéniában** csökkentett munkaidős foglalkoztatásra vonatkozó támogatási programot vezettek be annak érdekében, hogy enyhítsék a 2023 januárja és márciusa közötti energiaárakkal késleltetett hatását, valamint egy 2023 első felében 30 napra korlátozott kényszerszabadságolási programot vezettek be. Emellett tárgyalások folynak a vészhelyzeti csökkentett munkaidős foglalkoztatáshoz nyújtott támogatások tartós végrehajtásáról.

Több tagállam jelentősen növelte jogszabályban meghatározott minimálbérét annak érdekében, hogy a magas megélhetési költségek mellett megvédje az alacsony jövedelmű munkavállalók vásárlóerejét. 2022 januárja és 2023 januárja között a legnagyobb növekedés **Lettországban** (24 %) regisztrálták, ezt követte **Németország** (22,2 %), **Románia** (17,6 %), **Magyarország** (16 %), **Belgium** (15,6 %) és **Litvánia** (15,1 %). **Csehországban, Észtországban, Szlovéniában, Hollandiában, Horvátországban és Lengyelországban** szintén jelentős, 10 % és 15 % közötti növekedést regisztráltak. Ezen országok némelyikében az emeléseket a szokásos tárgyalásokon vagy indexálási mechanizmusokon felüli diszkrecionális aktualizálások révén vezették be. Más tagállamok is bejelentették vagy vállalták a minimálbér emelését 2023 folyamán. **Görögország és Franciaország** 2023 áprilisában és májusában aktualizálta jogszabályban meghatározott minimálbérét, ami 9,4 %-os, illetve 2,2 %-os emelést eredményezett, Romániában pedig októberben további 10 %-kal emelik a minimálbért.

Néhány tagállam nemrégiben reformokat vezetett be a minimálbér-megállapítási rendszerére vonatkozóan. 2023 januárjától **Ciprus** jogszabályban meghatározott minimálbért vezetett be, amelyet a munkaerő-felvételkor havi 885 EUR-ban állapítottak meg, és amely hat hónap folyamatos foglalkoztatás után 940 EUR-ra emelkedik. **Bulgária** módosította a munka törvénykönyvét annak érdekében, hogy új mechanizmust vezessen be a jogszabályban meghatározott minimálbér szintjének a bruttó átlagbér 50 %-ában történő meghatározására, hivatkozva az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről szóló irányelvben¹¹⁰ említett indikatív referenciaértékek egyikére; ezzel 2024 januárja óta a minimálbér 19.6 %-kal növekedett. Hasonlóképpen, **Észtország** vállalta, hogy 2027-ig fokozatosan az átlagbér 50 %-ára emeli a minimálbért, **Írország** pedig vállalta, hogy 2026-ig fokozatosan a mediánbér 60 %-ára emeli a minimálbért. Belgiumban, Spanyolországban és Szlovákiában a lehetséges reformokról folytatott megbeszélések során mérlegelik az indikatív referenciaértékeket.

¹¹⁰ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2022/2041 irányelve \(2022. október 19.\) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről \(HL L 275., 2022.10.25., 33. o.\).](#)

Több tagállam módosította bérmegállapítási rendszerének egyéb vonatkozásait, különösen a kollektív tárgyalások tekintetében. 2022 végén **Románia** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként elfogadta a szociális párbeszédéről szóló törvényt, amelynek célja a kollektív tárgyalások és a kollektív szerződések hatókörének javítása azáltal, hogy a szakszervezeteket nagyobb hatáskörrel ruházza fel, és egyszerűbb eljárást vezet be a munkavállalók képviselőire. 2022 novemberében **Belgium** beleegyezett abba, hogy fenntartja az infláción alapuló automatikus bérindexálás jelenlegi rendszerét, kiegészítve azzal, hogy a béremelések további mozgásterét a szomszédos országok bérfejlődésére korlátozza. Mindazonáltal a szociális partnerek felhatalmazást kaptak arra, hogy munkavállalónként 500 vagy 750 EUR-ig terjedő egyszeri bónusztól tárgyaljanak. **Ciprus** aktualizálta a bérek kiigazításának alapjául szolgáló megélhetési ellátást, és a kifizetést az előző évben regisztrált infláció 66,7 %-ára növelte (a 2022-ben bevezetett 50 %-ról). 2023-ban **Spanyolország** elfogadta a foglalkoztatásról és a kollektív tárgyalásokról szóló „V megállapodást”, amely amellet, hogy béremeléseket javasol, hivatalos ajánlásokat fogalmaz meg az alacsonyabb szintű tárgyalási egységek számára számos, foglalkoztatással kapcsolatos kérdésben, ideértve a munkaszerződéseket, a képzést és a készségeket, illetve a nyugdíjba vonulást. 2023 májusában **Portugália** számos reformot vezetett be a kollektív tárgyalások kerete tekintetében, mégpedig annak hatályával, a választottbírószági mechanizmussal és a megújításokkal kapcsolatban.

Számos tagállam emellett különböző intézkedéseket fogadott el a közsféra béreivel

kapcsolatban. **Spanyolország** 2022 januárjától visszamenőleg 1,5 %-kal növelte a közalkalmazottak fizetését, a 2022-re jóváhagyott 2 %-os emelésen felül. Kivételes jogalkotási intézkedések elfogadását követően **Franciaországban** a közalkalmazottak fizetése 3,5 %-kal nőtt. **Horvátországban** s helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként folyamatban van a közsféra bérrendszerének módosítása: az ország következetesebb munkaköri leírások és kompetenciakeretek alapján közös béralapot vezet be a bérekre és a munkakör összetettségére vonatkozó együtthatókra vonatkozóan, ami várhatóan harmonizálja a közigazgatáson belüli fizetéseket. **Szlovéniában** a közsféra bérei közel 9 %-kal nőttek (két lépésben) a legtöbb közalkalmazott esetében, és 2023 végére további reformok várhatók.

A szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervvel összhangban egyes tagállamok konkrét jogi kereteket jelentettek be vagy dolgoztak ki a szociális gazdaság szervezetei számára.

Spanyolországban a Miniszterek Tanácsa 2023 áprilisában jóváhagyta a szociális gazdaságról szóló átfogó törvény tervezetét, amelynek célja i. a meglévő jogi ökoszisztéma javítása a szövetkezetekről szóló törvény, a beilleszkedést segítő társaságokról szóló törvény és a szociális gazdaságról szóló törvény módosításaival; ii. a kiszolgáltatottság és a társadalmi kirekesztettség fogalommeghatározásának kiterjesztése; és iii. a szociális gazdaság hatókörének tisztázása, új szervezeteket, például a szociális vállalkozásokat is bevonva. **Máltán** a szociális vállalkozásokról szóló, 2022-ben elfogadott törvény várhatóan létrehozza a szociális vállalkozások nyilvántartását, és bevezeti a „szociális célú vállalkozások” új formáját. **Svédország** 2022-ben törvényt fogadott el az ötletvezérelt szervezetek nyilvántartásba vételéről, amely lehetővé teszi e nyilvántartásba vett szervezetek számára, hogy államilag finanszírozott tevékenységeket végezzenek, és a közbeszerzési eljárások során kedvezményes elbánásban részesüljenek. **Lengyelország** szociális gazdaságról szóló törvényének a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben előírányzott 2022. augusztusi elfogadása óta több mint 420 szervezetet regisztráltak szociális vállalkozási jogállással.

A szociális gazdaságra vonatkozó átfogó stratégiák szintén fontosak a támogató keretfeltételek kialakításához. 2023 szeptemberében **Németország** az érdekelt felekkel folytatott nyilvános konzultációt követően elfogadta a szociális innovációkra és vállalkozásokra vonatkozó nemzeti stratégiáját, amely tizenegy cselekvési területet határoz meg. 2023-ban **Görögország** cselekvési tervre tett javaslatot a szociális gazdaságra és a szociális innovációra vonatkozóan azzal a céllal, hogy öt pillérbe (az intézményi keret fejlesztése, pénzügyi eszközök fejlesztése, kapacitásépítés, partnerségek megerősítése és figyelemfelkeltés) való beruházás révén megerősítse a szociális gazdaság ökoszisztémáját. **Spanyolország** 2023 áprilisában elfogadta a 2023–2027-es időszakra szóló új szociális gazdasági stratégiáját, és különleges biztost nevezett ki a szociális és az ápolási-gondozási ágazatra vonatkozó stratégiai beruházási terv alá tartozó projektek koordinálására. A szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről szóló, a Tanács által 2023. november 27-én elfogadott tanácsi ajánlás várhatóan további tudatosságot teremt, és arra ösztönzi a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki szakpolitikai és szabályozási kereteket, ezáltal ösztönözve a szociális gazdaság növekedését¹¹¹.

¹¹¹ [A Tanács ajánlása \(2023. november 27.\) a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről](#)

Számos tagállam intézkedéseket vezetett be adórendszere méltányosságának javítása és a munkaerőpiaci részvétel ösztönzése érdekében. Litvánia 2023 januárjától 540 EUR-ról 625 EUR-ra emelte a nem adóköteles jövedelemre vonatkozó küszöbértéket, elsősorban a minimálbért kereső munkavállalók nettó jövedelmét növelve. 2023. február 1-jétől **Csehországban** új intézkedés lépett hatályba, amely a részmunkaidőben dolgozó munkavállalók kiválasztott csoportjai esetében 19,8 %-ra csökkentti a munkáltatók által fizetendő társadalombiztosítási járulékokat (a standard 24,8 %-ról). Az adókedvezmény célja az olyan személyek foglalkoztatásának növelése, akik kiszolgáltatottabbak, idő előtt a munkaerőpiac elhagyására kényszerülnek, vagy nehézségekbe ütköznek a munka és a családi élet összeegyeztetése terén. **Portugáliában** a kormány és a szociális partnerek által aláírt, a jövedelmek, a bérek és a versenyképesség javításáról szóló középtávú megállapodás további 50 %-os adólevonást vezetett be a kollektív tárgyalások által megállapított béremelésekhez kapcsolódó összes foglalkoztatási kiadásból. A megállapodást 2023 októberében felülvizsgálták, egyszerűsítve az intézkedést és bővítve annak hatályát. Ez csak azokra a munkavállalókra vonatkozik, akiknek a díjazása 2023-ban az előző évhez képest legalább 5,1 %-kal nőtt, és meghaladja a havi minimálbért. **Olaszországban** a 2022 decemberében jóváhagyott költségvetési törvény a munkavállalók által fizetendő társadalombiztosítási járulékokat legfeljebb 25 000 EUR bruttó jövedelemig 3 százalékponttal (35 000 EUR bruttó jövedelemig pedig 2 százalékponttal) csökkentette. A munkaügyi rendelet 2023. május 1-jei jóváhagyásával a munkavállalókat érintő adóék-csökkentéseket az év végéig ideiglenesen további 4 százalékponttal növelték. Egyes tagállamok kifejezetten az infláció hatásának figyelembevétele érdekében igazították ki adórendszerüket. **Németországban** a kormány jóváhagyta az infláció kompenzálásáról szóló törvényt, amely kiigazította a jövedelemadó-sávküszöböket és az adómentesség összeghatárát 2023-ra és 2024-re, hogy enyhítse a hideg progresszió hatásait. A 2023. évi költségvetésben szereplő intézkedések részeként **Írország** az általános jövedelemadó-sávot az egyedülálló személyek esetében 3 200 EUR-val 40 000 EUR-ra, az egy keresővel rendelkező házaspárok esetében pedig 49 000 EUR-ra emelte. **Szlovákiában** 2023. január 1-je óta a társadalombiztosítási járulékok alkalmazandók a mezőgazdasági és idegenforgalmi ágazatban dolgozó idénymunkásokra is, és a levonható összeg az előző két év átlagbérének 50 %-át teszi ki (2023-ban havi 605,5 EUR).

2.2. 6. iránymutatás– A munkaerő-kínálat növelése, valamint a munkavállalási lehetőségek, a készségek és a kompetenciák javítása

Ez a szakasz a 6. foglalkoztatási iránymutatás végrehajtását vizsgálja, amely azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a szociális jogok európai pillérének 1. (oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás), 2. (nemek közötti egyenlőség), 3. (esélyegyenlőség), 4. (a foglalkoztatás aktív támogatása), 9. (a munka és a magánélet közötti egyensúly), 11. (gyermekgondozás és gyermekek támogatása) és 17. (a fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása) elvével összhangban teremtsék meg a feltételeket a munkaerő-kínálat, a készségek és a kompetenciák javításához. A 2.2.1. szakasz az oktatás, a képzés¹¹² és a készségek, valamint a veszélyeztetett és alulreprezentált csoportok munkaerőpiaci helyzetének legfontosabb fejleményeiről számol be. A 2.2.2. szakasz a tagállamok által ezeken a területeken hozott szakpolitikai intézkedésekről számol be.

¹¹² Lásd: Európai Bizottság, *Education and Training Monitor 2023* (2023. évi Oktatási és Képzési Figyelő).

2.2.1. Fő mutatók

A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel stagnál. 2021-ben a 3 éves korú és a tankötelezettség alsó korhatára közötti gyermekek 92,5 %-a vett részt kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban az EU-ban, ami 0,5 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző évben, a 2018 és 2020 közötti növekedést követően. Az elmúlt években a legtöbb tagállam közelített a 90 %-ot meghaladó részvételi arányhoz, vagy akörül stagnált (lásd a 2.2.1. ábrát). Hat tagállam (Franciaország, Belgium, Dánia, Írország, Spanyolország és Svédország) már elérte a 2030-ra kitűzött 96 %-os uniós szintű célt¹¹³. Ugyanakkor a részvételi arány négy másik országban (Bulgária, Horvátország, Szlovákia és Románia) továbbra is 80 % alatti. Mivel egyre több ország vezet be iskola előtti kötelező nevelést, és jogszabályban rögzíti a kisgyermekkorai nevelési és gondozási helyre való jogosultságot a kötelező általános iskolai oktatást megelőzően, a hozzáférés továbbra is főként a kisebb és a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező gyermekek esetében jelent kihívást. A roma gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele 2021-ben az összes gyermekre vetítve mért uniós átlag mintegy fele (42–44 %-a) volt (szemben a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó új uniós stratégiai keretben 2030-ra kitűzött legalább 70 %-os célkitűzéssel)¹¹⁴. Emellett a minőségi kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférést egyes földrajzi területeken kapacitáskorlátok akadályozzák, amit tovább súlyosbítanak a képzett személyzet hiánya¹¹⁵, valamint egyes esetekben a megfizethetőséggel kapcsolatos kihívások.

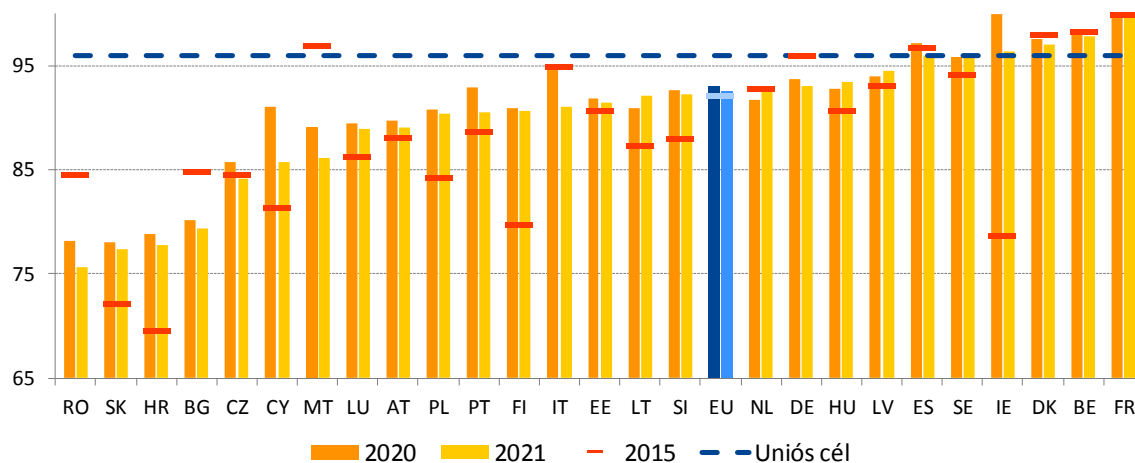
¹¹³ A Bizottság közleménye (2020. szeptember 30.) az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának [az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról](#).

¹¹⁴ [Az Alapjogi Ügynökség \(FRA\) legfrissebb, a romák helyzetére vonatkozó 2021. évi felmérése](#) alapján, amelyet 2022-ben tettek közzé. További információkért lásd [a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó, a 2020–2030-as időszakra szóló uniós stratégiai keret](#).

¹¹⁵ Bár a legtöbb országban a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén (a 3 év feletti korcsoportban) tevékenykedő tanároknak felsőfokú alapképzésben kell oklevelet szerezniük, átlagosan 22 %-kal kevesebbet keresnek, mint más felsőfokú végzettséggel rendelkezők. Lásd az OECD adatbázisát: [Teachers' and school heads' actual salaries](#) (A tanárok és az iskolavezetők tényleges fizetése).

2.2.1. ábra: A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel összességében stagnál

A 3 éves kor és a tankötelezettség alsó korhatára közötti gyermekek részvétele a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban (%)

Megjegyzés: 2015: a fogalommeghatározás eltér BE, EL, PT esetében. 2020: a fogalommeghatározás eltér PT esetében. 2021: a fogalommeghatározás eltér PT, EU esetében. Az adatok ideiglenesek FR esetében 2020 és 2021 tekintetében. EL esetében nem áll rendelkezésre adat.

Forrás: Eurostat, [\[educ_uoe_enra21\]](#).

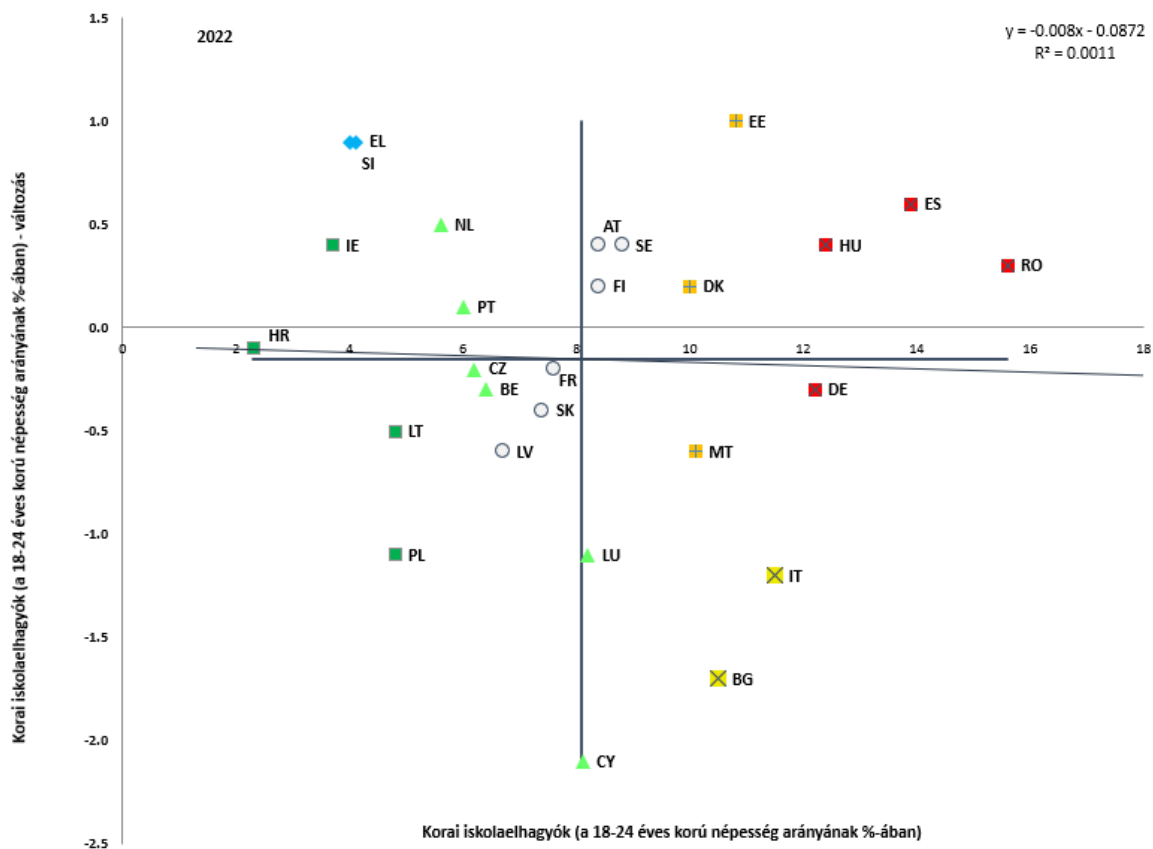
A korai iskolaelhagyók aránya lassan, de egyenetlenül továbbra is csökken a tagállamokban, és a későbbi élet során továbbra is kihívást jelent a foglalkoztathatóság, a tanulási és alkalmazkodóképesség tekintetében. 2022-ben az EU-ban a 18–24 évesek 9,6 %-a legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezett, és idő előtt hagyta el az oktatást vagy képzést, ami 0,2 százalékponttal kevesebb, mint 2021-ben (és 5,1 százalékponttal kevesebb, mint 2007-ben). 2022-ben a korai iskolaelhagyók aránya 18 tagállamban 9 % (azaz az európai oktatási térség 2030-ra kitűzött célja) alatt volt. Romániában, Spanyolországban, Magyarországon és Németországban azonban az arány 12 % felett maradt (ez utóbbi három esetében az elmúlt évhez képest is nőtt), ami „kritikus helyzetet” jelent (lásd a 2.2.2. ábrát). Észtországban, Dániában és Máltán az arány valamivel 10 % felett volt, Málta esetében pedig csak kismértékben csökkent, míg Észtországban és Dániában még nőtt is, így a helyzet ezekben az országokban „figyelemmel kísérendő”. Ezzel szemben Horvátország (2,3 %), Írország (3,6 %), Lengyelország és Litvánia (4,8 %) a „legjobban teljesítő” kategóriába került. Az általános pozitív tendencia ellenére nincs egyértelmű jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának, és a nemek, a születési ország és a lakóhely (pl. városi és vidéki területek) szerinti eltérések továbbra is jelentősek. A fiatal férfiak sokkal gyakrabban hagyják el az oktatást és a képzést idő előtt, mint a fiatal nők, ugyanúgy, ahogyan a fogyatékossgal élő személyek körében is nagyobb a korai iskolaelhagyók aránya, mint a fogyatékossgal nélkül élők körében¹¹⁶. Az EU-n kívül született fiatalok csaknem háromszor nagyobb valószínűséggel hagyják el idő előtt az oktatást, mint a helyben született társaik (21,6 %, szemben a 8,3 %-kal), míg a (18–24 éves) fiatal romák 71 %-a hagyta el az oktatási rendszert még azelőtt, hogy elérte volna a felső középfokú szintet az EU-ban (az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által 2020–2021-ben végzett felmérés szerint). Emellett 2022-ben az uniós nagyvárosokban a korai iskolaelhagyók aránya 8,6 % volt, míg a városokban és elővárosokban ez az arány 10,6 %, a vidéki területeken pedig 10 % volt¹¹⁷. Egyes tagállamokban, például Bulgáriában, Magyarországon és Spanyolországban jelentős regionális különbségekről számoltak be a korai iskolaelhagyók aránya tekintetében (lásd az 5. melléklet 1. ábráját).

¹¹⁶ Lásd: EDE, *European comparative data on persons with disabilities* (Európai összehasonlító adatok a fogyatékossgal élő személyekről), 2021. A fogyatékossgal élő személyek körében a korai iskolaelhagyás magasabb aránya többek között az akadálymentességi problémáknak (pl. fizikai és építészeti akadályok) és az igényeikhez igazított programok hiányának tudható be.

¹¹⁷ Eurostat [[edat_ifse_30](#)].

2.2.2. ábra: A korai iskolaelhagyók aránya továbbra is lassan csökken, és jelentős különbségek vannak a tagállamok között

Korai iskolaelhagyók (18–24 évesek), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

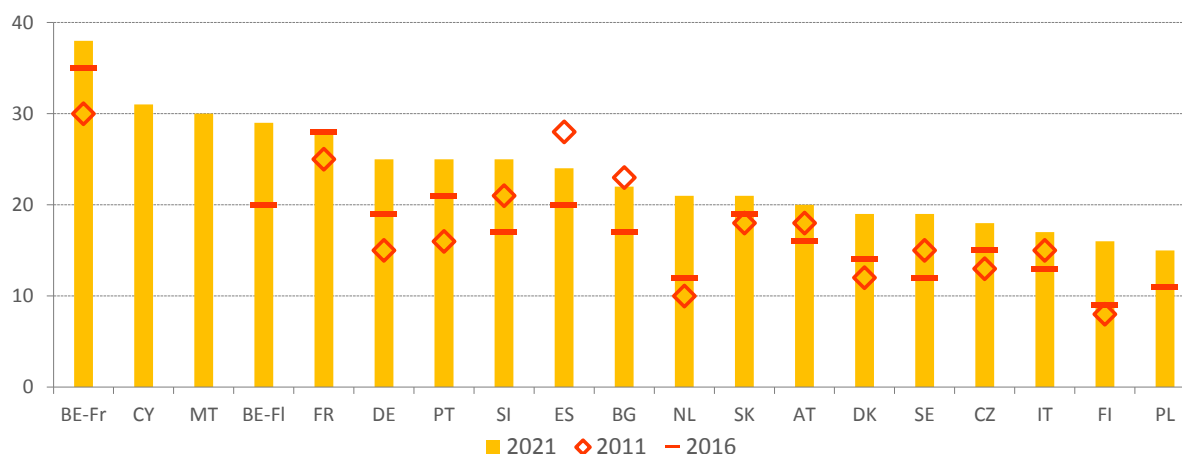

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. SK esetében az idősor megtörik. SK esetében az adatok megbízhatósága alacsony. Forrás: Eurostat [edat_lfse_14], uniós munkaerő-felmérés

Az olvasási kompetencia Uniószerre romlott, és a társadalmi-gazdasági státusz továbbra is a teljesítmény megbízható előrejelző tényezője. A 2021. évi nemzetközi szövegértés-fejlődési vizsgálat (PIRLS)¹¹⁸ szerint a negyedik osztályos tanulók olvasási kompetenciája a 2016–2021-es időszakban valamennyi tagállamban csökkenő tendenciát mutatott, kivéve Franciaországot, ahol stabil maradt (lásd a 2.2.3. ábrát). A tanulók közel egynegyede gyengén teljesít a PIRLS-skálán¹¹⁹, és ez az arány különösen magas Belgium francia nyelvű közösségében (38 %), Cipruson (31 %) és Máltán (30 %). Emellett 2016-hoz képest az alacsonyan teljesítő tanulók arányának növekedése a legtöbb országban a legjobban teljesítők arányának csökkenésével párosult, ami rendszerszintű romlásra utal. A felmérés ismételten megerősítette azt is, hogy a társadalmi-gazdasági háttér jelentős hatást gyakorol az oktatási eredményekre. Általánosságban a magasabb társadalmi-gazdasági státuszú gyermekek teljesítménye jelentősen magasabb volt a többiekhez képest (80 pont), és nagyjából két év iskolai évnél felelt meg.

2.3.1 ábra: A szövegértés Uniószerre romlott

A nemzetközi szövegértés-fejlődési vizsgálatban legfeljebb „alacsony” nemzetközi referenciaértéket elérő negyedik osztályos diákok aránya (PIRLS) (%), (2021).

Megjegyzés: A BE-Fr a Belgiumi Francia Közösségre, míg BE-FI a Flamand Közösségre utal. A diagramban csak azok az oktatási rendszerek szerepelnek, amelyekben a negyedik osztály végén adatokat gyűjtenek, így nincs adat a következő országok tekintetében: EE, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV és RO. Nem állnak rendelkezésre adatok 2011-re vonatkozóan a belgiumi Flamand Közösség, Ciprus, Málta és Lengyelország esetében; 2016-ra vonatkozóan Ciprus és Málta esetében.

Forrás: Az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság számításai a PIRLS 2021. évi adatai alapján.

¹¹⁸ Lásd Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., & Wry, E., *PIRLS 2021 International Results in Reading* (PIRLS 2021. évi nemzetközi olvasási eredmények). Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center, 2023.

¹¹⁹ A PIRLS négy olvasási kompetenciaszintet, úgynevezett „nemzetközi referenciaértékeket” határoz meg: alacsony, átlagos, magas és kiváló. Itt a legfeljebb „alacsony” nemzetközi referenciaértéket elérő diákokra mint „gyengén teljesítők” hivatkozunk.

Ebben az összefüggésben a tanárhány tovább veszélyezteti a minőségi oktatás biztosítását, mivel a munkaerő-felvétel, a munkafeltételek, a karrierlehetőségek és a tanári alapképzés Unió-szerte jelentős eltéréseket mutatnak. A legtöbb uniós tagállamban a kötelező oktatás valamennyi ágazatában nehézségekbe ütközik a pedagógusi pozíciók betöltése, elegendő tanárhallgató vonzása és a kezdő tanárok szakmában tartása. A tanárhány az egyes szakterületek között is eltérő, de különösen a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) területén tapasztalható¹²⁰. A tanárhány részben a demográfiai tendenciákra vezethető vissza: az európai tanári kar mintegy negyede (az ISCED 1–3. szintjén 24,5 %) 55 év feletti, és lassan eléri a nyugdíjkorhatárt. Észtországban, Lettországban, Litvániában és Olaszországban az 55 év feletti tanárok aránya még magasabb, a 35 %-ot is meghaladja. Számos tagállamban a tanárrá válás nem vonzó pályaválasztás a fiatalok számára. Az alsó középfokú oktatásban dolgozó tanárok fizetése átlagosan 11 %-kal alacsonyabb, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek fizetése¹²¹. Ez a bérszakadék még nagyobb a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban és az alapfokú oktatásban dolgozó tanárok esetében. A TALIS felmérésben részt vevő tagállamokban csak minden ötödik tanár érzi úgy, hogy munkájukat a társadalom értékeli, míg sok tanár számol be a munkával kapcsolatos stresszről és a súlyos munkaterhelésről¹²². A tagállamok arra irányuló erőfeszítései ellenére, hogy több diákot vonzzanak a tanárképzésbe, számos országban csökken a pedagógusképzésbe beiratkozottak száma, míg sok kezdő tanár hagyja el a szakmát az első öt évet követően.

¹²⁰ Lásd: Európai Bizottság, *Education and Training Monitor 2023* (2023. évi Oktatási és Képzési Figyelő).

¹²¹ OECD-adatbázis: Pedagógusok és iskolavezetők; tényleges fizetések. Az átlag azon uniós tagállamok átlagára vonatkozik, amelyek tagjai az OECD-nek.

¹²² OECD-adatbázis, *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (A 2018. évi nemzetközi tanítási és tanulási felmérés (TALIS) eredményei: a tanárok és a nevelési-oktatási intézmények vezetői mint egész életen át tanulók), OECD Publishing, Párizs, 2019.

A szakoktatásban és -képzésben végzettek általában viszonylag jó foglalkoztatási kilátásokkal rendelkeznek, különösen akkor, ha munkaalapú tanulásban vettek részt. 2021-ben a középszintű oktatásban részt vevő tanulók és hallgatók¹²³ több mint fele (52,1 %) vett részt szakképzést (azaz adott szakmához, foglalkozáshoz vagy szakmához kapcsolódó készségeket és ismeretek oktatást) nyújtó programokban. Az EU-ban működő eltérő nemzeti oktatási és képzési rendszerek fényében ez az arány a ciprusi 17,6 %-tól a szlovéniai 70 %-ig terjed¹²⁴. 2022-ben az EU-ban a szakképzésben frissen végzettek 60,1 %-a részesült munkaalapú tanulásban az oktatás és képzés során. Mindazonáltal továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között: a skála a spanyolországi, németországi és hollandiai több mint 90 %-os aránytól a Romániában, Csehországban és Lengyelországban mért kevesebb mint 20 %-ig terjed. A közelmúltban végzett, szakképzésük során munkaalapú tanulásban részt vettek jóval nagyobb eséllyel voltak foglalkoztatottak (2022-ben 82,5 % az EU-ban), mint azok, akik nem vettek részt munkalapú tanulásban (71,6 %). Bár a szakképzésben frissen végzettek foglalkoztatási rátája összességében kedvezően alakult az elmúlt évben az EU-ban, és 2022-ben elérte a 79,7 %-ot, az egyes országok között nagy a szórás, a luxemburgi 93,9 %-tól a romániai 57,7 %-ig.

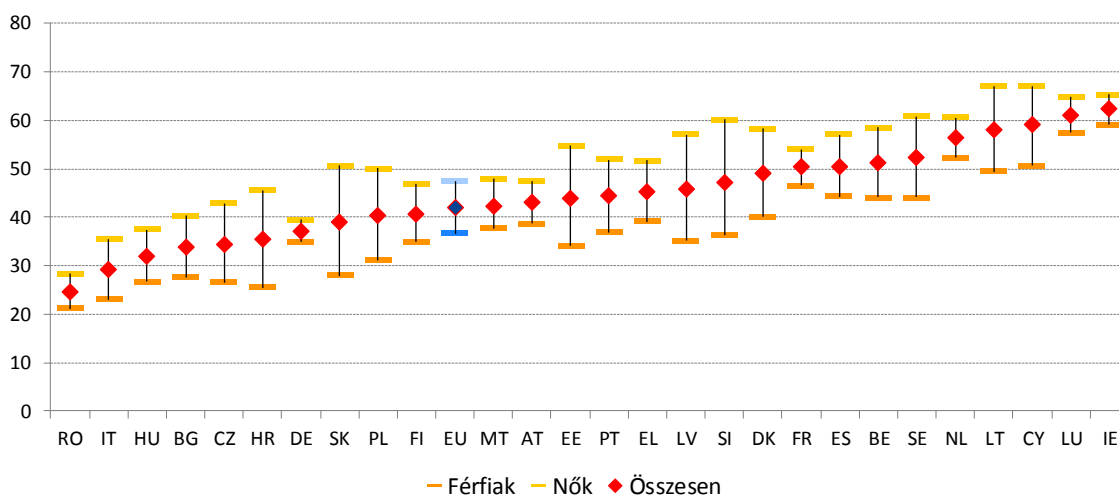
¹²³ Felső középfokú oktatás (ISCED 3. szint) vagy középfok utáni, nem felsőfokú oktatás (ISCED 4. szint).

¹²⁴ Ez a pont az Eurostat adatain [educ_uoe_enra16](#)], [\[tps00215\]](#), [\[edat_lfse_24\]](#) alapul.

Bár a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya folyamatosan nő, továbbra is vannak különbségek, többek között a nemek és a régiók tekintetében. 2022-ben a 25–34 évesek 42 %-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel, szemben a 2021. évi 41,2 %-kal és a 2016. évi 36,8 %-kal. Ha az elmúlt évtized pozitív tendenciája folytatódik, 2030 előtt elérhető az európai oktatási térség 45 %-os célkitűzése¹²⁵. Annak ellenére, hogy uniós szinten jelentős előrelépés történt, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya nyolc uniós országban továbbra is 40 % alatt van. Míg 2022-ben az arány Romániában és Olaszországban még a 30 %-ot sem érte el, Írországban és Luxemburgban 60 % feletti volt (lásd a 2.2.4. ábrát). Ráadásul a férfiak kisebb valószínűséggel rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, mint a nők (36,5 %, szemben 47,6 %-kal). A nemek közötti szakadék 4,6 százalékponttól 23,8 százalékpontig terjed az EU-ban. 2021-ben a fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nélkül élő (30–34 éves) személyek között a felsőoktatás terén meglévő különbség 11,3 százalékpont volt; a fogyatékossgal élő személyeknek csak mintegy egyharmada rendelkezett felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel¹²⁶. Emellett továbbra is erősek a regionális különbségek, és egyes régiók esetében – ahol a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya elmarad az uniós átlagtól – fennáll annak a kockázata, hogy lemaradnak a dinamikusabb régiók mögött, mivel nőni fog a tehetségbeli és a gazdasági szakadék¹²⁷.

2.2.4. ábra: Jelentősek a nemek közötti különbségek a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya tekintetében

A munkaerő-felmérés szerint azon 25–34 évesek aránya, akiknek a legmagasabb iskolai vagy képzési szintje felsőfokú (ISCED 5–8, %, 2022).

Megjegyzés: Az országok a teljes felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya szerinti növekvő sorrendben szerepelnek.
Forrás: Eurostat [edat_lfse_14], EU LFS.

¹²⁵ Lásd: Európai Bizottság, *Education and Training Monitor 2023* (2023. évi Oktatási és Képzési Figyelő).

¹²⁶ EDE, European comparative data on persons with disabilities (Európai összehasonlító adatok a fogyatékossgal élő személyekről), 2021. évi adatok.

¹²⁷ A részletekért lásd az Európai Bizottság „A tehetségek kiaknázása az európai régiókban” című közleményét, (COM(2023) 32 final).

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők egyre nagyobb hányada mobilis vagy külföldön lakik, és egyes tagállamok többnyire a küldő oldalon helyezkednek el¹²⁸. Tagállamonként jelentős különbségek vannak a külföldön tartózkodó diplomások és a más uniós országokból az országba érkező diplomások száma között. 2017 és 2021 között az EU-27-ben 4,4 %-ról 4,8 %-ra nőtt a diplomamobilitás keretében végzett hallgatók aránya, azaz azon hallgatók aránya, akik a tanulmányaik helyétől eltérő tagállamban szereztek középfokú végzettséget, míg a külföldön lakóhellyel rendelkező végzett hallgatók aránya a küldő országban végzettek százalékában kifejezve a 2007-es 3,4 %-ról 2022-re 5,3 %-ra nőtt¹²⁹. 2022-ben tíz uniós ország volt nettó küldő, míg kilenc másik tagállam volt nettó befogadó. Azon országok esetében, ahol adatok álltak rendelkezésre, a legnagyobb negatív nettó egyenleget relatív értelemben Horvátország, Litvánia, Észtország, Magyarország és Portugália esetében regisztrálták, míg a legnagyobb pozitív nettó egyenleggel Ausztria, Írország és Belgium rendelkezett.

A versenyképesség támogatása, a minőségi foglalkoztatás előmozdítása és az uniós szociális modell megőrzése érdekében tartós fellépésre van szükség a munkaerő készségeinek továbbfejlesztése érdekében, többek között a zöld és digitális átállásra tekintettel. Ennek fényében a jól működő és hatékony oktatási és képzési rendszerek kulcsfontosságúak ahhoz, hogy a fiatalok számára a munkaerőpiac szempontjából releváns készségeket biztosítsunk, míg a felnőttkori tanulásban való magas részvétel rendkívül fontos annak biztosításához, hogy a munkaerő készségei folyamatosan frissüljenek. A felnőttkori tanulásra vonatkozó kiemelt uniós cél értelmében 2030-ra az EU-ban a felnőttek legalább 60 %-ának évente képzésben kell részt vennie.

¹²⁸ Eurofound, *The role of human capital inequalities in Cohesion and convergence* (A humántőke-egyenlőtlenségek szerepe a kohézióban és a konvergenciában), 2024 (előkészületben).

¹²⁹ BG, CY, LU, LV, MT, PL, RO és SK esetében nem áll rendelkezésre adat.

Az uniós célértéket és a kapcsolódó nemzeti célokat az oktatásban (a munkahelyi képzést kivéve) az elmúlt 12 hónapban való részvétel alapján határozták meg, hogy jobban tükrözzék a főként rövid, célzott tanfolyamok révén nyújtott továbbképzés realitását. A felnőttoktatási felmérésből (AES) rendelkezésre álló legfrissebb adatok szerint az EU felnőtt népességének átlagos részvételi aránya (2016-ban) 37,4 %-os volt, ami jelentősen elmarad a 2030-as célértéktől (lásd az 1.3. szakaszt). Ennek fényében az egyéni tanulási számlákról szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlás felvázolja, hogy a tagállamok hogyan kombinálhatják hatékonyan a pénzügyi és a nem pénzügyi támogatást annak érdekében, hogy minden felnőtt számára lehetővé tegyék, hogy a munkával töltött életszakaszuk során fejlesszék készségeiket¹³⁰. Emellett a mikrotanúsítványok jelentős potenciállal rendelkeznek ahhoz, hogy gyors és célzott továbbképzést és átképzést lehessen kínálni a munkavállalók és az álláskeresők számára, többek között a szakemberhiány fényében is (lásd a mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlást)¹³¹. A készségek európai éve – a 2020. évi európai készségfejlesztési programra építve – arra hivatott, hogy előmozdítsa az egész életen át tartó továbbképzésre és átképzésre irányuló szemléletváltást, segítve az embereket abban, hogy megszerezzék a minőségi munkahelyekhez szükséges készségeket, és kihasználják a zöld és digitális átalakulás által kínált számos lehetőséget¹³².

¹³⁰ A részleteket lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egyéni tanulási számlákról \(2022/C 243/03\)](#).

¹³¹ A részleteket lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot célzó mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről \(2022/C 243/02\)](#).

¹³² Az Európai Bizottság közleménye – A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó [európai készségfejlesztési program](#), COM(2020) 274 final. A készségek európai évről szóló európai parlamenti és tanácsi határozatra irányuló javaslat.

A munkaerő- és szakemberhiány széles körben elterjedt a különböző foglalkozásokban és készségszinteken, amelyek mögött az erős munkaerő-kereslet, valamint néhány strukturálisabb meghatározó tényező, például demográfiai tendenciák állnak. A széles körű munkaerőhiányt a gazdaság közelmúltbeli lassulása ellenére erőteljes munkaerő-kereslet okozza, de a munkaerő demográfiai változások miatti zsugorodása is szerepet játszhatott benne. Míg az előregedés hatását mostanáig ellensúlyozta a megnövekedett munkaerőpiaci részvétel, az uniós munkaerő az elkövetkező évtizedekben várhatóan csökkenni fog. Ugyanakkor a munkaerőhiány egyes ágazatokban és foglalkozásokban a zöld és a digitális átalakulással összefüggésben létrehozott új munkahelyekhez, valamint az új készségkövetelmények fényében is kiemelkedő szakemberhiányhoz és a munkaerőpiacon tapasztalható strukturális munkaerőhiányhoz kapcsolódik. Végezetül a hiány bizonyos esetekben a rossz munkafeltételekhez is kapcsolódik, különösen az olyan ágazatokban, mint az egészségügy, a bentlakásos gondozás és a közlekedés¹³³. A jelenleg alulreprezentált csoportok (pl. nők, fiatalok, idősebb munkavállalók, migráns háttérrel rendelkezők vagy romák) sikeres munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása segíthet ellensúlyozni a demográfiai változások munkaerő-kínálatra gyakorolt hatását¹³⁴. A bennük rejlő lehetőségek hatékony kihasználásához elengedhetetlen, hogy megfelelő továbbképzési és átképzési lehetőségek biztosítása révén támogassák őket a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek és kompetenciák fejlesztésében és hatékony felhasználásában. A természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok, a matematika és az egészségügy területén meglévő foglalkozásokban például a munkakör-specifikus készségek korlátozott kínálata olyan döntő tényező, amely magyarázatot ad a hiányokra¹³⁵. A munkafeltételek megerősítése segítene a munkavállalók bevonzásában és megtartásában egyes, munkaerőhiány által sújtott ágazatokban és szakmákban. Továbbá az EU-n belüli mobilitás előmozdítása és a képzett munkavállalók harmadik országokból történő bevonása – a munkaügyi és szociális jogok tiszteletben tartása és érvényesítése mellett –, továbbá a legális migrációnak a hiányszakmák felé történő irányítása, teljes mértékben kiegészítve az Unión belülről érkező tehetségek kiaknázását, hozzájárulhat mind a munkaerőhiány, mind a szakemberhiány kezeléséhez¹³⁶.

¹³³ Európai Bizottság, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU, Employment and Social Developments in Europe (ESDE), Annual Review* (A munkaerőhiány és a szakemberhiány kezelése az EU-ban, Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában), éves jelentés. Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹³⁴ Lásd a Bizottság közleményét: *Demográfiai változások Európában: cselekvési eszköztár*, COM(2023) 577 final.

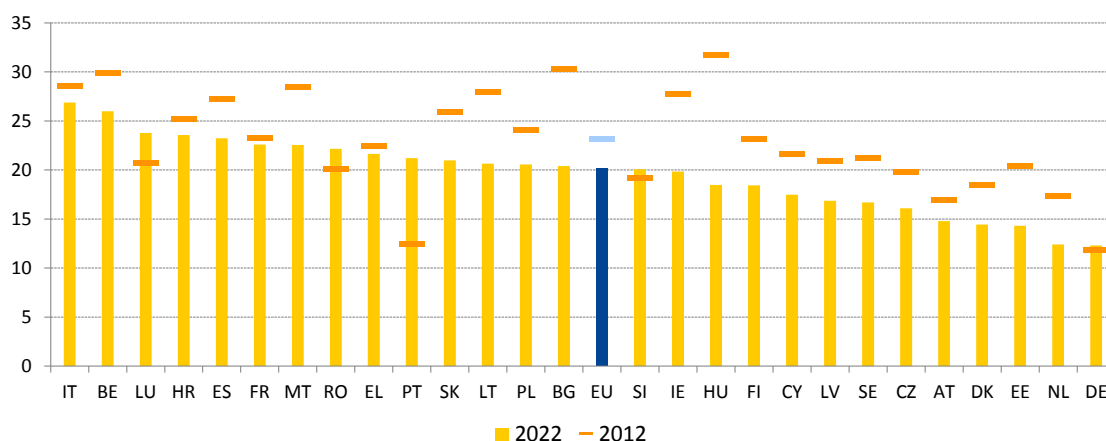
¹³⁵ Európai Bizottság, *Employment and social developments in Europe 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹³⁶ Nevezetesen az uniós tehetségbázis révén, amelyet a Bizottság 2023. november 15-én elfogadott készség- és tehetségmobilitási csomagja részeként indítottak el.

A makrogazdasági készségkereslet és -kínálat közötti eltérés az elmúlt évtizedben csökkenő pályán volt az EU-ban¹³⁷. Az eltérés 2012 óta csökken a legtöbb uniós tagállamban (lásd: 2.2.5. ábra). Ezt a csökkenést nagyrészt a tagállamokban tapasztalható egyre magasabb szintű iskolai végzettség okozza, miközben a legalább középfokú végzettséget igénylő munkahelyek aránya a legtöbb tagállamban nőtt. A csökkenés kisebb mértékben az alacsony, közepes és magas képzettséggel rendelkező népességcsoportok foglalkoztatási eredményei közötti szakadék szűkülését tükrözi. A makrogazdasági strukturális munkaerőhiány azonban továbbra is viszonylag magas Olaszországban, Belgiumban, Luxemburgban, Horvátországban és Spanyolországban. A felnőttkori tanulás megerősítése a készségkínálat és -kereslet jobb összehangolása révén hozzájárulhat a strukturális munkaerőhiány csökkentéséhez.

2.2.5. ábra: Az elmúlt évtizedben csökkent a makrogazdasági strukturális munkaerőhiány

A különböző iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalók foglalkoztatási rátáinak relatív szórása, súlyozva az egyes csoportoknak a teljes munkaképes korú népességhez viszonyított arányával (20–64 évesek)

Megjegyzés: Ez a mutató azt tükrözi, hogy az alacsony és közepes képzettségűek viszonylag nehezebben lépnek be a munkaerőpiacra, mint a magasan képzettek.

Forrás: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján [lfsq_egaed; lfsq_pgaed; lfsq_agaed], EU LFS.

¹³⁷ Makrogazdasági strukturális munkaerőhiány akkor keletkezik, ha a készségek máshogyan oszlanak meg a rendelkezésre álló és a felvett munkavállalók között.

A szakemberhiány szűk keresztmetszeteket okoz a gazdasági növekedésben, és ha nem kezelik megfelelően, lelassíthatja a zöld és digitális átállást. 2021-ben azon uniós vállalkozások több mint 60 %-a, amelyek IKT-szakembereket vettek fel vagy próbáltak felvenni, nehézségekbe ütközött az ilyen álláshelyek betöltése során¹³⁸. A fő nehézségek között gyakran említésre került a releváns oktatási és képzési vagy munkatapasztalattal rendelkező jelentkezők hiánya. A készségek európai évének keretében 2023-ban végzett felmérés kiemelte a kkv-kban tapasztalható széles körű szakemberhiányt: 78 %-uk nagyon nehezen (52 %) vagy meglehetősen nehezen (26 %) talál megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalókat¹³⁹. A kkv-k mintegy kétharmada (63 %), sőt hét tagállamban mintegy háromnegyede úgy vélte, hogy a szakemberhiány korlátozza általános üzleti tevékenységét. Ezek közel fele (45 %) esetében ez különösen a digitális technológiák használatát érintette, míg a tevékenységeik környezetbarátabbá tételének korlátozottsága 39 %-uknak jelentett problémát. Ezzel szemben a felnőtt munkavállalók 63 %-a nyilatkozott úgy, hogy tovább kell fejleszteniük tudásukat és készségeiket ahhoz, hogy jobban el tudják látni munkájukat, 52 %-uk pedig elismerte, hogy javítani kell digitális készségeit¹⁴⁰.

¹³⁸ Eurostat [[isoc_ske_itrcrs](#)].

¹³⁹ 529. sz. Eurobarométer felmérés: *Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises* (Szakemberhiány, munkaerő-felvételi és -megtartási stratégiák a kis- és középvállalkozásoknál), 2023.

¹⁴⁰ [Cedefop second European skills and jobs survey, 2021](#) (A Cedefop készségekről és munkahelyekről).

A pillérhez kapcsolódó 2. háttérmagyarázat: A készségek és kompetenciák előmozdítása a klímasemleges gazdaságra való méltányos átállás érdekében

A zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák továbbfejlesztése hozzájárul a nagyobb innovációs kapacitáshoz, a versenyképességhez, valamint a fenntartható és inkluzív növekedéshez. Támogatja a szociális jogok európai pillérének 1. (oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás), 3. (esélyegyenlőség) és 4. (a foglalkoztatás aktív támogatása) alapelvének végrehajtását. A klímasemleges gazdaságra való átállás az éghajlatváltozás elleni küzdelem, valamint a zöld technológiákban és ipari fejlesztésekben rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében az ágazatok széles körében alapvető átalakulást fog eredményezni. Új munkahelyek jönnek létre, míg egyes munkahelyeket lecserélnek, másokat pedig újrafogalmaznak. Az uniós gazdaságnak az európai zöld megállapodás keretében történő környezetbarátabbá tétele jelentős lehetőségeket kínál a minőségi foglalkoztatásra, és 2030-ig mintegy egymillió munkahelyet teremthet, 2050-re pedig akár ennek sokszorosát is, de megfelelő támogatásra és megfelelő kísérő szakpolitikákra van szükség¹⁴¹. A [zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv](#) a készségeket a versenyképes „nettó zéró” ipar egyik pilléréként és a klímasemlegességre való gyors átállás katalizátoraként határozta meg. Emellett a nettó zéró kibocsátási célt szolgáló iparról szóló jogszabály javítani fogja a „nettó zéró” technológiákhoz szükséges készségeket azáltal, hogy a nettó zéró akadémiákon keresztül célzott képzési programokat hoz létre. Az [európai készségfejlesztési programra](#) építve a készségfejlesztési paktum célja, hogy összefogja az állami és magánszervezeteket, és arra ösztönzi őket, hogy tegyenek konkrét kötelezettségvállalásokat a felnőttek továbbképzése és átképzése mellett. A [készségek európai éve](#) új lendületet ad a továbbképzésnek és az átképzésnek, és célja, hogy összehangolja az emberek törekvéseit és készségeit a munkalehetőségekkel, különösen a zöld és digitális átállás tekintetében. Ezen túlmenően, és a szakmai zöld készségek további alátámasztására, minden egyénnek fejlesztenie kell a fenntarthatósági kompetenciákat, hogy a környezeti fenntarthatóságot szem előtt tartva gondolkodjon, tervezzen és cselekedjen, hogy a társadalom egésze támogatni tudja a zöld átmenetet. E tekintetben az oktatási és képzési programok építhetnek az európai fenntarthatósági kompetenciakeretre, a GreenCompra, amely tizenkét fenntarthatósági kompetenciából áll.

¹⁴¹ Lásd: Európai Bizottság, Murauskaite-Bull, I., Scapolo, F., Muench, S., et al., *The future of jobs is green* (A munkahelyek jövője zöld), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

A dekarbonizációs erőfeszítések növekedésével egyre nagyobb szükség van a zöld átálláshoz szükséges készségekre minden ágazatban és munkahelyen. A készségek, kompetenciák, képesítések és foglalkozások európai osztályozása (ESCO) szerint az EU-ban közel 300 foglalkozási profilban van szükség legalább egy zöldként megjelölt készségre¹⁴². 2022-ben valamennyi uniós tagállamban hiány volt tapasztalható a zöld átálláshoz szükséges készségeket igénylő foglalkozásokban, bár az országok között jelentős eltérések mutatkoztak (Hollandia esetében a hiány 108 foglalkozást érintett, míg Görögország esetében 3-at)¹⁴³. A zöld átállásban kulcsfontosságú szerepet játszó építőipar és feldolgozóipar széles körű hiányról számolt be. A tagállamok több mint kétharmadában hiányt állapítottak meg a kőműves, ács és asztalos, illetve a vízvezeték-szerelő és épületlakatos szakmákban. Jelentős hiány mutatkozik a megújulóenergia-értékláncokkal, a telepítéssel vagy a logisztikával kapcsolatos egyéb szakmákban is, például a tehergépjármű-vezetők (17 tagállamban) vagy az elektrotechnikusok (12 tagállamban) terén. E munkaerő- és szakemberhiány kezelése kulcsfontosságú a klímasemlegességi és környezeti fenntarthatósági célkitűzések eléréséhez¹⁴⁴.

A tagállamok különböző szakpolitikai területeken intézkedéseket hoztak a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák előmozdítása érdekében. Egyes tagállamok – például **Finnország, Dánia és Görögország** – aktualizálják nemzeti készség- és finanszírozási stratégiáikat annak érdekében, hogy prioritásként kezeljék a zöld gazdasághoz szükséges készségeket. **Franciaország** olyan intézkedéseket jelentett be, amelyek a fenntarthatósági kompetenciák fejlesztését a kötelező oktatás valamennyi tantárgyára kiterjedő „transzverzális prioritássá” teszik, ideértve a GreenComp-on alapuló fenntarthatósági kompetenciák mérésének és fejlesztésének keretét is. **Szlovákiában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében aktualizálják az oktatási és képzési tanterveket a munkaerőpiac szempontjából releváns zöld készségek előmozdítása érdekében, **Romániában** pedig a szakiskolák támogatást kapnak tanterveik korszerűsítéséhez, és a szakképzési foglalkozások listáján szereplő több mint tíz foglalkozási szabványt korszerűsítene. Ez magában foglalja a tanárok és oktatók folyamatos szakmai fejlődését, valamint az osztálytermek, képzési központok és munkaalapú tanulási környezetek infrastruktúrájának a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként történő korszerűsítését is. Többek között **Spanyolország és Dánia** kiigazította aktív munkaerőpiaci politikáját, hogy jobban összekapcsolja az álláskeresőket a zöld gazdaságban rejlő lehetőségekkel. Emellett számos ország, például **Franciaország, Málta és Svédország** fejleszti vagy korszerűsíti a készségekkel kapcsolatos információgyűjtési rendszerét a zöld átálláshoz szükséges konkrét készségek azonosítása vagy előrejelzése érdekében. Ez jellemzően szoros együttműködést foglal magában az iparral, a szociális partnerekkel és az állami foglalkoztatási szolgálatokkal, többek között regionális vagy helyi szinten is. **Portugália** az energetikai átállással foglalkozó külön képzési központot hozott létre azzal a céllal, hogy előmozdítsa az energetikai átállás és az éghajlat-politika – például a megújuló energia, az energiahatékonyság és a fenntartható mobilitás – területén a képzési pályák kialakítását és a munkavállalók e pályákra lépését.

¹⁴² A foglalkozások, készségek és kompetenciák európai osztályozása (ESCO), Cedefop, 2012.

¹⁴³ Az Európai Munkaügyi Hatóság 2022. évi munkaerőhiányról és -többletről szóló jelentése alapján, 2023.

¹⁴⁴ Lásd: Európai Bizottság, *Employment and social developments in Europe 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

Ennek fényében további jelentős erőfeszítésekre van szükség a lakosság digitális készségeinek javítása érdekében, különösen az alacsony képzettségűek, az idősek és a nem uniós állampolgárok körében. 2021-ben az EU-ban a munkavállalók 60–70 %-a használt olyan digitális eszközöket a munkahelyen, amelyekhez alapvető vagy mérsékelt szintű digitális készségekre volt szükség¹⁴⁵. Ugyanakkor az európai felnőtteknek (16–74 évesek) csupán 53,9 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, ami jelentős eltérést jelent a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben és a digitális évtizedre vonatkozó digitális iránytűben meghatározott, 2030-ig elérendő 80 %-os céltól¹⁴⁶. Romániában és Bulgáriában 2021-ben a felnőtt lakosság kevesebb mint egyharmada rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, és ez a két ország, valamint Lengyelország, „kritikus helyzetet” mutat ebben a dimenzióban (lásd a 2.2.6. ábrát). Emellett Olaszország, Németország, Litvánia, Magyarország, Szlovénia és Ciprus „figyelemmel kísérendő” besorolást kapott az uniós átlag alatti szintek miatt. Ugyanakkor Hollandia, Finnország, Írország és Dánia „legjobban teljesítőként” már elérte a közel 80 %-ot a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek terén. A népességcsoportok között is jelentős eltérések tapasztalhatók. Míg az EU-ban a fiatalok (16–29 évesek) 71 %-a, az idősebb (55–74 évesek) népességnek csupán 34,6 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel. 45 %-os, illetve 33 %-os rátával a munkanélküliek és az inaktívak is nagyobb lemaradást mutattak az alapvető digitális készségek terén a lakosság többi részéhez képest. Végezetül a nem uniós állampolgárok jóval kisebb hányada (41,8 %) rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel ugyanabban az évben.

2.2.6. ábra: A felnőttek digitális készségei terén jelentős különbségek figyelhetők meg az országok között

Az alapvető vagy annál fejlettebb általános digitális készségekkel rendelkező (16–74 évesek) egyének népességhez viszonyított aránya, 2021-es szint (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. A mutató meghatározásában 2021-ben bekövetkezett jelentős változások miatt e mutató értékelése során kivételesen csak szinteket használnak (feltételezve, hogy nem történt változás egyik tagállam esetében sem, és az uniós átlagot tekintve sem).

Forrás: Eurostat, [tepsr_sp410].

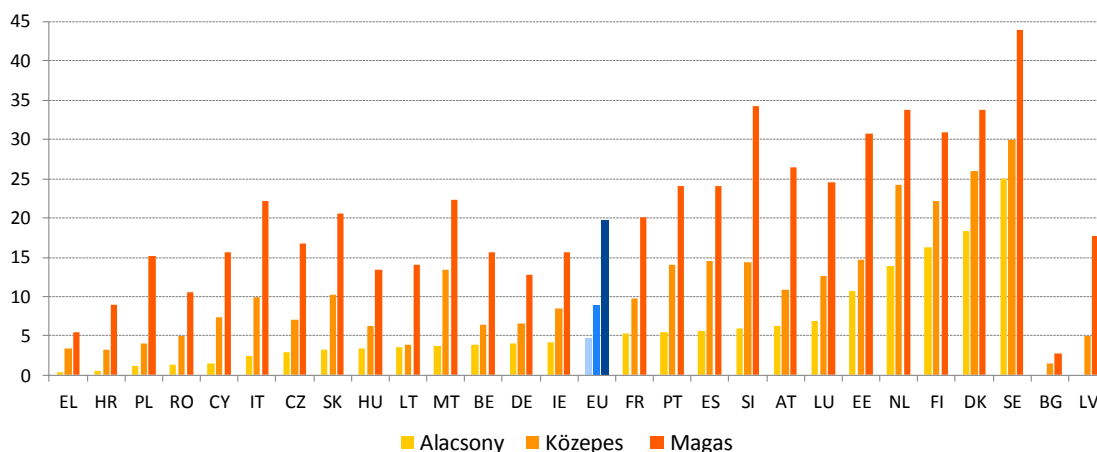
¹⁴⁵ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey* (Európa a humán digitalizáció útján: a Cedefop készségekről és munkahelyekről végzett második európai felméréséből eredő új megállapítások), Luxembourg: Kiadóhivatal. Cedefop referenciasorozat; 123. sz., 2022.

¹⁴⁶ A digitális évtized az Európai Bizottság előrettekintő stratégiai jövőképe a digitális gazdaság fejlesztésére és az európai vállalkozások 2030-ig történő átalakítására vonatkozóan. A tervet az Európai Bizottság 2021 márciusában terjesztette elő. A digitális készségekre vonatkozó cél mellett célul tűzte ki, hogy 2030-ra 20 millió IKT-szakembert kell foglalkoztatni (a 2021. évi mintegy 9 millióhoz képest).

Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők különös figyelmet érdemelnek a felnőttkori tanulásban való részvétel növelését célzó szakpolitikai intézkedések során. Az EU-ban a 25–64 évesek 20,5 %-a, valamint a fiatalok (25–34 évesek) jelentős része (15,1 %) legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezik. 2022-ben a felnőttek tanulásban a felmérést megelőző négy hétben való részvételi aránya a magas képzettséggel rendelkezők körében több mint négyszerese (19,8 %), a középszintű képzettséggel rendelkezők körében pedig majdnem kétszerese (9 %) volt az alacsony képzettséggel rendelkezőkének (4,7 %) (lásd a 2.2.7. ábrát). Ez a különbség azonban országonként eltérő: az olyan országokban, mint Svédország, Dánia és Finnország, kevesebb mint kétszeres, míg Görögországban, Horvátországban és Lengyelországban több mint tízszeres az eltérés. A felnőttkori tanulásban való részvétel javítása az egész népesség körében, és különösen az alacsony képzettségűek körében kulcsfontosságú a széles körű munkaerő- és szakemberhiány összefüggésében, valamint az inkluzív és fenntartható növekedés támogatása szempontjából. A közelmúltban a készségek európai évének részeként elfogadott kompetenciafejlesztési pályák értékelési csomagja hangsúlyozza, hogy az alacsony képzettségű felnőttek számára további lehetőségeket kell biztosítani az alapkészségek vagy a készségek szélesebb körének fejlesztésére, melyek a társadalomban és a munkaerőpiacon való aktív részvétel szempontjából fontosak¹⁴⁷.

2.2.7. ábra: A felnőttkori tanulásban való részvételt erősen befolyásolja az iskolai végzettség

Felnőttek (25–64 évesek) részvétele a tanulásban 2022-ben a felmérést megelőző négy héten, az iskolai végzettség szintje (alacsony, közepes vagy magas) szerint

Megjegyzések: BG és LV esetében nem állnak rendelkezésre adatok az alacsony képzettségűek esetében. LU esetében az adatok megbízhatóságra alacsony. SK esetében az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [trng_lfse_03], EU LFS.

¹⁴⁷ 2023 júliusában elfogadták a [kompetenciafejlesztési pályák értékeléséről szóló csomagot](#), amely értékelte a [kompetenciafejlesztési pályákról szóló tanácsi ajánlásra](#) válaszul hozott intézkedéseket.

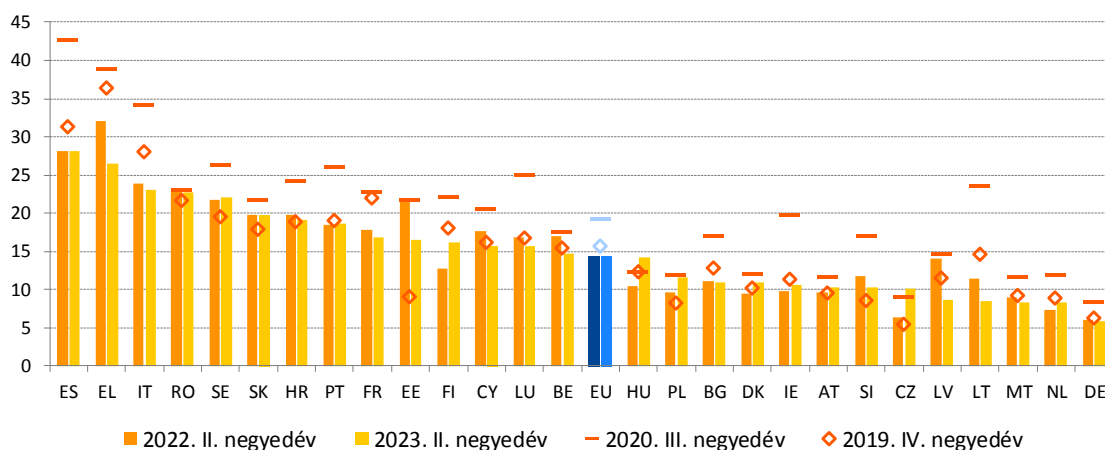
A felnőttképzés nagy része nem formális keretek között zajlik. 2022-ben a megelőző négy hétben az EU-ban tanulási tevékenységekben részt vevő négy felnőttből három ezt nem formális keretek között tette, azaz a tanulás strukturált, a formális, hagyományos oktatási intézményeken kívüli módját választotta hozzá. Ez főként vállalaton belüli vagy szakosodott központok által nyújtott rövid képzésekből áll. Húsz tagállamban a nem formális tanulás aránya meghaladta a 80 %-ot, míg öt másik tagállamban ez az arány nem érte el a kétharmadot. Csak Bulgáriában és Görögországban a nem formális tanulás aránya az összes tanulási tevékenység kevesebb mint felét tette ki.¹⁴⁸

A Covid19 utáni gazdasági fellendülés során tapasztalt javulást követően az ifjúsági munkanélküliség a korábbi szintek alatt stabilizálódott, de számos tagállamban továbbra is viszonylag magas. Miután 2022 II. negyedévében elérte a válság előtti 14,4 %-os szintet, és helyreállt a 2020 III. negyedévében elért 19,1 %-os csúcsról, az ifjúsági munkanélküliségi ráta (a 15–24 évesek esetében) az EU-ban 2023 II. negyedévében nagyjából tartotta ezt a szintet (lásd a 2.2.8. ábrát). Az arány 2022 II. negyedévéhez képest 15 tagállamban csökkent, nevezetesen Görögországban, Észtországban és Lettországon több mint 5 százalékponttal, míg Magyarországon (3,8 százalékpont), Csehországban (3,7 százalékpont) és Finnországban (3,5 százalékpont) jelentősen nőtt. Az ifjúsági munkanélküliség továbbra is csaknem háromszorosa az EU teljes munkaképes korú népességének. Aránya a Spanyolországban, Görögországban, Olaszországban, Romániában és Svédországban mért 20 % feletti értéktől a németországi 5,9 %-ig terjed. Folyamatos erőfeszítésekre van szükség a fiatalokat visszaszorító strukturális kihívások leküzdéséhez, különösen a széles körű munkaerő- és szakemberhiány összefüggésében, valamint a karrierkilátásaikra gyakorolt esetleges tartós negatív hatások ellensúlyozásához.

¹⁴⁸ Eurostat [[trng_lfs_09](#)], EU LFS.

2.2.8. ábra: Az erőteljes gazdasági fellendüléssel párhuzamosan javult az ifjúsági munkanélküliség, de néhány tagállamban továbbra is nehéz a helyzet

Ifjúsági munkanélküliségi ráta (15–24 évesek, az aktív népesség %-ában) 2019 IV. negyedévében (a válság előtt), 2020 III. negyedévében (a válság csúcspontján) és 2022 II. negyedévében (a válság után).

Megjegyzések: Szezonálisan kiigazított adatok. Észtország, Horvátország, Luxemburg, Málta és Szlovénia esetében 2019 IV. negyedévében és 2020 III. negyedévében alacsony a megbízhatóság, Luxemburg, Málta és Szlovénia esetében 2022 II. és 2023 II. negyedévében is. Franciaország és Spanyolország esetében 2022 II. és 2023 II. negyedévére vonatkozóan eltérő a fogalom meghatározása.

Forrás: Eurostat [une_rt_q], EU LFS.

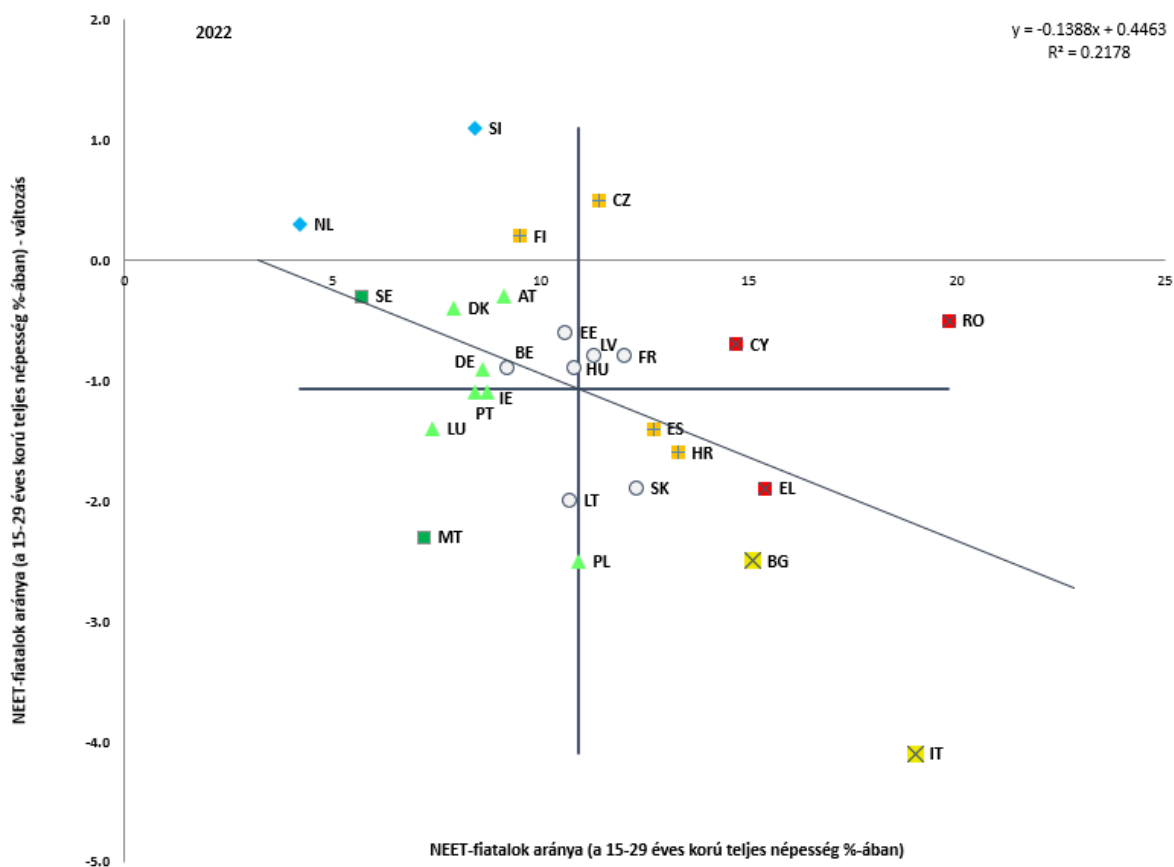
A Covid19-válságból kilábalva a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya jelentősen, a világjárvány előtti szint alá csökkent, de továbbra is vannak kihívások. A Covid19-válság alatti jelentős, 2020-ban 13,9 %-ra történő emelkedést követően az EU-ban a (15–29 éves) NEET-fiatalok aránya a 2021. évi 13,1 %-ról 2022-ben 11,7 %-ra csökkent. Romániában (ahol a legmagasabb, 19,8 %-os az arány), Görögországban és Cipruson a NEET-fiatalok helyzete mindazonáltal „kritikus” a tartósan magas szint és egyesek esetében nem kellően erős javulás miatt (lásd a 2.2.9. ábrát). Horvátországban, Spanyolországban, Csehországban és Finnországban a helyzet „figyelemmel kísérendő”. Az EU-ban Málta és Svédország voltak a „legjobban teljesítők”, ahol alacsony szintek és továbbra is jelentős javulás volt tapasztalható. A tagállamok többségében regionális különbségek is megfigyelhetők a NEET-fiatalok aránya tekintetében (lásd az 5. melléklet 2. ábráját). Míg a munkanélküli NEET-fiatalok aránya jelentősen javult – 2022-ben 2021-hez képest 0,7 százalékponttal, 4,3 %-ra csökkent –, és jelenleg jóval a válság előtti szint alatt van (2019-ben 4,9 % volt)¹⁴⁹, a NEET-fiatalok nagyobb aránya (2022-ben 7,4 %, a 2019. évi 7,8 %-hoz képest) továbbra is a munkaerőpiacon kívül marad, amint azt a pillérre vonatkozó 3. háttérmagyarázat részletesebben kifejti¹⁵⁰. A szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben meghatározott, a NEET-fiatalok arányának 2030-ig 9 %-ra történő csökkentésére irányuló célkitűzés eléréséhez folyamatos erőfeszítésekre van szükség, a közelmúltbeli fejlesztésekre építve.

¹⁴⁹ Eurostat [[edat_lfse_20](#)].

¹⁵⁰ Lásd: Európai Bizottság: *Employment and social developments in Europe 2022* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2022), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

2.2.9. ábra: A NEET-fiatalok aránya jelentősen csökkent, de továbbra is vannak kihívások

NEET-fiatalok aránya (15–29 év közöttiek), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

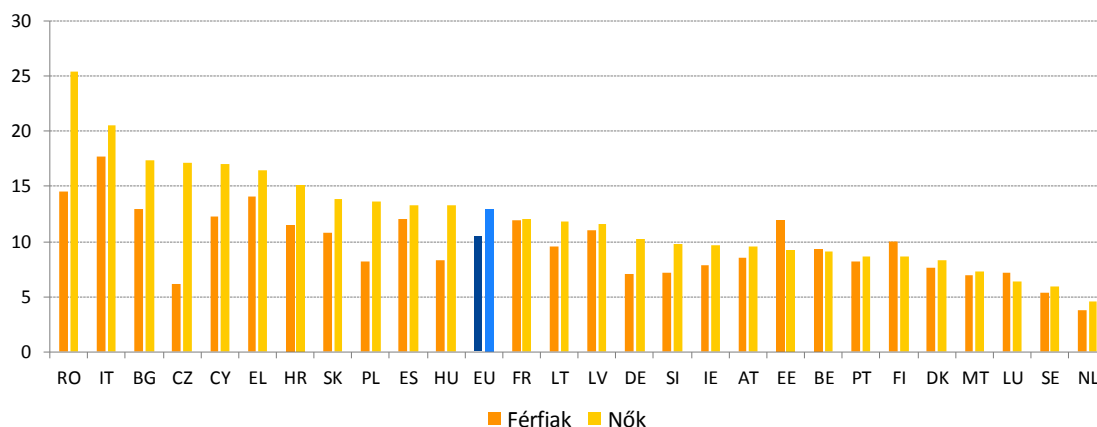
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalom meghatározás.

Forrás: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

A NEET-fiatalok körében hangsúlyosabban szerepelnek a nők és a migráns háttérű személyek. Bár 2021 és 2022 között javult a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő nők aránya az EU-ban (13 %), az még mindig 2,5 százalékponttal magasabb, mint a férfiaké (10,5 %) (lásd a 2.2.10. ábrát). A különbség Csehországban és Romániában meghaladta a 10 százalékpontot. A NEET-fiatalok aránya a férfiak esetében csak Észtországban, Finnországban, Luxemburgban és Belgiumban volt magasabb, mint a nőké. Míg a fiatal NEET-férfiak körében az inaktivitás csak kissé volt gyakoribb, mint a munkanélküliség (5,7 % kontra 4,8 %), a fiatal NEET-nők körében jelentősen nagyobb volt az inaktív aránya (9,2 % kontra 3,8 %). Végezetül, 2022-ben az EU-n kívül született fiatalok körében jóval magasabb volt a NEET-fiatalok aránya a helyben születettekéhez képest, különösen a nők körében. A megerősített ifjúsági garancia segíthet a NEET-fiatalok megcélzásában, minőségi foglalkoztatást, továbbképzést, tanulószerveződéses gyakorlati képzést vagy szakmai gyakorlatot kínálva a munkanélkülivé válást vagy a formális tanulás befejezését követő négy hónapon belül¹⁵¹. Ennek kiegészítéseként a „tűzz célt magad elé, tanulj, fejleszd készségeidet, érvényesülj!” (Aim, Learn, Master, Achieve – ALMA) kezdeményezés segíti a hátrányos helyzetű NEET-fiatalokat abban, hogy külföldi szakmai tapasztalatot szerezzenek, ideértve az előkészítő folyamata során a saját országukban folytatott intenzív, testre szabott képzést, valamint a nyomkövetési szakaszban a származási országukban történő munkavállaláshoz vagy továbbtanuláshoz nyújtott folyamatos támogatást¹⁵².

2.2.10. ábra: Bár összességében javul a nemek közötti egyenlőtlenség a NEET-fiatalok körében, továbbra is jelentős

A NEET-fiatalok aránya a nők és férfiak körében (15–29 évesek, %, 2022)

Megjegyzés: Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalom meghatározás.

Forrás: Eurostat [lfsi_neet_a], EU LFS.

¹⁵¹ A Tanács ajánlása (2020. október 30.) az „Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése” témájában és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló, 2013. április 22-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2020/C 372/01) (HL C 372., 2020.11.4., 1. o.).

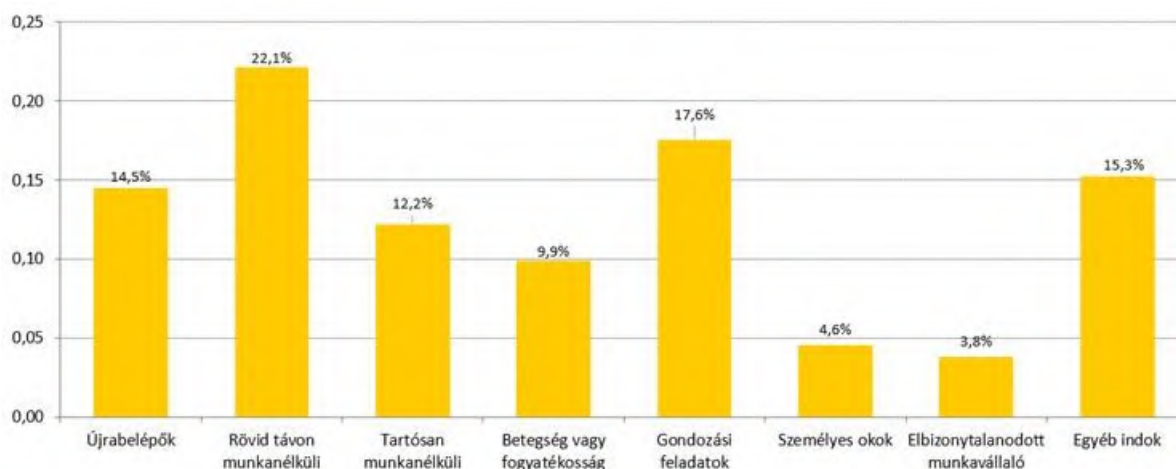
¹⁵² További információ: ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve) – Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás – Európai Bizottság (europa.eu).

A pillérhez kapcsolódó 3. háttérmagyarázat: A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok lehetőségei közötti szakadék megszüntetése

A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) a tehetségek és az innováció kiaknázatlan forrását jelentik, amely – ha foglalkoznak vele – hozzájárulhat a zöld és digitális átalakuláshoz, és fokozhatja a gazdasági és társadalmi dinamizmust. A fiatalok munkaerőpiaci, illetve oktatási és képzési rendszerekbe való megfelelő és időben történő integrációja kulcsfontosságú az úgynevezett hosszabb távú „stigmatizáló hatások” elkerüléséhez. Ez a helyzet árthat a jövőbeli karrierlehetőségeknek és a keresőképességnek, ami a szegénység és a társadalmi kirekesztés, illetve szélsőségesebb esetekben a fizikai és mentális egészségügyi problémák nagyobb kockázatához is vezethet¹⁵³. A gazdaságaink zöldítésével és digitalizációjával kapcsolatos jelentős átalakulások miatt biztosítani kell, hogy a fiatal generációk megfelelően integrálódjanak a munkaerőpiacra és a társadalomba, és képesek legyenek elfogadni a változásokat és irányítani az előttük álló átalakulásokat. Bár az uniós és tagállami szintű gyors szakpolitikai beavatkozás hozzájárult ahhoz, hogy a NEET-fiatalok (15–29 évesek) aránya a 2013-as 16,4 %-os uniós csúcstérletről 2019-ben 12,8 %-ra¹⁵⁴, majd 2022-ben rekordalacsony 11,7 %-ra csökkenjen, 8,3 millió NEET-fiatal továbbra is jelentős kihívást jelent az Unió számára. Ezt a kérdést a szociális jogok európai pillérének (a foglalkoztatás aktív támogatásáról szóló) 4. alapelvével összhangban kell kezelni, amely kiemeli a fiatalok jogát a további oktatáshoz, valamint a gyors tanulószereződéses gyakorlati képzéshez, szakmai gyakorlathoz vagy állásajánlatokhoz¹⁵⁵.

A NEET-fiatalok eltérő helyzete az EU-ban különböző szakpolitikai megközelítések kombinációját teszi szükségessé

A NEET-fiatalok kategorizálása a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben való részvétel elmaradásának okai alapján

Forrás: Az Eurofound számításai a munkaerő-felmérés mikroadatai alapján.

¹⁵³ Európai Bizottság, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU, Employment and Social Developments in Europe (ESDE)* (A munkaerőhiány és a szakemberhiány kezelése az EU-ban, Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában), Éves jelentés. Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁵⁴ Az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezést (IFK) 2013-ban indították el azzal a céllal, hogy támogatást nyújtson azoknak a fiataloknak, akik olyan régiókban élnek, ahol az ifjúsági munkanélküliség meghaladta a 25 %-ot.

¹⁵⁵ A szociális jogok európai pillérének megvalósítására vonatkozó cselekvési terv a NEET-fiatalok arányának csökkentését javasolta a 2030-ra kitűzött 78 %-os uniós foglalkoztatási cél mellett.

A NEET-fiatalok rendkívül heterogén népeiséget képviselnek, ami testre szabott szakpolitikai megközelítéseket tesz szükségessé. 2022-ben az EU-ban a munkanélküli NEET-fiatalok aránya 4,3 % volt, az inaktív NEET-fiatalok aránya viszont jelentősen magasabb, 7,4 %. Mindenekelőtt Romániában (14,2 %), Olaszországban (12,7 %) és Bulgáriában (11,9 %) volt a legmagasabb az inaktív NEET-fiatalok aránya az Unióban. Romániában a nemek között is jelentős különbség mutatkozott ebben a statisztikában: 13,3 százalékponttal magasabb a nők aránya, mint a férfiaké, ezt követi Bulgária (5,9 százalékpont) és Olaszország (3,8 százalékpont). Az Eurofound kutatása szerint a fiatalok lehetnek inaktív NEET-fiatalok például családi kötelezettségek, betegség vagy fogyatékoság miatt (lásd az ábrát). Másokat elkeseríthet, hogy nem találnak megfelelő munkát, majd az idő múlásával további akadályokkal szembesülnek. Az egyes országokban a NEET-fiatalok gazdasági inaktivitása mögött meghúzódó okok megértése kulcsfontosságú a célzott szakpolitikai beavatkozások kidolgozásához, amelyek a foglalkoztathatósági intézkedésektől a gondozásig és a szociális segítségnyújtásig terjednek¹⁵⁶. Az Unió előtt álló jelentős munkaerő- és szakemberhiány fényében még fontosabb, hogy segítsük a NEET-fiatalokat abban, hogy belépjenek a munkaerőpiacra.

Bár nincs mindenki által egységesen alkalmazható megközelítés, az elérést cél és aktivizálási intézkedések, a készségfejlesztés, valamint a megfizethető és minőségi gondozási és szociális szolgáltatások általában fontosak a NEET-fiatalok jelentette kihívás kezeléséhez. Az Írország által elfogadott, a 2021–2025-ös időszakra vonatkozó, a Munkához vezető utak elnevezésű stratégia felvázolja a munkaerőpiaci aktivizálási, továbbképzési és átképzési programokat, valamint a NEET-fiatalok munkaerőpiaci részvételének ösztönzését célzó munkáltatói támogatásokat. **Romániában** a STONE projekt a NEET-fiatalok készségeinek megerősítésére összpontosít. Más tagállamok – például **Olaszország** („*Crescere in Digitale*”), **Spanyolország** („*Empleando Digital*”) és **Belgium** („*BeCode*” és „*MolenGeek*”) – a NEET-fiatalok digitális továbbképzését támogatják.

¹⁵⁶ Források: Eurofound, *A Covid19 hatása az Unióban élő fiatalokra*, valamint Eurofound (2016), *Exploring the diversity of NEETs (A NEET-fiatalok sokszínűségének feltárása)*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021. A számítások az [uniós munkaerő-felmérés mikroadatain](#) alapulnak. Az „újraelépők” magukban foglalják a kényszerszabadságon lévő munkavállalókat, valamint az oktatásba és képzésbe éppen felvett vagy beiratkozott személyeket.

Az idősebbek minden eddiginél aktívabbak a munkaerőpiacon, de még mindig van mit javítani, különösen a nők esetében. 2022-ben az EU népességének fele 44,4 évnél idősebb volt, a medián életkor pedig az előrejelzések szerint 2100-ra 4,4 évvel emelkedik, és eléri a 48,8 évet¹⁵⁷. Az idősebb (55–64 éves) munkavállalók foglalkoztatási rátája jelentősen, a 2010. évi 44,7 %-ról 2020-ra 62,3 %-ra nőtt, ami a részvételi arány 48 %-ról 65,4 %-ra történő növekedésének tudható be. 2022-ben az idősebb nők 56,2 %-os foglalkoztatási rátája mindazonáltal 12,5 százalékponttal alacsonyabb volt, mint a férfiaké (68,7 %), bár az eltérés 2010 óta csökkent (3,5 százalékponttal). Más korcsoportokhoz képest az idősebb munkavállalók munkahelyi stabilitása általában magasabb, ami a viszonylag alacsony munkanélküliségi rátában is tükröződik. 2022-ben az idősebb munkavállalók (55–74 évesek) 4,6 %-os munkanélküliségi rátája 1,6 százalékponttal alacsonyabb volt, mint a teljes népesség 6,2 %-os rátája. A munkahelyek elvesztése azonban idősebb korban károsabb lehet, mivel az idősebb munkavállalók általában nagyobb nehézségekkel szembesülnek készségeik naprakészen tartása terén. 2022-ben az 55 és 64 év közötti munkanélküliek 51,1 %-a több mint egy éve keres munkát (szemben a teljes népesség 35,3 %-ával). Az EU-ban széles körben elterjedt munkaerő- és szakemberhiány és a negatív demográfiai tendenciák fényében a munkával töltött életszakasz meghosszabbodása fontos szerepet játszik a munkaerő-kínálat támogatásában és a szociális védelmi rendszerek költségvetési fenntarthatóságának biztosításában, miközben garantálja a társadalmi kohéziót, a szolidaritást és a nemzedékek közötti tudástranszfert. Mivel az idősebb munkavállalók potenciálisan jobban ki lehetnek téve a készségek elavulása kockázatának, a képzésre és az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó szakpolitikák – többek között a megfelelő digitális készségek biztosítása – különösen fontosak foglalkoztathatóságuk megőrzése és az aktív időskor elősegítése szempontjából.

¹⁵⁷ Lásd: Eurostat, [Population structure and ageing](#) (Népességszerkezet és öregedés), Statistics explained (Statisztikák, és ami mögöttük van), 2023.

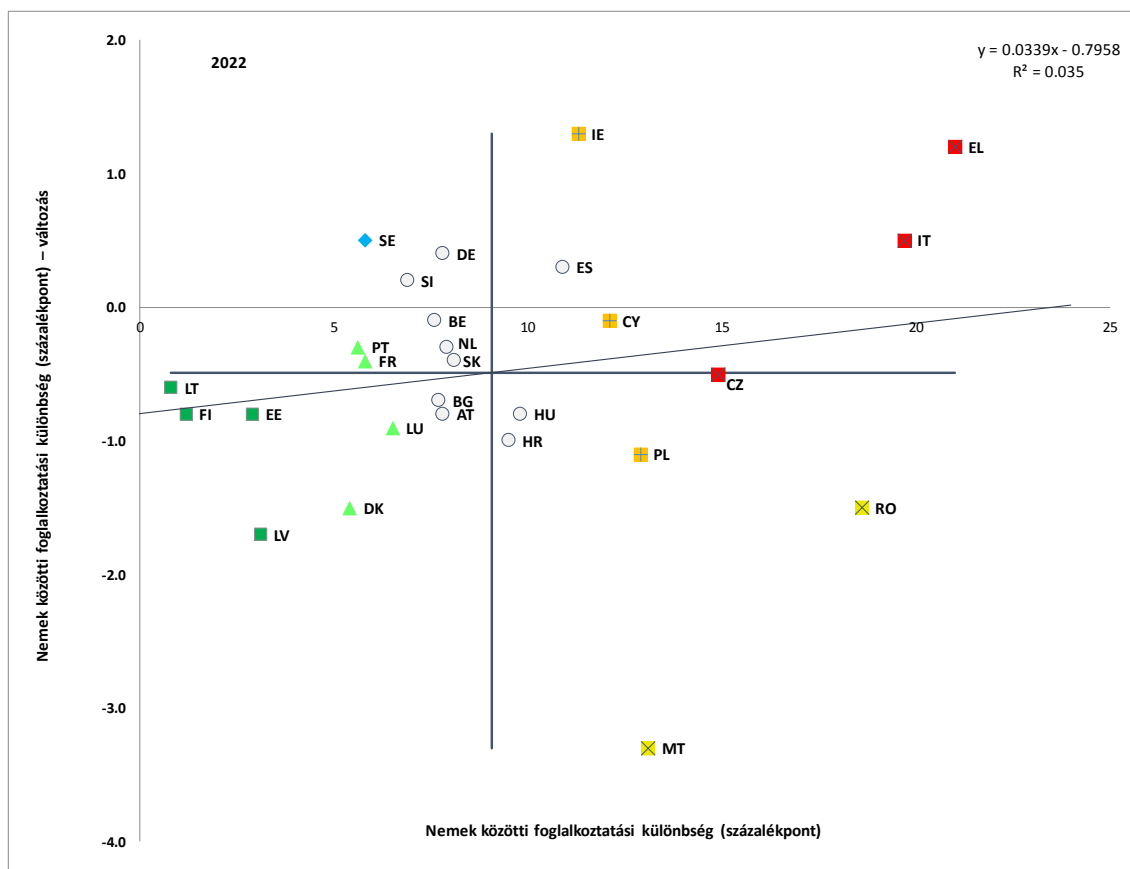
A nemek közötti munkaerőpiaci egyenlőtlenségek továbbra is széles körben elterjedtek, a tagállamok között jelentős különbségek vannak, és nincsenek a felfelé irányuló konvergenciára utaló jelek. 2022-ben a férfiak foglalkoztatási rátája 80 % volt az EU-ban, míg a nők esetében 69,3 % volt, ami 10,7 százalékpontos nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményezett. Ez a különbség az elmúlt években kismértékben csökkent (a 2020. évi 11,1 százalékponttól és a 2021. évi 10,9 százalékponttól). A nemek közötti foglalkoztatási szakadék Görögországban és Olaszországban volt a legnagyobb, ahol a nők alig több mint felét foglalkoztatták (55,9 %, illetve 55 %), szemben a férfiak mintegy háromnegyedével (76,9 %, illetve 74,7 %), ami „kritikus helyzetet” mutat (lásd a 2.2.11. ábrát). Ugyanez vonatkozik Csehországra is, ahol a különbség valamelyest javult, de még mindig nagy, 14,9 százalékpont. „Figyelemmel kísérendő” lett Lengyelország, Ciprus és Írország, utóbbi azt követően, hogy a megelőző évi csökkenés után jelentős növekedés volt tapasztalható a 2021-es értékhez képest (+1,3 százalékpont). Ezzel szemben a nemek közötti legkisebb foglalkoztatási különbséget 2022-ben Litvániában (0,8 százalékpont), Finnországban (1,2 százalékpont), Észtországban (2,9 százalékpont) és Lettországon (3,1 százalékpont) mérték, amelyek mind „legjobban teljesítők” voltak. Egyes tagállamokban, például Ausztriában, Németországban és Spanyolországban jelentős eltérések figyelhetők meg a nemek közötti foglalkoztatási ráta tekintetében (lásd az 5. melléklet 3. ábráját). A szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben a foglalkoztatási rátára vonatkozóan meghatározott 2030-as cél elérése érdekében a tagállamok arra törekednek, hogy 2030-ig legalább felére csökkentsék a nemek közötti foglalkoztatási különbséget. Ennek eléréséhez további szakpolitikai intézkedésekre van szükség a nők munkaerőpiaci részvétele és integrációja előtt álló akadályok felszámolása érdekében, összhangban a 2020–2025-ös időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiával¹⁵⁸.

¹⁵⁸

További információkért lásd: Európai Bizottság: *2023. évi jelentés a nemek közötti egyenlőségről az EU-ban*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

2.2.11. ábra: A nemek közötti foglalkoztatási különbség az országok többségében csökkent, de továbbra is jelentős, és nincs jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának

Nemek közötti foglalkoztatási különbség (20–64 év közöttiek), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (százalékpont, kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalom meghatározás.

Forrás: Eurostat [tesem060], uniós munkaerő-felmérés.

A nemek közötti foglalkoztatási különbség szélesebb a teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatás figyelembevételével, mivel a nők gyakrabban dolgoznak részmunkaidőben.

2022-ben a nők részmunkaidős foglalkoztatásának aránya jelentősen magasabb volt, mint a férfiaké (28,4 %, szemben a 8,2 %-kal), bár a részmunkaidős foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség az elmúlt években csökkent (a 2020. évi 21,1 százalékpontból 2022-ben 20,2 százalékpont). A teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatás figyelembevételével a 20–64 éves korcsoportban a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben 16 százalékpont volt az EU-ban, ami jelentősen meghaladja a teljes munkaidős egyenérték figyelmen kívül hagyása mellett adódó 10,7 százalékpontos különbséget¹⁵⁹. A szülői szerep ellentétes hatást gyakorolt az apák és az anyák foglalkoztatására. 2022-ben, míg a 25–54 év közötti, gyermekes nők foglalkoztatási rátája az EU-ban 5 százalékponttal alacsonyabb volt a gyermektelen társaikhoz képest, a gyermekes férfiak esetében ez az arány 8,5 százalékponttal magasabb volt, mint a gyermekkel nem rendelkezők esetében¹⁶⁰. A nemek közötti foglalkoztatási különbség a gyermekesek esetében elérte a 17,3 százalékpontot, míg a gyermektelenek esetében 3,8 százalékpontot tett ki. A gyermeket nevelő, foglalkoztatott nők körében a részmunkaidős foglalkoztatás aránya elérte a 31,5 %-ot, szemben a férfiak 4,9 %-ával. A legtöbb országban a szülői szerep hatása a nők alacsonyabb foglalkoztatási rátájában és részmunkaidős foglalkoztatásának magasabb arányában tükröződik – ez különösen igaz olyan országokban, mint Németország, Ausztria és Írország. A nemek közötti bérszakadék az elmúlt évtizedben csökkent, de a legtöbb országban még mindig széles, amint azt a pillérre vonatkozó 1. háttérmagyarázat bemutatja¹⁶¹.

¹⁵⁹ A teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatási ráta az egyes csoportok munkaóra-átlagának különbségeit hasonlítja össze. A teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatási ráta kiszámításához a gazdaságban ledolgozott összes munkaórát (főállás, másodállás stb.) el kell osztani a teljes munkaidős munkarendben ledolgozott átlagos óraszámával (körülbelül 40 óra) és a 20–64 évesek számával. Forrás: közös értékelési keret, az Eurostat adatain alapuló számítás.

¹⁶⁰ Eurostat [[lfst_hheredty](#)].

¹⁶¹ Eurostat [[tesem189](#)].

A minőségi és megfizethető kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításának és hozzáférhetőségének javítása kulcsfontosságú a nők munkaerőpiaci részvételének növeléséhez és a gyermekek fejlődéséhez; ennek ellenére a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel csökkent¹⁶². A 3 év alatti gyermekek intézményes kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele – miután 2021-ben az EU-ban elérte a 37,9 %-ot – 2022-ben jelentősen (2,2 százalékponttal) 35,7 %-ra csökkent, és továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok között. A felülvizsgált barcelonai célok tekintetében csak kilenc tagállam érte el a felülvizsgált, 2030-ra kitűzött 45 %-os célt, ami kiegészíti a szociális eredménytábla elemzését, mely szerint ösztönözni kell a szakpolitikai fellépést ezen a területen¹⁶³. 2022-ben a részvételi arány még a 15 %-ot sem érte el Szlovákiában, Csehországban, Romániában és Magyarországon, ami „kritikus helyzetet” jelent (lásd a 2.2.12. ábrát). Lengyelországban, Bulgáriában, Írországon, Litvániában, Ausztriában, Németországban, Cipruson és Horvátországban a 3 év alatti gyermekeknek csupán 15–28 %-a vett részt kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban, ami „figyelemmel kísérendő” besorolást jelent. Az EU-ban a „legjobban teljesítők” Dánia, Hollandia, Franciaország és Svédország voltak a gyermekek több mint 50 %-os, sőt Dániában és Hollandiában több mint 70 %-os részvételével. A pénzügyi, kulturális és nyelvi akadályok, valamint a regionális egyenlőtlenségek akadályozhatják az intézményes kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételt, ami megfelelő szakpolitikai válaszokat igényel¹⁶⁴. A részvételi arányokat emellett befolyásolják a például a szülői szabadságokkal és juttatásokkal vagy a gyermek bizonyos korától biztosítandó, a napközi gondozáshoz való joggal kapcsolatos nemzeti politikák is. Összességében úgy tűnik, hogy az európai gyermekgaranciával, az európai gondozási stratégiával és a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról szóló tanácsi ajánlással összhangban további szakpolitikai intézkedésekre van szükség.

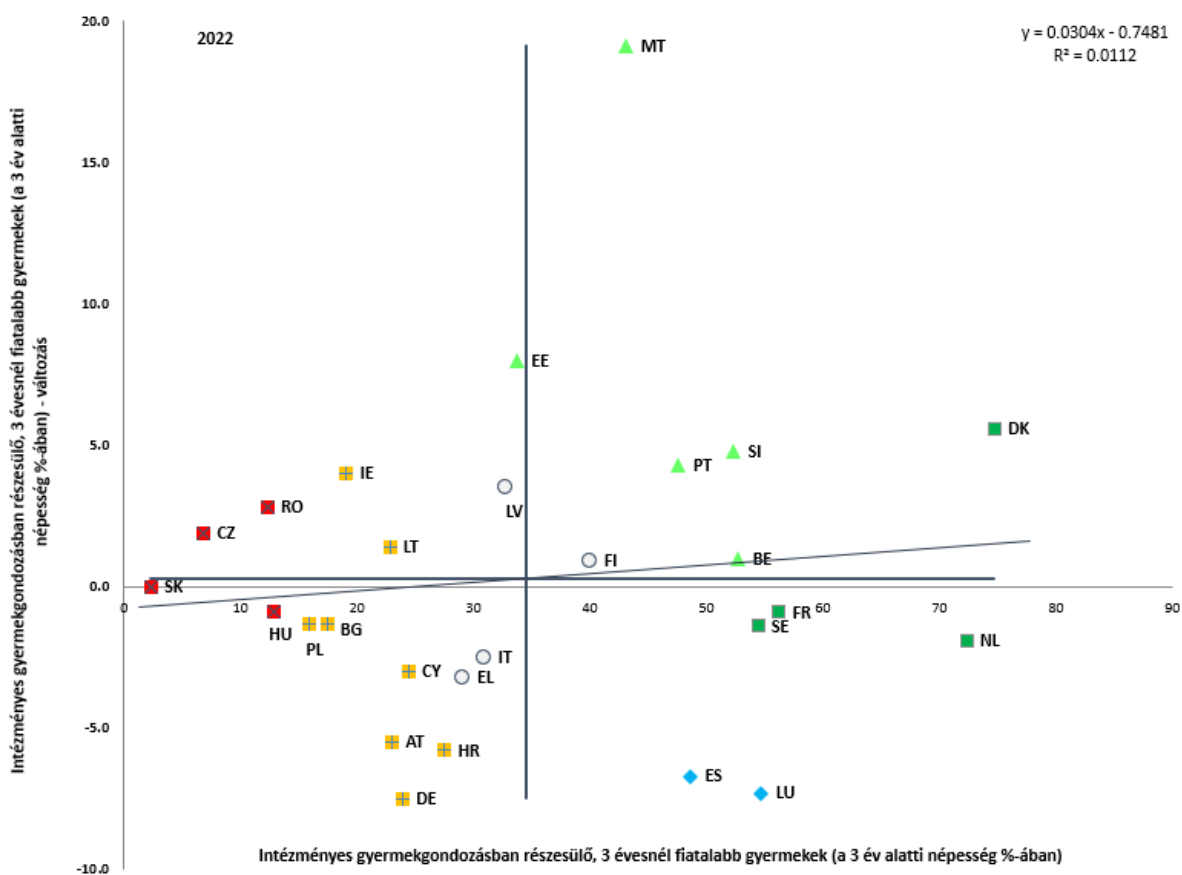
¹⁶² Lásd: Európai Bizottság: *Employment and social developments in Europe 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁶³ 2002-ben Barcelonában az Európai Tanács a gyermekgondozásra vonatkozó, 2010-ig elérendő célokat határozott meg, nevezetesen azt, hogy a 3 év alatti gyermekek legalább 33 %-a, a 3 év és az iskolaköteles kor közötti gyermekek pedig legalább 90 %-a számára nyújtsanak kisgyermekkorai nevelést és gondozást. Mivel a célok megvalósultak, az Európai Bizottság 2022. szeptemberi, az európai gondozási stratégiára irányuló javaslatát követően 2022 novemberében a *kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról szóló tanácsi ajánlás* felülvizsgálta azokat. Az ajánlás új célokat határoz meg a kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra vonatkozóan, tükrözve az európai oktatási térségre vonatkozó kezdeményezésben kitűzött célokat. 2030-ra a 3 év alatti gyermekek legalább 45 %-ának, valamint a 3 éves kor és a kötelező általános iskolai oktatásba lépési életkor közötti gyermekek 96 %-ának kell lennie azoknak az aránya, akik részt vettek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban. Azoknak a tagállamoknak, amelyekben az átlagos részvételi arány a 2017–2021-es időszakban 20 % alatt volt, 90 %-kal kell növelniük azt, míg azoknak a tagállamoknak, amelyekben az átlagos részvételi arány 20–33 % volt, 45 %-kal, legalább 45 %-ig.

¹⁶⁴ Európai Bizottság: *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2022* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2022. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

2.2.12. ábra: A legtöbb tagállamban csökkent a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel

Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek aránya, 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR és LU esetében törés van az idősorban.

Forrás: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC

A tartós ápolás-gondozásra szoruló személyek gondozása egy másik olyan tényező, amely negatívan befolyásolja a nők munkaerőpiaci részvételét. Míg a tartós ápolás-gondozást nyújtó nők és férfiak aránya hasonló volt 2022-ben (a nők 22 %-a és a férfiak 21 %-a), a nők 17 %-a csökkentette munkaidejét gondozási feladatok, többek között informális gondozás, illetve saját vagy más gyermekek gondozása miatt, szemben a férfiak 12 %-ával. Ennek egyik lehetséges magyarázata a nők ápolási-gondozási munkájának nagyobb intenzitása. Míg az informális tartós ápolást biztosító férfiak 73 %-át a gondozásban részesülő személy által igénybe vett egyéb gondozási szolgáltatások támogatják, ez az arány a nők esetében csak 61 %¹⁶⁵. A megfizethető magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréstől szóló tanácsi ajánlás hangsúlyozza, hogy képzés, tanácsadás, pszichológiai támogatás, mentesítő gondozás, a munka és a magánélet közötti egyensúly megteremtésére irányuló intézkedések, a szociális védelemhez és/vagy a megfelelő pénzügyi támogatáshoz való hozzáférés révén támogatni kell az informális gondozókat. Az ajánlás hangsúlyozza továbbá, hogy a tagállamok folyamatosan hangolják össze a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások kínálatát a tartós ápolási-gondozási igényekkel, ugyanakkor biztosítsák a lehetőségek kiegyensúlyozott keverékét. Továbbá a tartós ápolás-gondozás esetében a megfelelő szociális védelemnek biztosítania kell, hogy a szolgáltatások a kellő időben rendelkezésre álljanak, átfogó jellegűek és megfizethetők legyenek¹⁶⁶.

¹⁶⁵ Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete: *Gender gaps in the use of time: impacts on care and work-life balance* (A nemek közötti különbségek az időmérleg tekintetében – a munka és a magánélet közötti egyensúlyra gyakorolt hatások) (előkészületben).

¹⁶⁶ A részleteket lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. december 8.\) a megfizethető és magas színvonalú tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáféréstől \(2022/C 476/01\)](#).

Az adóügyi tervezés előmozdíthatja a nemek közötti nagyobb egyenlőséget a munkaerőpiacon, többek között a közös adóztatás megszüntetése révén, mivel az EU-ban a második keresők 78 %-a nő. A közös progresszív adórendszerek negatívan befolyásolhatják a második keresők munkaerőpiacra való belépését és a ledolgozott munkaóráik számát azáltal, hogy magas marginális adóterhet teremtenek¹⁶⁷. Az élettársak összevont jövedelmének közös adóztatása (beleértve az átruházható adójóváírásokat) és a szociális ellátórendszer kialakítása (például a rászorultsági alapú ellátások megvonása) hatással van a második keresők inaktivitási csapdájának szintjét. A 2015-ös becslések azt mutatják, hogy a nők jövedelme átlagosan a párok közös jövedelmének csak mintegy egyharmadát tette ki¹⁶⁸. A párok jövedelmei a közös (kötelező vagy önkéntes) adóbevallás révén alacsonyabb adóterheket fizetnek, de ez növeli a második keresők marginális adókülsőit is, ami visszatartja őket a munkavállalástól¹⁶⁹¹⁷⁰. A legújabb kutatások azt mutatják, hogy a közös adózás valamennyi elemének eltörlése jelentősen növelné a nők munkaerő-kínálatát¹⁷¹. A második keresők inaktivitási csapdája Dániában, Litvániában, Szlovéniában, Belgiumban és Németországban a legmagasabb, és a legtöbb tagállamban az adózás jelentős mértékben hozzájárult ahhoz (lásd a 2.2.13. ábrát). Például ha egy kétgyermekes inaktív házastárs Dániában az átlagbér 67 %-át biztosító munkát vállal, keresetének 65 %-át a további adók és a megvont ellátások viszik el. Ezzel szemben Görögországban és Észtországban a csapda szintje nem éri el a 25 %-ot, Cipruson pedig a 20 %-ot. Az adózás hozzájárulása Belgiumban, Németországban és Romániában a legmarkánsabb: az átlagbér 67 %-ában részesülő második kereső esetében a jövedelemkiesés több mint 40 % lehet, amikor keresőtevékenységbe kezd.

¹⁶⁷ A munkát terhelő adókkal kapcsolatos részletekért lásd az Európai Bizottság [2023. évi éves adóügyi jelentését](#), 2.1.3. szakasz.

¹⁶⁸ Európai Bizottság, Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság – O. Rastrigina, A. Verashchagina: [Secondary earners and fiscal policies in Europe](#) (Második keresők és adópolitikák Európában), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2015.

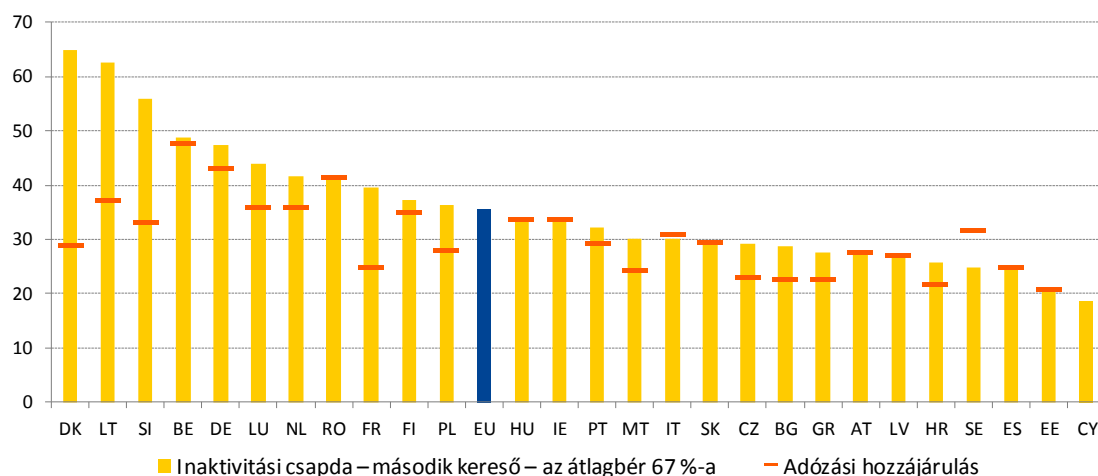
¹⁶⁹ A közös adóbevallás csökkentheti az egy- vagy kétkeresős párok teljes adóterhét a külön adóbevalláshoz képest, ha a jövedelmek egyenlőtlenül oszlanak meg a partnerek között. Néhány olyan tagállamban, ahol létezik, a párok dönthetnek úgy, hogy nem vesznek részt a közös adóbevallásban.

¹⁷⁰ További információkért lásd: Chen, Q. et al.: [The Role of Structural Fiscal Policy on Female Labor Force Participation](#) (A strukturális költségvetési politika szerepe a női munkaerőpiaci részvételben), IMF Working Papers 23/186, Washington D.C., Nemzetközi Valutaalap, 2023.

¹⁷¹ Lásd: Bick, Alexander, and Nicola Fuchs-Schündeln, *Quantifying the Disincentive Effects of Joint Taxation on Married Women's Labor Supply*. American Economic Review, 107 (5): 100–104., 2017 és Bachmann, Ronald, Jäger, Philipp és Jessen, Robin. *A Split Decision: Welche Auswirkungen hätte die Abschaffung des Ehegattensplittings auf das Arbeitsangebot und die Einkommensverteilung?* Zeitschrift für Wirtschaftspolitik, 70. kötet, 2. szám, 105–131. o., 2021.

2.2.13. ábra: Az adózás erősen visszatartja a második keresőket a fizetett munka vállalásától

Inaktivitási csapda a második keresők esetében (%-ban, 2022)

Megjegyzés: Az inaktivitási csapdával kapcsolatos adatok kétgyermekes, kétkeresős családban az átlagbér 67 %-ában részesülő második keresőre vonatkoznak; a fő kereső átlagbért keres. Az „adózás hozzájárulása (beleértve a társadalombiztosítási járulékokat is)” a bruttó kiegészítő jövedelem azon százaléka, amelyet az adózás és társadalombiztosítási járulékok miatt adóként elvonnak (az alacsony bérek csapdájához hozzájáruló egyéb tényezők a munkanélküli ellátások, a szociális ellátás és a lakhatási támogatások megvonása).

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság, adók és juttatások adatbázisa, az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2023 márciusában aktualizált) modellje alapján

Az „alacsony bérek csapdája” aránytalanul sújthatja a nőket, ha az adókat megemelik, és a juttatásokat túl gyorsan megvonják, amikor a jövedelem emelkedik. A második keresők

esetében az adózás kulcsszerepet játszik az alacsony bérek csapdája szintjének meghatározásában a tagállamok többségében. A 2.2.14. ábrán az látható, hogy a második keresők jövedelmének az

átlagbér egyharmadáról kétharmadára emelkedésekor mekkora az „adóként elvont”

többletjövedelem százalékos aránya, ha munkaidejüket megnövelik. A második keresők átlagosan

mintegy többletjövedelmük egyharmadát (34,2 %-át) veszítik el szerte az EU-ban. Az adózás hatása

e csapdában Belgiumban a legmagasabb, több mint 60 %-os, amelyet Luxemburg követ. A

fentiekhez hasonlóan a megfizethető és jó minőségű gondozási szolgáltatások rendelkezésre állása,

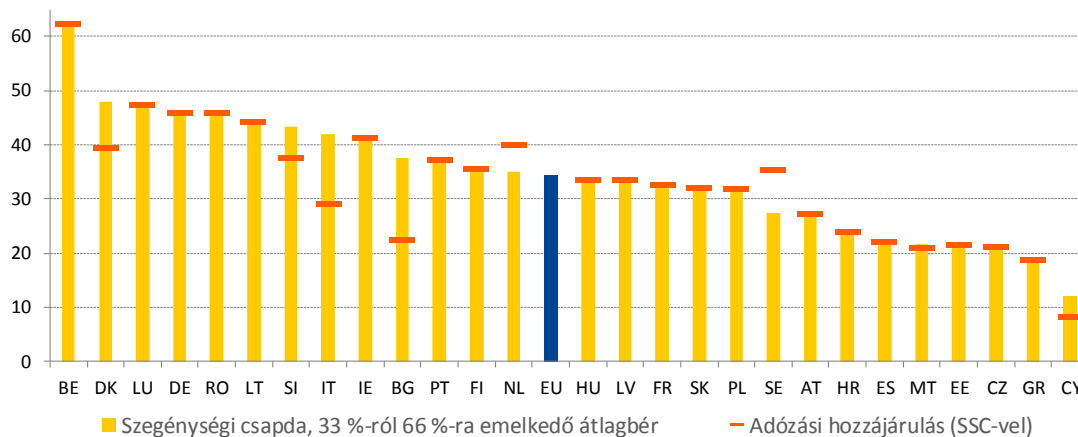
valamint a munka és a magánélet közötti egyensúlyra vonatkozó, jól megtervezett szakpolitikák

széles köre még inkább befolyásolhatja az emberek arra vonatkozó döntéseit, hogy hosszabb

munkaidőben dolgozzanak-e.

2.2.14. ábra: Az adózás számos tagállamban visszatartja az alacsony keresetűeket attól, hogy hosszabb munkaidőben végezzenek munkát

Az alacsony bérek csapdája a második keresők esetében (% , 2022)

Megjegyzés: Az alacsony bérek csapdája, ha a második kereső bére az átlagbér 33 %-áról 66 %-ára emelkedik, és a kétgyermekes fő kereső az átlagbér 100 %-át keresi.

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság, adók és juttatások adatbázisa, az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó modellje alapján

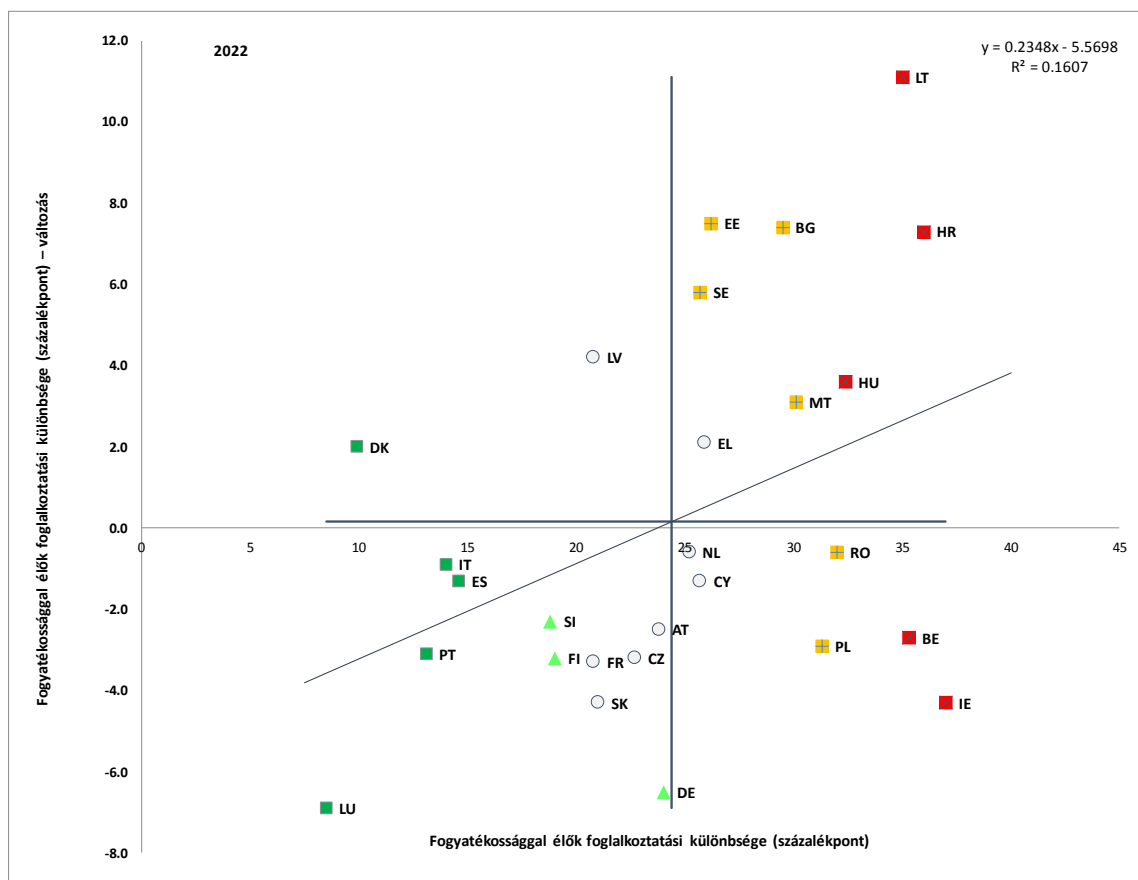
A közelmúltbeli javulás ellenére a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási rátája

alacsonyabb, és nincs jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának. 2022-ben a fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek közötti foglalkoztatási különbség 21,4 százalékpont volt az EU-ban, miután 2021 óta 1,7 százalékponttal csökkent. A szociális eredménytábla kiemelt mutatója azt jelzi, hogy jelentős eltérések vannak a tagállamok helyzete terén (lásd: 2.2.15. ábra, valamint a pillérre vonatkozó 4. háttérmagyarázat). A „kritikus helyzetet” tükrözve a különbség Írországban, Horvátországban, Belgiumban és Litvániában (35 százalékpont körüli vagy azt meghaladó) és Magyarországon (32,4 százalékpont) a legnagyobb. Bulgáriában, Észtországban, Svédországban, Máltán, Lengyelországban és Romániában a helyzet „figyelemmel kísérendő” az átlagnál viszonylag nagyobb mértékű növekedés vagy különbség miatt. A különbség Luxemburgban, Dániában, Portugáliában, Olaszországban és Spanyolországban (15 százalékpont alatt) a legalacsonyabb, mint az EU „legjobban teljesítő” országaiban. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, 2021–2030-as stratégiával összhangban további szakpolitikai erőfeszítésekre és célzott intézkedésekre van szükség a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci helyzetének javítása érdekében, amint azt a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatására vonatkozó csomag¹⁷² is leírja.

¹⁷² Lásd: [Intézkedéscsomag a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának javításáért – Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás – Európai Bizottság \(europa.eu\)](#).

2.2.15. ábra: A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége továbbra is jelentős, és markánsan eltérő trendek figyelhetők meg a tagállamok között

A fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek közötti foglalkoztatási különbség (a 20–64 év közöttiek körében), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. LU esetében az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

A pillérhez kapcsolódó 4. háttérmagyarázat: A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációjának megerősítése

A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci eredményeinek javítása kulcsfontosságú az egyenlőség fokozásához, és hozzájárulhat a munkaerőhiány kezeléséhez is, összhangban a szociális jogok európai pillérének 3. (esélyegyenlőség) és 17. alapelvével (a fogyatékossgal élő személyek befogadása). Az Európai Bizottság által 2022 szeptemberében bejelentett, a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatására vonatkozó csomag a 2021–2030-as időszakra szóló, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló stratégia hét kulcsfontosságú kezdeményezésének egyike. Célja a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási lehetőségeinek megerősítése azáltal, hogy iránymutatást nyújt a tagállamoknak, a munkáltatóknak és a hatóságoknak a foglalkoztatás valamennyi szakaszára vonatkozóan, a munkaerő-felvételtől kezdve a munkavállalók megtartásán át a munkába való visszatérésig. A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációjának megerősítése érdekében kulcsfontosságú a foglalkoztatási és integrációs szolgálatok kapacitásainak megerősítése, a munkaerő-felvétel előmozdítása és a sztereotípiák elleni küzdelem, ugyanakkor – szükségleteiktől függően – észszerű munkahelyi alkalmazkodás biztosítása annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek részt vehessenek a foglalkoztatásban.

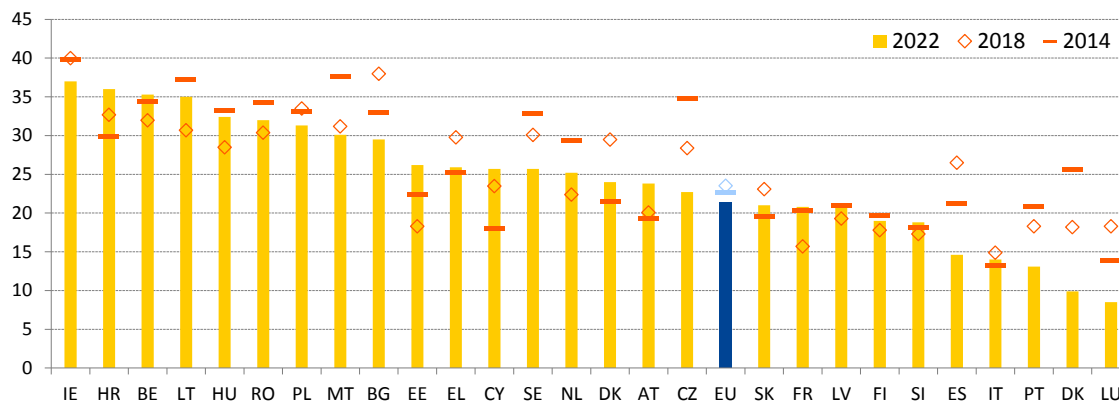
A tagállamok által az elmúlt évtizedben tett folyamatos erőfeszítések ellenére a fogyatékossgal élő személyek továbbra is jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiacon. 2022-ben a munkaképes korú népességből mintegy 47 millió fő (körülbelül 17 %) vallotta magát fogyatékossgal élőnek az EU-ban. Munkaerőpiaci eredményeik általában még mindig lényegesen alacsonyabbak, mint a lakosság többi része esetében. Míg a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási rátája a 2014. évi 48,7 %-ról (az EU-28-ban) 2020-ra 50,7 %-ra nőtt (az EU-27-ben, amelynek egyharmada teljes munkaidős foglalkoztatás), a fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek foglalkoztatási rátája közötti különbség 2022-ben 21,4 százalékpont volt, és az évtized során mindössze 1,3 százalékponttal csökkent¹⁷³. Egyes tagállamokban csökkent a különbség, míg más tagállamokban tovább nőtt (lásd a grafikont). Emellett 2020-ban a fogyatékossgal élő személyek munkanélküliségi rátája nagyon magas, 17,1 % volt (szemben a fogyatékossgal nem rendelkezők 9,7 %-ával). Emellett sok fogyatékossgal élő személy nem vesz részt a munkaerőpiacon, ami a 60,7 %-os aktivitási rátában is tükröződik (a fogyatékossgal nem rendelkezők 83,4 %-ával szemben). Egyes esetekben a fogyatékossgal élő személyeket szegregált környezetben, például védett műhelyekben alkalmazták, amelyek nem mindig biztosítanak megfelelő munkafeltételeket, munkaügyi jogokat, és nem mozdítják elő a nyitott munkaerőpiacra való átmenetet.

¹⁷³

Az ebben a szakaszban bemutatott adatok az [uniós munkaerő-felmérésen](#) alapulnak, amely a saját maga által meghatározott foglalkoztatási státuszt használja, és 2009 óta 1,5 százalékponttal a munkaerő-felmérés (ILO-meghatározáson alapuló) mutatója alatti foglalkoztatási rátát eredményez, bár nagymértékben korrelál azzal. Lásd: Európai Bizottság: [European Comparative data on Europe 2020](#), 2021 és European Disability Expertise (EDE), The Employment of Persons with disabilities, 2023 (még nem tették közzé).

Jelentős a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége, tagállamonként jelentős eltérésekkel

A fogyatékossgal élők és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek foglalkoztatási rátája közötti különbség (20–64 év közöttiek, százalékpont)

Megjegyzés: Az EU-27-re vonatkozó adatok. LU esetében 2022-ben törés az idősorban, 2022-ben pedig ideiglenes adatok FR esetében.

Forrás: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC.

Valamennyi tagállam nyújt valamilyen szintű támogatást a fogyatékossgal élők személyek felvételének megkönnyítéséhez. Ezek közé tartoznak az adókedvezmények, a társadalombiztosítási járulékok vagy a kötelező egészségbiztosítási befizetések csökkentése, a bér- vagy egyéb támogatások, a vissza nem térítendő támogatások, a figyelemfelkeltés, a tájékoztatás, a képzés vagy a tanácsadás. Például 2022-ben **Írország** megkezdte a korai szerepvállaláson alapuló megközelítés bevezetését, amelynek célja, hogy javítsa az állami foglalkoztatási szolgálatokon keresztül a fogyatékossgal élő álláskeresőknél kínált foglalkoztatási szolgáltatásokat azáltal, hogy a lehető leghamarabb foglalkoztatási szolgáltatásokat és támogatást kínál és nyújt aktívan. **Litvániában** a 2023. évi reform kiterjeszti az aktív munkaerőpiaci intézkedések és a szociális szolgáltatások alkalmazhatóságát a fogyatékossgal élő személyekre annak érdekében, hogy megkönnyítse a nyitott munkaerőpiacra való belépésüket, és megszünteti a szegregált munkahelyeket létrehozó szociális vállalkozások támogatását. 2022-ben **Hollandia** számos intézkedést vezetett be a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási lehetőségeinek javítása érdekében. Bevezették többek között a „*profplaats*” fogalmát, amely a fogyatékossgal élő személyek számára két hónapos, fizetés nélküli próbaidőt tesz lehetővé, amely mellett megmarad a munkanélküli ellátáshoz való jogukat, és amely különböző támogató szolgáltatásokat foglal magában.

Míg a más tagállamban élő uniós polgárok foglalkoztatási rátája magasabb, mint a saját állampolgároké, általában felülreprezentáltak a szakképzettséget nem igénylő foglalkozásokban. A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben bekövetkezett jelentős csökkenést követően a más tagállamban élő, munkaképes korú uniós polgárok foglalkoztatási rátája 2022-ben ismét 77,1 %-ra emelkedett¹⁷⁴, ami 1,7 százalékponttal magasabb, mint a saját állampolgárok átlagos foglalkoztatási rátája (75,4 %), és 15,2 százalékponttal magasabb, mint a harmadik országbeli állampolgároké. Mind a más tagállamban élő uniós polgárok, mind pedig a harmadik országbeli állampolgárok felülreprezentáltak a szakképzettséget nem igénylő foglalkozásokban tevékenykedő állampolgárokhoz képest, például a szolgáltató és értékesítő munkavállalók között, valamint a kézműipari és kapcsolódó szakmákban¹⁷⁵. A rövid távú utazó munkavállalók, például az ideny munkások, különösen ki vannak téve a rossz munkafeltételeknek és a kizsákmányolásnak, mivel a lakóhely és a munkavégzés országának különbözősége nehézségeket okoz az egyenlő jogok érvényesítése terén¹⁷⁶. Összességében elmondható, hogy bár a nem az EU-ban születettek munkaerőpiaci integrációja is javult, további erőfeszítésekre van szükség. Az EU-n kívül születettek foglalkoztatási rátája (a 20–64 évesek körében) a 2021. évi 63,4 %-ról 2022-ben 65,9 %-ra nőtt, és a foglalkoztatási rátájuk és a helyben születettek foglalkoztatási rátája közötti különbség a 2021. évi 10,7 százalékpontból 2022-ben 9,7 százalékpontra csökkent. A különbség Bulgáriában (több mint 20 százalékpont), Hollandiában, Svédországban, Belgiumban és Németországban (több mint 16 százalékpont) volt a legnagyobb, míg Romániában, Csehországban, Lengyelországban, Máltán és Szlovákiában még negatív is volt.

¹⁷⁴ BG, PL és RO esetében 2022-ben nem állnak rendelkezésre adatok. Lásd: Eurostat [[lfsa_ergaen](#)], LFS.

¹⁷⁵ Európai Bizottság, *Éves jelentés az EU-n belüli munkavállalói mobilitásról*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023 (előkészületben).

¹⁷⁶ Európai Bizottság: *Jelentés az ideny munkásokról és az Unión belüli munkavállalói mobilitásról*, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

A külföldön születettek munkaerőpiaci helyzete a végzettségüktől és a születés helye szerinti országtól függően változik. Az EU-ban átlagosan a más uniós országban születettek 77 %-a foglalkoztatott, szemben a helyben születettek 75,6 %-ával. Az alsó középfokú végzettséggel rendelkezők körében az EU-n kívül születettek foglalkoztatási rátája 57,3 % volt, ami 1 százalékponttal magasabb, mint a lakóhely szerinti országban születetteké, míg a más uniós országban született alacsony képzettségűek foglalkoztatási rátája 68,3 %-os volt, azaz 11 százalékponttal magasabb, mint a helyben születetteké. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők közül a lakóhely szerinti országban születettek foglalkoztatási rátája volt 2022-ben a legmagasabb, 87,3 %-os, szemben a más uniós országokban születettek 85,7 %-ával és az EU-n kívül születettek 74,5 %-ával. A képzettség és a foglalkoztatás szintje közötti eltérés jelentősen magasabb a nem uniós polgárok esetében, ami 2022-ben 39,4 %-os túlképzettségi arányt eredményezett, szemben az uniós polgárok 21,1 %-ával¹⁷⁷.

¹⁷⁷ Forrás: Eurostat [[lfsa_eoqgan](#)].

2.2.2. Tagállami intézkedések

A tagállamok az európai gyermekgaranciával összhangban **továbbra is javítják a kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáférést, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre.** A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával tizenöt tagállam közel 8 milliárd EUR értékben jelentős reformok és beruházások mellett kötelezte el magát. A 2023–2024-es tanévtől kezdődően **Bulgária** 4 éves kortól hároméves kötelező iskola előtti nevelést vezetett be, amelyet az oktatás, a képzés és a tanulás fejlesztésére vonatkozó stratégiai keret (2021–2030) keretében fokozatosan valósítottak meg. **Szlovákiában** egy új jogszabály-módosítás a négyévesek számára 2024 szeptemberétől, a háromévesek számára pedig 2025 szeptemberétől biztosította az óvodai elhelyezésre való jogosultságot. 2023 januárja óta az **Írországbán** nyilvántartásba vett kisgyermekkori tanulást és gyermekgondozást igénybe vevő családok a Nemzeti Gyermekgondozási Programon keresztül fokozott órabéres támogatásra jogosultak. **Svédországban** az önkormányzatoknak helyet kell kínálniuk a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban azon gyermekek számára, akik rövid ideje Svédországban élnek, még akkor is, ha szüleik vagy törvényes gyámjuk ezt nem kérelmezték. **Szlovákiában** az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) célzott intézkedéseket támogat a hátrányos helyzetű gyermekek, köztük a fogyatékkal élők és a romák részvételének növelésére. **Portugália** 2023-ban kiterjesztette az ingyenes kisgyermekkori nevelést és gondozást a 3 év alatti gyermekekre. Ez minden olyan gyermekre vonatkozik, aki a bölcsőde első évébe lép, és továbbhalad a második évbe, beleértve azokat is, akiket magánbölcsődékbe vettek fel, amennyiben nincsen nonprofit szervezetek által kínált ajánlat. 2024-től minden 3 év alatti gyermek ingyenesen vehet majd részt a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban, a bölcsődei helyek száma azonban még mindig nem elegendő. **Horvátországban** felülvizsgálják az állam és az önkormányzatok közötti finanszírozási megállapodásokat az új infrastruktúra fenntarthatóságának javítása és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében. **Ausztriában** a gyermekgondozás finanszírozásának új módosítása a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben szereplő, a kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés javítását célzó intézkedések mellett évente összesen 200 millió EUR összegű speciális támogatást biztosít a szövetségi államoknak a 2022–2023-tól 2026–2027-ig terjedő időszakra az alapfokú oktatási gyermekgondozási szolgáltatások bővítésének előmozdítása érdekében.

Belgiumban a vallon régió a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében finanszírozást irányoz elő a korai gyermekgondozási infrastruktúra létrehozására és felújítására a lefedettség javítása céljából. A hangsúly az alacsony gyermekgondozási lefedettséggel, a nők alacsony foglalkoztatási rátájával, az egyedülálló szülők magas arányával és az alacsony egy főre jutó jövedelemmel párosuló helyszínekre fog helyeződni. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és a kohéziós politikai alapok előnyeit kihasználva **Magyarország** új kisgyermekkori nevelési és gondozási férőhelyek létrehozását tervezi a 3 év alatti gyermekek számára annak érdekében, hogy 2026 végére elérje a 60 000 férőhelyet; 2026-ban igényfelmérésre kerül sor. Az új helyeket olyan településeken kívánják kialakítani, ahol korábban nem volt bölcsőde; ennek során különösen a hátrányos helyzetű településeket célozzák meg. **Romániában** az iskola előtti nevelés a 2030–2031-es tanévtől kezdődően 3 éves kortól kötelezővé válik, és a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként 110 bölcsőde és 412 kiegészítő szolgáltatás kialakítására, felszerelésére és működőképessé tételére irányuló beruházásokat hajtanak végre a hátrányos helyzetű csoportok számára.

A szakpolitikák – a képzett személyzet hiányára is tekintettel – egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások minőségének fejlesztésére. 2022 végén **Írország** megemelte a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban dolgozók több mint 70 %-ának fizetését – ez mintegy 27 000 alkalmazottat érintett –, és támogatta a gyermekgondozók professzionalizációját a különböző szerepekhez és képzettségi szintekhez kötött ágazatspecifikus minimálbérek bevezetése révén.

Dániában 2024 elején lép hatályba a gyermekek és a személyzet arányára vonatkozó minimumkövetelményekről szóló új törvény. **Németország** továbbra is támogatja a tartományokat a minőségi szolgáltatások nyújtásának növelésében, többek között olyan területeken, mint a személyzet és a gyermekek aránya, a képzett személyzet felvétele és megtartása, valamint a vezetés és a nyelvoktatás.

Észtország célja egy közös minőségi előírásokat tartalmazó integrált kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszer kidolgozása, beleértve a közös tantervet is. **Litvániában** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben előírányozottaknak megfelelően új iránymutatásokat fogadtak el az iskola előtti nevelési programok tartalmára vonatkozóan. **Görögországban** megerősítették a kisgyermekkori neveléssel és gondozással foglalkozó személyzet folyamatos szakmai fejlődését. A Technikai Támogatási Eszköz keretében nyújtott uniós támogatással **Csehország** nyomunkövetési és értékelési rendszert dolgoz ki a kisgyermekkori nevelés és gondozás minőségére vonatkozóan, amely iránymutatást és támogatást nyújt a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és a kohéziós politikai alapokból finanszírozott ágazat aktuális bővítéséhez. **Belgiumban** a flamand régió további 270 millió EUR összeget fordít a kisgyermekkori nevelésre és gondozásra, hogy további 5000 helyet hozzon létre, és csökkentse a gyermekek és a személyzet arányát. **Málta** 2023 júliusában elindította „Az oktatás minőségbiztosítási keretrendszere (0–16 év)” és „Az oktatás nemzeti minőségi normái (3–16 év)” elnevezésű programokat, amelyek célja az, hogy pontosítsák az oktatási intézmények minőségbiztosítását, és eszközöket biztosítsanak az oktatók számára ahhoz, hogy fontolóra vegyék a vezetés, a tanítás és az iskolai szellemiség kérdéseit.

Még lehet javítani a tanári szakma vonzerejének növelésére irányuló erőfeszítéseken, különösen a munkakörülmények hiányok fényében történő javítása révén. Az elmúlt években számos intézkedést hajtottak végre, azonban ezek hatása a legtöbb országban még nem érzékelhető. **Bulgáriában** a 2016 óta bekövetkezett jelentős bérnövelést követően (amikor a kezdő fizetések több mint kétszeresére nőttek), az oktatási alapképzésben részt vevő hallgatók száma 24,5 %-kal gyarapodott, míg 2018 és 2022 között 40 %-kal nőtt a megfelelő mesterképzések száma. **Hollandia és Észtország** nemrégiben tanári cselekvési terveket fogadott el, amelyek többek között a tanári fizetésekre, a munkafeltételekre, a karrier- és képzési lehetőségekre, a szakmába való belépés alternatív módjaira, valamint a különböző érdekelt felek és az iskolák közötti szorosabb együttműködésre irányulnak. Egyes országok, ahol különösen alacsony a tanári fizetés, jelentős emeléseket hajtottak végre, és célokat tűztek ki a nemzeti átlagbérhez képest. Példaként **Litvánia, Csehország, Bulgária és Észtország** említhető. 2023 júniusában **Románia** úgy határozott, hogy átlagosan 25 %-kal növeli a tanárok fizetését. Az általános béremelések mellett további pénzügyi ösztönzőket is bevezettek. **Hollandia** például úgynevezett „munkaerőpiaci támogatást” (*arbeidsmarkttoelage*) vezetett be a hátrányos helyzetű iskolákban tanító tanárok számára. **Svédországban** az oktatási szolgáltatók kiegészítő támogatást kaphatnak különösen képzett tanárok kinevezéséhez és jutalmazásához. A nagy számú hátrányos helyzetű tanulóval rendelkező iskolák több finanszírozásban részesülnek. Egyes országok a munkafeltételekre és a karrierlehetőségekre összpontosítottak. **Görögország** nemzeti karrierkeretet dolgozott ki, és bevezette a tanárok értékelését. **Svédország és Hollandia** a munkateher csökkentésére összpontosuló politikákat vezetett be, amelyek lehetővé teszik például több pedagógiai asszisztens felvételét. **Belgium, Csehország, Románia és Szlovákia** mentorálási programokat dolgoz ki, különös tekintettel a kezdő tanárookra. **Málta** a tanárok pályán tartása érdekében a jelenleg érvényben lévő kollektív szerződéssel összhangban több, a tanárok bérfejlesztését szolgáló intézkedést vezetett be, egyebek mellett a fizetések és az osztálypótlék emelését, a gyorsított előmenetel lehetőségét, a tanítási terhek csökkentését és az osztályok létszámának csökkentését.

A tagállamok arra törekednek, hogy strukturálisan több jelöltet vonzzanak a tanári szakmába, egyúttal azonnali intézkedéseket vezetnek be a hiányok orvoslására. Az akut tanárhány kezelésére érdekében számos tagállam egyre inkább helyettesítő vagy nem képesített tanárokat támaszkodik, ami hatással lehet az oktatás minőségére. **Szlovéniában** egy új jogszabály lehetővé teszi a képesítés nélküli személyek ideiglenes foglalkoztatását oktatási feladatok ellátására, amíg a felvételi eljárás egyszerűsödik. **Belgium** a 2022–2023-as tanévben kísérleti platformokat és helyettesítő tanárokból álló állományt hozott létre a tanárhány leküzdése céljából. **Írország** kísérleti programot jelentett be a tanárok iskolák közötti megosztására. Hasonlóképpen, az egyetemet megelőző oktatásról szóló új **román** törvény előírja az erőforrások – köztük a tanárok – megosztásának lehetőségét. **Hollandiában** az Oktatási Minisztérium lehetővé tette az öt legnagyobb város iskolái számára a heti órarenddel való kísérletezést. Az iskolák heti egy napon eltérő módon szervezhetik meg az oktatást, például külső szakembereket hívhatnak meg, hogy órát tartsanak a tanterv egy kisebb részéről, és szabadon dönthetnek arról, hogy a kísérlet során mikor tartanak iskolaszünetet. Összességében az országok mintegy kétharmada már kialakította a szakma alternatív lehetőségeit. A közelmúltban **Lettország** új, gyorsított kezdeményezéseket vezetett be a fiatal szakemberek – különösen a TTMM-területeken (természettudományok, technológia, műszaki tudományok és matematika) tevékenykedők – tanári képzéseinek megszerzésére, és lehetőséget teremtett a tanárok számára, hogy más területeken is bővítsék képesítésüket. **Svédországban** egy új, rövidebb kiegészítő pedagógiai oktatást tesztelnek a tanári pályához való gyorsabb hozzáférés biztosítása érdekében. **Ausztriában** a tanárok munkájuk gyakorlása közben is elvégezhetik a mesterképzést. **Csehországban** az iskolai tárgyaknak megfelelő mesterfokozattal rendelkező diplomások legfeljebb hároméves időtartamra csatlakozhatnak a szakmához, amely időszak során meg kell szerezniük a szükséges képesítést. **Litvániában** a szakmába való oldalirányú belépés ösztönzése érdekében rugalmasabbá tették a tanárokat érintő képesítési követelményeket. **Belgium** 10 éves szolgálati időt ismer el a magánszektorból érkezők számára, hogy több jelöltet vonzzon az oktatásba (a közelmúltban Flandriában a szolgálati idő 15 évre való módosítását javasolták, de ez a javaslat még parlamenti jóváhagyásra vár). **Észtországban, Finnországban, Írországban és Luxemburgban** további tanárképzési helyeket hoznak létre, míg **Bulgáriában, Horvátországban, Észtországban, Litvániában és Szlovéniában** ösztöndíjakat vezettek be azzal a céllal, hogy ösztönözzék a fiatalokat a tanári diploma megszerzésére.

A tagállamok továbbra is intézkedéseket hajtanak végre a korai iskolaelhagyás visszaszorítására és az oktatás terén mutatkozó egyenlőtlenségek kezelésére. Románia például 2022-ben elindította az iskolai lemorzsolódás csökkentésére irányuló nemzeti programot a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és az ESZA+-ból származó jelentős pénzügyi támogatással (2024-től). Azóta az általános iskolák és a középiskolák alsó tagozatainak 37 %-a részesült támogatásban a lemorzsolódás csökkentésére és megelőzésére, többek között további pedagógiai támogatás, szociális támogatási intézkedések és tanórán kívüli tevékenységek révén. Az új oktatási törvény több nemzeti programon keresztül irányozza elő e törekvések folytatását.

Spanyolországban a speciális oktatási komplexitású központok 2021–2023-as időszakra szóló, az ESZA+ és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által finanszírozott oktatási irányítási, fejlesztési és gazdagítási programjának (PROA+) célja, hogy a diákoknak nyújtott célzott támogatás révén javítsa az iskolai sikert. A központok olyan területeken helyezkednek el, ahol magas a hátrányos helyzetű és kiszolgáltatott fiatalok, valamint a tanulási nehézségekkel küzdő fiatalok aránya, illetve egyéb olyan körülmény áll fenn, amely akadályozhatja az oktatás sikerét.

Luxemburgban a korai iskolaelhagyás és az ifjúsági munkanélküliség csökkentése érdekében 2023 júliusában 16-ról 18 évre emelték a tanköteles kort. A jogszabály a 2026–2027-es időszakban lép hatályba. 2023-ban **Szlovákiában** mintegy 160 tanácsadó és prevenciósz létesítményből álló hálózatot hoztak létre, amelyek együtt fognak működni a befogadást elősegítő iskolai csoportokkal. Segíteni fogják a tanárokat és más alkalmazottakat abban, hogy speciális támogatást nyújtsanak többek között az autizmussal vagy fogyatékkal élő gyermekek számára. Hasonlóképpen **Lengyelország** 23 befogadó oktatási támogató központot hozott létre, és bővítette az inkluzív csoportok iskolai alkalmazását, ami a fogyatékkal élő diákok befogadását is támogatni fogja. 2023 áprilisától **Svédország** fokozza a gyógypedagógusok és a diákegészségügyi szolgáltatások pénzügyi támogatását. 2023-ban **Málta** közzétette korai iskolaelhagyásra vonatkozó felülvizsgált stratégiáját, amely megelőzésen, beavatkozáson és kompenzáción alapul. **Írország** 2022 szeptemberében kiterjesztette a hátrányos helyzetű térségekben működő iskolákat támogató programját (DEIS). A program keretében 361 iskola kapott támogatást. Ezek az iskolák további forrásokat kaptak, pénzügyi támogatás és további személyzet formájában. A program jelenleg több mint 1200 iskolát ölel fel, és mintegy 240 000 diákot támogat. **Portugália** jóváhagyta a „21|23 Escola+” tervet, amelynek célja a diákok által tapasztalt nehézségek, valamint az iskolák bezárása és a világjárvány okozta társadalmi és oktatási aszimmetriák kezelése.

Továbbra is kulcsfontosságú prioritás az alapkészségek elsajátításának megerősítése, valamint a kompetenciaalapú oktatás és tanulás felé való elmozdulás. Az elmúlt években több tagállam is jelentős tantervi reformokat hajtott végre, amelyek segíthetnek megfordítani a tanulási eredmények romló tendenciáját. A kulcskompetenciák elsajátításának előmozdítása érdekében **Szlovákia** átfogó tantervi reformot vezetett be a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében támogatott általános iskolákra vonatkozóan. A reform középpontjában a tanulók digitális készségeinek, kritikus gondolkodásának és kreativitásának fokozása, az oktatás inkluzivitásának megerősítése és a tanárok mentorálásának javítása áll. 2022 szeptemberétől **Hollandia** az „alapkészségekre vonatkozó mesterterve” keretében hozzávetőleg 2200 iskolát és 650 000 diákot támogat a kisgyermekkorú neveléstől a középfokú oktatásig és szakképzésig. A terv előmozdítja a holland olvasási és írási készségeket, a matematikát, az állampolgári ismeretek oktatását és a digitális jártasságot. A 2023–2024-es tanévben **Franciaország** heti egy órás differenciált francia- és matematikaoktatást vezet be valamennyi tanuló számára, minden iskolára kiterjesztve a támogatási programot („*Devoirs faits*”), és pedagógiai útmutatást nyújt a tanároknak. A középfokú tantervi reformokat követően **Írország** 2023 márciusában új elsődleges tantervi keretet tett közzé, amely az alapfokú szinttől kezdve nagyobb hangsúlyt fektet a TTMM-területekre, a jóllétre és az idegen nyelvek oktatására. 2022 novemberében **Szlovénia** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében projektpályázati felhívást tett közzé az oktatási szakemberek digitális készségekkel, környezeti fenntarthatósággal és pénzügyi jártassággal kapcsolatos széles körű képzésének megvalósítására, amelynek célja, hogy 2026 júniusáig akár 20 000 tanárt és igazgatót képezzen. 2023 szeptemberében **Litvánia** egyedi tervet fogadott el a TTMM-tárgyak oktatási eredményeinek javítása céljából. A TTMM-tárgyak oktatását újonnan létrehozott, laboratóriumokkal felszerelt központok révén is támogatja. **Horvátország** 2023-ban az egész napos iskolai reform kísérleti végrehajtására készül, amely az összes alapkészségekkel foglalkozó tantárgy esetében növelné az oktatási órák számát. **Málta** bővítette a nyári és téli felzárkóztatási órákat, amelyek célja, hogy további tanulmányi támogatást nyújtsanak a sérülékeny helyzetű diákoknak.

Az oktatási rendszerek digitális transzformációja felgyorsult. A világvárványt követően a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz jelentős lendületet adott a digitális oktatás előmozdítását célzó reformoknak és beruházásoknak: összesen 29 milliárd EUR-t különítettek el a humán tőkébe és a digitalizációba történő beruházásokra. Számos tagállamban az oktatás digitális transzformációjával az oktatás digitalizációjára és a digitális készségekre vonatkozó különböző stratégiák foglalkoznak. **Franciaország** például új digitális oktatási stratégiát fogadott el (2023–2027), amelynek célja a nemzeti és helyi szereplők közötti együttműködés megerősítése, a tanulók digitális készségeinek fejlesztése, valamint a tanárok digitális erőforrásokkal való ellátása és a folyamatos szakmai fejlődés. **Ausztria** elfogadta „Az egyetemek és a digitális transzformáció – 2030” elnevezésű stratégiai keretet, amely meghatározza az egyetemekre vonatkozó elveket és a felsőoktatás digitalizációjának előmozdítását célzó intézkedéseket. Ami az iskolákat illeti, elindult egy 8 pontos digitális oktatási terv (2020–2024) végrehajtása, amely mind pedagógiai kezdeményezéseket, mind infrastrukturális intézkedéseket magában foglal. **Belgiumban** a Flamand Község a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával létrehozta a Felsőoktatási Fejlesztési Alapot, amelynek célja a felsőoktatás időtállóvá tétele és digitalizálása, valamint az egész életen át tartó tanulás megerősítése a felsőoktatási intézményekben. Emellett mindhárom belga közösség a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt arra tervezi felhasználni, hogy digitális berendezéseket és informatikai infrastruktúrát biztosítson az iskolák számára. **Romániában** jóváhagyták az oktatási folyamatok és tartalmak digitalizálására vonatkozó jogszabályi keretet, amely a tanárok digitális kompetenciáinak profilját is meghatározza. **Litvániában** az EdTech projekt célja, hogy minden szinten felvértesse az oktatási intézményeket digitális eszközökkel, továbbá tesztelje az uniós digitális kereteknek megfelelően kialakított innovatív digitális tanulási megoldásokat és online digitális készségekkel kapcsolatos képzést. 2024-ig legalább 3000 tanárnak és tudományos munkatársnak kell elvégeznie az informatikai kompetenciákról szóló kurzust, és legalább 500 tanárnak – a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben előírányzottaknak megfelelően – mesterfokozatot kell szereznie az IKT területén.

A tagállamok intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy megerősítsék a felsőoktatás hozzájárulását a munkaerőpiac szempontjából releváns készségekhez, és az innováció ösztönzéséhez. Többségük egyedi programokat indított képzési kínálatának megújítására és munkaerőpiaci relevanciájának javítására; sokuk a felsőoktatás digitális transzformációjára és a mikrotanúsítványok bevezetésére összpontosít. Mások átfogó reformokat hajtanak végre, beleértve az irányítási rendszer, az akkreditáció és a minőségbiztosítási mechanizmus jelentős változtatásait, a kutatás fokozását és a nemzetközivé válás előmozdítását. **Bulgária** például az ESZA társfinanszírozásával nagyszabású programot hajt végre a felsőoktatási rendszer korszerűsítése céljából. Célja egy kompetenciamodell bevezetése, a közös egyetemi programok kidolgozásának támogatása, a transzverzális készségek fejlesztésének elősegítése és a tanári kar kompetenciáinak javítása. Ezen túlmenően a tanterveket az ESZA+ támogatásával is aktualizálni fogják, nagyobb hangsúlyt helyezve a zöld átálláshoz szükséges kompetenciákra. Az oktatási rendszer fejlesztésére vonatkozó, a 2021–2027-es időszakra előirányzott nemzeti terv keretében (elfogadási dátum: 2023. március) **Horvátország** – részben a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében – megreformálja felsőoktatási rendszerét, hogy előmozdítsa a kiválóságot, javítsa a munkaerőpiaci relevanciát és a nemzetközivé válást. Teljesítménymegállapodásokat vezetett be, és felülvizsgálta a felsőoktatási intézmények belső minőségbiztosításának és külső értékelésének módszereit, valamint a felsőoktatási intézményekre vonatkozó akkreditációs eljárásokat és új tanulmányi programokat hívott életre. **Románia** 61 támogatási szerződést írt alá az egyetemekkel a digitális infrastruktúra javítását és a diákok digitális kompetenciáinak fejlesztését célzó integrált intézkedések finanszírozására, valamint az oktatók és a kutatók digitális készségeinek kutatási és gyakorlati projekteken való részvétel révén történő fejlesztésére. A közelmúltbeli **görögországi** reformok közé tartozik a felsőoktatási intézmények nagyobb autonómiájának biztosítása, működésük javítása, a finanszírozással kapcsolatos célkitűzések és teljesítménykritériumok bevezetése, valamint a minőség javítása. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Szlovénia** 56,5 millió EUR-t fektetett be 38 kísérleti projektbe, amelyek a digitális és fenntartható fejlődési kompetenciák felsőoktatási tantervekbe való integrálását célzó megoldásokat tesztelnek a munkaerőpiaci eredmények javítása céljából. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében **Portugália** elindította a Youth STEAM elnevezésű (a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok, a művészetek és a matematika területére irányuló) kezdeményezést (*Impulso Jovem STEAM*), amelynek célja, hogy a munkaerőpiaci igényeknek megfelelően a következő 5 évben 10 %-kal növelje a felsőoktatásban a STEAM területén részt vevő fiatalok számát. A kezdeményezés keretében pénzügyi támogatást nyújtanak, és a projekteket a felsőoktatási intézmények vállalkozásokkal, közintézményekkel és középiskolákkal együttműködésben hajtják végre. **Málta** tovább növelte a zöld gazdaság és a TTMM területén tanulmányokat folytató hallgatók ösztöndíját, hogy támogassa a kritikus ágazatok területén való továbbtanulást.

A szakképzési rendszereknek az újonnan felmerülő készségigényekkel való összehangolása kiemelt helyen szerepel a tagállamok szakpolitikai menetrendjében. **Belgium** francia közössége egy 2024-től alkalmazandó reformot vezetett be annak érdekében, hogy a szakképzés relevánsabbá váljon a munkaerőpiac szempontjából. **Bulgáriában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében módosítják a szakképzés szabályozási keretét, támogatva a szakképzés munkaerőpiaci igényekhez való hozzáigazítását. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében Észtország új szakmai normák frissítésébe és kidolgozásába ruház be, meghatározva a zöld készségekhez kapcsolódó tanulási eredményeket, és azonosítva azokat a konkrét területeket és készségeket, amelyek a zöld átállás szempontjából a legnagyobb potenciállal rendelkeznek. A 2022 júniusában elfogadott intézkedés célja a zöld technológiák elterjedésének ösztönzése a tudástranszfer, a felsőoktatásban és a szakképzésben a készségfejlesztő programok tartalmának és szervezésének korszerűsítése, valamint a továbbképzés és az átképzés biztosítása révén. **Svédország** bővíti felsőfokú szakképzési rendszerét mind mennyiségileg, mind pedig rugalmasabb átképzési és továbbképzési pályák létrehozásával, többek között sikeres felsőfokú szakképzési programjára építve, amelynek keretében szakképző iskolák kísérleti jelleggel alacsonyabban képzett felnőtteket fogadnak, szorosan együttműködve a munka világával. 2023-ban **Spanyolország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében a szakképzés digitális transzformációján, innovációján és nemzetközivé tételén tevékenykedik: beruház a szakképzésben dolgozó tanárok digitális és zöld képzésébe, a technológiai igényeknek megfelelően átalakítja az osztálytermeket, valamint létrehoz egy 50 kiválósági központból álló, a kutatást és az innovációt ösztönző hálózatot. A tevékenység 2024-ben fejeződik be. A 2023 áprilisában helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében elfogadott intézkedések értelmében **Ciprus** a zöld és a kék gazdasághoz kapcsolódó szakmákban vagy ágazatokban foglalkoztatott személyeket, valamint az ilyen szakmákban dolgozni kívánó munkanélkülieket célozza meg, átképzési és továbbképzési lehetőségeket biztosítva számukra a szakképzési központokban. **Szlovákia** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve alapján aktualizálni fogja az oktatási és képzési programokat, hogy azok tükrözzék a zöld átálláshoz is kapcsolódó jelenlegi munkaerőpiaci igényeket. Ez a tevékenység az új szakképzési tantervek kidolgozását, a tanárok képzését, az új szakképzési felszereléseket és a munkavállalók képzését is magában foglalja. **Málta** 2023-ban az oktatásért felelős minisztériumán belül létrehozta a TTMM- és szakképzési programokkal foglalkozó igazgatóságot annak érdekében, hogy a 2020-as osnabrücki nyilatkozattal összhangban továbbfejlessze a szakképzést a felmerülő munkaerőpiaci készségigények tekintetében, valamint hogy felügyelje a nemzeti végrehajtási terv keretében tett kötelezettségvállalásokat és a terv végrehajtását.

Új szakpolitikai intézkedések révén több uniós ország is támogatja a munkaalapú tanulást és a tanulószerveződéses gyakorlati képzést, többek között a magasabb szintű szakképzés terén.

Belgium (Flandria) 2022 szeptemberében bevezette a duális tanulást a felnőttoktatásban, 2023 szeptemberében pedig a munkaalapú tanulásban részt vevő vállalkozásoknak és tanulóknak nyújtott pénzügyi támogatást. **Litvániában** a tanulószerveződéses gyakorlati képzési program 2022. szeptemberi elfogadását követően a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében létrehoztak egy tanulószerveződéses gyakorlati képzési támogatási rendszert, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra. Az uniós támogatásban részesülő program magában foglalja a munkáltatók költségeinek megtérítését és a tanulószerveződéses gyakorlati képzések fizetésének társfinanszírozását. 2022 szeptembere óta **Ausztria** bevezette a „Dual Academy”-t, amely a munkaalapú tanulást a szakiskolai oktatással ötvözve kötelező külföldi mobilitási időszakot kínál, ami magasabb szakképzési képesítést eredményez. 2022 szeptemberében **Románia** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében kiterjesztette a duális tanulást a felsőfokú (műszaki) oktatásra – a rendszer a 2024–2025-ös tanévben kezdi meg működését. Ennek eredményeként egy teljes duális útvonal lesz elérhető a felső középfokú oktatástól a felsőoktatásig. **Németország** emellett 2022 telén aktualizálta a „Kiválóság a szakképzésben” elnevezésű kezdeményezését, amely a képzett munkaerőre vonatkozó stratégiájának egyik elemét képezi. Az intézkedések három cselekvési területhez tartoznak: 1. a tehetségek lehetőségeinek előmozdítása a szakképzésben, 2. vonzó és innovatív szakképzési környezet kialakítása és 3. a nemzetközi orientáció bővítése a szakképzésben. Új elemek: jobb támogatási lehetőségek a kiválóan teljesítő gyakornokok számára, a szakmai orientáció kiterjesztése, a digitális formátumokat is beleértve, a szakképzés láthatóságának növelését célzó kampány, további innovatív koncepciók kidolgozása és tesztelése a minőség javítása érdekében a vállalatközi szakképzés területén, egy olyan új portál kialakítása, amely átlátható módon hozzáférhetővé teszi a tanároknak és oktatóknak szóló képesítési ajánlatokat, valamint a gyakornokok és a fiatal munkavállalók arra való ösztönzése, hogy szakképzés és tanulás céljából külföldre menjenek. Emellett a készségfejlesztésről szóló jogszabály (*Aus- und Weiterbildungsgesetz*) továbbfejleszti és bővíti a munkaerőpiaci politika finanszírozási eszközeit a szakképzést igénylők számára, a strukturális változások által okozott munkanélküliség elkerülése, a sürgősen szükséges szakképzett munkavállalók képzése és a szakképzett munkavállalók megtartása érdekében.

A tagállamok új rendszereket és modelleket alkalmaznak a jövőbeli készség- és képzési igények előrejelzésére. A foglalkoztatási szolgálatokról szóló törvény 2022. decemberi módosítását követően **Szlovákia** ESZA+-finanszírozást fog felhasználni az ágazati tanácsokkal való együttműködés megerősítésére a tudás és készségek iránti kereslet előrejelzésében. Az ágazati tanácsok szövetségén belül ezeknek a testületeknek az a feladata, hogy összehangolják az egész életen át tartó tanulás rendszerét a sajátos munkaerőpiaci igényekkel. 2023-ban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Finnországban** kidolgozás alatt áll a munkaerő- és kompetenciaigények előrejelzési rendszere. A modell magában foglalja majd a munkaerő-, oktatási és készségigények iránti középtávú kereslet előrejelzését. Idetartozik az oktatás különböző szintjein szerzett képesítések számának előrejelzése, a szakmai átmenetek értékelése, valamint a munkanélküliek és a gazdaságilag aktív népességbe nem tartozók munkaerőpiaci potenciálja.

A felgyorsított digitális átállás támogatására számos országban vezettek be a felnőtt lakosság digitális készségeit erősítő intézkedéseket. **Belgium** (Vallónia) 2022 augusztusában a digitális alapképzésről szóló valloni törvény keretében elfogadta az alapvető digitális készségek biztosításának keretét. 2023 februárjától **Csehország** új aktív foglalkoztatáspolitikai eszközként a digitális képzéssel kapcsolatos támogatást vezetett be, amely a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében a digitális készségek elsajátítására irányuló tanfolyamok költségeinek 82 %-át fedezi. **Észtország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében a vállalkozások digitális transzformációját célzó reformon tevékenykedett, és ennek során a digitális átállás irányítására és előmozdítására irányuló vezetői kapacitások megerősítésére, valamint annak biztosítására összpontosított, hogy elegendő IKT-szakember álljon rendelkezésre. A 2022-ben elfogadott és 2026-ig tartó reform további célja, hogy új karrierlehetőségeket kínáljon, és növelje a nők részvételét az IKT-képzésekben és -szakmákban.

2023-ban **Ciprus** beruházott a Digitális Polgárok Akadémia internetes portálba, amely egy olyan eszközt is magában foglal, amely segíti az embereket digitális készségeik és szükségleteik szintjének felmérésében, valamint a fejlesztésükre irányuló tervek kidolgozásában, és ingyenes tanfolyamokat kínál. Ciprus emellett – helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében – a szakképzési központokban digitális készségek elsajátítására irányuló képzési programokba is beruházott. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Lettország** számos, a digitális készségek megerősítésével kapcsolatos intézkedést is bevezetett. Ez magában foglalja a képzési igények azonosításának és tervezésének támogatását az alapvető digitális készségek közös értékelése alapján. Számos ilyen intézkedés összhangban van az európai digitális kompetenciakeret rendelkezéseivel. 2023 februárjában **Lengyelország** új digitális kompetenciafejlesztési programot terjesztett elő, hogy növelje a lakosság és az IKT-szakemberek digitális kompetenciáinak szintjét. A digitális jártasság terén mutatkozó hiányosságok kezelése érdekében **Szlovákia** 2022 decemberében elfogadta a digitális készségekre vonatkozó nemzeti stratégiát és egy cselekvési tervet, amely számos intézkedést tartalmaz az IKT-szakemberekre, az IKT területén tevékenykedő nőkre, az oktatás minden szintjén foglalkoztatott tanárookra, a munkavállalókra, az álláskeresőkre és a hátrányos helyzetű csoportokra, valamint az idősekre vonatkozóan. **Bulgária** 2023-ban online modulokat dolgozott ki képzési utalványok kérelmezésére és kiküldésére, valamint a digitális készségek elektronikus környezetben történő vizsgálatára és tanúsítására. A mind a munkaviszonyban lévőknek, mind a munkanélkülieknek szóló, kezdő és középfeladók digitális készségek megszerzésére irányuló képzésre használt elektronikus utalványok kiadása 2023 decemberében indul el, a képzés pedig 2024 elején kezdődik. 2022 decemberében **Portugália** elindította a Portugál Digitális Akadémiát, amelynek célja, hogy a digitális kompetenciákat mindenki számára elérhetővé tegye, és beruházzon a befogadásba és a digitális jártasságba, az új generációk oktatásába, az aktív népesség képesítésébe, a vezető beosztású munkavállalók továbbképzésébe és szakosított képzésébe, valamint a kutatásba. Portugália az *Emprego+ Digital 2025* program keretében ingyenes digitális képzést biztosít a munkavállalók, a vállalatok vezetői és igazgatói, a szociális gazdasági szervezetek és az oktatók számára.

Több uniós ország hozott intézkedéseket a készségfejlesztés mikrotanúsítványok révén történő megerősítésére. Máltán az egész életen át tartó tanulásra irányuló, a 2023–30 közötti időszakra szóló nemzeti stratégia egyik stratégiai intézkedése keretében mikrotanúsítványokat vezettek be a kompenzáló nevelési programokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében. **Magyarországon** a felnőttképzésről szóló törvény 2023. évi módosítása jogi meghatározást vezetett be a rövid (főként online) tanfolyamok nyújtására és tanúsítására vonatkozó kulcsfontosságú fogalmak és eljárások tekintetében. 2023 nyarán **Magyarországon** elindítottak egy TSI-projektet, amely egy, az oktatás és képzés valamennyi szintjére kiterjedő, átfogó jogi keret és a mikrotanúsítványok adatbázisának létrehozását támogatja. Mihelyt ez a keret életbe lép, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és az ESZA+-ból származó finanszírozást a mikrotanúsítványok fejlesztésének és használatának ösztönzésére fogják felhasználni. **Észtországban** módosítják a felnőttképzésről szóló törvényt, amely minőségbiztosítási elemeket épít be a mikroképesítések biztosításába. A végrehajtást uniós forrásból fogják finanszírozni (ESZA+, Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, IÁA). Írország az EU első országaként koherens nemzeti keretet hozott létre a minőségbiztosítással garantált és akkreditált mikrotanúsítványok számára. A keret a MicroCreds nevű, 12,3 millió EUR értékű, a humántőke-kezdemenyezés keretében futó ötéves projekten (2020–2025) keresztül valósul meg, amelyet az ír egyetemek szövetsége (Irish Universities Association) vezet, több egyetemmel partnerségben és a vállalkozásokkal szoros együttműködésben. A projektet a Felsőoktatási, Kutatási, Innovációs és Tudományügyi Minisztérium finanszírozza.

Spanyolországban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében a szakmai képesítések aktuális nemzeti katalógusának helyébe a kompetenciákra vonatkozó előírások új nemzeti katalógusa lép, és a szakképzésről szóló 2022. évi sarkalatos törvénnyel összhangban lehetővé teszi a mikroképzést és a mikrotanúsítványokat. Spanyolország emellett egy célzott cselekvési terv révén az egyetemi mikrotanúsítványokat is népszerűsíti, amelynek keretében mintegy 1000 új tanfolyamot hoznak létre, és a 15 ECTS évente 60 000 mikrotanúsítványt ad ki.

A felnőttek tanulásban való részvételének növelése valamennyi tagállam célkitűzése, ami sürgős szakpolitikai fellépést tesz szükségessé számos olyan uniós országban, ahol viszonylag alacsony a részvételi arány. A felnőttkori tanulásra vonatkozó kiemelt uniós cél értelmében 2030-ra az EU-ban a felnőttek legalább 60 %-ának évente képzésben kell részt vennie. A felnőttek tanulásban való részvételének javítása volt az egyik fő célkitűzése az egyéni tanulási számlákról szóló tanácsi ajánlásnak is, amelynek végrehajtását eddig 15 tagállam kezdte meg, többek között az ESZA+ és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által finanszírozott intézkedések révén¹⁷⁸.

Belgiumban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében átfogó megközelítést alkalmaznak a célnak megfelelő információs rendszer kidolgozásával és konkrét jogi kiigazításokkal. Ennek keretében a szövetségi kormány 2023-tól évente négy nap (2024-től öt) fizetett képzési szabadságra való jogosultságot vezetett be a legalább 20 főt foglalkoztató vállalatok munkavállalói számára. Emellett az ilyen vállalatoknak az alkalmazottaik képzési lehetőségeit is meg kell határozniuk. 2023-ban – az OECD technikai segítségnyújtását igénybe véve, vagy a technikai támogatási eszközön keresztül történő társfinanszírozással – három tagállam véglegesített olyan projekteket, amelyek megteremtik a terepet készségfejlesztési stratégiáik elindításához vagy felülvizsgálatához.

Luxemburg számára prioritást jelentenek a felnőttek számára a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek fejlesztésére irányuló lehetőségek, a hatékonyabb iránymutatás és a külföldi tehetségek megtartása. **Írország** 2016-ban indította el nemzeti készségstratégiáját a 2025-ös évről vonatkozó célkitűzésekkel, amelyek közül az értékelések további kiemelt intézkedéseket határoztak meg, többek között azt, hogy kiegyensúlyozottabb és diverzifikáltabb készségkínálatra van szükség, és hatékonyabban kell felhasználni a készségeket az innováció előmozdítása érdekében. Írország 2023-ban véglegesítette készségfejlesztési stratégiájának felülvizsgálatát, amelyet az OECD-vel partnerségben hajtott végre. 2022 októbertől **Bulgária** (a Technikai Támogatási Eszköz támogatásával) a készségekre vonatkozó cselekvési terv felé mozdult el, amely a fiatalok és a felnőttek készségigényeivel, valamint a rendelkezésre álló készségek jobb kihasználásának szükségességével foglalkozik.

¹⁷⁸ Ezek az országok: BE, BG, CY, CZ, EE, EL, FR, HR, HU, LT, LV, PL, PT, RO és SK.

A megerősített ifjúsági garancia továbbra is elősegíti a fiatalok foglalkoztathatóságát. A megerősített ifjúsági garancia keretében a tagállamok által a közelmúltban hozott és az ESZA+ által támogatott intézkedések közül **Spanyolország** a nemzeti ifjúsági garanciarendszer szabályozását érintő módosításon dolgozik, amelynek célja, hogy kezelje a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) ifjúsági garancia keretében történő nyilvántartásba vételi eljárásainak hiányosságait. 2022 októberében **Szlovákia** elfogadta az ifjúsági garancia nemzeti tervét, amely fokozni fogja az ifjúsági munka, az egyénre szabott tanácsadás, a mentorálás, a tájékoztató kampány, a fiatal álláskeresők profilalkotására szolgáló eszközök, a továbbképzés, a készségfejlesztés és -értékelés (különös tekintettel a digitális, a zöld és a vállalkozói készségekre), a munkahelyteremtés, a diplomások szakmai gyakorlata és az önfoglalkoztatás támogatását. **Görögország** az ifjúsági garancia nemzeti tervének keretében elfogadta a 2021–2027-es időszakra szóló ifjúsági foglalkoztatási nemzeti stratégiát, amely a fiatalok munkanélküliségét hivatott kezelni azáltal, hogy készségeik és foglalkoztathatóságuk javítása révén megkönnyíti a fiatalok munkaerőpiacra való bejutását, többek között az ESZA+ és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával. 2022 júniusában **Bulgária** elfogadta az ESZA+ által támogatott „ifjúsági foglalkoztatás+” kezdeményezést, amelynek célja, hogy növelje a fiatalok foglalkoztathatóságát, és megkönnyítse az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetüket, többek között szakmai gyakorlatok, munkahelyi képzés és általánosabban fogalmazva átvihető és humán készségek elsajátítása révén. A projekt célja 15 200 inaktív és munkanélküli, köztük a tartós munkanélküliek támogatása. A Trajetos program keretében **Portugália** elő kívánja mozdítani a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok oktatáshoz, képzéshez, foglalkoztatáshoz vagy vállalkozói lehetőségekhez való hozzáférését.

A tagállamok célja, hogy javítsák a fiataloknak az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetét, amit gyakran a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogat. **Spanyolország** a három programból álló helyreállítási és rezilienciaépítési tervébe belefoglalta a „fiatalok munkanélküliségének felszámolását célzó beruházásokat”. A „Tandem” program célja a szakmai kompetenciának a foglalkoztatással váltakozó képzés révén történő elérése; a program legalább 25 %-a az éghajlattal kapcsolatos készségekre, további 25 %-a pedig a digitális készségekre összpontosít. A második az „Első tapasztalatok” elnevezésű program, amely elősegíti az első munkatapasztalat megszerzését – a program legalább 20 %-a az éghajlattal készségekre, további 20 %-a pedig a digitális készségekre irányul. Végül az „*Investigo*” program, amely kutatási projekt kidolgozásához kapcsolódó munkát biztosít. **Cipruson** az Oktatás-, Sport- és Ifjúságügyi Minisztérium azt tervezi, hogy 2023-ig valamennyi felsőoktatási intézményre kiterjeszti a kísérleti pályakövetési mechanizmust. Emellett 2023 májusában **Portugáliában** két reformot fogadtak el, amelyek a próbaidő alatt a jogszabályban meghatározott minimálbér legalább 80 %-ának megfelelő havi próbaidős támogatást írnak elő, és lehetővé teszik a fiatal (27 év alatti) dolgozó diákok számára, hogy a fizetésükkel családi támogatást és tanulmányi ösztöndíjat halmozzanak fel. Végezetül **Svédország** két kezdeményezést indított, amelyek közül az első egy 2024-ben esedékes tanulmány, amely a felső középfokú oktatásban részt vevő fiatalok munka világába vezető útját vizsgálja. 2023-ban a második kezdeményezés keretében a magas munkanélküliséggel küzdő önkormányzatok 150 millió SEK (kb. 12,8 millió EUR) összegig juthatnak vissza nem térítendő támogatáshoz a fiataloknak szóló munkahelyteremtési intézkedésekhez és az ideiglenes nyári munkahelyekhez.

Egyes tagállamok kezdeményezéseket indítottak és terjesztettek ki az idősebb munkavállalók munkaerőpiaci integrációjának javítására, azzal a céllal, hogy segítsék a népesség előregedése, valamint a jelenleg jelentős munkaerő- és szakemberhiány jelentette kihívás leküzdését.

Luxemburgban 2023 márciusában kiterjesztették a korengedményes nyugdíjba vonuló személyek fizetett foglalkoztatását korlátozó szabályokat enyhítő törvényt, hogy az a szakképzett munkaerő hiányának tükrében lefedje a személyzet iránti igényt a különböző ágazatokban, különösen az egészségügyi szektorban. 2023 januárjában **Finnországban** jogszabály-módosítás lépett hatályba, amelynek célja, hogy 2029-ig 10 000 fővel növelje az 55 év felettiek foglalkoztatását, eltörölje a munkanélküli-ellátás többletnapjait, és új célzott kiigazítási védelmet vezessen be az 55 év felettiek számára.

A tagállamok a munka és a magánélet közötti egyensúly javítására irányuló intézkedéseket fogadtak el, sok esetben a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelv átültetése céljából. Romániában például az apasági szabadságot 2022 szeptemberében 5 munkanapról 10 munkanapra meghosszabbították (és további 5 nappal a gyermekgondozói tanfolyam elvégzéséről bizonyítványt szerzett apák esetében). Új szabályokat vezettek be továbbá a munkáltatók apasági szabadság jóváhagyására vonatkozó kötelezettségére, a munkavállaló apasági szabadság alatti elbocsátásának tilalmára, valamint a szabályok be nem tartása esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozóan. **Szlovéniában** 2024 áprilisában lépnek hatályba a szülői felügyeletről és a családi ellátásokról szóló törvény módosításai, amelyek a szülői szabadsághoz (a korábbi 130 nappal szemben jelenleg minden szülő 160 nap szülői szabadságra jogosult, és a két szülő esetében 60 nap nem ruházható át), az apasági szabadsághoz, az ilyen szabadságok alatti fizetéshez/bérkompenzációhoz, valamint a rugalmas munkafeltételekhez való jogot érintik.

Finnországban 2022 szeptembere óta mindkét szülő 160 nap szülői szabadságot kap, amelyből legfeljebb 63 nap ruházható át. **Lengyelországban** a Munka Törvénykönyvének új módosításai és a 2023 áprilisától hatályos egyéb törvények rendelkezéseket tartalmaznak a gondozói szabadságra (évente legfeljebb 5 nap), a szülők között megosztandó szülői szabadságra, az apasági szabadságra és a *vis maior* miatt a munkából való távolmaradásra vonatkozóan. 2023 áprilisában **Portugália** változtatásokat eszközölt a Munka Törvénykönyvében, a jelenlegi 20 helyett 28 napra terjesztette ki a kizárólagos apasági szabadságot, valamint lehetővé tette a szülői szabadság részmunkaidős igénybevételét. **Olaszország** a 2023. évi költségvetési törvényében további egy hónap fakultatív szülési szabadságot vagy alternatívaként 80 %-ban fizetett apasági szabadságot biztosított a gyermek hatodik életévének betöltéséig. **Ciprus** 2022 decemberében vezette be nemzeti jogszabályaiba a fizetett szülői szabadsághoz, a rugalmas szülői szabadsághoz és a gondozói szabadsághoz való jogot, valamint a dolgozó szülők (a 8 évesnél fiatalabb gyermeket nevelő szülők) és a gondozók azon jogát, hogy rugalmas munkafeltételeket kérjenek. A legfeljebb 8 éves gyermeket nevelő minden dolgozó szülő tizennyolc hetes szülői szabadságra jogosult.

Spanyolországban 2023 júniusában kiterjesztették a szabadsághoz való jogot a nem házas párokra, ami hozzájárul a szülők és gondozók tekintetében a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló uniós irányelv átültetéséhez. Mindez az alábbiakat öleli fel: i. súlyos baleset vagy betegség miatti szabadság; ii. haláleset miatti szabadság; iii. csökkentett vagy kiigazított munkaidőhöz való jog; iv. az élettársi közösség bejegyzése miatti szabadság; és v. személyes levelek (*excedencias*) az ápoláshoz.

A tagállamok intézkedéseket vezettek be a nők foglalkoztatásának támogatására és a nemek közötti bérszakadék kezelésére. **Észtországban** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében a Szociális Minisztérium a tallinni egyetemmel és az észt statisztikai hivattal együttműködve kidolgozta a nemek közötti bérszakadékra vonatkozó eszköz „Pay Mirror” elnevezésű prototípusát. Az eszközt 2024. március 31-ig vezetik be, lehetővé téve a munkáltatók számára a nemek közötti bérszakadékra és annak lehetséges okaira vonatkozó adatok és információk egyszerű fogadását és elemzését a szervezetekben, ezáltal támogatva őket abban, hogy megalapozott döntéseket és hatékony intézkedéseket hozzanak az egyenlő munkáért egyenlő díjazás elvének végrehajtása érdekében. **Spanyolországban** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó finanszírozást a nők foglalkoztatásának támogatására fogják fordítani három fő területen: a) képzés a digitális és zöld átmenetről, a tartós gondozásról, a vállalkozói létről és a szociális gazdaságról; b) integrációs pályák az erőszak vagy embercsempészet női áldozatainak; és c) a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítése az állami foglalkoztatási szolgálatok éves foglalkoztatási terveinek minden elemében. **Ausztria** pályázati felhívást tett közzé a lányok és nők digitális világban való szerepvállalását, valamint az oktatási és foglalkozási utak diverzifikálását célzó intézkedésekre, a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika területére összpontosítva. **Franciaországban** egy új törvény 2023 júliusától 50 %-ra emelte a nők kötelező kvótáját a közsféra felső és vezetői pozícióiba történő új kinevezések esetében. Emellett a magánszektor mintájára bevezette a férfiak és nők közötti szakmai egyenlőség mutatóját a közszolgálatokban, amely az 50-nél több alkalmazottat foglalkoztató hatóságokra vonatkozik. **Belgiumban** a szövetségi kormány 2023 áprilisában útjára indította a „Bread and Roses” projektet, amely a nők – különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévők – foglalkoztatására összpontosít. **Németországban** az „Integrációs tanfolyam gyermekekkel: a jövő építőkövei” (*Integrationskurs mit Kind – Bausteine für die Zukunft*) program révén a szövetségi kormány gyermekgondozási támogatást nyújt az integrációs tanfolyamok azon résztvevői számára, akiknek tanköteles kor alatti gyermekük van, ha nem áll rendelkezésre elegendő rendszeres önkormányzati gyermekgondozási szolgáltatás. **Svédországban** a kormány és a Helyi Önkormányzatok és Régiók Svéd Szövetsége közös kezdeményezésről állapodott meg a 0–6 éves gyermeket nevelő, külföldön született nők támogatására. A megállapodás közel 20 millió SEK (kb. 1,7 millió EUR) összegre terjed ki, és a 2023–2025-ös időszakra vonatkozik. **Máltán** az egyenlőség előmozdításával foglalkozó nemzeti bizottság 2023 novemberében elindított egy az egyenlő díjazás mérésére szolgáló eszközt (*Equal Pay Tool*). Az eszköz ellenőrzi a tanúsított (50-nél több alkalmazottat foglalkoztató) szervezetekben, hogy a nők és a férfiak „egyenlő értékű munkáért egyenlő bért” kapnak-e, és azonosít minden olyan eltérést a munkavállalók fizetésében vagy juttatásaiban, amely nem indokolható.

Számos tagállam fogad el intézkedéseket oktatási rendszereik inkluzivitásának javítása és a fogyatékossgal élő személyek egész életén át tartó tanuláshoz való hozzáféréseinek javítása céljából. Írországban egy kísérleti projekt növelni fogja az iskolák azon képességét, hogy olyan speciális szolgáltatásokat dolgozzanak ki és hajtsanak végre, amelyek célja az inkluzív oktatás támogatása a többségi környezetben, a tanárok továbbképzése a minőségi inkluzív oktatás biztosítása érdekében, valamint az érdekelt felek inkluzív oktatással kapcsolatos tudatosságának növelése. A projektet a Technikai Támogatási Eszköz támogatja, két tanéven keresztül tart, és 2025 júniusában ér véget. Emellett a negyedik nemzeti felsőoktatási hozzáférési terv továbbra is megkönnyíti a hozzáférést és a sikeres teljesítést a kiszolgáltatott csoportok, köztük a fogyatékossgal élő diákok számára. **Belgium** 2022-ben új szövetségi törvényt fogadott el, amely a legalább 20 munkavállalót foglalkoztató munkáltatók számára előírja, hogy a munkavállalók képviseleti tanácsával, a szakszervezeti képvisellel vagy a munkavállalókkal konzultálva, a munkavállalók célcsoportjainak meghatározásával évente vállalati képzési tervet készítsenek. Ez különösen a kollektív szerződésekben meghatározott hátrányos helyzetű csoportokra (köztük a fogyatékossgal élő személyekre) és a munkaerőhiányos munkakörökre összpontosítana. **Franciaország** törvényt fogadott el, amelynek célja, hogy a határozatlan idejű szerződésekhez való hozzáférés javítása révén javítsa a fogyatékossgal élő diákok és az oktatási asszisztensek kisegítő személyzetének munkafeltételeit. **Málta** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében reformot indított az inkluzív és minőségi oktatás felé vezető oktatási pályák javítását célozva.

Több tagállam az Ukrajnából érkező, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek munkaerőpiaci integrációját támogató intézkedéseket fogadott el. 2022 márciusa és 2024 áprilisa között **Ausztria** lehetővé tette, hogy Ukrajnából származó tanárokat képesítésük alapján külön szerződés keretében alkalmazzanak, ideiglenesen felfüggesztve a legalább alapszintű német nyelvismeretre vonatkozó követelményt. **Bulgária** 6,9 millió EUR összegű célzott támogatást vezetett be a REACT-EU forrásaiból több mint 3220, Ukrajnából érkező menekült gyors munkaerőpiaci integrációjának előmozdítása érdekében. **Svédországban** 2023 márciusa óta az önkormányzatok 100 millió SEK (kb. 8,5 millió EUR) összegű állami támogatásban részesülhetnek, hogy svéd nyelven önkormányzati felnőttoktatást kínáljanak az átmeneti védelemről szóló irányelv által védett személyek számára. 2022 júniusától azok az ukrán menekültek, akik az átmeneti védelemről szóló irányelv alapján tartózkodási engedélyt kértek **Németországban**, és nem találtak munkát, rendszeres szociális segítségnyújtásra és álláskeresési ellátásokra jogosultak, beleértve az integrációhoz és a nyelvtanfolyamokhoz való hozzáférést, az állásajánlatokat és a gyermekgondozás megszervezéséhez nyújtott támogatást.

2.3. 7. iránymutatás: A munkaerőpiacok működésének és a szociális párbeszéd hatékonyságának javítása

Ez a szakasz a 7. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtásáról nyújt áttekintést, amely azt javasolja a tagállamoknak, hogy javítsák a munkaerőpiacok működését és a szociális párbeszéd hatékonyságát. Kiterjed többek között a munkaerőpiaci szakpolitikák rugalmassága és biztonsága közötti egyensúly kialakítására, a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelemre, a munkaerőpiaci szegmentáció megelőzésére, a határozatlan idejű szerződésekre való átállás előmozdítására, valamint az aktív munkaerőpiaci szakpolitikák hatékonyságának biztosítására. Ezek a célok összhangban vannak a szociális jogok európai pillérének 4. alapelvével (a foglalkoztatás aktív támogatása), 5. alapelvével (biztonságos és rugalmas foglalkoztatás), 7. alapelvével (tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén), 8. alapelvével (szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel), 10. alapelvével (egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet) és 13. alapelvével (munkanélküli-ellátás). A meglévő nemzeti gyakorlatokra építve a szociális párbeszéd elősegítése és a civil társadalmi szervezetekkel való együttműködés szintén kifejtésre kerül. Végül a 2.3.2. szakasz beszámol a tagállamok által e területeken tett szakpolitikai intézkedésekről.

2.3.1. Fő mutatók

Noha a különböző szerződéses megállapodások a nagyobb rugalmasságot biztosító különböző egyéni preferenciákat és szükségleteket is figyelembe vesznek, a munkaerőpiaci szegmentáció továbbra is egyike az egyenlőtlenség számos okának. Ez különösen igaz akkor, ha a határozott idejű szerződések nem jelentenek ugródeszkát az állandó munkahelyekhez. Az ilyen szerződések (és különösen a nagyon rövid időtartamú szerződések) gyakran kevésbé kedvező munkafeltételekkel, a továbbképzéshez és a munkahelyi képzéshez való hozzáférésre vagy az abba való befektetésre irányuló ösztönzők csökkenésével, valamint a szociális védelem terén a határozatlan idejű foglalkoztatáshoz képest hiányosságokkal járnak¹⁷⁹. Az alkalmazott nélküli önálló vállalkozók (más néven önfoglalkoztató munkavállalók) általában a bizonytalanság nagyobb kockázatának vannak kitéve, és bizonyos esetekben elrejtethetik a függő munkaviszonyokat („színlelt önfoglalkoztatás”) a szociális védelem terén továbbra is fennálló hiányosságok mellett¹⁸⁰. Tágabb értelemben az atipikus foglalkoztatási formák széles körű használata csökkentheti az ágazatok és foglalkozások vonzerejét a munkavállalók számára, és ezáltal hozzájárulhat a munkaerőhiány kialakulásához¹⁸¹. A szerződéses megállapodások széles választékának együtt kell járnia a szociális védelemhez, valamint a tanulási és fejlődési lehetőségekhez való megfelelő hozzáféréssel, ezzel is felkészítve a munkavállalókat az előttünk álló átalakulásokra. Az olyan munkaviszonyok megelőzése, amelyek alacsonyabb foglalkoztatási biztonsághoz, nagyobb bizonytalansághoz és az atipikus szerződésekkel való visszaéléshez vezetnek, hozzájárulnak a szociális jogok európai pillére 5. alapelveinek (biztonságos és rugalmas foglalkoztatás) végrehajtásához.

¹⁷⁹ Eurofound, *Labour market segmentation, Observatory* (Munkaerőpiaci szegmentáció, Megfigyelőközpont), 2019.

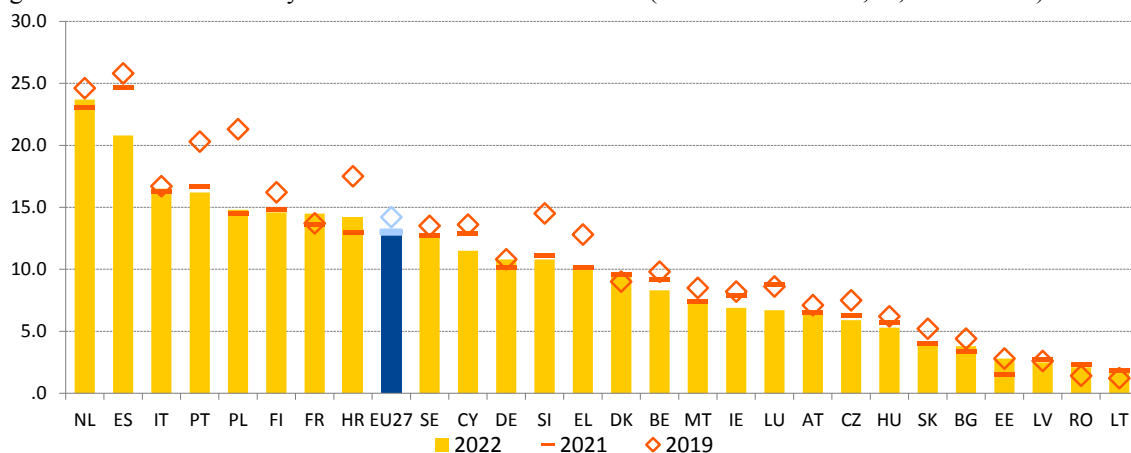
¹⁸⁰ Lásd a szociális védelemhez való hozzáférésről szóló 2019. évi tanácsi ajánlás végrehajtásáról szóló jelentést (COM(2023) 43 final).

¹⁸¹ Európai Bizottság, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

A foglalkoztatásnak a Covid19-válságot követő folyamatos növekedése nem vezetett az ideiglenes munkavállalók arányának növekedéséhez az EU-ban. Az EU-ban a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak aránya a 20–64 év közötti összes munkavállaló körében 2022-ben nagyjából stabil, 12,9 % volt, ami 1,3 százalékponttal elmarad a 2019. évi csúcsertéktől¹⁸². a legmagasabb és a legalacsonyabb arány között 22 százalékpontos különbség mutatkozik. Míg Hollandiában, Spanyolországban, Olaszországban, Portugáliában, Lengyelországban és Finnországban az ideiglenes foglalkoztatás aránya körülbelül 15 %-on vagy afelett van, Bulgáriában, Észtországban, Lettországon, Romániában és Litvániában ez az arány 4 % alatti (lásd a 2.3.1. ábrát). A legfrissebb negyedéves adatok alapján az ideiglenes alkalmazottak (20–64 év közötti; szezonálisan kiigazítva) aránya 12,3 % volt az EU-ban 2023 II. negyedévében, 1 százalékponttal alacsonyabb, mint 2022 II. negyedévében. 2020 II. negyedéve és 2023 II. negyedéve között Spanyolországban és Lengyelországban jelentősen (5,2, illetve 3,9 százalékponttal) csökkent az ideiglenes alkalmazottak aránya, míg Franciaországban és Olaszországban (2 százalékpont feletti) növekedés volt megfigyelhető.

2.3.1. ábra: Az ideiglenes foglalkoztatás a válság előtti szint alatt van, bár jelentős különbségek mutatkoznak a tagállamok között

Az ideiglenes alkalmazottak aránya az összes munkavállaló között (20–64 év közöttiek, %, éves adatok)

Megjegyzés: Spanyolország és Franciaország esetében a 2021-es és 2022-es évre vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat).

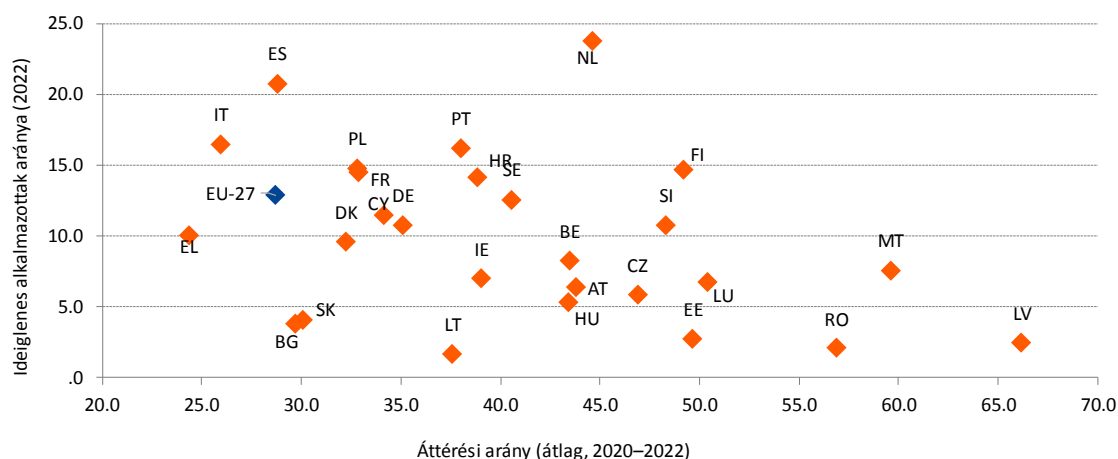
Forrás: Eurostat [[lfsi_pt_a](#)], EU LFS.

¹⁸² Ez a meghatározás szerint atipikus munkarend (például rugalmas, ideiglenes, ügyeleti és nulla órás szerződések), munkaerő-kölcsönző ügynökséggel kötött szerződés vagy részmunkaidős foglalkoztatás (Eurostat-mutatók: [[lfsi_pt_a](#)] és [[lfsi_pt_q](#)]).

Egyes tagállamokban az ideiglenes foglalkoztatás magas aránya a határozatlan idejű munkaszerződésekre való áttérés alacsony arányával párosul, ami kihívást jelent a jól működő és befogadó munkaerőpiacok számára. 2022-ben Spanyolországban és Olaszországban magas volt a határozott idejű szerződések aránya (15 % felett, sőt Spanyolország esetében 20 % felett), és ez alacsony (30 % alatti) áttérési aránnyal párosult (az uniós átlag 12,9 %, illetve 28,7 % volt a két statisztika esetében – lásd a 2.3.2. ábrát). Más tagállamokban, például Hollandiában, Portugáliában, Lengyelországban, Finnországban, Franciaországban és Horvátországban az ideiglenes foglalkoztatás aránya még mindig meghaladta az uniós átlagot, de a határozatlan idejű szerződésekre való áttérés aránya viszonylag magas (32 % és 50 % közötti) volt. Ezzel szemben Lettországban, Romániában és Észtországban alacsony (4 % alatti) volt a határozott idejű szerződések aránya, amit nagyon magas (50 % körüli vagy azt meghaladó) áttérési arány kísért.

2.3.2. ábra: A határozott idejű szerződések egyes esetekben a határozatlan idejű foglalkoztatásra való alacsony áttérési aránnyal párosulnak

Az ideiglenes alkalmazottak aránya a foglalkoztatottak teljes számának százalékában (20–64 év közöttiek; 2022), valamint a határozatlan idejű foglalkoztatásra való áttérés aránya (15–64 év közöttiek; 2020-as, 2021-es és 2022-es átlagérték).

Megjegyzés: A statisztika a 15–64 éves korcsoport szélesebb körét veszi figyelembe a határozott idejű szerződésekről határozatlan idejű szerződésekre való áttérési arányok tekintetében. Németország, Franciaország, Litvánia, Ausztria, Portugália és az EU-27 átlaga esetében a munkaerőpiaci áttérés 2020-ra vonatkozik; Írország, Szlovákia és Svédország esetében az értékek 2021-re vonatkoznak. A 20–64 éves korcsoportot – a szociális eredménytábla foglalkoztatásra vonatkozó fő mutatójával és a kapcsolódó elemzéssel összhangban – ideiglenes foglalkoztatásra használja a statisztika. Spanyolország és Franciaország esetében 2022-re vonatkozóan eltérő a fogalommeghatározás.

Forrás: Eurostat, [[lfsa_etpgan](#)] EU LFS és [[ilc_lvgl32](#)] EU-SILC.

Egyes alkalmazottak határozott idejű szerződéssel rendelkeznek, mert nem találnak állandó munkahelyet, vagy az állás csak ilyen típusú szerződés keretében áll rendelkezésre – ez jelentős eltérésekhez vezet az uniós országok között. A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya fontos jele a munkaerőpiac szegmentációjának, amely nem felel meg a nagyobb rugalmasság iránti preferenciáknak a munkavállalói oldalon. Az EU-ban 2022-ben (a 20–64 éves korcsoportban) 7,3 % volt a nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatottak aránya, amely 0,6 százalékponttal alacsonyabb, mint a 2021-es érték. A tagállamok között azonban továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak. A tagállamok között azonban továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak: Spanyolországban, Olaszországban, Portugáliában, Finnországban és Cipruson 10 % feletti, míg Ausztriában, Bulgáriában, Dániában, Magyarországon, Romániában és Litvániában 3 % vagy ez alatti arány figyelhető meg¹⁸³. A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya általában magasabb a foglalkoztatott nők körében (néhány kivételtől eltekintve, például Bulgária, Litvánia és Luxemburg), bár a különbség összességében viszonylag alacsony (1,5 százalékpont alatti), kivéve Ciprust, Görögországot, Spanyolországot és Finnországot, ahol meghaladja a 4 százalékpontot.

Az ideiglenesen foglalkoztatott munkavállalók aránya továbbra is jelentős a fiatalok, a nők és a migránsok körében. 2022-ben az EU-ban a (15–24 év közötti) fiatalok körében ez az arány elérte az 50 %-ot (ez 2021-hez képest 1 százalékpontos növekedés). Ez az adat 39,1 százalékponttal magasabb a 25–59 évesekre vonatkozó adatnál. 2022-ben a határozott idejű szerződéssel rendelkező fiatalok aránya Hollandiában, Szlovéniában, Portugáliában, Olaszországban és Spanyolországban volt a legmagasabb (mindegyik ország esetében 60 % körüli vagy feletti értékkel), míg a legalacsonyabb arányt Romániában és Litvániában rögzítette a statisztika (10 % alatt, lásd a 2.3.3. ábrát). A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott (20–64 éves) nők uniós aránya 14 % volt, ami 2021-hez képest lényegében változatlan. Az ideiglenes foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség a 2021. évi 1,5 százalékponttól 2022-ben 2 százalékpontra nőtt, jelentős különbségeket mutatva a tagállamok között. A nők körében az ideiglenes alkalmazottak legnagyobb aránya Hollandiában, Spanyolországban, Finnországban és Olaszországban volt megfigyelhető (18 % körül vagy felette), ezt követte Horvátország, Portugália, Lengyelország, Franciaország, Ciprus és Svédország (az érték mindegyik ország esetében még az uniós átlag feletti). Romániában, Litvániában, Észtországban, Lettországon és Bulgáriában ez az arány 4 % körüli vagy alatti volt. 2021-ben minden ötödik migránst határozott idejű szerződéssel foglalkoztattak (míg nyolc belföldi munkavállalóból körülbelül csak egyet)¹⁸⁴. 2022-ben összességében az ideiglenesen foglalkoztatott munkavállalók esetében a szegénység kockázata is magasabb volt (a 2021. évi jövedelmek alapján 12,2 %), mint a határozatlan idejű szerződéssel rendelkező munkavállalóknál (5,2 %)¹⁸⁵.

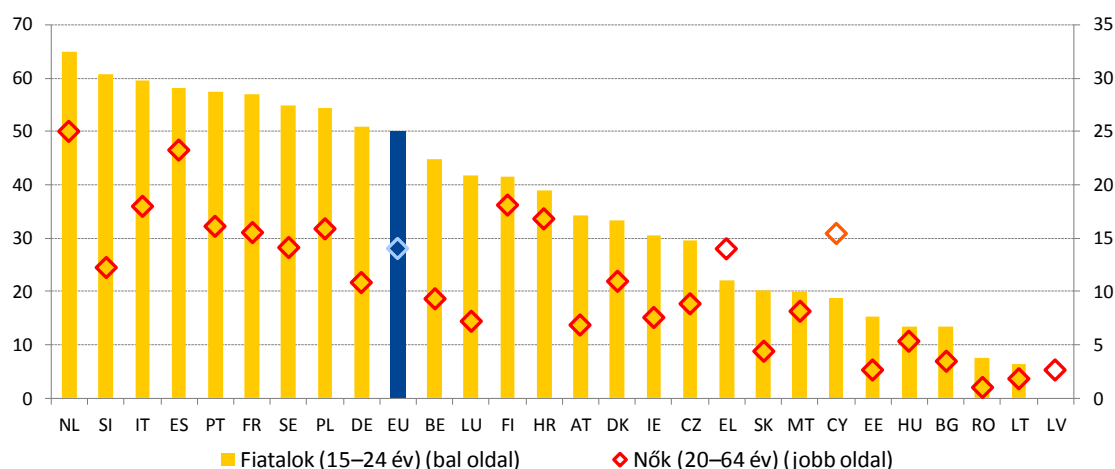
¹⁸³ Eurostat [[lfsa_etgar](#)]. Észtország, Lettország és Szlovákia esetében alacsony megbízhatóságú adatok állnak rendelkezésre a 2022-es évre vonatkozóan. Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalom meghatározás.

¹⁸⁴ Európai Bizottság, *Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2023* (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁸⁵ Eurostat [[ilc_iw05](#)].

2.3.3. ábra: A fiatalok és a nők ideiglenes foglalkoztatásának előfordulása tagállamonként jelentős eltérést mutat

Az ideiglenes alkalmazottak aránya az összes foglalkoztatott nő körében (% , 2022, jobb oldali tengely) és a fiatal (15–24 éves) ideiglenes alkalmazottak aránya az ebben a korcsoportban foglalkoztatott összes munkavállaló között (% , 2022, jobb oldali tengely).

Megjegyzés: Lettország: nincs adat.

Forrás: Eurostat [lfsi_pt_a], EU LFS.

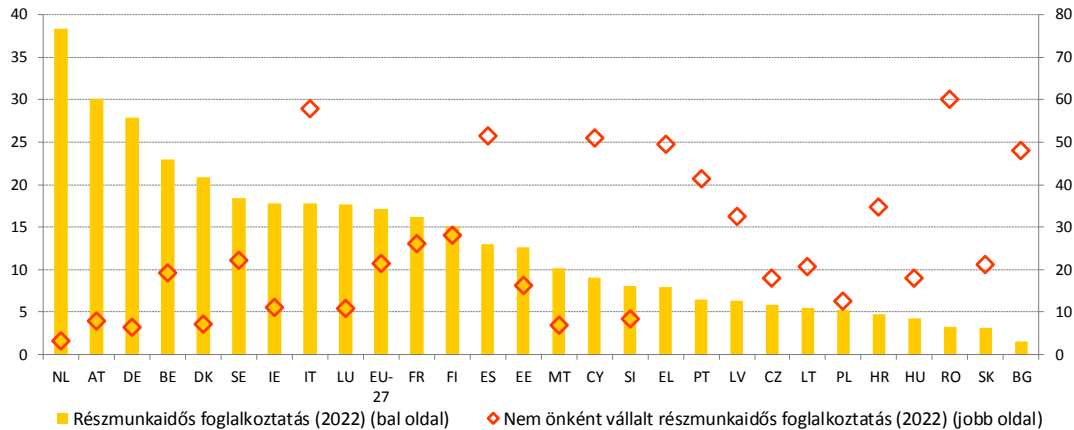
A részmunkaidős foglalkoztatás aránya 2022-ben is lassan, de folyamatosan csökkent az EU-ban, bár több tagállamban még mindig jelentősnek mondható a nem önként vállalt összetevők száma. 2022-ben mintegy 32,8 millió (20–64 év közötti) munkavállaló dolgozott részmunkaidőben az EU-ban, ami 2,7 millióval kevesebb, mint 2019-ben. Ez 2022-ben 17 %-os arányt eredményezett (ami 1,7 százalékponttal alacsonyabb, mint 2019-ben). Ez a csökkenő tendencia ugyancsak jelentős mértékben hozzájárulhat az Unióban tapasztalható jelentős munkaerő- és szakemberhiány legalább részleges kezeléséhez. A tagállamok közötti különbségek azonban továbbra is jelentősek.

Hollandiában, Ausztriában, Németországban, Belgiumban és Dániában a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya meghaladta a 20 %-ot, míg Bulgária, Szlovákia, Románia, Magyarország és Horvátország esetében ez az arány 5 % alatti volt (lásd a 2.3.4. ábrát). A nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás uniós aránya a teljes részmunkaidős foglalkoztatáson belül 2022-ben 2,5 százalékponttal 21,5 %-ra csökkent, ugyancsak jelentős eltérésekkel az egyes országok között¹⁸⁶. Románia, Olaszország, Spanyolország, Ciprus, Görögország és Bulgária esetében 50 % körüli vagy feletti, míg Hollandia, Ausztria, Németország, Dánia, Málta és Szlovénia vonatkozásában 10 % alatti értékeket rögzített a statisztika.

¹⁸⁶ Eurostat [lfsa_eppgai], EU LFS.

2.3.4. ábra: A részmunkaidős foglalkoztatás aránya továbbra is lassan csökken, de a tagállamok között jelentős különbségek mutatkoznak a nem önként vállalt összetevők tekintetében

A részmunkaidős foglalkoztatás aránya az összes foglalkoztatáson belül (20–64 éves korosztály) és a nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás százalékos aránya a teljes részmunkaidős foglalkoztatáshoz képest (20–64 éves korosztály) (% , éves adatok).

Megjegyzés: Spanyolország és Franciaország esetében a 2021-es és 2022-es évre vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat).

Forrás: Eurostat, [lfsi_pt_a] és [lfsa_eppgai], EU LFS

Az „egyéni önfoglalkoztatók” aránya több tagállamban is viszonylag magas, és a fiatalok gyakran inkább elsődleges vagy egyetlen ügyfélre támaszkodnak. 2022-ben az alkalmazottak nélküli önfoglalkoztatók (azaz az egyéni önfoglalkoztatók) az EU teljes foglalkoztatásának 9 %-át tették ki (a 20–64 évesek körében), ami mintegy 17,5 millió főt jelent¹⁸⁷. A 2020. évi számottevő csökkenést követően az arány még nem tért vissza a válság előtti szintre (2019-ben 9,4 % volt). A legmagasabb (14 % feletti) arány Görögországban, Lengyelországban és Olaszországban figyelhető meg, őket Csehország, Hollandia, Szlovákia, Málta, Belgium, Litvánia és Románia követi (10 % feletti számadattal). Ezzel szemben a legalacsonyabb (6 % alatti) arány Németországban, Dániában, Svédországban és Luxemburgban volt megfigyelhető. 2022-ben az EU-ban mintegy 770 000 alkalmazott nélküli önfoglalkoztató (azaz az alkalmazottak nélküli önfoglalkoztatók teljes számának mintegy 4 %-a) volt kitéve az úgynevezett „gazdaságilag függő önfoglalkoztatás” kockázatának (azaz az elmúlt 12 hónapban csak egyetlen vagy domináns ügyfélnek dolgozott, és ez az ügyfél döntött a munkaidejéről). Az Európai Munkaügyi Hatóság jelentése szerint a gazdaságilag függő önfoglalkoztatás jellemzői gyakoribbak lehetnek a fiatal önfoglalkoztatók körében (a 15–34 év közöttiekénél 6 %-os az arány). Ami a foglalkozástípusokat illeti, a gazdasági és szervezeti függőség ilyen jellemzői gyakrabban fordulnak elő az üzem- és gépkezelők, az összeszerelők, az alacsonyabb szakképesítést igénylő foglalkozások esetében (9,8 %), az oktatási, egészségügyi és szociális ágazatokban (5,8 %), valamint az információs és kommunikációs, pénzügyi, biztosítási és ingatlankezelési tevékenységeknél (4,1 %)¹⁸⁸.

¹⁸⁷ Ez a mutató nem összehasonlítható a 2021 előtti értékekkel, mivel 2021-ben [az európai társadalomstatisztika új szabályozási keretének hatálybalépése](#) miatt valamennyi tagállam esetében törés következik be az idősorokban. Eurostat [[lfsa_esgais](#)] és [[lfsa_egaps](#)], uniós munkaerő-felmérés. Lásd még: Milasi, Santo, *et al.*, *Solo self-employment and lack of paid employment: an occupational perspective across EU countries*, 2022.

¹⁸⁸ Előfordulhat, hogy ezek a számok nem igazodnak a nemzeti jogszabályokban használt fogalom meghatározásokhoz, ezért óvatossággal kell kezelni őket. Lásd: Williams, C., *et al.*, [Extent of dependent self-employment in the European Union](#) (A gazdaságilag függő önfoglalkoztatás mértéke az Európai Unióban). Európai Munkaügyi Hatóság: A be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform, 2023.

Az uniós munkaerőpiacok fellendülése megerősítette a platformgazdaság szerepét, amely hozzájárul a munkaerőpiaci lehetőségek megteremtéséhez, miközben kihívást jelenthet a munkafeltételek és a szociális védelem szempontjából. Az EU-ban a válaszadók átlagosan 2,4 %-a számolt be arról, hogy 2022-ben online digitális platformokon keresztül, 1,9 %-uk pedig arról, hogy helyszíni digitális platformokon keresztül végzett munkát¹⁸⁹. A 2.3.5. ábra jelentős különbségeket mutat be az országok között azon válaszadók aránya tekintetében, akik kijelentették, hogy digitális munkaplatformokon keresztül végeztek munkát: Máltán 8,5 %, Szlovákiában és Portugáliában 7,5 %, míg Hollandiában 2,5 % és Dániában 1,4 % volt a megfigyelt arány. Míg a platformalapú munkát végző férfiak és nők aránya viszonylag hasonló, nemek közötti különbségek mutatkoznak az ilyen típusú munkavégzés motivációi tekintetében (azaz a nők a platformalapú munkát arra használják, hogy többletjövedelemre tegyenek szert, és rugalmasan összeegyeztessék teendőiket a családi kötelezettségvállalásokkal, míg a férfiakat a globális munkavégzés lehetősége és az ügyfélkör bővítése vonzza)¹⁹⁰. Összességében a platformalapú munkavégzéssel kapcsolatos kihívások az algoritmikus irányítási rendszerek átláthatatlanságára és a platform-munkavállalók feladatainak elosztására és ezáltal keresetere gyakorolt hatásukra (a részletes elemzést lásd a pillérhez kapcsolódó 5. háttérmagyarázatban), valamint e munkavállalók foglalkoztatási státuszának esetleges téves besorolására vonatkoznak (akiket tévesen önfoglalkoztatóként jelölhetnek meg, és így nem lesznek jogosultak a munkavállalói jogokra és védelemre). Emellett a platformalapú munkavégzéssel összefüggésben a kollektív képviselőhöz és tárgyaláshoz való hozzáférés eddig korlátozott maradt¹⁹¹.

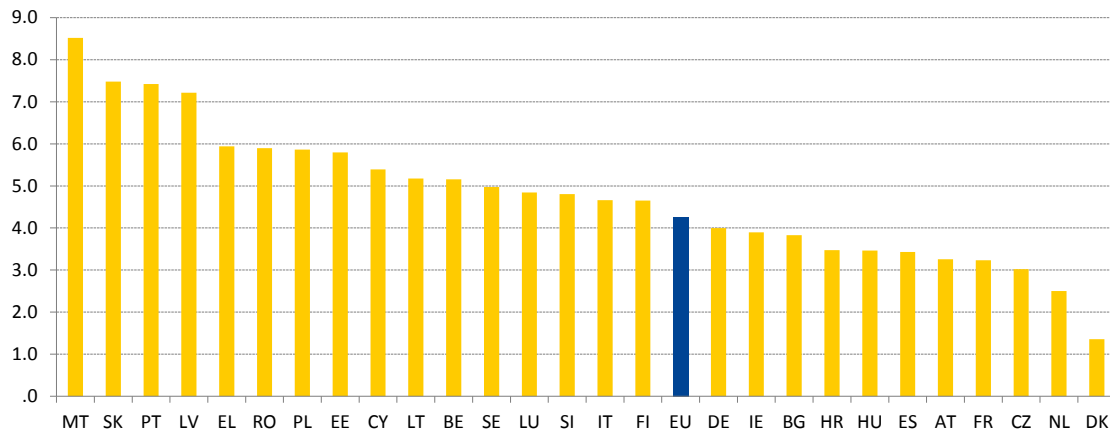
¹⁸⁹ Az online és a helyszínen működő platformok konkrét típusainak példái. Az online digitális platformok nem kimerítő listája tartalmazza a következőket: Upwork, Freelancer, Clickworker vagy PeoplePerHour; az Uber, a Deliveroo, a Handy vagy a TaskRabbit a helyszíni platformokra szolgáltatnak példát. Lásd: Fernandez Macias, E., *et al.*, [The platformisation of work](#) (A munka platformosítása), az Európai Unió Kiadóhivatala; és [az Eurofound platformgazdasági adatbázisa](#), 2023.

¹⁹⁰ Lásd: Eurofound, [Gender differences in motivation to engage in platform work](#) (Nemek közötti különbségek a platformalapú munkavégzés motivációjában), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁹¹ Európai Bizottság, 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentés – a Tanács 2023. március 13-án fogadta el, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/372552>

2.3.5. ábra: A digitális munkaplatformokon keresztül végzett munka intenzitása tagállamonként eltérő

Azon válaszadók aránya, akik valaha is végeztek munkát digitális munkaplatformokon keresztül az EU-ban, 2023. június.

Forrás: Eurofound, elektronikus felmérés, 2023.

A mesterséges intelligenciáról (MI) szóló tanulmányok rámutatnak arra, hogy a gépi tanulás potenciálisan jelentős hatást gyakorolhat a munkaerőpiacra, és a szellemi és kreatív foglalkozások várhatóan nagyobb mértékben lesznek érintettek, mint a múltbeli technológiai fejlesztések. Az OECD szerint 2019-ben a tagállamokban a munkavállalók 26,7 %-a töltött be olyan munkakört, ahol magas az automatizálás kockázata, és az EU-ban összességében Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország volt a leginkább érintett az EU-ban az ilyen foglalkoztatásokhoz tartozó mintegy 35 %-os aránnyal (lásd a 2.3.6. ábrát)¹⁹². A szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások ebben az összefüggésben döntő fontosságúak a technológiai fejlődésből adódó változások kezelésére irányuló, részvételen alapuló megközelítés biztosítása érdekében a lehetséges (azaz a munkahelyek esetleges megszűnésével, a készségek elavulásával vagy a munkatervezés csökkenésével kapcsolatos) aggályok kezelése, valamint a munkavállalók alkalmazkodásának előmozdítása érdekében (többek között a készségek biztosításával). Ezen túlmenően a hatékony aktív munkaerőpiaci politikák, többek között a továbbképzési és átképzési rendszerek, valamint a foglalkoztatási szolgálatok alapvető fontosságúak az ilyen változások kíséréséhez, miközben széles körű előnyöket biztosítanak a társadalom egésze számára, többek között szükség esetén a munkahelyváltás hatékony támogatásának köszönhetően. Ami a generatív mesterséges intelligenciát illeti, az Eurofound szerint a felmérésben részt vevő munkavállalók összességében pozitívnak tartják a gépi tanulás alkalmazását, mivel ez segíthet a rutinfeladatokkal töltött idő megspórolásában, és lehetővé teheti, hogy jobban a magasabb hozzáadott értékkel rendelkező feladatokra összpontosíthassanak¹⁹³. A mesterséges intelligencia a fogyatékkal élő személyeket is támogathatná a munkaerőpiacon azáltal, hogy inkluzívabb és e személyek igényeihez jobban alkalmazkodó környezetet teremt¹⁹⁴.

¹⁹² OECD, *OECD Foglalkoztatási kilátások, 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market* (Mesterséges intelligencia és munkaerőpiac), OECD Publishing, 2023 és Gmyrek, P., et al., *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential impacts on job quantitative and quality* (Generatív MI és állások: A munkahelyek mennyiségére és minőségére gyakorolt lehetséges hatások globális elemzése), ILO 96. sz. munkadokumentum, 2023.

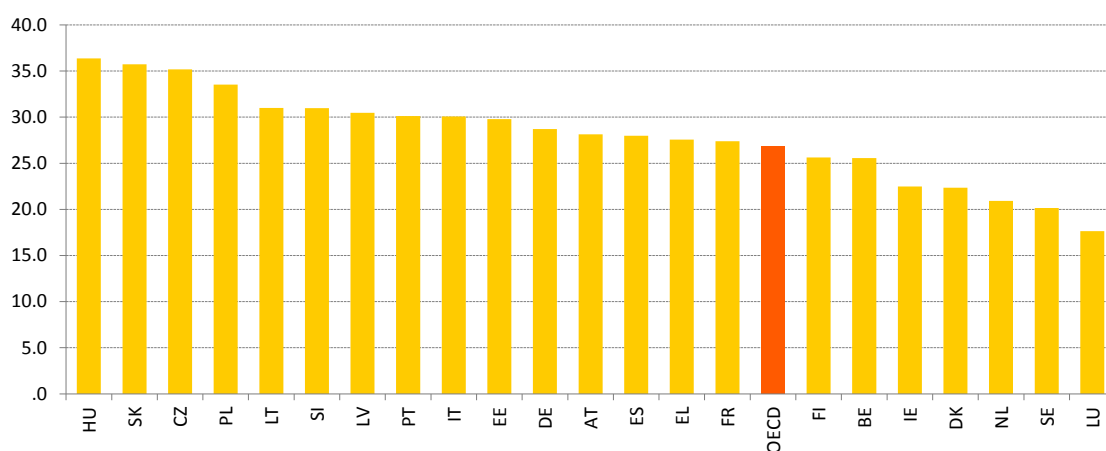
¹⁹³ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice* (Etikus digitalizáció a munkahelyen: az elmélettől a gyakorlatig), 2023; Eurofound, *Ethics in the digital workplace* (Etika a digitális munkahelyen), 2022; és Eurofound, *Digitisation in the workplace* (Digitalizáció a munkahelyen), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2021.

¹⁹⁴ Touzet, C.: *Using AI to support people with disability in the labour market: Opportunities and challenges* *OECD Artificial Intelligence Papers*, (A mesterséges intelligencia felhasználása a fogyatékkal élő személyek munkaerőpiaci támogatására: Lehetőségek és kihívások, az OECD mesterséges intelligenciáról szóló dokumentumai), 7. sz., OECD Publishing, Párizs, 2023.

Összességében elmondható, hogy bár a mesterséges intelligencia és a gépi tanulási modellek, különösen a generatív, előzetesen kiképzett átalakítók (például a ChatGPT-n) alapuló modellek nagy lehetőségeket kínálnak, a jövőben jelentős hatást gyakorolhatnak a szellemi munkavállalókra¹⁹⁵, sőt a kreatív foglalkozásokat is érinthetik¹⁹⁶. E technológiák gyors fejlődése éber felügyeletet tesz szükségessé annak érdekében, hogy ki lehessen aknázni a bennük rejlő előnyöket, ugyanakkor előre kell jelezni a lehetséges negatív hatásokat, és megfelelő szakpolitikai válaszokat kell kidolgozni, ideértve a munkaerőpiacokat és a munkavállalóknak az MI által generált termelékenységnövekedésben való megfelelő részvételét illetően. Ebben az összefüggésben a mesterséges intelligencia kihívásokat jelent az átláthatóság, az elszámoltathatóság, valamint a munkavállalói jogokra és jövedelmekre gyakorolt lehetséges hatása tekintetében. A mesterséges intelligenciáról szóló jogszabályra irányuló javaslat például magas kockázatúnak minősíti a munkaerő-felvételhez és a munkavállalók kezeléséhez használt MI-rendszereket, és követelményeket ír elő az átláthatóságra, a biztonságra, a pontosságra és az emberi felügyeletre vonatkozóan.

2.3.6. ábra: Az automatizálás foglalkoztatásra gyakorolt várható hatása tekintetében országonként különbségek adódnak

A foglalkoztatás aránya az automatizálás legnagyobb kockázatával járó foglalkozásokban; %, 2019.

Megjegyzés: Az eredmények olyan szakértők körében végzett felmérésen alapulnak, akik foglalkozásonként értékelték számos készség és képesség automatizálhatóságának mértékét. Az EU-27-hez tartozó OECD-országok.

Forrás: OECD, *OECD Foglalkoztatási kilátások, 2023*, OECD Publishing, 2023.

¹⁹⁵ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential impacts on job quantitative and quality* (Generatív MI és munkahelyek: A munkahelyek mennyiségére és minőségére gyakorolt lehetséges hatások globális elemzése), ILO 96. sz. munkadokumentum, <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>

¹⁹⁶ Lásd például a Writers Guild of America és az Alliance of Motion Picture and Television Producers között létrejött megállapodást a mesterséges intelligencia filmiparra gyakorolt befolyásával kapcsolatos aggályok kezeléséről. Az új szerződés a mesterséges intelligencia filmes és televíziós projektekben való felhasználására vonatkozó szabályokat tartalmaz, és Hollywood egyik leghosszabb sztrájkjának végén született meg.

A pillérhez kapcsolódó 5. háttérmagyarázat: Az algoritmikus irányítás hatása a munkahelyen, többek között a digitális munkaplatformokkal összefüggésben

Kulcsfontosságú a méltányos munkafeltételek és a befogadó munkahelyek előmozdítása, különösen az algoritmusok és a mesterséges intelligencia gyorsított használata miatt. Az algoritmikus irányítás algoritmusok és a mesterséges intelligencián (MI) alapuló technikák (azaz gépi tanulás és más számítási módszerek) használatát jelenti. Az algoritmikus irányítás –noha eredetileg a platformgazdasághoz kapcsolódott – a hagyományos gazdasági ágazatokban, például a pénzügyek, a kiskereskedelem vagy a logisztika területén is egyre nagyobb teret nyer. Elsődleges célja a munkaerő-ráfordítás koordinálása és kezelése, többek között előrejelzések készítése és üzleti döntések optimalizálása céljából, például az erőforrások elosztása, a feladatok kiosztása, az ütemezés és a munkavállalók teljesítményértékelése terén. A szociális jogok európai pillérének egyes alapelvei különösen fontosak az algoritmikus irányítás és az MI technikáinak emberközpontú, átlátható és felelős módon történő fejlesztése és alkalmazása szempontjából. A 10. alapelv például hangsúlyozza az egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet fontosságát, beleértve a munkavállalók magánélethez, adatkezeléshez és védelemhez való jogát. A 3. alapelv célja a hátrányos megkülönböztetés megelőzése az egyenlő bánásmódhoz és az esélyegyenlőséghez való jog megteremtésével, többek között a foglalkoztatás tekintetében, ideértve az algoritmusok használatát is.

Az algoritmikus irányítás a platformgazdaságban várhatóan hozzájárul a hatékonyság növeléséhez és a szolgáltatások általános minőségének javításához. A digitális munkaplatformok algoritmusok és adatvezérelt technológiák segítségével automatizált nyomonkövetési és döntéshozatali rendszereket használnak a munkavállalók feladatkiosztásának koordinálására és optimalizálására¹⁹⁷. Ezek az algoritmusok számos tényezőt vesznek figyelembe (pl. a hely, a rendelkezésre állás, a készségek és a múltbeli teljesítményadatok) annak érdekében, hogy a feladatokat a hatékonyság javítására törekedve valós időben a legmegfelelőbb munkavállalóhoz rendeljék. Az algoritmikus irányítás területén a munkavállalók teljesítményének minősítések és más mérőszámok révén történő nyomon követése valós idejű visszajelzést nyújt, amely felhasználható a platformszabványok betartatására. Az algoritmikus irányítás dinamikus árképzése és ösztönzői (azaz a bónuszok) azt is lehetővé tehetik a platformok számára, hogy a csúcsidőszakokban odacsábítsák a munkavállalókat.

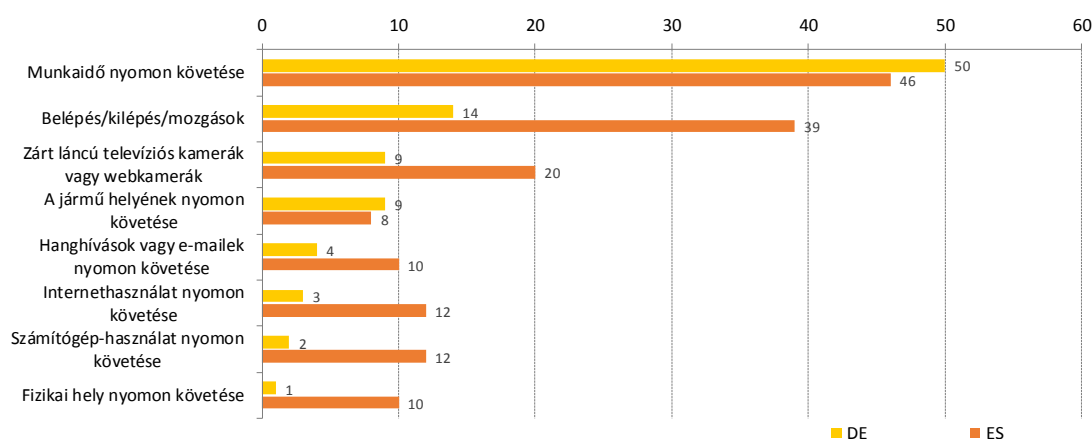
Ugyanakkor az algoritmikus irányítás kihívást is jelent a munkavállalók számára, ideértve az etikai megfontolásokat és a munkafeltételekre gyakorolt hatásokat. Az algoritmikus irányítás vállalatok általi elfogadása fokozott felügyeletet és értékelést vonhat maga után, ami befolyásolhatja az alkalmazottak jóllétehez való jogát. Például az algoritmus döntéshozatali jogköre a digitális munkaerőpiaci platformokon – beleértve a szerződések felmondásának lehetőségét is – kedvezőtlen hatást gyakorolhat a munkavállalókra. Az MI-rendszereknek az algoritmikus irányításba való integrálása magában hordozza a meglévő torzítások és a diszkriminatív gyakorlatok felerősödésének kockázatát. Az a tény, hogy az algoritmikus irányítás az adatkezelésre és -tárolásra támaszkodik, még inkább kiteszi a munkavállalókat az esetleges adatvédelmi incidenseknek. Ebben az összefüggésben a biztosítékok és a kockázatcsökkentő intézkedések elengedhetetlenek a lehetséges jogsértések következményeinek kezeléséhez és az egyének védelméhez. Ezenkívül az algoritmikus irányítás automatizált ellenőrzési mechanizmusai korlátozhatják a munkavállalók autonómiáját, visszaszorítva a döntéshozatali hatáskörüket és a munkafeladatok feletti ellenőrzést, ami végső soron hatással lehet pszichoszociális és egészségügyi eredményeikre.

¹⁹⁷ A COLLEEM 3. kiadását bővítették és átnevezték: [AMPWork: Algoritmikus irányítás és platformalapú munkafelmérés](#). A korábbi [COLLEEM-felmérések \(I. és II.\)](#) mennyiségi közelítést nyújtottak a platformalapú munkavégzés európai elterjedtségéhez és feltételeihez.

A munkahelyi algoritmikus irányítás viszonylag új fogalom, és a szakpolitikai bizonyítékok még mindig meglehetősen korlátozottak a tagállamokban és az iparágakban. Az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjának közelmúltbeli tanulmánya betekintést nyújt az automatizált nyomkövetési és döntéshozatali eszközök németországi és spanyolországi bevezetésébe és elterjedtségébe¹⁹⁸. Kiderült, hogy a német és a spanyol munkavállalók körülbelül 20 %-a, illetve 35 %-a volt kitéve az automatizált döntéshozatali rendszerek legalább egyikének. Ezek magukban foglalják a feladatok kiosztásának automatizálására, az utasítások megadására vagy a teljesítmény automatizált rangsorolás révén történő értékelésére szolgáló algoritmusok használatát (lásd a digitális nyomkövetési típusok példáit és előfordulási gyakoriságát az ábrán). A kutatásból az is kiderült, hogy a német és a spanyol munkavállalóknak csupán 5 %-a, illetve 15 %-a ismeri szervezetének a róluk gyűjtött digitális információkra, illetve a munkatevékenységeikre vonatkozó politikáját.

A Németországban és Spanyolországban megkérdezett munkavállalók mintegy fele számolt be a munkaidő nyomon követéséről.

Digitális eszköztípusok használata a munka nyomon követésére és felügyeletére; az egyes típusokat megemlítő válaszadók %-a.

Forrás: Fernández-Macias, E., *et al*, The Platformisation of work (A munka platformosítása). A Közös Kutatóközpont (JRC) által szolgáltatott adatok.

Eddig csupán néhány tagállam fogadott el szakpolitikai intézkedéseket azzal a céllal, hogy az algoritmikus irányítás a munkavállalók jóllétének veszélyeztetése nélkül fokozza a munkahelyi hatékonyságot. Portugáliában a 13/2023. sz. törvény előírja az alkalmazottak számára, hogy tájékoztatást kapjanak a munkáltató döntéseit befolyásoló algoritmusok paramétereiről. Hasonlóképpen, **Spanyolországban** a 12/2021. sz. törvény biztosítja a munkavállalók képviselőinek azt a jogot, hogy tájékozódjanak az algoritmusok munkafeltételeket befolyásoló paramétereiről, szabályairól és utasításairól. A platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról szóló irányelvjavaslat a digitális munkaplatformokon dolgozó egyéneket érintő algoritmusokkal kapcsolatos potenciális veszélyek enyhítését fogja szolgálni. Emellett kollektív tájékoztatási jogokat állapít meg a munkavállalók képviselői számára. Ezek az új jogok nemcsak növelni fogják az automatizált rendszerek átláthatóságát a platform-munkavállalók számára, hanem azt is előírják a digitális munkaplatformok számára, hogy szisztematikusan értékeljék az ilyen rendszerek munkafeltételekre gyakorolt hatását. Ezek a jogok biztosítani fogják továbbá, hogy a platformalapú munkavégzéssel összefüggésben a jelentős automatizált döntések emberi felülvizsgálat tárgyát képezzék.

¹⁹⁸ Fernández Macias, E., et al., *The platformisation of work*, (A munka platformosítása), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

Vannak arra utaló jelek, hogy az EU-ban csökken a be nem jelentett munkavégzés, noha az egyes országok között nagy különbségek mutatkoznak. A legfrissebb becslések¹⁹⁹ szerint az uniós magánszektor teljes munkaerő-ráfordításának 9,7 %-a volt be nem jelentett 2019-ben (szemben a 2013. évi 10,2 %-kal). 2019-ben a be nem jelentett munkavégzés a magánszektor bruttó hozzáadott értékének 14,6 %-át tette ki az EU-ban, szemben a 2013. évi 14,9 %-kal. Úgy tűnik, hogy 2013 és 2019 között 19 tagállamban csökkenés következett be (26 tagállamból, mivel a 2013-as évre vonatkozóan Málta esetében nem állnak rendelkezésre becslések), kivéve Bulgáriát, Franciaországot, Németországot, Olaszországot, Litvániát, Hollandiát és Romániát. Ez tükrözheti a be nem jelentett munkavégzés kezelése terén többek között a munkaügyi jogszabályok módosítása, a munkaügyi felügyelőségek erőforrásainak növelése, valamint a jogsértések kezelésére és a megfelelés biztosítására irányuló intézkedések révén elért eredményeket (lásd a 2.3.2. szakaszt). Az Eurofound²⁰⁰ szerint a végrehajtó intézményeknek juttatott források az elmúlt évtizedben valóban nőttek a legtöbb uniós országban. Számos tagállam azonban 2021-ben még mindig nem érte el a 10 000 alkalmazottra jutó ellenőrök számát. A be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform támogatja a bevált gyakorlatok uniós országok közötti megosztását, beleértve a fő teljesítménymutatók kidolgozását és nyomon követését a munkaügyi felügyelőségek hatékonyságának értékelése érdekében²⁰¹.

¹⁹⁹ A be nem jelentett gazdaság valós méretére vonatkozó becsléseket óvatosan kell kezelni. Lásd: Franic, J., *Extent of undeclared work in the European Union* (A be nem jelentett munkavégzés mértéke az Európai Unióban). Európai Munkaügyi Hatóság: A be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform, 2023.

²⁰⁰ Az Eurofound európai kapcsolattartóinak hálózata. Lásd: Eurofound, *Minimálberek: Meg nem felelés és végrehajtás az EU-ban*, 2023 (előkészületben).

²⁰¹ Williams, C., et al., *Key Performance Indicators measuring the effectiveness of labour inspectorates* (A munkaügyi felügyelőségek hatékonyságát mérő fő teljesítménymutatók). Európai Munkaügyi Hatóság: A be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform, 2023.

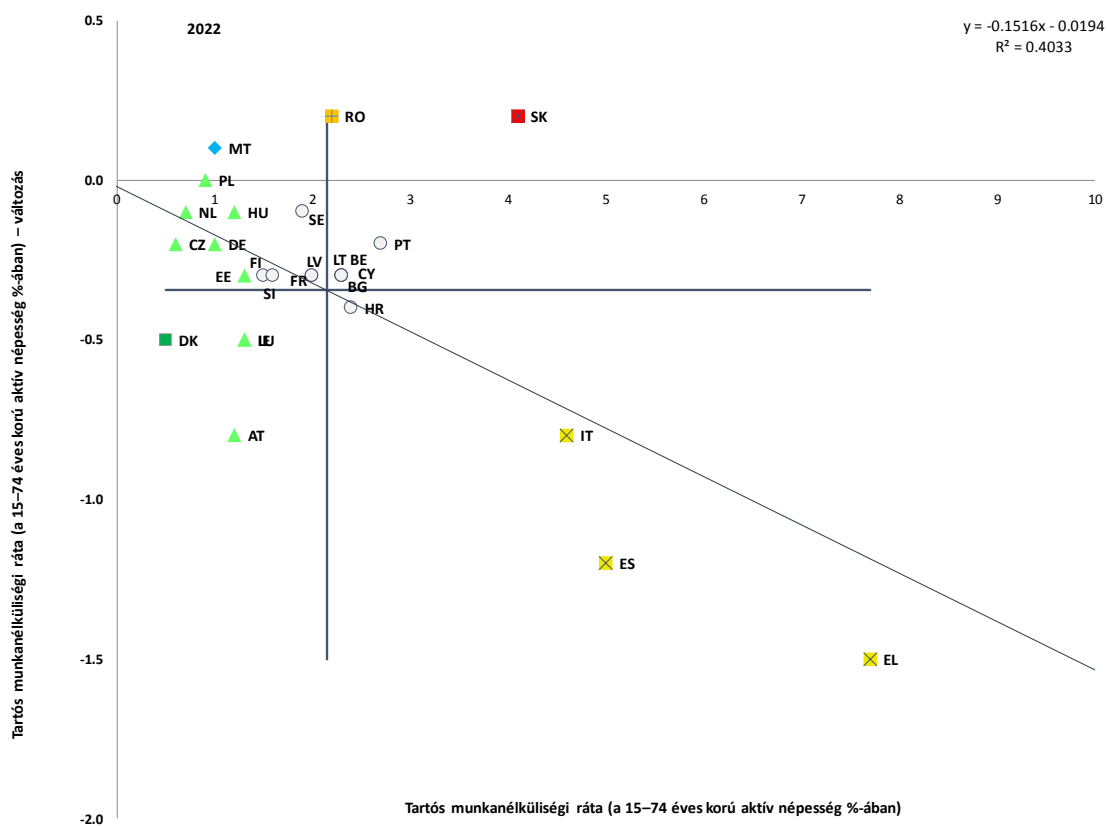
A tartós munkanélküliség a Covid19 utáni helyreállítás következtében csökkent, bár egyes tagállamok még mindig jelentős kihívásokkal néznek szembe. A tartós munkanélküliségi ráta 2022-ben 2,4 % volt az EU-ban, ami 0,4 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző évben – szinte valamennyi tagállamban csökkenő tendenciát lehetett megfigyelni (lásd a 2.3.7. ábrát). Az uniós országokban a legmagasabb és a legalacsonyabb ráták közötti különbség a 2021. évi 8,4 százalékpontból 2022-re 7,2 százalékpontra csökkent, ami felfelé irányuló konvergenciára utal, köszönhetően annak, hogy a 2022-ben a legmagasabb rátával rendelkező tagállamok érték el a legjelentősebb éves javulást. Ezek az országok következők: Görögország (-1,5 százalékpont – 7,7 %), Spanyolország (-1,2 százalékpont – 5 %) és Olaszország (-0,8 százalékpont – 4,6 %). Ausztriában is jelentős csökkenést (-0,8 százalékpont) lehetett megfigyelni, de viszonylag alacsony szinten (2022-ben 1,2 %). Másrészt a tartós munkanélküliségi ráta Szlovákiában nőtt, jelenleg „kritikus helyzetben” van, Romániában jelenleg „figyelemmel kísérendő”, míg Máltán „jó, de figyelemmel kísérendő”. Ezzel szemben Dánia, Ausztria, Csehország, Németország, Észtország, Írország, Luxemburg, Magyarország, Hollandia és Lengyelország „az átlagosnál jobb” minősítést kapott, és 2022-ben alacsony és általában csökkenő ráták jellemezték ezeket az országokat. A tartós munkanélküliségi ráta terén a nemek közötti szakadék 2022-ben alacsony (0,5 százalékpont alatti) volt a legtöbb tagállamban, kivéve Görögországot, Spanyországot és Lettországot (5 százalékpont, 2 százalékpont, illetve 1,2 százalékpont). Jelentős regionális egyenlőtlenségek figyelhetők meg (lásd az 5. melléklet 7. ábráját), és a tartós munkanélküliségi ráta eloszlása a NUTS II. szinten Ausztriában (79,7 %), Olaszországban (69,9 %), Bulgáriában (67,9 %) és Belgiumban (64,1 %) volt a legnagyobb²⁰². A tartósan munkanélküli személyek integrációjáról szóló 2016. évi tanácsi ajánlás végrehajtása terén a tagállamok által elért eredmények továbbra is kulcsfontosságúak a kihívás kezeléséhez²⁰³.

²⁰² Eurostat [[lfst_r_lmdltu](#)].

²⁰³ [COM\(2019\) 169 final](#), a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról szóló tanácsi ajánlás értékelése.

2.3.7. ábra: A tartós munkanélküliségi ráta csökkenése szinte valamennyi tagállamban, különösen azokban, ahol a legmagasabb

Tartós munkanélküliségi ráta, 2022-es szintek és változások a 2021-es évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

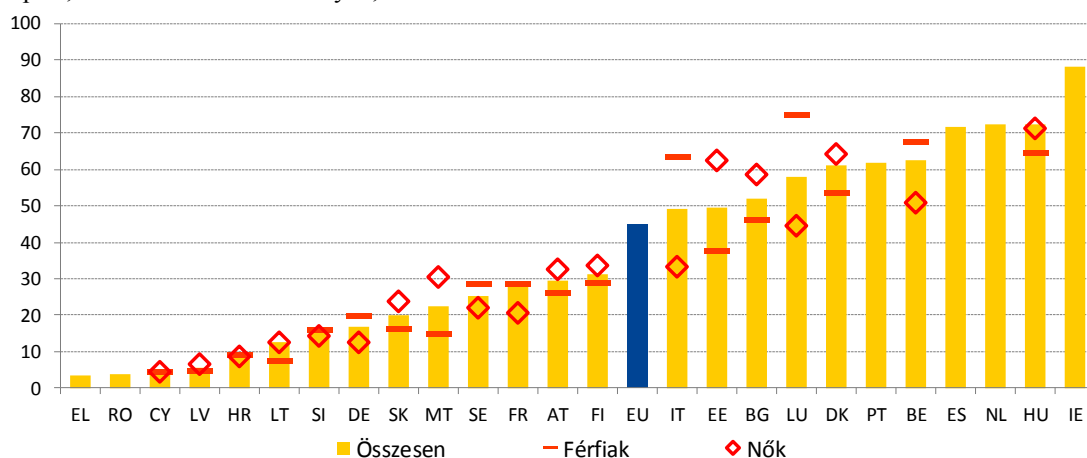
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Spanyolország és Franciaország esetében eltérő a fogalom meghatározás.

Forrás: Eurostat [tesem130], EU LFS.

Az aktivizálási intézkedésekben való részvétel aránya tagállamonként eltérő, még akkor is, ha figyelembe vesszük a tartós munkanélküliségi ráták országonkénti eltéréseit. 2021-ben az aktív munkaerőpiaci szakpolitikai intézkedésekben részt vevő, munkát vállalni kívánó munkanélküliek aránya tagállamonként jelentős eltérést mutatott. Egyrészt az olyan országokban, mint Görögország, Románia, Ciprus, Lettország és Horvátország, 10 %-os arányt rögzített a statisztika. Másrészt Írországban ez az arány csaknem 90 % volt, Magyarországon, Hollandiában és Spanyolországban pedig meghaladta a 70 %-ot. Egyes országokban (Luxemburgban, Olaszországban, Észtországban, Belgiumban, Máltán) jelentősek a nemek közötti különbségek a részvétel terén (azaz a regisztrált számértékek eléri vagy jelentősen meghaladják a 15 százalékpontot, lásd a 2.3.8. ábrát)²⁰⁴. A viszonylag magas, de javuló tartós munkanélküliségi rátával rendelkező tagállamokban továbbra is kulcsfontosságú az aktivizálási intézkedésekben való részvétel szorosabb nyomon követése, valamint a beavatkozások minőségének és hatékonyságának értékelése, beleértve a szociális védelemmel való kapcsolatot is.

2.3.8. ábra: Az aktív munkaerőpiaci politikákban való részvétel tagállamonként eltérő, és egyes tagállamokban magas a nemek közötti szakadék

A rendes munkaerőpiaci politikai beavatkozások résztvevői (2–7. kategória) 100 munkanélküire vetítve, teljes korcsoport, nemek szerinti eredmények, 2021

Megjegyzés: Csehország esetében nem áll rendelkezésre idősor. A legfrissebb, nőkre vonatkozó rendelkezésre álló adatok Írországban, Hollandiában, Portugáliában és Lengyelországban (2019). Az idősor Dánia, Görögország, Hollandia és Svédország esetében becslésen alapul. Lettország esetében az adatok megbízhatósága alacsony. Uniós szinten nem áll rendelkezésre nemek szerinti bontás. A 100 %-ot meghaladó számadatok azt jelzik, hogy az emberek a különböző intézkedéskategóriákban való részvételük részeként egynél többször lettek regisztrálva az aktív munkaerőpiaci politikára vonatkozó adatállományban, vagy pedig azt, hogy vannak olyan résztvevők is, akik nem regisztráltak álláskeresőként.

Forrás: Eurostat [[lmp_ind_actsup](#)].

²⁰⁴ A munkaerőpiaci szakpolitikai intézkedések (2–7. kategória) közé tartoznak többek között a képzés (2), a foglalkoztatásösztönzők (4), a támogatott foglalkoztatás és rehabilitáció (5), a közvetlen munkahelyteremtés (6) és a vállalkozások indításának ösztönzői (7). Ezt a mutatót azonban óvatosan kell értelmezni, mivel csak a munkaerőpiaci politikákban való részvételt (nem pedig azok hatékonyságát) méri.

A tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról szóló tanácsi ajánlás egyik fő célkitűzése, hogy a legalább 18 hónapja nyilvántartásba vett valamennyi személy számára munkaerőpiaci integrációs megállapodásokat kössön. 2021-ben az EU-ban élő azon tartósan munkanélküli személyek 54,4 %-a, akiknek külön munkaerőpiaci integrációs megállapodást ajánlottak fel, újra megjelent a munkaerőpiacon. Ez az arány 61,1 %-ra emelkedik a mélyreható értékeléssel ellátott, egyénre szabott cselekvési tervekben részt vevő tartós munkanélküliek esetében. A rendes egyénre szabott cselekvési tervekben részt vevő tartósan munkanélküli személyek aránya azonban alacsonyabb volt (47,7 %), mint a 2021. évi 49,9 %-os átlag. Míg 2021-ben a tagállamok fele legalább 95 %-os arányt ért el, továbbra is maradt kilenc olyan ország, ahol a legalább 18 hónapig nyilvántartásba vett tartósan munkanélküli személyek legalább egyharmada hét évvel a tanácsi ajánlás elfogadását követően sem rendelkezett munkaerőpiaci integrációs megállapodással. Ez rávilágít arra, hogy az érintett tagállamokban fokozni kell a célzott erőfeszítéseket²⁰⁵.

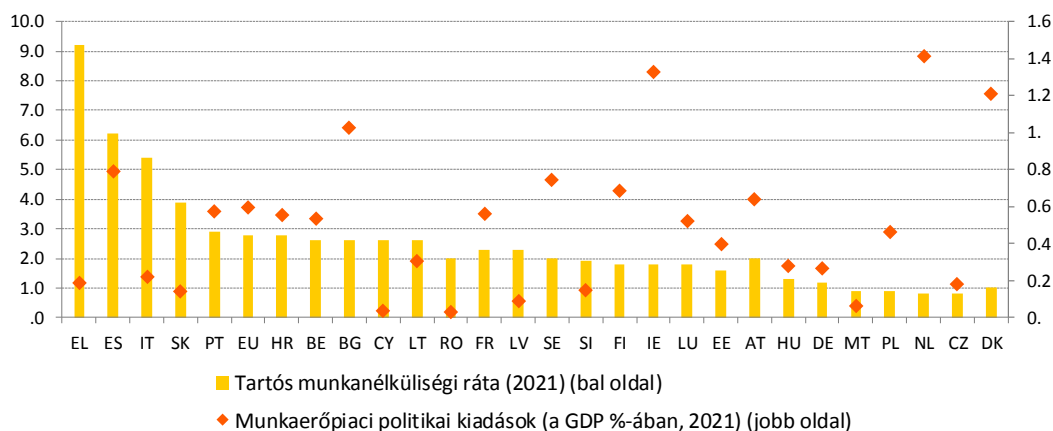
A hatékony aktív munkaerőpiaci szakpolitikák kulcsszerepet játszanak az EU-ban a foglalkoztatási ráta növelésében, a munkahelyváltás támogatásában, valamint a munkaerő- és szakemberhiány kezelésében, a kiadások tekintetében ugyanakkor jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között. A GDP százalékában kifejezett munkaerőpiaci intézkedésekre fordított kiadások elemzése mutatóként szolgálhat a tagállamok számára a munkaerőpiaci integrációval kapcsolatos kihívások kezelésére irányuló erőfeszítésekhez, különösen a tartós munkanélküliségi ráták tükrében vizsgálva²⁰⁶. 2021-ben például Spanyolország viszonylag többet költött aktív munkaerőpiaci szakpolitikai beavatkozásokra (jelesül a GDP 0,8 %-át), és az országot viszonylag magas, 6 % feletti tartós munkanélküliségi ráta jellemezte (lásd a 2.3.9. ábrát). Ezzel szemben Görögországban, Olaszországban és Szlovákiában, ahol a tartós munkanélküliségi ráta meghaladta az uniós átlagot (9 %, 5 %, illetve 4 % körüli aránnyal), a munkaerőpiaci intézkedésekre fordított kiadások viszonylag alacsonyak voltak (azaz a GDP [nagyjából] 0,2 %-át tették ki). Hollandiában, Írországban és Dániában a munkaerőpiaci intézkedésekre fordított kiadások viszonylag magasak voltak, 2021-ben a GDP legalább 1,2 %-át tették ki, de a tartósan munkanélküliek aránya alacsony (2 % alatti) volt. Végezetül az olyan országokban, mint Portugália, Horvátország és Belgium, a kiadások szintje az uniós átlag körüli volt, csakúgy, mint az említett államok tartós munkanélküliségi rátája.

²⁰⁵ Európai Bizottság, *Adatgyűjtés a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról szóló ajánlás nyomán követése céljából: 2021, 2022.*

²⁰⁶ Ami az ESZA által finanszírozott aktív munkaerőpiaci intézkedések hatékonyságát illeti, az ESZA kontrafaktuális hatáértékeléseinek közelmúltbeli metaelemzése azt mutatja, hogy azok átlagosan pozitív hatást gyakorolnak a résztvevők munkába állásának valószínűségére.

2.3.9. ábra: Az aktiválásra fordított kiadások tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között

Az aktív munkaerőpiaci szakpolitikai beavatkozásokra (2–7. kategória, a GDP százalékában, 2021) és a tartós munkanélküliségre fordított kiadások a munkaerő (15–74 éves) népességének százalékában (2021)

Megjegyzés: A munkaerőpiaci szakpolitikai kiadásokra vonatkozó adatok DK, DE, EL, HR, NL, PL és SE esetében becslésen alapulnak. A tartós munkanélküliség fogalom meghatározása ES és FR esetében eltérő.

Forrás: Eurostat [Imp_expsumm], munkaerőpiaci politikai adatbázis és [tesem130], EU LFS.

Az állami foglalkoztatási szolgálatok tovább digitalizálták szolgálataikat, és megerősítették a munkáltatókkal folytatott együttműködést. A Covid19-világjárványt követően az állami foglalkoztatási szolgálatok digitális platformokon keresztül fokozatosan fejlesztették ki szolgáltatásaikat (pl. regisztráció, profilalkotás, munkaközvetítés, tanácsadás és képzés nyújtása). Emellett munkájukba még jobban beépítették a készségekkel kapcsolatos információgyűjtési eszközök használatát²⁰⁷. Az állami foglalkoztatási szolgálatok fokozták együttműködésüket a munkáltatókkal, többek között azért, hogy új munkáltatói szolgáltatásokat fejlessztek ki a márkaépítés, a közönségkapcsolatok és az emberierőforrás-menedzsment területén. Általában véve erősödött az együttműködés a helyi és regionális önkormányzatokkal, például a veszélyeztetett csoportok kezelése során. Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját követően az állami foglalkoztatási szolgálatok fontos szerepet játszottak a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyek munkaerőpiaci integrációjának támogatásában. 2023 áprilisában e személyeknek az állami foglalkoztatási szolgálatoknál regisztrált teljes száma 344 000 volt. A 19 állami foglalkoztatási szolgálat által jelentett adatok azt mutatják, hogy az érintett országokban mintegy 1,5 millió, lakóhelyét elhagyni kényszerült személy dolgozik²⁰⁸.

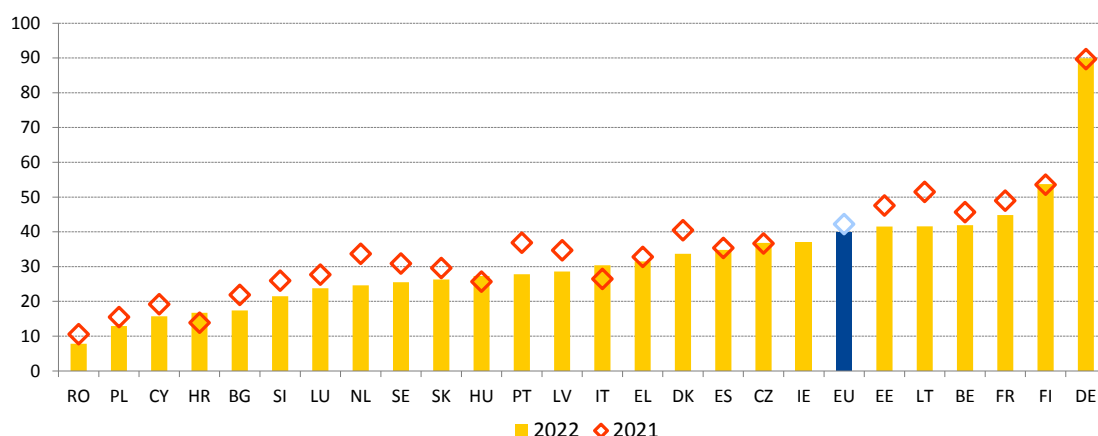
²⁰⁷ Lásd: Európai Bizottság, *Éves jelentés: Az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózata*, 2022; Európai Bizottság, *Az állami foglalkoztatási szolgálatok teljesítmény-összehasonlításán alapuló tanulási rendszere harmadik ciklusának főbb eredményei*, az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózata, 2022; és Európai Bizottság, Peters, M., *Assessment report on PES capacity* (Értékelő jelentés az állami foglalkoztatási szolgálatok kapacitásáról): 2022, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

²⁰⁸ Az országok különböző forrásainak használata befolyásolhatja a foglalkoztatási adatok összehasonlíthatóságát. A statisztikákat ezért óvatosan kell értelmezni. Lásd: Európai Bizottság, DG EMPL, *Az állami foglalkoztatási szolgálat hálózatának kérdőíve az állami foglalkoztatási szolgálat (hírek) kapcsán* és Európai Munkaügyi Hatóság, *Az EU és az EFTA-országok által az Ukrajnából érkező, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek foglalkoztatásával és szociális biztonságával kapcsolatban hozott intézkedések áttekintése*, 2023. február.

A munkanélküli-ellátásban részesülő, rövid távon munkanélküli személyek száma 2022-ben kismértékben csökkent az EU-ban és szinte valamennyi tagállamban. Részarányuk a 2021. évi 42,2 %-ról 2022-ben 40 %-ra csökkent (lásd a 2.3.10. ábrát)²⁰⁹. Ez elfedi a tagállamok közötti jelentős különbségeket. Míg Litvániában (–9,9 százalékpont), Hollandiában (–9,1 százalékpont) és Portugáliában (–9,1 százalékpont) volt a legnagyobb csökkenés, a lefedettség Olaszországban (3,9 százalékpont) és Horvátországban (2,8 százalékpont) nőtt. 2022-ben Németországban (90 %) és Finnországban (50 % felett) volt a legmagasabb a lefedettségi arány, ezeket az országokat követte Franciaország, Belgium, Litvánia és Észtország alacsonyabb, de még mindig 40 % feletti aránnyal. Ezzel szemben a legalacsonyabb (15 % alatti) lefedettséget Romániában, Lengyelországban, és Cipruson rögzítették. 2022-ben az egy évnél rövidebb ideje nyilvántartásba vett munkanélküliek 35 %-a részesült ellátásban vagy támogatásban az EU-ban, szemben a 2021. évi 37,8 %-kal.

2.3.10. ábra: A munkanélküli-ellátások lefedettségi aránya szinte valamennyi tagállamban enyhe csökkenést mutatott, a különbségek továbbra is fennállnak

A munkanélküli-ellátás igénybevételére jogosultak köre a rövid távon munkanélküliek esetében (akik 12 hónapnál kevesebb ideje munkanélküliek, 15–64 éves korosztály, %)

Megjegyzés: IE és MT esetében nem áll rendelkezésre 2021-es adat. AT és MT esetében nem áll rendelkezésre 2022-es adat.

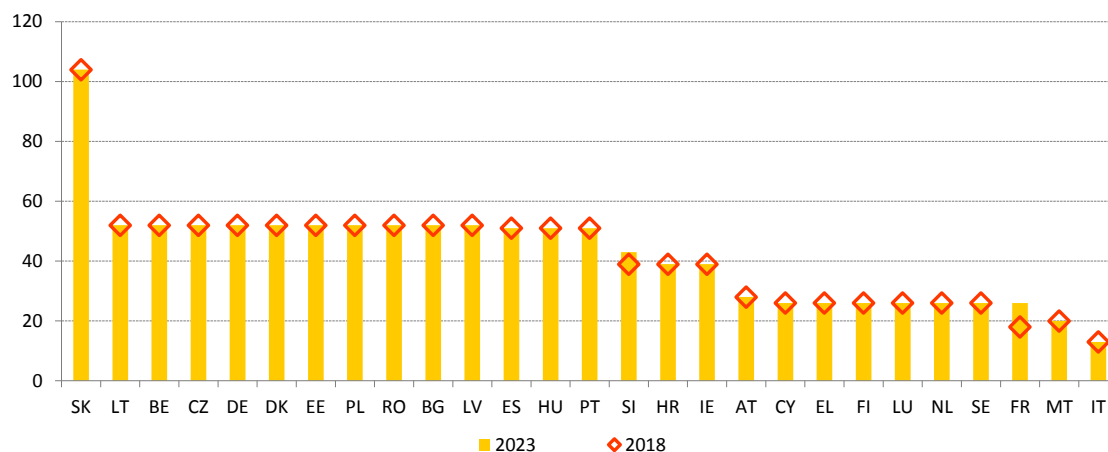
Forrás: Eurostat, [lfsa_ugadra], EU LFS

²⁰⁹ A rövid távon munkanélküliek olyan személyek, akiknek 12 hónapnál rövidebb ideje nincs munkájuk.

A munkanélküli-ellátásra való jogosultság időtartama 2023-ban nagyjából stabil maradt, csakúgy, mint a maximális igénylési időszak²¹⁰. A jogosultsági időszak szinte minden tagállamban változatlan maradt, és a társadalombiztosítási járulék tekintetében 13 héttől (Olaszország) 104 hétig (Szlovákia) terjedt (lásd a 2.3.11. ábrát). Franciaországban az ellátások maximális időtartamát 2023-ban 104 hétről 78 hétre csökkentették, amit romló gazdasági körülmények között további 26 héttel meg lehet hosszabbítani; Lettorszában ugyanez az időtartam 2020-ban 39 hétről 35 hétre csökkent. Az összes többi tagállam esetében az időtartam az elmúlt 5 évben változatlan maradt, és továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak a tagállamok között (lásd a 2.3.12. ábrát). Összesen 16 uniós országban az egyéves munkaviszonnyal rendelkező munkanélkülieknek járó ellátás legfeljebb 6 hónapig (24 hétig) igényelhető. A jövedelempótlás továbbra is szorosan összefügg a munkanélküliség időtartamával. A 2.3.13. ábra az alacsony keresetűek (a nemzeti átlagjövedelem 67 %-a) és a rövid munkaviszonnyal rendelkezők (12 hónap társadalombiztosítási járulék) nettó jövedelempótlási rátáit veti össze az EU-ban a munkanélküliség időtartamának 2. és 12. hónapjára vonatkozóan. A második hónapban a nettó helyettesítési ráták a korábbi (nettó) jövedelmek 7,9 %-a (Magyarország) és 90 %-a (Belgium) között mozognak. Luxemburgban, Dániában, Franciaországban és Finnországban a helyettesítési ráta (mindegyik ország esetében meghaladja a 60 %-ot, néhány esetben jelentős mértékben) a munkanélküliségi időszak 12. hónapjában változatlan maradt.

2.3.11. ábra: A munkanélküli-ellátásra való jogosultsághoz szükséges járulékfizetési időszak – néhány kivételtől eltekintve – változatlan maradt az elmúlt öt évben

Az előírt jogosultsági időtartam (hét, 2023 és 2018)

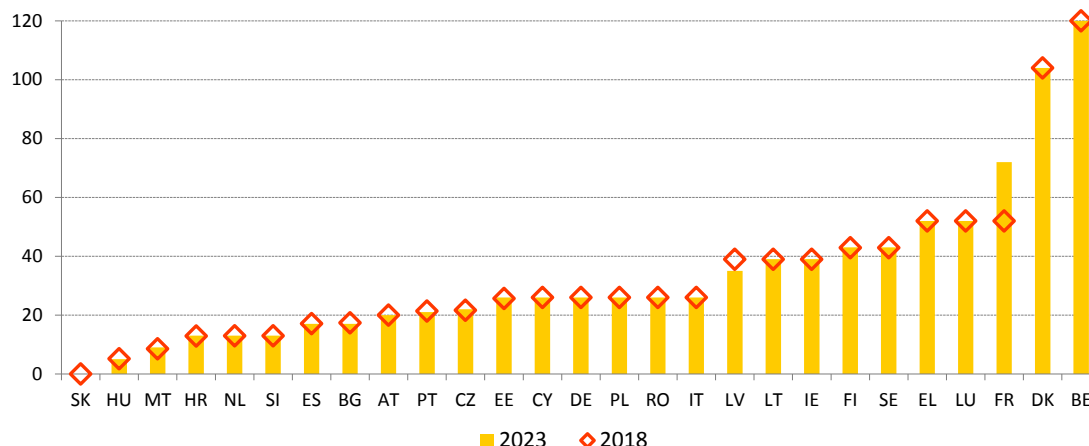
Megjegyzés: Máltán (2018-ban és 2023-ban) az érintett személy első munkába állása óta legalább 50 heti járulékot kellett fizetni, amelyből legalább 20-at az előző 2 naptári évben fizettek vagy írtak jóvá; Írorszában (2018-ban és 2023-ban) legalább 104 hétig szükséges járulékot fizetni az adott személy első munkába állását követően; Ausztriában (2023-ban) az első kérelmek esetében legalább 52 heti járulékot, a későbbi kérelmek esetében pedig legalább 28 heti járulékot kell befizetni.

Forrás: MISSOC-adatbázis (2018. január és 2023. január)

²¹⁰ Az elemzés azokra a munkanélküli-ellátásokra vonatkozik, amelyeket általában azon személyek kapnak, akik önhibájukon kívül válnak munkanélkülivé, olyan ideiglenes jellegű rendszerek figyelmen kívül hagyásával, amelyeket Covid19-válságra válaszul fogadtak el.

2.3.12. ábra: A legtöbb tagállamban az egyéves munkaviszony legfeljebb 6 hónapig biztosít hozzáférést a munkanélküli-ellátáshoz

Az ellátások maximális időtartama hetekben megadva, egyéves munkaviszonnyal (hét, 2023 és 2018)

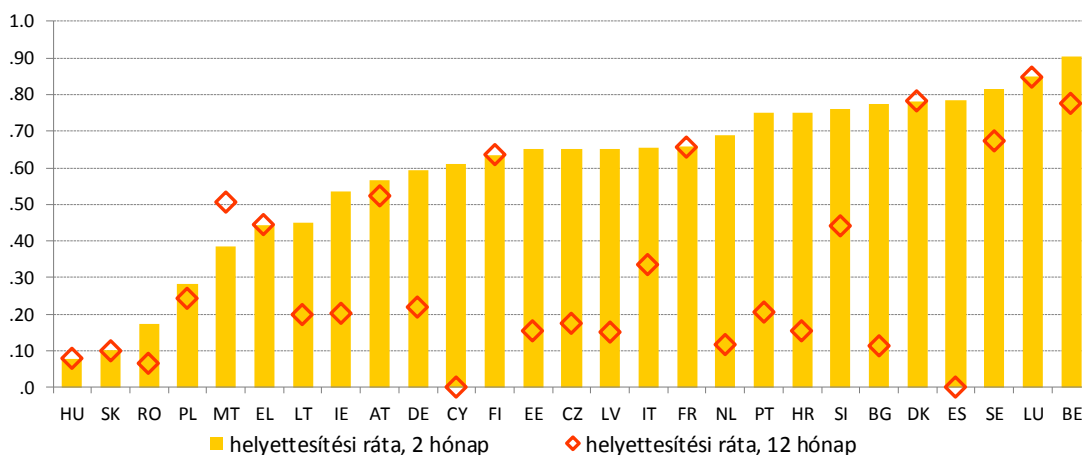

Megjegyzés: Belgium esetében az ellátásoknak nincs időbeli korlátja. Cipruson a heteket heti 6 munkanap alapján számítják. Írországbán az ellátást csak azoknak fizetik 39 hétig (234 napig), akik legalább 260 heti PRSI-járulékot fizettek be. Szlovákiában az egyéves szolgálati viszonytal rendelkezők nem lehetnek jogosultak munkanélküli-ellátásra (legalább 2 évig kell munkanélküli-ellátási járulékot fizetni az utolsó 4 évben). Lengyelország esetében az időtartam az adott régió munkanélküli-ellátási rátája és az országos átlag egymáshoz viszonyított arányától függ.

Forrás: MISSOC-adatbázis (2018. január és 2023. január) és nemzeti jogszabályok

2.3.13. ábra: A munkanélküli második hónapjában a munkanélküli-ellátások helyettesítési aránya a tagállamok többségében meghaladja a 60 %-ot

A munkanélküli-ellátások nettó helyettesítési rátája az átlagbér 67 %-án mérve, a munkanélküli időszakának 2. és 12. hónapjában (2022)

Megjegyzés: A mutatót az egyedülálló, gyermektelen, rövid munkaviszonnyal (egy év) rendelkező és 20 éves személy esetére számítják. A különféle jövedelemkomponensek, munkanélküli-ellátás és egyéb ellátások (például a szociális ellátás és a lakhatási támogatás) is ide tartoznak.

Forrás: az Európai Bizottság számításai az OECD adókedvezmény-modellje alapján.

Az EU-n belüli mobilitás általános adatai 2016 és 2022 között változatlanok maradtak, csakúgy, mint az áramlások állampolgárság szerinti összetétele. 2021-ben az uniós polgárok legnagyobb éves nettó kiáramlását Lengyelországban rögzítették, őket Németország és Olaszország követte. Az összes többi tagállam esetében az uniós polgárok hazájukba irányuló és onnan kiinduló áramlása meglehetősen kiegyensúlyozott volt. Annak ellenére, hogy 2021 és 2022 között 8 %-kal nőtt a munkavállalók határokon átnyúló mobilitása az EU-ban, a határokon átnyúló mobilitási áramlások iránya nagyjából változatlan maradt. Összességében ez főként olyan uniós régiók között valósul meg, amelyek földrajzilag szomszédosak, és ahol láthatóbbak az átlagos bérszintek és a munkafeltételek közötti különbségek²¹¹.

A szociális partnereknek kulcsszerepet kell játszaniuk a foglalkoztatást, a munkahelyek minőségét, a készségfejlesztést és a szociális védelmet támogató nemzeti szintű reformok és szakpolitikák kialakításában és végrehajtásában. A 2.3.14. ábra a szociális partnerek bevonását mutatja be 440 olyan esetben, amikor a kormányok 2022 januárja és 2023 júliusa között jogszabályokat fogadtak el vagy más (nem kötelező erejű) szövegeket, valamint háromoldalú megállapodásokat hajtottak végre²¹². A részvétel bejelentett mértéke tematikus területenként változik, még ugyanazon országon belül is. A szociális partnerek részvétele a foglalkoztatásvédelem és -megtartás területén volt a legmagasabb, ezt követte a jövedelemvédelem és a vállalkozás életben maradásának támogatása. Összességében azokban a tagállamokban, ahol a szociális párbeszédnek jól bevált hagyományai vannak, a részvétel minősége és intenzitása jobbnak bizonyult a vártnál, beleértve az európai szemeszter keretében folytatott konzultációkat is. A Foglalkoztatási Bizottság (EMCO) időközben elvégzett éves többoldalú felülvizsgálatának következtetései kiemelték, hogy bár kevés tagállam kivételével valamennyi tagállamban megfelelő a szociális párbeszéd intézményi kerete, továbbra is rendkívül fontos a pusztán formális részvétel elkerülése, valamint az időszerű és érdemi konzultáció biztosítása a teljes szakpolitikai döntéshozatali folyamat során.

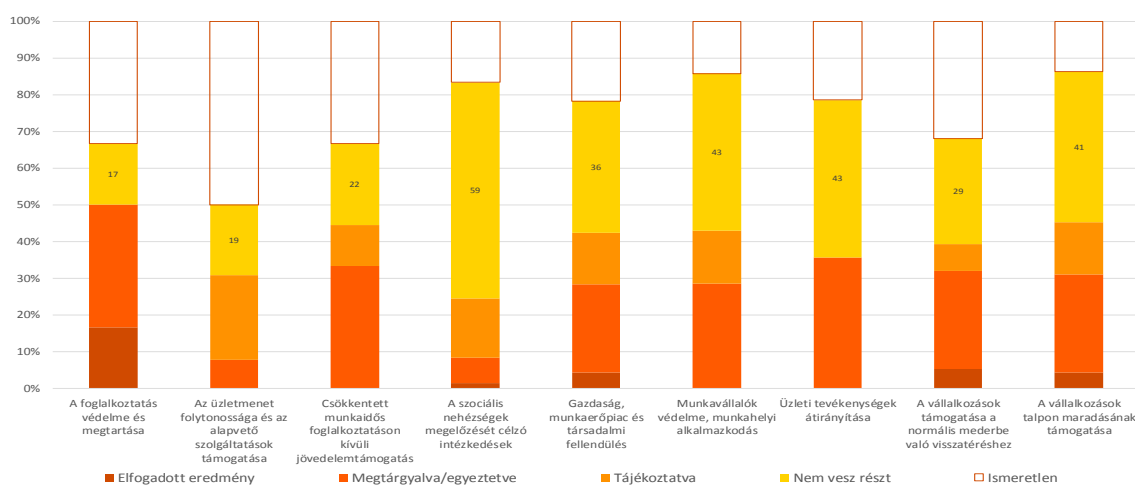
²¹¹ Lásd: Európai Bizottság (2023), Éves jelentés az EU-n belüli munkavállalói mobilitásról (előkészületben).

²¹² Lásd: Eurofound, *A szociális partnerek bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásába*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023. A legfontosabb intézkedések az Eurofound [uniós szakpolitikai megfigyelő adatbázisában](#) található.

A felülvizsgálatok azt is kiemelték, hogy a konzultációk minősége hogyan javítható, ha azt a javasolt jogszabály tényeken alapuló megállapításai és előzetes hatásvizsgálatai támasztják alá²¹³. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz elfogadása után több mint két évvel a legtöbb tagállamban jól haladnak a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásával kapcsolatos szociális párbeszéd folyamatai²¹⁴. Figyelembe véve a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásának eltérő sebességét, több szociális partner úgy véli, hogy az Eurofound által 2023 júniusában elvégzett felmérés szerint egyes tagállamokban még mindig van javítanivaló²¹⁵.

2.3.14. ábra: A szociális partnerek bevonásának mértéke tematikus területenként eltérő

A szociális partnereknek a helyreállítással kapcsolatos szakpolitikai intézkedések kialakításába való bevonásának formája

Megjegyzés: A kormányok, a szociális partnerek és más szereplők által 2022 januárja és 2023 júliusa között összegyűjtött szakpolitikai intézkedések, kollektív szerződések és vállalati gyakorlatok. Az ábra 440 olyan jogszabályt vagy nem kötelező erejű szöveget mutat be, amelyeket a szociális partnerek hatáskörébe tartozónak tekintettek.

Forrás: Eurofound – [uniós szakpolitikai megfigyelő adatbázis](#).

²¹³ A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság [9955/23. sz. véleménye](#).

²¹⁴ Európai Bizottság, *A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Felülvizsgálati jelentés a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásáról*, COM(2022) 383 final, 2022.

²¹⁵ A nemzeti szociális partnereknek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásába való bevonásáról szóló, folyamatban lévő Eurofound-tanulmány eredményei. A 174 szociális partner és a nemzeti kapcsolattartók Eurofound-hálózatában részt vevő kormányzati képviselők által kifejtett vélemények összefoglaló eredményei. Lásd: Eurofound, *A szociális partnerek bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásába*, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2023.

A Bizottság 2023. január 25-i javaslatát követően a Tanács 2023 júniusában elfogadta a szociális párbeszéd Európai Unión belüli megerősítéséről szóló ajánlást. Azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a köz- és a magánszektorban minden szinten biztosítsanak *támogató környezetet* a két- és háromoldalú szociális párbeszédhez – beleértve a kollektív tárgyalásokat is –, amely i. tiszteletben tartja az egyesülés szabadságához és a kollektív tárgyaláshoz való alapvető jogokat; ii. támogatja az erős, független szakszervezeteket és munkáltatói szervezeteket az érdemi szociális párbeszéd előmozdítása érdekében; iii. intézkedéseket tartalmaz a szakszervezetek és a munkáltatói szervezetek kapacitásának megerősítésére; iv. hozzáférést biztosít a szociális párbeszédben való részvételhez szükséges releváns információkhoz; v. valamennyi fél részéről előmozdítja a szociális párbeszédben való részvételt; vi. alkalmazkodik a digitális korhoz, és előmozdítja a kollektív tárgyalásokat a munka új világában, valamint a klímasemleges gazdaságra való méltányos átállást; és vii. megfelelő intézményi támogatást nyújt az érdemi szociális párbeszéd előmozdításához²¹⁶. A 2023. évi foglalkoztatási iránymutatásokkal összhangban a tanácsi ajánlás felhívja a tagállamokat, hogy *érdemben és időben* vonják be a szociális partnereket. Az ajánlás arra is felszólít, hogy a szociális partnereket *szisztematikusan* vonják be a foglalkoztatási és szociálpolitikák, valamint adott esetben a gazdaság- és egyéb közpolitikák kialakításába és végrehajtásába.

Az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+) előírja azon tagállamok számára, amelyeknek a szociális párbeszédre vonatkozó országspecifikus ajánlást címezték, hogy a finanszírozás legalább 0,25 %-át a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek kapacitásépítésének támogatására fordítsák. Az összes többi tagállamot felkéri, hogy különítsenek el megfelelő összeget az ESZA+-forrásokból. Az előzetes adatok azt mutatják, hogy 17 tagállam ESZA+-finanszírozásának több mint 0,5 %-át különítette el a szociális partnerek és a civil társadalom kapacitásépítésének támogatására. A teljes előirányzat a becslések szerint 1,07 milliárd EUR, azaz a teljes ESZA+-finanszírozás mintegy 0,75 %-a (folyó árakon)²¹⁷.

²¹⁶ A Bizottság közleménye – *A szociális párbeszéd erősítése az Európai Unióban: a szociális párbeszéd teljes potenciáljának kihasználása a méltányos átállás kezelésében*, illetve A Tanács ajánlása *a szociális párbeszéd megerősítéséről az Európai Unióban*.

²¹⁷ A kapacitásépítésre szánt tagállamonkénti előirányzat az országban a 2021–2027-es időszakra vonatkozó teljes ESZA+-finanszírozás százalékában. A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága (DG EMPL) által 2023 júliusában összeállított adatok kizárólag tájékoztató jellegűek. A tényleges adatok programozás tárgyát képezik, és eltérőek lehetnek.

A civil társadalmi szervezetekkel folytatott konzultáció és ezen szervezetek bevonása kulcsfontosságú a fenntartható és inkluzív változás előmozdításához. A foglalkoztatási iránymutatások a civil társadalmi szervezeteket a foglalkoztatási és szociális kérdésekkel kapcsolatos releváns jogszabályok és kormányzati intézkedések kulcsfontosságú tárgyalópartnereiként határozzák meg. A meglévő nemzeti gyakorlatokra és hagyományokra építve a civil társadalmi szervezetek releváns szakpolitikai döntéshozatalba való bevonásának megerősítésére irányuló erőfeszítések kulcsfontosságúak ahhoz, hogy értékes betekintést nyújtsanak a meglévő és újonnan felmerülő kihívásokba, valamint a helyszíni szakpolitikai beavatkozások hatékonyságába. A szociális partnerekhez hasonlóan a megfelelő konzultációknak is érdekminek, átláthatónak és időszerűnek kell lenniük. Uniós szinten konzultálnak a civil társadalmi szervezetekkel a szakpolitikai prioritásokról és javaslatokról, többek között az európai szemeszter keretében, részt vesznek a szakpolitikák végrehajtásában, és uniós finanszírozási programokon – többek között az ESZA+ EaSI finanszírozási ágán és a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek (CERV) programon – keresztül támogatják őket.

2.3.2. Tagállami intézkedések

Egyes tagállamok felülvizsgálták a jogszabályokat, és intézkedéseket hoztak a munkaerőpiaci szegmentáció okainak kezelésére. **Belgiumban** a 2023 januárjában elfogadott új intézkedés (a szövetségi munkaerőpiaci megállapodás) bizonyos feltételek mellett új rendszert határoz meg a munkavállalók számára, hogy a felmondási idő alatt új helyen állhassanak munkába, vagy a felmondási idő harmada alatt részt vehessenek a korai aktivizálási intézkedésekben, bérük és egyéb juttatásaik megtartása mellett. 2023 májusában **Olaszország** aktualizálta a határozott idejű szerződések időtartamának meghosszabbítására vonatkozó jogszabályt, amely immár meghaladhatja a 12 hónapot, sőt bizonyos feltételek mellett akár 24 hónapos is lehet. **Olaszország** emellett célzott intézkedést fogadott el annak érdekében, hogy 2023 folyamán (8000 EUR összeghatárig) mentességet biztosítson a társadalombiztosítási járulékok tekintetében azon vállalkozások számára, amelyek határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatnak, vagy határozott idejű szerződéseket határozatlan idejűvé alakítanak át a minimumjövedelem-rendszer kedvezményezettjei számára. 2022 júliusában **Spanyolország** a népegészségügyi ágazatban a határozott idejű foglalkoztatás csökkentése érdekében módosította a jogszabályban előírt egészségügyi szolgálatok személyzetére alkalmazandó szabályokat. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv szélesebb körű reformjának keretében **Portugália** módosításokat vezetett be a határozott idejű szerződések tekintetében. Az új rendelkezések 2023. májusi elfogadásával az ideiglenes határozott idejű szerződések 4 alkalommal megújíthatók (a korábbi 6-hoz képest). Az ugyanazon munkáltatóval kötött, egymást követő határozott idejű munkaszerződések maximális időtartamának szintén 4 évnél rövidebbnek kell lennie, és ezen időtartam túllépése esetén határozatlan idejű szerződéssé kell alakítani. **Portugália** emellett a határozott idejű szerződés megszüntetésére vonatkozó egyéb intézkedéseket is elfogadott, amelyek a kompenzáció mértékét évi 24 napi alapilletményben határozták meg (a korábbi 18 nappal szemben). Új rendelkezéseket is bevezettek a határozott idejű munkaszerződések próbaidejének a korábbi munkaviszony időtartamától függő módosítása céljából. 2023 áprilisában **Csehország** a munkajog új módosításait fogadta el annak érdekében, hogy a kölcsönmunkaerő védelmét a rendes munkavállalókhoz hasonló szintre javítsa, például a munkáltató fizetéseképtelensége esetén. 2023-ban **Görögország** programot indított, amelynek keretében bizonyos rendelkezések alapján támogatást nyújt azon magánszektorbeli vállalatok biztosítási járulékaihoz, amelyek a részmunkaidős munkavállalók munkaszerződéseit teljes munkaidőssé alakították át.

Több tagállam is kiigazította foglalkoztatásvédelmi jogszabályait. Egy szélesebb körű reform részeként **Spanyolország** 2023 júniusában olyan rendelkezéseket fogadott el, amelyek új esetekkel egészítették ki az új szülői szabadságon lévő vagy munkaidő-kiigazításban részesülő alkalmazottak elbocsátásának objektív semmisségét. Egyúttal 2023. december 31-ig meghosszabbította az állami támogatásban részesülő vállalkozások energiaköltségeinek növekedésével kapcsolatos objektív okok miatti elbocsátások tilalmát. 2023 februárjában **Spanyolország** új szabályokat fogadott el a visszaélést bejelentő személyek védelméről és a korrupció elleni küzdelemről, hogy a munkavállalók ne szembesüljenek kedvezőtlen vagy káros következményekkel a munkaviszonyuk során. Végezetül 2022 szeptemberében elfogadták a nemzeti tudományos törvény módosításait azzal a céllal, hogy javítsák a munkafeltételeket, és jobb karrierlehetőségeket teremtsenek a kutatószemélyzet számára (az ún. „tenure track” [határozatlan idejű munkaviszonyt kínáló] rendszerhez hasonlóan). 2023 februárjában **Franciaország** rendelkezéseket fogadott el a szabályozott szabad foglalkozások vállalaton belüli új gyakorlásáról. Egyszerűsítik és pontosítják a gyakorlatra alkalmazandó jogi keretet, amely 2024. szeptember 1-jén lép hatályba. 2022 októberében **Svédország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervének keretében aktualizálta a munka törvénykönyvét azzal a céllal, hogy növelje a kiszámíthatóságot a munkáltatók és az alkalmazottak számára, egyben normatívvá téve a teljes munkaidős foglalkoztatást. A határozott idejű munkaviszony állandóvá alakításának időtartama 24 hónapról 12 hónapra csökkent, ami gyorsabb hozzáférést biztosít a határozatlan idejű foglalkoztatáshoz. **Görögország** a munkakörülmények átláthatóságának és kiszámíthatóságának javítása érdekében 2023 szeptemberében számos rendelkezést vezetett be a próbaidőre, a párhuzamos foglalkoztatásra és a kiszámíthatatlan munkarend szerinti foglalkoztatásra vonatkozóan.

Több tagállamban előrelépés történt az egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezetet előmozdító új intézkedések bevezetése és a meglévő intézkedések

végrehajtása terén. Egy széles körű reform részeként **Dánia** 2023 márciusában elfogadta az egyenlő bánásmódról szóló törvény módosításait. Az új rendelkezések pontosítják a munkáltató felelősségét bizonyos bűncselekmények, többek között a zaklatás tekintetében. 2022 júniusában **Németország** célzott intézkedést fogadott el egy befogadóbb munkaerőpiac előmozdítása érdekében, beleértve a munkahelyi egészségvédelem és biztonság növelésére irányuló intézkedéseket a munkahelyről munkahelyre vezető úton és magán a munkahelyen.

2022 augusztusában **Görögország** elfogadta a 2022–2027-es időszakra vonatkozó munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági stratégiáját, valamint az azt kísérő, a 2022–2023-as időszakra szóló cselekvési tervet. A szociális párbeszédre támaszkodva az új stratégia biztosítja a munkavállalók és a munkáltatók kiegyensúlyozott részvételét a munkahelyi egészségvédelem és biztonság terén.

2023 márciusában **Spanyolország** elfogadta a 2023–2027-es időszakra szóló munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági stratégiáját a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági feltételek további javítása, a munkahelyi balesetek csökkentése, továbbá a digitális és a zöld átállás, valamint a demográfiai átmenet nyomán felmerülő, a munkavállalók egészségét és biztonságát fenyegető lehetséges veszélyek és kockázatok előrejelzése érdekében. A stratégiában első alkalommal szerepelt prioritásként a mentális egészség, és kiemelt helyet kapott a foglalkozási eredetű rákos megbetegedések megelőzése is. 2022 szeptemberében módosították a megelőzésről szóló törvényt, hogy az kiterjedjen a háztartási alkalmazottakra is. 2022 októberében **Spanyolország** már létrehozott egy új kompenzációs alapot (amelyet az Országos Társadalombiztosítási Intézet kezel) a munkahelyen, otthon vagy a környezetben azbesztnek való kitettség áldozatai számára. Később, 2023 májusában célzott intézkedést fogadtak el a szélsőséges időjárási körülmények között végzett kültéri munkavégzésből eredő foglalkozási veszélyek csökkentése érdekében. Ebben az összefüggésben a vállalatoknak a körülmények súlyosságától (pl. magas hőmérséklet) függően számos intézkedést kell végrehajtaniuk. Végezetül **Lengyelországban** rendeletet fogadtak el a képernyővel ellátott munkaállomásokra vonatkozó hatályos egészségvédelmi és biztonsági minimumkövetelmények aktualizálásáról, a munkavállalók egészségének és biztonságának további javítása érdekében.

Számos tagállam fogadott el intézkedéseket annak érdekében, hogy rugalmasabb munkafeltételeket biztosítsanak az alkalmazottak számára. 2023 januárjában **Belgium** reformot fogadott el a munkaidő rugalmasabbá tétele, valamint a munka és a magánélet egyensúlyának hatékonyabb támogatása érdekében. Az intézkedés magában foglalja a 4 napos munkahéthez való jogot (napi több óra munkavégzéssel), a változó munkarendet (azaz az egyik héten több, a másik héten kevesebb órát kell dolgozni) és a rugalmas részmunkaidőre vonatkozó korai tájékoztatást. 2023 májusában **Portugália** olyan rendelkezéseket fogadott el az évi 100 órát meghaladó túlóra díjazásának szabályozására. Ezen a határon túl az intézkedés különböző kritériumok alapján határozza meg az óránként vagy az óratöredékenként fizetendő összegeket. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében Portugália 2023 júniusában egy kísérleti programot is elfogadott egy négynapos munkahét bevezetésére a magánszektorban. Egy 6 hónapos próbaidőszakból áll, amelynek során a heti munkaidő 36, 34 vagy 32 órára csökkenne bércsökkentés nélkül. A próbaidőszak lejártá után a vállalatnak egy hónap áll a rendelkezésére, hogy döntsön az új rendszer folytatásáról (vagy abbahagyásáról).

Egyes tagállamok továbbá új rendelkezéseket fogadtak el, vagy módosították a munkaidőre és a szervezésre vonatkozó meglévő jogszabályokat annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a távmunkával, a távoli helyről történő munkavégzéssel és a lecsatlakozáshoz való joggal kapcsolatos tendenciákat. **Horvátországban** a nemzeti jogszabályokat a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében az ország munkaügyi törvényének 2023 januárjában hatályba lépett módosításai révén aktualizálták. A hagyományos távmunka mellett az új jogszabály a távmunka lehetőségét is bevezette, amelynek keretében az alkalmazottak szabadon meghatározhatják a munkahelyüket. **Romániában** a távmunkáról szóló 81/2018. sz. törvényt sürgősségi kormányrendeletekkel módosították, miután a Covid19 világjárvány idején gyors növekedést tapasztaltak a távmunka terén. 2022 szeptemberében **Belgium** előírta a legalább 20 munkavállalót foglalkoztató vállalatoknak, hogy a vállalati szintű kollektív szerződéseknek vagy a munkáltató általános szabályainak tartalmazniuk kell a munkavállalók lecsatlakozáshoz való jogára vonatkozó rendelkezéseket. Hasonló rendelkezéseket hagytak jóvá az esti és éjszakai munkavégzésre vonatkozóan – meghatározott feltételek mellett. 2023 áprilisában **Lengyelország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervével összhangban szabályokat vezetett be a távmunkáról. A Munka Törvénykönyvének módosításai és más jogi aktusok a távoli helyről történő munkavégzés új fogalommeghatározását és a távmunka két konkrét formáját tartalmazzák: távoli helyről történő munkavégzés (a jellegüknek fogva támogathatónak minősülő szakmákban tevékenykedő munkavállalók esetében) és alkalmi távmunka (munkavállalónként évente legfeljebb 24 nap). 2023 júliusában **Luxemburgban** új törvény vezette be a lecsatlakozáshoz való jogot, míg **Romániában** egy új törvény lehetővé teszi a távoli helyről történő munkavégzést a gyermekes munkavállalók számára. **Olaszországban** a „munkaügyi rendeletet” a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek intelligens munkavégzésére vonatkozó új szabályok bevezetésével ültették át a jogszabályokba. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtásához kapcsolódóan **Spanyolország** szabályozásfejlesztési rendelkezések elfogadását tervezi a távmunka jogaira és feltételeire vonatkozóan a közszférában. **Ciprus** – szintén helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében – 2023 decemberében új törvényt fogadott el a távmunkát igénybe vevő munkáltatók és munkavállalók jogainak és kötelezettségeinek szabályozása céljából.

A platformgazdaság jelentős növekedését követően számos tagállam hozott intézkedéseket a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javítása érdekében, elsősorban a szállítási és kézbesítési ágazatra összpontosítva. 2022 októberében **Málta** új törvényt fogadott el, amely bevezette a munkaviszony véelmét a digitális platformok munkavállalói számára. A jogszabály azt is biztosítja, hogy a platform-munkavállalók a minimálbérrel megegyező vagy azt meghaladó fizetést kapjanak. **Franciaországban** a digitális platformokra vonatkozó kollektív keret 2021-es bevezetése és a platformok munkaügyi kapcsolataival foglalkozó hatóság létrehozása nyomán 2022-ben megtörténhetett a munkavállalók képviselőinek nemzeti szintű megválasztása. A platformok és a munkavállalók képviselői 2023 áprilisában megállapodást értek el, amelynek keretében minimumjövédelmet határoztak meg. **Spanyolországban** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében 2021-ben életbe léptetett „Riders-törvény” megállapítja a munkaviszony jogi véelmét a kézbesítési ágazatban. A törvény a munkavállalók képviselőinek arra is jogot biztosít, hogy tájékoztatást kapjanak az algoritmusok munkafeltételeket befolyásoló paramétereiről. **Belgiumban** a 2023 januárjában végrehajtott „munkamegállapodás” bevezeti a platform-munkavállalók foglalkoztatásának jogi véelmét. Ez az új törvény nyolc kritériumot állapít meg, amelyek segítségével a munkaügyi bíróságok meghatározhatják, hogy a munkavállaló önfoglalkoztatónak vagy alkalmazottnak minősül-e. **Horvátországban** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében 2023 februárjában előterjesztett törvényjavaslat együttes felelősséget állapít meg a platform-munkavállalókkal közvetítőként eljáró digitális munkaplatformok és aggregátorok számára. A fő cél az alkalmazottak téves besorolásának kezelése. A törvényjavaslat a szerződés típusától függetlenül felvázolja azokat a tényezőket, amelyek a platformokkal vagy az aggregátorokkal fennálló munkaviszonyt jelzik. 2023 áprilisában **Portugália** módosította a munka törvénykönyvét, amely hat kritérium alapján vélelmezte a platform-munkavállalók munkaviszonyát. Emellett a törvény előírja a munkáltatók számára, hogy nyújtsanak tájékoztatást, és biztosítsanak átláthatóságot az algoritmusok vagy a mesterséges intelligencia munkavállalói kiválasztási és elbocsátási folyamatokban való használatáról.

Egyes tagállamok lépéseket tesznek a be nem jelentett munkavégzés kezelésére azzal a céllal, hogy hatékonyabban védjék a munkavállalók jogait, és biztosítsák a tisztességes versenyt.

2022 decemberében **Olaszország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében végrehajtási ütemtervet tartalmazó nemzeti tervet fogadott el a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelemre vonatkozóan. **Horvátország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében végrehajtott szélesebb körű reform részeként új munkajogi törvényt fogadott el a be nem jelentett munkavégzés nyomán követéséről. A 2022 decemberében elfogadott új törvény meghatározza a be nem jelentett munkavégzést és annak valamennyi megnyilvánulását, további eszközöket biztosít a munkaügyi ellenőrzések hatékonyabb támogatásához, szabálysértési rendelkezéseket állapít meg, és szabályozza a munkavállalók be nem jelentett munkavégzésből a bejelentett munkavégzésbe való áthelyezésének folyamatát. 2023 áprilisában **Csehország** jogszabály-módosításokat vezetett be azzal a céllal, hogy a munkáltatók bejelentsék és nyilvántartásba vegyék az átmeneti védelemre jogosult külföldi munkavállalókat. A cél a munkavégzésre kötelezett személyek védelme a munkáltatók jogellenes gyakorlatával szemben, valamint az átmeneti védelemre jogosultak társadalombiztosítási kiadásainak hatékonyabbá tétele. **Portugália** – szintén 2023 áprilisában – módosította az adóügyi jogsértésekről szóló általános törvényét, melynek értelmében a munkavállalók társadalombiztosítási rendszerbe való bejelentésének elmulasztása – amennyiben az meghaladja a jogszabályban meghatározott határidő lejártát követő hat hónapot – a társadalombiztosítás kárára elkövetett bűncselekménynek minősül, és három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy legfeljebb 360 napra kiterjedő pénzbírsággal büntetendő. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Románia** egy olyan funkcionális digitális platform létrehozását tervezi, amely kezeli a háztartási alkalmazottaknak szóló utalványok használatát, és lehetővé teszi az utalványokkal kapcsolatos műveletek nyilvános adatbázisok közötti interoperabilitását.

Számos tagállam célzott intézkedéseket fogadott el a tartós munkanélküliség kezelése és a munkaerőpiac ellenállóbbá tétele érdekében. **Belgium** az uniós forrásokból származó támogatás felhasználásával 2023 áprilisában elindította a „Territoires zéro chômeurs de longue durée” projektet, amelynek célja a tartósan munkanélküli személyek számának csökkentése és további munkalehetőségek biztosítása a vallon régió egyes területein. 2022 októberében **Ciprus** az állami foglalkoztatási szolgálatán belül újraindította a munkaügyi tanácsadónként 4 hónapra kiterjedő, személyre szabott támogatási programok megtervezését és végrehajtását, minden programban legalább 40 kiszolgáltattott munkanélküli személy részvételével. Ezek a programok gyakori találkozókra és felkérésekre, nyomon követésen és értékelésen alapulnak. Ugyanakkor **Spanyolország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében 2021 augusztusa óta finanszíroz olyan új területi projekteket, amelyek személyre szabott útvonalakat terjesztenek elő a tartósan munkanélküli személyek számára, beleértve a vállalkozói és mikro-vállalkozási projektek támogatását is. **Svédországban** az állami foglalkoztatási szolgálatoknak prioritásként kell kezelniük a tartósan munkanélküli személyeket. 2023 márciusában az állami foglalkoztatási szolgálatok olyan tevékenységeket mutattak be, amelyek célja, hogy erősítsék a tartós munkanélküliség csökkentése érdekében végzett munkájukat azáltal, hogy kiemelt figyelmet fordítanak az olyan erőfeszítésekre és területekre, amelyek hatását kutatások és tényszerű eredmények bizonyították. Egyes intézkedések célzottabb beavatkozásokat tartalmaznak, vagy céljuk az állami foglalkoztatási szolgálatok kapacitásának megerősítése.

Számos tagállam módosította az aktív munkaerőpiaci intézkedések meglévő kereteit annak érdekében, hogy javítsa a munkakeresők és a rendelkezésre álló lehetőségek összekapcsolásának hatékonyságát. 2022 júliusában **Belgium** célzott reformot fogadott el a munkanélküliek és inaktívak aktivizálása, valamint a munkavállalók átállásának megerősítése céljából Flandria régióban. Az intézkedés a regionális kormány és a flamand szociális partnerek közötti megállapodást követi. 2022 augusztusában **Görögország** helyreállítási és rezilienciaépítési tervében elfogadta az aktív munkaerőpiaci szakpolitikákra vonatkozó nemzeti stratégiáját a 2022–2030-as időszakra vonatkozóan. A stratégia holisztikus megközelítést biztosít az aktivizálási intézkedések más szakpolitikákkal együtt történő kidolgozásához és végrehajtásához. A stratégia keretében megvalósuló intézkedéseket a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az ESZA+ is finanszírozza. Egy szélesebb körű reform részeként **Litvánia** 2022 júliusában a munkaerőpiacra készülő személyek külön státuszát hozta létre. A cél azon egyének azonosítása és támogatása, akik kihívásokkal szembesülnek a munkaerőpiaci hozzáférés terén. A foglalkoztatási szolgálat pszichológiai és jogi tanácsadást is magában foglaló egyéni konzultációk révén hozzájárul a foglalkoztatást akadályozó körülmények enyhítéséhez és a munkaerőpiacra való felkészüléshez. 2023 januárjától Litvánia a helyreállítási és rezilienciaépítési tervének keretében kiterjesztette a meglévő keretet, hogy megkönnyítse a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek aktivizálását és munkába állását. Ez az összes önkormányzat számára megfogalmazott, arra vonatkozó ajánlason keresztül történik, hogy egyéni esetkezelési megközelítés keretében hajtsanak végre önkormányzati foglalkoztatási programokat, az egyéneknek nyújtott szolgáltatások révén. Ez a megközelítés egyebek mellett ötvözi a foglalkoztatási tanácsadás nyújtását és a különböző konzultációkat a közvetlen jövedelemtámogatással, a szociális szolgálatokkal koordinációban. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében **Spanyolország** 2024 végéig 20, a foglalkoztatást elősegítő orientációs, vállalkozói és innovációs központból álló hálózatot hoz létre. A regionális állami foglalkoztatási szolgálatok közötti koordináció javítása érdekében ezeket várhatóan az egész területen szétszórják (azaz egy központi kormányzati szintű központot és régióként egy-egy központot). Egy szélesebb körű reform részeként **Franciaország** az állami foglalkoztatási szolgálatokkal kapcsolatos „Pôle Emploi” rendszerének átszervezését tervezi, hogy tovább fokozza az érdekelt felek közötti koordinációt, és javítsa az álláskeresőkre nyújtott iránymutatást és támogatást. A „teljes foglalkoztatottságra” vonatkozó törvénytervezet szigorúbb feltételeket is bevezet a minimumjövedelem-támogatásra vonatkozóan, beleértve a kötelező heti tevékenységekben való részvételt is. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve részeként **Lettország** azt tervezi, hogy módosítja az aktív munkaerőpiaci intézkedések keretét, és aktualizálja a továbbképzési és átképzési kínálatot annak érdekében, hogy nagyobb hangsúlyt kapjanak a digitális készségek. A 2023–2025-ös időszakra szóló, aktív munkaerőpiaci szakpolitikákra vonatkozó új stratégiájának keretében **Ciprus** célul tűzte ki az aktivizálási intézkedésekben való részvétel fokozását – különösen a kiszolgáltatott csoportok esetében –, valamint az állami foglalkoztatási szolgálatok adminisztratív hatékonyságának és hosszú távú kapacitásának javítását.

Néhány tagállam az állami foglalkoztatási szolgálatokhoz kapcsolódó intézkedéseket vezetett be annak érdekében, hogy azok hozzáférhetőbbé és hatékonyabbá váljanak, figyelembe véve a változó munkaerőpiaci és készségigényeket is. Belgiumban a vallon állami foglalkoztatási szolgálatok (Forem) munkaügyi kísérleti programja lehetővé teszi a regisztrált álláskereső számára a különböző állásokhoz való hozzáférést, mielőtt eldöntenék, hogy melyik állást vagy képzést választják, ezáltal csökkentve a túlképzettség kockázatát²¹⁸. 2022-ben **Ausztria** növelte a nők munkaerőpiaci aktivizálásához nyújtott pénzügyi hozzájárulását (2021-hez képest 4 %-kal). Ez az erőfeszítés mintegy 239 000 nő számára tette lehetővé a foglalkoztatást támogató intézkedésekben való részvételt, amelyek közül 137 000 a képzéshez kapcsolódott.

Franciaországban a „Vállalatok bevonása” (*Les Entreprises s’engagent*) program olyan felületet kínál, amelyen keresztül a munkáltatók kérhetik, hogy vegyék fel velük a kapcsolatot az ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek felvételi eljárásaival kapcsolatban.²¹⁸ Helyreállítási és rezilienciaépítési tervében **Finnország** aktualizálta a foglalkoztatási szolgálatok skandináv modelljét, és különböző célokat határozott meg az álláskeresőknél nyújtott személyre szabott támogatásra vonatkozóan (az álláskeresői interjúk éves száma). 2022-ben **Svédország** felülvizsgálta az állami foglalkoztatási szolgálatok megbízatását, amelyekkel szemben immár elvárás, hogy megerősítsék a munkáltatókkal fenntartott kapcsolatokat, további támogatást nyújtsanak a munkaerőpiactól távol lévő álláskeresőknél, és fokozzák erőfeszítéseiket a munkaközvetítések, a képzések és a támogatott foglalkoztatási programok résztvevői számának növelése érdekében. 2022 augusztusában **Litvánia** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének keretében új rendelkezéseket vezetett be a pályaorientációs rendszerének megreformálására, meghatározva a karrier-tanácsadási rendszer keretét, irányítását és minőségbiztosítását. Meghatározza a karrier-tanácsadók és az érintett intézmények, köztük a szociális partnerek funkcióit és alapvető kompetenciakövetelményeit. 2022 decemberében **Görögország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében digitális nyilvántartást hozott létre a DYPA (a görög állami foglalkoztatási szolgálatok) számára azzal a céllal, hogy javítsa az álláskereső nyilvántartását, és interoperábilis rendszeren keresztül hatékonyabb hozzáférést biztosítson számukra az ellátásokhoz és a szociális szolgáltatásokhoz. **Görögország** továbbá aktualizálta a DYPA és a regisztrált álláskereső közötti kölcsönös kötelezettségvállalási keretét, hogy jobban nyomon kövesse és érvényesítse valamennyi fél kötelezettségeit. Emellett folyamatban van az állami foglalkoztatási szolgálatok profilalkotási eszközének reformja, valamint a szakképzési szolgáltatók és a munkanélküli ellátások teljesítményalapú értékelési keretének kidolgozása.

²¹⁸ Példák az állami foglalkoztatási szolgálatok hálózata által az állami foglalkoztatási szolgálatok teljesítmény-összehasonlításra alapuló tanulási rendszere keretében összegyűjtött bevált gyakorlatokra. További információkért lásd még: [Az állami foglalkoztatási szolgálat tudásközpontja](#).

2023 februárjában **Spanyolország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében új jogszabályt fogadott el foglalkoztatási rendszerének megerősítése céljából. Ez a jogszabály a magán- és helyi szervezetek részvételének fokozására, valamint az értékelési keret javítására irányuló intézkedéseket tartalmaz, valamint a munkáltatók és az álláskeresők számára garantált szolgáltatások új katalógusára is kiterjed. Az ország várhatóan 2023 végéig befejezi központi állami foglalkoztatási szolgálatainak korszerűsítését (azaz kiépíti belső irányítási és digitalizációs rendszereit). 2023 márciusában **Dánia** felülvizsgálta a meglévő keretet, hogy csökkentse a munkaügyi központok adminisztratív folyamatait, többek között a digitális eszközök használatának kiterjesztése és a nyomkövetési eljárások egyszerűsítése révén. 2023 júniusában **Dánia** egy célzott intézkedést is elfogadott, amely 2024. január 1-jén lép hatályba azzal a céllal, hogy a program első 3 hónapjában növelje az állami foglalkoztatási szolgálatok felelősségét a munkanélküli-ellátások kedvezményezettjeivel való kapcsolatfelvétel tekintetében. 2023 júliusában **Írország** elfogadta a 2021–2025-ös időszakra vonatkozó, a Munkához vezető utak elnevezésű stratégiáját. Ennek egyik fő célkitűzése az Intreo (az ír állami foglalkoztatási szolgálatok) fejlesztése kapacitásfejlesztéssel és ügyfélközpontú megközelítéssel. Magában foglalja a helyreállítási és rezilienciaépítési terv és az ESZA+ által támogatott intézkedéseket. **Lettország** a Technikai Támogatási Eszköz segítségével korszerűsíti az állami foglalkoztatási szolgálatai által nyújtott szolgáltatásokat, új digitális eszközöket vezet be a foglalkoztatási szolgálatok ügyfelei számára, és javítja a profilalkotási rendszert.

A hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések szempontjából nagyon fontos az állami foglalkoztatási és szociális szolgálatok közötti együttműködés. 2023 januárjában **Svédország** belső vizsgálatot indított a kormányhivatalban annak érdekében, hogy elemzést végezzen és javaslatot fogalmazzon meg az állami foglalkoztatási szolgálat és az ország önkormányzatai közötti információcsere javítása tekintetében, a munkaerőpiacról való kirekesztődés kockázatának kezelése és a munkanélküliségből a felnőttoktatásba való átmenet megkönnyítése érdekében. 2023 júniusában **Dánia** ideiglenes intézkedést fogadott el a képzéshez vagy továbbképzéshez való jog újbóli bevezetése érdekében, a munkaerőhiánnyal küzdő foglalkozások esetében a munkanélküli-ellátás 110 %-os megemelésével. Az intézkedés további szinergiákat kíván teremteni a munkaügyi központok által a munkanélkülieknek nyújtott iránymutatás és a továbbképzés során a kísérő támogatási intézkedések között.

A tagállamok célzott intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy megkönnyítsék a munkavállalók mobilitását, és hogy külföldi tehetségeket vonzzanak a hiányszakmákba.

2022 novemberében **Belgium** elfogadta a „Szövetségi munkaerőpiaci megállapodást”, amelyben a szociális partnerek különböző ágazati bizottságait azzal a feladattal bízták meg, hogy sorolják fel az összes munkaerőhiányos munkaköri profilt, elemezzék az okokat, és tegyenek javaslatokat a meghozandó intézkedésekre. Ez várhatóan iránymutatásul szolgál majd a bizonyos munkahelyek vonzerejének növelésére irányuló erőfeszítésekhez, többek között a munkafeltételek tekintetében is.

2023 júliusában **Belgium** (vallon régió) állami foglalkoztatási szolgálata (Forem) aktualizálta a munkaerőhiánnyal küzdő szakmák listáját, többek között 56 építőipari profilt, majd az ipari profilokat. Ez elősegíti a munkanélküliek e profilok felé terelését és a különböző pénzügyi ösztönzők célzottabbá tételét. Hasonlóképpen, 2023 februárjában a flamand régió aktualizálta a munkaerőhiánnyal küzdő szakmák listáját, és e művelet során olyan egyedi módszertant alkalmazott, amely a hiány három lehetséges okát – mennyiségi, minőségi és/vagy sajátos munkakörülmények – jelzi. A lista összesen 234 munkaerőhiánnyal küzdő szakmát tartalmaz, amelyek egyharmadát az ipari szakmák és a kézművesipari tevékenységek alkotják.

2023 júniusában **Németország** aktualizálta jogi keretét, hogy megkönnyítse a szakképzett munkaerő harmadik országokból történő migrációját, többek között a külföldön szerzett képesítések előzetes elismerése nélkül a nem szabályozott szakmák tekintetében. 2022 júliusában

Spanyolország intézkedéseket fogadott el a jogszerű migrációhoz vezető utak megerősítése és a migrációs eljárások kezelésének javítása érdekében. Spanyolország emellett kiterjesztette a magasan képzett migránsokra vonatkozó jogi szabályozást a magasabb szintű szakképzési végzettséggel rendelkező személyekre, és a vállalkozások esetében megszüntette a külföldi munkavállalók felvételére vonatkozó egyes követelményeket. Tekintettel az egészségügyi és szociális szolgáltatások terén tapasztalható növekvő munkaerőhiányra, **Szlovénia** lépéseket tett a külföldi munkavállalók foglalkoztatására vonatkozó eljárások egyszerűsítésére, ideértve annak lehetőségét, hogy könnyebben válthassanak munkáltatót, ami nagyobb rugalmasságot és méltányosabb munkafeltételeket biztosít számukra.

2023 első felében egyes tagállamok intézkedéseket hoztak azzal a céllal, hogy munkanélküli-ellátási rendszereiket jobban hozzáigazítsák a társadalmi-gazdasági környezethez.

2022 novemberében **Belgium** úgy határozott, hogy az automatikus inflációs indexáláson felül 1,3 százalékponttal növeli a munkanélküli-ellátás minimális összegét. 2022 decemberében **Észtország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervének keretében 2023 júliusától kezdődő hatállyal meghosszabbította munkanélküliségi biztosításának időtartamát. 2022 decemberében **Franciaország** ideiglenesen (2023 decemberéig) csökkentette a munkanélküli-ellátások időtartamát, és megszüntette a munkanélküli-ellátáshoz való hozzáférést a munkahely elhagyása vagy a határozatlan idejű szerződés elutasítása esetén. Az intézkedés célja, hogy a kedvező helyzet és a munkaerőhiány összefüggésében felgyorsítsa a munkába való visszatérést.

2022 szeptemberében **Spanyolország** új módosításokat fogadott el annak érdekében, hogy biztosítsa a háztartási alkalmazottak számára a járulékalapú munkanélküli-ellátásokhoz való jogot, 2023 júliusa óta pedig különleges munkanélküli-ellátásokat nyújt a művészeknek. 2023 júniusában **Svédország** módosította a munkanélküliségi biztosításról szóló törvényt, enyhítve a munkanélküli-ellátásokhoz való hozzáférésre vonatkozó követelményeket (azaz 80 óráról legalább 60 órára, 12 hónapos időszakon belül legalább 6 hónapig). Ideiglenesen 6 napról 2 napra csökkent a jogosultsági időszak is. 2023 decemberében **Horvátország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében a munkaerőpiaci törvényt módosító új jogi aktus elfogadását tervezi, amely növeli a munkanélküli-ellátások összegét, és meghosszabbítja azok időtartamát, enyhíti a kiszolgáltatott helyzetben lévő munkavállalókra vonatkozó követelményeket, és digitalizálja a munkanélküli-ellátások kérelmezési folyamatát. **Finnország** a munkanélküli-ellátási rendszer módosítását jelentette be a munkavállalás ösztönzőinek javítása érdekében, nevezetesen szigorúbb jogosultsági időszak előírása révén. A munkanélküliek napidíjhoz való joga terén is várhatók változások. Az ellátások igénylésének feltételeit új jövedelemkorlátozási feltételek fogják meghatározni, és a munkanélküli-ellátások összege várhatóan a jelenlegi szintről 8 hetes munkanélküliség után az eredeti szint 80 %-ára, 34 hetes munkanélküliség után pedig 75 %-ára változik. 2024 januárjától kezdődően **Málta** a munkanélküli ellátások tekintetében magasabb százalékos arányokat vezet be. Az ellátásokat legfeljebb 26 hétig folyósítják, a kifizetések mértéke pedig az első 6 héten át a szóban forgó személy korábbi fizetésének 60 %-a, a következő 10 héten át az 55 %-a, az utolsó 10 héten át pedig az 50 %-a lesz. A maximálisan kifizethető összeg alapjául a nemzeti minimálbér 175 %-a szolgál majd.

Számos tagállam tesz lépéseket a szociális párbeszéd és a szociális partnerekkel való együttműködés fokozása érdekében a foglalkoztatással kapcsolatos szakpolitikák kialakítása során. 2022 decemberében **Románia** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében új törvényt fogadott el a szociális párbeszédéről azzal a céllal, hogy a Tanács által elfogadott megfelelő országspecifikus ajánlásokkal és az ILO ajánlásával összhangban kezelje a szociális párbeszéd folyamatában mutatkozó hiányosságokat. Az új törvény tartalmazza a további ágazati szintű kollektív szerződések alapjául szolgáló gazdasági ágazatok meghatározásának néhány módosítását. 2023 májusában **Magyarország** (a kohéziós politika finanszírozását lehetővé tevő feltételek részeként) létrehozta a háromoldalú fórum (azaz az Állandó Konzultációs Fórum) *ad hoc* albizottságát annak érdekében, hogy az aktív munkaerőpiaci intézkedések stratégiai keretének kialakítása, végrehajtása, nyomon követése és felülvizsgálata a szociális partnerekkel együttműködésben történjen. Az albizottság létrehozása várhatóan növelni fogja a megbeszélések gyakoriságát és mélységét.

2.4.: 8. iránymutatás: A mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdítása, a társadalmi befogadás ösztönzése és a szegénység elleni küzdelem

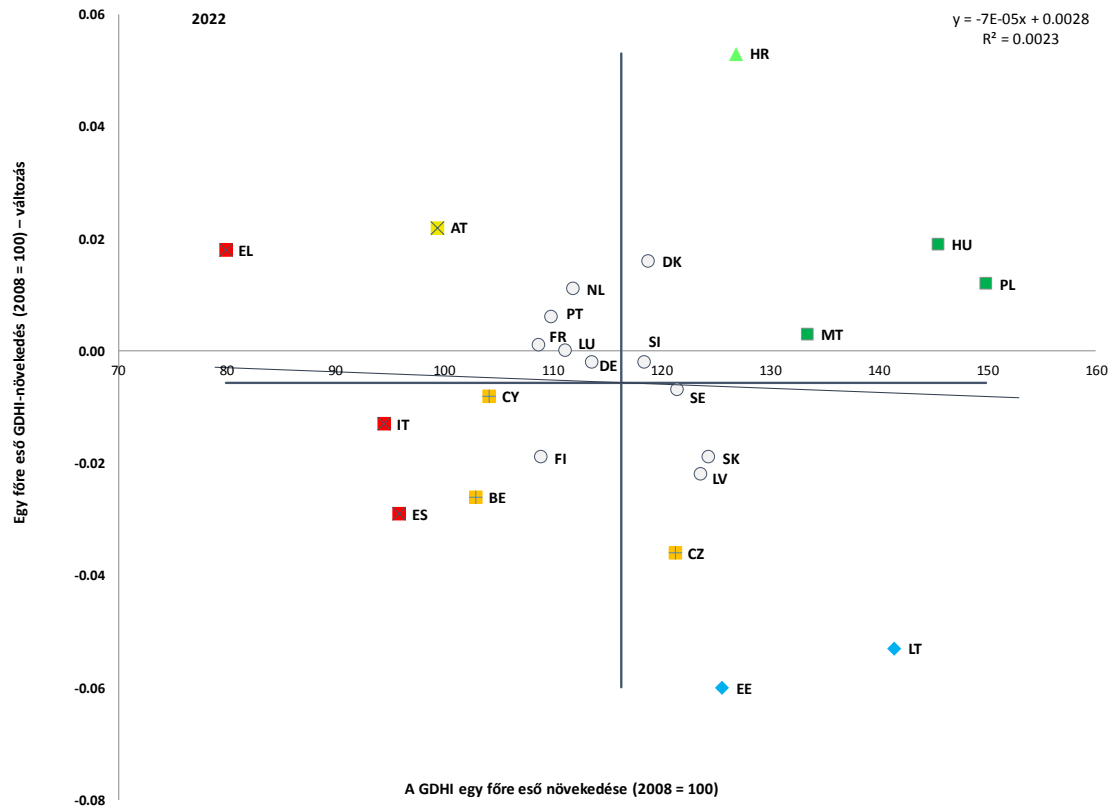
Ez a szakasz a 8. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtását vizsgálja, amely azt ajánlja a tagállamoknak, hogy mozgósítsák elő a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőséget és a társadalmi befogadást, és küzdjenek a szegénység ellen, összhangban a pillér 2. alapelvével (a nemek közötti egyenlőség), 3. alapelvével (esélyegyenlőség), 11. alapelvével (a gyermekgondozás és a gyermekek támogatása), 12. alapelvével (szociális védelem), 14. alapelvével (minimumjövedelem), 15. alapelvével (az időskori jövedelem és a nyugdíjak), 16. alapelvével (egészségügyi ellátás), 17. alapelvével (a fogyatékkal élő személyek befogadása), 18. alapelvével (tartós ápolás-gondozás), 19. alapelvével (lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára) és 20. alapelvével (az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés). A 2.4.1. szakasz a fő mutatók elemzését tartalmazza, míg a 2.4.2. szakasz a tagállamok által hozott szakpolitikai intézkedésekről számol be.

2.4.1. Fő mutatók

A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének (GDHI) növekedése kismértékben csökkent uniós szinten, és 2022-ben a fokozatos gazdasági lassulás közepette összességében stabil maradt a tagállamokban. A legnagyobb növekedés Horvátországban volt megfigyelhető, míg kisebb, de még mindig jelentős mértékű növekedést Ausztriában, Magyarországon, Görögországban és Dániában rögzített a statisztika (lásd a 2.4.1. ábrát). A „legjobban teljesítő” országok Lengyelország, Magyarország és Málta a 2022-es magas szintnek köszönhetően, amely a 2008-as szint több mint 140–130 %-a. A legnagyobb csökkenés Észtországban jelentkezett. Az észteket Litvánia, Csehország és Spanyolország követte, és ez utóbbi kivételével a reáljövedelem továbbra is magas szinten maradt. Amint azt az 1.2. szakasz mutatja, ezek a változások a csökkenő reálbér-növekedés és a GDHI egyéb összetevői alakulásának együttes hatását tükrözik, beleértve az ideiglenes jövedelemtámogatási intézkedések további fokozatos megszüntetését a Covid19-válságból való kilábalás után, majd az azt követő stabilizációt. A 2022. évi teljesítmény és a 2021. évi változás alapján megállapítást nyert, hogy Görögország, Olaszország és Spanyolország „kritikus helyzetben” van a nagyon alacsony szintek, valamint az alacsony szintek és a romlások kombinációja miatt. A helyzet némileg hasonló Cipruson és Belgiumban, ahol a szintek magasabbak, de romlás tapasztalható, valamint Csehországban, ahol a szint és a romlás egyaránt nagyobb. Mindhárom ország „figyelemmel kísérendő”.

2.4.1. ábra: A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének (GDHI) növekedése a legtöbb tagállamban nagyjából stabil volt 2022-ben

Az egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló háztartási reáljövedelem (GDHI), 2022-es szint és változás az előző évhez képest (2008 = 100, kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. BG, IE és RO esetében nem állnak rendelkezésre adatok.

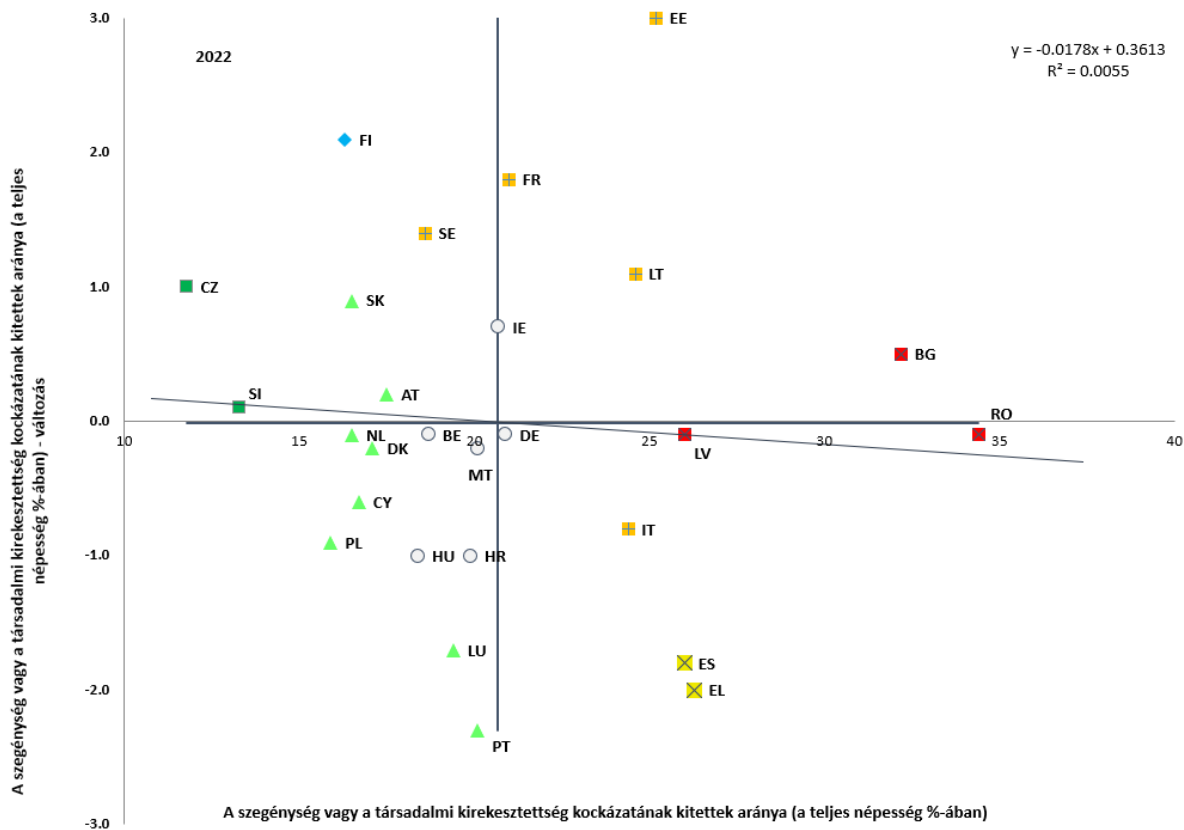
Forrás: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], Európai ágazati számlák.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) nagyjából stabil maradt az EU-ban, és 2022-ben a legtöbb tagállamban csökkent vagy változatlan maradt a Covid19- és az energiaválság során hozott határozott szakpolitikai intézkedéseknek köszönhetően. A helyzet „kritikus” Romániában, Bulgáriában és Lettorszáiban, amely országokban a viszonylag magas szint nem javult (34,4 %, 32,2 %, illetve 26 %, lásd a 2.4.2. ábrát). Franciaország, Svédország, Olaszország, Litvánia és Észtország „figyelemmel kísérendő”, és Olaszország kivételével mindegyikben jelentős (1–3 százalékpontos) növekedés tapasztalható, míg Észtország és Litvánia esetében a szint jóval meghaladja az uniós átlagot. Görögországban, Spanyolországban és Olaszországban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya az uniós átlag felett maradt (21,6 %), de csökkent. „Az átlagosnál jobb” minősítésű országok többségében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya csökkent – a legnagyobb javulás Portugáliában és Luxemburgban történt, 2,3, illetve 1,7 százalékponttal. Szlovénia és Csehország a „legjobban teljesítők” táborába tartozik a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek legalacsonyabb szintjének köszönhetően (13,3 %, illetve 11,8 %), noha Csehországban növekedést lehetett megfigyelni. Mivel egyes, az uniós átlag körüli vagy azt meghaladó szinttel rendelkező tagállamokban az átlagnál nagyobb mértékben javult a helyzet, vannak a konvergenciára utaló jelek, de továbbra is jelentősek a különbségek a tagállamok között. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya jelentős eltéréseket mutat az EU egyes régiói között, többek között Olaszországban, Lengyelországban, Magyarországon, Spanyolországban és Belgiumban (lásd az 5. melléklet 8. ábráját). A reformok és beruházások elosztási hatásának folyamatos értékelése²¹⁹ elengedhetetlen ahhoz, hogy biztosítani lehessen hatékonyságukat a szegénység csökkentésében, hozzájárulva ahhoz a kiemelt uniós célhoz, hogy 2030-ig legalább 15 millió embert ki lehessen emelni a szegénységből.

²¹⁹ Lásd a Bizottság közleményét a tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékeléséről ([COM\(2022\) 494 final](#)).

2.4.2. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya összességében változatlan maradt az EU-ban, az egyes tagállamok közötti konvergenciára utaló jelekkel

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, 2022-es szint és változás az előző évhez képest (% , kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR, LU és FI esetében az idősor megtörik. A statisztikailag szignifikáns változásokat csillag (*) jelöli.

Forrás: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

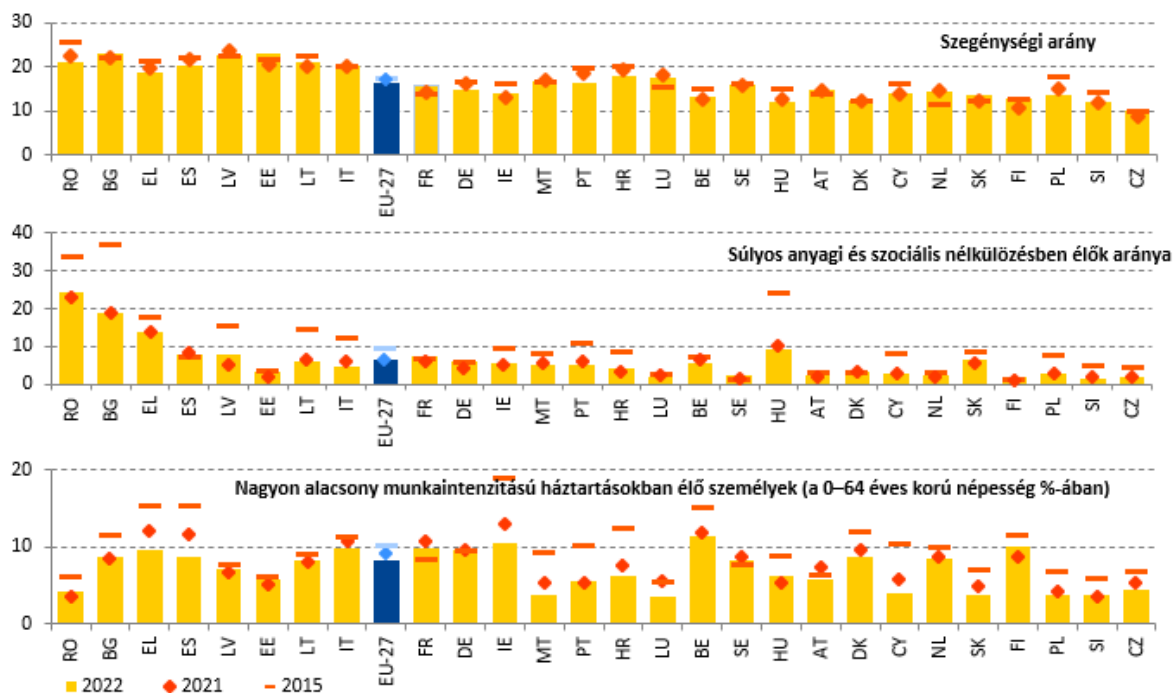
A legtöbb tagállamban a jövedelmi szegénység, a súlyos anyagi és szociális nélkülözés, valamint a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya szintén nagy fokú stabilitást mutatott. A Covid19 utáni helyreállítás időszakában tapasztalt magasabb energiaárak és megélhetési költségek ellenére ez a tendencia – például a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek esetében – a közelmúltbeli válságok során uniós és tagállami szinten hozott szakpolitikai válaszok hatásait tükrözi. 2022-ben (a 2021-es jövedelmekre vonatkozóan) Csehországban, majd Szlovéniában, Magyarországon, Dániában és Finnországban volt a legalacsonyabb a szegénységi arány az EU-ban, bár Csehország és Finnország esetében nőtt ez az adat (lásd a 2.4.3. ábra felső paneljét). Ezzel szemben az arány Bulgáriában, Észtországban, Lettországon és Romániában volt a legmagasabb, és a statisztika ezenfelül úgy Bulgáriában, mint Észtországban növekedést rögzített. Az Eurostat 2022. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései szerint a szegénységi arány a legtöbb tagállamban változatlan maradt, Görögországban és Horvátországban nőtt, míg Olaszországban, Észtországban, Bulgáriában és Romániában csökkent²²⁰. Az e dimenziót érintő pozitív fejlemények az olyan jövedelemtámogatási intézkedésekből is adódnak, amelyek enyhítették a magas inflációnak a legkiszolgáltatottabbakra gyakorolt hatását. A megélhetési költségek növekedése azonban hatással van a reáljövedelmekre, amint azt a szegénységi küszöb alatt élők *2021-ben rögzített* aránya is tükrözi, amely a becslések szerint a tagállamok mintegy felében nőtt, ami inkább az életszínvonal romlására utal²²¹. A súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő személyek aránya 2022-ben is nagyjából változatlan maradt az EU-ban, ugyanakkor továbbra is jelentős eltérések mutatkoztak a tagállamok között: a számérték a szlovéniai 1,4 % és a romániai 24,3 % között mozgott (lásd a 2.4.3. ábra középső paneljét). Az arány Olaszországban és Magyarországon több mint 1 százalékponttal csökkent, miközben a többi ország többségében nagyjából változatlan maradt, és csak néhány más országban, például Romániában, Lettországon, Észtországban, Franciaországban és Németországban mutatott növekedést. A helyreállítási szakasz pozitív munkaerőpiaci dinamikáját tükrözve 2022-ben (a 2021-es aktivitás alapján) a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya a legtöbb tagállamban csökkent, konkrétan legalább 2 százalékponttal Luxemburgban (ahol a legalacsonyabb, 3,5 %-os a szint), valamint Spanyolországban, Görögországban és Írországon (lásd a 2.4.3. ábra középső paneljét). Írország és Görögország azonban – Belgium, Németország, Olaszország, Franciaország és Finnország mellett – továbbra is a legmagasabb (azaz 9 %-ot meghaladó) aránnyal jellemezhető tagállamok közé tartozik. Ezek közül csak Finnországban volt növekedés.

²²⁰ Lásd a [kísérleti eredmények gyorsbecslését](#) az adott célra létrehozott [Eurostat-weboldalon](#).

²²¹ A 2021-ben rögzített szegénységi küszöb alatt élők azok a személyek, akiknek a rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme nem éri el a *2021-ben kiszámított*, a 2021 és 2022 közötti harmonizált árindekszel kiigazított szegénységi küszöböt. Lásd a külön [Eurostat-cikket](#).

2.4.3. ábra: A szegénységi kockázat (AROP), a súlyos szociális és anyagi nélkülözés, valamint a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartások aránya a legtöbb tagállamban széles körű stabilitást vagy csökkenést mutat

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya kiemelt mutatójának komponensei (% , 2015, 2021, 2022)

Megjegyzés: a mutatók közötti sorrend meghatározása a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek 2022-es aránya alapján történt. FR esetében az adatok ideiglenesek. FR és LU esetében az időszor mindhárom komponens tekintetében megtörik, a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli, vagyis a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élők vonatkozásában FI esetében is.

Forrás: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

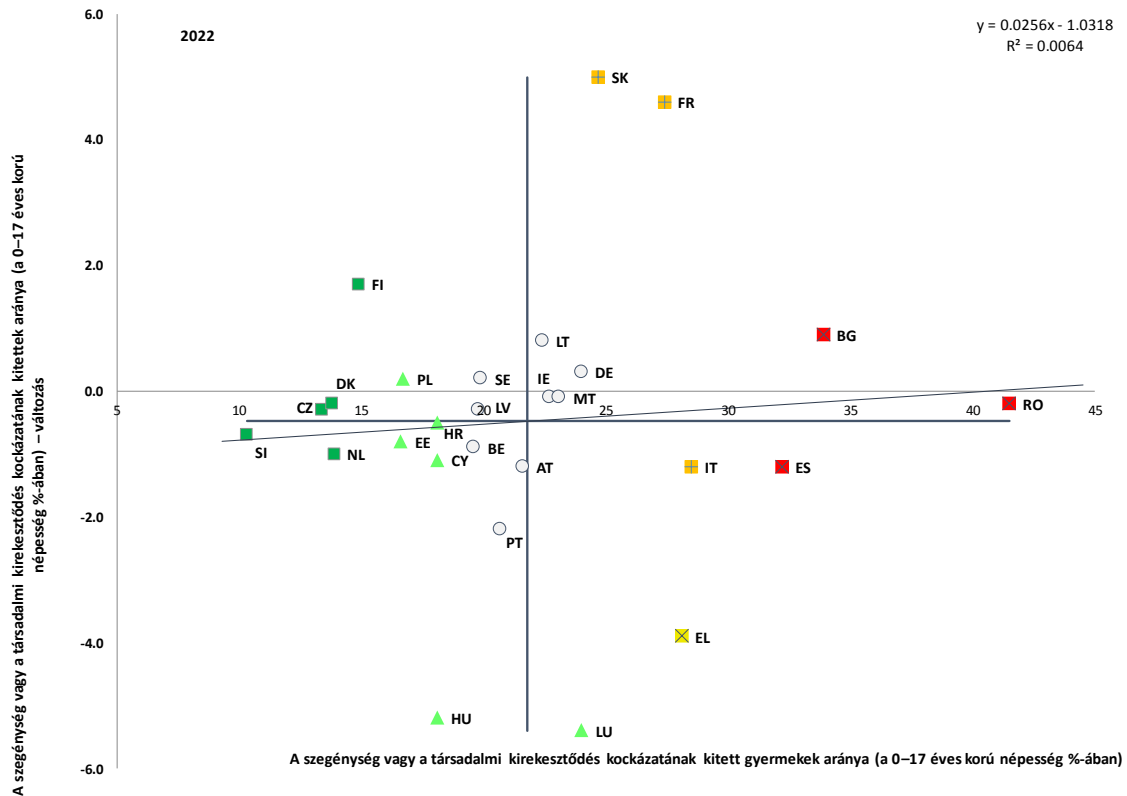
2022-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya kismértékben nőtt²²². Az uniós átlag 24,7 % volt, szemben a 2021. évi 24,4 %-kal.

Szlovéniában, Csehországban, Dániában, Hollandiában és Finnországban volt a legalacsonyabb az arány (csak Finnország esetében mutatkozott növekedés), és mindannyian a „legjobban teljesítők” táborát gyarapították (lásd a 2.4.4. ábrát). Ezzel szemben Romániában, Bulgáriában és Spanyolországban volt a legmagasabb az arány (mindhárom országra a „kritikus helyzetben” minősítést lehetett alkalmazni), Bulgária esetében növekedés volt megfigyelhető, míg Románia és Spanyolország esetében nem történt jelentős javulás. Szlovákiában és Franciaországban jelentős növekedést mutattak az adatok, míg a legnagyobb csökkenést Luxemburg, Magyarország, Görögország és Portugália esetében rögzítették. A gyermekszegénység mértéke (AROP) 2022-ben (a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva) 19,3 % volt, 21 tagállamban csökkent, de Franciaországban és Szlovákiában jelentősen nőtt. Az Eurostat 2022. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései a gyermekszegénység általános stabilitását jelzik a legtöbb országban (Görögországban és Írországból csökkenést, Csehországban növekedést mutattak az adatok). Míg az EU-ban a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő gyermekek aránya a 2021. évi 7,5 %-ról 2022-re átlagosan 8,4 %-ra nőtt, a tagállamok felében – különösen Magyarországon és Olaszországban – csökkent. Magyarország azonban – Románia, Bulgária és Görögország mellett – továbbra is azon országok közé tartozik, ahol a legnagyobb arányt rögzítette a statisztika. A (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő gyermekek aránya 20 tagállamban csökkent vagy nem változott (a 2021. évi tevékenység alapján). Ez a számadat továbbra is Írországból volt a legmagasabb, majd Németország, Franciaország és Bulgária következik a sorban (mindegyik ország esetében valamivel 10 % feletti az arány).

²²² A gyermekekre vonatkozó AROPE mellett ez a bekezdés az [Eurostat gyorsbecsléseire](#) és az AROPE összetevőire hivatkozik, [\[ilc_li02\]](#), [\[ilc_mdsl11\]](#) és [\[ilc_lvhl11n\]](#). A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek arányának referenciaévééről és a paraméter összetevőiről lásd a 2. melléklet 4. és 5. lábjegyzetét.

2.4.4. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett (0–17 éves) gyermekek aránya 2022-ben nagyjából változatlan maradt, és nincs egyértelmű jele a tagállamok közötti konvergenciának

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, 2022-es szint és változás az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR, LU és FI esetében az idősor megtörik. A statisztikailag szignifikáns változásokat csillag (*) jelöli.

Forrás: Eurostat [tepsr_lm412], EU-SILC.

A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben felnövő gyermekek kisebb eséllyel bontakoztatják ki teljes mértékben a képességeiket a munkaerőpiacon és a társadalomban. Ez különösen a minőségi oktatáshoz való hozzáférés és a tanulmányok befejezése, a munkaerőpiac szempontjából releváns készségek megszerzése, valamint a későbbi karrierlehetőségekhez való hozzáférés terén tapasztalható nehézségekre vonatkozik, ami növeli a szegénység nemzedékek közötti átörökítésének kockázatát. Ennek fényében különösen fontosnak tűnnek a gyermekszegénység csökkentését célzó korai beavatkozások. A gyermekgondozásra és a gyermekek támogatására vonatkozó összehasonlító teljesítményértékelési keret olyan mutatókat határoz meg, amelyek lehetővé teszik a gyermekek helyzetének nyomon követését a tagállamokban²²³. 2022-ben (a 2021-es jövedelmi szintekre hivatkozva) a szociális transzfereknek (a nyugdíjak nélkül) a gyermekszegénység csökkentésére gyakorolt hatása jelentősen elmaradt az uniós átlagtól (42 %) egyes tagállamokban, különösen Spanyolországban, Romániában és Görögországban (21,5 % Spanyolország, illetve 24,8 % Románia és Görögország esetében), miközben jóval meghaladta az uniós átlagot a „legjobban teljesítők” táborába tartozó országoknál (Németország: 58,1 %, Írország: 59,9 % és Finnország: 66,8 %); a teljes népességre vonatkozó ugyanezen mutatót lásd a 2.4.9. ábrán)²²⁴. Emellett Bulgáriában, Görögországban, Cipruson, Magyarországon, Romániában és Spanyolországban a kimondottan a gyermekek körében tapasztalható anyagi nélkülözés megközelítette vagy meghaladta a 20 %-ot (2021-ben), szemben a 13 %-os uniós átlaggal²²⁵.

²²³ A szociális védelemmel foglalkozó bizottság (SPC) mutatókkal foglalkozó alcsoportja kapcsolódó tájékoztatójának [online](#) elérhetősége.

²²⁴ Ez a kiemelt mutatóhoz hasonlóan a gyermekekre vonatkozó szegénységi arányból számítható ki a (nyugdíjaktól eltérő) transzferek előtt és után, Eurostat [[ilc_li02](#)] és [[ilc_li09](#)]. A természetbeni szociális transzfereket – többek között az ingyenes kisgyermekkori nevelést és gondozást, az oktatást és az egészségügyi ellátást – ez az elemzés nem veszi figyelembe. Spanyolország és Románia 2022. évi adatai törést mutatnak az idősorokban.

²²⁵ Eurostat [[ilc_chmd01](#)] – erről a mutatóról további információk [itt](#) találhatóak. A kimondottan a gyermekek körében tapasztalható anyagi nélkülözés azt jelenti, hogy a gyermekek a számukra az iskolába járás és az egészséges fejlődés szempontjából alapvetően fontos 17 tételből legalább 3-hoz nem férnek hozzá (pl. megfelelő könyvek, friss gyümölcs és zöldség).

A szegénység mélysége átlagosan csökkent az EU-ban és a tagállamok mintegy felében mind a teljes népesség, mind a gyermekek tekintetében. Ez a mélység a szegénység kockázatának kitettek tipikus jövedelmi szintje és azon jövedelmi szint közötti különbségként mérhető, amely alatt a személyek ilyen kockázatnak vannak kitéve. A teljes népesség esetében (a 2021. évi jövedelmekre vonatkozóan) 2022-ben ez a különbség relatív értelemben a szegénységi küszöb 23,1 %-át tette ki az EU-ban, szemben a 2021. évi 24,5 %-kal (a 2020. évi jövedelmekre vonatkoztatva)²²⁶. Romániában volt a legnagyobb (32 %) annak ellenére, hogy jelentősen (6,1 százalékponttal) csökkent, ezt Spanyolország, Lettország, Olaszország és Bulgária követte (27,8 %, 27,7 %, 26,1 %, illetve 26 %). A legnagyobb csökkenés Szlovákiában és Magyarországon jelentkezett: ez a két ország nem érte el az uniós átlagot (18,4 %, illetve 19,4 %). A szegénység mélyebb a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők körében, mértéke 2021-ben mintegy 36 %-os volt az EU-ban (a 2020. évi jövedelmekre vonatkoztatva). A tagállamokban nagyjából hasonló a helyzet, ha a gyermekekre összpontosítunk, akiknél a szegénység mértéke Uniós-zerthe átlagosan nagyobb (24,4 %), mint az általános népesség esetében. A gyermekszegénység Bulgáriában volt a legnagyobb (42,8 %), ahol jelentős (9,1 százalékpontos) növekedést is meg lehetett figyelni. A bolgárokat Románia (33,1 %), Spanyolország (31,8 %) és Olaszország (27,9 %) követte, amely országokban ez az arány a közelmúltbeli visszaesés ellenére is magas maradt. A gyermekekre vonatkozó számadatok Portugália és Hollandia esetében is magasak (26,1 %, illetve 26 %). A spektrum ellenkező oldalán Finnország és Magyarország állt a legalacsonyabb arányokkal (12,3 %, illetve 14,5 %).

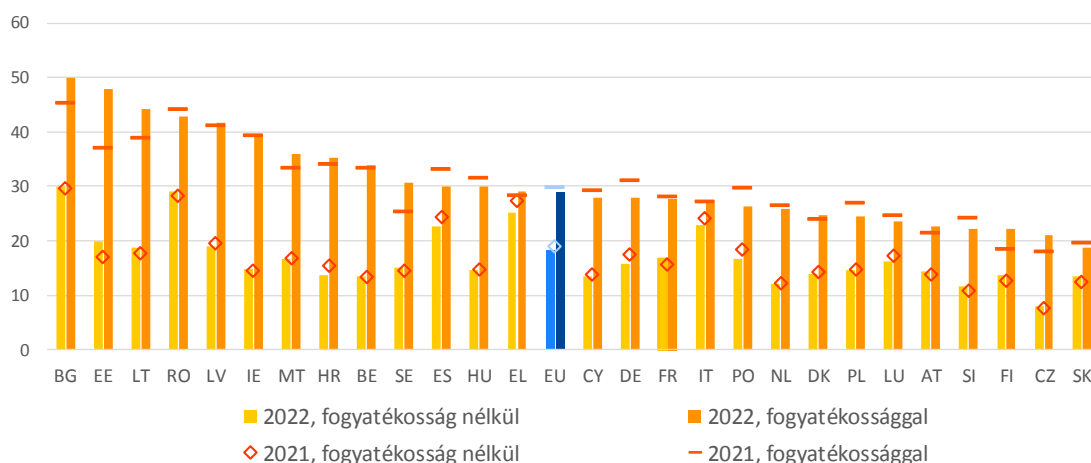
²²⁶

Ez a bekezdés az Eurostat [[ilc_li11](#)] mutatójára támaszkodik. Ez a [relatív medián szegénységi részként](#) is ismert mutató a szegénységi küszöb alatt élő személyek rendelkezésre álló medián ekvivalens jövedelme és a szegénységi küszöb közötti különbözetként számítható ki, és a szegénységi küszöb százalékában lehet megadni (határérték: a rendelkezésre álló nemzeti medián ekvivalens jövedelem 60 %-a). A (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő személyekre vonatkozó mutatót (még nincs közzétéve) az Eurostat a szegénységi küszöb alatti ekvivalens jövedelemmel rendelkező és a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő személyek ekvivalens teljes nettó jövedelmének mediánja és maga a szegénységi küszöb közötti különbözetként számítja ki, a szegénységi küszöb százalékában kifejezve. Ez a küszöbérték az adott országban élő összes ember rendelkezésre álló nemzeti medián ekvivalens jövedelme 60 %-ának felel meg (nem az Unió egészére vonatkozik).

A teljes népesség stabil vagy pozitív tendenciáival szemben a fogyatékossgal élő személyek szegénységének vagy társadalmi kirekesztődésének kockázata csak kismértékben mérséklődött 2022-ben. A fogyatékossgal élő személyek körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya a 2021. évi 29,7 %-ról 2022-ben 28,8 %-ra csökkent az EU-ban, de továbbra is magasabb, mint a népesség többi része esetében, és tagállamonként jelentős eltérést mutat (lásd a 2.4.5. ábrát). Különösen súlyos a helyzet 8 tagállamban (Bulgáriában, Észtországban, Litvániában, Romániában, Lettországon, Írországon, Máltán és Horvátországban), ahol a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya meghaladja a 35 %-ot. Ezen országok közül csak Romániában volt tapasztalható (1,3 százalékpontos) csökkenés, míg Észtország, Litvánia és Bulgária esetében jelentős növekedést lehetett rögzíteni. Svédországban is jelentősen nőtt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya a fogyatékossgal élő személyek körében, bár az arány jóval közelebb állt az uniós átlaghoz (30,6 %). Összességében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata általában alacsonyabb a magánháztartásokban élő, 65 éves vagy idősebb, fogyatékossgal élő személyek esetében, kivéve Észtországot, Bulgáriát és Lettországot, ahol az arány több mint kétszerese volt az e korcsoportra vonatkozó uniós átlagnak (61,8 %, 55,1 %, illetve 48,1 %, szemben a 23,9 %-os uniós átlaggal). A fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem élő személyek szegénységi rései között is jelentős eltérések mutatkoznak az egyes országok között. A szegénységi rés 2022-ben Olaszországban és Görögországban volt a legszűkebb (4 százalékpont), míg Észtországban, Litvániában és Írországon hatszor olyan szélesnek bizonyult (28, 25,6, illetve 24,6 százalékpont).

2.4.5. ábra: A fogyatékossgal élő személyek jobban ki vannak téve a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának, mint a fogyatékossgal nem élő személyek

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett, fogyatékossgal, ill. fogyatékossgal nem élő személyek aránya, 16 évesek és idősebbek korcsoportja, 2022 és 2021 (%)

Megjegyzés: FR és LU esetében az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [hlth_dpe010], EU-SILC.

A migráns háttérű személyek körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2022-ben jóval magasabb maradt, mint a lakosság többi része esetében, ezért célzott beavatkozásokra volt szükség. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya az EU-n kívül születettek körében a legtöbb esetben jóval (több mint 20 százalékponttal) magasabb volt, mint a helyben születettek esetében, több tagállamban: 52,2 %, illetve 24,1 % Görögországban, 50,9 %, illetve 20,6 % Spanyolországban, 42,7 %, illetve 15 % Belgiumban, 41,4 %, illetve 11,6 % Ausztriában, 41,2 %, illetve 16,5 % Franciaországban²²⁷. Az említett országok közül 2021-hez képest csak Spanyolországban csökkent (5,5 százalékponttal) a nem az EU-ban születettek körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya.

A romák jelentős része továbbra is szegénységben él az uniós országokban. Ez viszont még inkább hozzájárul a hátrányos megkülönböztetés fokozódásához. 2021-ben az FRA által megkérdezett tagállamokban a romák átlagosan 80 %-a volt kitéve a szegénység kockázatának, a roma gyermekek esetében pedig ez az arány még magasabb (83 %) volt, és 2016 és 2021 között nem volt látható előrelépés²²⁸. A roma népesség átlagosan csaknem fele (48 %) átlagosan súlyos anyagi nélkülözéssel szembesült, és még nagyobb volt ez az arány a fiatalabbak és az idősebbek körében. A roma gyermekek és mások anyagi nélkülözése közötti különbség eléri a 47 %-ot. 2016-hoz képest azonban ez a helyzet javult azon kilenc ország közül hatban, amelyekre vonatkozóan összehasonlítható adatok állnak rendelkezésre. A 2020 októberében elfogadott, a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó, 2020–2030-as időszakra szóló uniós stratégiai keretrendszer felszólítja a tagállamokat, hogy legalább felére csökkentsék a romák és az általános népesség – többek között a gyermekek – közötti szegénységi rést, és biztosítsák, hogy 2030-ra a romák többsége kitörjön a szegénységből. A romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló, 2021 márciusában elfogadott tanácsi ajánlással²²⁹ a tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének hatékony támogatása érdekében küzdenek a romák rendkívül magas szegénységi aránya, valamint anyagi és szociális nélkülözése ellen.

²²⁷ Az Eurostat [[ilc_peps06n](#)] mutatója szerint az EU-27-en kívüli országokban születettek és az adatközlő országban születettek összehasonlítása; 18 éves vagy annál idősebb személyek. Románia esetében a 2022-es évre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok.

²²⁸ A romákra vonatkozó adatok az [FRA 2021. évi romafelméréséből](#) származnak. A megkérdezett országok Bulgária, Csehország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Magyarország, Portugália, Románia és Szlovákia. Az eltérő mintaméret és jellemzők miatt a felmérés korábbi (azaz 2016-os) kiadásaival való összehasonlítást körültekintően kell végezni. A tendenciák lehetséges elemzési korlátainak alapos elismerésével kapcsolatban lásd az FRA felmérési jelentését (10–11. o.). Az FRA következő, a romák helyzetére vonatkozó felmérésére 2024-ben kerül sor, a 2021. évi felmérésre építve.

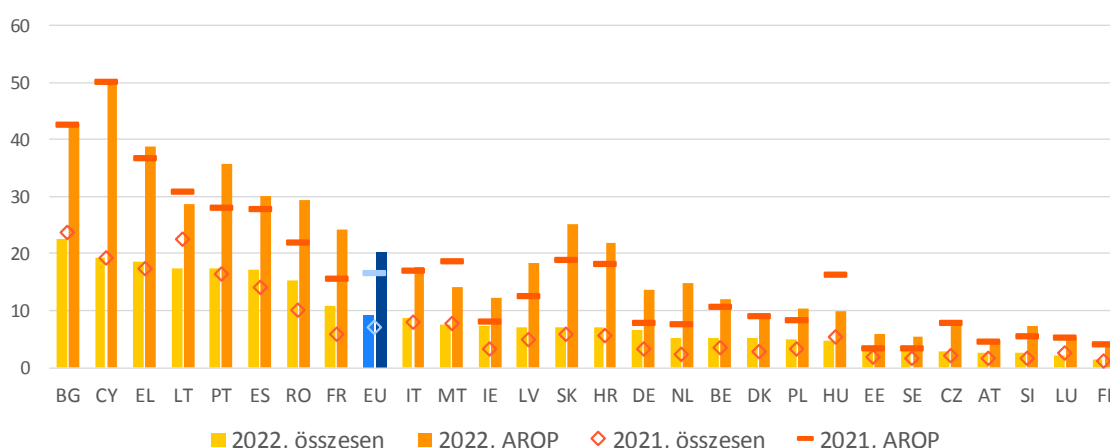
²²⁹ A romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló tanácsi ajánlást 2021 márciusában fogadták el. [HL C 93., 2021.3.19., 1. o.](#)

A megújított nemzeti romastratégiai keretek értékelése szorgalmazza, hogy a tagállamok foglalkozzanak a feltárt, fejlesztésre szoruló területekkel, valamint újítsák meg és módosítsák, így többek között tegyék ambiciózusabbá kereteiket²³⁰. A Tanács 2023. október 9-én következtetéseket fogadott el a romák megfelelő és szegregált lakhatáshoz való egyenlő hozzáféréseinek biztosításáról, valamint a szegregált települések kezeléséről, és felkérte a tagállamokat, hogy azonosítsák és használják fel az e célra rendelkezésre álló valamennyi forrást.

2022-ben Unió-szerte nőtt az energiaszegénység, ami az energiaválság kezdeti hatását is tükrözi. Az EU-ban az energiaszegénység nyomon követésére használt fő mutatók egyike azoknak az aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat²³¹. A 2022. évi adatok az energiaárak 2021 második felében kezdődött és 2022-ben súlyosbodott emelkedésének hatását tükrözik. Ennek fényében 2,4 százalékponttal nőtt az EU-ban azoknak az aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat, és 2022-ben ez az arány elérte a 9,3 %-ot. A számérték a 2015–2021-es időszakban folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott az EU-ban (9,6 %-ról 6,9 %-ra esett vissza). Ahogy az várható volt, az ilyen helyzetben lévők aránya a szegénység kockázatának kitettek körében 2022-ben gyorsabban (3,8 százalékponttal) nőtt, mint az általános népesség esetében, és a teljes uniós átlag több mint kétszeresét érte el (2022-ben 20,2 %-ot). Az otthon megfelelő fűtésére való képtelenség tagállamonként nagyon eltérő mértékben fordult elő 2022-ben: Finnországban volt a legalacsonyabb (1,4 %), Bulgáriában a legmagasabb (22,5 %) (lásd a 2.4.6. ábrát). Minden tagállamban magasabb volt a szegénység kockázatának kitettek körében, a skála a finnországi 3,9 %-tól a ciprusi 50,6 %-ig terjedt. Az arány Romániában, Franciaországban, Írországban és Németországban nőtt a legnagyobb mértékben a teljes népesség körében, míg Portugáliában, Romániában, Franciaországban, Lettországban, Szlovákiában, Németországban és Hollandiában volt a legnagyobb a szegénység kockázatának kitett személyek körében.

2.4.6. ábra: 2022-ben az EU-ban és a legtöbb tagállamban nőtt az energiaszegénység

Azon személyek aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat, a teljes és a szegénység kockázatának kitett népesség körében, 2021 és 2022 (%)

Megjegyzés: FR és LU esetében az idősor megtörik.

²³⁰ Az értékelést lásd: [COM\(2023\) 7 final](#).

²³¹ Az energiaszegénység uniós szinten rendelkezésre álló mutatóival kapcsolatban további információkért lásd a [szociális védelemmel foglalkozó bizottság mutatókkal foglalkozó alcsoportjának adatlapját](#).

A pillérhez kapcsolódó 6. háttérmagyarázat: Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés az EU-ban

Az alapvető szolgáltatások alapvető emberi szükségleteket elégítenek ki, kulcsfontosságúak a jóllét szempontjából, és támogatják az olyan árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, amelyek elősegítik a társadalomban és a munkaerőpiacon való aktív részvételt. A szociális jogok európai pillérének 20. alapelve kimondja, hogy mindenkinek joga van jó minőségű alapvető szolgáltatásokhoz hozzáférni²³², és ebben az értelemben támogatást kér a rászorulóknak számára, ami fontos a szegénység csökkentésére vonatkozó 2030-as uniós cél elérése érdekében. Uniós szinten ágazati jogszabályok, egyetemes és közszolgáltatási kötelezettségek, fogyasztóvédelem és finanszírozás révén támogatják az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A pillér elfogadása óta elfogadott vagy felülvizsgált ágazati jogszabályok olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik a hozzáféréssel nem rendelkező személyek hatékonyabb azonosítását, segítenek értékelni a hozzáférés hiányának okait és meghozni a szükséges intézkedéseket²³³. A klímasemlegességre való méltányos áttérés biztosításáról és a minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlások ugyancsak felszólítják a tagállamokat, hogy támogassák az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést²³⁴. 2023 júniusában a Bizottság közzétette első jelentését az alapvető szolgáltatásokhoz való uniós hozzáférésről²³⁵.

Míg az EU lakosságának nagy része hozzáfér az alapvető szolgáltatásokhoz, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek és a legkiszolgáltatottabbak jelentős akadályokkal szembesülnek. A megfizethetőség fontos akadály lehet. E tekintetben az EU lakosságának 9,3 %-a nem képes megfelelően fűteni otthonát, 2,4 %-uk nem engedheti meg magának, hogy otthoni személyes használatra internetkapcsolatot használjon, 2,4 %-uk nem engedheti meg magának a tömegközlekedés rendszeres használatát, 1,5 %-uk pedig fürdő, zuhanyzó vagy vízöblítéses WC nélküli háztartásban él; országonként jelentős eltérések mutatkoznak²³⁶. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt háztartások általában költségvetésük mintegy 60 %-át költik alapvető szolgáltatásokra, ami kiszolgáltatottabbá teszi őket az áremelkedésekkel szemben (lásd az ábrát). A rendelkezésre állás és a hozzáférhetőség olyan kihívásokat is jelent, amelyek néha más dimenziókhoz kapcsolódnak, például a készségek hiányához vagy földrajzi tényezőkhöz (városi/vidéki megosztottság, távoli és szigeti régiók).

²³² Alapvető szolgáltatásoknak minősülnek a vízszolgáltatás, a víziközmű-szolgáltatás, az energiaszolgáltatás, a közlekedés, a pénzügyi szolgáltatások és a digitális kommunikáció. A támogató szolgáltatások közé tartoznak a kisgyermekkorú nevelés és gondozás, az oktatás és képzés, az egészségügy, a tartós ápolás-gondozás, valamint a társadalmi befogadást célzó szolgáltatások.

²³³ Például az (EU) 2018/1972 irányelv az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex (átdolgozás) létrehozásáról; az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló (EU) 2020/2184 irányelv (átdolgozás) és a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelvre irányuló javaslat (átdolgozás) (COM(2022) 541 final).

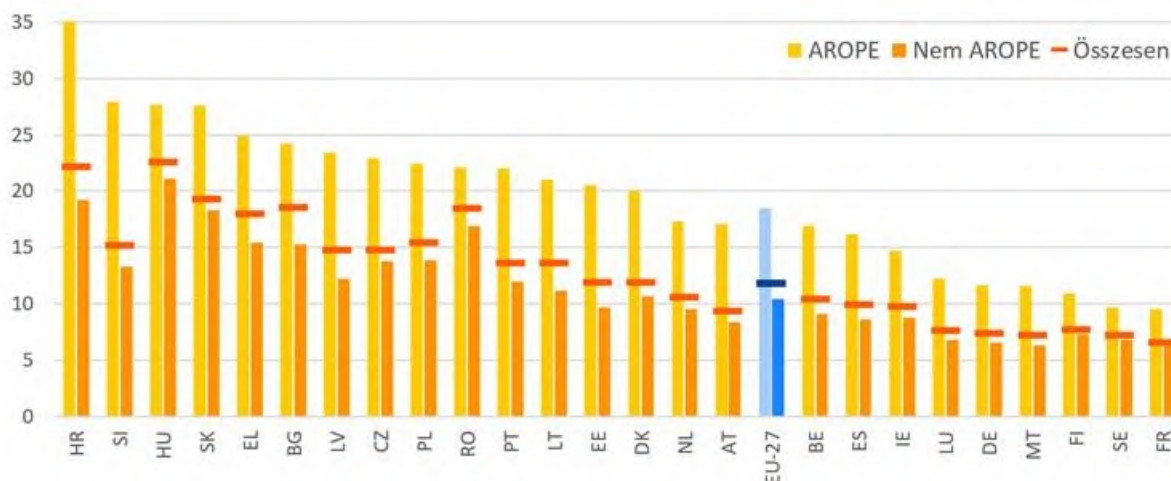
²³⁴ A klímasemlegességre való méltányos áttérés biztosításáról szóló tanácsi ajánlás (2022/C 243/04) és az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlás (2023/C 41/01).

²³⁵ *A Bizottság jelentése az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférésről az EU-ban*, SWD(2023) 213 final/2.

²³⁶ Eurostat, EU SILC [ilc_mdcs01], [ilc_mdcs07a], a 2022-es évre vonatkozó adatok, [ilc_mdcs13a], a 2014-es évre vonatkozó adatok (az anyagi nélkülözésre vonatkozó ad hoc modulban, *2024-ben várható új bizonyítékok a szolgáltatásokhoz való hozzáférésre vonatkozó hatéves modulon keresztül*) és [ilc_mdcs05], illetve a 2020-as évre vonatkozó adatok.

A háztartások alapvető szolgáltatásokra fordított kiadásai, AROPE és nem AROPE

Az alapvető szolgáltatások medián részesedése a háztartások rendelkezésre álló jövedelméből, AROPE és nem AROPE, 2015 (%)

Megjegyzés: Az uniós súlyozott átlagban nem szerepel CY és IT. Az Európa 2020 stratégia esetében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPe) régi definíciója.

Forrás: Eurostat [icw_aff_03], HBS.

Jelentős eltérések figyelhetők meg a tagállamok között a kiszolgáltatott csoportok alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek támogatása tekintetében. Németországban és Finnországban a támogatást a minimumjövedelem-rendszer keretében nyújtják, olyan összegekkel, amelyek kifejezetten figyelembe veszik az alapvető szolgáltatások költségeit. Svédországban közvetett támogatást nyújtanak, mivel néhány alapvető szolgáltatás költségeit belefoglalják a bérleti díjba és ezáltal a pénzbeli ellátás kiszámításába. Máltán az alacsony jövedelmű háztartások jogosultak az „energiajuttatásra”, amely a vízre, a villamos energiára és a gázra terjed ki. Litvániában és Romániában az önkormányzatok részben vagy egészben fedezik az alacsony jövedelmű háztartások víz- és csatornarendszerhez való csatlakoztatásának költségeit. Cipruson ingyenes iskolabuszjegyeket, illetve 50 %-os utazási kedvezményt biztosítanak a társadalombiztosítási kártyával rendelkezők számára, valamint ingyenes utazást kínálnak minden segélyben részesülő és alacsony összegű nyugdíjra jogosult személy számára. Négy tagállam (Németország, Litvánia, Portugália és Finnország) biztosítja a háztartások számára az alapellátást, illetve a megszakítás nélküli digitális konnektivitást, míg két másik tagállam (Belgium és Portugália) nemrégiben aktualizálta távközlési jogszabályait, hogy a szociális tarifákat kiterjessze a mobil széles sávú internet-hozzáférés biztosítására. Néhány tagállamban (Litvániában, Írországbban, Spanyolországban és Finnországban) olyan stratégiákat dolgoznak ki, amelyek biztosítják, hogy az ATM-en keresztül történő készpénzfelvételre mindig egyszerű közelségben legyen lehetőség.

A jövedelmi egyenlőtlenség 2022-ben átlagosan csökkent az EU-ban, és tagállamonként eltérő helyzetek figyelhetők meg. Az uniós átlag a 2021. évi 4,99-ről 2022-ben 4,74-ra csökkent (2020-as, illetve 2021-es jövedelmi év), tagállamonként eltérő tendenciákkal (lásd a 2.4.7. ábrát). A csökkenés Romániában volt a legnagyobb (1,14), amely ország ennek ellenére még mindig a legmagasabb szintekkel jellemezhető államok közé tartozik (6), és jelenleg „gyenge, de javuló” minősítést kapott. Spanyolországban és Görögországban jóval kisebb mértékű volt a csökkenés (kb. 0,5), itt is viszonylag magas szintekről indulva, és így a „gyenge, de javuló” minősítés rendelhető ezekhez az országokhoz. A „kritikus helyzeteket” Bulgáriában és Lettorszáiban rögzítette a statisztika, ahol a jövedelmi egyenlőtlenség uniós szintje a legmagasabbak közé tartozott, ugyanakkor 2022-ben azt viszonylag kis mértékű csökkenés jellemezte, míg a szintén „kritikus helyzetben” minősítésű Litvániában további növekedés volt tapasztalható. Észtországban és Svédországban rögzítették a legnagyobb növekedést, és ezek az országok „figyelemmel kísérendő” minősítést kaptak, akárcsak Olaszország, amely ezzel szemben kismértékű csökkenést mutatott, igaz, magasabb szintről. Szlovákia, Szlovénia, Csehország és Belgium 2022-ben a „legjobban teljesítők” táborába tartoztak, mindegyik viszonylag alacsony szinttel. Egyes tagállamokban, például Magyarországon, Olaszországban és Svédországban a jövedelmi egyenlőtlenség szintje régióként változik (lásd az 5. melléklet 4. ábráját). Az Eurostat gyorsbecslései szerint a jövedelmi egyenlőtlenségek 2022-ben (jövedelmi év) nem változtak vagy csökkentek (pl. Romániában), tükrözve az infláció – különösen az alacsony jövedelmű háztartásokra gyakorolt – negatív hatásának²³⁷ ellensúlyozása érdekében uniós és tagállami szinten bevezetett gyors szakpolitikai választ. A szakpolitikai intézkedések szisztematikus elosztási hatásainak vizsgálata különösen fontos a jövedelmi egyenlőtlenségre gyakorolt hatásuk figyelembevétele és a szakpolitikai döntéshozatal előzetes megalapozása szempontjából.

²³⁷ Lásd: [A kísérleti eredmények gyorsbecslése](#), 11. o.

2.4.7. ábra: A jövedelmi egyenlőtlenség átlagosan csökkent az EU-ban – országos szinten eltérő helyzetek figyelhetők meg

Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20), 2022. évi szintek és változások az előző évhez képest (kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

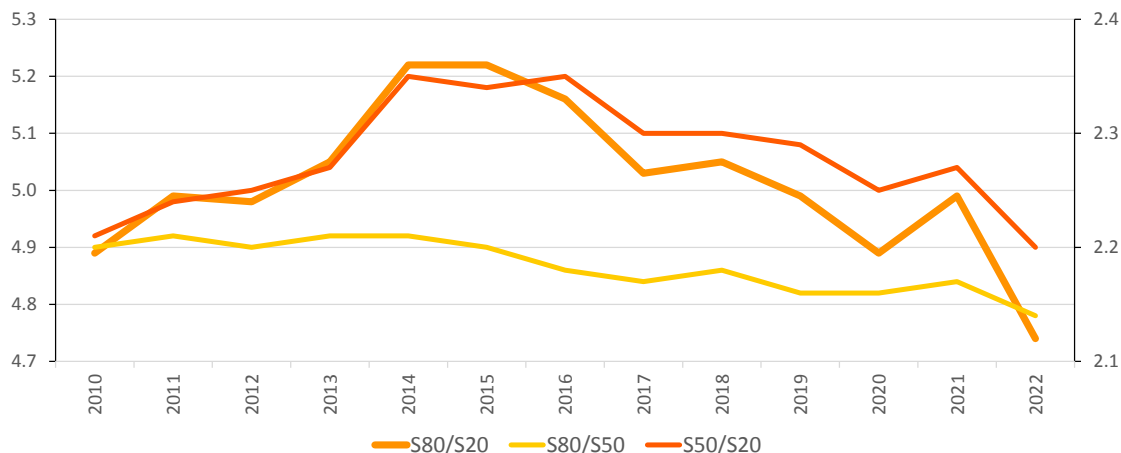
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR és LU esetében törés van az idősorban. A statisztikailag szignifikáns változásokat csillag (*) jelöli.

Forrás: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

A jövedelmi egyenlőtlenségek átlagos csökkenését az Unióban elsősorban a jövedelemeloszlás alsó sávjában tapasztalható fejlemények vezérelték. A 2010-es évek elején a jövedelmi egyenlőtlenségek növekedését átlagosan a jövedelemeloszlás alsó sávjában bekövetkezett növekedés okozta (amint azt az S50/S20 mutató is jelzi – lásd a 2.4.8. ábrát). Hasonlóképpen, az elmúlt években jelentkező általános csökkenés 2016-tól főként a jövedelemeloszlás e sávjában bekövetkezett csökkenést tükrözi. A korábbi évekhez hasonlóan azokban a tagállamokban, amelyekben 2022-ben (az S80/S20 mutatóval mérve) nagyobb volt az általános jövedelmi egyenlőtlenség (a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva), általában nagyobb egyenlőtlenségek mutatkoztak a jövedelemeloszlás alsó és felső sávjában – derült ki az S50/S20 és az S80/S50 mutatók elemzéséből. Néhány kivételtől eltekintve (pl. Bulgária, Litvánia, Portugália és Málta) az uniós átlagot meghaladó jövedelmi egyenlőtlenségekkel rendelkező tagállamokban még mindig nagyobb egyenlőtlenségek mutatkoztak a jövedelemeloszlás alsó sávjában, mint a felsőben. Ez olyan országok esetében a legkifejezettebb, mint Románia, Spanyolország és Lettország.

2.4.8. ábra: Csökkentek a jövedelmi egyenlőtlenségek az EU-ban, elsősorban a jövedelemeloszlás alsó sávjában bekövetkezett növekedés miatt

Az S80/S20 (bal oldali tengely), S80/S50 (jobb oldali tengely) és S50/S20 kvantilisek arányai (jobb oldali tengely), 2010–2022

Megjegyzés: Törés az idősorban 2020-ban, becslés a 2014–2019-es időszakra vonatkozóan.

Forrás: Eurostat [tessi180], [ilc_di11d], [ilc_di11e], EU-SILC.

A szociális ellátásokra fordított kiadások korai becslései (a GDP arányában) 2022-ben tovább csökkentek. Az ilyen kiadások GDP-hez viszonyított aránya 2022-ben 27,2 % volt (valamivel meghaladta a Covid19-válság előtti 2019. évi szintet, azaz a 26,8 %-ot), 3 százalékponttal, illetve 1,5 százalékponttal alacsonyabb volt, mint 2020-ban és 2021-ben²³⁸. Összességében annak ellenére, hogy 2020-ban és 2021-ben (a Covid19-válságra adott szakpolitikai válaszlépések miatt) a kiadási szintek némi konvergenciát mutattak, 2022-ben továbbra is nagy eltérések mutatkoztak az EU-ban a (szociális ellátásokra fordított) kiadások GDP-hez viszonyított arányában; 5 tagállamban 30 % körüli vagy annál magasabb volt a szint, míg 8 másik tagállamban nem érte el a GDP 20 %-át. Uniós-szerte 2022-ben meredeken csökkentek a kiadások a munkanélküli-ellátások esetében (25,2 %), míg a családi ellátások (+6,1 %), a rokkantsági ellátások (+4,9 %), az öregségi és túlélő hozzátartozói ellátások (+4,9 %), a betegségi és egészségügyi ellátások (+3,5 %), a társadalmi kirekesztődés elleni ellátások (+1,4 %) és a lakhatási támogatások (+1,2 %) esetében nőttek. Összességében az öregségi és a túlélő hozzátartozói ellátások 2022-ben is az ellátásokra fordított kiadások felső kategóriáját tették ki (uniós szinten 46,3 %, szemben a 2021. évi 45,3 %-kal), és arányuk szinte valamennyi tagállamban nőtt (24-ből 21-ben).

²³⁸ Eurostat, Early estimates – Social protection (Korai becslések – szociális védelem) (utolsó frissítés dátuma: 2023. 10. 31.), EL, NL és RO kivételével valamennyi tagállamra kiterjed, de tartalmazza az EU-27 összesített adataira vonatkozó becslést is.

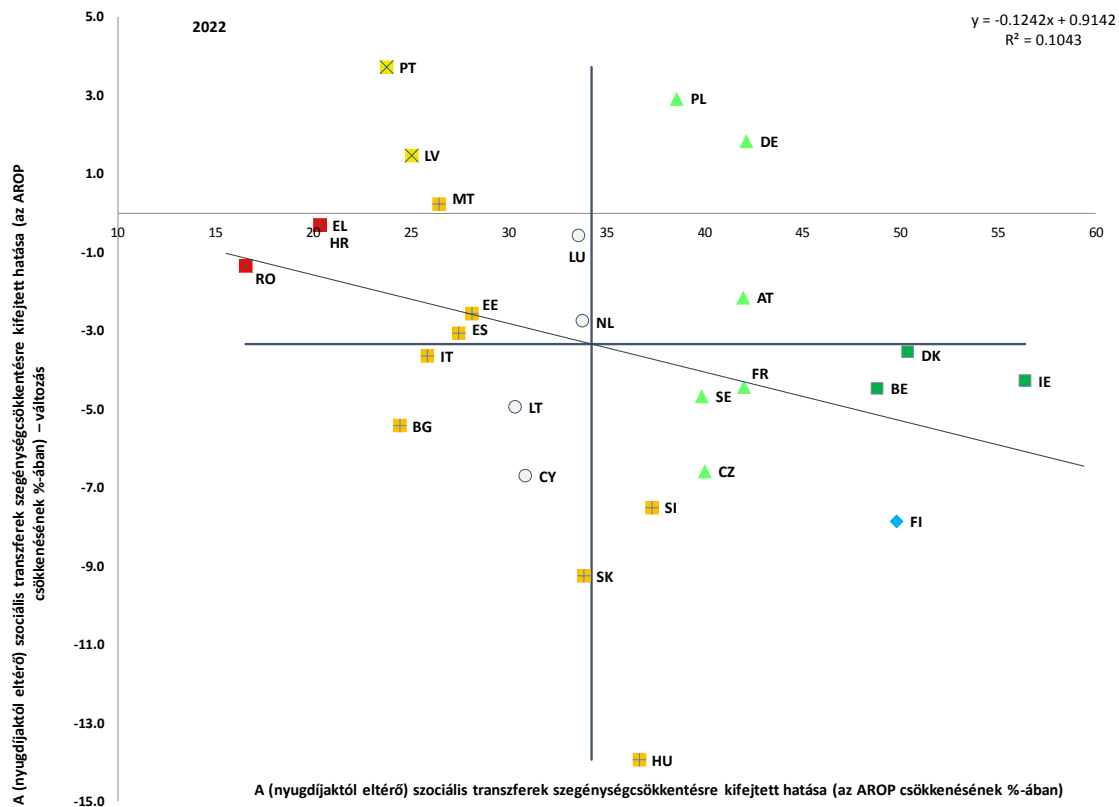
Az ellátásokra fordított kiadások második legnagyobb kategóriáját továbbra is az egészségügyi és betegségi ellátások jelentik (uniós szinten 30,0 %, szemben a 2021. évi 29,7 %-kal), bár ezek összaránya 12 tagállamban csökkent. 2022-ben a családi ellátások az ellátásokra fordított kiadások 8,6 %-át tették ki (a 2021. évi 8,3 %-hoz képest), míg a rokkantsági ellátások mértéke 7,0 % volt (szemben a 2021. évi 6,9 %-kal). A munkanélküli-ellátások aránya az egész EU-ban a 2021. évi 5,9 %-ról 2022-ben 4,3 %-ra csökkent (24-ből 23 tagállamban). Végezetül a társadalmi kirekesztődés elleni ellátások (2022-ben 2,6 %) és a lakhatási támogatások (1,3 %) aránya 2021-hez képest változatlan maradt (2,6 %, illetve 1,3 %).

A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása 2022-ben csökkent, többek között a Covid19-válság során hozott rendkívüli támogatási intézkedések fokozatos megszüntetése miatt. Ez a tendencia uniós szinten és a tagállamok nagy többségében egyaránt megfigyelhető volt 2021 és 2022 között (a 2020-as, illetve a 2021-es jövedelmi évekre vonatkoztatva; lásd a 2.4.9. ábrát)²³⁹. A tagállamok közötti különbségek mind a szintek, mind a változások tekintetében továbbra is jelentősek maradtak. 2022-ben (a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva) a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása a romániai 16,5 %-tól az írországi 56,4 %-ig terjedt. 20 %-os vagy az alatti alacsony szinttel Románia, Horvátország és Görögország egyaránt „kritikus helyzetben” volt. Nyolc ország minősült „figyelemmel kísérendő” országnak (Magyarország, Szlovákia és Szlovénia, mindegyikük az uniós átlagot elérő vagy meghaladó értékkel, de jelentősen csökkenő tendenciát mutatva, valamint Bulgária, Olaszország, Spanyolország, Észtország és Málta; mindegyik ország az uniós átlag alatti vagy jelentősen az alatti értékkel azt követően, hogy Málta kivételével minden ország esetében csökkent ez az érték). A spektrum ellenkező oldalán Írország, Dánia és Belgium állt a legmagasabb (körülbelül 50 %-os vagy annál magasabb) szintekkel (és így a „legjobban teljesítők” táborába tartoztak), bár az említett országok mindegyikében csökkenés volt megfigyelhető. Finnországban ugyanakkor a legmagasabb szintekről is viszonylag nagy mértékben csökkentek a szociális transzferek szegénységcsökkentő hatásai, ami „jó, de figyelemmel kísérendő” minősítést kívánt meg. Csupán Portugáliában, Lengyelországban, Németországban és Lettországban nőtt a szociális transzferek hatékonysága, míg a legnagyobb (több mint 9 százalékpontos) csökkenést Magyarországon és Szlovákiában rögzítették. A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében jelentős különbségek mutatkoztak az uniós régiók között, különösen Olaszországban, Magyarországon és Lengyelországban (lásd az 5. melléklet 9. ábráját).

²³⁹ Míg e mutató esetében 2022-ben módszertani változás miatt Finnország kivételével valamennyi tagállam esetében megtörik az idősor, az Eurostat által a régi módszertan alapján kiszámított (közzé nem tett) mutatóértékek 2022-ben is hasonló csökkenést mutattak, ami nagyjából ugyanazt az általános értékelést eredményezi.

2.4.9. ábra: A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása a legtöbb tagállamban csökkent 2022-ben

A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása, 2022. évi szintek és változás az előző évhez képest (kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Az idősor FI kivételével valamennyi tagállam esetében megtörik. Forrás: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

A szociális védelem továbbra is fontos szerepet játszik az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók szegénységi kockázatának csökkentésében; a jövedelmi szegénység továbbra is magasabb körökben, mint más munkavállalók esetében. A szociális transzferek 2022-ben az EU-ban jelentősen nagyobb hatást gyakoroltak a szegénység csökkentésére az atipikus foglalkoztatási formákban foglalkoztatott munkavállalók, például a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott alkalmazottak²⁴⁰ (27,3 %) és a részmunkaidőben foglalkoztatottak (24,8 %), valamint az önfoglalkoztatók (26,7 %) esetében, mint az átlagos alkalmazottaknál (12,5 %). Annak ellenére, hogy a szociális transzferek nagyobb hatást gyakoroltak ezekre a munkavállalókra, 2022-ben (a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva) a legtöbb tagállamban nagyobb volt a jövedelmi szegénység. Uniós szinten a szegénységi arány a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak körében 15,9 %, a részmunkaidőben foglalkoztatottak körében 14,6 %, az önfoglalkoztatók²⁴¹ körében pedig 21 % volt, szemben az összes alkalmazott esetében rögzített átlagosan 6,6 %-os aránnyal. A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók jövedelmi szegénysége kilenc tagállamban 20 % vagy annál is magasabb volt, és ezen országok közül négyben (Olaszország, Portugália, Spanyolország és Svédország) meghaladta az uniós átlagot. Az önfoglalkoztatók körében a szegénységi arány nyolc tagállamban meghaladta az uniós átlagot, Észtországban 30,9 %, Romániában pedig 55,8 % volt²⁴². A szociális védelem terén tapasztalható hiányosságok a munkanélküliek esetében is nyilvánvalóak, amint azt a munkanélküliek körében tapasztalható magas szegénységi arány is mutatja: 2022-ben ez 46,2 % volt az EU-ban, és több mint 50 %-ot ért el bizonyos országokban, például Bulgáriában, Lettországon, Litvániában, Hollandiában és Szlovákiában.

²⁴⁰ Az adatok rendelkezésre állásának korlátai miatt a határozott idejű szerződéssel rendelkező alkalmazottakat az interjú referencia-időszakában ilyen státuszban dolgozóként azonosítják, míg szociális helyzetüket (jövedelem stb.) a jövedelmi referenciaév (n – 1) során mérik.

²⁴¹ Az önfoglalkoztatók jövedelmének értékelése azonban bonyolult, és az anyagi és szociális nélkülözési arány mutatója hasonló szintet mutat az önfoglalkoztatók esetében, mint az alkalmazottak körében (2022-ben 8,5 %, illetve 8,2 % az EU-27-ben). Csak három tagállamban (Ciprus, Görögország és Románia) mutatkoznak jelentős különbségek (azaz az önfoglalkoztatók esetében nagyobb mértékű a nélkülözés).

²⁴² A nyolc tagállam Lettorság, Luxemburg, Görögország, Spanyolország, Portugália, Lengyelország, Észtország és Románia, legtöbbjük esetében az önfoglalkoztatók aránya meghaladja az átlagot a gazdaságilag aktív népességben.

A szociális ellátások lefedettsége tagállamonként és a munkavállalók különböző kategóriái esetében, valamint a foglalkoztatási viszony szerint is jelentős eltéréseket mutat. Az EU-ban 2022-ben átlagosan (a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva) a szegénység kockázatának kitett (16–64 éves) személyek aránya a szociális transzferek és a szociális juttatások²⁴³ előtt magasabb volt a határozott idejű munkaszerződéssel (44,9 %) és a részmunkaidőben foglalkoztatottak (36,1 %) körében, mint az összes munkavállaló esetében (35,6 %). Hét tagállamban (Luxemburg, Magyarország, Észtország, Ciprus, Belgium, Lettország és Bulgária) azonban a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak kisebb valószínűséggel részesültek ellátásban, mint a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak, hat tagállamban (Luxemburg, Spanyolország, Litvánia, Málta, Szlovénia és Bulgária) pedig a részmunkaidőben foglalkoztatottak kisebb valószínűséggel részesültek ellátásban, mint a teljes munkaidőben foglalkoztatottak. Összességében 5 országban (Horvátország, Görögország, Luxemburg, Lengyelország és Románia) a szociális transzferek előtt a foglalkoztatottak és a szegénység kockázatának kitettek kevesebb mint 10 %-a részesült szociális ellátásban. A transzferek előtt a szegénység kockázatának kitett önfoglalkoztatók a legkisebb valószínűséggel részesültek szociális ellátásban (2022-ben 16,5 %-os lefedettséggel az EU-27-ben a 2021. évi 29 %-hoz képest), ami a Covid19-világjárványra válaszul hozott rendkívüli támogatási intézkedések fokozatos megszüntetését tükrözi²⁴⁴. Ez az arány hét tagállamban (Horvátország, Görögország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália és Románia) 5 % alatti volt. Végül, míg 2022-ben az EU-ban átlagosan a szegénység kockázatának kitett munkanélküliek mintegy fele (54,2 %) részesült szociális ellátásban, ez az arány jóval alacsonyabb, 20 % alatti volt öt tagállamban (Horvátországban, Görögországban, Hollandiában, Lengyelországban és Szlovákiában).

²⁴³ A szociális védelemmel foglalkozó bizottság által 2020-ban a szociális védelemhez való hozzáférés nyomon követésének keretében jóváhagyott, „tényleges hozzáférésre” vonatkozó mutató szerint. A célcsoportot azok jelentik, akik a szociális transzferek előtt ki vannak téve a szegénység kockázatának. A mutató által lefedett szociális ellátások az egyéni szinten kapott ellátások, az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjak kivételével.

²⁴⁴ Lásd még a Bizottság jelentését a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló tanácsi ajánlás végrehajtásáról ([COM\(2023\) 43 final](#)).

A megfelelő szociális védelemhez való hozzáférés továbbra is eltérő a tagállamokban, annak ellenére, hogy az elmúlt néhány évben történt némi javulás²⁴⁵. Ami a formai fedezetet illeti, 2022 tavaszán tizenhét tagállamban továbbra is hiányosságok mutatkoztak az atipikus formákban dolgozó munkavállalók legalább egy csoportja tekintetében a szociális védelem legalább egy ágában, amely leggyakrabban a munkanélküli-, betegségi és anyasági ellátásokat jelenti²⁴⁶. Ezenkívül tizenhárom tagállamban legalább egy szociális védelmi ághoz való hozzáférés önkéntes volt az atipikus formákban dolgozó munkavállalók legalább egy csoportja számára, leggyakrabban az öregségi és munkanélküli-ellátások kapcsán. Az önfoglalkoztatók tizenkilenc tagállamban a szociális védelem egy vagy több ágában formai fedezetbeli hiányosságokkal szembesültek, leggyakrabban a munkanélküli-ellátásokkal, valamint a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések esetén járó ellátásokkal kapcsolatban. Ezenkívül tizennyolc tagállamban a fedezet önkéntes volt, leggyakrabban a betegségi ellátások, az öregségi és anyasági ellátások tekintetében.

A pillérhez kapcsolódó 7. háttérmagyarázat: A szociális védelem jövője

A szociális védelmi rendszerek kulcsszerepet játszanak az uniós tagállamokban a társadalmi kohézió és a kockázatokkal szembeni jövedelembiztonságnak a biztosításában, valamint a makrogazdasági stabilizációban, ezért alkalmassá kell tenni őket a jövő kihívásaira. A szociális védelmi kiadások az EU GDP-jének mintegy 30 %-át teszik ki, és országonként nagy eltérést mutatnak. Összességében a szociális védelmi rendszerek hatékonynak bizonyultak a társadalmi-gazdasági reziliencia támogatásában a Covid19-világjárvány és az újabb energiaválság idején. A népesség elöregedése, a munka világában bekövetkezett strukturális változások, valamint a gazdaságainkat és társadalmainkat átforgató zöld és digitális átállások miatt azonban egyre nagyobb nyomással kell megküzdeni abban a tekintetben, hogy a szociális védelmi rendszerek megfelelőek és költségvetési szempontból fenntarthatók maradjanak. Ezek a fejlemények hatással lesznek a szociális védelmi rendszerek kialakítására és hatókörére, valamint azok finanszírozására. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a népesség különböző csoportjaiban magasabb részvételi arányra van szükség a minőségi munkahelyeken, meg kell hosszabbítani a munkával töltött életszakaszt, megfelelő válaszokat kell adni a dolgozói szegénységre és az atipikus foglalkoztatási formák²⁴⁷ növekvő arányára, javítani kell a szolgáltatásnyújtás megszervezését és hatékonyságát, valamint szociálpolitikai választ kell adni az éghajlatváltozásra és a zöld átállásra. Számos uniós kezdeményezés járult hozzá a szociális védelmi rendszerek időtállóvá tételéhez, de további lépésekre van szükség²⁴⁸.

²⁴⁵ Lásd a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló tanácsi ajánlás végrehajtásáról szóló bizottsági jelentést, (COM(2023) 43 final), a 2020-ban jóváhagyott [nyomonkövetési keretet](#) és a 2023 júliusában közzétett [részleges frissítést \(2022\)](#).

²⁴⁶ Formai fedezet: egy adott szociális védelmi ágazatban (pl. idős kor, munkanélküliség elleni védelem, anyaság vagy apaság) egy csoport azon helyzete, amely szerint a hatályos jogszabályok vagy kollektív szerződés kimondja, hogy a szóban forgó csoportba tartozó személyek jogosultak részt venni egy adott ágazatra kiterjedő szociális védelmi rendszerben.

²⁴⁷ Lásd még a *Bizottság jelentését a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló tanácsi ajánlás végrehajtásáról* (COM(2023) 43 final).

²⁴⁸ Például a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréséről (2019), a tartós ápolás-gondozásról (2022), a klímasemlegességre való méltányos átállásról (2022) és az aktív befogadást szolgáló megfelelő minimumjövedelemről (2023) szóló tanácsi ajánlások, valamint a megfelelő minimálbékekről szóló irányelv.

A folyamatban lévő megatrendek fényében a jóléti politikákat a születéstől az idős korig a teljes életpálya szempontjából kell megközelíteni. E tekintetben három funkció kulcsfontosságúnak bizonyult²⁴⁹: 1. a munkaerőpiac szabályozása (különösen a munkaerőpiaci egyenlőtlenségek kezelése, a munkahelyminőség és a szociális párbeszéd előmozdítása); 2. szociális védelem (a kockázatok elleni jövedelemvédelemre és a stabilizációra összpontosítva); valamint 3. aktív és megelőző szociálpolitikák, beleértve a foglalkoztatási támogatást, az oktatást, a továbbképzést és az átképzést, az egészségügyi, szociális és gondozási szolgáltatásokat a gazdaságban és a társadalomban való teljes körű részvétel lehetővé tétele érdekében²⁵⁰. Az aktív és megelőző szociálpolitikák az élet különböző szakaszaiban „kettős előnyt” idézhetnek elő, ami a foglalkoztatásnak, a jólétnek és az egészség javulásának köszönhetően csökkenti a jövedelemvédelemre fordított jövőbeli kiadásokat, miközben támogatja az inkluzív növekedést, és bővíti az adóalapot. Az ábra az aktív és megelőző szociálpolitikai intézkedések igénybevételét mutatja be az élet során.

Aktív és megelőző szociálpolitikák: társadalmi és egyéni megtérülések

Forrás: A következő cikkben foglalt 2. ábra reprodukálása: A. Hemerijck, S. Ronchi, I. Playgo, *Social investment as a conceptual framework for analysing well-being returns and reforms in 21st century welfare states*, *Socio-Economic Review* (A szociális beruházás mint fogalmi keret a jóléti megtérülések és reformok elemzéséhez a 21. századi jóléti államokban, Társadalmi-gazdasági áttekintés) 2022.

A szociális védelem finanszírozási modelljeit is hozzá kell igazítani az új valósághoz. Erre a népesség előregedése miatt növekvő pénzügyi igények kielégítése, valamint a zöld és digitális átállás támogatása érdekében van szükség, figyelembe véve a tagállamok adózási kapacitására gyakorolt hatást is, egyúttal biztosítva a méltányosságot és az előttünk álló átalakulások széles körű támogatását. Előfordulhat, hogy egyensúlyba kell hozni a társadalombiztosítási járulékok és az általános adózás szerepét, és a finanszírozási forrásokat el kell mozdítani a munkát terhelő adókról, nevezetesen a zöld adók, valamint a vagyona és a tőkére kivetett adók felé, egyszersmind javítva a finanszírozás hatékonyságát és méltányosságát.

²⁴⁹ A szociális jogok európai pillérére vonatkozó (2021-es) cselekvési terv keretében a Bizottság létrehozta az uniós szociális védelem és a jóléti állam jövőjével foglalkozó magas szintű munkacsoportot, amelynek jelentését 2023 elején tették közzé. Lásd a 21 fő ajánlást tartalmazó teljes [jelentést](#) és [infografikát](#).

²⁵⁰ EUI, Szakpolitikai tájékoztató, *Learning from adversity: towards a European Union of social investment welfare states* (Tanulás a nehézségekből: a szociális beruházások jóléti államainak Európai Uniója felé), Robert Schuman Center, 2023.

Számos tagállam elindította szociális védelmi rendszerének hosszú távú vizsgálatát és reformját annak érdekében, hogy azok megfeleljenek az új realitásoknak. Finnország például egy parlamenti bizottságon keresztül elindította szociális biztonsági rendszerének hosszú távú reformját, amely 2027-ig szükséges átalakításokat javasol. Portugália zöld könyvet fogadott el a munka jövőjéről azzal a céllal, hogy javítsa úgy a szociális védőhálót (többek között az atipikus formákban dolgozó munkavállalók számára), mint a munkaügyi minimumnormákat, és finanszírozási forrásainak diverzifikálása révén biztosítani kívánja a szociális védelmi rendszer fenntarthatóságát. A szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nemzeti tervével Belgium kötelezettséget vállalt arra, hogy megerősíti szociális védelmi rendszerének méltányosságát és hatékonyságát, megszünteti a formai fedezet és a megfelelés terén fennálló hiányosságokat, valamint foglalkozik az olyan horizontális szempontokkal, mint a digitális szakadék és a jogok igénybevételének elmaradása.

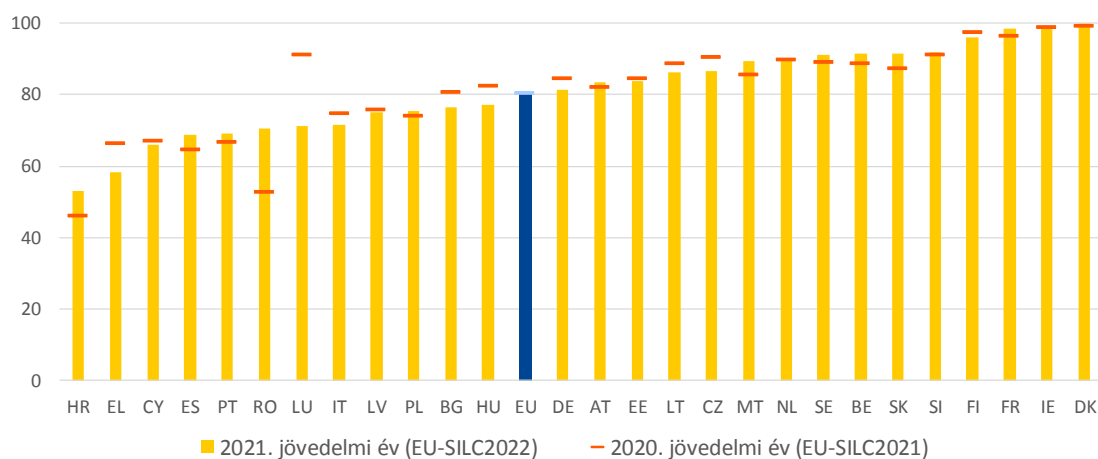
A minimumjövedelem-rendszerek megfelelése a legtöbb uniós tagállamban stabil maradt. A minimumjövedelem kedvezményezettjei jövedelmének a nemzeti szegénységi küszöbértékkel és az alacsony keresetűek jövedelmével²⁵¹ való összehasonlítása révén értékelhető e rendszerek szegénységcsökkentő hatása, valamint az általuk a munkaerőpiaci részvételhez nyújtott ösztönzők. Míg egyes országokban, például Litvániában, Lettországból és Spanyolországban 2021-ben javult a minimumjövedelem megfelelése 2020-hoz (jövedelmi évek) képest, különösen az alacsony keresetűek jövedelméhez viszonyítva, az uniós országok kétharmadában enyhe romlás volt megfigyelhető (különösen Máltán, Luxemburgban, Lengyelországban, Szlovéniában, Hollandiában, Írországból, Görögországban, Olaszországban, Horvátországban, Cipruson és Észtországban, ahol 3 és 5 százalékpont közötti volt a csökkenés). A minimumjövedelem megfelelése Hollandiában, Írországból, Dániában, Olaszországban és Cipruson továbbra is meghaladta a szegénységi küszöb 80 %-át, míg Romániában, Bulgáriában, Magyarországon és Szlovákiában a küszöb egyharmada alatt maradt.

²⁵¹ A minimumjövedelemre vonatkozó összehasonlító teljesítményértékelési keretben elfogadott módszertan szerint, lásd a 2019 óta készült együttes foglalkoztatási jelentéseket.

Annak ellenére, hogy néhány tagállamban jelentős változások történtek, a minimumjövedelem általi lefedettség, amelyet a kedvezményezettek arányában fejeznek ki, az EU-ban átlagosan nagyjából változatlan maradt. 2022-ben 2021-hez képest (2021-es, illetve 2020-as jövedelmi év) Görögországban, Magyarországon és Bulgáriában jelentősen csökkent a lefedettségi arány (4 százalékpont felett; lásd a 2.4.10. ábrát). Ezzel szemben a legnagyobb (18 százalékpontos) javulás Romániában volt, bár az arány az uniós átlag alatt maradt (81,1 %). Továbbra is jelentős (4 százalékpont feletti) javulásról számoltak be Szlovákiában, Máltán, Spanyolországban és Horvátországban (amely azonban továbbra is a legalacsonyabb lefedettségi aránnyal rendelkező tagállamok maradt). A lefedettségi arány Dániában, Írországon, Franciaországban és Finnországban megközelítette a 100 %-ot. Adminisztratív adatok alapján megállapítást nyert, hogy a minimumjövedelemben részesülő azon személyeknek az egy évre vetített aránya, akik az aktív munkaerőpiaci szakpolitikáknak köszönhetően belépnek a munkaerőpiacra, tagállamonként igen eltérő, mintegy 6 %-tól körülbelül 50 %-ig terjed²⁵². Ezek a különbségek az általános hatékonyság különböző szintjeit tükrözhetik. Továbbá bár a szociális szolgálatok és az állami foglalkoztatási szolgálatok között megfelelő koordináció valósulhat meg, a szociális ellátások nyújtása és a munkaerőpiaci integráció folyamatai gyakran elkülönülnek egymástól. Az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlás fontos szempontként felvázolja a minimumjövedelem-rendszerek további korszerűsítésének területeit az aktív befogadást célzó megközelítés mentén²⁵³.

2.4.10. ábra: A szociális ellátásban részesülő, (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő, a szegénység kockázatának kitettek aránya összességében nagyjából stabil volt

Az ellátásban részesülők aránya a szegénység kockázatának kitett, 18–64 éves és (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásban élő személyek esetében (%), 2021-es és 2022-es felmérési év, illetve 2020-as és 2021-es jövedelmi év)

Megjegyzés: FR esetében az adatok ideiglenesek. Az idősor FR és LU esetében 2022-ben, míg LU esetében 2021-ben is megtörik.

Forrás: Eurostat [ilc_li70], EU SILC.

²⁵² Lásd: [Minimumjövedelemről szóló jelentés, 2022.](#)

²⁵³ [A Tanács ajánlása az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről \(2023/C 41/01\).](#)

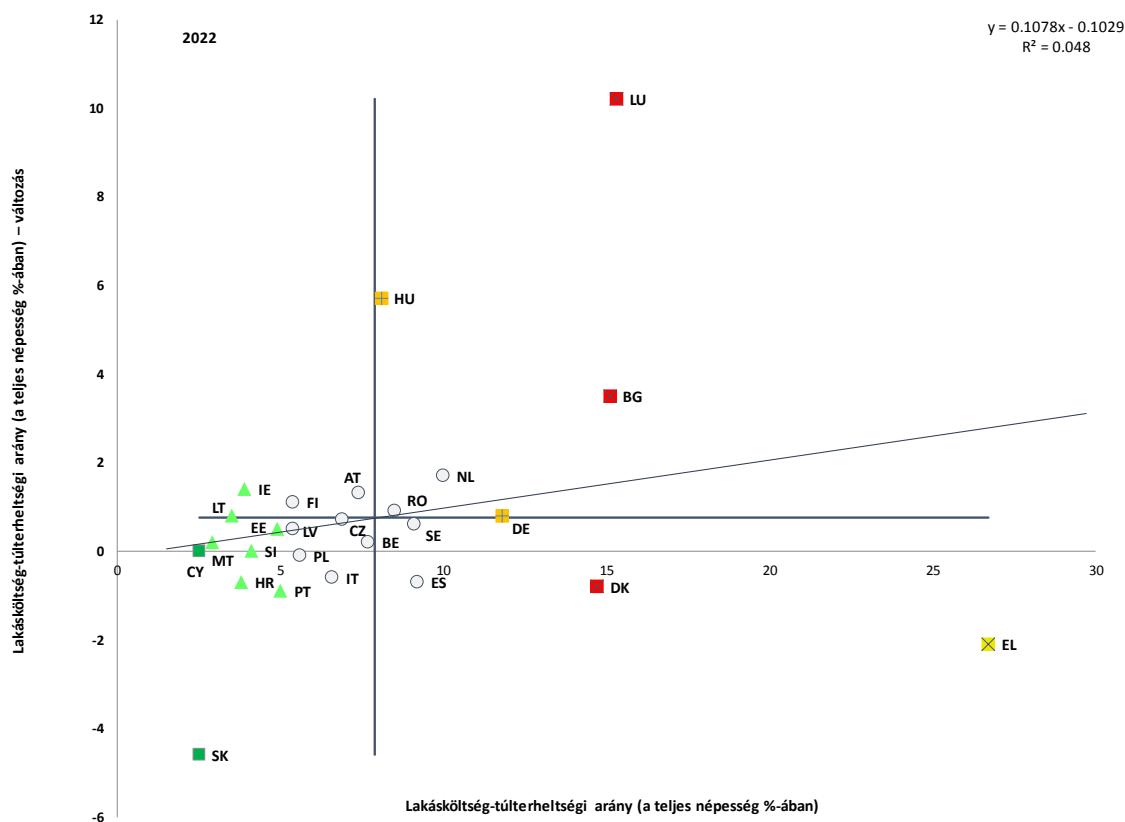
A lakhatás megfizethetősége egyre nagyobb kihívást jelent az EU-ban. 2022-ben az EU teljes népességének 9,1 %-a élt olyan háztartásban, ahol a teljes lakhatási költség a teljes rendelkezésre álló jövedelem több mint 40 %-át tette ki. Ez a lakásköltség-túlterheltségi arány uniós szinten növekedést mutat a 2021. évi 8,9 %-hoz és a 2020. évi 7,8 %-hoz képest. Görögországban ez a dimenzió „gyenge, de javuló” besorolású: itt a legmagasabb az arány (26,7 %), de 2021-hez képest csökkentő tendenciát mutat (és 2015 óta, amikor 45,5 % volt). Luxemburgban volt a második legmagasabb a lakásköltség-túlterheltségi arány, 2021-hez képest 5,5 százalékpontos növekedéssel: Bulgáriával és Dániával együtt ez „kritikus helyzetben” minősítést von maga után. A lakásköltség-túlterheltségi arány Szlovákiában és Cipruson („legjobban teljesítők”) és Máltán volt a legalacsonyabb (lásd a 2.4.11. ábrát). A szegénység kockázatának kitettek esetében a lakásköltség-túlterheltségi arány uniós szinten jelentősen (33,1 %-kal, azaz 29,2 százalékponttal) magasabb volt, mint a népesség többi része esetében, és bizonyos fokú heterogenitás volt megfigyelhető a tagállamok körében²⁵⁴. A szegénység kockázatának kitett népesség lakásköltség-túlterheltségi aránya Görögországban, Dániában és Bulgáriában volt a legmagasabb (84,5 %-os növekedés 7,8 százalékponttal, 70,7 %-os csökkenés 1,4 százalékponttal és 50,1 %-os növekedés, 12,9 százalékponttal), míg Cipruson, Máltán, Litvániában és Szlovákiában a legalacsonyabb (15 % alatti) (a 18,5 százalékpontos erőteljes csökkenés után). Általánosságban elmondható, hogy a tagállamokban a magán lakásbérleti piacon a bérlőket általában sokkal nagyobb mértékben érintették a lakhatás megfizethetőségével kapcsolatos kihívások, mint a jelzáloghitellel rendelkező vagy anélküli tulajdonosokat, valamint a kedvezményes áron vagy ingyen lakásbérlethez jutó bérlőket²⁵⁵.

²⁵⁴ Eurostat [[ilc_lvho07a](#)], EU SILC.

²⁵⁵ Eurostat [[ilc_lvho07c](#)], EU SILC.

2.4.11. ábra: A lakásköltség-túlterheltségi arány kismértékben nőtt, és a tagállamok között jelentős eltérések mutatkoztak

A lakásköltség szempontjából túlterhelt háztartásokban élők aránya, 2022-es szintek és változások az előző évhez képest (%), kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR és LU esetében az idősor megtörik. A statisztikailag szignifikáns változásokat csillag (*) jelöli.

Forrás: Eurostat [[tespm050](#)], EU-SILC.

Az egyszülős háztartások és a gyermekes családok nagyobb valószínűséggel szembesülnek súlyos lakhatási nehézségekkel²⁵⁶. A súlyosan elégtelen lakáskörülmények 2020-ban az egyszülős háztartások 7,6 %-át érintették, amelyek számára ugyancsak nagyobb valószínűséggel jelentenek túlzott terhet a lakhatási költségek (az EU-ban 16,2 %-os arány, ami majdnem kétszerese az átlagnak). A lakásköltség-túlterheltséggel küzdő háztartásokban élő gyermekek aránya a 2021. évi 7,8 %-ról 2022-ben 7,1 %-ra csökkent az EU-ban. Ezzel szemben Luxemburgban, Bulgáriában és Hollandiában jelentősen nőtt (12,1, 4,6, illetve 4,1 százalékponttal), míg Szlovákiában és Görögországban csökkent (7, illetve 5,7 százalékponttal). Mindazonáltal továbbra is Görögországban volt a legmagasabb az arány (30 %), mely országot Luxemburg (16 %), Bulgária (14,3 %), Spanyolország (11,5 %) és Németország (9,4 %) követte.

Az elmúlt évtizedben kevés előrelépés történt a hajléktalanok számának csökkentése terén az uniós tagállamokban. Mivel nincs egységes statisztikai meghatározás és módszertan a hajléktalan személyek megszámolására, a tagállamok adatai nem vethetők össze, és uniós szinten a jelenség pontos számszerűsítése nem egyszerű feladat. 2023-ban azonban a FEANTSA és az Abbé Pierre Alapítvány becslése szerint az utcán vagy ideiglenes/sürgősségi szálláson éjszakázó hajléktalanok száma legalább 895 000 volt az EU-ban a 2017 és 2022 között elvégzett időszámítások extrapolált adatai alapján²⁵⁷. A nemzeti adatok szerint – amennyiben rendelkezésre állnak – a legtöbb tagállamban romlott a helyzet, Finnország, Dánia és Hollandia kivételével. A növekvő megélhetési költségekkel jellemezhető jelenlegi gazdasági helyzet súlyosbította a hajléktalanság okait és a leginkább rászoruló háztartások életkörülményeit.

²⁵⁶ Ez a bekezdés az Eurostat [[ilc_mdho06a](#)], [[ilc_mdho06b](#)], [[ilc_lvho07e](#)] és [[ilc_lvho07a](#)] mutatóin alapul, EU SILC. Az utóbbinál 2022-ben Luxemburg esetében az idősor megtörik. Lásd:

²⁵⁷ Lásd: [Abbé Pierre Alapítvány – FEANTSA: Nyolc áttekintés a lakhatásból való kirekesztettségéről Európában, 2023.](#)

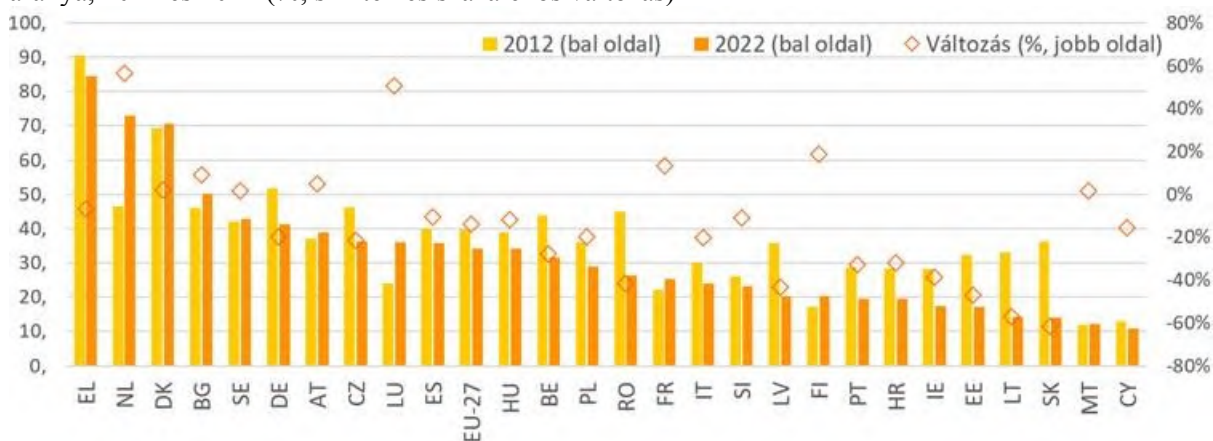
A pillérhez kapcsolódó 8. háttérmagyarázat: A megfizethető lakhatáshoz és lakhatási támogatáshoz való hozzáférés javítása az EU-ban rászorulóknak számára

A megfelelő lakhatáshoz és lakhatási támogatáshoz való hozzáférés alapvető jog²⁵⁸, és kulcsfontosságú az egyének jóléte és társadalmi kohéziója szempontjából. A Covid19-válság rávilágított a hozzáférhető, megfizethető és minőségi lakhatás fontosságára a munkaerőpiaci részvétel és a jobb oktatási eredmények támogatása szempontjából. Az Európai Szociális Charta 31. cikke és a szociális jogok európai pillérének 19. alapelve felszólítja a tagállamokat, hogy biztosítsanak hozzáférést a szociális lakhatáshoz és a lakhatási támogatáshoz, akadályozzák meg a kényszer-kiköltötásokat, és biztosítsák a kiszolgáltatott helyzetben lévők és a hajléktalanok társadalmi befogadását.

A lakhatási költségek a rendelkezésre álló jövedelem magas hányadát teszik ki, különösen a szegénység kockázatának kitettek esetében, lassú és egyenlőtlen csökkenést mutatva a tagállamokban. A lakhatási költségek olyan kötelezettséget jelentenek, amelyek teljesítését nem lehet elmulasztani az életminőség súlyos veszélyeztetése vagy a pénzügyi nehézségek kockázata nélkül. 2022-ben a lakhatási költségekkel túlterhelt, szegénység kockázatának kitett személyek aránya (AROP) 34,2 % volt az EU-ban, ami több mint háromszorosa a teljes népesség körében rögzített arálynak (9,1 %). Ez az uniós szinten 2012 óta tapasztalt lassú előrehaladásból ered (mindössze 5,6 százalékpontos csökkenés), és a tagállamok között jelentős különbségek mutatkoznak. Jelentős előrelépés történt Szlovákiában és Litvániában, ahol a túlterheltségi arány több mint felére csökkent, Észtországban, Lettországban és Romániában pedig több mint 40 %-os csökkenés következett be. Ugyanakkor Hollandiában és Luxemburgban 50 %-ot meghaladó mértékben nőtt a túlterheltségi arány, őket követte Finnország és Franciaország 10 % feletti növekedéssel. Hosszú távon sem konvergencia, sem divergencia nem mutatkozik a tagállamok között.

A szegénység kockázatának kitett személyek lakásköltség-túlterheltségi aránya 2012-ben és 2022-ben

A lakásköltség szempontjából túlterhelt háztartásokban élő, a szegénység kockázatának kitett személyek aránya, 2012 és 2022 (% szintek és százalékos változás)

Forrás: Eurostat [ilc_lvho07a]. FR és LU esetében az idősor megtörik 2022-ben.

²⁵⁸ Lásd az [Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának](#) 25. cikke 1. pontját és az [Európai Unió Alapjogi Chartájának](#) 34. cikkét.

Az állapotra vonatkozó előírásoknak való megfelelés, a fogyatékkal élő személyek számára biztosított fizikai akadálymentesség és az inkluzív szomszédságok kialakítása a lakhatás minőségének előfeltétele. A lakhatás súlyos elégtelenségét – ideértve a nem megfelelő alapterületet is – gyakran a hajléktalanság egyik formájának minősítik²⁵⁹. Emellett az alulreprezentált vagy marginalizált közösségek, például a romák gyakran szembesülnek lakhatási szegregációval (azaz egyenlőtlenül férnek hozzá a többségi, inkluzív és magas színvonalú lakhatáshoz és a kapcsolódó szolgáltatásokhoz). Az e kihívások kezelésére szolgáló szociális lakhatási programok eltérőek az EU-ban a célkitűzések, a követelmények és a jogosultsági feltételek, valamint a pénzügyi források (természetbeni támogatás vagy pénzbeli juttatások) tekintetében²⁶⁰. A szociális lakhatásba való beruházás javíthatja a lakhatás hozzáférhetőségét és megfizethetőségét az alacsony jövedelmű és kiszolgáltatott csoportok, köztük a hajléktalanok számára.

Az uniós szakpolitikák pozitív hatást gyakorolhatnak a lakhatás megfizethetőségére, elérhetőségére és megfelelésére, különösen a rászorulóknak esetében. Míg a lakhatásért és a lakhatási támogatásért elsősorban a tagállamok felelősek, az uniós finanszírozás (az ERFA, az ESZA+, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az InvestEU programok révén) és szakpolitikák támogathatják a nemzeti és szubnacionális hatóságok e kihívások kezelésére irányuló erőfeszítéseit, például a kohéziós és városfejlesztési, a foglalkoztatási és szociális védelmi, valamint az ipar- és energiapolitikák terén. Emellett az olyan uniós kezdeményezések, mint az új európai Bauhaus és a megfizethető lakhatási kezdeményezés, hozzájárulhatnak a lakhatás fenntarthatóságának és inkluzivitásának növeléséhez²⁶¹.

A megfizethető és szociális lakhatáshoz való hozzáférés számos tagállamban kiemelt helyen szerepel a politikai, jogalkotási és pénzügyi napirenden. Ezen országok közé tartozik különösen **Csehország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Lettország, Málta, Lengyelország, Portugália és Szlovákia.** Lettország például helyreállítási és rezilienciaépítési tervének keretében kezdeményezte a megfizethető lakhatási stratégia kidolgozását annak érdekében, hogy megfelelő támogatást biztosítson valamennyi jövedelmi csoport számára. **Franciaország** külön bérleti díjszabályozási intézkedéseket hozott, **Portugália** pedig támogatási rendszert vezetett be a családok bérleti díjak és jelzáloghitelek kifizetésében való támogatására (a *Mais Habitação* kiterjedt jogi csomag keretében), valamint további intézkedéseket fogantatott az emelkedő kamatlábak lakáscélú jelzáloghitelekre gyakorolt hatásának enyhítésére. **Görögország** helyi viszonylatban hitel- és lakhatási támogatási programot dolgozott ki, és megnövelt összegű lakhatási támogatást nyújtott a diákoknak, míg **Málta** 10 000 támogatás nyújtásával támogatási programot dolgozott ki az első alkalommal vásárlók számára. **Lengyelország** törvényjavaslatot fogadott el a lakásszövetkezetekről, **Spanyolország** pedig a lakhatásról. Végezetül, az energiaár-emelkedés hatásának kezelése érdekében **Olaszországban** és **Lettországban** egyedi juttatásokat dolgoztak ki.

²⁵⁹ Abbé Pierre Alapítvány – FEANTSA, *Harmadik áttekintés a lakhatásból való kirekesztettségéről Európában*, 2018.

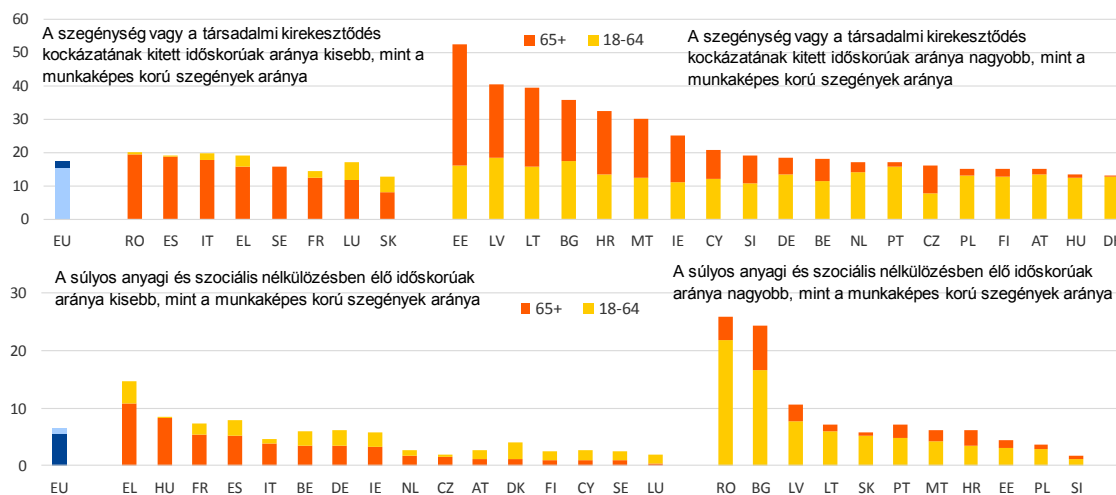
²⁶⁰ OECD, *Building for a better tomorrow: Policies to make housing more affordable* (Jobb holnap építése: a lakhatás megfizethetőbbé tételét célzó szakpolitikák), 2021, Párizs.

²⁶¹ Lásd: *New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together* (Új európai Bauhaus: szép, fenntartható, együtt). (europa.eu) és *Megfizethető lakhatási kezdeményezés*.

A 2020 és 2021 közötti enyhe csökkenést követően a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2022-ben nőtt a 65 éves vagy annál idősebbek körében. 2015 óta ez az arány 18 %-ról 20,2 %-ra nőtt, és a nők és a férfiak között továbbra is különbség áll fenn (22,9 %, illetve 16,7 %). Ezen általános tendencia mögött a jövedelmi szegénység növekedése (a 2021. évi 16,8 %-ról 2022-ben 17,3 %-ra nőtt az arány) állt ebben a népességcsoportban. A legtöbb országban az időskori szegénység kockázata magasabb, mint a munkaképes korú (18–64 éves) népesség esetében, bár a két csoport közötti különbség tagállamonként jelentős eltérést mutat (lásd a 2.4.12. ábra felső paneljét). A súlyos anyagi vagy szociális nélkülözésben élők aránya folyamatos csökkenést mutat, bár 2021 és 2022 között enyhe növekedés volt tapasztalható (a 2015. évi 7,4 %-ról 2021-ben 5,3 %-ra, 2022-ben pedig 5,5 %-ra). Ez az arány alacsonyabb, mint a munkaképes korú népesség körében uniós szinten (2022-ben 6,6 %) a tagállamok többségében (lásd a 2.4.12. ábra alsó paneljét).

2.4.12. ábra: Az időseket (65 év felettieket) nagyobb szegénységi kockázat fenyegeti, mint a munkaképes korú népességet, de általában kevésbé vannak kitéve súlyos anyagi és szociális nélkülözésnek

A szegénységi arány (felső panel) és a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya (alsó panel), korcsoportonként (% , 2022)

Megjegyzés: Bal oldalon a 18–64 évesek sávja a 65 év felettiekének kiegészítője; jobb oldalon a 65 felettiek sávja a 18–64 évesek sávját egészíti ki. FR és LU esetében az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [ilc_li02] és [ilc_mdsl1], EU-SILC.

A nyugdíjak átlagosan a karrier késői szakaszában járó jövedelem mintegy háromötödét teszik ki az EU-ban. A 65–74 évesek átlagos nyugdíja 2022-ben továbbra is az 50–59 évesek munkából származó jövedelmének 58 %-át tette ki²⁶². Ez az összesített helyettesítési arány a 2012. évi 0,54-ről lassan nőtt. Egyes országokban (például Luxemburgban, Spanyolországban, Olaszországban és Görögországban) ez az arány 0,70 felett van. Ezekben a tagállamokban az időskori szegénységi arány is alacsonyabb a munkaképes korhoz képest. Másrészt tizenkét tagállamban 0,50 alatti, sőt négyben (Litvániában, Írországon, Bulgáriában és Horvátországban) 0,40 alatti a helyettesítési arány, míg Romániában a 2021-es 0,38-ról 2022-ben 0,52-ra nőtt. 2022-ben ez az arány a legtöbb tagállamban alacsonyabb volt a nők körében²⁶³.

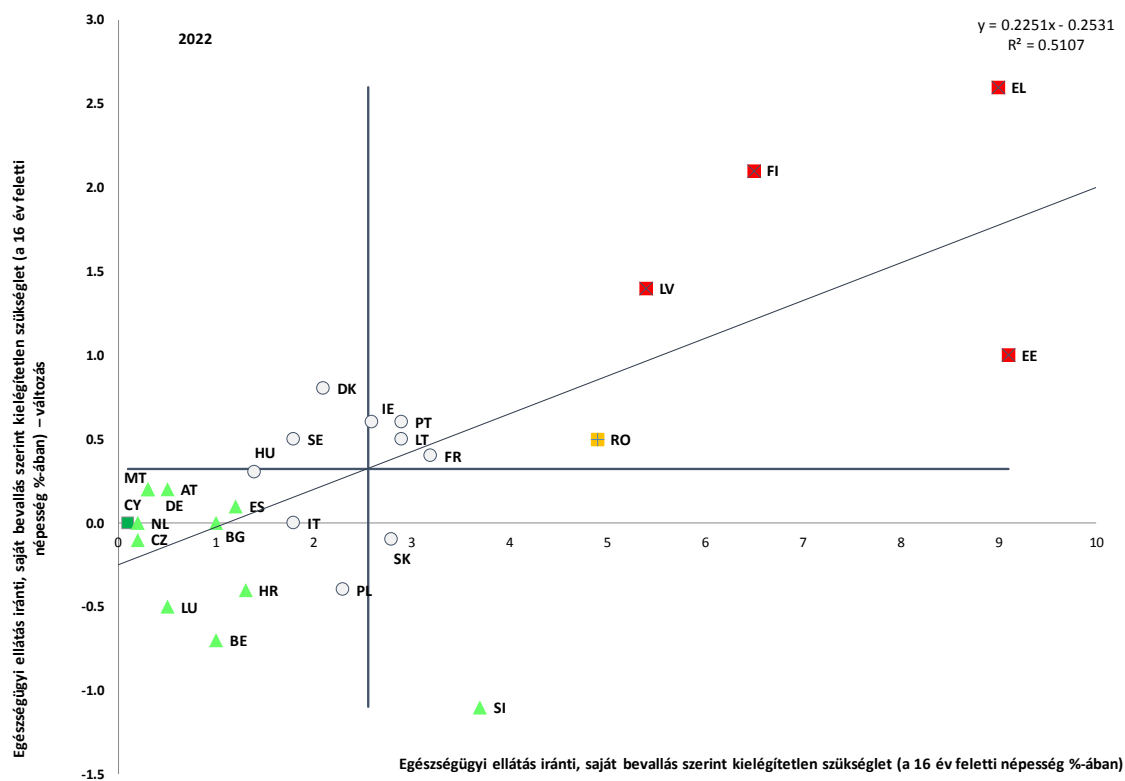
2022-ben az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek átlagosan nagyjából változatlanok maradtak, de a tagállamok között jelentős eltérések mutatkoztak. Noha az uniós átlag csak mérsékelten, a 2021. évi 2 %-ról 2022-re 2,2 %-ra nőtt, továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak az egyes országok között: a ciprusi 0,1 %-tól az észtországi 9,1 %-ig terjed a skála (lásd a 2.4.13. ábrát), ami nyilvánvalóan eltérő tendenciát mutat. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek legmagasabb szintjét Észtországban, Görögországban, Finnországban és Lettországon (mindegyik „kritikus helyzetben” minősítést kapott), valamint Romániában rögzítette a statisztika, amely ország „figyelemmel kísérendő”. Miután a szintek az elmúlt tíz évben általában csökkentek, a számadatok ismét emelkedő tendenciát mutatnak ezen országok esetében. Görögországban (főként a túl drága orvosi ellátásnak tulajdoníthatóan) és Finnországban (főként a „várólistával” kapcsolatos okok miatt) 2022-ben 2 százalékpont feletti növekedésről lehetett beszámolni. A ki nem elégített szükségletek legalacsonyabb szintjét (1 %-nál alacsonyabb értékekkel) Ciprus (ezen a területen a „legjobban teljesítő” ország), valamint Hollandia, Csehország, Németország, Málta, Luxemburg és Ausztria esetében jelentették, amelyek mindegyike „az átlagosnál jobb” minősítést kapott (Belgiummal, Bulgáriával, Spanyolországgal és Horvátországgal együtt). Az alacsony jövedelmű háztartásokban élők nagyobb valószínűséggel számolnak be kielégítetlen egészségügyi szükségletekről, bár a teljes népességhez viszonyított különbség mértéke tagállamonként eltérő. A legalacsonyabb és a legmagasabb jövedelmi ötöd közötti legnagyobb különbséget Görögországban (11 százalékpont), Lettországon, Romániában (mindkettő 8,4 százalékpont), Finnországban (7,6 százalékpont) és Portugáliában (6,1 százalékpont) regisztrálták. Regionális különbségek a bejelentett ki nem elégített szükségletekben is megfigyelhetők, például Magyarország, Románia és Lengyelország esetében (lásd az 5. melléklet 10. ábráját).

²⁶² Ahogy arra az összesített helyettesítési arány Eurostat [[ilc_pnp3](#)], EU-SILC mutatója is rávilágít, meghatározása a 65–74 éves korcsoport medián egyéni bruttó nyugdíjának és az 50–59 éves korcsoport medián bruttó keresetének hányadosaként történik, az egyéb szociális juttatásokat nem számítva.

²⁶³ A nyugdíjrendszerek főbb jellemzőiről a szociális védelemmel foglalkozó bizottság és az Európai Bizottság által közösen kidolgozott, a nyugdíjak megfelelőségére vonatkozó [összehasonlító teljesítményértékelési keret](#) nyújt további információkat. A keretrendszert a nyugdíjak megfelelőségéről szóló jelentésben szereplő teljesebb elemzés fényében kell alkalmazni.

2.4.13. ábra: A tagállamok között jelentős eltérések mutatkoztak az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek terén

Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek, 2022. évi szintek és változások az előző évhez képest (% , kiemelt mutató a szociális eredménytáblán)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. FR és LU esetében törés van az idősorban.

Forrás: Eurostat [[tespm_110](#)], EU-SILC.

A demográfiai fejlemények – különösen az előre jelzett magasabb várható élettartam – a jövőben növelik a tartós ápolás-gondozás iránti potenciális igényt. A potenciálisan tartós ápolásra-gondozásra szorulóknak száma az EU-ban a 2019. évi 30,8 millió főről 2030-ra várhatóan 33,7 millió főre, 2050-re pedig 38,1 millió főre fog nőni²⁶⁴. A 2019. évi adatok szerint a magánháztartásokban élő 65 éves vagy annál idősebb személyek 26,6 %-a szorult tartós ápolásra-gondozásra az EU-ban, és nemek szerint jelentős különbségek mutatkoztak (a nők 32,1 %-a, illetve a férfiak 19,2 %-a)²⁶⁵. A JRC legutóbbi mikroszimulációi szerint a demográfiai tényezők mellett az oktatásra, az egészségfejlesztésre és a betegségmegelőzésre irányuló erőfeszítések is kulcsfontosságú tényezők, amelyek befolyásolják a tartós ápolás-gondozás várható szükségességét²⁶⁶.

A tartós ápolásra-gondozásra szorulóknak gyakran korlátozott mértékben férnek hozzá a formális ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz, mivel ezek nem megfizethetők, nem állnak rendelkezésre, vagy nem megfelelő minőségűek. 2019-ben az önmaguk ellátása vagy a háztartási tevékenységek elvégzése terén komoly nehézségekkel szembesülő 65 éves vagy annál idősebb személyeknek 46,5 %-a számolt be az EU-ban arról, hogy nem teljesül az ilyen tevékenységekben való segítségnyújtás iránti igénye. Ez sokkal hangsúlyosabb volt a legalacsonyabb jövedelmi ötödben lévők (51,2 %) esetében, mint a legmagasabb jövedelmi ötödben lévőknél (39,9 %). A formális gondozáshoz való hozzáférés hiánya ki nem elégített gondozási szükségleteket vagy az informális gondozókra nehezedő terhet jelenthet. A hozzáféréssel kapcsolatos kihívásokat súlyosbítja az ápolási-gondozási ágazatban tapasztalható jelentős munkaerő- és szakemberhiány. A becslések szerint a tartós ápolás-gondozás teljes foglalkoztatáson belüli részarányának az OECD-országokban a következő évtizedben 32 %-kal, azaz átlagosan 0,6 százalékponttal kell növekednie ahhoz, hogy megfeleljen az előre jelzett keresletnövekedésnek²⁶⁷. Az ágazatnak a munkafeltételeket is javítania kell a személyzet megtartása és a megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalók vonzása érdekében. A jobb munkafeltételek, valamint az ágazaton belüli szakmákra való felkészítő jobb oktatás és képzés a nyújtott ellátás minőségét is javítaná. Az időskori tartós ápolás-gondozásra vonatkozó szociális védelem szintjének mérése és az országok közötti összehasonlítása érdekében az OECD az Európai Bizottság támogatásával kidolgozta a tartós ápolás-gondozási szükségletek tipikus eseteit²⁶⁸. Az elemzés arra enged következtetni, hogy egyes tagállamokban még a tartós ápolás-gondozási ellátások igénybevétele után is nagyon magasak lehetnek a közvetlen ápolás-gondozási költségek, különösen az otthoni tartós ápolásra szoruló idős emberek esetében (lásd a 2.4.14. ábrát).

²⁶⁴ Európai Bizottság és Gazdaságpolitikai Bizottság, *The 2021 Ageing Report– Economic and budgetary projections for the EU Member States* (2019–2070) (2021. évi jelentés a népesség előregedéséről – gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU tagállamaira vonatkozóan [2019–2070]), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

²⁶⁵ Eurostat [[hlth_ehis_tadle](#)], EHIS. Ez a felmérésen alapuló intézkedés csak a magánháztartásokban élőkre terjed ki, a bentlakásos gondozásban élőkre nem.

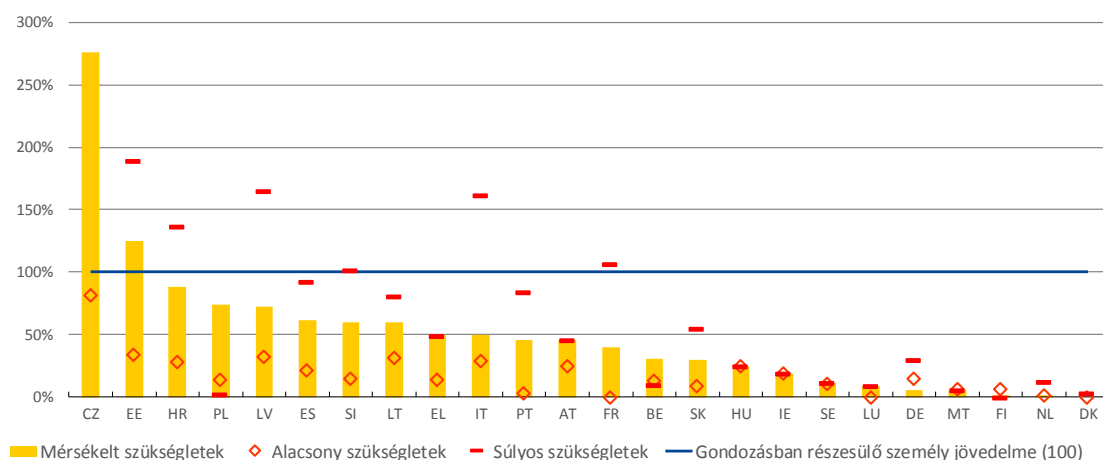
²⁶⁶ Közös Kutatóközpont, *Demographic microsimulation of long-term care needs in the European Union* (A tartós ápolási-gondozási igények demográfiai mikroszimulációja az Európai Unióban), 2023.

²⁶⁷ OECD, *Beyond Applause? Improving Working Conditions in Long-Term Care* (A tapson túl: a munkafeltételek javítása a tartós ápolás-gondozásban), 2023.

²⁶⁸ Cravo Oliveira Hashiguchi, T. and Llana-Nozal, A., *The Effectiveness of Social Protection for Long-term Care in Old Age: Is social protection reducing the risk of poverty associated with care needs?* (A szociális védelem hatékonysága az időskori tartós ápolás-gondozás tekintetében: csökkenti a szociális védelem a gondozási szükségletekkel kapcsolatos szegénységi kockázatot?), OECD Health Working Papers (OECD egészségügyi munkadokumentumok), 117. sz., OECD Publishing, Párizs, 2021.

2.4.14. ábra: A közvetlen ápolás-gondozási költségek nagyon magasak lehetnek, különösen az otthoni gondozásban részesülő, súlyos tartós ápolás-gondozásra szoruló idős emberek esetében

Az otthoni ápolás-gondozás közvetlen költségei az időskori jövedelem arányában (állami támogatás után), a mediánjövedelem és nettó vagyon nélküli ellátottak esetében, súlyossági fok szerint, 2022

Megjegyzés: EE az észtországi Tallinnra, IT az olaszországi Alto Adigére (Dél-Tirol), AT az ausztriai Bécsre, BE pedig a belgiumi Flandriára utal.

Forrás: az OECD tartós ápolás-gondozással kapcsolatos szociális védelmi kérdőívén, az OECD jövedelemeloszlási adatbázisán és az OECD vagyoneeloszlási adatbázisán alapuló OECD-elemzések

2.4.2. Tagállami intézkedések

Szinte valamennyi tagállam támogatási intézkedéseket hajtott végre annak érdekében, hogy segítsen az embereknek megbirkózni a magasabb megélhetési költségekkel. A legtöbb tagállam (Belgium, Ciprus, Spanyolország, Finnország, Litvánia, Hollandia, Portugália, Románia, Szlovénia) növelte az olyan ellátásokat, mint a minimumjövedelem, a családi és a gyermekek után járó ellátások, a munkanélküli-ellátások és a nyugdíjak. Szlovénia egyike azoknak a kevés országoknak, amelyek a lakhatási támogatásokat is kiigazították. Görögország és Szlovákia 2022 folyamán a minimumjövedelem és a családi/gyermekek után járó ellátások tekintetében egyszeri többletjuttatást és részletekben kiegészítő juttatást nyújtott. Végezetül Svédország a világjárvány óta további összeget biztosított a gyermekes családoknak nyújtott lakhatási támogatás formájában, és a magas megélhetési költségekre válaszul 2023 júniusában tovább növelte ezt az összeget²⁶⁹.

²⁶⁹ A [szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2023. évi éves jelentése](#) magában foglalja a tagállamok által az energiaárak emelkedése és a magas megélhetési költségek kezelése érdekében végrehajtott intézkedések részletesebb feltérképezését.

Az alapvető szolgáltatásokhoz, különösen az energiához való hozzáférés támogatása érdekében a tagállamok a megnövekedett árakkal összefüggésben jelentős sürgősségi intézkedéseket fogadtak el; ideiglenes, de gyakran nem célzott intézkedésekről van szó²⁷⁰.

Belgium például a 2022–2023-as téli időszakban két hozzájárulási csomagot hajtott végre, amelyek a villamosenergia- és gázzámlák automatikus csökkentése formájában valamennyi háztartásnak támogatást nyújtottak. **Írország** 1,2 milliárd EUR-t különített el energiatámogatásra hitel kifizetésével, hogy segítse a fogyasztókat villamosenergia-számláik csökkentésében.

Franciaország rendkívüli energiautalványt vezetett be a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő háztartásoknak nyújtott egyszeri kiegészítő támogatásként, **Csehország** pedig ideiglenes energiaár-plafont vezetett be. **Portugália** utalványt vezetett be a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára, hogy enyhítse a lakhatásban jelentkező energiaszegénységet („Vale Eficiência”), és 6 %-ra csökkentette a villamos energiára kivetett héát a háztartási fogyasztók, illetve a legfeljebb 6,9 kVA villamos energiára szerződött, kisfeszültségre csatlakozó felhasználók esetében. **Bulgária** és **Románia** a SAFE kezdeményezés keretében egy utalványrendszeren keresztül ideiglenes támogatást nyújtott a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő háztartásoknak az ESZA – REACT-EU finanszírozás felhasználásával. **Spanyolország** 2023. december 31-ig meghosszabbította a víz-, gáz-, villamosenergia- és távközlési alapellátást garantáló intézkedést. **Olaszország** 112 millió EUR összegű alapot vezetett be az alacsony jövedelmű személyek utazási költségeinek fedezésére szolgáló célzott utalvány finanszírozására. **Máltán** 2022 októbere óta személyre szóló közlekedési jegy birtokában a lakosok ingyenesen vehetik igénybe a tömegközlekedést **Szlovénia** maximálta a háztartási villamosenergia- és gázárakat. Ideiglenesen (22 %-ról 9,5 %-ra) csökkentette a héamértéket, és felére csökkentette a villamos energia és a gáz jövedéki adóját. **Szlovákia** árplafonokat vezetett be a háztartások és a vállalkozások számára a gázra, a fűtésre és a villamos energiára vonatkozóan. Emellett egyszeri juttatást is nyújtott a magas energiaárak által leginkább érintett emberek számára.

²⁷⁰ Ezekkel az intézkedésekkel kapcsolatban lásd a [Szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2023. évi éves jelentését](#) is.

Több tagállam a szegénységgel kapcsolatos kihívások kezelésére és megelőzésére összpontosított a minimumjövedelem-juttatások és a szociális támogatás megfelelőségének és lefedettségének javítása révén. Lettország minimumjövedelem-reformot fogadott el, amely 2023-ra és 2024-re a minimumjövedelemmel kapcsolatos transzferek növelését vonta maga után, és a jövőbeli minimumjövedelem, a nyugdíjak és a szociális támogatási intézkedések különböző küszöbértékeit a mediánjövedelemhez köti, éves indexálást előirányozva. **Lengyelország** és **Magyarország** konkrét korcsoportokra vagy területekre irányuló intézkedéseket vezetett be. A minimumjövedelem-ellátás reformjával összhangban **Bulgária** jogi módosításokat vezetett be a fűtési támogatásra vonatkozóan a célcsoportok észszerűsítése, a jövedelmi küszöb növelése és a támogatás fedezetének növelése érdekében. **Csehország** mintegy 5 %-kal növelte a megélhetési minimum és a létminimum összegét; mindkét érték egyéb juttatások kiszámításának alapjául szolgál.

Több tagállamban lépéseket tettek a minimumjövedelem és a szociális segítségnyújtás korszerűsítése érdekében. Németország a polgári ellátásokról szóló törvénnyel (*Bürgergeld-Gesetz*) jelentős reformot vezetett be a minimumjövedelem nyújtására vonatkozóan. Ennek megfelelően megreformálták az álláskeresőknél nyújtott alapszintű jövedelemtámogatást. Az általános szükségletek arányának (ellátások szintje) kiigazításán túl a törvény célja, hogy támogatást nyújtson a munkaképes igénylőknek az új lehetőségek megragadásához. A törvény a továbbképzési juttatás (*Weiterbildungsgeld*), a polgári juttatási bónusz (*Bürgergeldbonus*), valamint az állandó oktatási és képzési bónusz (*Weiterbildungsprämie*) révén ösztönzi a készségfejlesztést. A szociális törvénykönyv II. kötetében megszüntették a munkaközvetítés előnyben részesítését, ami lehetővé teszi, hogy több ember vegyen részt alap- és továbbképzésben. **Finnországban** a hétéves (2020–2027) mandátummal rendelkező Parlamenti Szociális Biztonsági Bizottság feladata, hogy egyszerűsítse, és egyúttal megreformálja a finn szociális biztonsági rendszert. Egy időközi jelentés felvázolja a szociális biztonság szervezésének alternatív módjait és a reformjavaslatokat, beleértve a mutatókra és az előrehaladás értékelésére szolgáló eszközökre vonatkozó szakpolitikai iránymutatásokat. **Portugáliában** erőfeszítéseket tettek a „szociális biztonsági digitális átállás” révén az erőfeszítések a szociális jóléti rendszer korszerűsítésére és egyszerűsítésére, valamint az ellátások fokozott igénybevétele. A közelmúltban felülvizsgált helyreállítási és rezilienciaépítési tervben lépéseket tettek egy olyan egységes szociális ellátás felé, amely a szándék szerint felváltja majd a nem járulékalapú ellátásokat, noha mindez még csak előzetes szakaszban van.

Spanyolország folytatja a minimumjövedelem reformjának végrehajtására irányuló erőfeszítéseit, különösen egy olyan központ kialakítását, amely a minimumjövedelemben részesülők számára integrációs pályákat hoz létre. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által támogatott kísérleti projektek befejezését követően a lefedettség, a hatékonyság és a sikertényezők értékelésére kerül sor. Emellett 2023. január 1-jétől a minimumjövedelem kedvezményezettjei munkavállalási ösztönzőben részesülhetnek: ha állást találnak, vagy növelik a munkaidejüket, az ellátás összege nem csökken ugyanolyan mértékben, mint ahogy a munkából származó jövedelem nő. **Románia** a szociális ellátás javítása érdekében felülvizsgálta a minimumjövedelemre vonatkozó jogszabályait. A reform célja a szegénység csökkentése, aktivizálási intézkedések révén a foglalkoztatás ösztönzése, az iskolázottság növelése, valamint az igazgatási szervek és a kedvezményezettek adminisztratív terheinek csökkentése. **Szlovákia** stabilizációs támogatást nyújtott az egészségügyi dolgozóknak és a gyermekek szociális védelmi létesítményeiben dolgozó egyéb alkalmazottaknak.

A reziliens szociális szolgáltatások alapvető fontosságúak, amint azt a Covid19-világjárvány is mutatja. Ciprus reformot fogadott el, amelynek célja a szociális szolgáltatások szerkezetátalakítása és korszerűsítése a kiszolgáltatott helyzetben lévők szükségleteinek gyors kielégítése céljából.

Lettországban az új kormány nyilatkozata célul tűzi ki a szociális szolgáltatások „minimumkosarának” bevezetését, amelyet helyi szinten kötelezően biztosítani kell. Hasonlóképpen **Spanyolorszá**g a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében reformot hajtott végre, amely az ország egész területén garantálja a minimális közös szolgáltatásportfóliót és a szociális szolgáltatások nyújtására vonatkozó egységes normákat. **Bulgária** azt tervezi, hogy a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében 2023 végéig kidolgozza a szociális szolgáltatások nemzeti feltérképezését, amely azonosítja a szolgáltatásnyújtás hiányosságait, és segít a beruházási igények meghatározásában.

2022–2023-ban számos reformot vezettek be a munkanélküli-ellátási rendszerekkel kapcsolatban²⁷¹. Tekintettel a bizonytalan gazdasági helyzetre, **Svédorszá**g 2023 júniusában úgy határozott, hogy fenntartja a munkanélküli-ellátásokhoz való egyszerűbb hozzáférést, különösen a jogosultsági időszak, a foglalkoztatási előzmények és a vállalkozók potenciális hozzáférése tekintetében (az üzleti tevékenységek ismételt megszakítása esetén). **Észtorszá**g a helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként 2022 decemberében elfogadta a munkanélküliségi biztosítási ellátások reformját, amely a 2023. június végi gazdasági ciklustól teszi függővé az ellátási időszakot. A cél a munkanélküliek szociális védelmének javítása a nehezebb munkaerőpiaci viszonyok között, és a helyzet javulása esetén egyúttal a munkába való gyorsabb visszatérés támogatása. **Franciaorszá**gban a 2022 decemberében elfogadott munkanélküliségi biztosítási reform csökkentette a munkanélküli-ellátások időtartamát, és megszüntette a munkanélküli-ellátáshoz való hozzáférést a munkahely elhagyása esetén. **Finnorszá**g olyan reformot jelentett be, amelynek célja, hogy több ösztönzőt biztosítson a munkára, és amely meghosszabbítja a korábbi munkavégzés időtartamát, és az ellátások összegét a korábbi keresettől teszi függővé, miközben a helyettesítési arány idővel csökkenni fog.

²⁷¹ Lásd még a Bizottság 2023 januárjában elfogadott jelentését a szociális védelemhez való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlás végrehajtásáról (COM(2023) 43 final).

Egyes tagállamok által hozott intézkedések, amelyek célja bizonyos csoportok, például az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréseinek megerősítése. Litvániában a kormány 2023 júniusában a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében javaslatot tett a munkanélküliségi biztosítás reformjára annak érdekében, hogy csökkentse a minimálisan előírt járulékfizetési kötelezettség időtartamát (az elmúlt 30 hónapban 12 hónapról 9 hónapra), valamint azzal a céllal, hogy az új biztosítás az önfoglalkoztatókra is kiterjedjen. **Spanyolországban** a 2022. júliusi reform új járulékfizetési rendszert hozott létre az önfoglalkoztatók számára, és javította a védelmet a tevékenység megszűnése esetén. Spanyolország a foglalkoztatás rugalmassága és stabilizálása érdekében új juttatást is szabályozott a ciklikus „RED-mechanizmus” ideiglenes elbocsátásai által érintett ágazatban tevékenykedő önálló vállalkozók számára. Emellett a művészek jogállásának reformja 2023 júliusától különleges munkanélküli-ellátásokat vezetett be számukra. 2023 szeptemberében **Csehország** változtatásokat vezetett be a munkavállalók számára a „munkavégzésről szóló megállapodások” alapján azzal a céllal, hogy legalább részben egyenlő versenyfeltételeket biztosítson a klasszikus munkaszerződésekkel (fizetett szabadság bevezetése, valamint hétvégi, éjszakai vagy ünnepnapon való munkavégzés után járó pótlék). **Belgiumban** a 2022 decemberében jóváhagyott új rendeletek a szociális védelemről szóló törvényt a művészek és technikusok sajátos foglalkoztatási helyzetéhez és munkaügyi kapcsolataihoz igazították, új státuszt biztosítva a „művészeti munkásoknak”. Emellett az új „műalkotási ellátás” (2022 októbere óta) kiterjesztette az érintett művészeti munkások kategóriáit, és javította a munkanélküli-ellátások speciális típusához való hozzáférésüket.

A betegségi ellátásokhoz való hozzáférést különböző intézkedésekkel könnyítették meg.

Írországban a betegszabadságról szóló 2022. évi törvény 2023 januárjától bevezette a betegszabadsághoz való jogot, amely biztosítja az alkalmazottak (különösen az alacsony fizetéssel rendelkezők és a vállalati betegbiztosítási rendszerre való jogosultság nélküli munkavállalók) számára a minimális fizetett szabadsághoz való jogot, amennyiben megbetegednek, vagy olyan sérülést szenvednek, amely munkaképtelenné teszi őket. A fizetett betegszabadság időtartama a következő három évben fokozatosan meghosszabbodik annak érdekében, hogy a munkáltatókra ne háruljon túlzott pénzügyi teher. **Spanyolország** 2023 júniusa óta három nem foglalkozási helyzetet vezetett be a betegszabadság új indokaként, minimális járulékfizetési időszak nélkül. **Ciprus** a polgárok társadalombiztosítási rendszerrel folytatott kommunikációjának digitalizálására és korszerűsítésére irányuló politikája keretében 2023 februárjában elindította a betegségi ellátások iránti kérelmek benyújtására szolgáló elektronikus platformot.

Több tagállam is megerősítette a családi ellátásokat és a gyermekgondozást, egyebek mellett válaszul a magasabb megélhetési költségekre. Ausztriában a 2022–2023-as – 2026–2027-es tanévekre a szövetségi kormány által a szövetségi államoknak nyújtandó, összesen 200 millió EUR összegű speciális célú támogatást különítettek el az alapfokú oktatási gyermekgondozási szolgáltatások bővítésének előmozdítására. **Bulgáriában** az eredetileg az 1., illetve a 8. osztályt megkezdő tanulóknak nyújtott 300 BGN (154 EUR) iskolai beiratkozási juttatást a 2., 3. és 4. osztályt megkezdő tanulókra is kiterjesztették. **Cipruson** a gyermekek gondozását 4 éves korig az óvodáknak nyújtott közvetlen kifizetések révén támogatják. A támogatás elérheti a havi gyermekgondozási költségek 80 %-át, maximális összege a jövedelem szintjéhez igazodik. **Csehország** 5 000 CZK (200 EUR) egyszeri juttatást nyújtott az 1 millió CZK-nál (40 000 EUR) kisebb éves jövedelemmel rendelkező szülőknek. **Észtországban** megemelték a három vagy több gyermeket nevelő családoknak járó támogatások összegét. **Németországban** 2023 januárjától havi 250 EUR-ban állapították meg az egy gyermek után járó ellátást, ami az első és második gyermek után emelkedett, a harmadik gyermek után pedig valamivel alacsonyabb volt. Az alacsony jövedelmű családok a gyermekek után járó kiegészítő ellátásban részesülnek. **Görögországban** 50 közép- és 70 nagyvállalat kapott pénzügyi támogatást ahhoz, hogy a 6 hónapostól 2,5 évesig terjedő életkorú gyermekek számára gyermekgondozási létesítményeket hozzanak létre. Egy kísérleti projekt keretében utalványokat osztanak ki a legfeljebb 2,5 éves gyermeket nevelő szülők között, hogy fedezzék a tanúsítvánnyal rendelkező gondozók által nyújtott gyermekgondozási szolgáltatások egy részét. **Írországbán** további 121 millió EUR-t különítettek el a Nemzeti Gyermekgondozási Program számára. **Hollandiában** a gyermekgondozási költségek részleges és jövedelemfüggő megtérítése már nem függ a szülők által ténylegesen ledolgozott órák számától. **Lengyelországban** az ESZA+-ból közel 704 millió EUR-t és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből 380 millió EUR-t különítettek el 2022 és 2029 között több mint 100 000 új gyermekgondozási férőhely létrehozására, beleértve a fogyatékkal élő vagy különleges gondozást igénylő gyermekek igényeihez igazított férőhelyeket is. **Portugáliában** új, rászorultsági alapú gyermekgarancia-ellátást vezettek be, amelyet a családi pótlékon felül fizetnek. A családi pótlék és az egyéb családi ellátások összegét is aktualizálták, és 2023 januárja óta a 2021. szeptember 1-jén vagy azt követően született gyermekek jogosultak a gyermekgondozás ingyenes igénybevételére. **Szlovákiában** megemelték a szülői támogatás összegét. A munkaviszonyban álló szülők ezt a támogatást a gyermekgondozással kapcsolatos kiadásokra használhatják fel a gyermek 3 éves koráig, illetve a gyermek tartós egészségkárosodása esetén 6 éves koráig.

Szlovéniában a pénzügyi szociális támogatásban és jövedelemtámogatásban részesülők egyszeri kiegészítő energiatámogatást kaptak, amelynek kezdő összege a család méretétől függően 200 EUR volt. Emellett 2022 októberében, novemberében és decemberében a családok 21 EUR-tól 123 EUR-ig terjedő kiegészítő juttatásban részesültek a gyermekek után járó meglévő ellátásokon felül.

Spanyolországban a 3 éves kor alatti gyermekeként járó, havi 100 EUR összegű gyermekgondozási ellátásokat a dolgozó anyákon felül azokra a nőkre is kiterjesztették, akik járulékalapú vagy nem járulékalapú munkanélküli-ellátásban részesülnek.

A tagállamok az európai gyermekgarancia létrehozásáról szóló 2021. évi tanácsi ajánlással összhangban intézkedéseket hoztak. Míg egyes tagállamok még dolgoznak az európai gyermekgarancia végrehajtására vonatkozó cselekvési tervükön, számos szakpolitikai intézkedés született, amelyek célja például a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekek társadalmi befogadásának javítása, mint például az alternatív gondozás intézményesítettségének megszüntetése **Görögországban**, valamint az ingyenes iskolai étkeztetés **Horvátországban** és **Luxemburgban**. **Spanyolországban** az európai gyermekgarancia végrehajtása szélesebb körű reformokat indított el: 2021 és 2023 között 11 jogalkotási aktust kellett elfogadni, beleértve a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében a szociális szolgáltatások korszerűsítését és az oktatási rendszer megerősítését a sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív oktatásának biztosítása érdekében. A garancia végrehajtása céljából regionális szintű koordinátorokkal egy többszintű kormányzási rendszert is létrehoztak.

Több tagállam intézkedéseket fogadott el a rokkantsági ellátások vagy a fogyatékossgal élő eltartott családtagok családjainak és gondozóinak nyújtott pénzügyi támogatás megerősítésére. Egyes országok olyan jogszabályi változtatásokat vezettek be, amelyek hatékonyabb védelmet és pénzügyi támogatást biztosítanak a gondozási feladatokat ellátó személyek számára, például azáltal, hogy új jogokkal ruházzák fel a fogyatékossgal élő gyermekek szüleit (**Franciaország**), új ellátásokat biztosítanak a fogyatékossgal élő hozzátartozót gondozó családtagoknak (**Szlovákia**), csökkentik az együtt élő személyek gondozói juttatásaihoz való hozzáférés akadályait, vagy adókedvezményeket biztosítanak a fogyatékossgal élő gyermekek szülei számára (**Málta**). **Málta** és **Horvátország** ugyancsak személyes segítségnyújtási programokat dolgoz ki a fogyatékossgal élő személyek önálló életének támogatása, valamint az oktatásban, a foglalkoztatásban és a társadalomban való részvételük javítása céljából. Több tagállam (pl. **Bulgária**, **Szlovénia**) – többek között a tartós ápolás-gondozási rendszereik reformjával összefüggésben – további beruházásokat hajt végre a szociális szolgáltatások és az otthoni gondozás javításába annak érdekében, hogy támogassa a fogyatékossgal élő személyeket abban, hogy továbbra is otthonukban élhessenek.

A megfizethető és szociális lakhatáshoz való hozzáférés kiemelt helyen szerepel számos tagállam politikai, jogalkotási és pénzügyi napirendjén. Lettország például a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében kezdeményezte a megfizethető lakhatásra vonatkozó stratégia kidolgozását azzal a céllal, hogy megfelelő támogatást teremtsen többek között a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára szociális lakások és alacsony bérleti díjú bérlakások révén. **Franciaország** külön bérleti díjszabályozási intézkedéseket hozott, **Portugália** pedig támogatási rendszert vezetett be a családok bérleti díjak és jelzáloghitelek kifizetésében való támogatására (a *Mais Habitação* jogi csomag keretében), valamint további intézkedéseket foganatosított az emelkedő kamatlábak lakáscélú jelzáloghitelekre gyakorolt hatásának enyhítésére. **Görögország** úgy döntött, hogy a diákokra összpontosít, és magasabb összegű lakhatási támogatást nyújt. Az energiaár-emelkedés hatásának kezelése érdekében **Olaszországban** és **Lettországban** egyedi juttatásokat dolgoztak ki. A lakhatáshoz való hozzáférés és a lakhatás megfizethetőségének megkönnyítése érdekében **Görögország** helyi viszonylatban hitel- és lakhatási támogatási programot vezetett be, **Málta** pedig támogatási programot dolgozott ki az első alkalommal vásárlók számára. **Lengyelország** törvényjavaslatot fogadott el a lakásszövetkezetekről.

Intézkedéseket hoztak a nyugdíjakkal kapcsolatban, amelyek célja a rendszerek rugalmasabbá és méltányosabbá tétele. Ezek közé tartozott különösen a nyugdíjak aktualizálása (**Bulgária**), a nyugdíjindexálási mechanizmusok (**Észtország** és **Olaszország**) és a növekedési ráták felülvizsgálata, különös tekintettel az alapvető öregségi ellátásokhoz való hozzáférés előmozdítására, a minimál nyugdíjak szintjének növelésére (**Belgium, Horvátország, Lettország**), valamint az alacsony összegű nyugdíjra jogosult személyek adóterheinek csökkentésére (**Németország, Málta, Észtország, Olaszország**). A helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében **Spanyolország** úgy határozott, hogy fokozatosan növeli a maximális nyugdíjjárulék-alapokat és a maximális nyugdíjakat, és a minimálbér alakulásával összhangban új elhatárolási pályát vezetett be a minimál nyugdíjak és a nem járulékalapú nyugellátás tekintetében. Emellett 2023 márciusában különböző intézkedéseket hoztak a nyugdíjak terén a nemek között fennálló egyenlőtlenség csökkentése érdekében, ideértve a szakmai előmenetel jobb lefedettségét és a nyugdíjak terén a nemek között fennálló egyenlőtlenség kompenzációjának növelését. Végezetül a nyugdíjrendszer 2023. évi spanyol reformja egyenlő bánásmódot biztosít a részmunkaidőben és a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók között az öregségi nyugdíjra való jogosultságához szükséges járulékfizetési időszakok kiszámítása során; arról is döntés született, hogy az önfoglalkoztatók társadalombiztosítási járulékait fokozatosan egyenlő szintre hozzák a fizetett munkavállalók rendszerével. **Franciaországban, Portugáliában** és **Dániában** rendkívüli nyugdíjemeléseket és az alacsony nyugdíjak támogatását vezették be, **Hollandiában** és **Litvániában** pedig növelték az állami nyugdíjakat.

Horvátországban és **Máltán** enyhítették a túlélő hozzátartozói nyugdíjak feltételeit, míg **Spanyolországban**, **Franciaországban**, **Németországban** és **Máltán** intézkedéseket hoztak a csökkent munkaképességű személyek helyzetének javítására. **Belgiumban** a 2023. júliusi reform a minimálnyugdíjhoz való hozzáféréshez szükséges járulékfizetési időszakokba belefoglalta a szülői szabadságot, a gondozással kapcsolatos szabadságokat és az ideiglenes munkanélküliséget. **Csehországban** és **Máltán** is döntöttek a gyermekneveléssel kapcsolatos nyugdíjemelésekről és járulékjótállásokról. Végezetül **Olaszország** úgy határozott, hogy 2023-ban ideiglenesen meghosszabbítja a szociális nyugdíjelőleget (*APE Sociale*) a legalább 63 éves, nyugdíjra nem jogosult, súlyos feladatokat elvégző vagy legalább 74 %-os fogyatékkal élő személyek, a munkanélküli-ellátásaikat kimerített munkanélküliek és a gondozók számára. **Szlovákiában** a nyugdíjak további emelése 2023 júliusától lépett hatályba, míg a rokkantsági nyugdíj folyósítására vonatkozó kritériumok enyhültek, és a nyugdíj összege nőtt. A minimálnyugdíj összegét 2023 októberétől megemelték, és annak kezdő összege a létminimum 145 %-a (389,90 EUR).

A nyugdíjkorhatárhoz és a munkával töltött életszakasz meghosszabbításához kapcsolódó reformokat a költségvetési fenntarthatósággal és a megfelelőséggel kapcsolatos megfontolások vezérelték. A hangsúly **Belgiumban**, **Csehországban** és **Finnországban** a munkával töltött életszakasz meghosszabbításának előmozdítására, valamint a munka és a nyugdíjba vonulás ötvözésére irányult pozitív ösztönzők és nagyobb rugalmasság biztosítása révén (például **Dániában**, **Németországban** és **Horvátországban**). Néhány intézkedés a nyugdíjkorhatár emelésére irányult, például **Franciaországban** és **Csehországban**, illetve az utóbbiban a korengedményes nyugdíjazás szigorítására is. Az **Írországban** 2022 szeptemberében elfogadott nyugdíjreform lehetővé tette, hogy magasabb nyugdíj fejében 70 éves korig lehessen dolgozni, és az ország több év alatt fokozatosan áttért az „összes hozzájáruláson alapuló megközelítésre”, amely szerint a nyugdíjak mértéke az adott személy munkával töltött élete során fizetett társadalombiztosítási járulékokhoz fog kapcsolódni. A tartós ápolás-gondozást végzők gondozásban eltöltött idejét is elismerik a nyugdíjrendszerben. **Olaszország** a jogosultsági kritériumok szigorítása mellett tovább bővítette a korengedményes nyugdíjazásra vonatkozó rendelkezéseket a hosszú szakmai pályafutással vagy sajátos foglalkoztatási státusszal rendelkezők számára.

Végezetül hangsúlyosabbá vált a tőkefedezeti nyugdíjrendszerek szerepének erősítése és az egyéni jogosultságok előmozdításának irányába mutató tendencia. Egyes esetekben ez magában foglalta a foglalkoztatói nyugdíjakhoz való kollektív jogok megerősítését (például **Dániában**), míg más esetekben – nevezetesen a kötelező tőkefedezeti nyugdíjrendszerekben – megerősítették az egyéni jogokat. **Hollandiában** különösen a 2023. júniusi átfogó reform célja az volt, hogy a második pillért átláthatóbbá, méltányosabbá, a sokkhatásokkal szemben ellenállóbbá és a dinamikus munkaerőpiachoz jobban alkalmazkodóvá tegye. **Romániában** intézkedéseket fogadtak el a második pillér fenntarthatóságának biztosítására. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében **Szlovákia** 2022-ben nyugdíjreformot fogadott el, amely a nyugdíjkorhatárt a várható élettartamhoz köti.

A tagállamok intézkedéseket hoztak az alapellátás megerősítésére, valamint az ápolási-gondozási integráció és a hozzáférés előmozdítására. 2022 júniusában **Olaszország** törvényt fogadott el az alapellátás új modelljeinek és normáinak támogatására. **Litvániában** a Parlament 2022 júliusában jóváhagyta az egészségügyi intézmények hálózatának reformját, amelynek célja egészségügyi központok létrehozása az alapellátás megerősítése érdekében. Az ország 2023 közepétől szigorította a járóbeteg-szakellátásban az igénybe vevők által a gyógyszerekért közvetlenül fizetendő költségek éves maximális összegét. **Magyarországon** a 2022 decemberében elfogadott reform célja a multidiszciplináris praxisközösségek támogatása. 2023 márciusában **Horvátország** módosította az egészségügyi ellátásról szóló törvényt az integrált gondozási gyakorlatok előmozdítása érdekében, különös tekintettel az alapellátásra. **Belgiumban** 2024-re új, szövetségi szintű terv készül az integrált ellátásról, míg „a háziorvosokra és a háziorvosi praxisokra vonatkozó új megállapodás” új finanszírozási modell kidolgozását irányozza elő a jobb integrált gondozási gyakorlatok előmozdítása érdekében. **Románia** 2023-ra kiterjesztette az állami szerződéses háziorvosok által nyújtott szolgáltatásokat. Hasonlóképpen **Portugália** 2023 folyamán új helyi egészségügyi egységek létrehozását tervezi az ellátás integrációjának javítása érdekében. Emellett 2022 júniusától eltörölte a nemzeti népegészségügyi rendszerben a betegekre kivetett legtöbb díjat. 2023 januárjában **Szlovákia** általános járóbeteg-ellátási stratégiát fogadott el az alapellátás megerősítése céljából. **Szlovéniában** 2023 júniusában megállapodás született arról, hogy az ország jelentősen növeli az egészségügyi ellátás digitalizálásához szükséges forrásokat, ami várhatóan fellendíti az integrált gondozási gyakorlatokat. **Írország** 2023 áprilisában eltörölte az állami egészségügyi intézményekben a fekvőbeteg-ellátásért fizetendő díjakat. **Finnország** 2022 novemberében módosította egészségügyi törvényét, hogy csökkentse a maximális várakozási időt az állami alapellátásban nyújtott nem sürgősségi járóbeteg-ellátás tekintetében.

Több tagállam is hozott intézkedéseket az egészségügy területén jelentkező munkaerőhiány kezelésére, az egészségügyi személyzet megtartásának biztosítására, valamint az ágazat irányításának javítására. Málta 2022 végén szélesebb körű stratégiai keretet fogadott el az egészségügyi munkaerőre vonatkozóan, míg **Románia** 2023-ban nemzeti stratégiáján belül jogalkotási keretet fogadott el. **Luxemburg** 2022 decemberében kampányt indított annak érdekében, hogy új diákokat vonzzon az orvosi szakmákba, és intézkedéseket hozott az ápolói oktatás korszerűsítésére. **Franciaország** 2023 áprilisában új törvényt fogadott el annak érdekében, hogy feladatmegosztás révén előmozdítsa a gyakorló ápolói szakmát. Az egészségügyi ellátásról szóló törvény (2023. áprilisi) módosítása értelmében **Horvátország** arra törekedett, hogy megerősítse az általános kórházak irányítását azáltal, hogy önkormányzati szintről az államra ruházta át a tulajdonjogot. 2022 decemberében **Magyarország** intézkedéseket fogadott el az egészségügyi rendszer átszervezésére és bizonyos funkciók irányításának központosítására (például alapellátás és a tartós ápolás-gondozásba való integráció). **Finnország** reformot fogadott el, amelyet 2023 januárjától hajtottak végre az egészségügyi alap- és szakellátás átszervezése érdekében, a jólléthez kapcsolódó szolgáltatást nyújtó 22 megye létrehozásával. **Svédország** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával folytatta az idősgondozás területén dolgozó ápolók és vezetők képzésére irányuló időskori gondozási kezdeményezését, és jogi védelemben részesítette a segédápoló titulust a szakma vonzóbbá tétele érdekében. **Szlovénia** jogszabályi változtatásokat fogadott el, amelyek lehetővé teszik a nem uniós állampolgárok gyorsabb foglalkoztatását az egészségügyben és a szociális ellátásban. **Németországban** 2024-től ösztöndíjakat fognak bevezetni az ápolói tanulmányokat folytatók számára, a szakmai képzést pedig tovább modernizálják.

Lépéseket tettek a népegészségügy előmozdítására, különösen a betegségmegelőzés és az egészségfejlesztés révén, és fokozták az intézkedéseket egyes terápiás területeken, különösen a rák és a mentális egészség témája kapcsán. **Franciaország** elfogadta a 2023–2027-es időszakra vonatkozó nemzeti megelőzési stratégiáját, amelynek célja a megelőző egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés javítása. 2022 augusztusában **Spanyolország** új népegészségügyi stratégiát fogadott el, amely arra ösztönzi az összes közpolitikát, hogy figyelembe vegye az egészségügyet és az egészségügyi méltányosságot. **Szlovákia** jóváhagyta a 2023–2030-as időszakra szóló, a dohányzás visszaszorítására irányuló nemzeti cselekvési tervét. **Románia** 2022 novemberében elfogadta a rák elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti tervet azzal a céllal, hogy 2023-tól integrált és multidiszciplináris megközelítést alkalmazzon a kezelésre vonatkozóan; **Olaszország** elfogadta a 2023–2027-es időszakra vonatkozó nemzeti onkológiai tervét, különösen a nemzeti ráknyilvántartás és a regionális ráknyilvántartási hálózat kiegészítése érdekében; **Bulgária** 2023 januárjában elfogadta a rák elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti tervet. **Franciaország** 2022 szeptemberétől intézkedéseket fogadott el a pszichiátriai ellátáshoz való hozzáférés javítása érdekében, **Spanyolország** pedig 2022 közepétől bevezette a 2022–2026-os időszakra vonatkozó mentális egészségügyi stratégiáját a családoknak nyújtott szolgáltatások és támogatás javítása, valamint az átfogó és közösségi ellátási modell előmozdítása érdekében. **Portugáliában** 2023-ban várhatóan hatályba lép a mentális egészségről szóló új jogszabály, amely megerősíti az intézményesítettség csökkentését célzó közelmúltbeli reformokat. **Németország** elfogadta a 2021–26-os időszakra szóló közegészségügyi szolgáltatási paktumot, amelynek célja a foglalkoztatás, a digitális folyamatok és a modern struktúrák fejlesztése a közegészségügyben.

Több tagállam reformokat és beruházásokat hajtott végre a tartós ápolás-gondozás területén, összhangban a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréssel szóló tanácsi ajánlással. Ezek közé tartoznak a szolgáltatások elérhetőségének javítására irányuló intézkedések **Bulgáriában, Észtországban, Spanyolországban, Olaszországban, Litvániában, Portugáliában, Romániában és Szlovéniában**, megfizethetőségük **Észtországban, Németországban, Olaszországban és Szlovéniában**, minőségük **Észtországban, Spanyolországban, Litvániában és Szlovéniában**, valamint a munkaerő támogatása **Bulgáriában, Németországban és Litvániában**. **Bulgária** az ESZA-t és az ESZA+-t használja fel az otthoni gondozás bővítésére, beleértve a személyzet e célból történő képzését is. **Észtország** reformot hajtott végre annak érdekében, hogy csökkentse az általános ellátás területén az igénybe vevő általi közvetlen fizetéseket, kiterjessze a szociális jóléti szolgáltatásokat az otthoni önálló életvitel lehetővé tétele érdekében, valamint minőségi normákat állapít meg az otthoni gondozásra és az általános ellátásra vonatkozóan. **Spanyolország** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó finanszírozást arra használja fel, hogy javítsa az ellátáshoz való hozzáférést a fogyatékkal élő személyek számára, kísérleti jelleggel csökkentse az intézményesítettséget, fejlessze a távgondozást, és készül arra, hogy a tartós ápolás-gondozás közösségi gondozást célzó modelljével összhangban korszerűsítse az ápolás-gondozási infrastruktúrát. **Olaszország** tervet dolgozott ki a nem önellátó idős emberek számára nyújtott szociális szolgáltatások minimális szintjének meghatározására, és alapot hozott létre az önálló életvitelbe és a szociális szolgáltatásokat nyújtó személyzet felvételébe való beruházásra az egyedi hozzáférési pontok megvalósítása érdekében. **Litvánia** új tartós ápolás-gondozási modellt készített elő az adminisztratív és pénzügyi struktúra egyszerűsítésére, a tartós ápolás-gondozást nyújtó szolgáltatókra vonatkozó minimumkövetelmények megállapítására, a közösségi gondozás kiterjesztésére, továbbá a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az uniós kohéziós alapok felhasználását tervezi kapacitásépítésre, valamint a tartós ápolás-gondozás emberi erőforrásainak és infrastruktúrájának javítására. **Románia** elfogadta a tartós ápolás-gondozással és a tevékeny időskorral kapcsolatos, a 2023–2030-as időszakra vonatkozó nemzeti stratégiát, amely intézkedéseket tartalmaz a tartós ápolás-gondozás egészségügyi szükségleteinek kezelésére és az idős emberek közösségi gondozásának javítására. **Szlovénia** új reformon dolgozik, amelynek célja a nem bentlakásos ápolás-gondozási lehetőségek bővítése, minőségi előírások megállapítása és a tartós ápolás-gondozási rendszer pénzügyi életképességének javítása azáltal, hogy a tartós ápolás-gondozást a szociális biztonság új pilléréként hozza létre.

3. FEJEZET: AZ ELSŐ SZAKASZ SZERINTI ORSZÁGELEMZÉS

Ez a fejezet a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján – melyeket az EMCO és az SPC kapcsolódó legfőbb üzenetei, valamint az azok alapjául szolgáló EMCO–SPC közös munkacsoporti²⁷² jelentés ismertet – bemutatja az első lépésben végzett országelemzés részeként készített országismertető adatlapokat, az 1. fejezet 1.5. szakaszában ismertetett kulcsfontosságú horizontális megállapításokat is alátámasztva. Ezt olyan kísérleti projektnek kell tekinteni, amelyet a jövőben értékelni kell. Noha valamennyi adatlap az 1.5. szakaszban és a 6. mellékletben található háttérmagyarázatban ismertetett szociális eredménytábla és az együttes foglalkoztatási jelentés kategorizálására támaszkodik, szerkezetük az országspecifikus helyzettől függ: az adatlapokon szereplő három szakpolitikai terület sorrendjét (foglalkoztatás; oktatás és készségek; szociális védelem és társadalmi befogadás) az érintett országban bekövetkezett fejlemények szabják meg, amint az a 9. mellékletben található szociális eredménytábla táblázataiból is kiderül. Hasonlóképpen, az egyes országokra vonatkozó ábra az adott ország szempontjából legrelevánsabb kérdést vagy kulcsfontosságú fejleményt szemlélteti.

Az első lépésben végzett országelemzés a szociális eredménytábla kiemelt mutatóinak teljes körén alapul. Az egyes mutatókat²⁷³ az együttes foglalkoztatási jelentés módszertana alapján vizsgálják, amely meghatározza a tagállamok viszonylagos helyzetét. Ezt a viszonylagos helyzetet a mutatóérték abszolút szintjétől és az előző évhez viszonyított változásának az átlagtól mért szórásában fejezik ki (további technikai részletekért lásd a 4. mellékletet). Az eredményeket az adott országra vonatkozó egyes mutatók hét lehetséges kategóriájának egyikében foglaljuk össze („legjobban teljesítő”, „az átlagosnál jobb”, „jó, de figyelemmel kísérendő”, „átlagos”, „gyenge, de javuló”, „figyelemmel kísérendő”, „kritikus helyzet”). Ez a zöldtől a pirosig terjedő színskálának felel meg. A mutatók és az egyes tagállamokra vonatkozó minősítésük rövid áttekintése a 9. mellékletben feltüntetett táblázatokban található.

²⁷² A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság közös munkacsoportot hozott létre a kezdeményezés megvitatására; a munkacsoport 2022 októbere és 2023 májusa között elvégezte a munkát. A munka eredményei beépültek a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság munkájába, amelyek előkészítették az EPSCO Tanács 2023. júniusi ülésén folytatandó miniszteri vitát. A munkát és annak eredményeit a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság „A társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret beillesztése az európai szemeszterbe” témájú legfőbb üzenetei és az ahhoz kapcsolódó EMCO-SPC közös munkacsoporti jelentés dokumentálja.

²⁷³ Az eredménytábla kiemelt mutatóival – többek között a GALI kereten alapuló, a fogyatékkal élő foglalkoztatási különbségével – kapcsolatos technikai részleteket lásd a 2. mellékletben.

A szociális eredménytábla minden egyes kiemelt mutatójának értékelése a fent ismertetett módszertan alapján történik annak megállapítására, hogy szükség van-e második lépésben elvégzendő további elemzésre. A „kritikus helyzet” minősítés azokra a tagállamokra vonatkozik, amelyek egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál sokkal rosszabb pontszámot érnek el, és amelyekben a helyzet az előző évhez képest romlott vagy nem javult kielégítő mértékben. A helyzet két esetben kap „figyelemmel kísérendő” jelölést: a) ha a tagállam egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál rosszabb pontszámot ér el, és az ország helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan, és b) ha a szintekre vonatkozó pontszám összhangban van az uniós átlaggal, de a helyzet sokkal gyorsabban romlik, mint az uniós átlag.

Második lépésben elvégzendő további elemzés azon tagállamok esetében tekinthető indokoltnak, amelyek esetében a szociális eredménytábla hat vagy több kiemelt mutatója kapott piros („kritikus helyzet”) vagy narancssárga („figyelemmel kísérendő”) jelölést. Egy másik ok arra, hogy a helyzet második lépésben elvégzendő további elemzést igényel, ha a piros vagy narancssárga jelzésű mutató kétszer egymás után romló tendenciát mutat az együttes foglalkoztatási jelentés kategorizálásában. Példa erre az „átlagos” minősítés „gyenge, de javuló”-ra változása a 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésben, amit a helyzet további romlása következtében a 2024. évi kiadásban már „kritikus helyzet” minősítés követ. Ez további „megjelölésnek” számítana az összességében minimum hat megjelölésre vonatkozó küszöb tekintetében. Ha például egy adott n. évben egy országhoz a szociális eredménytáblában szereplő öt kiemelt mutató tekintetében piros vagy narancssárga megjelölést kap, és ezek egyike az n. és n-1. évben két egymást követő évben romlást mutat, úgy kell tekinteni, hogy az ország az n. évben összesen 6 megjelöléssel rendelkezik (5 piros/narancssárga jelölés az adott év mutatóiból + 1 két egymást követő romlással). Következésképpen további elemzésre lenne szükség. Az idősorok esetleges törését, valamint az adatminőséggel és -értelmezéssel kapcsolatos kérdéseket figyelembe kell venni a küszöbérték felé tartó megjelölések teljes számának értékelése során.

Belgium

A belga munkaerőpiac gyorsan helyreállt a Covid19-válság után, de továbbra is az átlag alatt teljesít. A munkanélküliségi és a tartós

munkanélküliségi ráta az „átlagos” minősítést kapja.

Bár a foglalkoztatási ráta nagyjából az uniós átlagnak megfelelően növekedett új rekordszintre (71,9 %) 2017 óta, még mindig elmarad a többi tagállamtól, és

három egymást követő évben „figyelemmel kísérendő” minősítéssel jellemezhető. Ez nagyrészt

Belgium átlagosnál alacsonyabb aktivitási rátájának tulajdonítható. Míg a nemek közötti foglalkoztatási

különbség „átlagos” (7,6 százalékpont), a fogyatékossgal élő személyek tartós kihívásokkal

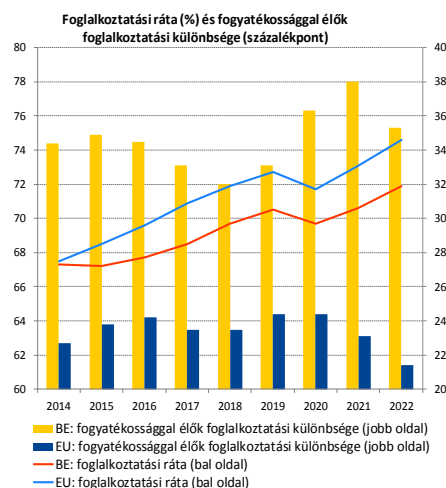
néznek szembe a munkaerőpiachoz való hozzáférés terén, ami az elmúlt három évben a „kritikus

helyzet” minősítést vont maga után. A

fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 2018 és 2021 között folyamatosan nőtt (32 százalékponttól 38 százalékpontig), és annak ellenére, hogy 2022-ben 35,3 százalékpontig csökkent, Belgium e tekintetben továbbra is a legrosszabbul teljesítő tagállamok közé tartozik

(szemben a 21,4 százalékpontos uniós átlaggal). Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése nem tartott lépést az uniós átlaggal, és továbbra is

„figyelemmel kísérendő”.

Megjegyzés: BE esetében az időszor 2017-ben megtörik.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC

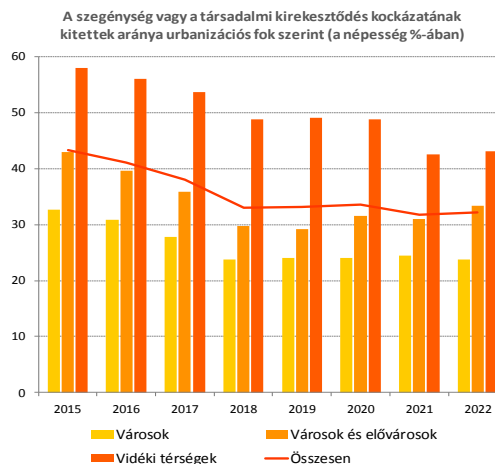
Belgium az átlagosnál valamivel jobban teljesít az oktatás és a készségek területén. Mivel a 3 évesnél fiatalabb gyermekek több mint fele (52,7 %) intézményes gyermekgondozásban részesül, Belgium „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt. Ezen túlmenően a korai iskolaelhagyók aránya viszonylag alacsony (6,4 %) és „az átlagosnál jobb”, az előző évhez képest javulást mutatva, míg a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya „átlagos”, 9,2 %. A legalább alapvető, a zöld és digitális átállást támogató digitális készségekkel rendelkező népesség aránya szintén „átlagos”, 54,2 % (szemben az EU 53,9 %-os adatával).

A szociálpolitikák általában hatékonyak a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának, valamint a jövedelmi egyenlőtlenségeknek a megelőzésében és enyhítésében. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya mind a teljes népesség, mind a gyermekek körében 2017 óta csökken, és nagyjából összhangban van az uniós átlagokkal. Belgium ugyanakkor a „legjobban teljesítő” a szociális terület két további dimenziójában: az egyik a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása, amely jóval meghaladja az uniós átlagot (2022-ben 48,8 % a 35,3 %-hoz képest); a másik pedig az egyenlőtlenség alacsony szintje, a jövedelmi ötödök aránya alapján mérve. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek tekintetében 2022-ben a belga lakosságra mindössze 1 %-ot rögzített a statisztika – ez „az átlagosnál jobb”.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Belgium nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Bulgária

Bulgária jelentős kihívásokkal néz szembe a szegénység és a társadalmi befogadás terén. A közelmúltbeli csökkenés ellenére a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek összesített aránya 32,2 %; ez az egyik legmagasabb arány az EU-ban (az uniós átlag 21,6 %), ami „kritikus helyzetre” utal. Hasonlóképpen, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya a gyermekek körében 0,9 százalékponttal nőtt 2021 és 2022 között, és 2022-ben 33,9 %-on állt (ez jóval meghaladja a 24,7 %-os uniós átlagot), a minősítés ezúttal is „kritikus”. A szegénység kockázata különösen magas a fogyatékossgal élő személyek, a vidéki és távoli területeken élők, valamint a roma népesség körében. Ebben az összefüggésben a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek korlátozott hatást gyakoroltak Bulgáriában, mivel a szegénységet mindössze 24,4 %-kal csökkentették (a 35,3 %-os uniós átlaggal szemben) – itt a „figyelemmel kísérendő” minősítés releváns. Ezenkívül a jövedelmi ötödök aránya alapján mért egyenlőtlenség a legmagasabbak közé tartozik az EU-ban (7,3 az uniós 4,7-es adattal szemben) és „kritikus”, annak ellenére, hogy az elmúlt három évben enyhe csökkenés következett be. A helyzetet tovább súlyosbítja a lakhatási költségek által túlterhelt háztartásokban élők száma (a teljes népesség 15,1 %-a), ami szintén a „kritikus” minősítést vonja maga után.

Forrás: Eurostat [ilc_peps13n], EU-SILC.

A közelmúltbeli javulás ellenére Bulgária továbbra is kihívásokkal néz szembe a készségfejlesztéssel kapcsolatban. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya továbbra is alacsony (2021-ben 31,2 %, szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal) – ez „kritikus helyzet”. A felnőttek – többek között a digitális területen történő – készség-elsajátításának megerősítése fontosnak tűnik a zöld és digitális átállás támogatása szempontjából. Egyúttal csökkent a korai iskolaelhagyók aránya, és jelenleg 10,5 %-on áll, amely meghaladja a 9,6 %-os uniós átlagot, de nem sokkal. A vidéki területeken azonban továbbra is különösen magas (19,1 %). Végezetül, a 3 évesnél fiatalabb, intézményes gyermekgondozásban lévő gyermekek aránya 2022-ben csak 17,4 % volt (szemben a 35,7 %-os uniós átlaggal). A gyermekgondozási szolgáltatások minőségével kapcsolatos kihívásokkal együtt ez az alacsony arány „figyelemmel kísérendő”, mivel káros hatással lehet a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira.

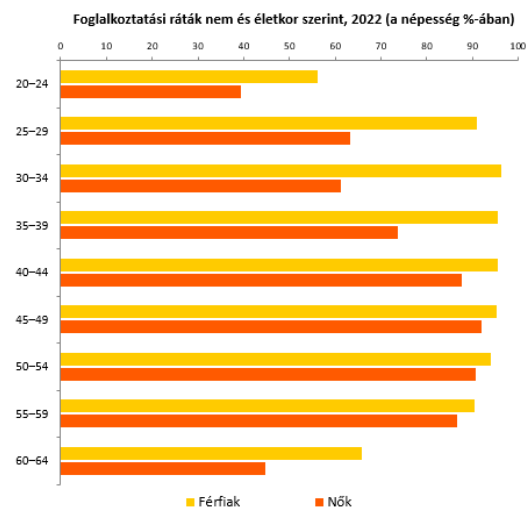
Bulgária munkaerőpiaca a közelmúltban javult, de továbbra is fennállnak kihívások, különösen a fogyatékossgal élő személyek és a fiatalok számára. Az ország erőteljes munkaerőpiaci fellendülést mutatott: a foglalkoztatási ráta minden eddigénél magasabb volt (2022-ben 75,7 %), a munkanélküliségi ráta pedig folyamatosan csökkent (ugyanebben az évben 4,3 %-ra). A tartós munkanélküliség szintén csökkenő tendenciát mutat, miközben a nemek közötti foglalkoztatási különbség csökken (2022-ben 7,7 százalékpont az előző évi 8,4 százalékpontból). A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége azonban 2022-ben még mindig jelentősen meghaladta az uniós átlagot (29,5 százalékpont a 21,4 százalékponttal szemben), ezért „figyelemmel kísérendő”. Emellett a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya – bár az elmúlt néhány évben csökkent – 2022-ben 15,1 % volt, még mindig az uniós átlag (11,7 %) felett – ez „gyenge, de javuló” eredmény.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 8 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Bulgária a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Csehország

A cseh gazdaság mérsékelt ütemben lábalt ki a Covid19-válságból és az energiaválságból, míg az általános pozitív munkaerőpiaci eredmények a munkaerőhiány növekedésével és egyes csoportok, különösen a nők nehezebb körülményeivel párosulnak. 2022-ben Csehország a foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta (81,3 %, illetve 2,2 %) tekintetében a legjobban teljesítők táborába tartozik. Az alacsony tartós munkanélküliségi

ráta (2022-ben 0,6 %) ugyancsak „az átlagosnál jobb” minősítéssel jellemezhető. A nők foglalkoztatási rátája azonban még mindig jelentősen elmarad a férfiakétól (2022-ben 14,9 százalékpontos különbség jelentkezett), ami „kritikus helyzetre” utal. Míg a 3 év alatti gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvételi aránya (2022-ben 6,8 %) 2021-hez képest 1,9 százalékponttal javult, továbbra is jóval elmarad az uniós átlagtól (35,9 %). Ez tartósan „kritikus helyzetre”

Forrás: Eurostat [[lfsa_ergaed](#)], EU LFS.

utal, amely a gyermekgondozási szolgáltatások minőségével kapcsolatos kihívásokkal együtt potenciálisan káros lehet a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira nézve, és a nők alacsonyabb munkaerőpiaci részvételének egyik tényezője is lehet. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2022-ben 11,4 % volt, ami „figyelemmel kísérendő”²⁷⁴. A fogyatékkal élő foglalkoztatási különbsége 2022-ben 22,7 százalékpont volt, így továbbra is „átlagos”. A nők és a fiatalok munkaerőpiaci részvételének erősítése segíthet a munkaerőhiány enyhítésében.

Csehország teljesítménye a készségek terén átlagos, de lehetőség van az innovációs kapacitás hatékonyabb támogatására, valamint a zöld és digitális átállás elősegítésére. A korai iskolaelhagyók aránya 2022-ben „az átlagosnál jobb” szintre javult. 2021-ben a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya „átlagos” volt (59,7 %), szemben az uniós átlaggal (53,9 %). A felnőttkori tanulás és készségfejlesztés előmozdítása – különösen a digitális készségek terén – segíthet az ipari automatizálás és a robotizáció irányába mutató aktuális tendenciák támogatásában.

²⁷⁴ 2021-ben és 2022-ben az idősor megtörik.

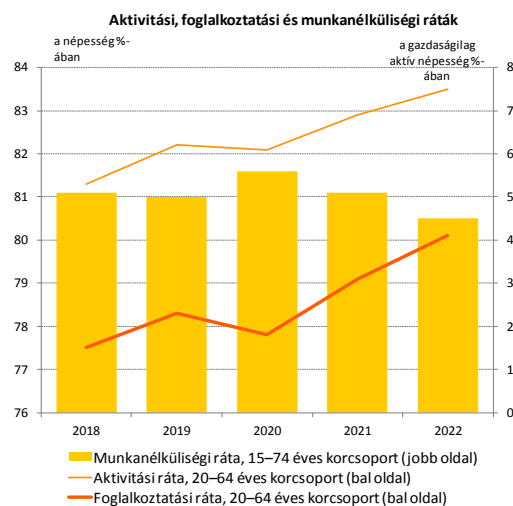
Csehország jól működő szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, amely hatékonyan bizonyul a szegénységi kockázatok és az egyenlőtlenségek enyhítésében. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés általános kockázata 2022-ben 11,8 % volt, ami a legalacsonyabb az EU-ban, így Csehország a „legjobban teljesítő” minősítést kapta, annak ellenére, hogy 2022-ben 1 százalékpontos növekedést rögzített a statisztika. A gyermekek esetében a helyzet továbbra is nagyjából stabil. Csehország figyelemre méltó teljesítményt mutat a jövedelmi ötödök aránya tekintetében (2022-ben 3,5). A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) a 2021. évi 125,8-ról 2022-ben 121,2-re csökkent („figyelemmel kísérendő”). A lakásköltség-túlterheltségi arány 2022-ben kismértékben, 6,9 %-ra nőtt, így továbbra is „átlagos”. A lakhatás megfizethetősége azonban a cseh városokban szoros nyomon követést igényel, mivel a vidéki területekhez (4,0 %) képest 2022-ben magasabb (10,6 %) volt a lakásköltség-túlterheltségi arány (2021-hez képest 0,3 százalékponttal nőtt). Csehország „az átlagosnál jobb” az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek tekintetében. A népesség gyors elöregedése azonban nyomást gyakorol az egészségügyi és a tartós ápolás-gondozási rendszerekre, ami szoros nyomon követést tesz szükségessé.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Csehország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Dánia

A dán munkaerőpiac gyorsan kilábalt a Covid19-válságból, és a gazdasági tevékenység 2023-as lassulása és a növekvő hiány ellenére is rugalmas maradt. A „méltányos munkafeltételek”

tárgykörben összességében jó teljesítményt mutat a statisztika. A magas foglalkoztatási és az alacsony munkanélküliségi ráta 2022-ben 80,1 %, illetve 4,5 % volt, „az átlagosnál jobb”. Dánia a „legjobban teljesítő” kategóriába tartozik a tartós munkanélküliségi ráta tekintetében (amely a 2021. évi 1 %-ról 2022-ben 0,5 %-ra csökkent). Az ország azonban számos – különösen a zöld és digitális gazdasághoz kapcsolódó – ágazatban munkaerőhiánnyal küzd. A vállalatok sikertelen munkaerő-toborzásának aránya 2021 februárja és 2022 között 29 % volt²⁷⁵. Ami az egyes

Forrás: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], EU LFS.

népességcsoportokat illeti, a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) helyzete „az átlagosnál jobb”, hasonlóan a nemek közötti foglalkoztatási különbséghez, amely 2022-ben jelentősen, 5,4 százalékponttal csökkent. Annak ellenére, hogy ez az adat 2022-ben 2 százalékponttal 9,9 százalékponttal növekedett, Dánia továbbra is a „legjobban teljesítő” országok kategóriájába tartozik a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége tekintetében.

²⁷⁵ Dán Munkaerőpiaci és Toborzási Ügynökség (2022. június), *A munkaerő-toborzási felmérésről szóló jelentés*.

Dánia általában jó teljesítményt nyújt az oktatás és a készségek terén, azonban a korai iskolaelhagyók aránya továbbra is növekszik. Ez az arány – bár számos tagállamban csökkent – Dániában 2022-ben 10 %-ra nőtt, valamivel meghaladva a 9,6 %-os uniós átlagot, és most „figyelemmel kísérendő”. Ez a szűk munkaerőpiac és a szakképzett munkaerő hiányának fényében figyelmet érdemel. Pozitívum, hogy Dánia a „legjobban teljesítők” közé tartozik az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya, valamint a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya tekintetében, ami támogatja a zöld és digitális átállást.

Dánia nagyon jól működő szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, azonban a lakhatási költségek továbbra is kihívást jelentenek. A „szociális védelem és társadalmi befogadás” területén Dánia „az átlagosnál jobb” vagy „legjobban teljesítő”, többek között a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázata, valamint a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében. Ugyanakkor az elmúlt három évben a lakhatási költségek által túlterhelt háztartások 14,7 %-os aránya 2022-ben „kritikusnak” minősült, ami azt tükrözi, hogy a nagyobb városokban korlátozott a megfizethető lakhatási kínálat.

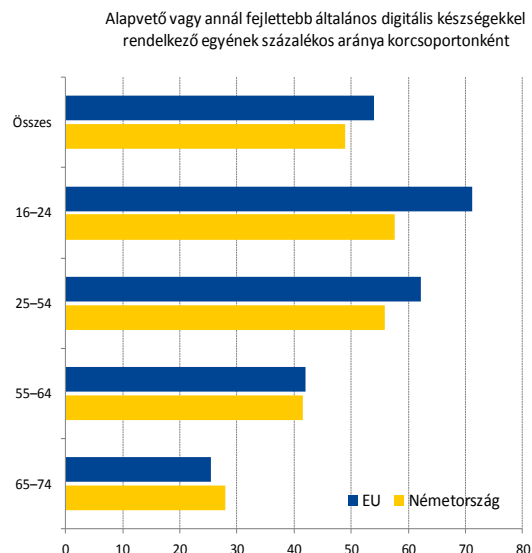
A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 2 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Dánia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Németország

Németország olyan kihívásokkal néz szembe az oktatás és a készségek terén, amelyeket különösen a zöld és digitális átállás fényében

kell kezelni. A korai iskolaelhagyók (18–24 évesek) aránya 2022-ben magas, 12,2 % volt (szemben a 2021. évi 12,5 %-kal és a 9,6 %-os uniós átlaggal), ami az elmúlt két évben a „kritikus helyzet” minősítést vonta maga után. Emellett a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező népesség aránya 2021-ben 48,9 %-ot tett ki (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), és „figyelemmel kísérendőnek” minősül. Az uniós átlagtól való eltérés jelentősen

nagyobb, 13,5 százalékpont volt a fiatalabb (16–24 éves) korcsoport esetében.

Forrás: Eurostat [tepsr_sp410].

A német munkaerőpiac a Covid19-válságot követően fellendült, és összességében jól teljesít, bár a nők részmunkaidős foglalkoztatása továbbra is nagyon magas, és a kisgyermekkorú nevelésben és gondozásban való részvétel aránya viszonylag alacsony. A „mértányos munkafeltételek” terén elért fejlemények összességében pozitívak Németország esetében. A foglalkoztatási ráta magas, 2022-ben 80,7 % volt, és tovább nőtt, bár lassabb ütemben. Az általános munkanélküliségi ráta és annak hosszú távú komponense új mélypontokat ért el (3,1 %, illetve 1,0 %) – az előbbi Németországot immár harmadik éve a „legjobban teljesítő” kategóriába sorolta. E pozitív általános tendenciákkal összhangban a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya a 2021. évi 9,5 %-ról 2022-ben 8,6 %-ra csökkent, ami „az átlagosnál jobb” teljesítményt jelent.

Ugyanez vonatkozik a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségére, amely a 2021. évi 30,5 százalékpontból 2022-ben 24 százalékpontra csökkent. Másrészt, míg a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben „átlagos”, 7 százalékpont körüli maradt, a részmunkaidős foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség továbbra is az egyik legmagasabb az EU-ban, 36,7 százalékpont (a 20,2 százalékpontos uniós átlaghoz képest). Ez többek között az adórendszeren keresztül bevezetett ösztönzőkkel és azzal függhet össze, hogy az intézményes gyermekgondozásban lévő 3 év alatti gyermekek aránya viszonylag alacsony (2022-ben 23,9 %, szemben a 35,7 %-os uniós átlaggal), ami a gyermekgondozási szolgáltatások minőségével kapcsolatos kihívásokkal együtt „figyelemmel kísérendőnek” minősül. Végezetül, a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) nagyjából változatlan maradt (2022-ben 113,6), és az elmúlt két évben „átlagos” minősítést kapta.

Ami a szociális oldalt illeti, a lakásköltség-túlterheltségi arány számos háztartás számára jelent kihívást. Az elmúlt két évben ez az arány nőtt, és 2022-ben 11,8 %-kal (uniós átlag: 9,1 %) a „figyelemmel kísérendő” kategóriába tartozott. Ez részben az új építkezések iránti kielégítetlen igényeket tükrözi. Pozitívként említhető, hogy a jövedelmi ötödök aránya – amely az egyenlőtlenségekkel kapcsolatos teljesítményt méri – 2022-ben tovább csökkent, és jelenleg „az átlagosnál jobb”. A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletekről beszámoló népesség aránya egyaránt „az átlagosnál jobb”, míg a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya a teljes népesség, illetve a gyermekek körében 20,9 %, illetve 24 % (az uniós átlag: 21,6 % és 24,7 %), így az „átlagos” minősítést érdemelte ki.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Németország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Észtország

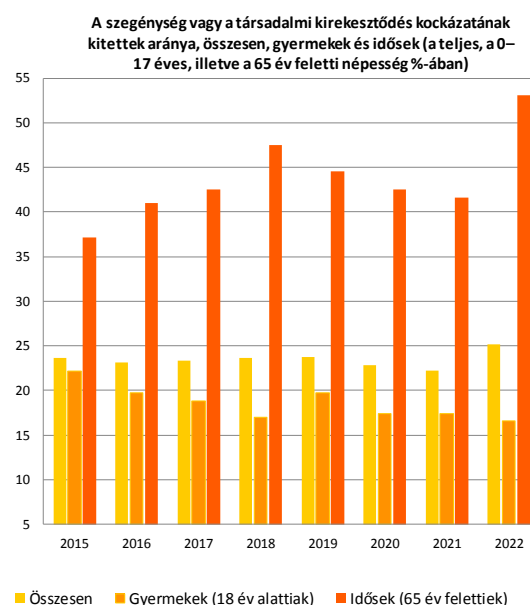
Észtország kihívásokkal néz szembe a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén.

Ezen a területen a szociális eredménytábla több mutatója „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzeteket mutat. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya

(AROPE) 2022-ben 3 százalékponttal 25,2 %-ra nőtt – ez az érték meghaladja a 21,6 %-os uniós átlagot, és „figyelemmel kísérendő”. Ezenkívül az idősek és a fogyatékossgal élő személyek szegénységének vagy társadalmi kirekesztődésének kockázata a legmagasabbak közé tartozik az EU-ban (53,1 %, illetve 47,8 %, szemben a 20,2 %-os, illetve 28,8 %-os uniós átlaggal), míg a gyermekek helyzete „az átlagosnál jobb”. Ezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység

csökkentésére gyakorolt hatása a 2020. évi 31,7 %-ról 2022-ben 28,1 %-ra csökkent, ami jóval a 35,3 %-os

uniós átlag alatt van, és ezért „figyelemmel kísérendő”. A jövedelmi ötödök arányával mért egyenlőtlenség a 2021. évi 5-ről 2022-ben 5,4-re nőtt (a 2022. évi 4,7-es uniós átlaghoz képest), megszakítva ezzel egy 2014 óta tartó, erőteljes és folyamatos csökkenést. Észtországban az EU-ban az egyik legmagasabb az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (9,1 %, szemben a 2022. évi 2,2 %-kal), ami „kritikus”. Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés továbbra is kihívást jelent az egészségügyi személyzet növekvő hiányával, az igénybe vevő általi közvetlen fizetések magas szintjével és a népesség gyors elöregedésével összefüggésben.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Az oktatás és készségek területén Észtországnak további lehetőségei vannak a korai iskolaelhagyás csökkentésére. A korai iskolaelhagyók aránya 1 százalékponttal nőtt, 2022-ben elérte a 10,8 %-ot, és „figyelemmel kísérendő”. E dimenzió javítása fontos ahhoz, hogy a jövő munkaereje kulcsfontosságú transzverzális készségekkel és kompetenciákkal rendelkezzen. A 3 évnél fiatalabb gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvétele „az átlagosnál jobb”, miután jelentősen, 8 százalékponttal, a 2021. évi 25,7 %-ról 2022-ben 33,7 %-ra nőtt (az uniós átlag 35,7 %). A legalább alapvető, a zöld és digitális átállást támogató digitális készségekkel rendelkező népesség aránya „átlagos”, 56,4 %.

Az észt munkaerőpiac 2022-ben és 2023-ban is nagyon jól teljesített. A szociális eredménytábla „méltányos munkafeltételek” tárgykörhöz tartozó legtöbb mutatója pozitív fejleményeket mutat. A foglalkoztatási ráta 2022-ben elérte a 81,9 %-ot, a munkanélküliségi ráta pedig a 2020. évi 6,9 %-ról 2022-ben 5,6 %-ra csökkent, annak ellenére, hogy 2022 második felében gazdasági lassulás következett be. Észtországban az egyik legalacsonyabb a nemek közötti foglalkoztatási különbség az EU-ban, és az ország az elmúlt három évben a „legjobban teljesítők” közé tartozott. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya szintén az uniós átlag alatt maradt, és 2022-ben csökkent. Ugyanakkor a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége 2021-hez képest jelentősen (7,5 százalékponttal) nőtt, és 2022-ben először haladta meg az uniós átlagot (26,2 %, szemben a 21,4 %-os uniós átlaggal), és „figyelemmel kísérendő”.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Észtország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

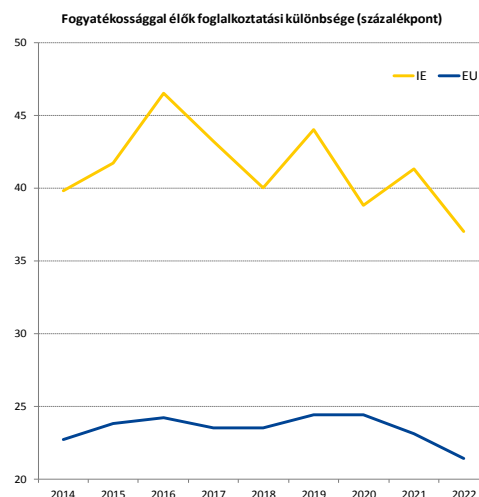
Írország

Az ír munkaerőpiac jól teljesít, ugyanakkor a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok lemaradásban vannak. Az ír foglalkoztatási ráta – 78,2 %-kal – 2022-ben rekord magasságokba szökött, és a munkanélküliségi ráta történelmileg alacsony, 4,5 %-os szintet ért el, amely „az átlagosnál jobb”. Ugyanez vonatkozik a tartós munkanélküliségi rátára is. Mindazonáltal az

alulreprezentált csoportok, például a fogyatékossgal élő személyek, a nők, az egyedülálló szülők és az alacsony képzettségűek aktivizálásának és foglalkoztathatóságának megerősítése segíthet a munkaerő- és szakemberhiány kezelésében. A 2022-ig elért javulás ellenére a fogyatékossgal élő foglalkoztatási különbsége továbbra is jelentős, 37 százalékpont, szemben a 21,4 százalékpontos uniós átlaggal, ami Írországot a legrosszabbul teljesítők táborába helyezi – ez „kritikus helyzet” minősítést von maga után. E szakadék

csökkentése céljából az ország új munkamódszereket és képzett ügyintézőket alkalmaz. A fogyatékossgal élő személyeknek általában alacsonyabb az iskolai végzettségük, és körükben általában magas a korai iskolaelhagyók aránya. Bár a nők foglalkoztatási rátája az elmúlt években nőtt, a foglalkoztatási különbség 2022-ben a férfiak foglalkoztatási rátájának gyorsabb növekedése miatt 11,3 százalékponttal nőtt (aztán 2023 második negyedévében 9,8 százalékponttal esett vissza), és az jelenleg „figyelemmel kísérendő”. Másrészt a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya (amely 8,7 %-kal alacsonyabb a 11,7 %-os uniós átlagnál) tekintetében a helyzet „az átlagosnál jobb”.

Írország nagyon jó teljesítményt nyújt az oktatás és a készségek terén. Az ország a „legjobban teljesítők” közé tartozik a korai iskolaelhagyók aránya tekintetében (3,7 %), még a 2022. évi kismértékű növekedést követően is. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya az egyik legmagasabb az EU-ban: 70,5 % (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), ami támogatja a zöld és digitális átállást.

Megjegyzés: A foglalkoztatási ráta különbsége a teljes népesség és a fogyatékossgal élő személyek között.

Forrás: Eurostat [[hlth_dlm200](#)], EU-SILC

Az ír szociális védelmi rendszer összességében hatékonynak bizonyult a szegénység kockázatának enyhítésében, noha egyes csoportok még mindig nagyobb kockázatokkal szembesülnek, és kihívásokról számoltak be a kisgyermekkorai nevelés és gondozás terén. A szociális transfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt általános hatása (56,4 %, szemben a 35,3 %-os uniós átlaggal) Írországot a „legjobban teljesítők” közé sorolja. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata összességében és a gyermekek esetében „átlagos”; mindazonáltal a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok, különösen az egyedülálló szülők, a nomád életmódot folytatók és a fogyatékkal élő személyek, valamint az idősek (65 felettiek) nagyobb kockázatokkal szembesülnek. A 3 évnél fiatalabb gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvétele továbbra is „figyelemmel kísérendő”, annak ellenére, hogy 4 százalékponttal 19,1 %-ra javult. Ennek egyik fő oka az volt, hogy a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés költsége 2022-ben a legtöbb háztartástípus esetében a legmagasabbak között volt az EU-ban, bár a közelmúltban csökkent. A gyermekgondozás hozzáférhetőségének és megfizethetőségének javítására irányuló, folyamatban lévő erőfeszítések a részvételre és a nők foglalkoztatására is kedvező hatást gyakorolhatnak. Végezetül a lakhatási költségek által túlterhelt háztartások aránya „az átlagosnál jobb”, bár a lakáskínálat egyértelműen szűkös. Különösen kritikus a szociális lakhatás hiánya és a megfizethetőség alacsony szintje, ami rekordszintű hajléktalanságot eredményezett. Írország szabályozási reformokkal és a lakásszektorba irányuló erőteljes közberuházásokkal igyekszik kezelni a kérdést.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításainak fényében, különös tekintettel a „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutatóra, **úgy tűnik, hogy Írország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Görögország

A görög munkaerőpiac javult, és bizonyította rezilienciáját a Covid19 és az energiaválság idején, bár az ország még mindig jelentős kihívásokkal néz szembe. Görögországban 2022-ben a teljes munkaképes korú népesség 66,3 %-át foglalkoztatták, ami 8 százalékponttal több, mint 2020-ban, bár jóval elmarad a 74,6 %-os uniós átlagtól, ami bizonyos népességcsoportok foglalkoztathatósági kihívásait tükrözi. A szociális eredménytábla mind a fiatalok, mind a nők esetében „kritikus helyzeteket” mutat. Bár a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok aránya 2020 és 2022 között 3,2 százalékponttal csökkent, továbbra is magas (2022-ben 15,3 %, szemben a 11,7 %-os uniós átlaggal). Annak ellenére, hogy 2020 és 2022 között 7,2 százalékponttal nőtt, a nők foglalkoztatási rátája (55,9 %) az egyik legalacsonyabb az EU-ban, ami a nemek közötti legnagyobb foglalkoztatási különbséget idézi elő az EU-ban (21,0 százalékpont). Másrészt Görögország „átlagos” teljesítményt nyújt a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége terén, mivel a fogyatékossgal élő személyek munkanélküliségi rátája és tartós munkanélküliségi rátája 2022-ben 12,5 %-ra, illetve 7,7 %-ra csökkent. Végezetül, a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelme, amely 2022-ben 79,9 %-ot tett ki, továbbra is a 2008-as szint alatt maradt, és szoros nyomon követést igényel a „kritikus helyzet” és a magas infláció hatásának fényében.

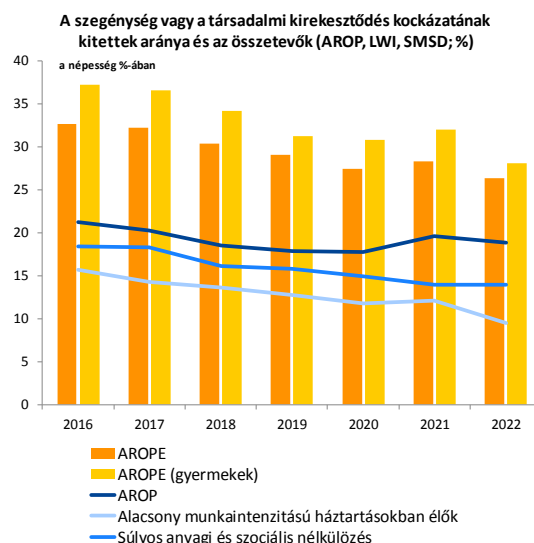
A szegénység és az egyenlőtlenség kockázata csökkent, bár a szociális védelmi rendszer hatékonysága és a kielégítetlen egészségügyi szükségletek továbbra is komoly kihívást jelentenek. 2022-ben a (a nyugdíjaktól eltérő)

szociális transzferek 20,3 %-kal (ez 15 százalékponttal az uniós átlag alatt van) csökkentették a szegénységet Görögországban – ez „kritikus helyzet”. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE), valamint ugyanez a mutató a gyermekek körében tovább csökkent a 2021-es 28,3 %-ról, illetve 32 %-ról 2022-ben 26,3 %-ra, illetve 28,1 %-ra. A helyzet mindkét esetben „kritikus” szintről „gyenge, de javuló” szintre javult, bár az értékek még mindig jóval meghaladják a vonatkozó uniós átlagokat (21,6 % és 24,7 %). A jövedelmi ötödök arányával mért

egyenlőtlenség szintén csökkent a 2021. évi 5,8-ról 2022-ben 5,3-ra, amely nagyjából megegyezik a 2020-as szinttel. A lakhatási költségek által túlterhelt háztartásokban élők aránya a 2020. évi 33,3 %-ról 2022-ben 26,7 %-ra csökkent, így „gyenge, de javuló” megjelöléssel jellemezhető. A Covid19-válság fényében az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek 9 %-ra nőttek (ez 6,8 százalékponttal meghaladja az uniós átlagot), ez „kritikus helyzet”.

A zöld és digitális kettős átállásra tekintettel Görögország továbbra is prioritásként kezeli a felnőttek digitális készségeinek elsajátítását. 2021-ben a felnőttek 52,5 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, ami 1,4 százalékponttal elmaradt az uniós átlagtól. A korai iskolaelhagyók aránya jóval az uniós átlag alatt maradt (4,1 %, szemben a 9,6 %-os uniós átlaggal), bár 2022-ben 0,9 százalékponttal nőtt, ezért „jó, de figyelemmel kísérendő”. Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya 2022-ben 3,2 százalékponttal 29,1 %-ra csökkent, és az „átlagos” kategóriába sorolható (uniós átlag: 35,7 %).

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Görögország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

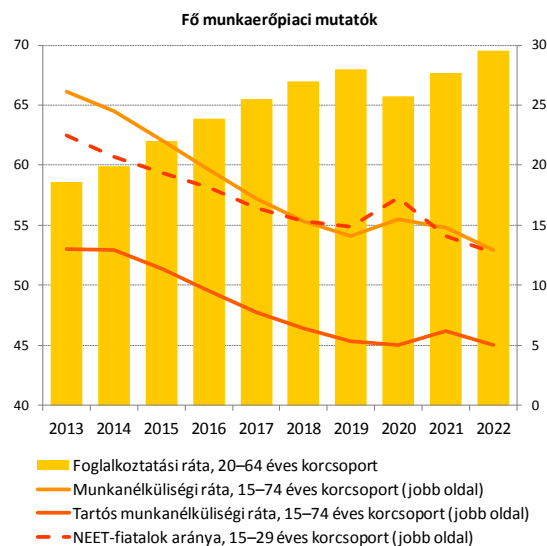

Forrás: Eurostat [ilc_pecs01], [tepsr_lm430], [ilc_li02], [tespm030], EU-SILC.

Spanyolország

A spanyol munkaerőpiac – erőteljes fellendülése ellenére – jelentős kihívásokkal néz szembe.

A foglalkoztatási ráta 2022-ben 69,5 %-ra nőtt, meghaladva a válság előtti (2019-es) 68 %-os szintet. Ez azonban továbbra is jóval elmarad a 74,6 %-os uniós átlagtól, így „kritikus helyzetnek” minősül²⁷⁶. Csökkenő tendenciájuknak köszönhetően a munkanélküliségi rátának és hosszú távú komponensének besorolása 2022-ben a „kritikus helyzet” szintről „gyenge, de javuló” szintre változott, bár továbbra is jelentősen meghaladja az uniós átlagot (12,9 %, illetve 6,2 %, valamint 5 %, illetve 2,4 %)¹. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2022-ben 12,7 %-ra javult, de továbbra is „figyelemmel kísérendő”.

Az ifjúsági munkanélküliség továbbra is magas, 29,8%; Melillában 52,4 %-ot, Ceutában 44,4 %-ot, a Kanári-szigetek legkülső régiójában pedig 43,9 %-ot ért el. Igaz, az elmúlt években jelentősen javult a helyzet. Pozitívumnak tekinthető, hogy a nemek közötti foglalkoztatási különbség „átlagos”, és a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége Spanyolországot a „legjobban teljesítők” közé emeli. Ugyanakkor a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése továbbra is „kritikus”, és még mindig a 2008-as kiindulási szint alatt marad.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], EU LFS.

Spanyolország kihívásokkal néz szembe a korai iskolaelhagyásra vonatkozó uniós mutatóval kapcsolatban, miközben a digitális készségek terén viszonylag jól teljesít. A korai iskolaelhagyók aránya 2022-ben kismértékben, 13,9 %-ra nőtt (szemben a 9,6 %-os uniós átlaggal), így a „gyenge, de javuló” szintről „kritikus helyzet” szintre romlott. A regionális egyenlőtlenségek továbbra is fennállnak: a keleti és déli területeken különösen jók, a keleti és északnyugati régiókban pedig rosszabbodnak az eredmények. Másrészt Spanyolország „az átlagnál jobb” teljesítményt nyújt a digitális készségek terén: 2021-ben a felnőtt lakosság 64,2 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), ami támogatja a zöld és digitális átállást, valamint a munkaerő általánosabb továbbképzését és átképzését.

²⁷⁶ Megjegyzés: Spanyolország foglalkoztatási és munkanélküliségi rátájának meghatározása 2021-ben és 2022-ben eltérő, mivel Spanyolország az átmenetileg elbocsátott munkavállalókat is figyelembe veszi (lásd: [Eurostat-metaadatok](#)).

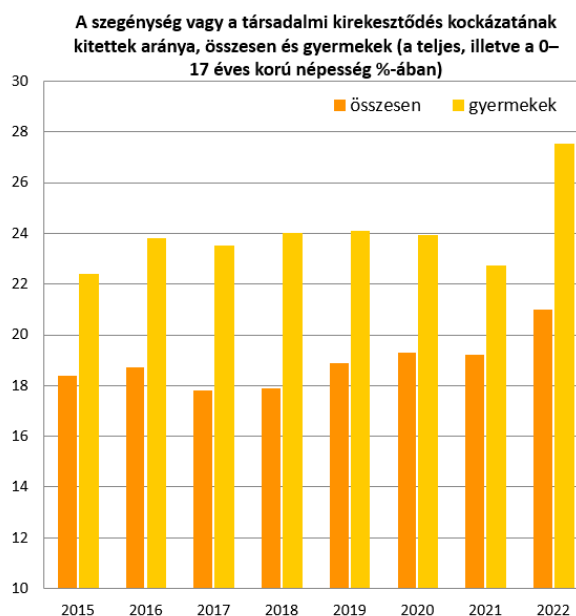
Spanyolországnak kihívásokkal kell szembenéznie a szociális védelem és a társadalmi befogadás terén. Mind a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, mind a jövedelmi ötödök aránya „gyenge, de javuló”, bár a szintek még mindig viszonylag magasak: 2022-ben 26 %, illetve 5,6. Emellett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2022-ben 32,2 % volt (7,5 százalékponttal haladta meg a 2022. évi uniós átlagot), és az elmúlt három évben nem mozdult el a „kritikus helyzet” szintről. Ebben az összefüggésben a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása (2022-ben 27,4 % volt, szemben a 35,3 %-os uniós átlaggal) viszonylag alacsony és „figyelemmel kísérendő”. Pozitívum, hogy Spanyolország továbbra is „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek tekintetében. Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, három év alatti gyermekek aránya „jó, de figyelemmel kísérendő” a 2022. évi jelentős (55,3 %-ról 48,6 %-ra történő) csökkenésnek tulajdoníthatóan, ami részben a megfizethetőséggel kapcsolatos, továbbra is fennálló problémákhoz kapcsolódik.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Spanyolország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Franciaország

Franciaország erős szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, de nyilvánvalóbb szegénységi

kockázatokkal szembesül. Összességében Franciaország „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében, és a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség aránya 2022-ben valamivel az uniós átlag alatt maradt (21,0 %, illetve 21,6 %). Mindazonáltal a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya az előző évhez képest 1,8 százalékponttal nőtt, ami

Forrás: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC; 2022-ben az idősor megtörik.

eltér az uniós tendenciától²⁷⁷. A növekvő inflációval összefüggésben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2022-ben²⁷⁸ jelentősen (4,7 százalékponttal) 27,4 %-ra nőtt, ami jóval meghaladja a 24,7 %-os uniós átlagot. Mindkét fejlemény „figyelemmel kísérendő”. A háztartások bruttó hazai jövedelmének növekedése 2021-ben 1,1 százalékponttal elmaradt az uniós átlagtól. A jövedelmi ötödök aránya alapján mért egyenlőtlenség továbbra is „átlagos”, jóllehet, 2018 óta főként növekvő tendenciát mutat. A legkülső régiók a szociális eredménytábla valamennyi területén lényegesen rosszabbul teljesítenek, mint Franciaország nagyvárosi régiói.

²⁷⁷ Törés az idősorban: az FR-SILC felmérés 2022-ben először 4 tengerentúli megyét is (Francia Guyana, Réunion, Martinique és Guadeloupe) magában foglalt.

²⁷⁸ Ez a növekedés a fent említett tengerentúli megyék bevonása ellenére is magasnak tűnik.

A francia munkaerőpiaci teljesítmény a gazdaság 2022 második felében tapasztalt lassulása, az ellátás terén jelentkező szűk keresztmetszetek és a magas energiaárak ellenére tovább javult. 2021 és 2022 között a munkanélküliségi ráta 0,6 százalékponttal 7,3 %-ra csökkent (2023 II. negyedévében 7,2 %), ami 2008 óta a legalacsonyabb szint, de mégis „figyelemmel kísérendő”, mivel az uniós átlaghoz viszonyított teljesítmény már második alkalommal romlott²⁷⁹. Az ifjúsági munkanélküliség, valamint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülők (NEET-fiatalok) aránya is javult, miközben a legkülső régiókban továbbra is magas maradt. Egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok munkaerőpiaci integrációja továbbra is kihívást jelent, különösen az EU-n kívül születettek és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők számára. A nemek közötti foglalkoztatási különbség „az átlagosnál jobb” (2022-ben 5,8 százalékpont, szemben a 9,1 százalékpontos uniós átlaggal). A fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége 2021 és 2022 között 3,3 százalékponttal csökkent, de továbbra is jelentős, 20,8 százalékpont.

Franciaország összességében jól teljesít a szociális eredménytábla esélyegyenlőségi mutatói tekintetében. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek, valamint a korai iskolaelhagyók aránya „átlagos” (2021-ben 62 %, 2022-ben pedig 7,6 % volt). Franciaország „legjobban teljesítő” az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya tekintetében. Mindazonáltal az oktatási rendszert a gyengén teljesítők és a nagy egyenlőtlenségek jelentős aránya jellemzi.

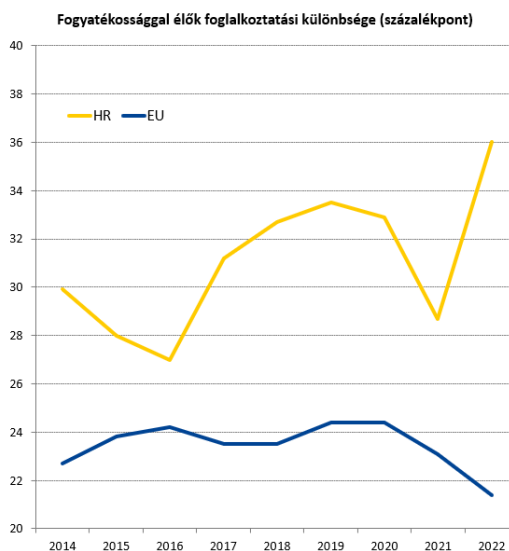
A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Franciaország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁷⁹ Franciaország foglalkoztatási és munkanélküliségi rátájának meghatározása 2021-ben és 2022-ben eltérő, mivel Franciaország az átmenetileg elbocsátott munkavállalókat is figyelembe veszi (lásd: [Eurostat-metaadatok](#)).

Horvátország

Horvátország 2021-ben és 2022-ben erőteljes fellendülést tapasztalt, de még mindig jelentős munkaerőpiaci kihívásokkal néz szembe. A 2021 óta

bekövetkezett némi javulás ellenére a foglalkoztatási ráta 2022-ben még mindig jelentősen alacsonyabb volt az uniós átlagnál (69,7 %, illetve 76,4 %), és két egymást követő évben is „kritikus” volt. Míg a munkanélküliségi és a tartós munkanélküliségi ráta megközelíti az uniós átlagot (2022-ben 7 %, illetve 2,4 %), a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) százalékos aránya továbbra is „figyelemmel kísérendő”: 2022-ben 13,3 % volt, szemben a 11,7 %-os uniós átlaggal, még az előző évhez képest enyhe csökkenést követően is. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége „kritikus”: az egyik legmagasabb szint jellemzi (36 százalékpont, szemben a 24,4 százalékpontos uniós átlaggal), és romló tendenciát mutat.

Forrás: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC

Horvátországnak kihívásokkal kell szembenéznie a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén. Míg a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya mind a teljes népesség (19,9 %, illetve 21,6 %), mind a gyermekek (18,1 %, illetve 24,7 %) esetében továbbra is az uniós átlag alatt van, a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása 2020 óta „kritikus”, és 2022-ben jelentősen alacsonyabb (20,4 %), mint az uniós átlag (35,3 %). Ezt a jelenlegi magas megélhetési költségeknek a szegénység kockázatára gyakorolt lehetséges hatásával kapcsolatban is szorosan figyelemmel kell kísérni.

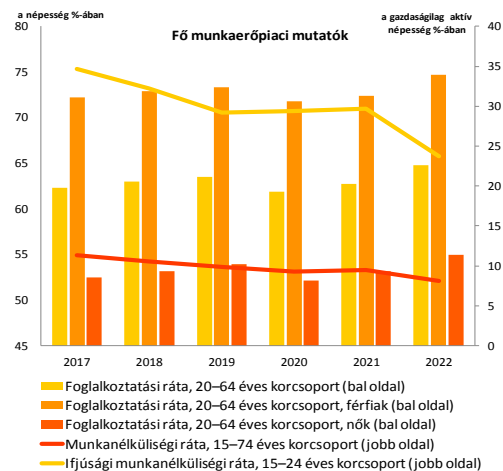
Horvátország viszonylag jól teljesít a korai iskolaelhagyás és a digitális készségek terén. Az ország továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik a korai iskolaelhagyók aránya tekintetében, amely 2022-ben 2,3 % volt, szemben a 9,6 %-os uniós átlaggal. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek 63,3 %-os aránya 2021-ben szintén „átlag feletti” volt az 53,9 %-os uniós átlaghoz képest, ami fontos a zöld és digitális átállás támogatása szempontjából. Másrészt az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya az utóbbi időben jelentősen (a 2021. évi 33,3 %-ról 2022-ben 27,5 %-ra) csökkent, ami 8,2 százalékponttal alacsonyabb az uniós átlagnál, és „figyelemmel kísérendő”.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Horvátország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Olaszország

A foglalkoztatás erőteljes fellendülése ellenére Olaszország jelentős munkaerőpiaci kihívásokkal néz szembe. A „méltányos munkafeltételek” tárgykörben a szociális eredménytábla egyes mutatói „kritikus helyzetre” utalnak. Bár a foglalkoztatási ráta 2022-ben 64,8 %-os rekordot ért el, közel 9,8 százalékponttal elmarad az uniós átlagtól, így Olaszország az egyik legrosszabbul teljesítő ország az EU-ban. A nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben 19,7 százalékpont volt; és 2020 óta változatlan maradt. Majdnem kétszer akkora (10,7 %), mint az uniós átlag: ez „kritikus helyzet”. Továbbra is magas a nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás előfordulása, különösen a fiatalok és a férfiak esetében. Emellett a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének (GDHI) 2021-ben bekövetkező 94,6 %-os növekedése még mindig jelentősen elmaradt a 2008-as, 109,9 %-os uniós átlagtól, és a magas infláció miatt 2022-ben 93,8 %-ra csökkent, ami szintén „kritikus helyzetre” utal. Másrészt Olaszország teljesítménye javult a munkanélküliség és annak hosszú távú komponense tekintetében: 2022-ben mindkét mutató „gyenge, de javuló” volt. Végezetül, ami a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségét illeti, Olaszország következetesen a „legjobban teljesítők” közé tartozik.

Olaszország jelentős munkaerőpiaci

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

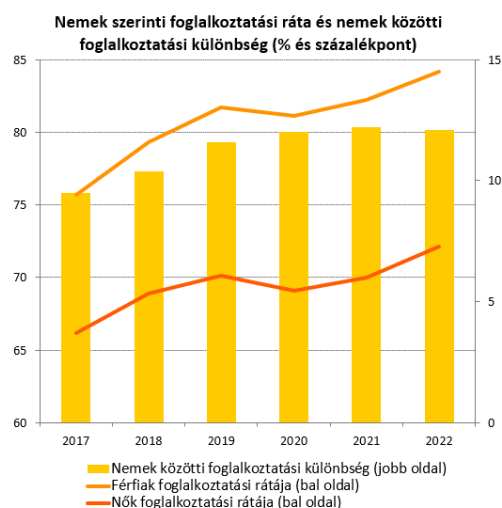
Bár a fiatalok helyzete a javulás jeleit mutatja, Olaszország oktatási és képzési rendszere továbbra is kihívásokkal néz szembe. Nevezetesen, Olaszországban a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 2021-ben 45,6 % volt, jóval az uniós átlag (53,9 %) alatt, így továbbra is „figyelemmel kísérendő” maradt, többek között a zöld és digitális átállás támogatásában rejlő potenciál fényében. A korai iskolaelhagyók, valamint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) helyzete némileg javult az előző évhez képest, és most „gyenge, de javuló”. A 19 %-os aránynak betudhatóan azonban továbbra is Olaszországban az egyik legmagasabb a NEET-fiatalok aránya az EU-ban (uniós átlag: 11,7 %).

Ami a szociális védelmet és a társadalmi befogadást illeti, a közelmúltbeli előrelépések ellenére van még mit javítani. A „szociális védelem és befogadás” terület három mutatója „figyelemmel kísérendő”, és valamennyi mutató – kivéve az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek – rosszabbul teljesít az uniós átlagnál. 2022-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek teljes aránya (AROPE) kismértékben, 24,4 %-ra csökkent, ugyanakkor továbbra is magas, és a szegénységi arány 2021-hez képest önmagában változatlan maradt. Hasonlóképpen a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya a gyermekek körében a 2021. évi 29,7 %-ról 2022-ben 28,5 %-ra csökkent. Emellett 2022-ben a szociális transzferek mindössze 25,8 %-kal csökkentették a szegénységet Olaszországban (a 35,3 %-os uniós átlaghoz képest), és hatékonyságuk „figyelemmel kísérendő”. Végezetül a jövedelmi ötödök arányával mért jövedelmi egyenlőtlenségek ugyanolyan dinamikát mutatnak, mint a szegénység: bár 2022-ben kismértékben csökkent, az arány (5,6 %) „figyelemmel kísérendő”.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 8 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Olaszország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Ciprus

A ciprusi munkaerőpiac összességében megfelel az uniós átlagnak, de egyes népességcsoportok még mindig kihívásokkal néznek szembe. A foglalkoztatási ráta 2022-ben elérte a 77,9 %-ot, majd 2023 második negyedévében tovább, 79,0 %-ra nőtt (az uniós átlag: 75,4 %), ami majdnem rekordszintet jelent. Ugyanakkor a munkanélküliség viszonylag alacsony, 2022-ben 6,8 % volt, bár még mindig valamivel meghaladta a 6,2 %-os uniós átlagot, míg hosszú távú komponense (2,3 %; az uniós átlag 2,4 %) összhangban volt ezzel a 2021. évi kismértékű növekedést követően. Cipruson a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége megközelíti a 25,7 százalékpontos uniós átlagot, és az előző évhez képest csökkent. Ugyanakkor a fiatalok és a nők munkaerőpiaci integrációja továbbra is gyenge. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya még mindig nagyon magas, 14,7 % (szemben a 11,7 %-os uniós átlaggal), és az előző évhez képest romlott az uniós átlaghoz képest (annak ellenére, hogy abszolút értelemben csökkent), így a „figyelemmel kísérendő” állapotból a „kritikus helyzet” felé mozdult el.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], EU LFS.

Míg a foglalkoztatási ráta mind a férfiak, mind a nők esetében nőtt, a nemek közötti foglalkoztatási különbség két egymást követő évben is „figyelemmel kísérendő” maradt a viszonylag magas és növekvő szint miatt (12,1 százalékpont a 10,7 százalékpontos uniós átlaghoz képest). Az intézményes gyermekgondozásban a három évnél fiatalabb gyermekek aránya Cipruson 24,4 % volt, ami jóval elmarad az uniós átlagtól (35,7 %), miután az előző évhez képest jelentős visszaesés következett be. Mivel az intézményes gyermekgondozás fontos a gondozási feladatokat ellátó személyek munkaerőpiaci részvétele szempontjából, ez egy „figyelemmel kísérendő” helyzet. Végezetül, a háztartások egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló reáljövedelme a 2021-től kezdődő enyhe romlást követően még mindig a 2008-as szint alatt maradt („figyelemmel kísérendő” helyzet).

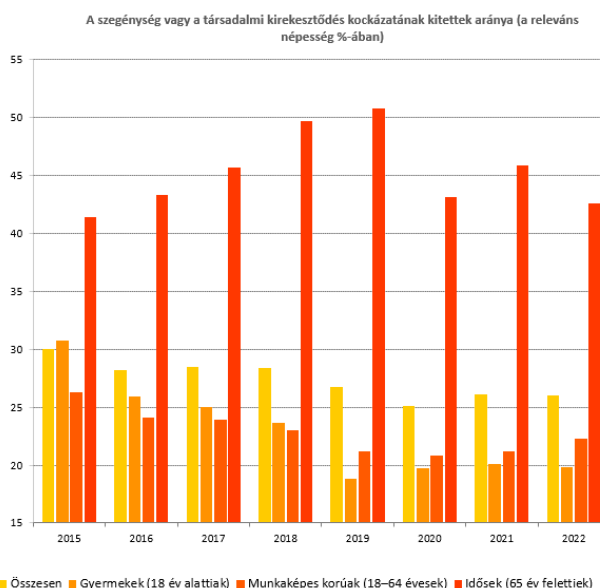
A készségfejlesztés javulást mutat, de továbbra is vannak kihívások. A korai iskolaelhagyók aránya a 2021. évi 10,2 %-ról 2022-ben 8,1 %-ra csökkent, és most „az átlagosnál jobb”. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 2021-ben meglehetősen alacsony, 50,2 % volt (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), és továbbra is „figyelemmel kísérendő” egy olyan területen, amely támogatja a zöld és digitális átállást.

Cipruson a szociális védelmi rendszer hatékonynak bizonyul a jó szociális eredmények előmozdítására. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata 2022-ben 16,7 % volt (szemben a 21,6 %-os uniós átlaggal), a gyermekek esetében ez az arány 18,1 % (a 24,7 %-os uniós átlaghoz viszonyítva), és az ország mindkét dimenzióban „az átlagosnál jobb” teljesítményt ért el. Ez többek között a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatását, amely „átlagos” (31,2 %, a 35,3 %-os uniós átlaghoz viszonyítva), valamint az alacsony lakásköltség-túlterheltségi arányt tükrözi, amely esetében Ciprus a „legjobban teljesítő” minősítést kapta. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet 0,1 %, ami az egyik legalacsonyabb az EU-ban, ami ugyancsak a „legjobban teljesítő” minősítést rendeli az országhoz.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Ciprus nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Lettország

Míg Lettország egyes területeken átlagosan teljesít, összességében jelentős kihívásokkal néz szembe a szociális területen. A gyermekek szegénységi kockázatával kapcsolatos átlagos teljesítmény mellett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) 2022-ben 26 % volt, ez az egyik legmagasabb arány az EU-ban, jóval a 21,6 %-os uniós átlag felett. Miután az ország relatív teljesítménye e tekintetben két egymást követő évben romlott, ez immár „kritikus helyzet”. Ezenkívül az idősek 42,6 %-a van kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának – ez jelentősen nagyobb arány, mint a teljes népesség körében. Emellett a jövedelmi egyenlőtlenség az elmúlt három évben tartósan „kritikus” volt, és a jövedelmi ötödök aránya az egyik legmagasabbnak bizonyult (2022-ben 6,3 volt, szemben a 4,7-es uniós átlaggal). A minimáljövedelem reformja²⁸⁰ és a minimálbér emelése (2023-ban legalább 620 EUR-ra, 2024-ben pedig legalább 700 EUR-ra) a szegénységgel és egyenlőtlenséggel kapcsolatos kihívások kezelésére irányul. Ezen intézkedések hatását

azonban eddig befolyásolták a Lettországban 2023 első hónapjaiban és 2022 végén tapasztalt magas, bár most csökkenő inflációs ráták. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek romlásáról számoltak be, amely 2022-ben a lakosság 5,4 %-át érintette (a 2,2 %-os uniós átlaggal szemben), ez „kritikus helyzet”. Ez a 2021-ben rögzített „gyenge, de javuló” helyzetet követte, amely egybeesett a Covid19-világjárvány hatásainak enyhítését célzó további ideiglenes egészségügyi beruházásokkal. A függőben lévő egészségügyi reform várhatóan nagyobb lefedettséget és jobb minőségű, jogszabályban előírt egészségügyi szolgáltatásokat biztosít a lakosság számára.

²⁸⁰

A minimumjövedelem reformja a garantált minimáljövedelemre, az állami társadalombiztosítási ellátásra, a minimálnyugdíjra, valamint az árvák és a nagykorúság elérése után szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek anyagi támogatására vonatkozó minimumjövedelem-küszöbértékeket az egyenértékű fogyasztóra jutó medián minimumjövedelemhez köti.

A lett munkaerőpiac gyorsan kilábal a Covid19-válságból. 2022-ben a foglalkoztatási ráta (a 2021. évi 75,3 %-ról) 77,0 %-ra nőtt, és csak kismértékben maradt el a világjárvány előtti szintektől („átlagos” minősítés). Lettország a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében a „legjobban teljesítők” közé tartozik, míg a NEET-fiatalok viszonylatában „átlagos” a besorolása. Az ország a fogyatékossgal élők korábbi foglalkoztatási különbsége tekintetében is „legjobban teljesítő” volt, azonban jelenleg „átlagos” a közelmúltbeli növekedés miatt, ugyanakkor kissé elmaradt az uniós átlagtól (2022-ben 20,8 százalékpont a 21,4 százalékponttal szemben).

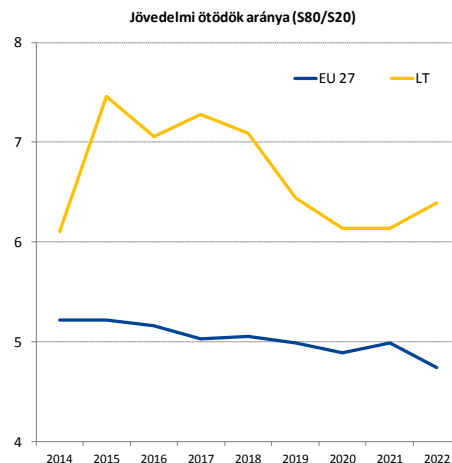
Lettország teljesítménye összességében „átlagos” az oktatás és a készségek terén. A korai iskolaelhagyók aránya 2022-ben 6,7 % volt (szemben a 9,6 %-os uniós átlaggal), azaz a 2021-es 7,3 %-ról tovább csökkent. A 2016 óta tartó pozitív tendencia várhatóan folytatódni fog a szakképzési reformok közelmúltbeli bevezetésével, ami nagyobb rugalmasságot biztosít. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 50,8 % volt (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), ami szintén „átlagos” teljesítményt jelent egy olyan területen, amely támogatja a zöld és digitális átállást.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Lettország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Litvánia

Litvánia kihívásokkal néz szembe a társadalmi befogadással és a szociális védelemmel kapcsolatban.

A szociális védőháló megfelelősége továbbra is alacsony. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányában (AROPE) megfigyelt (2021-ben 23,5 %-ra) csökkenő tendencia megfordult, és 2022-ben az említett arány 24,6 %-ra nőtt, „figyelemmel kísérendő” helyzetet teremtve. Ezenkívül a jövedelmi ötödök aránya alapján mért egyenlőtlenség az EU-ban a legmagasabbak közé tartozik, és az elmúlt két évben „kritikus” maradt. 2022-ben a népesség leggazdagabb

20 %-ának jövedelme több mint hatszor magasabb volt, Forrás: Eurostat [tessi180], EU LFS.

mint a legszegényebb 20 % jövedelme, és 2021 óta kismértékben nőtt, miközben az EU-ban csökkenés következett be. Pozitívum, hogy Litvánia a harmadik egymást követő évben a háztartások rendelkezésre álló jövedelmek növekedését tekintve a „legjobban teljesítők” közé tartozik, ami a folyamatos felzárkózás jele, és a lakásköltség-túlterheltségi arány „az átlagosnál jobb”.

A készségfejlesztéssel kapcsolatban továbbra is vannak kihívások. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (2021-ben 48,8 %) jóval az uniós átlag (53,9 %) alatt volt, és így „figyelemmel kísérendő”, többek között a zöld és digitális átállás támogatásához felmerülő készségigények fényében is. Bár 2020 és 2022 között jelentős javulást lehetett megfigyelni az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek arányában (ami 16,2 %-ról 22,8 %-ra nőtt), az elmúlt három évben az arány továbbra is a legalacsonyabbak közé tartozik az EU-ban, és a világjárvány előtti (2019-es) 26,6 %-os szint alatt van: a helyzet „figyelemmel kísérendő”. Ezzel szemben Litvánia teljesítménye a korai iskolaelhagyók tekintetében a 2020-as „jó, de figyelemmel kísérendő” szintről 2022-ben a „legjobban teljesítő” szintre javult.

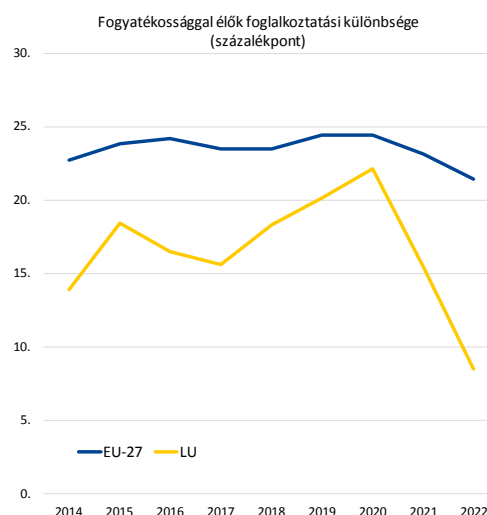
A Covid19-válságot követően a munkaerőpiac általánosságban erőteljesen helyreállt, a fogyatékossgal élő személyek helyzete viszont romlott a szociális eredménytábla kiemelt mutatója szerint. Az általános foglalkoztatási ráta 2022-ben 79,0 % volt (a 2021. évi 77,4 %-hoz képest), ami az előző évekhez hasonlóan „az átlagosnál jobb” (az uniós átlag 76,2 %). Ugyanakkor a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége a 2021. évi 23,9 százalékpontból 35 százalékpontba nőtt (a 21,4 százalékpontos uniós átlaghoz képest), ami két egymást követő évben már a második romlás (az „átlag feletti” szintről „kritikus” szintre); a közelmúltban tett szakpolitikai erőfeszítések ebben még nem tükröződnek²⁸¹. Mind a tartós munkanélküliségi ráta, mind a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya javult (ez utóbbi a 2020. évi 13 %-ról 2022-ben 10,7 %-ra csökkent), és a 2020-as „figyelemmel kísérendő” szintről 2021-ben és 2022-ben az „átlagos” szintre mozdult el. Végezetül Litvánia hagyományosan „legjobban teljesítő” a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében: a mutató értéke 0,8 százalékpont, a férfiak és a nők foglalkoztatási rátája pedig viszonylag magas (2022-ben 79,4 %, illetve 78,6 % volt).

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Litvánia a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁸¹ Az Állami Társadalombiztosítási Alap adminisztratív adatai szerint a fogyatékossgal élő foglalkoztatottak száma 4,2%-kal nőtt.

Luxemburg

A munkaerőpiac gyorsan kilábalta a Covid19-válságból, és a gazdasági tevékenység közelmúltbeli lassulása ellenére is rugalmas marad. Ez tükröződik a „méltányos munkafeltételek” területén elért általános jó teljesítményben is. A foglalkoztatási ráta 2022-ben új, valamivel az uniós átlag feletti magas szintet ért el (74,8 %), miközben a munkanélküliségi ráta 4,6 %-ra csökkent. A tartós munkanélküliség 2020-ban és 2021-ben nőtt, de 2022-ben visszaállt a világjárvány előtti alacsony szintre (1,3 %), most „az átlagosnál jobb”. Ugyanez vonatkozik a nemek közötti foglalkoztatási különbségre is, amely jelentősen, a 2021. évi 7,4 százalékponttól 2022-ben 6,5 százalékpontra csökkent. Emellett a második évben Luxemburg az egyik legjobban teljesítő országnak bizonyult a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége terén²⁸² (8,5 százalékpont, szemben a 21,4 százalékpontos uniós átlaggal). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya – bár jóval az uniós átlag alatt maradt – 2020-ban és 2021-ben nőtt, azonban 2022-ben jelentősen, 6,8 %-ra csökkent, és „az átlagosnál jobb” szintre került. Bár a háztartások egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló reáljövedelem-indexe (2008 = 100) megközelíti az uniós átlagot (111,9, illetve 109,5), ez a mutató továbbra is „figyelemmel kísérendő” marad, mivel kismértékben csökkent egy olyan időszakban, amikor más tagállamokban növekedés volt tapasztalható.

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

²⁸² Luxemburg esetében 2021-ben, 2022-ben és 2023-ban valamennyi EU-SILC-alapú mutató esetében az idősor megtörik.

Luxemburg jelentős teljesítményt ért el az oktatás és a készségek terén. Ezen a szakpolitikai területen az ország többnyire „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt. Noha a világiárvány alatt nőtt a korai iskolaelhagyók aránya, 2022-ben jelentősen csökkent, és az „átlagosnál jobb” szintre került. 2021-ben a felnőttek 63,8 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, ez közel 10 százalékponttal haladja meg az uniós átlagot, támogatva a zöld és digitális átállást. Luxemburg továbbra is azon tagállamok közé tartozik, ahol az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya a legnagyobb, ugyanakkor a 2022. évi jelentős romlás miatt (az arány 2021-ben 62 %-ról 54,7 %-ra esett vissza) most „jó, de figyelemmel kísérendő”.

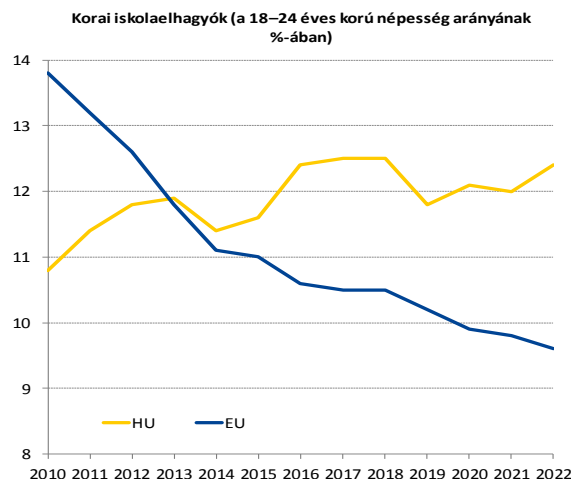
Luxemburgban összességében jó a szociális helyzet, de vannak kihívások a lakhatási költségekkel kapcsolatban¹. Az országban 2022-ben jelentősen javult a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (különösen a gyermekek esetében), és az ország mindkettő esetében „az átlagosnál jobb” teljesítményt ért el. A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek „átlagos”, illetve „az átlagosnál jobb” szinten vannak. Ezzel szemben a lakásköltség-túlterheltségi arány jelentős mértékben romlott, és „az átlagosnál jobb” szintről „kritikus helyzet” szintre csökkent, ami a nagyon magas lakásár-emelkedések hatását tükrözi.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 1 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Luxemburg nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Magyarország

Magyarország jelentős kihívásokkal néz szembe az oktatás és a készségfejlesztés terén.

Különösen az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya alacsony (2022-ben 12,9 %, szemben a 35,9 %-os uniós átlaggal), és 2021 óta csökken, ami az elmúlt két évben „kritikus helyzetre” utal. A korai iskolaelhagyók aránya ugyancsak a „kritikus helyzet” szinten maradt: a 2021. évi 12,0 %-ról 2022-ben 12,4 %-ra nőtt, szemben a csökkenő uniós tendenciával. A romák esetében ez az arány 2022-ben hatszor magasabb volt, mint a népesség többi részénél (64,3 %, illetve 9,4 %). Emellett Magyarországon a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (49,1 %) alacsonyabb, mint az uniós átlag (2021-ben 53,9 %) és így „figyelemmel kísérendő”, és különösen alacsony ez az arány az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek és az 55 év felettiek körében. Ezen oktatási és készségfejlesztési kihívások kezelése segíthet a munkaerő- és szakemberhiány kezelésében, valamint a méltányos zöld és digitális átállás támogatásában.

Forrás: Eurostat [sdg_04_10], EU LFS.

Magyarország a szociálpolitika területén kihívásokkal néz szembe, amelyeket tovább súlyosbít a magas infláció. A szociális transzferek 36,7 %-kal csökkentik a jövedelmi szegénységet Magyarországon, ami nagyjából összhangban van az uniós átlaggal, de a mutató előző évhez viszonyított jelentős visszaesése miatt a helyzet „figyelemmel kísérendő”²⁸³. Míg Magyarországon a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázata a teljes népesség esetében „átlagos”, a gyermekek esetében pedig „az átlagosnál jobb” (18,4 %, illetve 18,1 %), a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya az egyik legmagasabb az EU-ban (2022-ben 9,1 %). A lakásköltség-túlterheltségi arány a 2021. évi 2,4 %-ról („az átlagosnál jobb”) 2022-ben jelentős mértékben, 8,1 %-ra emelkedett („figyelemmel kísérendő”), súlyosbítva számos alacsonyabb jövedelmű háztartás magas megélhetési költségeit.

A magyar munkaerőpiac jól átvészelte a Covid19-válságot, bár egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok esetében még mindig elmaradnak az eredmények. A munkaerőpiac gyorsan helyreállt, „az átlagosnál jobb” teljesítményt felmutatva a „méltányos munkafeltételek” területen (illetve „legjobb” teljesítményt hozva a háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése szempontjából), a foglalkoztatási ráta pedig 2022-ben rekordszintet, 80,2 %-ot ért el. Egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok azonban még mindig jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiachoz való hozzáférés és az ottani boldogulás tekintetében. Míg a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben 9,8 százalékpont volt, és továbbra is „átlagos”, a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 3,6 százalékponttal, nagyon magas szintre, 32,4 százalékpontra nőtt (szemben a 21,4 százalékpontos uniós átlaggal), ami „kritikus helyzet” a korábbi „figyelemmel kísérendő” után. Emellett az alacsony képzettségűek és a romák foglalkoztatási rátája jelentősen elmarad az átlagtól (38,7 %, illetve 47,3 % a 15–64 évesek korcsoportjában, szemben a 2022-es 74,4 %-os átlaggal).

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Magyarország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁸³

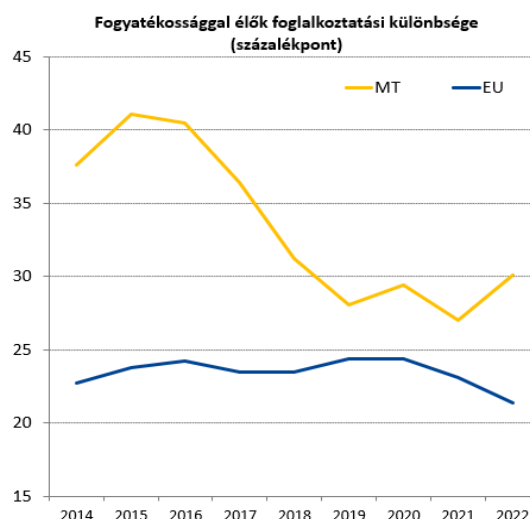
Bár e mutató esetében 2022-ben módszertani változás miatt Finnország kivételével az összes tagállam – köztük Magyarország – esetében is megtörik az idősor, az Eurostat által a régi módszertan alapján kiszámított (közszé nem tett) mutatók értéke 2022-ben is hasonló csökkenést mutat, és ugyanazt a „figyelemmel kísérendő” minősítést eredményezi, így a kapcsolódó következtetések változatlanok.

Málta

A máltai munkaerőpiac összességében erősen teljesít, de egyes népességcsoportok még mindig kihívásokkal néznek szembe. A foglalkoztatási ráta Máltán a legmagasabbak közé tartozott az EU-ban: 2022-ben 81,1 % volt (2023 II. negyedévében 82,7 %), ami a háztartások egy főre jutó bruttó jövedelmének alakulásával párhuzamosan „az átlagosnál jobb” helyzetet mutatott. A munkanélküliségi ráta 2022-ben 2,9 %-os történelmi

mélypontot ért el, míg a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya a 2021. évi 9,5 %-ról 2022-ben 7,2 %-ra csökkent (a 11,7 %-os uniós átlaghoz képest), így Málta mindkét területen elérte a „legjobban teljesítő” szintet. 2022-ben kismértékben, 1 %-ra nőtt a tartós munkanélküliségi ráta, amely „jó, de figyelemmel kísérendő”, bár jóval az uniós átlag (2,4 %) alatt maradt. A nemek közötti foglalkoztatási különbség (13,1 százalékpont) 2022-ben még mindig „gyenge, de javuló”, meghaladja a 10,7 százalékpontos

uniós átlagot, de 2021-hez képest 3,3 százalékponttal csökkent. Végezetül, a fogyatékossgal élő személyek kihívásokkal néznek szembe a munkaerőpiaci integráció terén, amint azt a fogyatékossgal élők viszonylag széles és egyre szélesedő foglalkoztatási különbsége is mutatja: a helyzet „figyelemmel kísérendő”. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége – miután 2019-ben viszonylag magas szinten stabilizálódott – 2022-ben tovább nőtt (3,1 százalékponttal), és 30,1 százalékpontot ért el, meghaladva az uniós átlagot (21,4 százalékpont).

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

Málta oktatási és képzési rendszere összességében jól teljesít, de továbbra is vannak kihívások a fiatalok számára. Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya 2022-ben 43,1 % volt (szemben a 35,7 %-os uniós átlaggal), ami „az átlagosnál jobb”. A korai iskolaelhagyók aránya csökkent, de még így is meghaladja kissé az uniós átlagot (2022-ben 10,1% volt, szemben a 9,6%-kal), és „figyelemmel kísérendő”, éles ellentétben a NEET-fiatalok aránya terén elért jó teljesítménnyel. 2021-ben Máltán a felnőttek 61,2 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel (bár az egyes készség szintek között nagy különbségek mutatkoznak), ami meghaladja az 53,9 %-os uniós átlagot, és támogatja a digitális és zöld átállást.

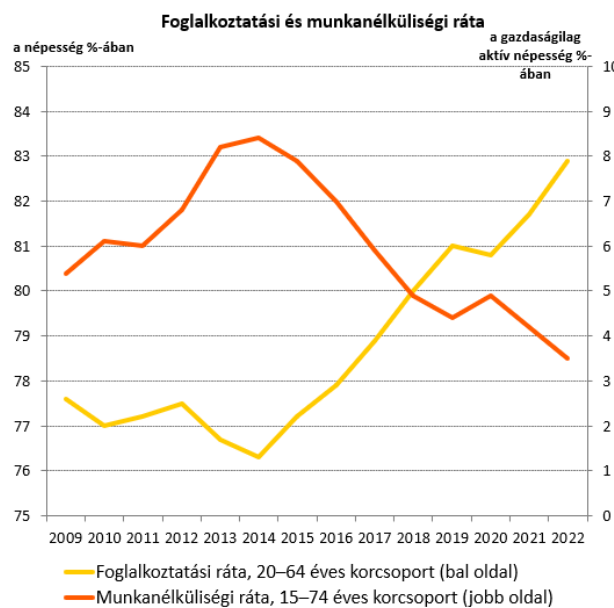
A máltai szociális helyzet összességében jó, bár a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatásával kapcsolatos kihívásokról számolnak be. Máltán a szegénység kockázata és a jövedelmi egyenlőtlenség „átlagos” szinten jelentkezik. 2022-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya összességében 20,1 %, a gyermekek esetében pedig 23,1 % volt (szemben a 21,6 %-os, illetve 24,7 %-os uniós átlaggal). Málta „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújtott a lakásköltség-túlterheltségi arány (2,9 %; uniós átlag: 9,1 %) és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek tekintetében (0,3 %; uniós átlag: 2,2 %). A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek azonban Máltán csekély hatást gyakorolnak a szegénység csökkentésére. A rögzített arány 26,4 %, amely jóval elmarad a 35,3 %-os uniós átlagtól, és „figyelemmel kísérendő”.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Málta nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Hollandia

A holland gazdaság gyorsan kilábalta a Covid19-válságból, és továbbra is viszonylag jól teljesít a munkaerőpiachoz kapcsolódó valamennyi szociális eredménytábla-mutató tekintetében. A foglalkoztatási ráta 2022-ben elérte a 82,9 %-ot (2023 II. negyedévében 83,6 % volt), ami az egyik legmagasabb az EU-ban, míg a munkanélküliség

továbbra is nagyon alacsony volt (2022-ben 3,5 %). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok aránya továbbra is a legalacsonyabbak közé tartozik az EU-ban, annak ellenére, hogy 2022-ben kismértékben (0,3 százalékponttal 4,2 %-ra) nőtt az EU-ban tapasztalható csökkenő tendenciával szemben (ez a „legjobban teljesítő” szintről a „jó, de figyelemmel kísérendő” szintre való romlást eredményez). Az összességében nagyon jó teljesítmény háttérében ugyanakkor a

Covid19-világjárvány súlyosbította a rendkívül szegmentált munkaerőpiac kockázatait, ami továbbra is az egyik legnagyobb strukturális kihívás Hollandiában. Míg a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben jóval az uniós átlag alatt maradt (7,9 százalékpont a 10,7 százalékponthoz képest), a részmunkaidős foglalkoztatás széles körben elterjedt, különösen a nők esetében. Ez a nemek közötti egyik legnagyobb szakadékot eredményezi az uniós részmunkaidős foglalkoztatás terén (2022-ben 42,3 százalékpont, szemben a 20,4 százalékpontos uniós átlaggal), valamint a nyugdíjak terén a nemek között fennálló jelentős egyenlőtlenséget von maga után (2022-ben 37,9 %, szemben a 26,0 %-os uniós átlaggal).

Hollandia továbbra is jelentős teljesítményt nyújt a készségfejlesztés terén. A korai iskolaelhagyók aránya továbbra is „az átlagosnál jobb” teljesítményt mutat (2022-ben 5,6 %), annak ellenére, hogy az előző évhez képest enyhe növekedés volt tapasztalható (0,5 százalékpont). 2021-ben a felnőtt lakosság 78,9 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, amely arány a legmagasabbak közé tartozik az EU-ban. A kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetben lévők (például az alacsony képzettségűek, a rugalmas vagy határozott idejű szerződéssel rendelkezők, a migráns háttérrel rendelkezők és a fogyatékossgal élő személyek) hatékony elérése azonban továbbra is fontos. A decentralizált végrehajtás következményeként előfordulhat, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok nem mindig részesülnek egyenlő vagy megfelelő támogatásban.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya Hollandiában továbbra is viszonylag stabil, és jóval az uniós átlag alatti. Egyes csoportoknak – például a migráns háttérrel rendelkezőknek és a fogyatékossgal élő személyeknek – továbbra is kihívással kell szembenéznük. A lakásköltség-túlterheltségi arány a 2020. évi 8,3 %-ról 2022-ben 10,0 %-ra nőtt, azaz némileg meghaladta a 9,1 %-os uniós átlagot. Ez különösen a szegénység kockázatának kitétt személyeket érinti, akiknél a lakásköltség-túlterheltségi arány 41,2 %.

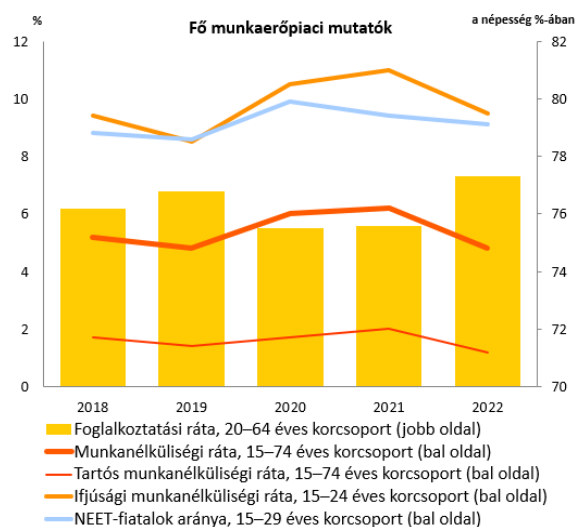
A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai fényében, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű mutatók hiányában úgy tűnik, hogy **Hollandia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Ausztria

Ausztriában a gazdasági lassulás jelei ellenére erőteljes munkaerőpiaci fellendülés következett be. 2022-ben a foglalkoztatási ráta javulást követően „átlagos” szinten volt (77,3 %), ugyanakkor 2023 II. negyedévében is ezen a szinten maradt, miután 2022 IV. negyedévében stagnált a GDP-növekedés. Mind a munkanélküliségi ráta, mind annak hosszú távú komponense meredeken csökkent (4,5 %-ra, illetve 1,2 %-ra), és „az

átlagosnál jobb” teljesítményt mutatott. Ezzel összefüggésben a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2022-ben tovább csökkent, 9,1 %-ra. Bár a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2022-ben 7,8 százalékpontra csökkent, és ezzel „átlagos” szinten maradt, az EU-ban a nők részmunkaidős foglalkoztatási rátája Ausztriában volt az egyik legmagasabb – 2022-ben 50,3 % –, és e tekintetben az egyik legnagyobb és egyre szélesedő volt a nemek közötti szakadék (39,7 százalékpont). Az

intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya 2022-ben jelentősen (5,5 százalékponttal), 23 %-ra csökkent (a 35,9 %-os uniós átlaghoz képest), és most „figyelemmel kísérendő”. Ez az alacsony arány, valamint a jó minőségű és megfizethető gyermekgondozás korlátozott kínálata potenciálisan káros hatással lehet a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira, és továbbra is jelentős mértékben hozzájárul a nők részmunkaidős foglalkoztatásának magas arányához. Végezetül, a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) a 2008-as szint alatt volt (2021-ben 97,9 %), és jelentősen elmaradt az uniós átlagtól (109,9). Bár az ország némileg kilábal a Covid19-válság okozta 2020-as visszaesésből, az egy főre jutó GDHI „gyenge, de javuló”.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], EU LFS.

Ausztria továbbra is jelentős teljesítményt nyújt a készségek és a képzés terén, de az alacsony képzettségűek és a migráns háttérrel rendelkezők a jövőben is kihívásokkal kénytelenek szembenézni. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya magas – 2021-ben 63,3 % – és „az átlagosnál jobb” volt (uniós átlag: 54 %). Mindazonáltal a zöld és digitális átálláshoz szükséges készségeket tovább lehetne fejleszteni a kapcsolódó hiányok kezelése érdekében. Míg a korai iskolaelhagyók aránya 2022-ben 8,4 % volt, és ezáltal „átlagos” besorolást kapott, a tartósan munkanélküliek mintegy 45 %-a csak alsó középfokú végzettséget szerzett Ausztriában. A hátrányos helyzetűek alapkészségeinek fejlesztése kibontakoztathatja a bennük rejlő lehetőségeket, és javíthatja munkaerőpiaci részvételüket. 2021-ben a 25–64 éves, migráns háttérrel rendelkezők 23,6 %-a csak alsó középfokú végzettséggel rendelkezett, és a nem Ausztriában született 15–19 évesek oktatásban való részvételi aránya 2020-ban 61,2 %-ot tett ki, ami jóval elmaradt az állampolgárok esetében rögzített aránytól (80,7 %).

Ausztria viszonylag jól teljesít a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROE) 2022-ben stabilan 17,5 % volt, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya pedig 21,6 %-ra csökkent. A súlyos anyagi és szociális nélkülözés azonban 2022-ben 0,5 százalékponttal 2,3 %-ra nőtt, és a jövedelmi szegénység kockázatának kitettek aránya (14,8 %) továbbra is a világiárvány előtti szint felett maradt. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt erőteljes hatása (2022-ben 41,2 %, szemben a 35,3 %-os uniós átlaggal), valamint az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek alacsony szintje továbbra is „az átlagosnál jobb” helyzetet jelez.

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 1 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Ausztria nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

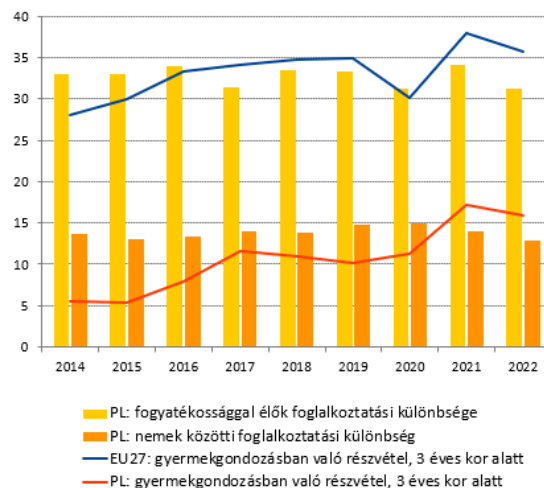
Lengyelország

A lengyel munkaerőpiac általában jól teljesít, de a nők és a fogyatékossgal élő személyek jelentős kihívásokkal néznek szembe. Mind a foglalkoztatási, mind a munkanélküliségi ráta javult a világvárvány előtti szinthez képest, és az elmúlt három évtized óta a legjobb teljesítményt rögzítette a statisztika. Az EU-ban az egyik legalacsonyabb, 2022-ben 2,9 %-os munkanélküliségi rátával Lengyelország a „legjobban teljesítő” besorolást érdemelte ki, míg foglalkoztatási rátája „átlagos”, 76,7 % (szemben a 74,6 %-os uniós átlaggal). Ugyanakkor a munkaerőhiány jelentős, amit tovább súlyosbít a munkaképes korú népesség csökkenése és egyes népességcsoportok alacsonyabb munkaerőpiaci részvétele. A nemek közötti foglalkoztatási különbség továbbra is „figyelemmel kísérendő”, 2022-ben 12,9 százalékpontos szintet ért el (a 10,7 százalékpontos uniós átlaghoz képest), és csak lassú ütemben javul. A nők

inaktivitásának egyik fő okát a gyermekekkel és a tartós ápolás-gondozásra szoruló személyekkel kapcsolatos gondozási feladatok jelentik. Ezt tükrözi az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek mindössze 15,9 %-os aránya – ez „figyelemmel kísérendő”, mivel jóval az uniós átlag alatt marad (35,7 %); 2022-ben enyhén még romlott is, eltérve a 2019 óta tartó emelkedő tendenciától. Ez az alacsony arány minőségi kihívásokkal párosulva káros hatást gyakorolhat a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira és a nők munkaerőpiaci részvételére. A nők foglalkoztatási rátáját lefelé húzó egyéb tényezők közé tartozik az,

hogy Lengyelországban az EU-hoz képest alacsony a részmunkaidős foglalkoztatás gyakorisága, valamint az, hogy a női nyugdíjkorhatár viszonylag alacsony. A fiatal nők felsőoktatásban való részvétele magasabb arányú a férfiakénál, ami szintén befolyásolja a foglalkoztatási rátájukat, és hosszú távon kedvező hatásokkal jár. A fogyatékossgal élő személyek továbbra is jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiachoz való hozzáférés terén, ami az inaktivitás másik oka lehet²⁸⁴. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége – annak ellenére, hogy 2022-ben 2021-hez képest csökkent (31,3 százalékpont, illetve 34,2 százalékpont) – nem esett vissza elég gyorsan, és továbbra is jelentősen meghaladja a 21,4 százalékpontos uniós átlagot („figyelemmel kísérendő”).

Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége és nemek közötti foglalkoztatási különbség, valamint a 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya az intézményes gyermekgondozásban, 2014–2022 (százalékpont és %)

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], [[tesem060](#)], [[tepsr_sp210](#)], EU-SILC

284

OECD, *Regional Economic Inactivity Trends in Poland* (Regionális gazdasági inaktivitási trendek Lengyelországban), OECD-felülvizsgálat a helyi munkahelyteremtésről, OECD Publishing, Párizs, 2021.

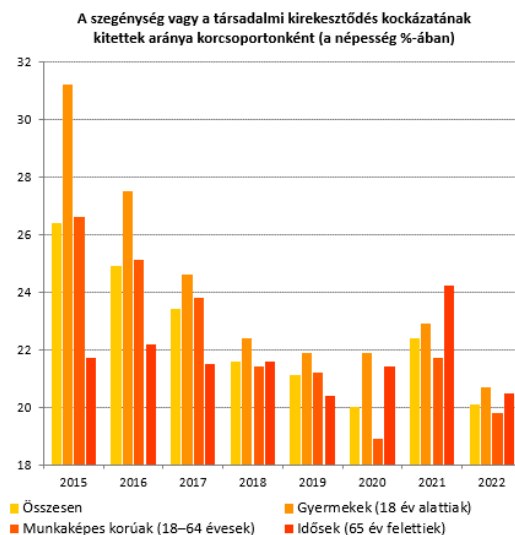
Lengyelország jó eredményeket ért el az oktatásban részt vevő fiatalokkal kapcsolatban, de a digitális készségek szintje továbbra is nagyon alacsony. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya Lengyelországban 42,9 %, amely érték jelentősen alacsonyabb az uniós átlagnál (2021-ben 53,9 %) – ez a „kritikus helyzet” minősítést vonja maga után. A digitális készségek elsajátításának megerősítése támogathatja a zöld és digitális átállást. Ezzel szemben a korai iskolaelhagyók aránya csak a fele az uniós számadatnak (4,8 %, illetve 9,6 %), és Lengyelország „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya tekintetében.

Lengyelországban viszonylag jó a szociális helyzet. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (15,9 %) és a jövedelmi egyenlőtlenség (jövedelmi ötödök aránya, 3,9 %) továbbra is „az átlagosnál jobb” az uniós átlaggal összevetve (21,6 %, illetve 4,7 %). Ez – legalább részben – a szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt „az átlagosnál jobb” hatásának tudható be (a szegénységi arány 38,6 %-kal csökkent a 35,3 %-os uniós átlaghoz képest).

A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Lengyelország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Portugália

A portugál szociális védelmi rendszer hatékonysága javult a szegénység kockázatának enyhítése és a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése terén. Jelentős javulást lehetett megfigyelni a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) és a jövedelmi ötödök aránya terén, ami ellensúlyozta a 2021. évi romlásokat, mindkét mutató „az átlagosnál jobb” besorolással jellemezhető. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2021 óta 2,3 százalékponttal csökkent, majd 2022-ben visszatért az uniós átlag alá (20,1 %, illetve 21,6 %), míg a jövedelmi ötödök aránya némileg meghaladta az uniós átlagot (5,1, illetve 4,7). A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya azonban továbbra is nagyon magas az Azori-szigeteken és Madeirán (30,3 %, illetve 30,2 %), ami a kontinentális Portugália és legkülső régiói közötti növekvő egyenlőtlenségre utal. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása 2022-ben 3,7 százalékponttal nőtt (ez több, mint bármely más tagállamban), és a „kritikus” szintről a „gyenge, de javuló” szintre lépett²⁸⁵. E közelmúltbeli fejlemény ellenére Portugália teljesítménye e mutató tekintetében továbbra is messze elmarad az uniós átlagtól (23,7 % a 35,3 %-hoz képest), és még nem tért vissza a világjárvány előtti szintre.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

²⁸⁵ 2022-ben az idősor megtörik.

Portugália javulást mutat az oktatás és a készségek terén. 2022-ben a szociális eredménytábla legtöbb mutatója ezen a területen „az átlagosnál jobb” volt. A korai iskolaelhagyók aránya 2021-től 2022-ig kismértékben (0,1 százalékponttal) nőtt, és az elmúlt öt évben bekövetkezett jelentős csökkenést követően továbbra is „az átlagosnál jobb”. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 2021-ben 55,3 % volt (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), így az „átlagos” minősítést érdemelte ki. Ezen eredmények fenntarthatóságának biztosítása segítheti Portugáliát abban, hogy a változó munkaerőpiaci igényekre, valamint a zöld és digitális átállásra tekintettel kezelje a készségek terén jelentkező kihívásokat.

A portugál munkaerőpiac a Covid19-válságot követő gazdasági fellendülés lassulása ellenére rugalmasnak bizonyult. A „méltányos munkafeltételek” területén a szociális eredménytábla egyetlen mutatója sem változott az előző évhez képest: ezek minősítése továbbra is „átlagos”. 2022-ben a foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta is jobb volt a vonatkozó uniós átlagnál (77,5 %, illetve 74,6 %, valamint 6,0 %, illetve 6,2 %), a tavalyi évhez képest valamivel az átlag alatti javulással. A 2020 és 2021 közötti 2,3 %-ról 2,9 %-ra történő növekedést követően a tartós munkanélküliségi ráta 2022-ben mérsékelten (2,7 %-kal) javult.

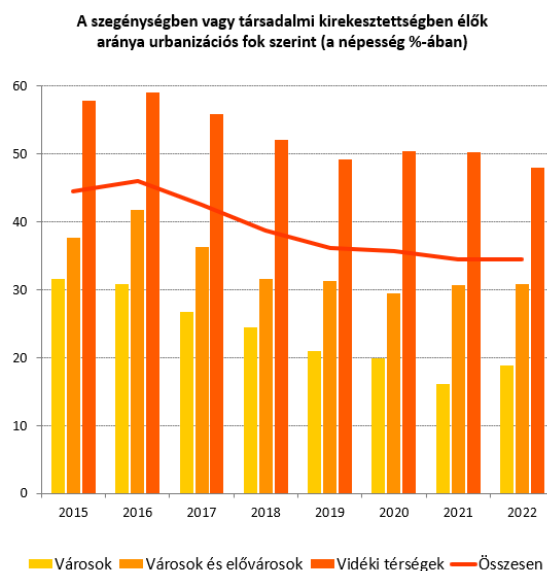
A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai fényében, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű mutatók hiányában úgy tűnik, hogy **Portugália nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Románia

A jelentős előrelépés ellenére Romániában a szegénység kockázata tartósan magas, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok és a vidéki térségek esetében. Bár 2022-ben a

szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2015 óta 44,5 %-ról 34,4 %-ra csökkent, továbbra is jelentősen meghaladja az uniós átlagot (21,6 %), akárcsak a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya. Ezek és a szociális transzferek szegénységet csökkentő hatása „kritikus helyzetet” mutatnak. A szegénység kockázata az összes gyermek 41,5 %-át érinti, és 2021-hez képest nem történt javulás. A szociális

védelmi rendszer korlátozott hatékonyságot mutatott, mivel a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek csak 16,5 %-kal csökkentették a szegénységet (szemben a 35,3 %-os uniós átlaggal). Miközben a jövedelmi ötödök aránya 2021 és 2022 között lényegesen nagyobb mértékben csökkent, mint a legtöbb más tagállamban (7,14-ről 6,0-re), továbbra is az egyik legmagasabb az EU-ban. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek 2022-ben 4,9 %-ot tettek ki, és „figyelemmel kísérendők”. A kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok, a vidéki térségekben élők és a marginalizált közösségek, például a romák nagyobb nehézségekkel szembesülnek az alapvető és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén.

Forrás: Eurostat, EU-SILC [ilc_peps13n]

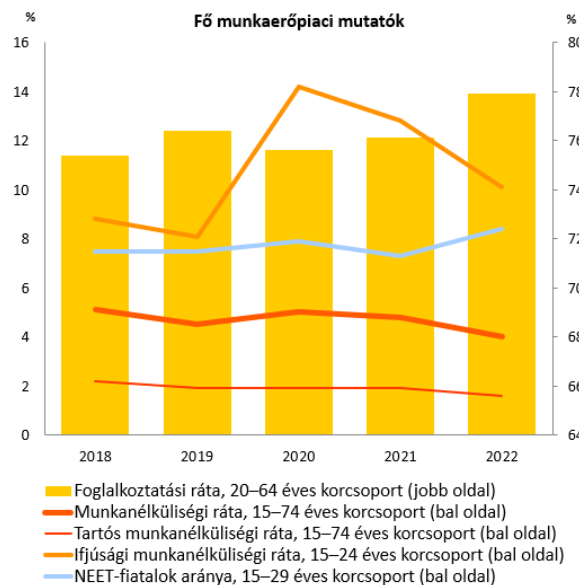
Az oktatás és a készségfejlesztés terén továbbra is fennálló kihívások veszélyeztetik a fenntartható társadalmi-gazdasági konvergenciát. A szociális eredménytábla készségfejlesztéssel kapcsolatos mutatói továbbra is „kritikus helyzeteket” mutatnak. A korai iskolaelhagyók aránya (15,6 %) az egyik legmagasabb az EU-ban, és az elmúlt néhány évben nem mutat egyértelmű javulást az EU-ban tapasztalható csökkenő tendenciához képest. A közelmúltbeli javulás ellenére az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek aránya tartósan „kritikus helyzetben” van, és továbbra is a legalacsonyabbak közé tartozik 2022-ben (12,3 %, szemben a 35,7 %-os uniós átlaggal). Ez az alacsony arány minőségi kihívásokkal párosulva káros hatást gyakorolhat a hosszú távú tanulási kilátásokra és a nők munkaerőpiaci részvételére. A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező egyének 2021-ben a felnőtt népesség 27,8 %-át tették ki, ami jóval elmarad az 53,9 %-os uniós átlagtól – ez szintén „kritikus helyzet”. A versenyképesség megerősítése és az inkluzív növekedési potenciál biztosítása érdekében lehetőség van az oktatás és képzés minőségének, hozzáférhetőségének és munkaerőpiaci relevanciájának további javítására, valamint a hátrányos helyzetű csoportokra összpontosító készségszerzés ösztönzésére, tekintettel a munkaerő- és szakemberhiányra, a kettős átállásra és a demográfiai kihívásokra.

A munkaerőpiac ellenállónak bizonyult a Covid19-válsággal szemben, de még mindig jelentős kihívásokkal néz szembe. 2022-ben a foglalkoztatási ráta még mindig jóval az uniós átlag alatt volt (68,5 %, illetve 74,6 %), és továbbra is „kritikus” maradt, részben a népességcsoportok munkaerőpiaci eredményei közötti jelentős különbségeket tükrözve. A tartós munkanélküliségi ráta (0,2 százalékponttal 2,2 %-ra) nőtt, szemben az EU-ban tapasztalható javuló tendenciával, és most „figyelemmel kísérendő”. A NEET-fiatalok aránya 19,8 %-ra csökkent (ez az EU-ban még mindig a legmagasabbak közé tartozik), és a lassú javulás miatt továbbra is „kritikus helyzet” besorolással jellemezhető. Pozitívum, hogy a nemek közötti foglalkoztatási különbség („kritikus helyzet”) 2020-ban és 2021-ben közelebb került az uniós átlaghoz, és 2022-ben, 18,6 százalékponttal „gyenge, de javuló” szintre emelkedett. Hasonlóképpen, a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége 2022-ben (0,6 százalékponttal) csökkent, és a „kritikus” szintről a „figyelemmel kísérendő” szint felé mozdult el.

A fenti első szakasz elemzésének megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 11 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Románia a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második lépésben elvégzendő további elemzést igényel** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Szlovénia

Szlovéniában a Covid19-világjárványt követően erőteljes munkaerőpiaci fellendülés következett be. 2022-ben a foglalkoztatási, a munkanélküliségi és a tartós munkanélküliségi ráta az általános uniós tendenciával összhangban tovább javult, és történelmileg magas, illetve a munkanélküliség tekintetében alacsony szinteket ért el (77,9 %, 4 %, illetve 1,6 %). Mindezek a munkaerőpiaci mutatók „átlagosak” vagy „az átlagosnál jobbak” voltak. Az olyan strukturális tényezők azonban, mint a népesség gyors elöregedése és a készségkereslet és -kínálat közötti eltérés azzal a kockázattal járnak, hogy súlyosbítják a meglévő munkaerőhiányt.

Szlovénia az oktatási és képzési rendszerét illetően kihívásokkal szembesül, különösen a digitális készségekkel kapcsolatban. 2021-ben a felnőttek 49,7 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, ami elmarad az uniós átlagtól (53,9 %) és „figyelemmel kísérendő”, különösen a zöld és digitális átállás támogatásának fényében. A korai iskolaelhagyók aránya 0,9 százalékponttal nőtt, szemben a legtöbb tagállamban javuló tendenciával. Ez a „legjobban teljesítő” szintről a „jó, de figyelemmel kísérendő” szintre való romláshoz vezetett, bár Szlovéniában még mindig az egyik legalacsonyabb az arány az EU-ban. Hasonlóképpen, miközben a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya szintén (1,1 százalékponttal) nőtt, és 2022-ben 8,4 % volt, továbbra is a 11,7 %-os uniós átlag alatt maradt, így ugyancsak „jó, de figyelemmel kísérendő” minősítés rendelhető hozzá.

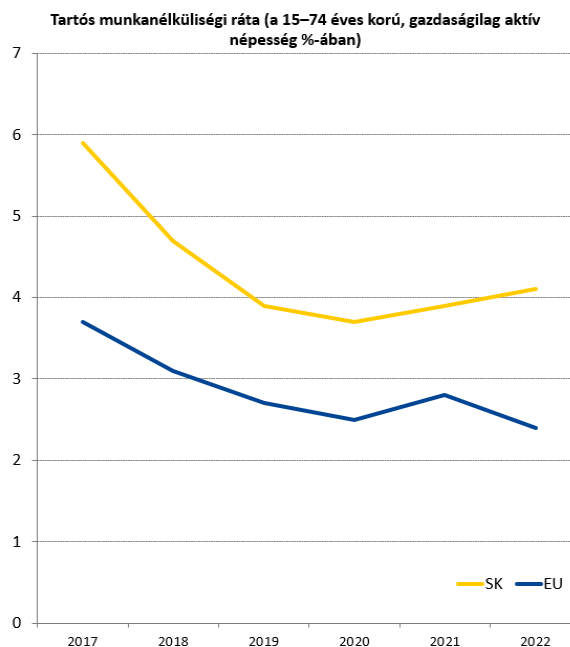
Szlovénia összességében jól működő szociális védelmi rendszerrel rendelkezik. 2022-ben a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén a szociális eredménytábla szinte valamennyi mutatója „az átlagosnál jobb”, vagy azt jelzi, hogy Szlovénia a „legjobban teljesítők” táborába tartozik. A korábbi évekhez hasonlóan Szlovéniában volt az egyik legalacsonyabb a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya: 13,3 %, illetve 10,3 %. Egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok, különösen az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek, az idős nők és a fogyatékossgal élők azonban sokkal nagyobb szegénységi kockázattal szembesültek, ami indokoltá teszi az e csoportokra irányuló további szakpolitikai erőfeszítéseket. Noha Szlovénia az előző években viszonylag jelentős („az átlagosnál jobb”) hatást gyakorolt a szegénység csökkentésére, 2022-ben az arány sokkal jobban csökkent, mint a legtöbb tagállamban („figyelemmel kísérendő” szint)²⁸⁶. A szociális transzferek a legkevésbé hatékonyak az idősek (65 évesek és idősebbek) szegénységi kockázatának csökkentésében: a 75 év feletti nők körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2022-ben majdnem kétszer akkora volt (26,1 %), mint az általános népesség esetében. Végezetül, az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek továbbra is viszonylag magas szinten maradtak az uniós átlaghoz (2,2 %) képest, annak ellenére, hogy az arány a 2021. évi 4,8 %-ról 2022-ben 3,7 %-ra javult.

A fenti első szakasz elemzésének megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 2 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Szlovénia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁸⁶ 2022-ben az idősor megtörik.

Szlovákia

A szlovák munkaerőpiac általában jól teljesít, de a tartós munkanélküliség továbbra is kihívást jelent. A Covid19-válságból való erőteljes kilábalást követően a foglalkoztatási ráta rekordszintet, 76,7 %-ot ért el, a munkanélküliségi ráta pedig 6,1 % volt 2022-ben (jobb, mint a 74,6 %-os, illetve a 6,2 %-os uniós átlag). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya szintén javult: a 2021. évi 14,2 %-ról 2022-ben 12,3 %-ra csökkent. A tartós munkanélküliségi ráta azonban „kritikusnak” tekinthető, mivel a 2021. évi 3,9 %-ról 2022-ben 4,1 %-ra romlott (a 2,4 %-os uniós átlaghoz képest). Emellett jelentős regionális különbségek figyelhetők meg a nyugati és a keleti régiók között.

Forrás: Eurostat [une_ltu_a], EU LFS.

A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel nem elegendő, és „kritikus helyzetet” teremt. 2022-ben Szlovákiában volt a legalacsonyabb az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek aránya az EU-ban (2,3 %, szemben a 35,7 %-os uniós átlaggal). A 3 év feletti gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételi aránya továbbra is az egyik legalacsonyabb az EU-ban (2021-ben 77,4 %, szemben a 91,8 %-os uniós átlaggal), a roma gyermekek aránya mindössze 33 % volt (jóllehet, javult a 2016. évi 27 %-hoz képest). Másrészt Szlovákia „átlagos” teljesítményt mondhat magáénak a korai iskolaelhagyók és a legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya tekintetében.

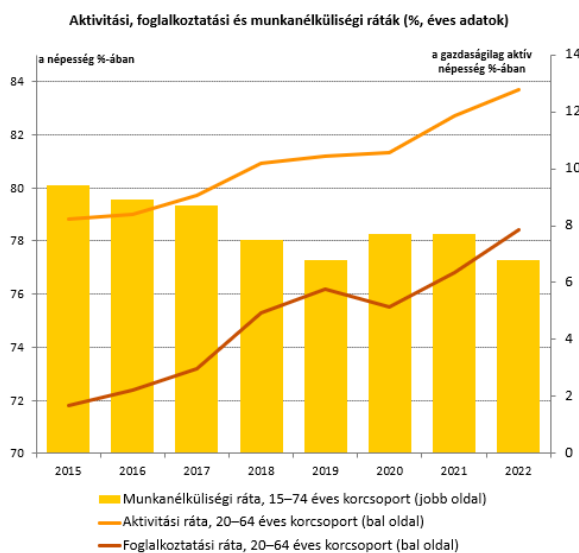
Szlovákiában alacsony a szegénység általános kockázata, és az ország a jövedelmi egyenlőtlenség tekintetében a „legjobban teljesítők” közé tartozik, de a gyermekeket érintő szegénységi kockázatok „figyelemmel kísérendőnek” minősülnek. Szlovákia jelentős regionális egyenlőtlenségekkel néz szembe, és az ország keleti részén mélyebb a szegénység és a társadalmi kirekesztődés szintje. Az ország az egyik legnagyobb roma népességgel rendelkezik az EU-ban, és emberek ezrei olyan elszigetelt területeken élnek, amelyeken nem férnek hozzá az alapvető szolgáltatásokhoz. A 2022-es meredek emelkedés eredményeként (az arány a 2021-es 19,7 %-ról 24,7 %-ra nőtt) a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya „figyelemmel kísérendő”: két egymást követő évben is romlást mutat. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatására is ugyanez vonatkozik²⁸⁷.

A fenti első szakasz elemzésének megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Szlovákia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁸⁷ Ez a mutató 2022-ben törést mutat az idősorban.

Finnország

A finn munkaerőpiac gyorsan kilábal a Covid19-válságból, és továbbra is feszes. Finnország továbbra is az uniós átlagnak megfelelően teljesít a szociális eredménytábla mutatóiban a „méltányos munkafeltételek” területén. 2022-ben javult a foglalkoztatási és a tartós munkanélküliségi ráta, és a szűk munkaerőpiaci viszonyok mellett ezek az arányok jobbak voltak, mint a vonatkozó uniós átlagok (78,4 %, illetve 74,6 %, valamint 1,5 %, illetve 2,4 %). Finnországban 2022-ben az egyik legkisebb volt a nemek közötti foglalkoztatási különbség az EU-ban (1,2 százalékpont, szemben a 10,7 százalékpontos uniós átlaggal), és az ország tekintetben továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya még mindig az uniós átlag alatt van, de 2022-ben valamelyest romlott (9,2 %-ról 9,3 %-ra), szemben a legtöbb más tagállam javuló tendenciájával, ami „figyelemmel kísérendő” helyzet.

Finnország továbbra is jól teljesít az oktatás és a készségek területén. 2021-ben a felnőtt lakosság 79 %-a rendelkezett legalább alapvető digitális készségekkel, amely arány a legmagasabbak közé tartozik az EU-ban. A korai iskolaelhagyók aránya 2022-ben 8,4 % volt (szemben a 9,6 %-os uniós átlaggal), és a tavalyi évhez képest nem következett be jelentős romlás. A tanulási lehetőségeknek és a készségek elsajátításának ezen számottevő teljesítménnyel összhangban történő előmozdítása hozzájárulhat a gazdaság hosszú távú növekedési potenciáljának biztosításához, tekintettel a népesség előregedésére, a zöld és digitális áttállásra, valamint egyes ágazatokban, például a szociális és az egészségügyi szolgáltatások területén a szakképzett munkaerő hiányára.

Finnország hatékony és inkluzív szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, amely megfelelő lefedettséget biztosít, de magában foglal néhány ösztönző csapdát és komplexitást is, amelyekkel egy átfogó reform keretében foglalkoznak. Ez tükröződik a szociális eredménytábla legtöbb mutatójának a „szociális védelem és társadalmi befogadás” területén elért általános jó teljesítményében, bár az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek továbbra is „kritikusak”. E mutató esetében a tendencia 2022-ben jelentős mértékben, 2,1 százalékponttal 6,5 %-ra nő, ami jelentősen meghaladja az uniós átlagot (2,6 %). Az alap- és szakellátás tekintetében fennálló hosszú várakozási idő elsősorban a Covid19-világjárványból eredő ellátási hátraléknak, valamint az ellátás és az egészségügyi személyzet hiányának tudható be. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2022-ben 2,1 százalékponttal (16,3 %-ra) nőtt, és még mindig jóval az uniós átlag (24,7 %) alatt van. A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása továbbra is magas, és meghaladja az uniós átlagot (49,8 %, illetve 35,3 %), annak ellenére, hogy 2021 óta 7,9 százalékponttal romlott²⁸⁸. Mindkét esetben a „legjobban teljesítő” szintről a „jó, de figyelemmel kísérendő” szintre való romlás következik be²⁸⁹.

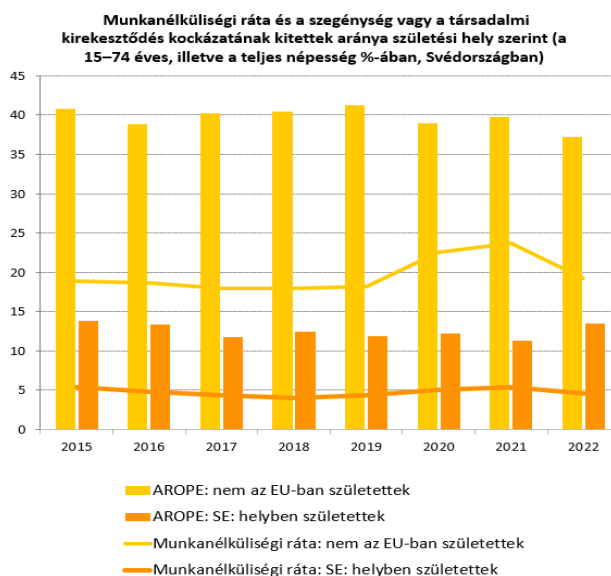
A fenti, első lépésben végzett elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 2 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Finnország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

²⁸⁸ 2022-ben az idősor megtörik.

²⁸⁹ A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, valamint a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek gyermekek aránya mutatók esetében 2022-ben törés tapasztalható az idősorokban.

Svédország

A svéd munkaerőpiac gyorsan kilábal a Covid19-válságból, de egyes népességcsoportok még mindig akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiaci integráció terén. A foglalkoztatás erőteljes növekedése 2022-ben rekordszintű, 82,2 %-os foglalkoztatási rátához vezetett. Az országban az egyik legalacsonyabb a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya az EU-ban. 2022-ben azonban a 7,5 %-os (uniós átlag: 6,2 %) munkanélküliségi ráta továbbra is „figyelemmel kísérendő” marad, a születési országhoz kapcsolódó népességcsoportok közötti jelentős különbségekkel. Míg a helyben születettek munkanélküliségi rátája 4,6 % volt, az EU-n kívül születettek hasonló adata elérte a 19,2 %-ot. Emellett jelentős különbség van az EU-n kívül születettek munkanélküliségi rátája között a nemek tekintetében: e ráta a nők esetében 2022-ben 22,3 %-ot, a férfiak esetében pedig 16,7 %-ot tett ki. Emellett a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége „figyelemmel kísérendő”, ami annak tudható be, hogy 2022-ben jelentősen, 5,8 százalékponttal 25,7 százalékpontra nőtt. Ugyanebben az évben nőtt a nemek közötti foglalkoztatási különbség, amely immár „jó, de figyelemmel kísérendő”.

Forrás: Eurostat [[lfsq_urgacob](#)], EU LFS, [[ilc_peps06n](#)], EU-SILC.

Svédországban nőtt a szegénység, a társadalmi kirekesztés és a jövedelmi egyenlőtlenségek kockázata, míg a szociális területen más eredmények jónak vagy átlagosnak bizonyultak. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) 2022-ben kismértékben, 1,4 százalékponttal 18,6 %-ra nőtt (szemben a 21,6 %-os uniós átlaggal), ami most „figyelemmel kísérendő” helyzet, de 2021-ben „az átlagosnál jobb” volt. Hasonlóképpen, a jövedelmi ötödök aránya a 2021. évi 4,0-ről 2022-ben 4,4-re nőtt, ami Svédországban a valaha mért legmagasabb érték (uniós átlag: 4,7), és szintén „figyelemmel kísérendő”. A munkaerőpiaci eredményekhez hasonlóan a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya tekintetében a helyben születettek körében (2022-ben 13,5 %) és az EU-n kívül születettek körében (37,3 %) is nagy a különbség. A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása „az átlagosnál jobb”, míg a lakásköltség-túlterheltségi aránnyal és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletekkel kapcsolatos eredmények „átlagosak”.

Svédország nagyon jól teljesít a készségek terén, de továbbra is egyenlőtlenségek tapasztalhatók az oktatási rendszerben. Az ország az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya tekintetében a „legjobban teljesítők” táborába tartozik. A korai iskolaelhagyók aránya (18–24 évesek) azonban 2020 óta növekszik, és 2022-ben elérte a 8,8 %-ot. Az EU-n kívül született fiatalok körében a korai iskolaelhagyók aránya kétszer olyan magas (17,3 %), mint a helyben született diákok esetében (6,7 %). A legalább alapvető digitális készségekkel rendelkező felnőtt népesség aránya konzisztens módon „az átlagosnál jobb”, 2021-ben 66,5 % volt (szemben az 53,9 %-os uniós átlaggal), támogatást nyújtva a zöld és digitális átálláshoz.

A fenti első szakasz elemzésének megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Svédország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második lépésben elvégzendő további elemzésre** (lásd az 1.5. szakaszban található háttérmagyarázatot).

1. melléklet: A 2030-ra vonatkozó uniós kiemelt és nemzeti célok tagállamonként

	Foglalkoztatás (%)	Felnőttkori tanulás (%)	Szegénységcsökkentés (AROPE, ezer fő)
Uniós kiemelt cél	78,0	60,0	-15 000
Valamennyi tagállam együtt	78,5	57,6	-15 600*
BE	80,0	60,9	-279
BG	79,0	35,4	-787
CZ	82,2	45,0	-120
DK	80,0	60,0	-30 ⁽¹⁾
DE	83,0	65,0	-1200 ⁽²⁾
EE	81,3	52,3	-39
IE	78,2	64,2	-90
EL	71,1	40,0	-860
ES	76,0	60,0	-2815
FR	78,0	65,0	-1100
HR	75,0	55,0	-298
IT	73,0	60,0	-3200
CY	80,0	61,0	-10
LV	80,0	60,0	-95
LT	80,7	53,7	-223
LU	77,6	62,5	-4
HU	85,0	60,0	-292 ⁽³⁾
MT	84,6	57,6	⁽⁴⁾
NL	82,5	62,0	-163
AT	79,9	62,0	-204
PL	78,3	51,7	-1500
PT	80,0	60,0	-765
RO	74,7	17,4	-2532
SI	79,5	60,0	-9
SK	76,5	50,0	-70
FI	80,0	60,0	-100
SE	82,0	60,0	-15

Megjegyzés: () Az összes tagállam szegénységcsökkentési célra vonatkozó összesített számai legalább 15,6 millió főt tesznek ki, nem számolva azokat a tagállamokat, amelyek céljukat nem a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek szintje alapján határozzák meg. (1) Dánia a szegénység csökkentésére vonatkozó nemzeti célját a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban (VLWI) élők számának 30 000 fővel történő csökkentésében határozza meg. (2) Németország a szegénység csökkentésére vonatkozó nemzeti célját a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban (VLWI) élők számának 1,2 millió fővel történő csökkentésében határozza meg, 2019 helyett a 2020-as évet alapul véve. (3) Magyarország szegénységcsökkentési célként a gyermekes családok anyagi és szociális nélkülözési rátájának 13 %-ra való csökkentését, és ezáltal a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek számának 292 000 fővel történő csökkentését határozza meg. (4) Málta a szegénység csökkentésére irányuló nemzeti célját a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának 3,1 százalékpontos csökkentésében határozza meg.*

2. melléklet A szociális eredménytábla kiemelt mutatói

1. A 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésben szereplő elemzés a szociális eredménytábla Tanács által jóváhagyott kiemelt mutatóira hagyatkozik²⁹⁰. A kiemelt mutatók megfelelnek a takarékoság, a rendelkezésre állás, az összehasonlíthatóság és a statisztikai megbízhatóság elvének. A pillér mindhárom fejezetéhez kapcsolódó mutatók a következők:

- *Esélyegyenlőség*
 - Tanulásban részt vevő felnőttek aránya az elmúlt 12 hónapban (25–64 évesek)
 - Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség arányának %-ában)
 - Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves korú népesség %-ában)
 - A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya (15–29 éves korú népesség %-ában)
 - Nemek közötti foglalkoztatási különbség (szp., 20–64 éves korú népesség)
 - Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)
- *Tisztességes munkakörülmények*
 - Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)²⁹¹
 - Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)
 - Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)
 - A háztartások rendelkezésre álló, egy főre jutó bruttó jövedelmének (GDHI) növekedése (2008 = 100)²⁹²

²⁹⁰ A felülvizsgált szociális eredménytábla kiemelt mutatóival kapcsolatban elért megállapodásról szóló EMCO-véleményt és SPC-jelentést [a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács 2021. június 14-én hagyta jóvá](#).

²⁹¹ 2021-től az Eurostat – a tagállamok nemzeti statisztikai hivatalainak közreműködésével – az egyedi szinten, mintavétel útján gyűjtött adatokon alapuló, [személyekre és háztartásokra vonatkozó európai statisztikák közös keretének létrehozásáról szóló rendelet hatálybalépésével](#) összhangban, felülvizsgált módszertan szerint gyűjt adatokat az uniós munkaerő-felméréshez, azzal a céllal, hogy javítsa a munkaerő-piaci adatokat; ezt figyelembe kell venni azon mutatók értelmezésekor, amelyek a felülvizsgálat időpontjához, azaz 2021. január 1-jéhez közeli időpontban változtak meg. Érintett mutatók továbbá a következő kiemelt mutatók: a NEET-fiatalok aránya, a munkanélküliségi ráta, a tartós munkanélküliségi ráta és a nemek közötti foglalkoztatási különbség.

²⁹² A GDHI-t reálértéken mérik. A szociális védelemmel foglalkozó bizottság kérése szerint e mutató a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikán (EU-SILC) alapuló mutatókkal való összhang érdekében a „kiigazítatlan jövedelmet” (azaz a természetbeni szociális transzfereket nem tartalmazó jövedelmet) alkalmazza, és kihagyja a szociális eredménytábla eredeti változatában, használt, a vásárlóerő-egységekre (PPS) való hivatkozást.

- *Szociális védelem és társadalmi befogadás*

- A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes lakosság %-ában)²⁹³
- A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves korú népesség %-ában)²⁹⁴
- A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)²⁹⁵
- Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (szp., 20–64 évesek)²⁹⁶
- Lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)²⁹⁷

²⁹³ A három komponensével együtt: „a szegénységi küszöb alatt élők aránya, teljes népesség” (AROP 0+), „súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya, teljes népesség” (SMSD 0+), valamint „nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élő 0–64 év közöttiek aránya (gyakorlatilag aktív kereső nélküli háztartásokban élők)” (QJ 0–64). 2021-ben módosították a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányát illető mutatót, tekintettel a 2030-ra kitűzött, a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek számának csökkentésére irányuló új kiemelt uniós célra. Ebben az összefüggésben módosították két komponensét (a nélkülözésre és a gyakorlatilag aktív kereső nélküli háztartásokra vonatkozót). A „Súlyos anyagi nélkülözés” komponens helyébe a „Súlyos anyagi és szociális nélkülözés” komponens lép. A gyakorlatilag aktív kereső nélküli háztartások referencia-korcsoportja 0–59-ről 0–64 évesre változott. A jövedelmi referencia-időszak az életkörülményekre vonatkozó uniós statisztika (EU-SILC) valamennyi jövedelemtől függő mutatója esetében egy 12 hónapos időszakként meghatározott. Ezért az AROP és a QJ mutatók kiszámításához használt jövedelemváltozók a felmérési évet megelőző naptári évre vonatkoznak, Írország kivételével (a felmérésre adott választ megelőző 12 hónap). A súlyos anyagi és szociális nélkülözésre vonatkozó mutató számításai nem tartalmazzák jövedelemváltozót; ezért a kiszámításához használt valamennyi EU-SILC változó a felmérés évére vonatkozik.

²⁹⁴ A három almutatójával együtt: „a szegénységi küszöb alatt élők aránya, gyermekek” (AROP 0–17), „súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya, gyermekek” (SMSD 0–17), valamint a „nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban (gyakorlatilag aktív kereső nélküli háztartásokban) élő gyermekek aránya” (QJ 0–17). A gyermekekre vonatkozó súlyos anyagi és szociális nélkülözés a teljes népességre vonatkozó súlyos anyagi és szociális nélkülözés módosított változata: kisebb súlyt vesz figyelembe a felnőttekkel kapcsolatos tényezőket, annak érdekében, hogy a gyermekekre vonatkozó mutató ne legyen túl érzékeny a felnőtteket érintő nélkülözésekre. A referenciaévek megegyeznek a teljes népességre vonatkozó mutatókéval.

²⁹⁵ Ezt a teljes népességre vonatkozóan a szegénységi küszöb alatt élők arányának (AROP) százalékos csökkenéseként méri a (nyugdíjaktól eltérő) monetáris szociális transzferek előtti értékhez képest. Nem foglalja magában például az egészségügyi ellátással kapcsolatos természetbeni transzfereket.

²⁹⁶ A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségét mérő mutatót kiszámítása jelenleg a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikából (EU-SILC) történik, és a globális tevékenységkorlátozottsági mutató (GALI) által megadott fogyatékossgai státuszon alapul. A felmérés válaszadói a következő kérdésekre válaszolnak: 1. „Egészségügyi probléma miatt korlátozott a szokásos emberi tevékenységekben? Ön hogyan jellemezné magát: súlyosan korlátozott; korlátozott, de nem súlyosan; vagy egyáltalán nem korlátozott? Ha az 1. kérdésre „súlyosan korlátozott” vagy „korlátozott, de nem súlyosan” a válasz, a válaszadók megválaszolják a 2. kérdést: „Volt-e korlátozott legalább az elmúlt hat hónapban? Igen vagy Nem?”. A személy fogyatékossgal élőknek minősül, ha a második kérdésre „Igen” a válasz. Az EU-SILC statisztikán alapuló számítás szerint korreláció figyelhető meg a fogyatékossgal GALI-konceptción alapuló gyakorisága és a fogyatékossgal élők ezen alapuló 2022. évi foglalkoztatási különbsége között az EU tagállamaiban (Pearson-féle korrelációs együttható = 0,5).

²⁹⁷ A mutató azon háztartásokban élők arányát méri, amelyekben a teljes lakhatási költség a rendelkezésre álló jövedelemnek több mint 40 %-át teszi ki (mindkettő a lakhatási támogatások nélkül értendő). A [Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables \(Módszertani iránymutatások és az EU-SILC szerinti változók ismertetése\) című dokumentum \(2020. áprilisi változata\)](#) a támogatásokat (csak a rászorultsági alapú támogatások figyelembevételével) úgy definiálja, hogy azok magukban foglalják a bérleti díjra nyújtott juttatásokat, a saját használatú ingatlanok tulajdonosainak nyújtott juttatásokat, de nem foglalják magukban az adókedvezményeket és a tőketranszfereket. A dokumentum a lakhatási költségeket olyan, havonta és ténylegesen fizetett költségekként határozza meg, amelyek összefüggnek a háztartás azon jogával, hogy a lakásban éljen. Magukban foglalják a strukturális biztosítást (a bérlők esetében akkor, ha azt megfizetik), a szolgáltatásokat és a díjakat (szennyvíz-eltávolítás, hulladék-eltávolítás stb.; a tulajdonosok esetében kötelezőek, a bérlők esetében akkor, ha ezeket megfizetik), a rendszeres karbantartást és javítást, az adókat (a bérlők esetében a lakóingatlan terhelő költségeket, amennyiben alkalmazandó), valamint a közüzemi költségeket (víz, villamos energia, gáz és fűtés). A jelzáloghitel fizető tulajdonosok esetében a kapcsolódó kamatfizetések beszámításra kerülnek (az esetleges adókedvezmény levonásával, de a lakhatási támogatás levonásának mellőzésével). A bérlők esetében piaci áron vagy csökkentett áron a bérleti díj fizetése is beszámításra kerül. A bérleti díj fizetése alól mentesített bérlők esetében a lakhatási támogatások nem vonhatók le a teljes lakhatási költségből.

- Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek (a 0–3 éves korú népesség %-ában)
- Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (a 16 év feletti népesség %-ában)²⁹⁸

i) **A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleménye további lépéseket vázol fel a felülvizsgált szociális eredménytábla teljes körű végrehajtása érdekében**²⁹⁹. „A fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége” kiemelt mutató átmenetileg az EU-SILC statisztikát használja statisztikai forrásként, de 2022-től – a nagyobb pontosság érdekében – áttér az uniós munkaerő-felmérésre; 2023-ban szolgáltat adatokat. A Bizottság szolgálatai, többek között az Eurostat, továbbra is nyomon követik a mutató minőségét, és felülvizsgálják a mutatót, amint a munkaerő-felmérésen alapuló adatok elérhetővé válnak, és támogatni fogják az országok közötti összehasonlítás javítását célzó további lépéseket, valamint meg fogják vizsgálni további mutatók kidolgozását ezen a területen. „Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya” kiemelt mutató 2022-től szintén az uniós munkaerő-felmérés céljait használja, miután azt korábban csak a felnőttoktatási felmérés keretében gyűjtötték össze (amely utoljára 2016-ban jelent meg). A két felmérésből származó adatok alapos elemzése folyamatban van azok jó minőségének és összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében. A munkaerő-felmérésből származó, a felnőttkori tanulásra vonatkozó első adatok (referencia-időszak: 12 hónap) közzététele 2024 tavaszára várható. A 6. és 7. foglalkoztatási iránymutatás nyomon követésének biztosítása érdekében, többek között az aktív munkaerőpiaci szakpolitikák tekintetében, ez az együttes foglalkoztatási jelentés kivételesen az elmúlt négy hét során tanulásban részt vevő (25–64 éves) felnőttek arányára vonatkozó mutatót használja.

²⁹⁸ Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletekre vonatkozó mutató az adott személy szubjektív értékelését jelenti arra vonatkozóan, hogy egy adott típusú egészségügyi vizsgálatra vagy gyógykezelésre szorult volna, azonban a következő három ok miatt nem részesült abban vagy nem kérte azt: „pénzügyi okok”, „várólista” és „túl messzire kell utazni”. Az orvosi ellátás azokat az egyedi egészségügyi szolgáltatásokat (orvosi vizsgálat vagy kezelés, a fogorvosi ellátás kivételével) jelenti, amelyeket orvos vagy egyenértékű szakember biztosít vagy közvetlenül felügyel, a nemzeti egészségügyi rendszerek keretében (Eurostat meghatározás). A betegség idején ellátásban részesülők által jelentett problémák akadályokat tükrözhetnek az ellátáshoz való hozzáférés tekintetében.

²⁹⁹ Lásd a [Foglalkoztatási Bizottságnak és a szociális védelemmel foglalkozó bizottságnak a felülvizsgált szociális eredménytáblára vonatkozó véleményét](#).

3. melléklet A szociális eredménytábla elsődleges mutatói, szintjei

	Esélyegyenlőség													
	Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség arányának %-ában)			Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves életkorú népesség %-ában)		NEET-fiatalok aránya (a 15–29 éves korú teljes népesség %-ában)			Nemek közötti foglalkoztatási különbség (szp.)			Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)		
Év	2020	2021	2022	2019	2021	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EU27	9,9	9,8 b	9,6	:	53,9	13,8	13,1 b	11,7	11,1	10,9	10,7	4,9 b	5,0	4,7
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	4,9 b	5,0	:
EUnw	8,7	8,2 b	8,1	:	56,3	12,7	12,0 b	10,9	9,7	9,6	9,1	4,7	4,8	4,7
EAnw	8,5	7,9 b	7,8	:	58,5	12,6	11,6 b	10,5	9,0	8,8	8,4	4,7	4,7	4,7
BE	8,1	6,7 b	6,4	:	54,2	12,0	10,1 b	9,2	8,1	7,7	7,6	3,7	3,4	3,6
BG	12,8	12,2 b	10,5	:	31,2	18,1	17,6 b	15,1	8,3	8,4	7,7	8,0	7,5	7,3
CZ	7,6	6,4 b	6,2	:	59,7	11,0	10,9 b	11,4 b	15,3	15,4	14,9	3,3	3,4	3,5
DK	9,3	9,8 b	10,0	:	68,7	10,2	8,3 b	7,9	7,0	6,9	5,4	4,0 b	3,9	4,0
DE	10,1 b	12,5 b	12,2	:	48,9	9,1 b	9,5 b	8,6	7,5 b	7,4	7,8	4,9 b	5,0	4,4
EE	8,5	9,8 b	10,8	:	56,4	11,9	11,2 b	10,6	4,4	3,7	2,9	5,0	5,0	5,4
IE	5,0	3,3 b	3,7	:	70,5	14,2	9,8 b	8,7	12,7	10,0	11,3	4,1 b	3,8	4,1
EL	3,8	3,2 b	4,1	:	52,5	18,7	17,3 b	15,4	19,4	19,8	21,0	5,2	5,8	5,3
ES	16,0	13,3 b	13,9	:	64,2	17,3	14,1 bd	12,7	11,4	10,6 d	10,9 d	5,8	6,2	5,6
FR	8,0	7,8 b	7,6	:	62,0	14,0	12,8 bd	12,0	5,7	6,2 d	5,8 d	4,4 b	4,4	4,6 p
HR	2,2 u	2,4 bu	2,3 u	:	63,4	14,6	14,9 b	13,3	11,2	10,5	9,5	4,6	4,8	4,6
IT	13,1	12,7 b	11,5	:	45,6	23,3	23,1 b	19,0	19,7	19,2	19,7	5,8	5,9	5,6
CY	11,5	10,2 b	8,1	:	50,2	15,3	15,4 b	14,7	12,0	12,2	12,1	4,3	4,2	4,3 p
LV	7,2	7,3 b	6,7	:	50,8	11,9	12,1 b	11,3	3,7	4,8	3,1	6,3	6,6	6,3
LT	5,6	5,3 b	4,8	:	48,8	13,0	12,7 b	10,7	1,7	1,4	0,8	6,1	6,1	6,4
LU	8,2	9,3 b	8,2	:	63,8	7,7	8,8 b	7,4	7,1	7,4	6,5	5,0 b	4,6 b	4,7 b
HU	12,1	12,0 b	12,4	:	49,1	14,7	11,7 b	10,8	11,2	10,6	9,8	4,2	4,2	4,0
MT	12,6	10,7 b	10,1	:	61,2	9,5	9,5 b	7,2	17,8	16,4	13,1	4,7	5,0	4,8
NL	7,0	5,1 b	5,6	:	78,9	5,7	3,9 b	4,2	8,4	8,2	7,9	4,2	3,9	3,9
AT	8,1	8,0 b	8,4	:	63,3	9,5	9,4 b	9,1	8,4	8,6	7,8	4,1	4,1	4,3
PL	5,4	5,9 b	4,8	:	42,9	12,9	13,4 b	10,9	15,0	14,0	12,9	4,1	4,0	3,9
PT	8,9	5,9 b	6,0	:	55,3	11,0	9,5 b	8,4	5,7	5,9	5,6	5,0	5,7	5,1
RO	15,6	15,3 b	15,6	:	27,8	16,6	20,3 b	19,8	19,3	20,1	18,6	6,6	7,1	6,0
SI	4,1	3,1 bu	4,0	:	49,7	9,2	7,3 b	8,4	5,9	6,7	6,9	3,3	3,2	3,3
SK	7,6	7,8 b	7,4	:	55,2	15,2	14,2 b	12,3	7,3	8,5	8,1	3,0	3,2	3,1
FI	8,2	8,2 b	8,4	:	79,2	10,3	9,3 b	9,5	3,3	2,0	1,2	3,7	3,6	3,8
SE	7,7	8,4 b	8,8	:	66,5	7,2	6,0 b	5,7	5,4	5,3	5,8	4,1	4,0	4,4

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitáliskészség-mutatóval rendelkező egyének arányának meghatározásában 2021-ben bekövetkezett jelentős változások miatt 2019-re vonatkozóan nem áll rendelkezésre összehasonlítható érték, ezért e mutatónak a jelentésben szereplő elemzése kivételesen csak a 2021. évi értékeken alapul (feltételezve, hogy nem történt változás egyik tagállam esetében sem, és az uniós átlagot tekintve sem).

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becslült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

3. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla elsődleges mutatói, szintjei

	Mértányos munkafeltételek											
	Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)			Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú gazdaságilag aktív népesség %-ában)			Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú gazdaságilag aktív népesség %-ában)			Az egy főre eső GDHI növekedése (2008=100)		
Év	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EU27	71,7	73,1	74,6	7,2	7,1	6,2	2,5	2,8	2,4	107,9	109,9	109,6
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EUnw	73,4	74,6	76,4	7,0	6,6	5,8	2,3	2,5	2,1	114,6	116,8	116,3
EAnw	73,1	74,4	76,2	7,7	7,2	6,2	2,6	2,8	2,4	109,8	112,8	111,5
BE	69,7	70,6	71,9	5,8	6,3	5,6	2,1	2,6	2,3	103,7	105,6	102,9
BG	72,7	73,2	75,7	6,1	5,3	4,3	2,7	2,6	2,3			
CZ	79,7	80,0	81,3	2,6	2,8	2,2	0,6	0,8	0,6	120,6	125,8	121,2
DK	77,8	79,1	80,1	5,6	5,1	4,5	0,9	1,0	0,5	117,1	116,9	118,8
DE	78,2 b	79,4	80,7	3,7 b	3,7	3,1	1,1 b	1,2	1,0	113,8	113,9	113,6
EE	79,1	79,3	81,9	6,9	6,2	5,6	1,2	1,6	1,3	128,1	133,6	125,6
IE	72,1	74,9	78,2	5,9	6,2	4,5	1,4	1,8	1,3	108,5	110,8	
EL	58,3	62,6	66,3	17,6	14,7	12,5	10,5	9,2	7,7	73,3	78,5	79,9
ES	65,7	67,7 d	69,5 d	15,5	14,8 d	12,9 d	5,0	6,2 d	5,0 d	96,5	98,7	95,9
FR	72,1	73,2 d	74,0 d	8,0	7,9 d	7,3 d	1,9	2,3 d	2,0 d	106,1	108,6	108,8
HR	66,9	68,2	69,7	7,5	7,6	7,0	2,1	2,8	2,4	111,9	120,4	126,9
IT	61,9	62,7	64,8	9,3	9,5	8,1	5,1	5,4	4,6	92,4	95,7	94,4
CY	74,9	75,9	77,9	7,6	7,5	6,8	2,1	2,6	2,3	98,3	104,9	104,1
LV	76,9	75,3	77,0	8,1	7,6	6,9	2,4	2,3	2,0	120,9	126,4	123,6
LT	76,7	77,4	79,0	8,5	7,1	6,0	2,5	2,6	2,3	145,0	149,4	141,4
LU	72,1	74,1	74,8	6,8	5,3	4,6	1,7	1,8	1,3	111,9	111,2	111,2
HU	77,5	78,8	80,2	4,1	4,1	3,6	1,1	1,3	1,2	132,8	142,9	145,5
MT	77,3	79,1	81,1	4,4	3,4	2,9	1,1	0,9	1,0	130,1	133,1	133,4
NL	80,8	81,7	82,9	4,9	4,2	3,5	0,7	0,8	0,7	108,6	110,7	111,9
AT	74,8	75,6	77,3	6,0	6,2	4,8	1,7	2,0	1,2	95,7	97,2	99,4
PL	72,7	75,4	76,7	3,2	3,4	2,9	0,6	0,9	0,9	150,8	148,1	149,9
PT	74,2	75,9	77,5	7,0	6,6	6,0	2,3	2,9	2,7	105,9	109,2	109,9
RO	65,2	67,1	68,5	6,1	5,6	5,6	1,8	2,0	2,2	142,8		
SI	74,8	76,1	77,9	5,0	4,8	4,0	1,9	1,9	1,6	114,3	118,7	118,4
SK	74,6	74,6	76,7	6,7	6,8	6,1	3,7	3,9	4,1	124,1	126,9	124,4
FI	75,5	76,8	78,4	7,7	7,7	6,8	1,5	1,8	1,5	109,5	111,0	108,9
SE	80,1	80,7	82,2	8,5	8,8	7,5	1,8	2,0	1,9	118,4	122,4	121,5

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az egy főre eső GDHI reálértékét a „kiigazított jövedelem” (azaz a természetbeni szociális transzfereket nem tartalmazó jövedelem) alkalmazásával és a vásárlóerő-egység szerinti korrekció nélkül mérik.

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becsült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

3. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla elsődleges mutatói, szintjei

	Szociális védelem és társadalmi befogadás											
	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes népesség %-ában)			A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves korú népesség %-ában)			A (nyugdíjaktól eltérő) szociális szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)			Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (százalékpont)		
Év	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EU27	21,6 b	21,7	21,6	24,0 b	24,4	24,7	33,2 b	37,1	35,3	24,4	23,1	21,4
EA19	:	:	:	:	:	:	33,6 b	37,7	:	23,2	22,1	:
EUnw	20,6	20,7	20,7	22,0	22,2	21,8	35,0	37,6	34,0 b	25,6	24,2	24,4
EAnw	20,3	20,5	20,5	21,8	22,1	21,7	35,2	37,6	34,2 b	24,2	23,9	23,1
BE	20,3	18,8	18,7	22,0	20,5	19,6	44,9	53,3	48,8 b	36,3	38,0	35,3
BG	33,5	31,7	32,2	35,5	33,0	33,9	20,4	29,8	24,4 b	33,0	22,1	29,5
CZ	11,5	10,8	11,8	12,9	13,7	13,4	40,6	46,6	40,0 b	25,6	25,9	22,7
DK	16,8 b	17,3	17,1	13,4 b	14,0	13,8	52,4 b	53,9	50,4 b	18,1	7,9	9,9
DE	20,4 b	21,0	20,9	22,3 b	23,7	24,0	34,6 b	40,3	42,1 b	32,4 b	30,5	24,0
EE	22,8	22,2	25,2	17,4	17,4	16,6	31,7	30,6	28,1	20,6	18,7	26,2
IE	20,1 b	20,0	20,7	23,5 b	22,8	22,7	54,0 b	60,7	56,4 b	38,8	41,3	37,0
EL	27,4	28,3	26,3	30,8	32,0	28,1	24,7	20,7	20,3 b	27,7	23,8	25,9
ES	27,0	27,8	26,0	31,6	33,4	32,2	23,4	30,5	27,4 b	21,6	15,9	14,6
FR	19,3 b	19,2	21,0 p	23,9 b	22,8	27,5 p	46,2 b	46,4	42,01 p	23,7 b	24,1	20,8 p
HR	20,5	20,9	19,9	18,4	18,6	18,1	23,1	20,7	20,4 b	32,9	28,7	36,0
IT	24,9	25,2	24,4	28,9	29,7	28,5	21,0	29,5	25,8 b	14,9	14,9	14,0
CY	17,6	17,3	16,7 p	19,0	19,2	18,1 p	34,7	37,6	30,9 p	23,5	27,0	25,7 p
LV	25,1	26,1	26,0	19,7	20,1	19,8	23,4	23,5	25,0 b	16,7	16,6	20,8
LT	24,5	23,5	24,6	23,1	21,6	22,4	29,4	35,3	30,3 b	22,7	23,9	35,0
LU	19,9 b	21,1 b	19,4 b	24,2 b	29,4 b	24,0 b	39,4 b	34,2 b	33,6 b	22,1 b	15,4 b	8,5 b
HU	19,4	19,4	18,4	21,7	23,3	18,1	44,1	50,6	36,7 b	31,2	28,8	32,4
MT	19,9	20,3	20,1	22,3	23,2	23,1	21,0	26,2	26,4 b	29,4	27,0	30,1
NL	16,0	16,6	16,5	15,8	14,9	13,9	36,8	36,6	33,8 b	25,4	25,8	25,2
AT	16,7	17,3	17,5	21,9	22,8	21,6	41,1	44,1	42,0 b	20,5	26,3	23,8
PL	17,0	16,8	15,9	16,1	16,5	16,7	36,8	35,7	38,6 b	31,3	34,2	31,3
PT	20,0	22,4	20,1	21,9	22,9	20,7	26,0	20,0	23,7 b	18,2	16,2	13,1
RO	35,6	34,5	34,4	40,7	41,7	41,5	15,8	17,9	16,5 b	30,4	32,6	32,0
SI	14,3	13,2	13,3	12,1	11,0	10,3	44,6	44,8	37,3 b	21,7	21,1	18,8
SK	13,8	15,6	16,5	18,4	19,7	24,7	40,0	43,1	33,8 b	23,6	25,3	21,0
FI	14,9	14,2	16,3 b	14,5	13,2	14,9 b	51,4	57,7	49,8	19,8	22,2	19,0
SE	17,7	17,2	18,6	20,2	19,7	19,9	42,7	44,5	39,9	28,9	19,9	25,7

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli.

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becslült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

3. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla elsődleges mutatói, szintjei

	Szociális védelem és társadalmi befogadás (folytatás)								
	Lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)			Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya (a 3 év alatti népesség %-ában)			Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (a 16 év feletti népesség %-ában)		
Év	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EU27	7,8	8,9	9,1	30,2e	37,9	35,7	1,9 e	2,0	2,2
EA19	8,0	8,7 e	:	:	:	:	1,8 e	1,9	:
EUnw	7,2	7,2	7,9	29,7	34,2	34,5	2,3	2,2	2,6
EAnw	6,9	6,9	7,4	32,5	36,9	37,3	2,6	2,4	2,8
BE	7,8	7,5	7,7	54,6	51,7	52,7	1,5	1,7	1,0
BG	14,4	11,6	15,1	15,0	18,7	17,4	1,4	1,0	1,0
CZ	6,5	6,2	6,9	4,8	4,9	6,8	0,4	0,3	0,2
DK	14,1 b	15,5	14,7	67,7	69,1	74,7	1,7	1,3	2,1
DE	9,0 b	11,0	11,8	16,4 b	31,4	23,9	0,1 b	0,1	0,3
EE	4,4	4,4	4,9	26,7	25,7	33,7	13,0	8,1	9,1
IE	4,5 b	2,5	3,9	19,4 b	15,1	19,1	2,0 b	2,0	2,6
EL	33,3	28,8	26,7	21,5	32,3	29,1	6,5	6,4	9,0
ES	8,2	9,9	9,2	45,5	55,3	48,6	0,4	1,1	1,2
FR	5,6 b	:	6,5 p	:	57,1	56,2 p	2,7 b	2,8	3,2 p
HR	4,2	4,5	3,8	20,4	33,3	27,5	1,5	1,7	1,3
IT	7,2	7,2	6,6	:	33,4	30,9	:	1,8	1,8
CY	1,9	2,5	2,5 p	18,5	27,4	24,4	0,4	0,1	0,1 p
LV	4,8	4,9	5,4	24,2	29,2	32,7	5,3	4,0	5,4
LT	2,7	2,7	3,5	16,2	21,4	22,8	1,7	2,4	2,9
LU	8,5 b	5,1 b	15,3 b	63,2 b	62,0	54,7 b	0,1 b	1,0 b	0,5 b
HU	4,9	2,4	8,1	10,5	13,8	12,9	0,7	1,1	1,4
MT	2,8	2,7	2,9	29,7	24,0	43,1	0,0 n	0,1	0,3
NL	8,3	8,3	10,0	67,6	74,2	72,3	0,2	0,2	0,2
AT	6,3	6,1	7,4	21,1	28,5	23,0	0,1	0,3	0,5
PL	4,9 b	5,7	5,6	11,2	17,2	15,9	1,9	2,7	2,3
PT	4,1	5,9	5,0	43,5	43,3	47,6	1,6	2,3	2,9
RO	7,1	7,6	8,5	6,8	9,5	12,3	4,7	4,4	4,9
SI	4,4	4,1	4,1	44,3	47,5	52,3	2,7	4,8	3,7
SK	3,2	7,1	2,5	4,4	2,3	2,3	3,2	2,9	2,8
FI	4,1	4,3	5,4	35,8	39,1	40,0	5,4	4,4	6,5
SE	8,3	8,5	9,1	54,1	55,8	54,4	1,5	1,3	1,8

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli.

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becslült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

4. melléklet A szociális eredménytábla kiemelt mutatói, változások és az EU-átlagtól való távolság

Év	Esélyegyenlőség														
	Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség %-ában)			Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves életkorú népesség %-ában)			NEET-fiatalok aránya (a 15–29 éves korú teljes népesség %-ában)			Nemek közötti foglalkoztatási különbség (százalékpont)			Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)		
	2022			2021			2022			2022			2022		
	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás
EU27	-0,2 b	1,5	-0,1	:	-2,4	:	-1,4 b	0,8	-0,3	-0,2	1,6	0,3	-0,3	0,1	-0,2
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EUnw	-0,1 b	0,0	0,0	:	0,0	:	-1,1 b	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
EAnw	-0,1 b	-0,3	0,0	:	2,2	:	-1,1 b	-0,4	0,0	-0,3	-0,6	0,1	-0,1	0,0	0,0
BE	-0,3 b	-1,7	-0,2	:	-2,1	:	-0,9 b	-1,7	0,2	-0,1	-1,5	0,4	0,2	-1,1	0,2
BG	-1,7 b	2,4	-1,6	:	-25,1	:	-2,5 b	4,2	-1,4	-0,7	-1,4	-0,2	-0,2	2,6	-0,1
CZ	-0,2 b	-1,9	-0,1	:	3,4	:	0,5 b	0,5	1,6	-0,5	5,8	0,0	0,0	-1,2	0,1
DK	0,2 b	1,9	0,3	:	12,4	:	-0,4 b	-3,0	0,7	-1,5	-3,7	-1,0	0,1	-0,6	0,2
DE	-0,3 b	4,1	-0,2	:	-7,4	:	-0,9 b	-2,3	0,2	0,4	-1,3	0,9	-0,6	-0,3	-0,5
EE	1,0 b	2,7	1,1	:	0,1	:	-0,6 b	-0,3	0,5	-0,8	-6,2	-0,3	0,4	0,7	0,5
IE	0,4 b	-4,4	0,5	:	14,2	:	-1,1 b	-2,2	0,0	1,3	2,2	1,8	0,2	-0,6	0,3
EL	0,9 b	-4,0	1,0	:	-3,8	:	-1,9 b	4,5	-0,8	1,2	11,9	1,7	-0,5	0,6	-0,4
ES	0,6 b	5,8	0,7	:	7,9	:	-1,4 bd	1,8	-0,3	0,3 d	1,8	0,8	-0,6	1,0	-0,5
FR	-0,2 b	-0,5	-0,1	:	5,7	:	-0,8 bd	1,1	0,3	-0,4 d	-3,3	0,1	0,2 p	-0,1	0,3
HR	-0,1 bu	-5,8	0,0	:	7,1	:	-1,6 b	2,4	-0,5	-1,0	0,4	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1
IT	-1,2 b	3,4	-1,1	:	-10,7	:	-4,1 b	8,1	-3,0	0,5	10,6	1,0	-0,2	0,9	-0,1
CY	-2,1 b	0,0	-2,0	:	-6,1	:	-0,7 b	3,8	0,4	-0,1	3,0	0,4	0,1 p	-0,4	0,2
LV	-0,6 b	-1,4	-0,5	:	-5,5	:	-0,8 b	0,4	0,3	-1,7	-6,0	-1,2	-0,3	1,7	-0,2
LT	-0,5 b	-3,3	-0,4	:	-7,5	:	-2,0 b	-0,2	-0,9	-0,6	-8,3	-0,1	0,3	1,7	0,3
LU	-1,1 b	0,1	-1,0	:	7,5	:	-1,4 b	-3,5	-0,3	-0,9	-2,6	-0,4	0,1 b	0,1	0,2
HU	0,4 b	4,3	0,5	:	-7,2	:	-0,9 b	-0,1	0,2	-0,8	0,7	-0,3	-0,2	-0,7	-0,1
MT	-0,6 b	2,0	-0,5	:	4,9	:	-2,3 b	-3,7	-1,2	-3,3	4,0	-2,8	-0,3	0,1	-0,2
NL	0,5 b	-2,5	0,6	:	22,6	:	0,3 b	-6,7	1,4	-0,3	-1,2	0,2	0,1	-0,7	0,2
AT	0,4 b	0,3	0,5	:	7,0	:	-0,3 b	-1,8	0,8	-0,8	-1,3	-0,3	0,2	-0,4	0,3
PL	-1,1 b	-3,3	-1,0	:	-13,4	:	-2,5 b	0,0	-1,4	-1,1	3,8	-0,6	-0,1	-0,8	0,0
PT	0,1 b	-2,1	0,2	:	-1,0	:	-1,1 b	-2,5	0,0	-0,3	-3,5	0,2	-0,5	0,5	-0,4
RO	0,3 b	7,5	0,4	:	-28,5	:	-0,5 b	8,9	0,6	-1,5	9,5	-1,0	-1,1	1,3	-1,0
SI	1,0 bu	-4,0	1,1	:	-6,6	:	1,2 b	-2,4	2,2	0,2	-2,2	0,7	0,0	-1,4	0,1
SK	-0,4 b	-0,7	-0,3	:	-1,1	:	-1,9 b	1,4	-0,8	-0,4	-1,0	0,1	-0,1	-1,6	0,0
FI	0,2 b	0,3	0,3	:	22,9	:	0,2 b	-1,4	1,3	-0,8	-7,9	-0,3	0,2	-0,9	0,3
SE	0,4 b	0,7	0,5	:	10,2	:	-0,3 b	-5,2	0,8	0,5	-3,3	1,0	0,3	-0,3	0,4

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az uniós átlagtól való távolság kiszámítása a nem súlyozott átlag alapján történt. Az alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező személyek arányának meghatározásában 2021-ben bekövetkezett jelentős változások miatt 2019-re vonatkozóan nem áll rendelkezésre összehasonlítható érték. Ezért a változásokat nem számítják ki, és e mutatónak a jelentésben szereplő elemzése kivételesen csak a 2021. évi értékeken alapul (feltételezve, hogy nem történt változás egyik tagállam esetében sem, és az uniós átlagot tekintve sem).

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becsült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kis számú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

4. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla kiemelt mutatói, változások és az EU-átlagtól való távolság

Év	Mértányos munkafeltételek											
	Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)			Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú gazdaságilag aktív népesség %-ában)			Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú gazdaságilag aktív népesség %-ában)			Az egy főre eső GDHI növekedése (2008=100)		
	2022			2022			2022			2022		
	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás Az előző évhez mért uniós változás
EU27	1,5	-1,8	-0,2	-0,9	0,4	0,0	-0,4	0,3	-0,1	-0,3	-6,8	0,3
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EUnw	1,7	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,6	0,0	0,0
EAnw	1,8	-0,2	0,1	-1,0	0,4	-0,1	-0,4	0,3	-0,1	-1,1	-4,8	-0,5
BE	1,3	-4,5	-0,4	-0,7	-0,2	0,2	-0,3	0,2	0,0	-2,6	-13,4	-2,0
BG	2,5	-0,7	0,8	-1,0	-1,5	-0,1	-0,3	0,2	0,0	:	:	:
CZ	1,3	4,9	-0,4	-0,6	-3,6	0,3	-0,2	-1,5	0,1	-3,6	4,9	-3,1
DK	1,0	3,7	-0,7	-0,6	-1,3	0,3	-0,5	-1,6	-0,2	1,6	2,5	2,2
DE	1,3	4,3	-0,4	-0,6	-2,7	0,3	-0,2	-1,1	0,1	-0,2	-2,7	0,4
EE	2,6	5,5	0,9	-0,6	-0,2	0,3	-0,3	-0,8	0,0	-6,0	9,3	-5,4
IE	3,3	1,8	1,6	-1,7	-1,3	-0,8	-0,5	-0,8	-0,2	:	:	:
EL	3,7	-10,1	2,0	-2,2	6,7	-1,3	-1,5	5,6	-1,2	1,8	-36,4	2,4
ES	1,8 d	-6,9	0,1	-1,9 d	7,1	-1,0	-1,2 d	2,9	-0,9	-2,9	-20,5	-2,3
FR	0,8 d	-2,4	-0,9	-0,6 d	1,5	0,3	-0,3 d	-0,1	0,0	0,1	-7,6	0,7
HR	1,5	-6,7	-0,2	-0,6	1,2	0,3	-0,4	0,3	-0,1	5,3	10,6	5,9
IT	2,1	-11,6	0,4	-1,4	2,3	-0,5	-0,8	2,5	-0,5	-1,3	-21,9	-0,7
CY	2,0	1,5	0,3	-0,7	1,0	0,2	-0,3	0,2	0,0	-0,8	-12,2	-0,2
LV	1,7	0,6	0,0	-0,7	1,1	0,2	-0,3	-0,1	0,0	-2,2	7,3	-1,6
LT	1,6	2,6	-0,1	-1,1	0,2	-0,2	-0,3	0,2	0,0	-5,3	25,1	-4,8
LU	0,7	-1,6	-1,0	-0,7	-1,2	0,2	-0,5	-0,8	-0,2	0,0	-5,1	0,5
HU	1,4	3,8	-0,3	-0,5	-2,2	0,4	-0,1	-0,9	0,2	1,9	29,2	2,4
MT	2,0	4,7	0,3	-0,5	-2,9	0,4	0,1	-1,1	0,4	0,3	17,1	0,8
NL	1,2	6,5	-0,5	-0,7	-2,3	0,2	-0,1	-1,4	0,2	1,1	-4,4	1,7
AT	1,7	0,9	0,0	-1,4	-1,0	-0,5	-0,8	-0,9	-0,5	2,2	-16,9	2,8
PL	1,3	0,3	-0,4	-0,5	-2,9	0,4	0,0	-1,2	0,3	1,2	33,6	1,8
PT	1,6	1,1	-0,1	-0,6	0,2	0,3	-0,2	0,6	0,1	0,6	-6,4	1,2
RO	1,4	-7,9	-0,3	0,0	-0,2	0,9	0,2	0,1	0,5	:	:	:
SI	1,8	1,5	0,1	-0,8	-1,8	0,1	-0,2	-0,4	0,0	-0,2	2,1	0,3
SK	2,1	0,3	0,4	-0,7	0,3	0,2	0,2	2,0	0,5	-1,9	8,1	-1,4
FI	1,6	2,0	-0,1	-0,9	1,0	0,0	-0,3	-0,6	0,0	-1,9	-7,4	-1,3
SE	1,5	5,8	-0,2	-1,3	1,7	-0,4	-0,1	-0,2	0,2	-0,7	5,1	-0,2

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az uniós átlagtól való távolság kiszámítása a nem súlyozott átlag alapján történt. Az egy főre eső GDHI reálértékét a „kiigazítatlan jövedelem” (azaz a természetbeni szociális transzfereket nem tartalmazó jövedelem) alkalmazásával és a vásárlóerő-egység szerinti korrekció nélkül mérik.

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becsült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat, OECD.

4. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla kiemelt mutatói, változások és az EU-átlagtól való távolság

Év	Szociális védelem és társadalmi befogadás											
	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes népesség %-ában)			A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves életkorú népesség %-ában)			A (nyugdíjaktól eltérő) szociális szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)			Fogyatékkal élő foglalkoztatási különbsége (százalékpont)		
	2022			2022			2022			2022		
	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva
EU27	-0,1	0,9	-0,1	0,3	2,9	0,8	-1,8	1,1	1,5	-1,7	-3,0	-1,9
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EUnw	0,0	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	-3,3	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
EAnw	0,0	-0,1	0,0	-0,4	-0,1	0,1	-3,0	0,4	0,3	-0,8	-1,3	-1,0
BE	-0,1	-2,0	-0,1	-0,9	-2,2	-0,4	-4,5 b	14,8	-1,1	-2,7	10,9	-2,9
BG	0,5	11,5	0,5	0,9	12,1	1,4	-5,4 b	-9,6	-2,1	7,4	5,1	7,2
CZ	1,0	-8,9	1,0	-0,3	-8,4	0,2	-6,6 b	5,8	-3,2	-3,2	-1,7	-3,4
DK	-0,2	-3,6	-0,2	-0,2	-8,0	0,3	-3,5 b	16,4	-0,2	2,0	-14,5	1,8
DE	-0,1	0,2	-0,1	0,3	2,2	0,8	1,8 b	8,1	5,2	-6,5	-0,4	-6,7
EE	3,0	4,5	3,0	-0,8	-5,2	-0,3	-2,6	-6,0	0,8	7,5	1,8	7,3
IE	0,7	0,0	0,7	-0,1	0,9	0,4	-4,3 b	22,4	-1,0	-4,3	12,6	-4,5
EL	-2,0	5,6	-2,0	-3,9	6,3	-3,4	-0,3 b	-13,7	3,0	2,1	1,5	1,9
ES	-1,8	5,3	-1,8	-1,2	10,4	-0,7	-3,1 b	-6,6	0,3	-1,3	-9,8	-1,5
FR	1,8 p	0,3	1,8	4,7 p	5,6	5,2	-4,4 p	8,0	-1,1	-3,3 p	-3,6	-3,5
HR	-1,0	-0,8	-1,0	-0,5	-3,7	0,0	-0,3 b	-13,7	3,0	7,3	11,6	7,1
IT	-0,8	3,7	-0,8	-1,2	6,7	-0,7	-3,6 b	-8,2	-0,3	-0,9	-10,4	-1,1
CY	-0,6 p	-4,0	-0,6	-1,1 p	-3,7	-0,6	-6,4 p	-2,8	-3,0	-1,3 p	1,3	-1,5
LV	-0,1	5,3	-0,1	-0,3	-2,0	0,2	1,5 b	-9,0	4,8	4,2	-3,6	4,0
LT	1,1	3,9	1,1	0,8	0,6	1,3	-5,0 b	-3,7	-1,6	11,1	10,6	10,9
LU	-1,7 b	-1,3	-1,7	-5,4 b	2,2	-4,9	-0,6 b	-0,4	2,7	-6,9 b	-15,9	-7,1
HU	-1,0	-2,3	-1,0	-5,2	-3,7	-4,7	-13,9 b	2,6	-10,6	3,6	8,0	3,4
MT	-0,2	-0,6	-0,2	-0,1	1,3	0,4	0,2 b	-7,6	3,6	3,1	5,7	2,9
NL	-0,1	-4,2	-0,1	-1,0	-7,9	-0,5	-2,8 b	-0,2	0,6	-0,6	0,8	-0,8
AT	0,2	-3,2	0,2	-1,2	-0,2	-0,7	-2,2 b	7,9	1,2	-2,5	-0,6	-2,7
PL	-0,9	-4,8	-0,9	0,2	-5,1	0,7	2,9 b	4,5	6,2	-2,9	6,9	-3,1
PT	-2,3	-0,6	-2,3	-2,2	-1,1	-1,7	3,7 b	-10,3	7,0	-3,1	-11,3	-3,3
RO	-0,1	13,7	-0,1	-0,2	19,7	0,3	-1,3 b	-17,5	2,0	-0,6	7,6	-0,8
SI	0,1	-7,4	0,1	-0,7	-11,5	-0,2	-7,5 b	3,3	-4,2	-2,3	-5,6	-2,5
SK	0,9	-4,2	0,9	5,0	2,9	5,5	-9,2 b	-0,2	-5,9	-4,3	-3,4	-4,5
FI	2,1 b	-4,4	2,1	1,7 b	-6,9	2,2	-7,9	15,8	-4,5	-3,2	-5,4	-3,4
SE	1,4	-2,1	1,4	0,2	-1,9	0,7	-4,7	5,6	-1,3	5,8	1,3	5,6

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az uniós átlagtól való távolság kiszámítása a nem súlyozott átlag alapján történt.

Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becslést érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés).

Forrás: Eurostat.

4. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla kiemelt mutatói, változások és az EU-átlagtól való távolság

Év	Szociális védelem és társadalmi befogadás (folytatás)								
	Lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)			Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya (a 3 év alatti népesség %-ában)			Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (a 16 év feletti népesség %-ában)		
	2022			2022			2022		
	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva	Változás az előző évhez képest	Távolság az uniós átlagtól	Az előző évhez mért tagállami változás az uniós változáshoz viszonyítva
EU27	0,2	1,2	-0,6	-2,2	1,2	-2,5	0,2	-0,4	-0,1
EA19	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EUnw	0,8	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
EAnw	0,5	-0,5	-0,2	0,4	2,8	0,1	0,4	0,3	0,1
BE	0,2	-0,6	-0,8	1,0	18,2	0,7	-0,7	-1,6	-1,0
BG	3,5	6,8	2,5	-1,3	-17,1	-1,6	0,0	-1,6	-0,3
CZ	0,6	-1,4	-0,4	1,9	-27,7	1,6	-0,1	-2,4	-0,4
DK	-0,8	6,4	-1,8	5,6	40,2	5,3	0,8	-0,5	0,5
DE	0,8	3,5	-0,2	-7,5	-10,6	-7,8	0,2	-2,3	-0,1
EE	0,5	-3,4	-0,5	8,0	-0,8	7,7	1,0	6,5	0,7
IE	1,4	-4,4	0,4	4,0	-15,4	3,7	0,6	0,0	0,3
EL	-2,1	18,4	-3,1	-3,2	-5,4	-3,5	2,6	6,4	2,3
ES	-0,7	0,9	-1,7	-6,7	14,1	-7,0	0,1	-1,4	-0,2
FR	:	-1,8	:	-0,9 b	21,7	-1,2	0,4 p	0,6	0,1
HR	-0,7	-4,5	-1,7	-5,8	-7,0	-6,1	-0,4	-1,3	-0,7
IT	-0,6	-1,7	-1,6	-2,5	-3,6	-2,8	0,0	-0,8	-0,3
CY	0,0 p	-5,8	-1,0	-3,0	-10,1	-3,3	0,0 p	-2,5	-0,3
LV	0,5	-2,9	-0,5	3,5	-1,8	3,2	1,4	2,8	1,1
LT	0,8	-4,8	-0,2	1,4	-11,7	1,1	0,5	0,3	0,2
LU	10,2 b	7,0	9,2	-7,3 b	20,2	-7,6	-0,5 b	-2,1	-0,8
HU	5,7	0,2	4,9	-0,9	-21,6	-1,2	0,3	-1,2	0,0
MT	0,2	-5,4	-0,8	19,1	8,6	18,8	0,2	-2,3	-0,1
NL	1,7	2,1	0,9	-1,9	37,8	-2,2	0,0	-2,4	-0,3
AT	1,3	-0,9	0,3	-5,5	-11,5	-5,8	0,2	-2,1	-0,1
PL	-0,1	-2,7	-1,1	-1,3	-18,6	-1,6	-0,4	-0,3	-0,7
PT	-0,9	-3,3	-1,9	4,3	13,1	4,0	0,6	0,3	0,3
RO	0,9	0,2	-0,1	2,8	-22,2	2,5	0,5	2,3	0,2
SI	0,0	-4,2	-1,0	4,8	17,8	4,5	-1,1	1,1	-1,4
SK	-4,6	-5,4	-5,4	0,0	-32,2	-0,3	-0,1	0,2	-0,4
FI	1,1	-2,9	0,1	0,9	5,5	0,6	2,1	3,9	1,8
SE	0,6	0,8	-0,4	-1,4	19,9	-1,7	0,5	-0,8	0,2

Megjegyzés: Az EUnw és az EAnw az EU-ra és az euróövezetre vonatkozó nem súlyozott átlagot jelöli. Az uniós átlagtól való távolság kiszámítása a nem súlyozott átlag alapján történt.

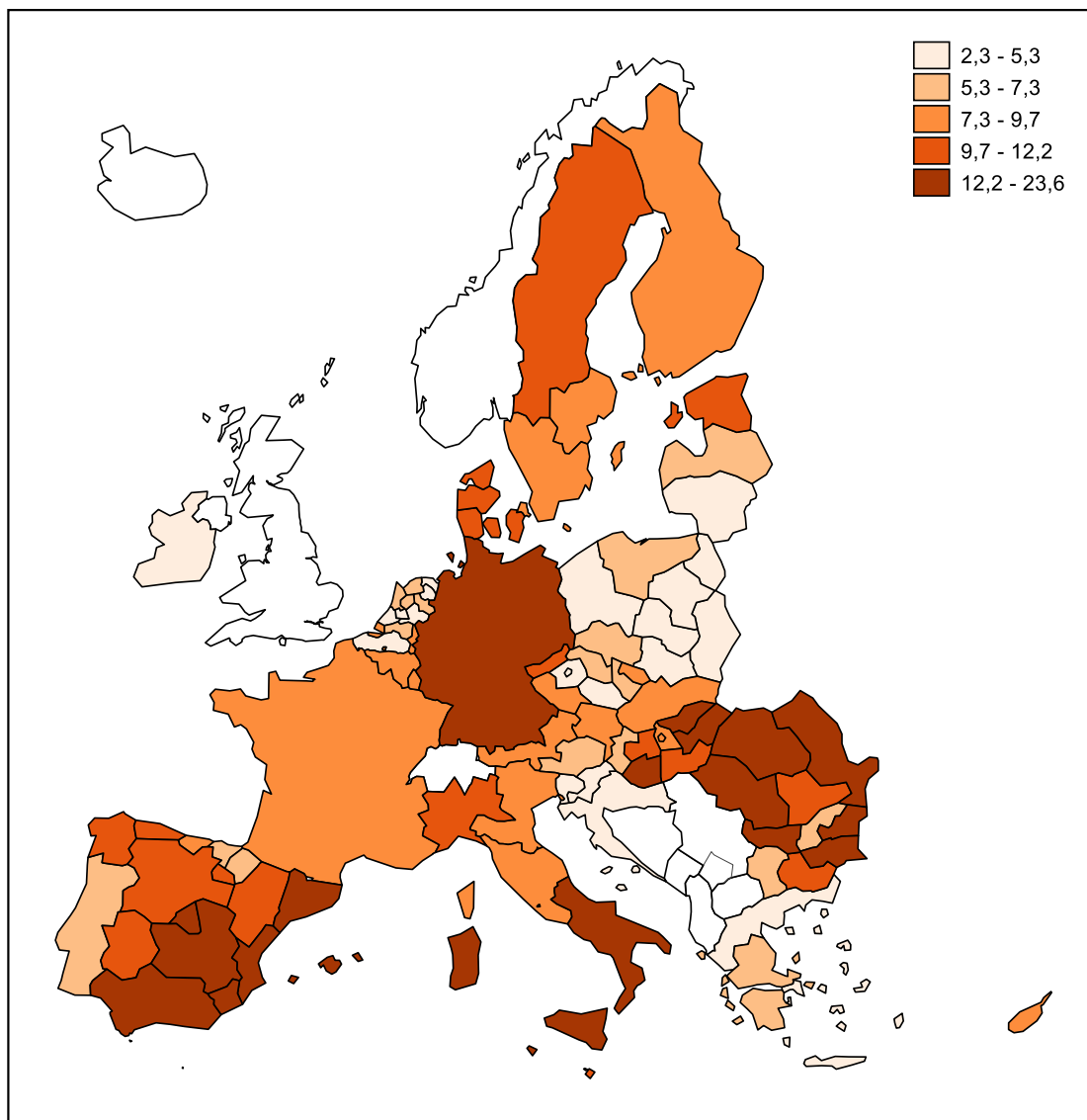
Jelzések – b: törés az idősorban; d = eltérő meghatározás; e: becsült érték; p: ideiglenes érték; u: alacsony megbízhatóság (kisszámú megfigyelés); n: statisztikailag nem tér el jelentősen a nullától.

Forrás: Eurostat.

5. melléklet A szociális eredménytábla egyes kiemelt mutatóinak regionális bontása³⁰⁰

1. ábra: Korai iskolaelhagyók, 2022

(a 18–24 évesek %-os aránya NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 9,6 %)

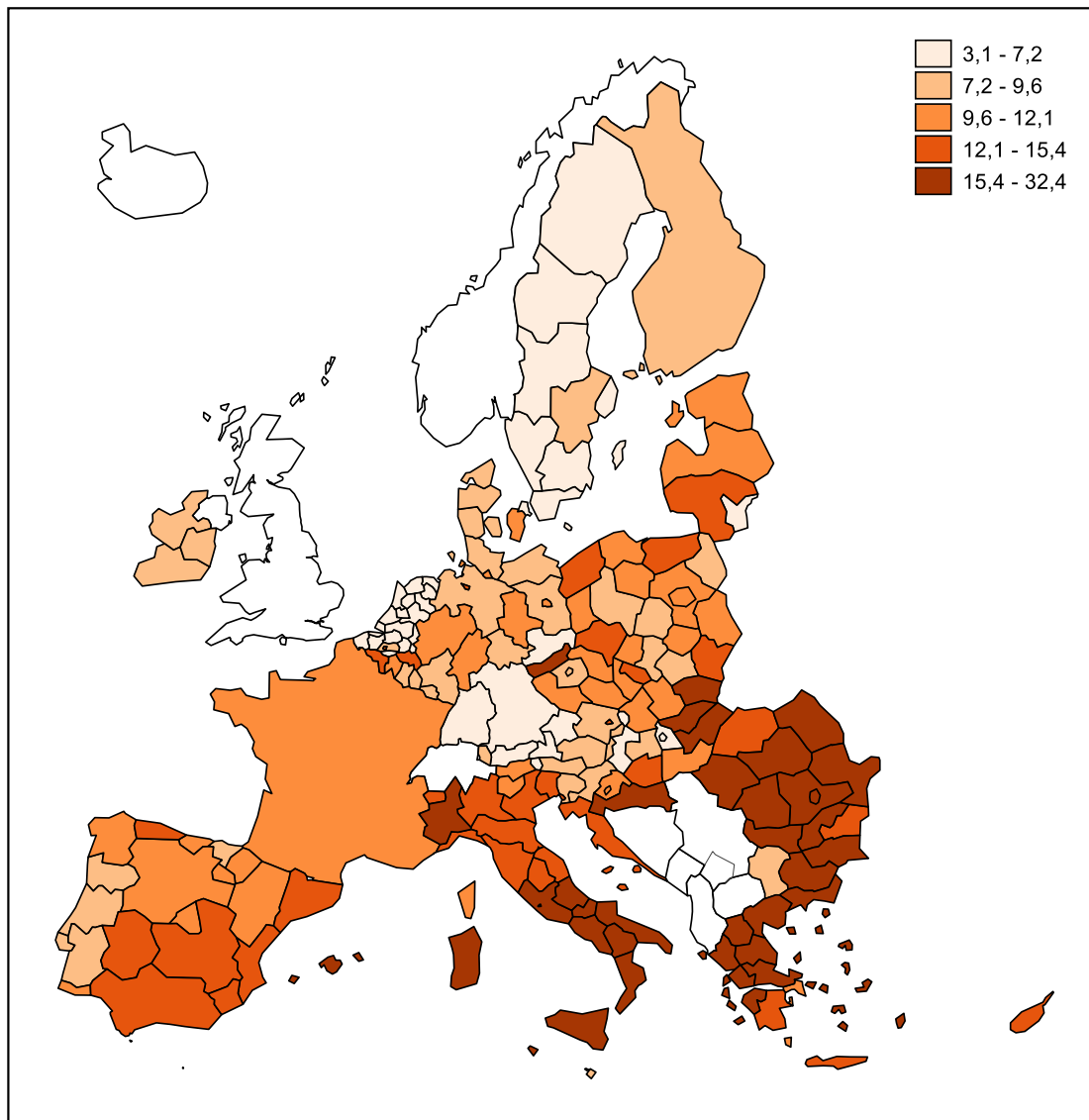

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Finnország, Franciaország, Németország és Portugália vonatkozásában nemzeti adatok. NUTS 1 szintű adatok Ausztriára, Belgiumra, Görögországra, Horvátországra, Írországra, Litvániára, Lengyelországra, Olaszországra, Romániára, Szlovákiára és Svédországra vonatkozóan. Alacsony megbízhatóságú adatok Bulgáriában (Severen tsentralen és Severozapaden); Horvátországban (Hrvatska); Csehországban (Prága); Görögországban (Nisia Aigaiou, Kriti); Magyarországon (Nyugat-Dunántúl); Hollandiában (Drenthe és Zeeland); Lengyelországban (Makroregion centralny, Makroregion południowo-zachodni, Makroregion południowy, Makroregion województwo mazowieckie és Makroregion wschodni); Szlovéniában (Vzhodna Slovenija és Zahodna Slovenija) és Spanyolországban (Cantabria, Ciudad de Ceuta, Ciudad de Melilla, Comunidad Foral de Navarra és La Rioja). Törés Szlovákia esetében az idősorokban.

Forrás: Eurostat [[edat_lfse_16](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

³⁰⁰ Megjegyzés: Regionális (NUTS 2) szintű bontás. Ha a regionális (NUTS 2) szintű bontás nem áll rendelkezésre, a térképeken a NUTS 1 vagy a nemzeti szint szerepel.

2. ábra: Nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok, 2022
(a 15–29 évesek %-os aránya NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 11,7 %)

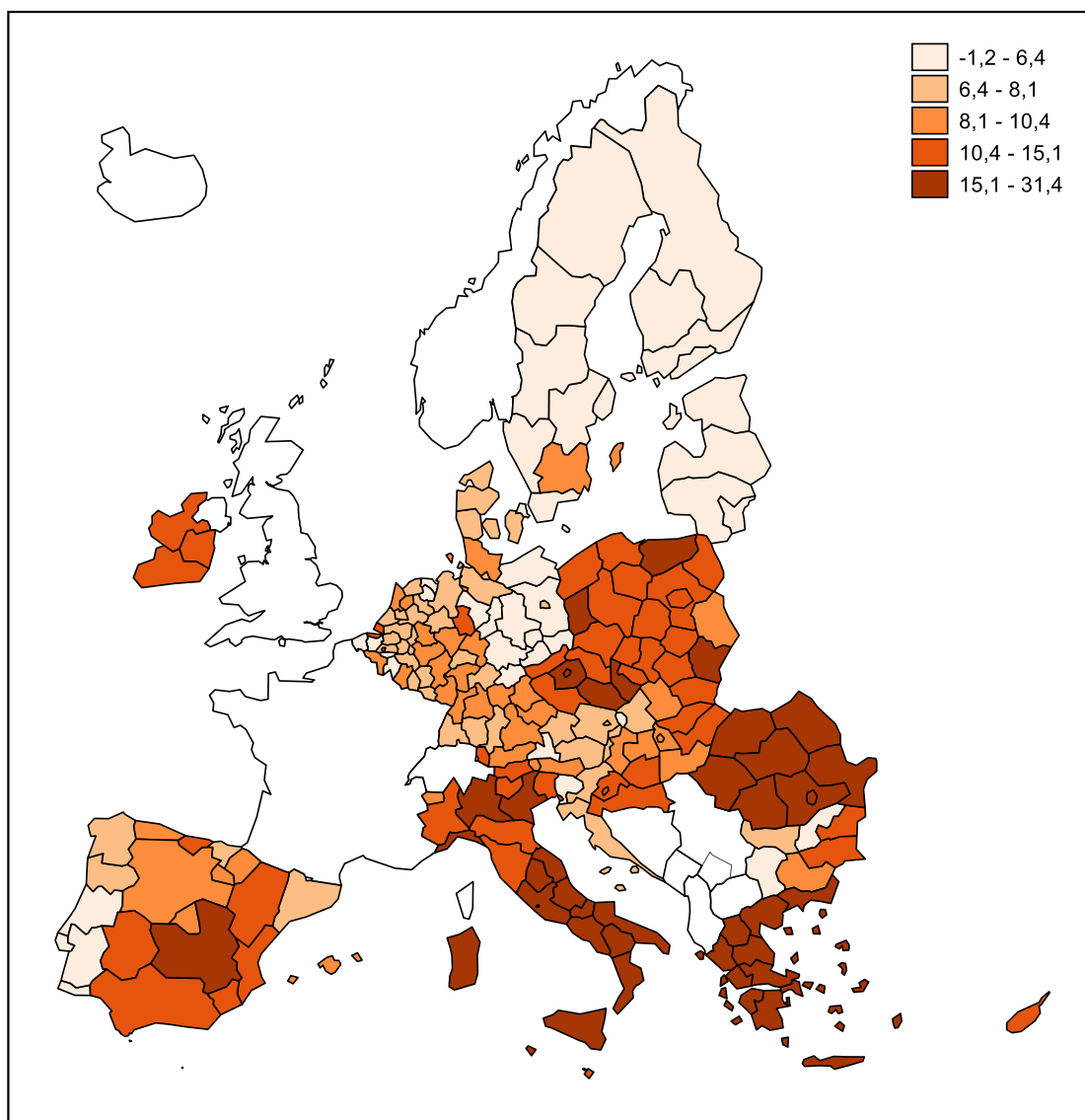

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Finnországra és Franciaországra vonatkozóan nemzeti adatok. Németországra vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Alacsony megbízhatóságú adatok Ausztriában (Burgenland és Vorarlberg); Belgiumban (Brabant Wallon és Luxembourg (BE)); Németországban (Brandenburg, Bremen, Mecklenburg-Vorpommern, Saarland és Thüringen); Olaszországban (Valle d’Aosta/Vallée d’Aoste); Lengyelországban (Lubuskie, Opolskie és Podlaskie); Portugáliában (Algarve, Região Autónoma da Madeira és Região Autónoma dos Açores); Szlovákiában (Bratislavský kraj); Spanyolországban (Ciudad de Ceuta és Ciudad de Melilla) és Svédországban (Mellersta Norrland, Småland med öarna és Övre Norrland). Törés Csehország és Szlovákia esetében az idősorokban.

Forrás: Eurostat [[edat_lfse_22](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

3. ábra: Nemek közötti foglalkoztatási különbség, 2022

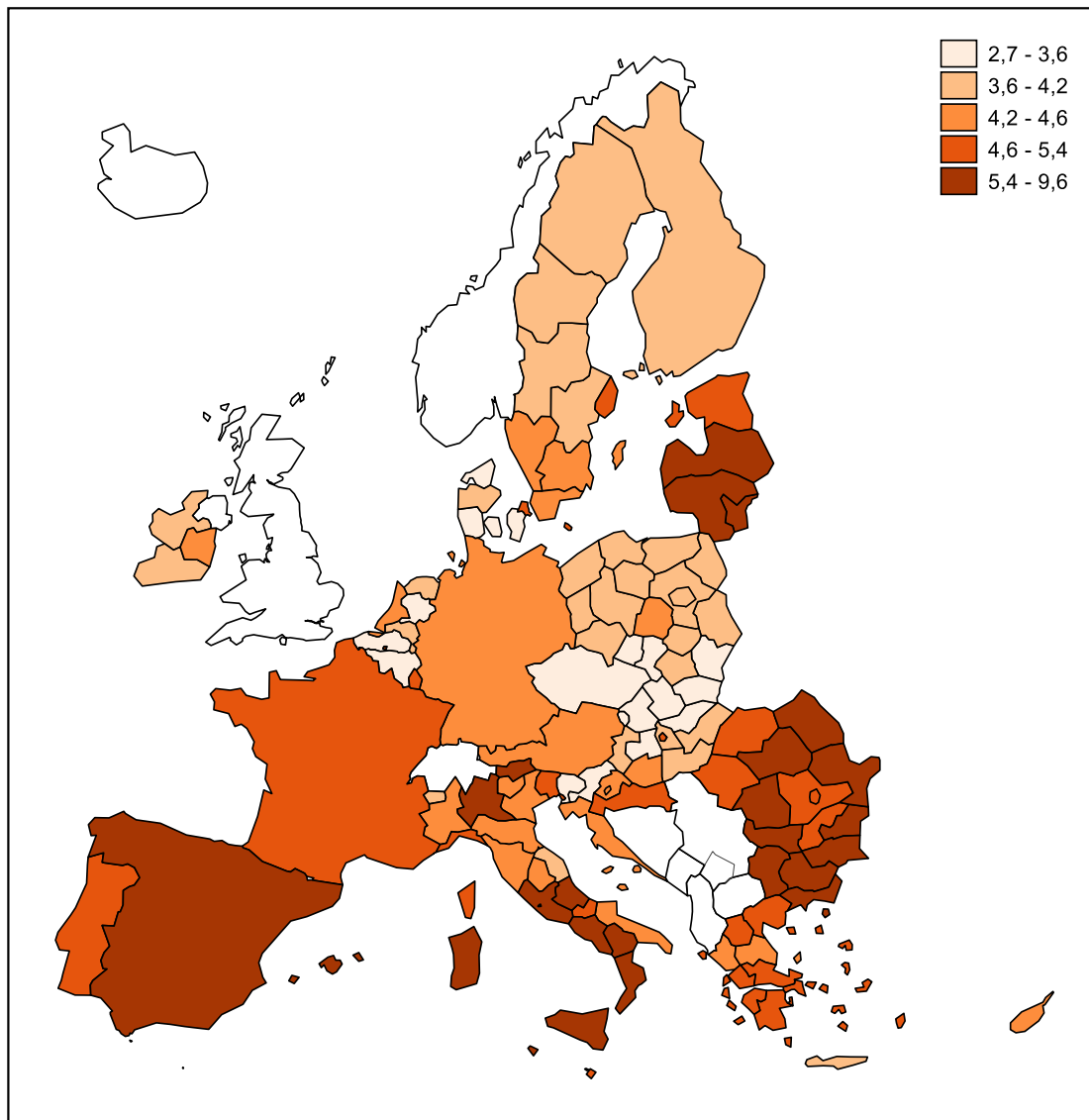
(százalékpontos különbség, a férfiak foglalkoztatási rátája csökkentve a nők foglalkoztatási rátájával, 20–64 évesek, NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 10,7 szp.)

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Franciaországra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre adatok.

Forrás: Eurostat [[tepsr_lm220](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

4. ábra: Jövedelmi egyenlőtlenség a jövedelmi ötödök aránya alapján mérve – S80/S20, 2022
(mutató NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 4,7 %)

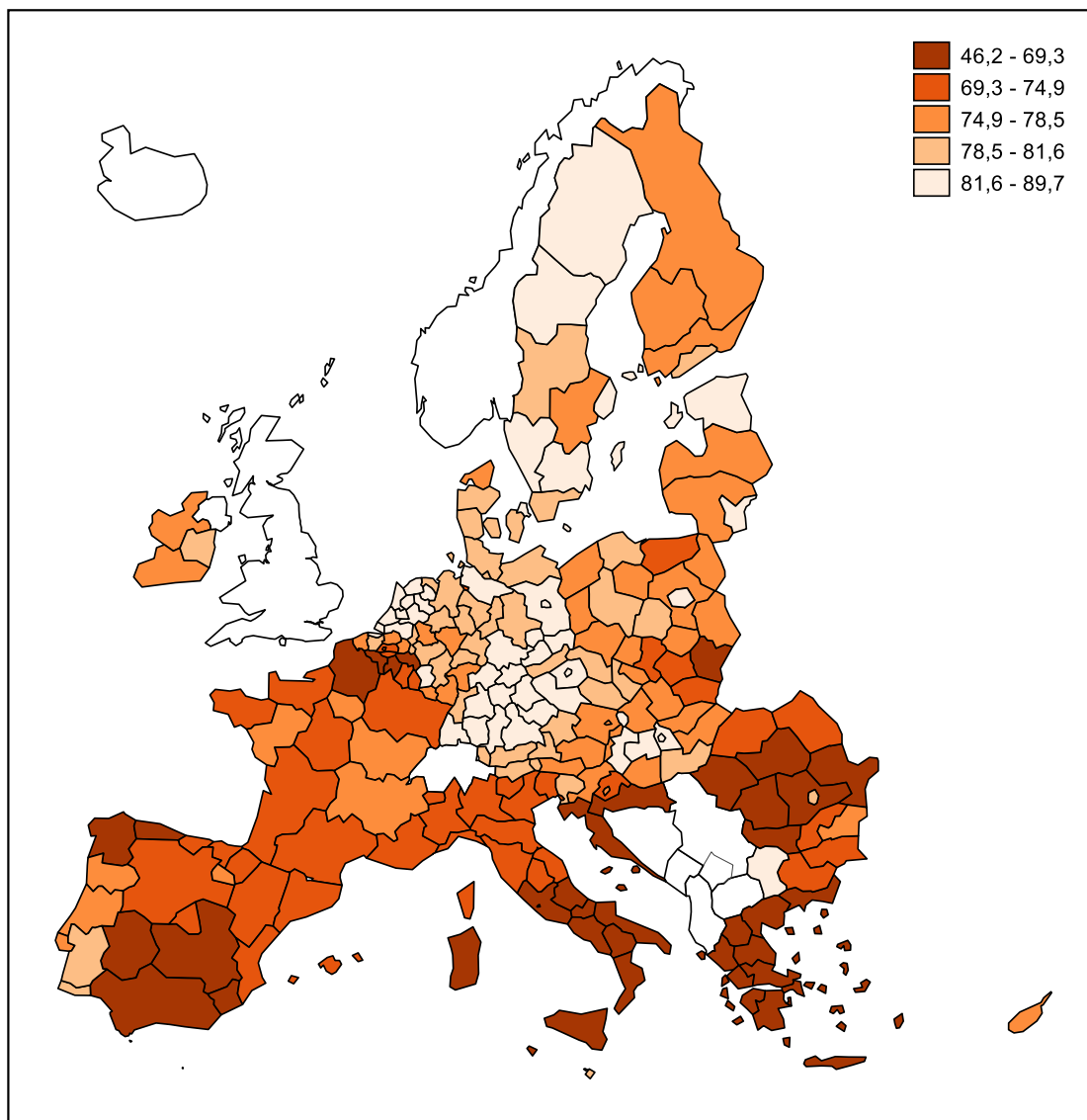

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Ausztriára, Ciprusra, Csehországra, Észtországra, Finnországra, Franciaországra, Lettországra, Luxemburgra, Máltára, Németországra, Portugáliára és Spanyolországra vonatkozóan nemzeti adatok. Belgium és Hollandia vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Törés Franciaország és Luxemburg esetében az idősorokban.

Forrás: Eurostat [[ilc_di11_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

5. ábra: Foglalkoztatási ráta, 2022

(a 20–64 évesek %-os aránya NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 74,6 %)

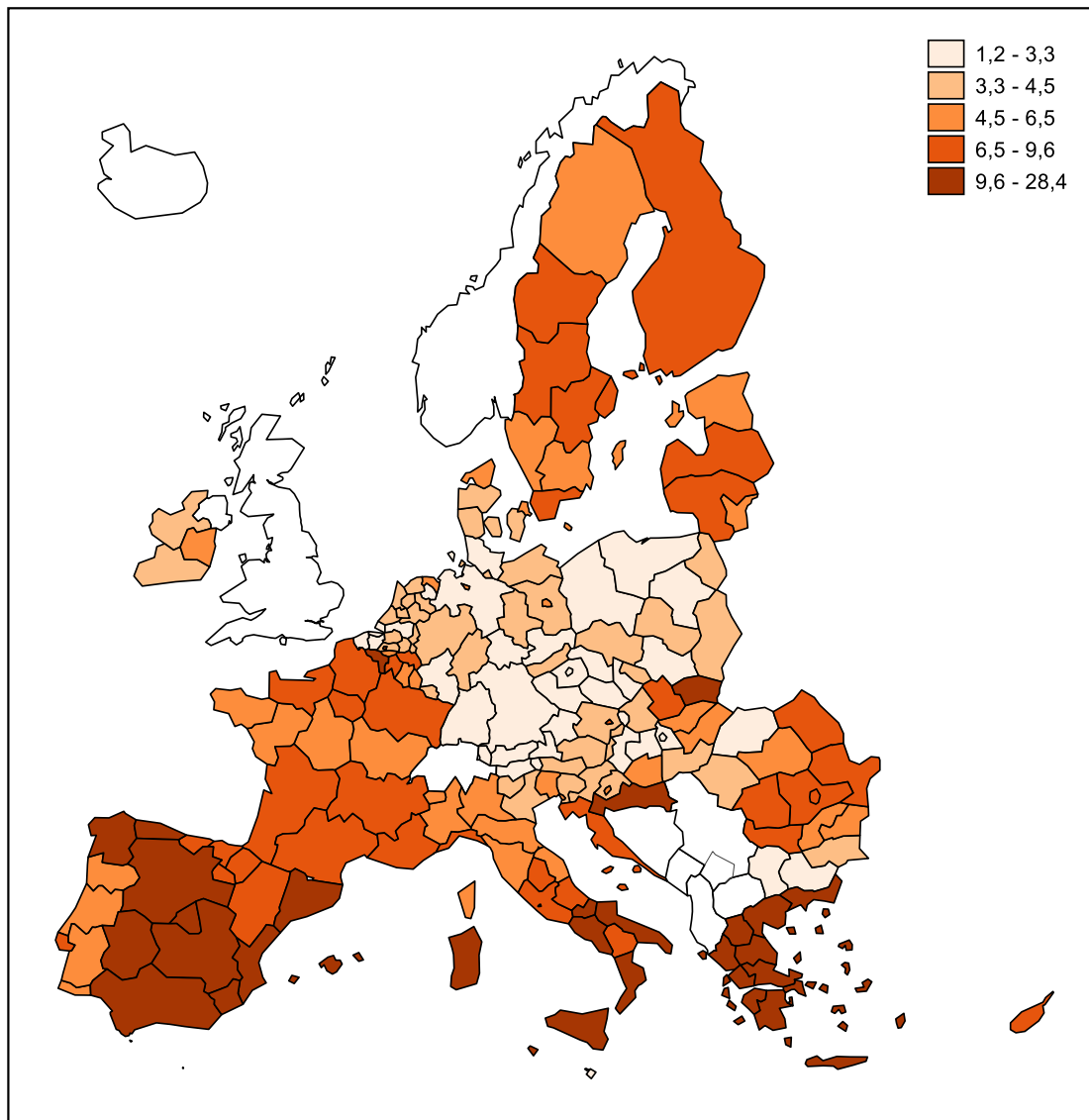

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Franciaország vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Alacsony megbízhatóságú adatok Franciaországban (Corse).

Forrás: Eurostat [[lfst_r_lfe2emprrt](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

6. ábra: Munkanélküliségi ráta, 2022

(a 15–74 éves munkaerő %-os aránya NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 6,2 %)

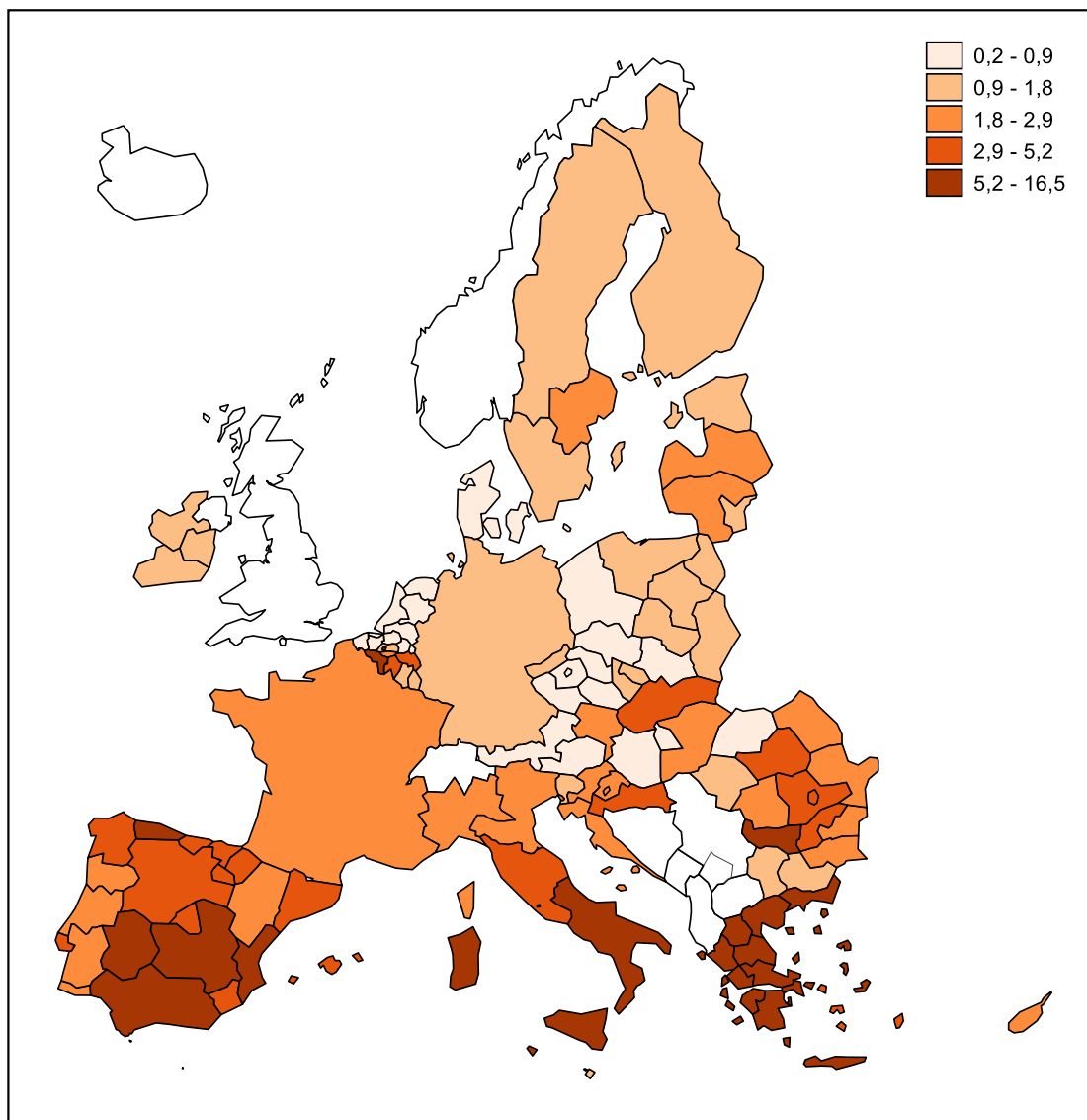

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Finnország vonatkozásában az adatok nemzeti szintűek. Franciaország, Lengyelország és Németország vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Alacsony megbízhatóságú adatok Franciaországban (Korzika); Németországban (Bremen és Saarland); Olaszországban (Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste); Portugáliában (Região Autónoma dos Açores) és Szlovákiában (Bratislavský kraj).

Forrás: Eurostat [[lfst_r_lfu3rt](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

7. ábra: Tartós munkanélküliségi ráta (12 hónap vagy hosszabb időszak), 2022

(az aktív népesség %-os aránya NUTS 2 régiók szerinti bontásban; EU-átlag: 2,4 %)

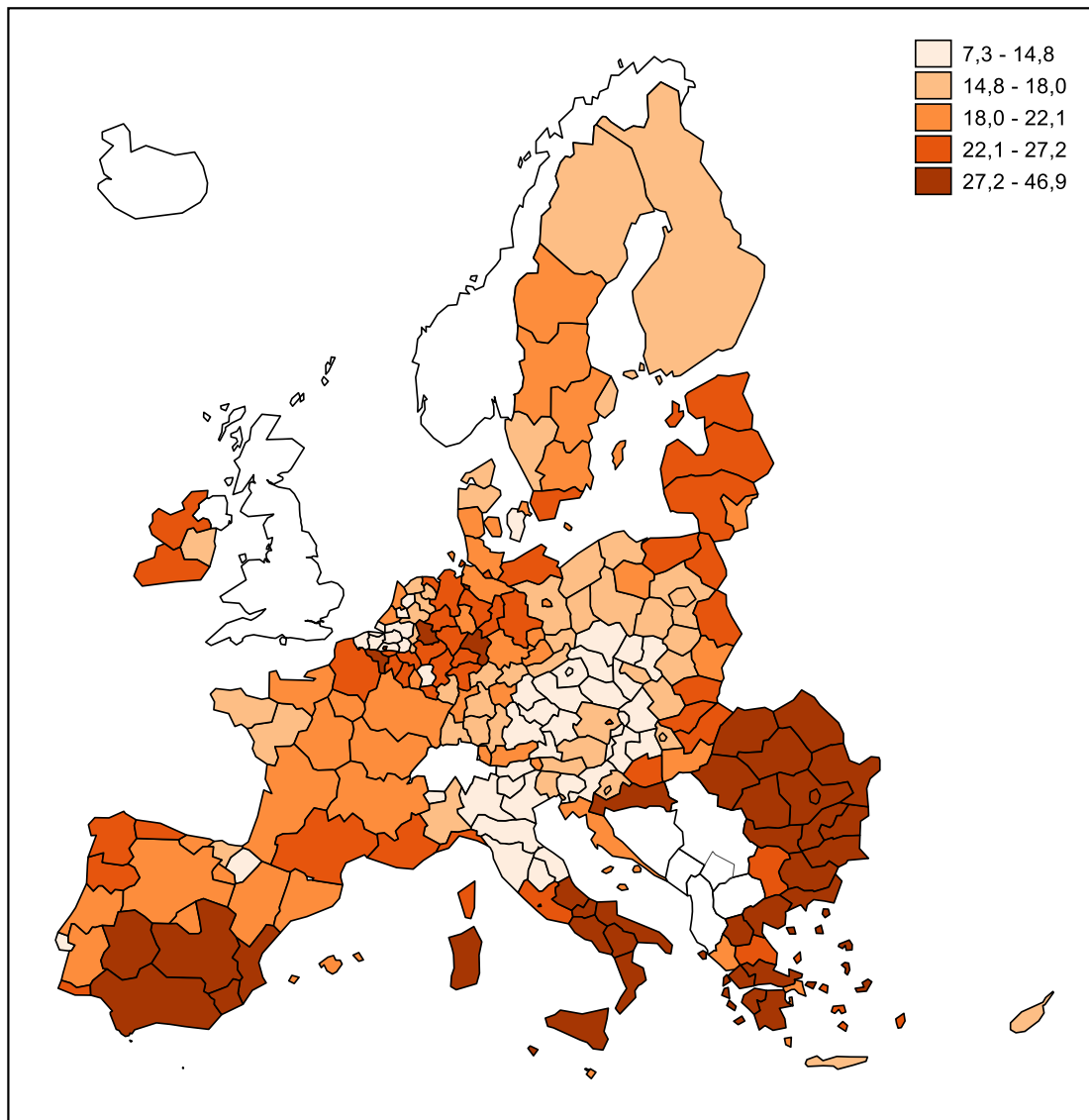

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Finnország, Franciaország és Németország vonatkozásában nemzeti adatok. Ausztriára, Dániára, Hollandiára, Lengyelországra, Magyarországra, Olaszországra, Svédországra és Szlovákiára vonatkozóan NUTS 1 szintű adatok. Alacsony megbízhatóságú adatok Ausztriában (Südösterreich); Belgiumban (Brabant Wallon, Limburg (BE), Luxembourg (BE), Oost-Vlaanderen és West-Vlaanderen); Horvátországban (Grad Zagreb és Sjeverna Hrvatska); Csehország (Jihozápad, Praha és Střední Čechy); Írországból (Northern és Western); Lengyelországban (Makroregion centralny, Makroregion południowo-zachodni és Makroregion północno-zachodni); Portugáliában (Alentejo, Algarve, Região Autónoma da Madeira és Região Autónoma dos Açores); Romániában (Nord-Vest és Vest) és Spanyolországban (Ciudad de Melilla).

Forrás: Eurostat [[lfst_r_lfu2ltu](#)], uniós munkaerő-felmérés. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

8. ábra: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők, 2022

(%-os arány NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 21,6 %)

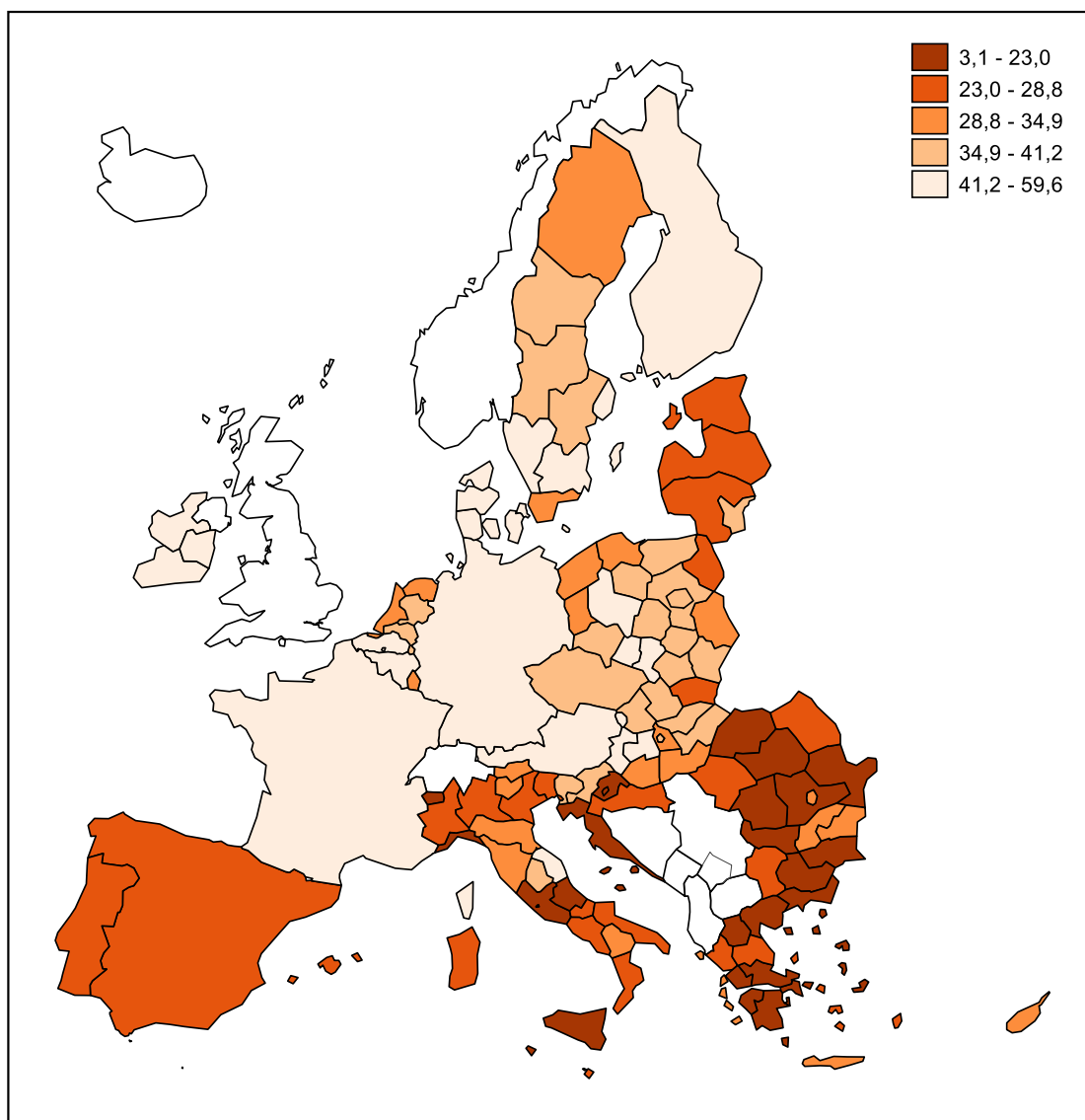

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Ciprusra, Észtországra, Finnországra, Lettországra, Luxemburgra és Máltára vonatkozóan nemzeti adatok. Franciaország vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Törés Finnország és Luxemburg esetében az idősorokban.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps11n](#)], EU-SILC. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

9. ábra: A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénycsökkentésre kifejtett hatása, 2022

(%-os arány NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 35,3 %)

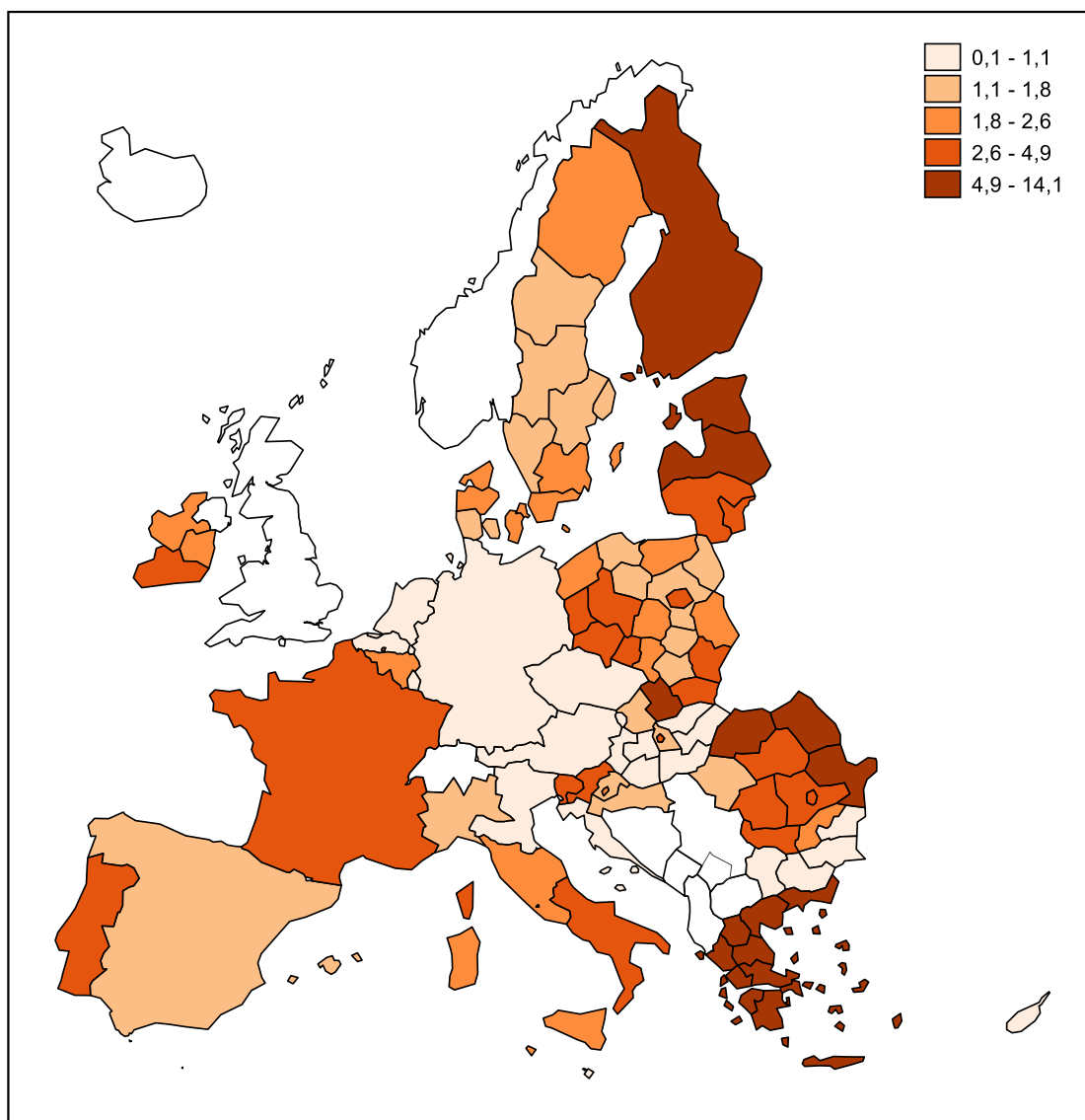

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Ausztriára, Ciprusra, Csehországra, Észtországra, Finnországra, Franciaországra, Lettországra, Luxemburgra, Máltára, Németországra, Portugáliára és Spanyolországra vonatkozóan nemzeti adatok. Belgium és Hollandia vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok. Törés az idősorban Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Szlovákia és Szlovénia esetében.

Forrás: Eurostat [[tespm050_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

10. ábra: Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek, 2022

(%-os arány, saját bevallás szerint „Pénzügyi okok”, „Várakozási listák” vagy a „Túl nagy utazási távolság” miatt kielégítetlen szükségletek NUTS 2 régiók szerint; EU-átlag: 2,2 %)

Megjegyzés: Egyes szigetek és legkülső régiók közigazgatási egységei nem képviseltetik magukat. Ausztriára, Ciprusra, Csehországra, Észtországra, Finnországra, Franciaországra, Németországra, Lettországra, Luxemburgra, Máltára, Hollandiára, Portugáliára és Spanyolországra vonatkozóan nemzeti adatok. Belgium és Olaszország vonatkozásában NUTS 1 szintű adatok.

Forrás: Eurostat [[hlth_silc_08_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics a közigazgatási határok esetében.

6. melléklet Módszertani feljegyzés a tagállamoknak a szociális eredménytábla alapján történő besorolásról

2015 közepén az Európai Bizottság, a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság megállapodott egy olyan módszertanban, amely alkalmas a tagállamok teljesítményének felmérésére a fő foglalkoztatási és szociális mutatók eredménytáblája alapján. A megállapodás részeként a módszertan célja az volt, hogy az egyes tagállamok viszonylagos helyzetének mérése révén az egyes mutatókhoz egy színkóddal ellátott besorolást biztosítson. A kapcsolódó módszertant mind az éves szintek (szintek), mind az éves változások (változások) tekintetében alkalmazzák, hogy átfogóan értékelni lehessen a tagállamok teljesítményét.

2017-ben a Bizottság a Foglalkoztatási Bizottsággal és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal egyetértésben úgy döntött, hogy a módszertant a szociális jogok európai pilléréhez tartozó szociális eredménytábla kiemelt mutatóinak viszonylatában is alkalmazza.

A tagállamok egymáshoz viszonyított helyzetének felméréséhez az egyes mutatók tekintetében a szinteket (I) és ezeknek az egyik évről a másikra történő változásait (D) standard pontszámokra váltják át (ezek Z-értékként is ismertek), hogy azonos metrikát alkalmazzanak az összes mutatóra. Ez a szintek és a változások mutatóértékeinek (I , illetve D) az alábbi képlet szerint történő standardizálásával érhető el:

$$IS_{MS} = \frac{[I_{MS} - \text{average}(I_{MS})]}{\text{standard deviation}(I_{MS})} \text{ és } DS_{MS} = \frac{[D_{MS} - \text{average}(D_{MS})]}{\text{standard deviation}(D_{MS})}$$

ahol I_{MS} a mutató értéke egy adott évben és D_{MS} a mutató értékének az előző évhez képest történő változása a tagállam MS tekintetében, míg IS_{MS} és DS_{MS} a megfelelő Z-értékek.³⁰¹ Ezzel a megközelítéssel minden tagállam mutatójának értéke kifejezhető a (nem súlyozott) átlaghoz viszonyított szórásával.

Az egyes tagállamok teljesítményét a kapott Z-értékek alapján, előre meghatározott küszöbértékekkel összevetve értékeli és sorolja be. Az eredménytábla kiemelt mutatóinak elemzését követően megállapodás született arról, hogy a Z-értékek öt intervallumát határozzák meg, négy szimmetrikus küszöbértéket -1 , $-0,5$, $0,5$ és 1 – megállapítva mind a szintek, mind a változások tekintetében.³⁰² Az uniós átlaghoz viszonyított teljesítményértékeléseket a következőképpen határozták meg:

A z-érték értéke	Relatív teljesítmény	
	Ha magas érték = jó	Ha alacsony értékek = jó
z-érték < -1	Nagyon alacsony	Nagyon magas
$-1 \leq \text{z-érték} < -0,5$	Alacsony	Magas
$-0,5 \leq \text{z-érték} \leq 0,5$	Semleges	Semleges
$0,5 < \text{z-érték} \leq 1$	Magas	Alacsony
$1 < \text{z-érték}$	Nagyon magas	Nagyon alacsony

³⁰¹ A szórás kiszámításakor nem kerül sor korrekcióra kisminták esetén.

³⁰² Mind normális eloszlási, mind T-eloszlási vizsgálatokra sor került, amelyek alapján az eloszlásokra vonatkozó hasonlósági feltételezéseket elvetették, így a megfigyelt mutatóértékek megoszlásával kapcsolatban nem lehetett parametrikus felvetésekkel élni. Ezért a küszöbértékek megállapítása során általános megközelítés a hozzávetőlegesség alkalmazása. Standard normális eloszlás esetén a választott határértékek nagyjából a kumulatív eloszlás 15 %-ának, 30 %-ának, 50 %-ának, 70 %-ának és 85 %-ának felelnének meg.

A szintek és változások relatív teljesítményének együttes értékelése lehetővé teszi az országok relatív összteljesítményének besorolását a következő oldalakon leírtak szerint. E hét kategória meghatározása a z-értékeken alapul, míg idővel további, a mutatóértékekkel kapcsolatos feltételt adtak hozzá, hogy könnyebb lehessen besorolni a változások tekintetében gyenge relatív (z-érték), de jó abszolút (javított vagy változatlan mutatóérték) teljesítményt mutató eseteket. A megfelelő színekódokat a jelentés 1. fejezetének áttekintése és 2. fejezetének szórásdiagramjai tükrözik. A besorolás alátámasztja a 3. fejezetben foglalt, első lépésben végzett országelemzést is, amely a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzőin alapul, melyeket az EMCO és az SPC kapcsolódó legfőbb üzenetei és az azok alapjául szolgáló [EMCO-SPC közös munkacsoporti jelentés](#) ismerteti.

Az alábbi táblázatok az átfogó besorolást tartalmazzák a szintek és változások relatív teljesítménye alapján.

Nagyon alacsony					
-----------------	--	--	--	--	--

Megjegyzés: a két színre (sötétzöld–kék, világoszöld–kék, fehér–narancssárga) osztott területek az utolsó oszlopban („Nagyon alacsony”) a feltételeknek az (abszolút) indikátorértékek (D) változásaira gyakorolt hatását jelzik, az alábbiak szerint.

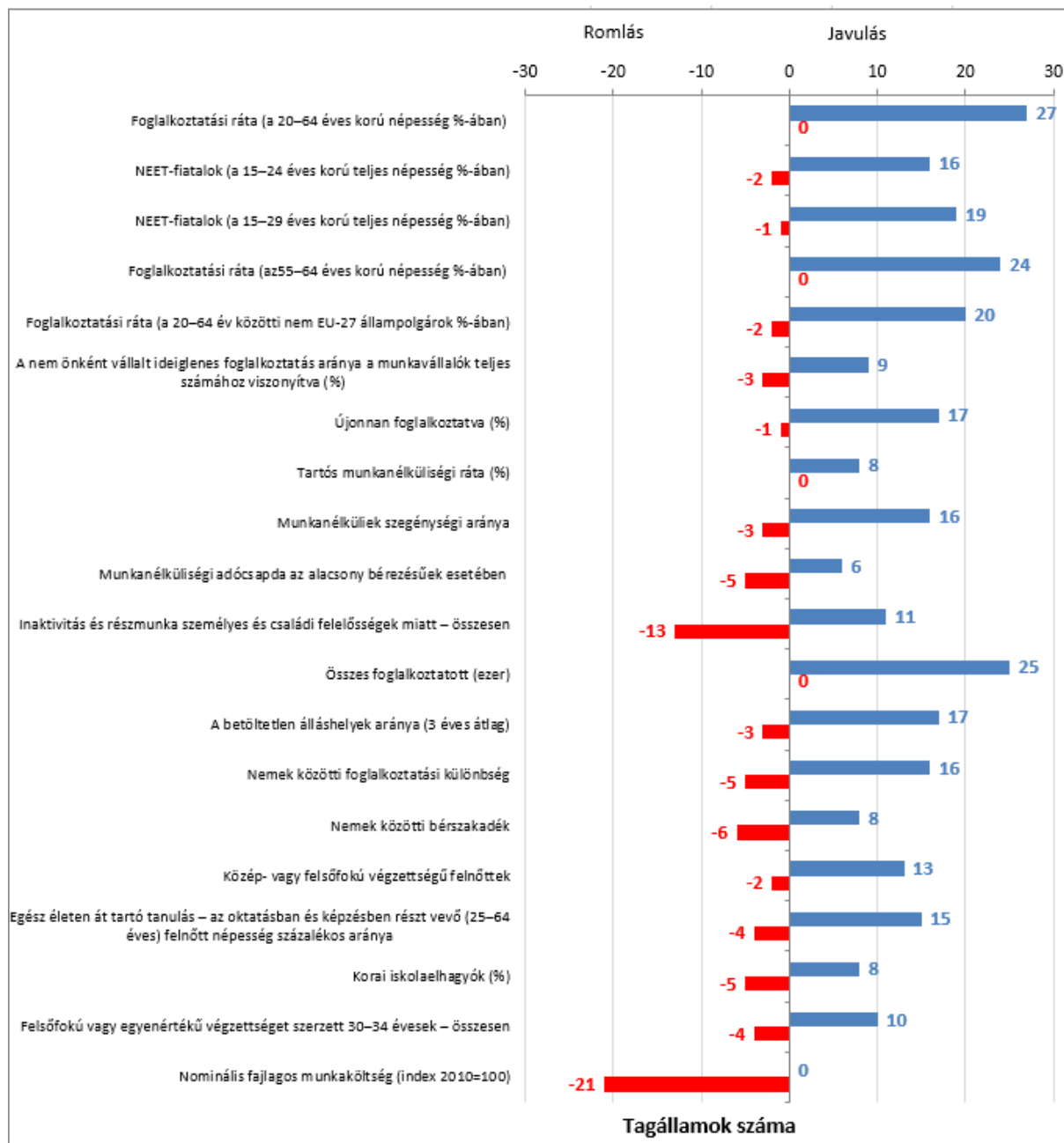
Legjobb teljesítők	<i>Szint:</i> nagyon magas teljesítmény; <i>Változás:</i> a nagyon magastól az alacsony teljesítményig. VAGY <i>Szint:</i> nagyon magas teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon alacsony teljesítmény, javuló mutatóérték mellett (↑)	Olyan tagállamok, amelyeknél a mutatószintek sokkal jobbakké az uniós átlagnál, és amelyek helyzete sokkal gyorsabban javul, illetve nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál, miközben a mutatóérték nem romlik.
Az átlagosnál jobb	<i>Szint:</i> magas teljesítmény; <i>Változás:</i> a nagyon magastól az alacsony teljesítményig, VAGY <i>Szint:</i> magas teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon alacsony teljesítmény, javuló mutatóérték mellett (↑) VAGY <i>Szint:</i> átlagos teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon magas teljesítmény	Olyan tagállamok, amelyek szintjei sokkal jobbakké az uniós átlagnál, és amelyek helyzete sokkal gyorsabban javul, vagy nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál, illetve az uniós átlagnál sokkal gyorsabban romlik, miközben a mutatóérték nem romlik.
Jó, de figyelemmel kísérendő	<i>Szint:</i> magas vagy nagyon magas teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon alacsony teljesítmény, romló vagy változatlan mutatóérték mellett (↓)	Olyan tagállamok, amelyek szintjei jobbakké vagy sokkal jobbakké az uniós átlagnál, de amelyek helyzete sokkal gyorsabban romlik az uniós átlagnál, és a mutatóérték is romlik.
Átlagos / semleges	<i>Szint:</i> átlagos teljesítmény; <i>Változás:</i> a magastól az alacsony teljesítményig, VAGY <i>Szint:</i> átlagos teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon alacsony teljesítmény, javuló (↑) mutatóérték mellett	Olyan tagállamok, amelyeknek a szintjei átlagosakké, és amelyeknek a helyzete sem nem javul, sem nem romlik sokkal gyorsabban az uniós átlagnál.
Gyenge, de javuló	<i>Szint:</i> alacsony teljesítmény; <i>Változás:</i> a nagyon magas teljesítmény, VAGY <i>Szint:</i> nagyon alacsony teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon magas teljesítmény.	Olyan tagállamok, amelyek szintjei rosszabbakké vagy sokkal rosszabbakké az uniós átlagnál, de amelyek helyzete sokkal gyorsabban javul az uniós átlagnál.
Figyelemmel kísérendő	<i>Szint:</i> átlagos teljesítmény; <i>Változás:</i> nagyon alacsony teljesítmény, romló vagy változatlan mutatóérték mellett (↓), VAGY <i>Szint:</i> alacsony teljesítmény; <i>Változás:</i> a magastól a nagyon alacsony teljesítményig	Ez a kategória két különböző esetet csoportosít, amikor a mutató értéke romlik: i. olyan tagállamok, amelyek szintjei összhangban állnak az uniós átlaggal, de amelyek helyzete sokkal gyorsabban romlik az uniós átlagnál; ii. olyan tagállamok, amelyek szintjei rosszabbakké az uniós átlagnál, és amelyek helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan;
Kritikus helyzetek	<i>Szint:</i> nagyon alacsony teljesítmény <i>Változás:</i> a magastól a nagyon alacsony teljesítményig	Olyan tagállamok, amelyek szintjei sokkal rosszabbakké az uniós átlagnál, és amelyek helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan.

Megjegyzés: a romlás csökkenő értékekkel jár azon mutatók esetében, ahol a magas érték magas teljesítményt jelez (pl. foglalkoztatási ráta), és növekvő értékekkel azok esetében, ahol alacsony teljesítményt jelez (pl. AROPE).

		Nagyon alacsony	Alacsony	Átlagos	Magas	Nagyon magas
Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség %-ában)	Szintek	4,8 % alatt	4,8 % és 6,5 % között	6,5 % és 9,7 % között	9,7 % és 11,3 % között	11,3 % felett
	Változások	–0,9 szp. alatt	–0,9 szp. és –0,5 szp. között	–0,5 szp. és 0,2 szp. között	0,2 szp. és 0,6 szp. között	0,6 szp. felett
Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves korú népesség %-ában)	Szintek	44,4 % alatt	44,4 % és 50,4 % között	50,4 % és 62,2 % között	62,2 % és 68,2 % között	68,2 % felett
	Változások	0 szp. alatt	0 szp. és 0 szp. között	0 szp. és 0 szp. között	0 szp. és 0 szp. között	0 szp. felett
Fiatalkori NEET (a 15–29 éves korú teljes népesség %-ában)	Szintek	7,3 % alatt	7,3 % és 9,1 % között	9,1 % és 12,7 % között	12,7 % és 14,5 % között	14,5 % felett
	Változások	–2,1 szp. alatt	–2,1 szp. és –1,6 szp. között	–1,6 szp. és –0,5 szp. között	–0,5 szp. és 0 szp. között	0 szp. felett
Nemek közötti foglalkoztatási különbség (százalékpont)	Szintek	4 szp. alatt	4 szp. és 6,5 szp. között	6,5 szp. és 11,6 szp. között	11,6 szp. és 14,2 szp. között	14,2 szp. felett
	Változások	–1,4 szp. alatt	–1,4 szp. és –0,9 szp. között	–0,9 szp. és 0 szp. között	0 szp. és 0,4 szp. között	0,4 szp. felett
Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)	Szintek	3,7 alatt	3,7 és 4,2 között	4,2 és 5,2 között	5,2 és 5,7 között	5,7 felett
	Változások	–0,4 alatt	–0,4 és –0,2 között	–0,2 és 0,1 között	0,1 és 0,2 között	0,2 felett
Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)	Szintek	71,5 % alatt	71,5 % és 73,9 % között	73,9 % és 78,8 % között	78,8 % és 81,2 % között	81,2 % felett
	Változások	1,1 szp. alatt	1,1 szp. és 1,4 szp. között	1,4 szp. és 2,1 szp. között	2,1 szp. és 2,4 szp. között	2,4 szp. felett
Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)	Szintek	3,3 % alatt	3,3 % és 4,5 % között	4,5 % és 7 % között	7 % és 8,3 % között	8,3 % felett
	Változások	–1,4 szp. alatt	–1,4 szp. és –1,1 szp. között	–1,1 szp. és –0,6 szp. között	–0,6 szp. és –0,4 szp. között	–0,4 szp. felett
Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú aktív népesség %-ában)	Szintek	0,6 % alatt	0,6 % és 1,4 % között	1,4 % és 2,9 % között	2,9 % és 3,7 % között	3,7 % felett
	Változások	–0,7 szp. alatt	–0,7 szp. és –0,5 szp. között	–0,5 szp. és –0,2 szp. között	–0,2 szp. és 0 szp. között	0 szp. felett
Egy főre eső GDHI reálértéke (2008 = 100)	Szintek	100,1 alatt	100,1 és 108,2 között	108,2 és 124,4 között	124,4 és 132,6 között	132,6 felett
	Változások	–3 szp. alatt	–3 szp. és –1,8 szp. között	–1,8 szp. és 0,7 szp. között	0,7 szp. és 1,9 szp. között	1,9 szp. felett
A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes lakosság %-ában)	Szintek	15,5 % alatt	15,5 % és 18,1 % között	18,1 % és 23,3 % között	23,3 % és 25,9 % között	25,9 % felett
	Változások	–1,3 szp. alatt	–1,3 szp. és –0,6 szp. között	–0,6 szp. és 0,6 szp. között	0,6 szp. és 1,2 szp. között	1,2 szp. felett
A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés	Szintek	14,9 % alatt	14,9 % és 18,4 % között	18,4 % és 25,2 % között	25,2 % és 28,6 % között	28,6 % felett

kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves korú teljes népesség %-ában)	Változások	–2,7 szp. alatt	–2,7 szp. és –1,6 szp. között	–1,6 szp. és 0,6 szp. között	0,6 szp. és 1,7 szp. között	1,7 szp. felett
A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)	Szintek	24,2 % alatt	24,2 % és 29,2 % között	29,2 % és 39,3 % között	39,3 % és 44,3 % között	44,3 % felett
	Változások	–7,2 szp. alatt	–7,2 szp. és –5,3 szp. között	–5,3 szp. és –1,4 szp. között	–1,4 szp. és 0,5 szp. között	0,5 szp. felett
Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (százalékpont)	Szintek	16,5 szp. alatt	16,5 szp. és 20,5 szp. között	20,5 szp. és 28,3 szp. között	28,3 szp. és 32,2 szp. között	16,5 szp. alatt
	Változások	–4,4 szp. alatt	–4,4 szp. és –2,1 szp. között	–2,1 szp. és 2,5 szp. között	2,5 szp. és 4,7 szp. között	4,7 szp. felett
A lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)	Szintek	2,7 % alatt	2,7 % és 5,3 % között	5,3 % és 10,5 % között	10,5 % és 13,1 % között	13,1 % felett
	Változások	–1,8 szp. alatt	–1,8 szp. és –0,5 szp. között	–0,5 szp. és 2 szp. között	2 szp. és 3,3 szp. között	3,3 szp. felett
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek (a 3 év alatti népesség %-ában)	Szintek	15,6 % alatt	15,6 % és 25 % között	25 % és 44 % között	44 % és 53,4 % között	53,4 % felett
	Változások	–5,1 szp. alatt	–5,1 szp. és –2,4 szp. között	–2,4 szp. és 3 szp. között	3 szp. és 5,7 szp. között	5,7 szp. felett
Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (a 16 év feletti népesség %-ában)	Szintek	0,1 % alatt	0,1 % és 1,3 % között	1,3 % és 3,8 % között	3,8 % és 5 % között	5 % felett
	Változások	–0,5 szp. alatt	–0,5 szp. és –0,1 szp. között	–0,1 szp. és 0,7 szp. között	0,7 szp. és 1,1 szp. között	1,1 szp. felett

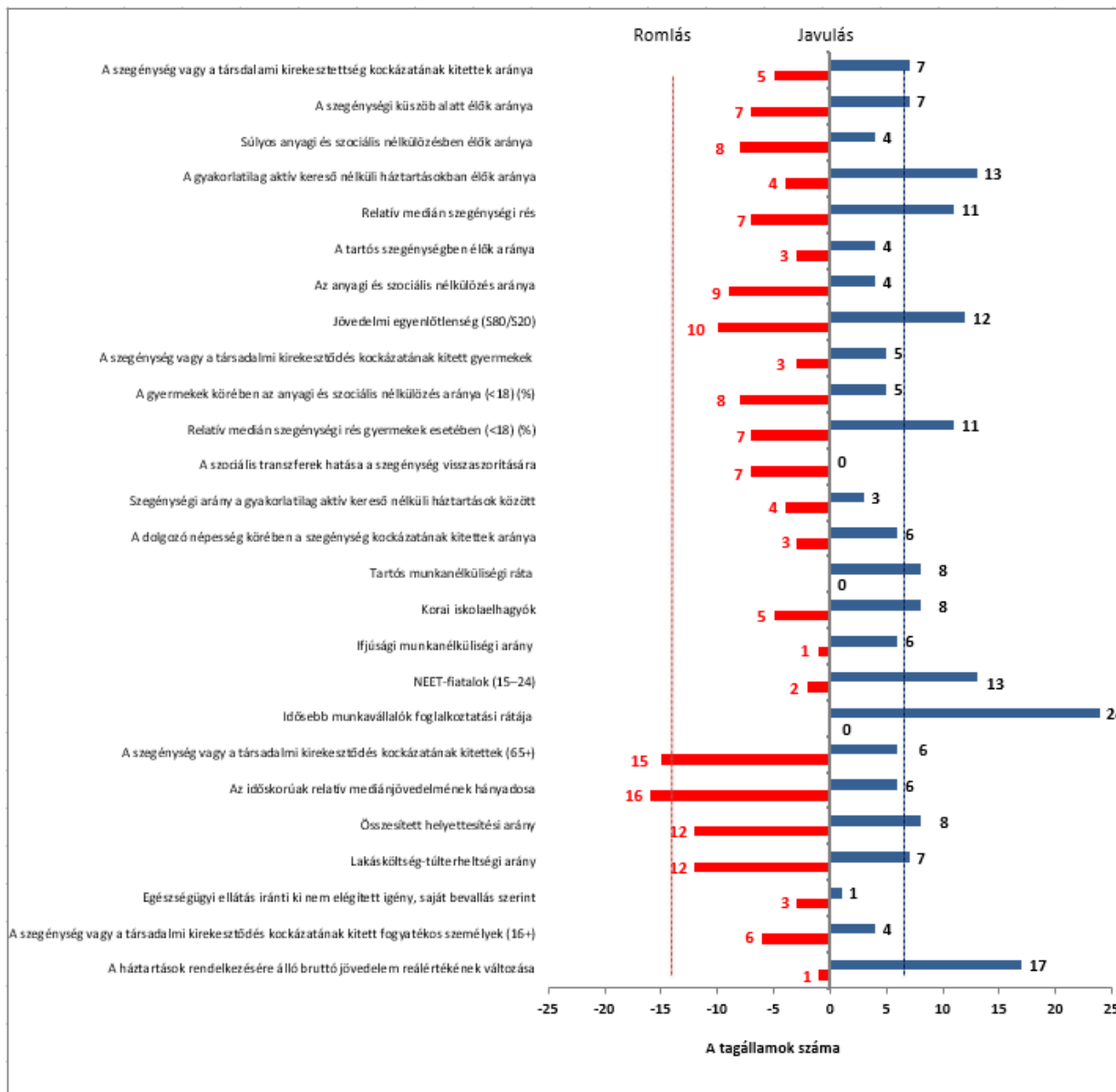
7. melléklet: Összefoglaló áttekintés a 2023. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelő (EPM) által azonosított „figyelemmel kísérendő foglalkoztatási trendekről” és azon tagállamok számáról, amelyekben romlás vagy javulás történt

Megjegyzés: Változások 2021–2022 folyamán, kivéve a munkanélküliek szegénység kockázatának kitett részarányát, a betöltetlen álláshelyek arányát (3 éves átlag) és a nemek közötti bérkülönbségeket 2020–2021-ben.

Forrás: 2023. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelő

8. melléklet: Összefoglaló áttekintés a szociális védelmi teljesítményfigyelő 2023. júliusi aktualizálásában azonosított, a 2021–2022-es időszakban (vagy az utolsó rendelkezésre álló évben) romlást („figyelemmel kísérendő társadalmi trendeket”) vagy javulást mutató tagállamok számáról

Megjegyzés: A változások általában a mutatók 2021–2022-es változásaira vonatkoznak (bár a jövedelmekre és háztartások munkaintenzitására vonatkozó mutatók esetében a változások valójában a 2020–2021-es változásra vonatkoznak). A szegénységi küszöb alatt élők arányára, a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők arányára, valamint a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő népesség arányára vonatkozó mutatók az AROPE-mutató komponensei. A 65 éves kortól egészségben eltöltött életevekre és a háztartások rendelkezésre álló bruttó jövedelmének reálértékben mért változására vonatkozó adatok 2021-re és a 2020–2021-es időszakban bekövetkezett változásra vonatkoznak, mivel nem állnak rendelkezésre 2022. évi adatok.

Forrás: 2023. évi szociális védelmi teljesítményfigyelő

9. melléklet: A szociális eredménytábla által az együttes foglalkoztatási jelentés különböző kiadásában azonosított potenciális kockázatok, valamint a tagállamok „kritikus”, illetve „figyelemmel kísérendő” helyzeteinek száma az első lépésben végzett országelemzés során, az EMCO és az SPC által készített legfőbb kapcsolódó üzenetekben és az azok alapjául szolgáló EMCO–SPC közös munkacsoporti jelentésben ismertetett, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	BE				BG				CZ				DK				DE			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				0				0				0				1				1
Az egyének digitális készségeinek szintje				0				1				0				0				1
NEET-fiatalok aránya				0				0				1				0				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				0				0				1				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				0				1				0				0				0
Foglalkoztatási ráta				1				0				0				0				0
Munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Egy főre eső GDHI				1				0				1				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				0				1				0				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				1				0				0				0
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				0				1				0				0				0
Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége				1				1				0				0				0
Lakásköltség-túlterheltségi arány				0				1				0				1				1
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				0				1				1				0				1
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				0				0				0				0				0
Teljes szám				3				8				4				2				4

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	EE				IE				EL				ES				FR			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				1				0				0				1				0
Az egyének digitális készségeinek szintje				0				0				0				0				0
NEET-fiatalok aránya				0				0				1				1				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				0				1				1				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				1				0				0				0				0
Foglalkoztatási ráta				0				0				0				1				0
Munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				2
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Egy főre eső GDHI				0				0				1				1				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				1				0				0				0				1
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				0				0				1				1
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				1				0				1				1				0
Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége				1				1				0				0				0
Lakásköltség-túlterheltségi arány				0				0				0				0				0
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				0				1				0				0				0
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				1				0				1				0				0
Teljes szám				6				3				5				6				4

Megjegyzés: A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság munkacsoportján belüli megállapodást követően az együttes foglalkoztatási jelentés kategóriáit (JER-kategóriák) az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadása szerinti szociális eredménytábla felhasználásával, az együttes foglalkoztatási jelentés aktuális kiadásának adatzársi időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján számítják ki. Ha ez a hiányzó kategóriák miatt nem volt lehetséges, de az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadásában egy régi kategória rendelkezésre áll, akkor ezt használják a hiányzó kategória kitöltésére (a cella jobb felső sarkában pirossal jelölve). Az árnyékolt cellák olyan JER-kategóriákat jelölnek, amelyeket nem lehetett sem az említett módon kiszámítani, sem kitölteni.

9. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla által az együttes foglalkoztatási jelentés különböző kiadásaiban azonosított potenciális kockázatok, valamint a tagállamok „kritikus”, illetve „figyelemmel kísérendő” helyzeteinek száma az első lépésben végzett országelemzés során, az EMCO és az SPC által készített legfőbb kapcsolódó üzenetekben és az azok alapjául szolgáló EMCO–SPC közös munkacsoportí jelentésben ismertetett, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	HR				IT				CY				LV				LT			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				0				0				0				0				0
Az egyének digitális készségeinek szintje				0				1				1				0				1
NEET-fiatalok aránya				1				0				1				0				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				0				1				1				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				0				1				0				1				1
Foglalkoztatási ráta				1				1				0				0				0
Munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Egy főre eső GDHI				0				1				1				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				0				1				0				2				1
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				1				0				0				0
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				1				1				0				0				0
Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége				1				0				0				0				2
Lakásköltség-túlterheltségi arány				0				0				0				0				0
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				1				0				1				0				1
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				0				0				0				1				0
Teljes szám				5				8				5				4				6

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	LU				HU				MT				NL				AT			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				0				1				1				0				0
Az egyének digitális készségeinek szintje				0				1				0				0				0
NEET-fiatalok aránya				0				0				0				0				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				0				0				0				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				0				0				0				0				0
Foglalkoztatási ráta				0				0				0				0				0
Munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Egy főre eső GDHI				0				0				0				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				0				0				0				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				0				0				0				0
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				0				1				1				0				0
Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége				0				1				1				0				0
Lakásköltség-túlterheltségi arány				1				1				0				0				0
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				0				1				0				0				1
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				0				0				0				0				0
Teljes szám				1				6				3				0				1

Megjegyzés: A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság munkacsoportján belüli megállapodást követően az együttes foglalkoztatási jelentés kategóriáit (JER-kategóriák) az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadása szerinti szociális eredménytábla felhasználásával, az együttes foglalkoztatási jelentés aktuális kiadásának adatzárási időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján számítják ki. Ha ez a hiányzó kategóriák miatt nem volt lehetséges, de az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadásában egy régi kategória rendelkezésre áll, akkor ezt használják a hiányzó kategória kitöltésére (a cella jobb felső sarkában pirossal jelölve). Az árnýékolt cellák olyan JER-kategóriákat jelölnek, amelyeket nem lehetett sem az említett módon kiszámítani, sem kitölteni.

9. melléklet (folytatás): A szociális eredménytábla által az együttes foglalkoztatási jelentés különböző kiadásaiban azonosított potenciális kockázatok, valamint a tagállamok „kritikus”, illetve „figyelemmel kísérendő” helyzeteinek száma az első lépésben végzett országelemzés során, az EMCO és az SPC által készített legfőbb kapcsolódó üzenetekben és az azok alapjául szolgáló EMCO–SPC közös munkacsoportí jelentésben ismertetett, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	PL				PT				RO				SI				SK			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				0				0				1				0				0
Az egyének digitális készségeinek szintje				1				0				1				1				0
NEET-fiatalok aránya				0				0				1				0				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				1				0				0				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				0				0				0				0				0
Foglalkoztatási ráta				0				0				1				0				0
Munkanélküliségi ráta				0				0				0				0				0
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0				1				0				1
Egy főre eső GDHI				0				0				0				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				0				0				1				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				0				1				0				2
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				0				0				1				1				1
Fogyatékossággal élők foglalkoztatási különbsége				1				0				1				0				0
Lakásköltség-túlterheltségi arány				0				0				0				0				0
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				1				0				1				0				1
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				0				0				1				0				0
Teljes szám				4				0				11				2				5

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói	FI				SE			
	2022	2023	2024	Számok	2022	2023	2024	Számok
Korai iskolaelhagyók				0				0
Az egyének digitális készségeinek szintje				0				0
NEET-fiatalok aránya				1				0
Nemek közötti foglalkoztatási különbség				0				0
Jövedelmi ötödök aránya				0				1
Foglalkoztatási ráta				0				0
Munkanélküliségi ráta				0				1
Tartós munkanélküliségi ráta				0				0
Egy főre eső GDHI				0				0
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya				0				1
A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő gyermekek aránya				0				0
A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására				0				0
Fogyatékossággal élők foglalkoztatási különbsége				0				1
Lakásköltség-túlterheltségi arány				0				0
Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya				0				0
Egészségügyi ellátás iránti ki nem elégített igény, saját bevallás szerint				1				0
Teljes szám				2				4

Megjegyzés: A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság munkacsoportján belüli megállapodást követően az együttes foglalkoztatási jelentés kategóriáit (JER-kategóriák) az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadása szerinti szociális eredménytábla felhasználásával, az együttes foglalkoztatási jelentés aktuális kiadásának adatzársi időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján számítják ki. Ha ez a hiányzó kategóriák miatt nem volt lehetséges, de az együttes foglalkoztatási jelentés vonatkozó kiadásában egy régi kategória rendelkezésre áll, akkor ezt használják a hiányzó kategória kitöltésére (a cella jobb felső sarkában pirossal jelölve). Az ányékolt cellák olyan JER-kategóriákat jelölnek, amelyeket nem lehetett sem az említett módon kiszámítani, sem kitölteni.